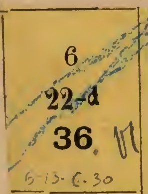

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
13 C
30

6
22-d
36.
6-13-C-30

Virtutem posuere dei sudore parandam
Arduus est ad eam / longusque per ardua callis
Asper et est primum / ubi alta cacumina tangis
fit / facilisque dema primus fuit inclita virtus /

72

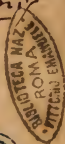
Quintiani Carmen.

Tbnica cū caderēt prios Celebrata ꝑ annos
Festa:ferunt menses Solicitasse Iouem
An fas nostra Cedant dirruptis noīa fastis
Quæ posuit doctis Naso voluminibus
Tum deus aeternis do nomina vestra diebus
Quilibet vt proprio.nomine mensis eat
Nostra cadent pia festa:quibus meliora fugatis
Succedent:Longis Cognita temporibus
Hoc Baptista dabit:Quem mantua gignet.In buius
Carmine:erunt mores in noua festa noui
Laurigeras veluti rapuit Sibi mantua frondes
Hec adimet nostris Mistica numinibus.

Domus PP. Scholarum Piarum Sancti Pantaleonis 25

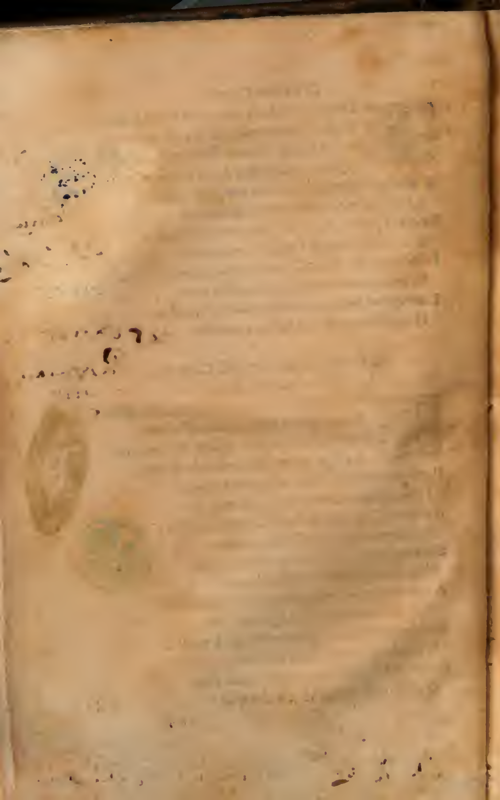
Bernar.Matij.Verceleñ.Carmen.

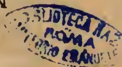

Mpia Sustulerat pius oīa sanguine Christus
Festa:quibus lusit secula prisca Iouis
Vana superstitio sani cesserat & bona toto
Relligio verum sparserat orbe deum
Priscorum tantum fastorum nomina vt artes
Ingenij stabant:Hic tamen vsus erat.
Ac veluti Cineres tuto baud Calcantur in vsti
Et sepe excerpit Sautia virgo rosas
Sic quoq; dum prebes picte tectoria lingue
Naso animi poterunt impietate capi
At pater omnipotens tandem vt cumulatior esset
Vera Salus:nobis prebet & elloquium
Ecce fluens omni modulamine:Se quoq; vincens
Naso alter fastos dultius ore sonat
At tamen bic noster tanto prestantior extat
Quanto alios cultus vicerit alma fides

Ex [illegible] Francisci de [illegible]

F.BAPTISTAE.MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI PRAEFATIO IN LIBRVM DE SACRIS DIEBVS/AD LEONEM DECIMVM PONTIFICEM MAXI.

R Elligiosa dies redigens in carmina sacros
Lectorē moneo: Si quis tamen istius vnq̃
Libri lector erit/ne forte volumine in isto
Numina falsa/lares stygios/infamia sacra
Quærat/& ambages/deliramentaq́; Vatū.
Iupiter hic nullus/nulla est Saturnia Iuno/
Nulla Venus: non stupra leges immunda Deorum:
Non habet hic Europa locum/non filia Solis/
Non Helenæ mater/nec Auerni principis vxor
Hic habitant. Liber iste docet quo tramite ad astra
Peruenere illi Heroes/quibus annuit arcem
Aetheream Pater omnipotens: Quorum annua festa
Terrigenæ accensis faciunt solenniter aris.
Nec tamen hoc omnis fas est includere Diuos
Carmine/cum numero careant: insignia vulgo
Festa magis/magis illustres hæc pagina sanctos
Continet: & Regis diuum qui sæcula fecit
Vltima/depulsis laribus celeberrima facta.
Ergo mihi nec vis/nec mens est omnia fandi:
Multaq́; venturis post me dicenda relinquo.
Adde q̄ ætherei Ciues augentur in horas/
Et si forte velis omnes celebrare/futurum est
Totus vt in cultu Diuum pertranseat annus:
Quo fit vt iste labor scribendi extendere sese

P ossit in excrescens vllo sine fine volumen.
H anc igitur nobis satis est absoluere partem.
A t quia consuerunt nobis illudere passim
I sacidæ Cœlo inuisi resecabimus isto
I llorum figmenta loco. Solennia quando
N os celebrare vident/festisq; instare diebus/
A udent subsannare/rati nos debita soli
S acra Deo libare homini/qui maximus esset
E rror, & impietas totum damnanda per orbem.
T alia baubantes dictis explodimus istis.
O mne bonum sublime iubet natura quibusdam
I nsignire modis/certoq; extollere cultu.
P rimus honor sacrum est/prima excellentia qua non
E sse potest maior/patris excellentia summi est:
E rgo hic eius honor quo testificamur ab ipso
Q uod sumus esse Deo/quod viuimus/atq; mouemur:
I pse opifex: nos eius opus: pro talibus ergo/
O fferimus meritis illi libamina soli.
A lter honor sunt Pyramides/altaria/templa/
H ymnisonæ laudes. istum persoluere Diuis
C ogimur/illorum mirati ingentia corda/
M agnificamq; fidem/debellatosq; Tyrannos.
T alis honor Diuis etiam sine corpore natis/
Q ui lemures ausos regem detrudere olympo/
M ore giganteo stygias egere sub vmbras
R edditur: ipsa Deo persoluimus orgia soli.
M issa vocant nostri: vox est hebrea tributum
S ignificans: ipsum sacrorum in fine Sacerdos
N ominat/& populum sacro iubet ire peracto.
E t quia Diuorum damnant simulachra/loquendum
E t super hoc aliquid. Moses cum regna videret
O mnia sacrilego Ditis putrescere cultu/

Ne sua plebs quæ tunc erat imbecilla rudisq;
Declinaret ad hunc morem vanum/atq; pudendum:
Nam nec adhuc erat improbitas patefacta Deorum/
Damnauit statuas/picturæ/& marmoris vsum
Sustulit e templis: & multicoloria signa.
Nunc autem postq̄ penitus natura Satanum
Cognita,& antiqua sine maiestate relicta est/
Nulla ferunt nobis statuæ discrimina/nullos
Fert pictura dolos:iam sunt innoxia signa:
Sunt modo virtutum testes/monimentaq; laudum
Marmora/& æternæ decora immortalia famæ.
Roma triumphales etiam modo suspicit arcus/
In quibus apparet probitas antiqua virorum.
Sic colitur virtus:honor hic est debitus illi.
At quoniam genus hebreum memorabile solis
Cladibus/& lucris damnatum infamibus omni
Laude caret/titulos odit/monimentaq; damnat.
Id nec omittendum q̄ diis regnantibus olim
Moris erat fastis ius exercere diebus:
Quodq; dies Iuris vacuos dixere nefastos:
Nos vero ad ritus alios tradduximus annum:
Priscaq; nominibus cessere vocabula nostris.
Nam dicenda dies veniunt ad iura profesti
Sacra damus festis:fora iudicialia ponunt
Murmura/& occlusis foribus trahit ocia Prætor.
Tunc nos templa vocant/tunc indulgere Tonanti
Tempus/& ingenium sacris impendere rebus.
Hoc igitur Diuis mare persuadentibus intrat
Nostra ratis/date felices ad vestra volanti
Littora/per scopulos & per vada cerula cursus
Cœlicolæ magni:Nec nos dum quærimus astra
Ire sub infernæ stygis antra obscura sinatis.

DE HEBDOMADIBVS ET DIEBVS.

E d tamẽ hebdomadas breuiter tractare diesq́;
S A nte opus est/ q̃ festa manus ad singula vertã
C æsar vt in menses diuisit Iulius annos/
O rdine sic alio partitus tempora Christus
T raxit in hebdomadas menses.habet hebdomadas autẽ
V na dies septem: Tamen obseruantia venit
T alis ab hebreis: quibus hoc quoq́; tempore semper
S eptima lux est sacra Deo: nam dicitur olim
S ex opus hoc tantum Deus absoluisse diebus.
S eptima lux expers operis fuit/atq́; recepit
A requie nomen/sed nos titana sequentem
T radidimus Christo: quia tunc rediuiuus ab orco
V enit agens longo squallentem carcere turbam.
O gdoas hinc oritur: nam lux octaua recepit
S eptima quem longo cultum perceperat æuo.
P rima dies Diuini operis qua condita lux est/
E st ea qua Christus victo surrexit Auerno/
E t tulit in lucem fuerant qui in nocte sepulti
T enaria antiquos manes.tunc fulsit in omnes
L ux animas/priscæ legis quæ solueret omne
C redentum de mente Chaos/quæ ostenderet orbem
A ethereum/populis vbi læta fidelibus arua.
S ic antiqua nouis cædunt/ sic prisca facessunt
S abbata: cunq́; nouo fiunt noua sæcula ritu
A t veluti redeunt conuerso sabbata gyro/
S ic domino sacrata dies sine fine recurrit
S emper: vt hebdomadis cursus compleuerit orbem
R ursus init dictam Domini de nomine lucem.
N ostra Deo primam lucem/Iudea supremam
H ebdomadas impartit quia prima & maxima nostris
C ura Dei: hebreis vel nulla vel vltima semper:

DE NOMINIBVS DIERVM

T meus euadat labor hic felicior/addam
V H ic obiter/quæ sit nomēclatura dierum.
E t si forsan in his rudis illepidusq́ videbor/
D a veniam quicunq́ legis:res ipsa leporis
I mpatiens/negat ornari/contenta doceri.
P rima dies ergo geniti celeberrima mundi
A domino cognomen habet/quia morte perempta
I psa resurgentem vidit de funere Christum.
C onstantinus enim(tam relligiosa ferebat
C orda)diem tali decorauit nomine sanctam/
Q uinq́ dies alij q̄q̄ cessare labores
N on faciant nomen tenuere quietis & oci.
N am q̄uis operum sudent sub mole/ vocantur
F eriæ:& ipsarum numeris ostenditur ordo
F orsan/id est cunctis nomen commune diebus/
Q uod nobis sit iuge sacrum velut esse solebat
H ebreis:festiq́ aliquid sibi vendicet vna
Q uæq́ dies,dum depositis ad templa fideles
A ssidue veniunt operis vitalia liba
V isuri:& calices iunctis ad pectora palmis.
Q uod si nunc mos iste manet/quid tempore prisco
C um pietas noua florebat/quid credimus actum
A patribus qui corda fide inflammata ferebant?
E rgo dies veluti quasdam quibus ibat ad aras
V ictima/signarunt tali cognomine gentes
S ic nostri/quia quottidie libare solebant
O mnibus hunc patres titulum fecere diebus.
S eptima ab hebreis sabbat:a gente latina
A ppellata quies:Ideo q̄ vt ante relatum est
O mnipotens facto genitor requieuerit orbe.
H æc quoq́ saturni posset cognomina ferre/

P rima q̄ ipsius (stellis si credimus) hora
D icitur Erronis primi/ cui nomen in oris
A usoniae saturnus erat/mandata subire.
A ltera lux nomen causa Titanis eadem
I nduit: instabilis Lunae lux tertia: Martis
Q uarta: Dei pedibus qui fert talaria/quinta:
S exta Iouis: postrema Deae quae nata profundo est.
S ic igitur primae partis dominator in ipsam
N omina transfundit lucem quae solis ab ortu
S urgit: & it solis rursum redeuntis ad ortum.
H aec vti nota magis tibi sint studiosius audi.
I llius. Erronis lucem qui nominat/horam
E sse memor primam/da succendentibus astris
O rdine quem retinent orbes vbi sidera fulgent
Q uae superant horas: neu decipiare caueto.
N ec semel id fecisse sat est/quoniam vaga non sunt
S idera tot/quot lux horas habet vna: reuertens
S aepius hoc facito/donec perueneris horam
L ucis ad extremam: mox ad primordia solis
A lterius transi: stellam migrasse sequentem
I nuenies illuc: primoq; in limine fixam.
L ex agit ista dies: stellis errantibus ordo
E st alius: Saturnus enim concedit in alto
A ethere stellati propter confinia mundi.
I upiter accepit sedem sub patre secundam.
S ub Ioue Mars: sub Marte diem qui ducit Appollo:
Q uinta Venus: Sextum retinet Cilenius orbem.
V ltima veolci cursu vaga Cynthia/vultu
I nstabili semper/sine nubis imagine nunq̄
S ignificat quae sit rebus natura caducis:
T aliaq; a nostro traxit contagia mundo.
H inc fit vt Errones imitari musica credas

Cum subito saliunt in quartam Carmina vocem.
Ab ioue nanque Venus quarta est si sidera cernas:
Cerne dies facto iungunt confinia saltu
Lux & enim Veneris Iouis est contermina luci
Nec graue sit veterum nobis audire Deorum
Nomina, quæ stellis/quæ sunt concessa diebus:
Vt Iouis & martis:nam postque facta bonarum
Nomina sunt rerum vim deposuere nocendi.
Vt Nepa si cupis caudæ resecetur aduncæ.

QVEDAM DE NATVRA SOLEENNIO.

Hic etiam memorare decet solēnia quædam
Officio laudum quas decantare ministri
Sacrorum assidue/tacitisue recurrere verbis
Sunt soliti/prorsus se se contenta fateri:
Quædam aliud poscunt/operam cessare per vrbes
Et per rura volunt studijs inimica profanis.
Sunt quædam ex istis sua quæ protendere in octo
Vsque dies faciant laudum preconia/ quamquam
Publica non faciant cessare negotia tantum.
Horum etiam sunt quæ solum noctemque diemque
Expertes operum reddant:nec tendere curent
Vlterius:sunt quæ nostros cessare labores
Pluribus/& Genuum iubeant regnare diebus:
Ex his prima damus nato sine patre Tonanti/
Cui stephanus/cui coniungit sua festa Iohannes /
Funeraque infantes plusque crudelia passi.
Hic etiam monuisse decet primordia festum
Sumere ab occasu solis/quando Hesperus exit:
Et cum sole iterum tenebris occumbere obortis.
Nanque dies festos vna incohat/altera finit
Vespera:sed vento tempus dare vela secundo:
Et celeri cursu per singula festa volandum:

DE CIRCVMCISIONE.

C Hristigenæ regale genus/regalia festa
Aduenere/togas opus est proferre nitentes:
Atq; simul pompis ad templa frequentib⁹ ire:
Exornate lares:longo torrete suilla
Exta veru:genio licet indulgere/propinquis
Mittite dona:inopes/vt eam communia totum
Gaudia per vulgus/mensis pascantur opimis:
Vos locuplex aperite penu / quibus borrea plena/
Aere graues loculi/varia quibus alite chortes
Mane fremunt/quibus in stabulis armenta gregesq;:
Huc conferte dapes:quicquid dederitis egeno
Fœnore centuplici reddet Deus.Ecce per agros
Quanta seges:dum tu dormis tibi terra laborat/
Et Deus infundit campis per sidera tanq̃
Per speculas quasdam Cœli de limine fruges.
Prima dies nostri(saluete) renascitur anni/
Quæ tamen est octaua Diei lactentis ab ortu/
Cum pluit infantis primum genitale cruorem
More suæ gentis/quæ circuncidere natos/
Et nudare solet teneram velamine glandem.
Nam Deus hebræam cupiens distinguere gentem/
Gentibus a reliquis primorem seminis eius
Compulit Abramum saxo precidere acuto/
Vt lex prisca docet,supremi colis amictum.
Hoc insigne tulit Pater:hæc insignia Natis
Tradidit:& docuit sic insignire nepotes.
Tum quoq; Iudea veniens ab origine Iesu
Nomen adoratu dignum/venerabile sanctum
Diuinæ impositum soboli.sotera per vrbes
Significat graias/Itali dixere salutem/

S ine salutiferum/quæ congrua nomina magno
V ltima saluatum venit qui sæcula Christo.
P rima dies Iani tanto splendore coruscat.
I anus enim primo fecisse vocabula mensi
D icitur a priscis:sed qua de gente vel vnde
V enerit/hoc nostro nondum cognoscitur æuo.
P ropterea super hoc aliquid memorabile fandum.
I anus hic vt perhibent clara de stirpe gigantum
M aximus ille fuit Noe/qui sæcula Pirrhæ
D eucalioneos fluctus precessit/ & vndas
O gygias: Tantum nobis antiquior ille est.
I ste igitur quando terras absorbuit ingens
A lluuies/monitu Diuum reclusus in alto
N auigio/cum prole sua se credidit Austro.
A st vbi iam posito tumidum mare concidit æstu
S uppleuit genus humanum/missisq; colonis
A d triplicis mundi fines extremaq; regna/
P er mare Tyrrhenum vectus tyberina petiuit
H ostia/& ascendens vbi nunc est Roma/ locauit
T hybridis ad ripas etrusco in colle penates.
E t post fata sui collem mensemq; reliquit
N ominis hæredes/quod non abolebitur vnq̃.
I anus ei cognomen erat de nomine tractum
A ssirio Iain/Vinum dixere latini:
I pse & enim primus vitis viniq; reperto
F ertur:& id talis nomẽclatura docebat.
S ed Iainum primi qui rectius illa sonabant
N omina dixerunt:mox littera tertia prisco
P ulsa loco fecit fraudato.nomine Ianum.
F ingitur esse biceps/quoniam duo sæcula vidit/
V num quod pluuijs auctum mare sustulit:Vnum
Q uod successit aquis:& ab hac propagine fluxit.

H is quae de Iano canimus facit inclyta magnam
F ama fidem.memorant etenim sub principe Iano
A equorea primum signata numismata puppi:
I sta fuit puppis/quae de fatalibus vndis
E ripuit terreste genus/sobolemque volantum.
S ed falluntur in his/quia non nouere parentum
P rimorum annales Danai veteresque Latini.
S ancte senex igitur nobis feliciter annos
E xordire.Puer supremi conditor aeui
E sto tuae genti/nostroque salutifer aeuo:

DE SANCTO BASILIO.

H A ec eadẽ sacrata dies tibi magne Basili/
A tque tuum primae celebrant natale Calende
S ed quia caedendum Dñis maioribus/ illinc
T e trahis & transfers in idonea tempora/ iuxta
D iuersos hominum mores/vsumque locorum
I n tua decurrit grauum sapientia fluxu
C orda redundanti/sicut decurrere nostrum
I n mare consueuit magnis Atlanticus vndis
O ceanus:seseque amplum diffudit in equor.
N ec fuit ambarum diuina scientia legum
I n te larga minus/nec graiae copia linguae
P auperior: Tua relligio quasi vinea densis
P almitibus fruticans longe lateque per orbem,
E st vulgata:latens in Caesariensibus agris
T rans Phryges & Galatas/ & trans bebrycia regna
H esperiae populis procul apparebat & Indis.
R umor hic a libycis traxit regionibus Efren
I nsignem probitate virum. Deserta reliquit/
I n quibus a teneris aeuum transegerat annis/

A d ſpectanda tuæ venit miracula vitæ
I am Senior: tecū́q; loquens exire videbat
E x labris accenſa tuis atq; ignea verba
I ſte domimotus laudum rumore tuarum
O rauit per ſignum aliquod ſe illuſtre doceri
Q uantus apud ſuperos eſſes/cui nomem apud nos
T antum fama dabat paſſim; viditq; Columnæ
I n ſpeciem/dum nox claris incederet aſtris
I ngentem flammam ad Cœlum caput vſq; ferentem:
E t ſimul audiuit vocem/quæ a ſidere labi
V iſa per aurarum tractus/ verba iſta ſonantem:
T alis apud ſuperos virtus ac tanta Baſili eſt:
H ereticis.ac precipue quos fecerat impos
C ordis & obſcuræ mentis torpedine captus
A rrius impugnator atrox/ac Melleus ingens
S emper erat. Iuuenem qui Cœco illuſus amore
T raddiderat ſeſe Plutoni/ & ſanguine demens/
I pſe ſuo ſeruum ſtygio ſe ſcripſerat orco
A ſſeruit/populo inſolitum ſpectante duellum.
N am pater hinc prehenſo Iuuenem rhenone trahebat/
I nde lemur: longo tandem certamine victus/
C um ſtridore graui fugit per nubila Dæmon.
S æpe Valens qui tunc extinctis fratribus omne
R omanum ſine Conſortis formidine agebat
I mperium/dum vult hominem proſcribere fractis
E luſus calamis tandem crudele reliquit
O fficium/cum niti odio ſe vidit inani.
V ita viro cum mox eſſet moriturus/ in vnam
E ſt producta diem/quo natum ſemine gentis
H ebraicæ medicum ſacra perfunderet vnda/
I pſe ſuis manibus: dictu mirabile/poſtq̃
H uic ſatis officio factum/diſceſſit in auras

S piritus: & clauso requierunt viscera sensu:
C æsareæ pastor sanctissime porrige dextram
H is animæ clausæ in tenebris/ & carcere cæco:
E t veluti quondam nurui peccata remisit
T e impetrante Deus/ sic te impetrante dolores
A uferat & nostros/ & nostra piacula soluat:

DE DVOBVS MACARIIS,

A carios (vt fama) duos ægyptia tellus
M P rogenuit vita insignes ac nomine claros.
D ijs stigijs ambo infesti / veterumq; Deorum
C oniurati hostes. Primus sitæa per arua
V ixit: & inuento vacuos dum permeat agros
V erticis humani Craneo vestigia fixit/
A tq; ait. o quisquis caput istud inane ferebas
T empore mortalis vitæ/ per maxima patris/
P er Nati/ & Flatus sancti te Numina iuro/
Q uæ fuerit tua sors doceas dum vita manebat/
Q uæ modo sit/ quando es membris & corpore sanctus
I lla nihil conctata sonos erupit in istos.
C enturio romanus eram Ioue principe: Nunc me
O rcus habet/ tantum penetrans in viscera terræ/
A ethereis q̃tum tellus discedit ab astris:
S ub nobis genus hebreum est: Gens infima vero
C hristigenæ/ mores qui non tenuere parentum.
V mbra viro tales dedit adiurata loquelas.
T empore post paruo deserta per arua eunti
O ccurrit Lemur ampullis pendentibus extra
P ertusæ chlamidis rimas circum vndiq; onustus:
E t percuntanti quid tot sibi vitrea vellent
V ascula: respondit monachis se plurima ferre

P harmaca sunt curæ quæ nos vti dulcia primum
P ocula delectant sed mox in toxica versæ
N os cruciant: sic præda sumus fallacibus vmbris
V ndiq; de nobis ita gens lethea triumphat.
T alibus excellens signis iam grandior æuo
O ccubuit primi mensis Titane secundo
I llustrante breui frigentia rura volatu:

DE ALTERO MACARIO

Lter ab Antoni fruticans radicibus altum
a Creuit/& vmbrosas porrexit in aera frondes.
Incola Thebaidos fuit exanimumq; cadauer
Rettulit in vitam: Nam cum defendere, sanctam
N esciret sermone fidem/confugit ad istud
A rgumentum ingens: ad quod contabuit hostis.
N escio quem dubio confectum vulnere quando
M orte obita iam corpus erat sine sanguine fecit
O re loqui/sontis pœnas ne incurreret insons.
C um fraudata sua sic esset imagine virgo
M ercurij technis vt equam pater esse putaret/
S aluifico Christi mendacem nomine formam
S ustulit: & veterem fecit prodire figuram.
S ingula si pergam numero comprehendere longas
I bit in ambages sermo prolixior æquo.
Q uindecies Ianus reuocarat ab æquore solem
C um senio fractus discessit in æthera longo:

DE EPIPHANIA.

Exta dies splendore magos gradiente per altum
s A era deducens toti spectacula mundo
Admiranda tulit: gentes ad sidera versis
A ttonitæ stabant oculis: solemq; putabant

A duentasse nouum/qui non quia nocte dieq;
S pargebat late radios occumberet vnq̄.
S tella nouo fulgore ardens veniebat ab ortu
T rans Tigrim/trans Euphratem/Babylona volando
V idit/& Armenios dextra/leuaq; relinquens
T uriferos Arabes syriæ bipatentibus alis
I ngruit/& tali votis famulata magorum
O fficio/nati stetit ad presepia christi:
N ec reges vt opinor erant:nec enim tacuissent
H istoriæ sacræ autbores genus istud honoris
I nter mortales quo non sublimius vllum.
A dde ꝙ Herodes vt magnificentia regum
P ostulat/hospitibus tantis regale dedisset
H ospitium/secumq; lares duxisset in amplos.
I lle penes Persas magus est/qui sidera norit,
Q ui sciat herbarum vires/cultumq; Deorum:
P ersepoli facit ista magos prudentia triplex.
A diungunt pleriq; licet sit credere vanum
E sse opus ex natis illos & matribus ortos.
H i moniti patrum libris de semine gentis
I udaicæ venturum hominem/qui regna per omnes
P orrigeret populos/orituraq; sidera eodem
T empore/quæ indicium nati patriæq; domusq;
M obilibus radijs facerent/in montibus altis
P eruigiles noctu cœlum obseruare solebant,
V t videre ignes Christo nascente subortos
C orripuere viam Regi tria dona ferentes/
H æc tria/sunt/aurum fulgens regale metallum/
T us redolens/quo festa solet decorare sacerdos/
M yrrhaq;/qua tumulo tradenda cadauera inungunt
S ic magus a prima monstrauit origine/ꝙ rex
C hristus erat/ꝙ mortalis/summusq; sacerdos.

S unt qui luce velint ista primordia signis.
T radita mirificis/dum connubialia festa
E xhilarans Christus laticem mutauit biaccho.
I sta dies rursum coelo labente reuersa
A d Iordanis aquas Christum consistere vidit
C um pater audito per Coelum murmure Christum
E sse suam docuit prolem: Cum sanctus apertis
S piritus ablutum. supra caput astitit alis.
H æc Epiphaniam Grai solennia dicunt/
Q uod diuina prius soboles incognita nobis
C laruit: & tribus bis facta est celeberrima causis.
P auca loquar contra solymos/contra impia corda
L eui genum/quo constet eos de tempore Christi
N obiscum sensisse: licet modo turpiter errent
C um venisse negant: paucis memorabimus ergo
H istoriam, cuius noster suetonius author.
C um regeret terrarum olim Nero Claudius orbem
R umor ab hebreis oriens peruaserat omnem
L ate Asiam penetrans vltra gangetica regna,
I udea de gente, virum mauorte potentem
V enturum subito/terras qui cogeret omnes
F erre nouas permutato rerum ordine leges.
R umor hic impleuerat gentes/totoq; oriente
F ama volans in spem populos adduxerat istam.
I sta fides Iudeum animis sic hæserat/vt nil
R omanum imperium veriti contemnere gentem
A usoniam fuerint ausi/probrisq; latinos
I rritare duces strictoq; inuadere ferro.
P roptereà Nero rex indignabundus & ira
P ercitus ardenti magno molimine bellum
Q uo genus id toto penitus depelleret orbe
M isit in Assyriam. Tum late efferbuit æquor

Classe noua. Cum patre titus noua classica fecit
Clangere per Protbei fluctus/per Agœnoris oras.
Talia veridico memorat Suetonius ore.
Iste furor tantus/tanta bæc audacia mouit
Iudeorum animos: quia tunc instare uidebant
Tempora pacifici multum expectata Messiæ:
Credebāt ad se imperium descendere: & orbis
Terrarum se rectores/dominosq; futuros:
Non aliter se romanis opponere uulgus.
Presumpsisset iners: neq; plæbs ingloria contra
Cæsaream maiestatem frustra arma leuasset:
Hæc igitur communis erat sententia genti
Apparere dies Cbristum debere per illos:
Sed delusa fuit: quia cum uenerit/vt nos
Asserimus/non arma tamen regalia secum/
Non adduxit equos/neq; murice fulsit & auro
Vt fore credebant: tenui uestitus amictu
Atq; gerens personam inopis per rura per urbes
Iuit & ex oculis ut quædam euanuit vmbra.
Et nunc aduentus Cbristi transisse fatentur
Tempora iam pridem: sed q non uenerit aiunt
Esse suæ gentis scelera infelicia causam.
O genus insipiens vnde bæc Aoraxia fluxit?
Vestra videns errata: Deus si mittere cbristum
Instituit/cur non misit? si mittere forsan
Non statuit: quare Aduentus predicere tempus
Veridicum fecit vestro de sanguine vatem?
O cæcas omnino animas: peccata volentem
Tollere & errores nostros dissoluere fingunt
Efugisse bominum sordes: quæ amentia maior
Esse potest q nugari sanare potentem
Omne genus morbi medicum langoribus ipsis

Offensum non velle ægros inuisere natos?
Infantem nouere Magi/ Iudea loquentem
Non cognouit:erat curis absorpta profanis
Funditus: atq; graui somno resoluta iacebat.
Felices saluete Magi qui clara sequuti
Sidera/vidistis puerum/qui sidera fecit.
Sic vtinam nobis sese post fata videndum.
Præbeat: & gressus nostros in sidera ducat:

DE SANCTO PAVLO PRIMO HERHMITA.

S icut erat celebris cultu numeroq; Deorum
Cum iouis imperium stabat/Nilotica tellus/
Sic ubi terrestres cœlo descendit ad oras
Expectata salus/patribus fuit inclyta sanctis/
Qui Nitriotarum campos/sitæaq; rura
Thebaidosq; casas loca desolata colebant:
Nam cum cæsarei gens sanguinolenta tyranni
Prædarentur oues Christi nullasq; liceret
Christigenis habitare vrbes impune ferarum
Consortes facti fines tenuere supremos
Orbis/& arentes Cancri feruentis arenas.
Primus ad hos (vt fama) locos vestigia vertit
Sub Detio Paulus cum iam vigesimus isset
Annus: & æstates illuc incognitus egit
Tris nouiesq; decem propter vada vitrea fontis/
Cui superextentis faciens vmbracula ramis
Palma/homini tanq̃ nutrix alimenta ferebat:
Ipse etiam tunicas de frondibus arboris eius
Texere/& ambustos artus vestire solebat:
Atq; famem patiens usq; ad surgentia noctis
Sidera/soluebat tenui ieiunia mensa

N ox vt in occasum summam inclinauerat vmbram
E x tepida surgebat humo: septemq; triones
N on procul a terris motu reptare videbat
T ardigrado/ lentoq; polū circūdare gyro.
T unc animo procul a curis terrestribus acto
D iuertebat apud superos/ vbi dulcia tempe/
E t syncera quies/ et consumata voluptas.
T um Deus in sensus illabebatur et ora:
D iuinasq; canens vsq; ad titania laudes
L umina cœlesti totus languebat amore.
C onsimili pietate calens Antonius arua
S ole sub hyberno dū per deserta vagatur,
I nuenit senis hospicium paruosq; penates.
T um solitus paulo cererem deferre per auras
Q uottidie/ victus inopis plus attulit ergo
H ospitis Antoni posuitq; in limine Coruus:
C oruus enim/ vel forte aliquis sub imagine Corui
A ngelus vt nasci stellas vidisset ab ortu
I gnotis epulas homini portabat ab oris.
T um sua diuinans sibi fata incūbere paulus/
A tq; volens sine teste mori: Venerabilis hospes
V ade precor dixit/ nec te mora tardet: et affer
Q uas tibi donauit tunicas Athanasius olim:
N am mox vt fuero functus vitalibus auris/
H is Deus inuolui mandat mea frigida membra/
A tq; sub egestas mecum descendere arenas.
I lle volans abijt: rediensq; agnouit in aura
P auli animam per iter diuos sublime petentem:
A tq; ait: Ah sic me fraudas pater/ atq; relinquis?
I bo tamen/ tua sancta iterum saltē ora videbo.
I uit: & extincti dum se inclinaret ad ora
C um gemitu lachrymans lamētabatur a maro.

Patris ad hospicium soliti: diuertere quondam
Dum viuebat/humo duris (res mira) Leones.
Vnguibus egesta iustum fodere sepulchrum.
Non secus ac si nota viri mensura fuisset.
Nec minus est mirum q ad illatabile bustum
Iuerunt plereq; fere/ quæ tempore longuo
Cum sene versatæ fuerant/ visceq; iacentem
Deplorare virum: duris odiosa tyrannis
Simplicitas potuit mollire animantia bruta.
Mox igitur tunicis quas apportauerat artus
Implicitos superinfusis cumulauit harenis:
Iam gelidi decimo iani Titane reuerso:

DE SANCTO HILARIO.

HIc quoq; natalis tuus est memorandus Hilari
Tertia post decimam Iani cum frigida tellus
Sub niue dormiret te lux ascendere ad astra
Vidit: & ingenti superos occurrere pompa.
Tu in terris positus membris mortalibus alto
Versabare polo/votis rapientibus illuc
Ingenium/menten/atq; animum/poterasq; putari
Et si viuus eras functus iam corpore/& arces
Aetherias habitare inter tot millia Diuum.
Integritas vitæ/legum prudentia/cultus
Cœlitüum/ tutela inopum diadema pedūq;
Pictauiense tibi/dum nil mortalia curas/
Dum viuis tibi sorte tua contentus/ab omni
Ambitione procul/populo applaudente tulerunt.
Non nocuit tibi progenies/non obstitit vxor
Legitimo coniuncta thoro: non horruit illa
Tempestate Deus thalamos/ cunabula/ tedas:
Sola erat in precio quæ nunc incognita virtus

S ordet/& attrito viuit cum plæbe cucullo.
P ropterea leges quæ sunt connubia contra
E sse malas quidam perhibent: prudentia patrum
N on satis/aduertit dicunt/quid fere recuset
Q uid valeat natura pati: ceruicibus aiunt
H oc insuaue iugum nostris imponere Christus
N oluit: istud onus quod adhuc q̃ plurima monstra
F ecit/ab audaci dicunt pietate repertum.
T utius esse volunt qua lex diuina sinebat
I sse via/veterumq; sequi vestigia patrum
Q uorum vita fuit melior cum coniuge q̃ nunc
Nostra sit/exclusis thalamis/& coniugis vsu.
A diungunt etiam primi ieiunia veris
Q uæ nisi sint seruata/volunt nos ire sub orcum:
A spice q̃ duris aiunt frenata capistris
G ens electa fuit: lex Christi æterna/nec vnq̃
C essatura sinus (dicunt) sine tendat in amplos/
V t sit conueniens habilisq; & idonea toti
Humano generi/non importuna senectæ/
N on onerosa inopi non importabilis ægro
A diiciunt populis habitandam pluribus vrbem
N on esse angustis claudendam mœnibus: arcto.
C onuenit esuriens (aiunt) plæbecula claustro.
Hæbreum gens qualis erat quam limite paruo
Legifer inclusit grauiumq; indagine legum.
I llud onus Christum dicunt minuisse: suisq;
Indulsisse. Sed hæc Christi indulgentia uisa est
(V t memorant) laxata nimis sapientibus istis
Q ui legem stulte ex placida fecere molestam.
Duriciem vero legis satis arguit aiunt
P rouida posteritas/studijs exercita sacris
Quæ maiorem hominum partem de syrtibus istis

Subtrahit. & pelago functam pronunciat isto:
Nam iuuenes donec cessent adolescere/& ægros
Excipiunt/senioꝗ graues/& quos labor haurit
Assiduus fabros/& qui sub pondere sudant
Vomeris & rastri/qui prc mercede locant se
Atq operas vendunt/& quos fortuna coegit
Mendicare cibos/quæ turba miserima quiꝗ
Prægustare solent epulas ad prandia regum
Adde viatores/& quos onerosa fatigant
Munia nutrices cunis quæ lactea prebent.
Vbera pregnantes/fœtas/cui debile pectus/
Cui caput infirmum/stomachi quos humida crudi
Pituita infestat. Causas numerare quis ausit?
Exclamant: & vti inter se quandoꝗ iocantur
Thestylis hanc nimio pultem sale fecit amaram.
Adde q & patres ausi taxare latinos
Causabantur eos stulte imprudenter & equo
Durius ad ritum Romæ voluisse pelasgos
Cogere: & antiquum tam precipitanter amorem
Tam stolido temerasse ausu: concœdere Roma
Debuit aiebant/potius q̄ rumpere pacem
Humani quæ iuris erant: modo salua maneret
Lex diuina/fides Christi/doctrina senatus
Quam primus tulit ore suo quia tradita ab ipso
Christo erat humanæ doctore & lumine vitæ.
Nec curandus erat morem consensus in vnum
Vsꝗ adeo, dicunt, quod persuadere laborant
His breuibus. dictis/quisquis discrimine nullo
Vult gentes differre duas/velit ora duorum
Quod natura nequit faciem concurrere in vnam:
Vna Dei domus est mundus: sed non tamen vna
Omnibus est facies rebus. Circumspice terras:

C omtemplare orbes Cœli/diuersa vedebis
O mnia/saturno facies est pallida: Marti
I gnea/resplendens veneri:nunc clara Dianæ
N unc obscura: Iouis frons est affabilis Astro.
I psa quoq; in varias abeunt elementa figuras.
C erne hominum genus/et pecudes/frigentia cerne
M armora quæ spartæ/parijs quæ oriuntur in agris
Q uæ secat ægyptus/ Humidis quæ Nauita portat
D empta iugis/quæ Luna parit/qui tybure crescunt.
A spice et Indorum sparsas per littora gēmas:
M ultiplices vocum flexus/mirare volucrum/
D iuersosq; habitus/& multicoloria terga:
S ic quoq; tam grandi sub religione per omnem
F usa orbem fas sit dicunt discedere graios
G entibus a nostris aliquo discrimine legum/
Q uas aiūt mutare potest humana facultas.
Nam leges quas ipse tulit Deus esse necesse est
P erpetuas:nec fas homini discedere ab illis.
Hæc ideo volui nostris intexere chartis
V t quotiens patres quibus est custodia Cymbæ
P etridos a summo coheunt pastore vocati
S int memores magno ad leges opus esse ferendas
I ngenio/multis oculis examine recto.
S ed quo mente vagor? video/mea longior æquo est
E cbasis: Ad sancti festum redeamus Hilari.
H ic pater a superis castum ne forte pudorem
P erderet,obtinuit magno pro munere mortem
C oniugis: immundum veneris sic oderat ignem.
I mpetrauit idem Natæ quæ nomine dicta est
A ppia/& ad Cœlum quo peruenturus et ipse
P ost breue tempus erat misit cum matre puellam.
C ura uiro munire fidem primaria semper

C um foret ex libris armamentaria sacris
F ecerat: & contra Christi se armauerat hostes/
P resertim Ariadas/quorum spirabat in orbem
Aura ferens diram Christi per ouilia pestem:
S anctum nectar olens doctae facundia linguae
I n mentes hominum Christi inspirabat amorem.
P roptera exilium passus peruenit in arua
C incta freto ligures inter cirneaq; saxa:
A t cum plena forent atris serpentibus/acta
I n Crucis effigiem dextra procul ire coegit
M ortiferas pecudes: iussitq; habitare seorsum
L imite signato pulsi(res mira) Colubri
S eruauere patris semper confinia sancti:
I nuenitq; feras/quibus est infame venenum
A/pietate minus q̄ corda humana remotas:
A udijt infantis sacro sine fonte recentem
E migrasse animam: vetuitq; a morte teneri:
N am prostratus humi iacuisse in puluere fertur/
N ec cessasse Deo lachrymas offerre tepentes
D onec in exangues artus reuocata lacertos
P rotulit: & matri blandis arrisit ocellis.
T um subito immersit lustralem crinibus vndam
N e sine lege iterum fato concederet infans.
M ulta quoq; in scriptis animi monimenta reliquit
I n quibus effulget diuina scientia dulci
E loquio/& linguae cultu decorata latinae:
S emine tam claro tellus Aquitanica gaudet:
N os quoq; sancte Pater facias gaudere precamur
S emper in Elysiis tecum post funera campis:

DE SANCTO GREGORIO NAZIANZENO.

C Appadocum tellus est illustrata virorum
Ingenijs/pietate fide: preconia quorum
Temporibus recitanda suis. Nunc maximus ille
Gregorius, cui dat diuina scientia tantum
Nomen adest hodie sacros habiturus honores.
Præsule patre satus nam tunc id iura sinebant
Pastorale pedum gessit post funera patris:
Cum vero iuuenis quondam venisset Athenas/
Et tota ingenuas se conuertisset ad artes
Mente/ferunt illum nymphas sub luce diurna
In thalamo vidisse duas: neu forte putaret
Esse malos lemures/prior est sic ore loquuta.
Ne nostros trepides vultus: sapientia nomen
Est mihi: nomen habet quæ me comitatur/honestas:
Venimus vt sancto tibi coniungamur amore
Et simul æternos tecum viuamus in annos:
Sic igitur factus liber formidine contra
Mouit in amplexus & in oscula mutua gressum.
Talia de magno quædam finxere pelasgi
Hercule ludentes/& de scipione latini.
Quæ vero a priscis hoc de pastore feruntur
Nemo hominum figmenta putet: duo nanq; tonantis
Imperio diui tales iniere figuras/
Vt iuuenem facerent illis assuescere curis/
Et totam grauibus studijs intendere mentem:
Vel simulachra duo/forsan duo dona fuere/
Virtutesq; duæ/quas tunc infudit in alta
Corda deus subito. Quod longi temporis vsu
Quærere mortales & consuetudine possunt/
Hoc afferre solet virtus diuina repente.

C uȝ libet: eius enim tanta est opulentia/tantus.
F st thesaurus opum/causas vt sæpte secundas
Præueniens: donet bona q̄ sine fine redundant.
H oc ego crediderim potius/sapientia nanq̄
F ius ab ingenio teneris ita fluxit in annis.
M ox vbi cœlestes formas assistere vidit
V t populis non sit minus admirabile visum:
Q ū si luciferum phœbi precurreret ortus.
C umuero in patriam rediens prope Troadis oras
V ela daret /subito boreas a vertice lapsus
I ngruit antennis/& propulsauit ad vsq̄.
L ittus abydenū freta persalientia puppim.
T erritus hoc casu Iuuenis dissoluit ab omni
V itæ huius fermēto animum: penitusq̄ recepit
C orde Deū reuocans curas a sensibus omnes.
T um populos farrago omnes ariana ferebat
I n rixas in bella etiam litesq̄ cruentas:
G regorius contra pestem hanc/vt maximus olim
A lcides contra terrarum immania monstra
B iȝantina tulit faustos in mœnia gressus.
N am tunc forte Valens Cesar decesserat: eius
Q ui sectæ defensor erat dum viueret: Ergo
O pportuna videns operi data tempora sancto
I uit/& incepit studijs dare vela/repente
F ama viri traxit varijs ex gentibus agmen
D iscipulorum ingens illic academica fecit
G imnasia: & veteres illuc traduxit Athenas.
N am quot erant toto orbe viri qui scire profundos
Scripturarum aditus vellent & mystica sensa
E t Cabalistarum latebras ea littora adibant.
H ieronymum fama est illuc venisse trilinguem:
E t legis dedicisse sub hoc arcana magistro:

A d summos igitur breuiter peruenit honores:
N am patriarchatus sceptrum sanctamq; Cathedram
E st largita homini consensu Thracia magno.
D icitur & longo sacram coluisse poesim
T empore: & heroo modulatus carmina plectro/
Q ue superant: quibus Aonij dant oscula Vates.
S ed cum iam senio foret incũbente parumper
S egnior effectus & se liuore videret
I nsidijsq; peti patriam repetiuit: & illic
C um Ianus gelidas iam peruenisset ad Idus
P acifica tandem migrauit in æthera morte.
R elliquias eius multo post tempore Thraces
M etropolitanam reuocasse feruntur in vrbem.
N unc procul a graijs vectæ recubare putantur
Q ua sedet in medijs Manto Cadmeia lymphis.

DE SANCTO ANTONIO.

Eptima post decimam torpentis frigore Iani
s A ntoni tibi festa dies altaria cingunt
F rondibus, hybernas quæ nõ timuere pruinas.
L aurus adest/hedere veniunt/prouinca lacertis
Q uæ sparsis proserpit: humi: redolentia Myrti
V imina/pacificæ per templa ligantur oliuæ:
E t quos fama refert immortales Amaranti.
T e memorant olim satyros vidisse bicornes
P anaq; Capripedem dum per deserta vagaris
I nuia/trans Memphim/trans centum mœnia portis
I nclyta/soliuagi lustrans vestigia Pauli.
T e memorant non cum lapythis que gloria parua est/
N on cum Centauris: sed quod mirabile multo
A mplius est/cum tartareis belialibus olim
D e certasse ipso stante ad spectacula Christo:

Qui quia te vidit pugnasse viriliter/ire
Continuo totum tua nomina fecit in orbem.
Tu satus in Campis/vbi quondam mœnia magnus
Fecit Allexander dñi seruantia nomen.
Diceris ignipotens/et fers incendia dextra:
Q d' tua vis ignem potis est extinguere sacrum.
Et quia(res miranda)soles quãdoq; proteruos
Et nimis infrenes/qui relligiosa malignis
Templa/domos dĩs audent violare/furenti.
Aggrederis morbo/subitaq; vredine torques.
Sæpius hoc alias/nostro quoq; tempore visum
Non semel est:salit extemplo per viscera pestis
Ignea/et ossa rapit:neruosq; imasq; medulas
Fulminis in morem vorat in nihilũq; resoluit
Et sunt qui diuos ausint contem[illegible]re/ necdum
Tot moniti exemplis homines aduertere possunt
Esse Deum sanctasq; animas humana potentes
Vlcisci scelera/atq; animos cohibere furentes?
Cum demum tetrice post tot miracula vitæ
Iam longeuus iter vellet conuertere ad astra
Discipulos circumstantes sermone potenti.
Quẽ dabat affecti cordis suauissimus ardor
Erudijt longum:conuersus ad oscula tandem
Aeternum dixit mea viscera sancta valete.
His dictis alacri tantam pretendere vultu
Læticiam:et tanta visus clarescere luce est/
Vt iam cum superis versari et viuere credi
Posset:et ante deum mutata assistere vita
Dumq; ea sic fierent subito velut vltima flama
Que fugit absumpta penitus face/purior auro
Spũs in tenues abiens se sustulit auras.
Nunc colit æternũq; colet sublimia mundi

Culmina perpetuæ gradiens per pascua vitæ.
Et quoniam nox ista vigil solet esse quotannis
Currite votorum memores/deponite lænas
Rhenones duplicesq́; togas: accurrite nudi:
Et pulso in lucem somno vigilate reuersam:
Ponite segniciem: surgit iam vespera/flamis
Iam rogus in templi medio rutilantibus ardet:
Fallite colloquijs noctem: percurrite sanctos
Qui coluere olim deserta ægyptia patres
Arsenium/Vitalem/Helenum/quo tempore Paulus
Et quare ad steriles primus deuenit arenas
Dicite: sit sermo vobis Euagrius/Efren/
Et Cronius. magno de bessarione loquendum:
Pambus & Eulogius memoretur/& inclytus Hāmon:
Ac reliqui: quorum consors Antonius orcum
Vicit/& in terras fecit descendere Diuos.
Pergite. Cum rapida Cœli vertigine tempus
Euolat: & celeres ad cursum concitat horas.
Iam cecinit mediam volucris titania noctem
Et Leo decœdens summo declinat olympo:
Ne sinite extingui flamas: date ligna ministri
Et ramis onerate focos: opus ignibus altis
Expugnare gelu flatusq́; Aquilonis acuti:
Pergite: iam totus Chiron surrexit ab vndis:
Incipit apparere Caper: iam Lucifer altus
Astra fugat: vicina dies albescit ab ortu:
Præcipitat Cancer: gelidis iam terminus vmbris.
Pyramides dudum magnæ tinnire Parenti
Incipiunt. Canit excubitor feruentius Ales.
Matutinus adest/tyriaq́; in veste sacerdos
Fert manibus calices: genibus procumbite flexis:
Atq́; deum ne vos tetrico pater arguat ore;

Q uærite:et ad Cœlum totas conuertite mētes.
I te domum:nec vos hodie dementia cogat
F ingere per sonas/sumptisq̨ incedere laruis.
S ancta dies sancte debet succedere nosti:

DE SANCTO SEBASTIANO

N clytus armorum ductor de nomine graio
I Q uod si quis velit in nostrā tradducere linguā
D icet adorari dignum venerabile sacrum:
T ractum nomen habens colitur:procedite Turbæ.
A d sacrum solenne dies vigesima quando
C rudeles pœnas & fata immania passus
T ransijt ad superos/villas imitat & vrbes.
M ox vbi percepit Christi mysteria duxit
C œlestem in terris/hoc est sine crimine vitam:
C onfregitq̨ suis manibus simulacbra deorum
P lurima/& aduersum manes tulit arma superbos.
I n pœnis etenim quas detestabilis ætas
I lla dabat nostris/si quos titubare videbat
M ox aderat reuocans animos/& pectora verbis
G randibus attollens/non clam sed vocis apertæ
F ulmine & vt tragicis mos est/clamoribus altis.
A nte ipsos etiam circo admirante Tyrannos.
S ed tum precipue tantos prorupit in ausus
T aliter exarsit quando ex primatibus vrbis
R omulæ geminos duro in certamine fratres
P erdere paulatim vidit roburq̨ fidemq̨.
V xores etenim flentes & parua ferentes
P ignora demissis aderant per terga capillis
O rabantq̨ viros ne se natosq̨ domumq̨
D esererent/nec tanta suis opprobria ferrent.
N en subito traherent pessum genus omne suorum.

Iſtud idem pater orabat/morituraq; mater
Præ lachrymis/præ lamentis/præ angore dolorum
Tum pius exiliens miles fortiſſima dixit
Pectora quo pacto robur muliebribus omne
Blanditijs ammiſiſtis? quo veſtra receſſit
Strenuitas? quæ tanta tulit diſcrimina Martis
Tum cum pro tenui decertabatis honore?
Nunc eſt propoſitum vobis Cæleſtis olympi
Imperium: dabit hæc vobis victoria ſemper
Viuere cum ſuperis/& conregnare: Deumq;
Cernere/cum diuis æterna in luce ſedentem.
Eia agite excelſos animos in ſidera ferte:
Cœpta nec ignauo maculate ingentia fine:
Ne trepidate Iouem/q̄uis Capitolia & arcem
Tarpeam teneat: ſterilem contemnite Veſtam:
Saturniq; genus totum: Cybelemq; profectam
A/phrygijs Romam: quæ dementire miniſtros
Cogit/& epotis homines emaſculat vndis:
Abiurate deos veteres quot tota per orbem
Terra colit: matrem Eneæ: patremq; Quirini.
Chriſtus adeſt laturus opem certamine in iſto
Vltimo & exili triſtes deponite curas.
Vos quoq; Conſortes/importuniq; parentes
Ne lugete/polos adeunt/non perditis illos:
Sed preeunt vobis regnum immortale paratum.
Taliter ante oculos plæbis patrumq; loquutus.
Ipſum ideo leuibus ſcopulum fecere ſagittis:
Totq; tulit plagas/quot ſeptem tela pharetræ
Quot potuere arcus emittere ſpicula ſeptem.
Quæ ſtipata meat ſpinis bicoloribus Hiſtrix
Tot ſuper armato non fert haſtilia tergo.
Viſcera mortiferis tandem contuſa flagellis

C orporeis animum vinclis soluere potentem/
I taliam pestis quondam grassata per omnem
N on prius extingui potuit/q̄ Condita Diuo
A ra sagittato: sic admonuere prophetæ
A tq; sacerdotes: qui pro moriente precati
P lœbe Deum diuos sic audiuere loquentes.
V enit vt in vulgus fama hæc/Ticinia plæbes
A ccinxit se sacro operi/subitoq; dicauit
Q uæ quoq; nunc magnis celebratur honoribus aram.
P roptereá te sancte vocant tua festa frequentant.
Q ui stygiæ pestis trepidant crudele venenum:
E t tibi iam non solum aræ/sed plurima vbiq;
S chematibus varijs surgunt ingentia templa.
T u Narbone satus: fecit te Insubria Ciuem.
Mortuus in terris & apud mortalia regna
V iuus in Elysio/non quod mare circuit vndis
O ceanitidibus: quœ fortunata poetæ
A rua vocant: non quod media telluris in aluo
D icitur Eneæ phœbi monstrasse sacerdos.
S ed neq; lunari quod gens antiqua sub orbe
A eris in campis posuit: sed quod super altis
C ardinibus mundi fouet alta in pace beatas
A tq; nihil terrena animas contagia olentes.
O ssa cubant vltra Christi vestigia Romæ:
A ppia campanas qua semita tendit ad vrbes:
A d Criptas Calliste tuas tenebrosaq; busta

DE SANCTA AGNETE

V x Agnetis adest: Iani vigesima prima
L R omanas aurora nurus ad adorea sacra
C onuocat: Vrbanæ ꝓperāt ad tēpla Cateruæ.
V irginei prodite Chori: velata rubenti

C andida virginitas venit in pro scenia cocco.
H æc est quæ vanis adbibere repagula curis
V os docuit/stolidi furias quæ fregit amantis:
N am romanus eam Iuuenis tam perdite amauit
V t fuerit cœco nullum medicamen amori:
H uic genitor prefectus erat: teneramq́ puellam
Q uo Iuuenis tantos vel sic extingueret ignes
P rostitui nudamq́ trahi per compita iussit:
D um trahitur (res mira) suis sic clausa repente est/
S ic vestita Comis vt opus non esset amictu.
T anta fuit Cœlo reuerentia virginitatis
V t Crines pro veste pedes descendere ad imos
F ecerit: incestæ contra petulantia turbæ
L umina/cui Deus est venus/ & læmangia/ & aurum.
A t domus ĩmundæ tenebrosa et olentica floræ
Q uo perducta fuit tanta resplenduit aura
L ucis vt imenso radiorum ardore sepulta
N on posset Virgo a turba spectante videri.
C um vero iubar id sanctum furibundus/ & æstus
I mpatiens tanti temere incurrisset amator
E xpirauit agens animam fœdam & graue olentem.
I psa autem Iuuenem precibus cõmota parentis
A stygе vitales iterum reuocauit ad auras.
H æc veteres pertesa deos confugit ad vndas
C hriste tuas/ & terga dedit fallacibus vmbris/
Q uæ velut antra feræ statuas habitare solebant.
A rdentes heu nuda rogos intrare coacta
I ngeminas iussit flammam descendere partes:
E t veluti Moses quondam maris æquora rubri.
I nnocuas prebere vias incendia fecit.
V irgineæ Christus dilector simplicitatis
N on aberat: sed ei pugnam comes ibat in omnẽ

In fauces tandem violenter adacto/
Limina victricem tulit ad Cœlestia palmam
Quæ cupitis matres sexus vtriusq; Iuuentam
Vulnificos cæci vitare Cupidinis arcus/
Et Castam seruare domum/celebrate puellam/
Hanc ornate diem: Diua hæc iuuenilia sanctis
Corda ligat studijs:frenumq; imponit amori.
Hospitio longinqua quidem/sed proxima fiet
Auxilio/neq; vos surda frustrabitur aure.
Ite Nurus ad templa piæ/ne hyberna timete
Frigora:iam redeunt clementia sidera: vernum
Tempus adest/prodite domo:per rura volucres
Apricantur:humus virides iam cogitat herbas.
Hac quoq; luce ferunt longuo quasi frigore functos
Vadere per sepes et per dumeta lacertos:

DE SANCTO VINCENTIO.

Altera Vincenti tua lux:tua gloria gentes
Hesperias decorat/sicut Carbunculus aurum
Vnio sepmentum/splendor Titanis olympum
Cum clamore ferox fureret Datianus atroci
Magna minans vt te stygijs submitteret vmbris:
Sic memoram Crudo te respōdisse Tyranno.
Pone minas operam perdis Datiane.memento
Christigenas quotiens pro religione duellum
Ingruerit/solitos ferrum contēnere/et ignem/
Lætari in pœnis/fusum ridere cruorem/
Expectare necem tanq; conuiuia semper
Duratura/velut grandem æternumq; triumphum.
Cæsareæ Augustæ tunc in certamine tecum
Vrbis pastor erat:sed cum frigentia verba
Vix daret/et timido voces disperderet ore

Tu miseratus eum languentia murmura pone
E t sine dixisti dare me responsa tyranno
S ancte pater: De Christo alacri sermone loquendū est.
F ormident qui saxa colunt/ simulacbra putantes
E sse Deos metuant obscœnam attollere frontem
N os qui corde Deum ferimus/ q vera tenemus
N umina/liberius fari decet: atq; potenti
O re per hesperias sermonem effudere gentes.
N os Ioue contempto templa hæc Datiane Deosq;
Q ui sunt tartarei manes infernaq; monstra/
D etestamur/eant pessum: regnetq; Tonantis
I nclyta progenies æterna in secula Christus.
S ic ais. At iudex in te Crudelis atrocem
E xaturare ardens iram/sene cuncta relicto
A nte oculos ferri iubet instrumenta dolorum/
T erribili quorum aspectu nil territus istis
V tere dixisti/quo tandem agnoscere possis
C hristigenum magno quæ sit Constantia Cordi:
E t quali omnipotens mortalia pectora Christus
V i firmare solet/cum vult aperire tuorum
N equitias/fraudes/& nasramenta Deorum.
O vocem plusq̄ humanam fortem intrepidanq;:
E t dignam cui concedat Deus æthera & astra:
A t neq; magnificis fuit experientia verbis
I nferior: tu nanq; focos/chalibenq; tulisti
E xcelso grandiq; animo: tormenta videre
T anta Valentini vix sustinuere penates.
H oc animo robur/menti vigor iste remansit
S emper & in pœnis facta est magis ardua virtus.
A d molles demum plumas translatus ab igne
A egrius ad stratum q̄ sanguinolenta tulisti
V erbera/& ignitas crates: lectoq; teneri

M ens tua non potuit/potuit que incendia ferre.
A tq; ideo laceros fugiens euanuit artus.
E xanimum corpus campo Datianus aperto
A litibus dedit in predam/canibusq; ferisq;
C um vero in gyrum volitans rostroq; cruento
I ncrepitans Coruus volucresq; ferasq; fugaret
A d freta delatum pelago sepelitur in alto:
S ed mare turbatum subito de sedibus imis
C um staret placidus ventis cessantibus aer
A uditum est mugire graui cum murmure: & æstum
T ollere spumantem/grandesq; excire procellas:
N am se se indignum reputans quod sacra teneret
V iscera/correctũ fluctu saliente cadauer
T ranstulit in littus populis reuerenter habendum
C bristigenæ vero cum nox altissima crebris
I gnibus arderet/Nemeæq; ascenderet astrum/
C onuenere manu faculas & tura ferentes.
E xuuiasq; anime sacras de littore in vrbem
S ecretis egere vijs/quas inclyta quædam
(N omina non licuit sciri) matrona sepulcbro
C ondidit: & summum victori exsoluit bonorem
F esta Valentini Colles celebrate/ propinquo
O ora afflata mari violas producere tempus.
T ransit byens/abigit gelidas Vincentius auras/
Et reuocat tepidi Clemæntia sidera Veris.
N ix abeat: fruticet tellus/refloreat arbor:
T u quoq; patrono lætare Valentia tanto:

DE CONVERSIONE SANCTI PAVLI.

A era dies magno vigesima quinta magistro
S Q ui docuit gentes/q regna per omnia Cbristũ
T ranstulit/atq; fidem muris circundedit altis.

Ipse tamen Christo fuit aduersarius olim/
Cum iuuenilem animum feruens accenderet aetas.
Nam cum iam teneris Mosem didicisset ab annis
Visa fuit Christi nouitas absurda: nec ante
Destitit illius se opponere grandibus orsis/
Quam prostratus humi coelestia fulmina sensit.
Non aliter potuit mente frenare superbam.
Ipse dedit stephanum leto/lapidumque volantum
Grandine contriuit: sic impetuosus & audax
Dum saul esset adhuc Iuuenis/fuit: at noua postquam
Nomina percepit priscos cum nomine mores
Exuit: Ast animum non exuit: ardua semper
Corda tulit secum: domuit Mosemque Iouemque
Ibat equo inuectus/multoque satellite circum
Septus in antiquae florentia rura Damasci
Multa mouens animo/furijs agitatus & acri
Percitus irarum stimulo/cum magna sereno
Confestim horrendum sonuere tonitrua Coelo:
Tum simul exiliens lux ardentissima flammis
Est rapidis complexa virum: tremefactus & alto
Lapsus equo percussit humu3: lucemque sequuta est
Vox ingens audita procul: qua percita Pauli
Corda venenosum mox deposuere furorem.
Ammissisque in luce oculis ducente ministro
Ignotum pariter magnam peruenit in vrbem
Caecus/& in stupida triduum caligine traxit:
Mox anania ferens diuina oracula ab eius
Luminibus fecit manare putamina quaedam
Vipereas tanquam squamas/duplexque recepit
Lumen/vt expulsis animique et corporis vmbris
Aspiceret solem aeternum/solemque diuinum.
Dumque soporatum corpus sine luce iaceret

Mens fuit ad superos trans ignea sidera miris
Rapta modis? vbi consilijs interfuit aulæ
Illius æterne? totum quæ temperat orbem.
Illic intuitus triados mysteria/ et omnes
Cœlitum populos/ et quo deus ordine tantam
Terrarum ac Cœli molem regit/atq; futuri
Temporis euentus/ et quæ cognoscere non est
Fas humane animæ/dum fert mortalia membra.
Nectareas illic epulas libauit et illam
Ambrosium cuius Diuos odor ebriat omnes:
Et cœlum æternis facit indulgere choreis:
Propterea tanto terrena pericula corde
Vicit/& aduersos liber formidine casus.
Cætera pretereo. Pauli vulgata per orbem
Gloria iam satis est: Gaudete recentia Christi
Secla nouum sortita ducem/prodiri potest is
Nunc in bella: tremit Pluto: manesq; profundi
Concilio munire parant sua regna coacto.
Tarse caput regni Cilicum clarissima Pauli
Patria quam posuit quondam danea propago
Tu quoq; tardigradam tactu sanare podagram
Cydne potens gaude/tanto lætatus alunno
Curre alacris. Tauriq; fluens de fontibus equor
Cæruleum niueis saliendo allabere lymphis.
Nidigenæ prisci quondam quasi signa futuri
Obseruasse dies quarum hæc fuit vna/feruntur:
Ista superstitio veterum peruenit ad annos
Hos quoq;: vulgares animi tam credula res sunt
Tale igitur dant omen ei: si lucida pulsis
Nubibus effulget pinguem denunciat annum:
Nix sterilem pluuieq; volunt: Certamina venti
Martia significant/pallent ia nubila pestem:

DE SANCTO CYRILLO.

Roducente diem phœbo gelidamq́ fugante
P E x agris hyemē fert annua festa Cyrillus
V rbis Alexandri pastor: defluxit ab alto
V ertice Carmeli: sanctæ primordia vitæ
H elijæ de fonte tulit: Crescentibus annis
R elligio Creuit: rerum prudentia creuit:
E t quia diuinæ legis sapientia & ore
S uauiloquo visus cunctos precellere patres
A d decoris tanti sacros peruenit honores.
E rgo per ægypti populos nabathea per arua
A tq́ per assyriæ gentes Arabumq́ per vrbes
L uxit: vt elapsus quondam de Perside fulgor
S ideris/& pendens super incunabula Christi.
A equore transmisso patrum comitante caterua
I n Lycios fines ephesinaq́ littora venit
N estorium contra/sanctæ quem fulmine linguæ
F udit: & instituit ventura in sæcula credi
P rogenuisse Deum Christi debere parentem.
H ic est qui Maumet Arabem corrupit: & vnum
M isit in errorem populos orientis,& Austri
N estorius: nata hinc turcorum improuida & excors
Relligio/nata impietas stultissima Maurum/
Q uæ Christum vetat esse Deum/quæ credere fingit
E sse nefas habitasse Deum sub imagine nostra.
A ttendebat enim solum quæ opprobria passus
C hristus erat? non quæ totiens miracula fecit
N estorius leuis/& petulans/elatus/& audax:
S ed neq́ per sacras quæ sunt inspersa videbat
S cripturas arcana oculis vt noctua tardis:
N ec vegetabatur diuina intrinsecus aura.
H unc igitur toto patrum spectante senatu

D iuino elisit feruens ardore Cyrillus.
P roptereа ad vulgus se se rude vertit: & inter
V ęcordes Arabum sparsit Zizania turbas.
P atris ab ingenio fluxere volumina sancti
P lurima quæ superant: sicut liber aureus ille
Q ui nomen thesaurus habet: sic cætera Nosse
S cripta cupis/vade ad Graios/per achaica quære
S ermia: percurras veterum sacraria patrum
I nuenies quanta dicendi floreat arte/
S acrarum q̄ diues opum. Nos illius oro
N os inq̄ quibus est idem titulusq; genusq;
C ura regat: nostros sua per vestigia gressus
D ucat ad Elysios, vbi pax & gaudia campos.
M ors hominis qua corpus humo/mens erudita coelo
E xigui mensis quarto memoranda Calendas:

F I N I S.

DE SANCTO EGNATIO.

Ensis adest Breuior/quarto cui sp ab anno
Addit vna dies: tunc æquiperare sodales
M S pat/& in digitos surgēs se attollit ī altū.
V erū vbi cognouit studio se īcūbere vano/
V t pote q̄ semp reliquis est mēsib⁹ impar,
L uget/& in villi iacet extenuatus amictu:
N am veris plerūq; trahit ieiunia secum.
T empore lustrabant animas antiquitus illo:
A tq; ideo mensi fecerunt februa nomen:
F ebrua nam prisci dixere piacula patres:
H unc quoq; feralem quidam dixere poetæ/
Q uod fierent illis feralia sacra diebus.
E st autem ferale sacrum quod manibus olim
C æca superstitio veterum perbibere solebat.
P rima dies tibi sancte Pater sacrata/Calendas

Tu Colis Egnati: tua sunt exordia mensis:
Hæ tibi primitiæ: tibi se succedere fecit
Petrus/& Antiochi clarum tibi traddidit vrbem
Cum petijt gentes/atq; altæ mœnia Romæ.
Fortunati oculi/felicia tempora nostros
Quæ videre atauos/quæ tot quasi sidera sanctos
Conspexere patres/& tot spectacula nunq̃
Visa prius tot mutatis miracula sæclis.
Hic Mariam matrem magnam dum vita superstes/
Sæpe salutauit/sæpe illius ora reuixit:
Ora mq̃ quibus infanti dabat oscula Christo
Et fidei nostræ didicit mysteria ab ipsa.
In latios tandem Traiano principe campos
Ductus & ærumnas tanq̃ solatia læto
Amplectens animo ferrum exanclauit & ignem:
Expositumq; feris gemini extinxere Leones
Non laniare ausi q̃q̃ ieiunia passi
Importuna forent: Hic a lictore rogatus
Cur totiens in tormentis clamaret Iesum
Nomen id inscriptum Cordi sibi sæpe relabi
Dixit in os/id post fatum perquirere Lictor
Nixus in excecti conspexit vulnere cordis
Nomen id ex auro ductis splendere elementis:
Res ea Traianum simulac vulgata/retraxit:
Illaq; Christigenis fecit per tempora pacem:

DE PVRIFICATIONE. B. VIRGI. MARIAE

L tera lux Christi quæ bis vigesima ab ortu
A I am procedit: & est eius sacrata Parenti.
Mos erat hebreis/& lex antiqua volebat
Vt conniха marem suscepto semine mater
Facta parens immunda foret/cobituq; careret

Ad decimam quater vsq; diem: Tum deniq; ad aras
Infantem cum muneribus lustranda ferebat.
Ista dies aderat: mater cum pignore templum
Ingressura venit. Simeon presagus & æuo
Grandior (omnipotens ita rem texebat olympus)
Ocyus occurrens puerum cognouit/ & vlnis
Sustulit/ ac versus quos huius ad orgia lucis
Mane sacerdotes adhibent/ vt in illius ora
Misit verba Deus/ nanq; his Deus omnibus Auctor
Aedidit arguta conuersus ad æthera voce:
Addidit & sortem Nati matrisq; futurum/
Et tristes casus/ atq; illætabile fatum/
Omnia/ que nunc modo sunt vulgata/ silentur.
His actis iuere viam. Stipante sacerdos
Agmine solenni puero venit obuius vsq;
Aedis ad ingressum/ matremq; adduxit ad aram.
Posteritas huius facti memor annua festa
Instituit pompa & facibus celebranda quotannis.
Ecce sacerdotum Cæra flagrante coruscat
Agmina/ quæ turbam faculas iaculantur in omnem
Irruit vndatim vulgus: puerique frequentes
Ad sacra porrectis manibus munuscula currunt.
Sæpius accensis pubes villatica Cæris
Lasciuire solet per rustica templa/ quod olim
Me memini vidisse/ faces immittere certant
Alter in alterius crines/ fumumq; ciere
Ludo incomposito/ tetris nidoribus aras
Inficiunt: risuq; leui delubra profanant.
Sacrorum sic lapsus honor/ sic sancta recessit
Relligio: patrum sic disciplina sepulta est.
Hæc ea pubentes quæ tempestatibus agros
Quæ frumenta pre[illegible]/ & quæ vine[illegible] tr[illegible]dant

Quæ iumenta necant/pestemq́ in ouilia mittunt.
Nam quotiens hominum vitio vilescere Diui
Sacra vident/odio nos in sectantur acerbo:
Cum vero superum cessat custodia: Laruæ
Omnia subuertunt: nec habent mortalia pacem
Regna/ferunt nostri nulla emolumenta labores:
Dispenduntur opes in mutua damna: per vrbes
Seditio regnat: per corda humana simultas
Pullulat: et sumit vires animosa libido.
Hinc tot bellorum strepitus: tam multa per omnes
Arma sonant italos vrbes populantia & agros.
Sancta parens igitur/cuius solennia præsens
Sacra dies celebrat tantos compone tumultus:

DE SANCTO BIASIO.

Tertia Cappadocum pastor sanctissime blasi
Lux tua: tu exilium sub Cæsare Maximiano
Passus es et tetricos montes habitare coactus
Inter mille feras/tibi quæ mansueta ferebant
Obsequia/et tecum posita feritate per vmbras
Obscuri saltus/perq́ anfractus nemorosos
Errabant/vti per campos cum matribus agni.
Maximianus enim tanta impietate per orbem
Seuijt/vt sicut visu basiliscus acuto
Ore truci nutuq́ homines extinguere posset.
Vox autem tonitru longe resonantior illi
Tanta erat/vt quotiens alto clamore tonabat
Vsq́ ad sauromatas exaudiretur et indos.
Monstrum immane/potens hominum tot millia aperta
Absorbere gula/quot sanguinolenta volebat
Sæuities: monstrum illud erat seu bellua partum
Virginis extento cupiens extinguere collo:

C uius ab aspectu sumptis diuinitus alis
V t sacer aegeae vates canit incola Pathmi,
F ugit ad extremae loca virgo incognita terrae.
V irgo fuit primo fruticans ecclesia saeclo:
C hristigenae soboles eius: quos bellua adegit
Q uaerere desertis aliena penatibus arua/
M aximiano autem Consors regniq; animiq;
I unctus erat cesar fundo Phlegethontis ab imo
H austus: & in predam tota bis data terra duobus
D iluuio humani stabat submersa Cruoris:
N ec tamen has timuit clades haec aspera fata
B lasius: at ferrum & flammas superauit & vndam
N on aliter gradiens super aequora q̄ super agrum
L ibera prolatis ferimus vestigia plantis.
A dsis sancte tuis/et nos dignare clientes
C ustodire: nihil nobis Angina nec vlli
O fficiant morbi: tua praesentissima nobis
S ic tutela salus: tibi mitra corda fuerunt
S emper/et es solitus voces audire precantum.
T u nurui reddis Cicurem/ tu guttura verbo
S uffocata aperis: & nos audire memento:
N os inq̄/tua qui quondam memorauimus acta/
I n languore tuas quotiens clamamus ad aures:

DE SANCTA AGATHA.

G Loria sicaniae gentis pulcherrima virgo
Diua Agathe nonas mensis tua festa secundi
Sacrauere. Nurus illo votiua ferentes
D ona die veniunt digitis fulgentibus auro:
Sericeisq; tuas adeunt in vestibus aras.
M ens tua marmoribus q̄ sunt Atlante sub alto
Q ue sunt caucaseo sub vertice/que sub olympo/

A tq; iugis sub hyperboreis que fulmina rident
F irmior aduersis non est concussa procellis.
I mmutare tuos meretrix Aphrodisia sensus
N on potuit: frustra'q; suas exercuit artes.
N on nocu t tibi blanda venus/que ferrea mollit
P ectora/non iaculis armatus & igne Cupido.
Q uæ tibi vestalis virgo/quæ nympha Dianæ
C onferræ poterit? vel quæ romana pudorem
A equabit matrona tuum? Lucretia cedat:
C ædat & aduerso Cybelem quæ flumine traxit/
Q uæ Cribro portauit aquas/mandante tyranno/
M itteris in rapidos ignes: tua lactea tortor
V iscera sculcauit ferro: tua forcipe dunca
V bera contriuit/laceroq; a pectore traxit/
C arnifici daris in prædam/velut alba voraci
A gna lupo: primis tua membra tenerrima in annis/
H eu res cruda nimis/sunt facta doloribus incus.
T unc tibi non Chiron/non natus apolline serpens:
Sed Petrus Cœleste tulit medicamen: & ecce
P ristina sanatum rediminit gratia corpus.
A d tua cum centum diuis in vestibus albis
F unera descendit Christus/titulumq; reliquit/
E t monumenta tuam breuiter testantia laudem.
D iua vale/nostriq; memor dignare quotannis
N on Catanam solum patriam siculosq; penates/
S ed nostros etiam veniens inuisere fines:
E t pacare animos hominum qui sæua per omnem
I taliam mittunt vesani incendia Martis:

DE CARNISPRIVII MALA CON SVETVDINE

H I c memorare libet quoddam graue tpis huius
C rimen: & ipsius subiungere Criminis ortum.

Roma lupercales ludos antiquitus isto
Mense celebrabat: posita grauitate per vrbis
Compita cursabant stolidi sine veste luperci,
Et scuticis olidi tractis de tergore Capri
Pulsabant nuruum palmas: quia verbere tali
Pana Deum faciles credebant reddere partus.
Ista superstitio leuis hæc insania nostros
Transijt in mores. Veteris contagia morbi
Hausimus/& quodam simili langore tenemur.
Nam Iuuenes istis facit insanire diebus
Pan Deus Arcadiæ quondam: totasq; per vrbes
Currere: & acceptis facies abscondere laruis.
Est pudor in facie: facies velata pudorem
Significat læsum: sciri lasciuia non vult/
Ora tegit: Scelus est pauidum/metuitq; videri.
Cuncta sub ignotis petulantia vultibus audet
Quæ ablegat grauitas & quæ proscribit honestas.
Per fora/per vicos it personata libido:
Et Censore carens subit omnia tecta voluptas:
Nec Nuruum palmas sed membra recondita pulsat:
Perq; domos remanent fœdi vestigia Capri.
Hoc quoq; Roma leui cursu gaudebat equorum
Tempore: & in Martis celebrabat equiria Campo.
Altera nil melior nuper dementia venit:
Sordida produxit vetitos Comœdia ludos.
Scorta/ambubaias/balatrones/& parasytos/
Et genus id reliquos trahit in proscænia mensis
Improbus: vnde trahunt iuuenilia pectora pestem
Mortiferam: fiuntq; ipsæ sine fronte puellæ.
I/pudor in villas/si non patiuntur easdem.
Et villæ vomicas: Vrbs est iam tota lupanar:

DE FESTIS MOBILIBVS. S. PASCHA ASCENSIO. PENTE. TRINITATE ET CORPORE CHRISTI.

Ic immobilibus fas est adiungere fastis
H Quos variat tempus: quos inconstantia lunæ
Hac illac errare facit/modo surgere sero/
Et modo veloci solem preuertere cursu.
Nam veluti Cælo sunt signa, erratica/sicut
Saturnus/Mars/Luna/Venus/sol/Iupiter/Hermes
Necnon firma/velut que nox/sine nubibus orbe
Monstrat in octauo: sic festa errantia quedam/
Quædam firma suam semper retinentia sedem.
Mox erat hebreis/& lex in vertice sinæ
Tradita constituit lunam que frigore pulso
Duceret æquidij placidissima tempora verni/
Primam anni Lunam esse noui qui festa gubernat,
Annus enim duplex solymis. Ver incohat vnum/
Alter ab Autũno ducit primordia/quando
Maximus a prima processit origine mundus.
At cum luna eadem completo cornua circo
Iungit & ore micat toto/solennia fiunt
Inclyta/que Pasa nomenclat Iudea vetustas.
Pascha vocant nostri corrupto nomine: & istam
Iudaice mendam tulit ignorantia linguæ.
Iste tamen fluxit grais a gentibus error:
Quæ quod nos patior pascho dixere: putabant
Quod Messiam passum audierant ea tempora circum/
Nomen id exortum: nostro Pasa dicitur ore
Transitus/hoc nomen clades ægyptia fecit:
Nam cum primitios diuina potentia partus
Percuteret (noti annales de cladibus illis
Aegypto illatis/vt rex mansuesceret) alta

N octe Deus feriens transisse per oppida fertur:
T aliaq; a Casu fluxere vocabula tristi.
A t bene conueniunt paschali nomina festo/
Q uando quidem Christus melioris Conditor æui
T ransijt ad manes & ad infima tartara primum/
M ox ad regna patris feriens ægyptia tecta
H oc est sacrilegos ritus ac templa deorum
Q uos tulit ægyptus:nam gens ea perdita diuos
M ultiplices finxit/nomen prestare Deorum
H is quoq; quæ ratione carent animantibus ausa/
N edum homini:tanta impietas genus illud agebat:
A t neq; nobiscum celebrant solemnia verpi
H æc Canaanicolæ:verum celeberrima nostro est
S olis prima dies oriens post Azima ritu.
S ic prisci sanxere patres:mutata parumper
L ex ea:& istius fuit obseruantia festi.
N ostra dies etenim quandoq; recedit ab illa
L ongius:induxitq; nouas ecclesia leges
D estituens Cyclos veteres/peregrinaq; scita.
P ontifices etenim romanæ antiquitus Aulæ
S emper ab Aegypto tempus paschale solebant
D iscere:& illius gentis documenta tenere.
I sta sed ætherios motus & sidera docti
A ltius explorent/summusq; arcana sacerdos.
¶ L uce quaterdecima post hæc solennia Christus
I uit in elysios campos regnumq; paternum:&
I stud ab Ascensu traxit cognomina festum.
¶ C um soles aurora decem superaddidit/adsunt
T empora diuino quæ sunt illustria vento:
E t decades luci fecere vocabula quinq;.
P rima dies solis Trino est sacrata Tonanti.
P rima Iouis/clauso panis sub imagine Christo.

Sed tamen hæc alibi rursum memoranda relinquo:

DE QVADRAGESIMA.

Sanctũ pascha volẽs veterum prudẽtia patrũ
Reddere nobilius dignoq́ attollere cultu/
Subiunxere dies atros/ & tempora longa
Dura fame: postq́ Christus ieiunia fecit
Exemplo veneranda suo/ cum flumine tinctus.
Iuit in excelsi deserta cacumina montis:
Atq́ quaterdenos vltra sua prandia soles
Distulit expositus vento gelidæq́ pruinæ.
At quia lux solis nunq́ ieiunia seruat
Christus enim dedit hunc illi rediuiuus honorem/
Sex iunxere dies hæc ad ieiunia sancti
Pro totidem quos hæc fugit obseruantia/ patres
Præterea tris hebdomades/ quas addidit istis
Religio/ quia vim legi dare noluit vsus:
Vsus enim firmare potest & frangere leges
Temporis istius tetrici nimiumq́ seueri
Prima dies cupiens infrenem extinguere luxum
Mane sacrat cineres/ turbisq́ ad templa vocatis
In caput effundit/ memoratq́ nouissima fata.
Adde q̃ assidue vir religiosus in alto
Pegmate declamans hominum viciosa seueris
Arcta premit ciliis: & acerbo crimina vultu
Dissipat ad Cœlum reuocans mortalia corda.
Tum quoq́ preterito quicquid peccauimus anno
Pandimus: & veluti qui triste hausere venenum
Irritare solent vomitum de cordibus imis
Reiicimus turpes curas & noxia vota.
Mox vbi paschali rutilant altaria luce
Imus ad extremæ Christi conuiuia mensæ.

Haec studia/hi mores/hec regula temporis huius.
Hinc abeant mensæ pingues/obsonia crassa.
Prandia visceribus sint Pythagorea relictis:
Viscera damnantur: prodire legumina & herbæ
Incipiunt: Genius friget/gula languida mœret.
Non tamen illicitum pisces adhibere minutos:
Gregorius grandes prohibet: sed longior vsus
Obstitit: & ponti pecuaria magna per omnes
Iam volitant procerum mensas & prandia regum.
Sordida Gregorij leges obseruat ægestas/
Quæ tenues scrutatur aquas & flumina summa:
Grande ac pingue pecus fundo versatur in imo.
At sacri proceres qui lina capacia Petri
Altius immergunt laqueant genus omne natantum.
Hoc tempus quo plus crescit finiq; propinquat
Sanctius est/& plus semper pietate redundat.
Quinta dies solis/quia tunc recitare solemus
Historie partem Christum quæ limina templi
Euasisse refert et se in secreta tulisse
Tecta metu/tristes delubra per omnia cantus
Incohat/& magni referat preludia planctus.
Tum Crucibus mos est clausis abscondere Christum:
Indicioq; grauem tali memorare tumultum.
Sexta ciet pompas/& cum viridantis oliuæ
Frondibus & palmis simulat fallacia quædam
Gaudia/læticiæq; breuem mutabilis vmbram:
Christus enim postq̄ stygio reuocauit ab orco
Lazareos manes solymam passurus ad vrbem
Venit/& a turbis tanto susceptus honore
Pontifices crudeli odio stimulauit & ira.
Istius hebdomadis celebrat lux quinta supremas
Christi epulas/& tot sancte mysteria Cœnæ.

S exta aperit vexilla Crucis: Corpusq; cruentum
T ollit & afflictis lacbrymas e cordibus haurit.
I lle amor: illa Dei pietas tam feruida & ardens
A d mortale genus voluit se extendere tantum.
P rætereo gemitus Nuruum lamentaq; matris
I mmanes motura feras/ Comitesq; fugatos/
C onfusaq; domum Cbristi: suspendia Iudæ.
T um pius ablutum corpus Nicodemus & vnctum
A diutore Iosepb grandi sub marmore clausit:
P rætereo lapides fractos: sine lumine solem:
C æteraq; in vulgus terras iam missa per omnes:
A t non pretereo Cbristi ꝙ tempore passi
H æc extra depulsa suam solemnia lucem
M isit in auroram demens Iudæa sequentem:
N am quotiens Triuiæ sidus mutabile festa
I n Veneris fert ista diem/ synagoga propinquam
T raijcit in lucem/ ne festa sequentia turbent.
P ost opus exactum/ post consumata salutis
S acramenta dies subter caua saxa quietem/
S eptima concessit Cbristo velut ante loquutus
F atidicus Moses orbis dum scriberet ortum.
I nterea stygerem subter penetrauit auernum
L ibera mens: cæcoq; manens in limine ad vmbras
C lamauit/ reserate domos/ attollite portas/
R eddite captiuam (redeunt noua sæcula) gentem.
E x templo patuere fores: vox ista per omnes
I nferni est audita sinus/ obmutuit ore
C erberus attonito: rapuit se in tartara Pluto
I ntima/ cum Plutone canes/ vmbræq; silentes
N yctimenæ similes piceas fugere per vmbras.
I pse etiam Iudas stygiæ nouus incola noctis
V t breuis incurnos felix qui euaserit vngues

Musculus in foricas alti properauit Auerni:
At sinus Abrami vox est vbi cognita/magnos
Extulit applausus tota cum prole nepotum
Qui styga nescierant: Primi exiuere parentes
Iam nati tot saecla dies quot vidit in alto
Vertice ieiunus cadere atq; resurgere Christus
Agminibus tantis victo stipatus Auerno
Scandit/& absterfa mortis ferrugine corpus
Suscipiens subito claustris erupit apertis.
Altera nox post fata diem ducebat & altus
Lucifer ex primo stellas oriente fugabat.
Istam pascha diem veteres dixere Pelasgi.
Pasab vocant solymi: sicut memorauimus ante.
Hic tandem accipiunt finem ieiunia: pubes
Laeta resurgenti celebrat solemnia Christo.
Conueniunt ad templa Nurus: maturior aetas
Tota cohit confessa humili scelus ore/lauansq;
Cum lacbrymis anno cōmissa piacula toto/
Vltima coenantis venit ad conuiuia Christi:
Quae modo praeteriens alias dicenda relinquo.
Tum quoq; suppliciis & sacrae aspergine lymphae
Viscera sacrifici lustrant epulanda ministri/
Atq; alias haec ante dapes ientacula mandunt
Christigenae: tali claudunt ieiunia ritu:

DE TEMPORIBVS VERIS.

Ost Cineres primi secum ieiunia portant
P Mercurii/Veneris; dies/quibus adde sequētis
Falciferi lucem: Namq; instituere Parentes
Talis vt in partes anni transfusa quaternas
Relligio/nobis felicem redderet annum.
Quattuor hae partes sunt Ver/Autūnus/Hyemsq;/

O racꝙ pampineis Aestas vmbrata Coronis:

DE MVTATIONE VIGILIA. IN IEIVNIA:

D quoꝙ nam scitu locus est dignissimus / adda
I Quod nostri in tēplis Ataui vigilare solebant/
E xcubiasꝙ pati solemnia mane sequenti
F esta recepturi:morem noua sustulit aetas.
N am quia nox sceleri solet esse occasio/et illud
O bseruant qui furta volunt cōmittere tempus/
I eiunare diem visum est sapientius illam
Q uae preit/ & clauso noctem dormire cubili.
H aec ita decerpsi cursim pro tempore:tractis
A ltius Antemnis/ad non vaga festa reuertor

DE SANCTA APOLLONIA.

L oria foeminei sexus Nilotica Virgo
G Q uae capis antiquo veniens ab Apollinenomen
Nona dies mensis tibi consecrata secundi
L ampadas accendit/flammis & odoribus aras
L aetificat:magnosꝙ tibi persoluit bonores:
T ota tuas celebrat modulans ecclesia laudes.
E t coniuncta choro salientibus organa pulsat
A rticulis psaltes:respondet ad organa cantus/
A erios contra lemures regemꝙ profundi/
R omanosꝙ deos/maiestatemꝙ Senatus
E t tanti molem imperij duce bellica Christo
S igna ferens audes toti te opponere mundo:
D ij veteres qui sentimanos vicere gigantes
T e trepidant:faber ille Ioui qui fabricat arma
I gnea/in etneis qui fulmina temperat antris:
T e fugit:ipse Deum fingit quem fabula regem
T ristis & attonitus non fert tua Iupiter ora.

P er te victa Venus totiens exire latebris
T e presente timet/fictosq; ostendere vultus.
T u Coleris/tu templa tenes/tu sidera calcas.
I lli habitant stygias sine maiestate paludes.
N on tamen ad tantos facilis via duxit honores/
N ec te lenta quies/nec desidiosa voluptas
A d tantum decus euexit:tua concudit ante
O ra silex/dum fert ægre tua verba tyrannus:
V erba Iouis probrum Christi resonantia laudem.
D um sermone Deos laceras/& numina falsa
D estruis/istud opus superos ita monit/ vt omnes
A nnuerint vno cilio tibi cœlica tecta.
H ei mihi quis dolor ille tuus cum marmora dentes
E xcussere tibi? Cum membra tenerrima flammæ
V ndantes subito volucri clausere volatu?
H as tua per syrtes iuit ratis/ ista charybdis
I nsidiata tibi est:hac tempestate carinam
M ergere Dij voluere tuam/miseratus olimpus
T e induro positam casu sua longua tetendit
B rachia:& ex illo rapuit te turbine in astra.
D iua precor faueas rebus mitissima nostris/
E t senio miserere graui/miserere sepultæ
I n varijs vitæ ærumnis.iam vespera nostram
E st clausura.diem:cum tempore labitur ætas
P recipiti cursu:cæcas post fata tenebras
N e incurramus ades/nostro succurre periclo.
I liacum Iuuenem fugiens titania lampas
I ngreditur pisces:surgunt cum piscibus astra
A ndromedæ curuoq; genu/quæ incumbit imago
H erculis/Engonasim dicunt/& raptus ab vndis
C etus/& octauo sedem.sortitus in orbe/
T empora grata ferens aperire Fauonius arua

Incipit/& tepido violis applaudere vento.
Iam satio vicina fabis. Grus ordine longo
Cum clangore volat: proiectaq́ semina campis
Esurit: e lingui venit alba Ciconia rostro.
Pastina fert humeris olitor: considerat hortum:
Et reparare nouo vult mortua gramina cultu.
Sic vtinam nobis animi reparentur: & in nos
Sanctus ab excelso Zephyrus labatur olympo.
O Virgo tot functa malis de faucibus orci
Eruta/& in summo quae nunc trahis ocia mundo.
Nos aegros & adhuc corpus mortale ferentes
Auxilio dignare tuo: manesq́ coherce
Infestos nobis saeui Plutonis ob iram.
Clementes extende manus: animaeq́ sub isto
Pondere anhelanti ne suffocemur/adesto:

DE SANCTO IOHANO HOSPITALI.

IM herbis Iohanus adhuc lanugine prima
Iam fruticante agros saltusq́ Agitare solebat/
Venatuq́ ferum pecus exercere frequenti.
Dumq́ per anfractus & tesqua per inuia tendit
Incidit in Ceruum/cuius deus ora mouendo
Talibus insonuit verbis. Iohane parentum
Interfector eris: scelus hoc euadere tenta.
Id meditans simul atq́ timens longinqua petiuit
Littora/ne casu scelus hoc incurreret vllo.
Et quia fortis erat Martiq́ assuetus & armis
Continuo illius domino regionis adhaesit:
Atq́ breui/dum deposita formidine laudi
Seruit: & ad summum bellando aspirat honorem
Clara duces inter primos sibi nomina fecit.
Connubio demum preclarae coniugis auxit,

P role domum naturam hominum moremq; sequutus.
T alia de nato simulac sciuere parentes
A ccensi pietate pari studioq; videndi/
I nuasere viam: longisq; laboribus illuc
A ppulsos absente viro/ gratanter in alta
T ecta nurus ducens/ proprio dignata cubili est.
M ane autem fessos dum sub lodice teneret
S omnus adhuc soceros cum se in delubra tulisset
E cce vir ex agris rediens thalamumq; subintrans
P erpendit lecto geminos accũbere: dumq;
C redit adulterium/ furiata mente parentes
E necat infelix/ & pectora sancta cruentat.
E t sic fata viam sceleri inuenere patrando.
V idit vt vxorem sacro rediisse peracto/
A tq; suos didicit lecto recubare parentes/
O bstupuit: facinusq; animo defleuit amaro.
E t placare Deum cupiens discessit ab armis.
Ac prope torrentis ripas vbi magna solebat
T urba inopum ferri/ rapidoq; in flumine mergi/
C onstituit tectum/ quod pretereuntibus esset
H ospitium cõmune dicans seq; & sua tali
O fficio gratis: Coniunx cum prole sequuta est
S ponte Virum: cum vellet ea migrare relicta
N on tulit antiquæ pietas diuortia vitæ.
M ansit in his operis vsq; ad suprema senectæ
T empora. Tum veniens ægri sub imagine ab orbe
S tellifero diuorum vnus post debita vitæ
S ubsidia & morbo certis accepta diebus
S e confessus ait gaude Iohane: redemit
T e pietas: Diuina tibi Clementia parcit.
D ixit, & in Cœlum passis se sustulit alis.
I psa quoq; e membris egressa senilibus vmbra

Sancta viri terras tandem mutauit olympo:
Cum februi bissena dies decurreret/ ipso
Veris in ingressu: quem sol iam fecerat auctis
V tribus austrinæ rediens a cardine terre.
Officij nomen retinet post funera: namq;
Seruijt hospitibus/cognomen ab hospite sumpsit:

DE SANCTIS FAVSTINO ET IOVITA

Brixia Faustinum genuit Comitemq; Iouitam
Iste ministrabat sacris/erat ille sacerdos.
Ambo faces fidei claræ radio saq; morum
Lumina sanctorum/Cũ rex Adrianus haberet
Imperium dominans lata ditione per orbem.
Hos horrenda duos/dum vult extinguere Christum
Et seruare Iouem/fecit spectacula Cesar
Vrbibus & populis quot sunt a fontibus Oli
Sebinoq; lacu procul vsq; ad Thybridis amnẽ:
Nam secum quocũq; ibat crudelia corda
Exaturare volens pœnis & sanguine Diuum
Aere catenatos quasi bruta obscœna trahebat:
Et cruciatu ambos passim afficiebat atroci.
In patriam demum missi/cum vincere posset
Ingentes vis nulla animos post mille viarum
Carceris & famis ærumnas/post proba/minasq;/
Verbera/vincla/feras/ignes/ capitale tulerunt
Supplicium/Februo iam decrescente/ diesq;
Post decimum quintus cum peruenisset ad ortum
Sicq; triumphato cœlestia regna tyranno
Accepere/velut grais florentibus olim
Robore qui forti vicisset olympia / signum
Perpetuæ laudis querna de fronde coronam
Accipiebat: & hoc illis decus esse solebat/

Non minus/ac Romæ fuerint poſt bella triumphi.
Non referam quotiens atro de carcere clauſis
Traxit eos valuis virtus diuina: ſilebo
Sancta miniſterio niuee tranſlata Columbæ.
Liba/quibus ſuberat panis ſub imagine Chriſtus.
Prætereo baptiſma datum cœleſtibus vndis:
Nam quia non aderat lympharum copia/Nimbus
Affuit: & ſubitum nubes defluxit in imbrem
Hæc & plura breui non attingenda relatu
Tranſeo: venturi facient hæc cognita Vates:

DE CATHEDRA SANCTI PETRI.

Petre gubernator noſtræ ſanctiſſimæ Cymbæ
Luce bis vndecima vernas Februarius auras
Spirat/& exultans ſecum tua feſta reportat
Quæ veteres noſtræ gentis dixere Cathedram.
Nominis iſtius paucis oſtendere cauſam
Præſtat: & annales priſcarum euolnere rerum.
Vrbs antiqua potens opibus longe inclyta magno
Nomen ab Antiocho ducens qua currit Orontes/
Eſt ſita/in aſſyrijs vrbs florentiſſima campis.
Huc Chriſti primæua domus conuenit ab omni.
Iudea ſolymæ fugiens odia aſpera turbæ.
Hic ſibi cognomen Chriſti de nomine tractum
Impoſuit: quod mox totum migrauit in orbem.
Neu foret excipiti Creſcens eccleſia Vulgo
Par/fecere gregis patrem ſummūq; magiſtrum
Ionigenam Petrum: ſacraq; in ſede locarunt
Communi conſenſu hominem: ſedemq; ſenatus
Pauper & aſtantes appellauere Cathedram.
Nomen id argolicum: quod iam romana recepit
Lingua: quod Europa nunc eſt venerabile tota:

Ipsa magisterium disciplinamq; paternam
Significat sedes: sub qua subsellia vulgus
Accipiunt legis documenta audire paratum.
Ergo sacerdotum semen regale genusq;
Pontificum solio populi venerantur in isto.
Ite reuertentem solenni more Cathedram
Suscipite antiquos ritus abolere Deorum
Solliciti: gentes quando regnabat Apollo
Iupiter & Mauors istis conferre diebus
Ad tumulos/tanq̃ manes silicernia poscant/
Solennes epulas/& adorea liba solebant.
Inter sarcophagos fumabant viscera plenis
Lancibus: & nigri stabant ad busta lebetes:
Atq; coronati flauo crateres biaccho.
Ista superstitio ducens a manibus ortum
Tartareis sancta de relligione facessat
Christigenum: viuis epulas date/sacra sepultis:

DE SANCTO MATTHIA.

Attbia donate Deo/Sic nãq; latino
M Diceris eloquio: lingua Theodorus achiua/
Nomina res sequitur: nam cũ post funera Iudæ
Sacrilegi vellet fractum reparare senatum
Et numerum supplere deus/te lumine fuso
Coelitus, & radijs circum tua tempora missis
Illustrauit: & hoc dignum monstrauit honore.
Hæc sors illa fuit quam coram patribus olim
Te supra cecidisse ferunt. apparuit isto
Indicio quidnam de te sentiret olympus.
Propterea lux hæc Martis vicina Calendis
Est sacrata tibi: Quotiens adiungitur isti
Vna dies mensi: quod fit cum quattuor annos.

A tropos occarit/vigesimaquarta locanda est
S emper.hyperbolicæ sedes ea debita luci.
P ræter enim bis sex menses sex continet horas
A nnus: & ex istis quarto subnascitur anno
V na dies horis sexto finita Calendas
M artis: & hinc mensis vigesimaquarta secundi
I n geminas lux versa dies bis sexta vocatur.
I dq; ideo talem nomen transfudit in annum.
I ulius hoc Cæsar distinxit tempora quondam
O rdine: & in partes diuisit quattuor annum.
Q uæ redeunt verso sua per vestigia cursu.
A t Deus in finem qui dirigit omnia/parti
O fficium dat cuiq; suum. Nam frigore pulso
A ttribuit Veri flores exordia frugum.
P rimigenas autem fruges sibi vendicat æstas:
V t Corylos/pyra/pruna/Cicer/frumenta/fabasq;:
C ætera ad Autūnum veniunt. At fessa ferendis
F rugibus hyberno tellus sub frigore dormit:
A c reparat vires: & fit fœcunda cubando.
C ontigit id preclarum illud dignumq; notatu/
Q uod veluti patrum numerum superadditus auges
S ancte Senex/sic quæ mensem producit & auget
L ux tibi sorte datur: positus pro limite talis
S ol tuus augumenti fit casu illustrior illo.
S ed mirum est quod fama refert/hunc scilicet annum
O minis esse mali: solitumq; offendere fruges:
A tq; hominum varios infortunare labores.
T um male depangi vites male semina sulcis
R ura putant credi/pecoris male pignora nasci:
S emina pomorum pedibus conuersa supinis
E t capite in terram memorant adolescere misso.
S æpius audiui cum quis dare rebus agendis

Principium vellet/dici meliora require
Tempora/hyperbolico frustra conaberis anno:
Nil tamen interpres Coeli/nil tuscus Aruspes
Nil magus inuenit/quod dici debeat huius
Causa mali: quod virus agat tam triste per orbem.
Quo fit vt errorem nugis vulgaribus istum
Attribui debere putem. felicior iste
Iudice me credi debet: quia longior annus
Scilicet in syluis arbor magis ardua fertur
Dignior: in caulis taurus prestantior alta
Cui ceruice magis caput a tellure leuatum est
Grana magis laudant quae sunt maiora Coloni
Haec mala saturno quidam tribuere putantes
Sidus id infestum terris discrimina in annos
Talia consuetum semper transfundere quartos:
Sicut & in febri quam fert saturnius humor.
Mittitur in quartum morbi violentia solem.
Sed tenebras palpant: caecoq; errore feruntur.
Quisquis enim nescit rerum dignoscere causas
Effectus/vt scire aliquid videatur/olympo
Imputat: ignorans istis defenditur armis.
Si tamen occulti quicq̄ fortasse veneni
Annus habet: Tu sancte pater qui sidera calcas
Et super excelsi resides curuamina mundi
His occurre malis/talemq; interfice pestem
De fato non vna tuo sententia patrum:
Sunt qui pacifica dicant te morte receptum
In superos: sunt qui romano more securi
Percussum exhalasse animam/cum ponere nolles
Sacra Ioui memorent: omnes vno ore fatentur
Te postq̄ longe ac late Iudea per arua
Perq; palestinas vrbes syriāq; per omnem

E rrasti Christo famulans in sidera sumptum.
A spice nos igitur Cœli de sedibus illis
Q uas habitas: hodieq; meas bonus accipe voces:
A tq; tuam facias in nos descendere sortem:

FINIS.

DE SANCTO CYRILLO CARMELITA.

M Artius ingreditur Martis de nomine dictus
C uius vt annales p̄hibent/fuit īclyta p̄les
Romulus: a Nato pr̄ hūc accepit honorem.
N ūc enigma vetus quo gignere filia matrē
D icitur, explanat tempus: nā filia lymphæ
E st glacies/quæ nunc verso parit ordine lympham.
N unc quoq; montanis labens de rupibus amnes
N ix onerat: tellusq; gelu durata lutescit/
D eposuit canos atq; ora senilia mundus:
P ubescitq; iterum. Zephyrus vitalibus auris
P eruolitat campos: & mille coloribus arua
P ingit: apes gaudent/iam sylua repullulat/herbæ
I am fruticant: proliq; domos metatur Hirundo:
I ndulgent soboli volucres: & carmine rura
O mnia letificant: fuerit cum Lucifer ortus
V ndecies nobis/Aries Hiperione gaudens
H ospite discludet stabulis armenta gregesq;:
A equabitq; diem nocti lucemq; tenebris.
E t cupiens solem pote qui tenet inter olympi
L umina primatum/regali incœdere pompa
A lbescente die primo cum surget ab ortu
S ecum aget insignes stellas/Oriona, & Argo,
A urigam/septem nymphas Atlantides/Aedos/

Et Iouis altricem/nebulas quæ genuit imbres.
Huius vt ad Diuum redeam solennia mensis
Sexta dies Cyrille tuum venerabile nomen
Cōmemorat/sacrasq́ tibi famulamur ad aras.
Te sacro dignum pietas celeberrima cultu
Et doctrina facit geminæq́ peritia linguæ:
Graius eras doctus primum precepta Lycæi/
Quicquid habet frugum sapiens Academia/quicquid
Porticus a varijs nomen sortita figuris
Poecila versasti studiosæ in flore Iuuentæ.
Nec diuina tibi minus explorata fuere
Scrinia cum flores in frugem transtulit ætas.
Inclyta Carmeli traxit te gloria montis
Longuus, & fecit peregrina inuisere regna:
Vulgares igitur fugiens moresq́ domosq́
Vertisti ad solymos & corda & vela penates.
Cæsareæ mons est in finibus æquora propter
Vertice sublimi surgens in sidera syluis
Vndiq́ crinitus/statio placidissima semper/
Nam cum friget hyems & solis & æquoris æstum
Accipit: æstatem frigenti temperat aura:
Helijæ magni quondam domus/illius inq́
Helijæ qui viuit adhuc vbi nascitur Eurus.
Sanctificat locus hic homines/noua corda/nouosq́
Influit affectus/hic sunt ergastula vitæ
Simplicis & mundæ qualem vixere parentes
Ante nefas primum. Diui labuntur olympo
Sæpius/& sanctis habitant cum patribus: Ergo
Argolicis illuc nauit Cyrillus ab oris.
Nec mora longa fuit/Diuum consortia nactus
Euasit diuinus homo: Cum sacra litaret
Mane sub Auroram sacra vestitus ab olla

(Res miranda) puer fulgenti splendidus ore
Astitit ante virum liquidis suspensus in auris:
Argentumq́ docens annorum fata sequentum
Protulit: & manibus pronis demisit in aram.
Adijciens: Deus ista tibi secreta reuelat
Sancte pater: tu fac populis ea nota latinis.
Continuo mutans romanis attica verbis
Nomina ad Abbatem siculum transmisit: & ille
Confestim in Latium scholijs ad singula iunctis/
Quae superant/ & habentur adhuc/ passimq́ leguntur:
Tu postq̃ probitas tua se virtutis in altum
Felici profectu apicem prouexit ab ipsa
Gente tua factus pastor Cõmunis habebas
Ius super Helijae totum genus/ omnia iussis
Parebant semnaea tuis asiana per arua.
Tunc nostros Europa patres non nouerat. Inter
Assyriae montes loca per deserta latebant/
Per siluas Arabum/ Nili stagnantis ad amnem.
Ast vbi barbaricae gentis violentia tandem
Christigenas omnes illis a finibus egit
Annauere Cyprum/ Cretam/ siculosq́ penates:
Et sensim Europam se se effudere per omnem.
Sarmaticos habitant agros per Cimbrica viuunt
Littora/ per terras magno quas gurgite cingit
Oceanus fines vsq́ ad glacialis Hybernae/
Vsq́ ad Olysponem/ terras quae terminat omnes.
Tu vero venerande Pater per medica cum iam
Regna/ per Armenias vrbes/ parthosq́ per omnes
Vndiq́ sparsisses diuini semina verbi
Attritus grauitate aeui grauitate laborum
Ad stata perpetuae migrasti gaudia vitae.
Aeternum vale/ & esto tuae custodia genti:

DE SANCTO GREGORIO.

V rrite pastores ouium/quæ pascua tondent
C C œlica/quæ Christi fontes & flumina potāt
C urrite: Gregorius Romanæ maximus vrbis
P astor adit superos: totus lætatur olympus.
H æc Martis bissexta dies. iam duxit Apollo
F rigore ab hyberno meliora ad sidera currum.
I nsignis pietate pater fugitiua relinquens
G audia/& ad Cœlum nixu conuersus anhello
V ela dedit/nostroq; ratem de littore soluit.
N omina/rura/domos/terrena peculia vendens
E mit opes immortales. patrimonia factis
G randia Cœnobijs (meminit Trinacria roma,
H elia ab antiquis Luza appellata) reliquit.
S ic diues/sic factus inops: & viuere adortus
C œlestem vitam in terris consortia Diuum
E meruit: Sicut quando sub imagine Nautæ
N aufragium passi matris cratera recepit
A ngelus: & rursum quando inter prandia finxit
N unc Iuuenis/nunc ora senis: cum sacra litanti
A nte oculos Romæ Diui responsa dederunt.
E t cum romanæ post tot crudelia gentis
F unera Cæsarei residens in mole sepulchri
A ngelus abscondit rutilantem Cæde Machæram.
A ltus erat: fecit se humilem: potuitq; putari
D ecoxisse: tulit piceo vestita cucullo
T empora/purpureas vestes pertesus & aurum:
S ed quanto magis ima petit/tanto altius alis
P ræpetibus fertur virtus est lucida: q̄p q̄p
N on velit apparet: soliq; simillima mittit
P er rimas tenues radios: seq; indicat ipsam.

At quid opus multis? Petro successit: & alto
In solio residens fastum nesciuit: & ægra
Mente tulit summum tanq̄ graue pondus/honorem.
Ore/manu facundus erat. monumenta supersunt
Plurima: fatur adhuc: nec fari desinet vnq̄.
Hic docuit cantare choros: meliciſq; animauit
Verba notis: sacriſq; dedit formamq; modumq;.
Composuit mores hominum: sua sæcula fecit
Sancta: sacerdoti decus vsq; in sidera misit.
Sancte Pater Cymbæ cuius proreta fuisti
Atq; gubernator/faueas: Scyllam atq; Charybdim
Nunc legit: aduerso syrtes nunc remigat Euro.
Hac quoq; luce Cruor christi quem Mantua seruat
Andrea monstrante locum per multa cubanti
Somnia Adalberto/scrobibus venisse subactis,
Dicitur in lucem/qua tempestate Beatrix
Inclyta Mintiadum campos vrbemq; tenebat,

DE SANCTO LONGINO

Vnt qui Cappadocem: sunt qui testanť Isaurū
S Te armorum Longine decus. Tu bella gerebas
Tempore quo nobis proles diuina salutem
Attulit: ipse suas Mauors tibi dedicat Idus.
Octobris vero decimum tibi Græcia sextum
Iure diem celebrat/multoq; illuminat igne.
Rege sub Augusto sub successore fuisti
Centurio. Demum in foribus cum lenta senectus
Iam foret/ad Christi crudelia fata cohortem
Iam lippis duxisti oculis & lumine tardo.
Tu cœcus non mente minus q̄ corpore sanctum
Lancea & admoto pectus mucrone petisti:

Inde Cruor confusus aquis bastilia circum
In digitos lapsus tetigit cum lumina/morbum
Sustulit:ista Deus collyria misit:vt atram
Ex animo/ex oculis fugiens Aorasia nubem
Secum ageret:vitæq; daret te cernere fontem.
At cum vidisses solem sine luce sepultum
In tenebris/clausamq; diem stellasq; per altos
Apparere polos/collisaq; mormora frangi
Atq; solum tanq̄ pelagus nunc surgere in vndas
Nunc cadere alternis/volucres nescire volatum
Præcipitesq; dari/te abiecta protinus hasta
Cum gemitu & lacbrymis in talia verba repente
Prorupisse ferunt:fuit ab/fuit iste Tonantis
Progenies nostro quæ se vestiuerat ore:
Et nos insensati homines nesciuimus illum/
Quem mō deplorant elementa & marmora & astra.
Orbe peragrato demum Christoq; per omnem
Diuulgato Asiam cum pontica regna petisses
Emisti Elysios effuso sanguine Campos.
Nam Iudea tuum gens atrocissima grandi
Est precio mercata caput:nec mente quieuit
Donec in Assyrios illud de littore vidit
Translatum scytbico/Syriæq; per oppida missum.
Sic voluit crudele odium saturare tuendo,
Atq; suum tam dulci esca lactare venenum.
Tu tandem caput ipse tuum sine honore relictum
Diceris in somnis visu monstrasse carenti
Fœminæ/& insigni tumulo iussisse recundi:
Et Nurui functæ tali pietate subinde
Restituisse acies/ac propulsasse tenebras.
Sæcula post aliquot tua sunt translata per vndas
Corpora in Italiam Christi cum sanguine sacro

A d Crucis excelsæ quondam vestigia lecto:
A tq; in vase breui tecum post fata sepulto.
V ltima diuino sedes tibi Mantua nutu
H ospitiumq; fuit/medijs vbi mœnia in vndis
D icitur antiquus quondam posuisse Bianor.
H ic requiescis adhuc:tua sunt coniuncta duorum
O ssibus ossa virum:qui te dum bella gerebas,
D um noua per varias Christi miracula gentes
S edulus imulgas sunt vsq; in fata sequuti:
E t tecum post fata iacent.Cõmunibus ergo
S upplicijs Diui nostros seruate Penates:

DE SANCTO IOSEPH.

S A ncte Faber veniens ab hebrei sanguine regis
Q ui fuerat pastor:tua sunt natalia nostris
A ddita(sic statuit patrum prudentia)fastis:
T e Deus in terris ex tot mortalibus vnum
R epperit/arcani fieres qui conscius alti:
C ui bene virginitas magnæ sanctissima Matris
C ui bene Cõmitti diuinæ infantia Prolis
P osset/& alterius sæcli surgentis origo.
H inc tua q̃ta foret nobis cognoscere fas est
I ntegritas:tua perspicuis Deus intima corda
I nspiciens oculis culpæ vestigia vidit
N ulla/nec indicium scabræ rubiginis vllum.
F elix officio tali felicior illo
S yncæri candore animi/quem Rector olympi
I ntuitus subito ad tantos te assumpsit honores.
T e tamen omnipotens talem formarat vt esses
B aiulus & custos ad munera idoneus illa.
I sta tibi vt diuis qui scire pericula possunt
C õmmis tutella fuit.facienda monebant

Ipse capessebas animo iussa omnia forti.
Ipsi aderant quando nilotica rura petebas:
Quando post cædem infantum lamentaq; matrum
Quæ penetrasse polos & olympica tecta feruntur/
Inde reuertebas in auernum herodibus actis.
Post decimam lux nona tua est: tua templa sacerdos
Velat/ & ad numerum tibi tinnula verberat æra.
Verrit humum: legit areolis noua gramina tonsis:
Et postes vernare facit/ frondere columnas.
Albentes splendere aras/ redolere sacellum.
Tura cremat/ lentoq; super myrrham infriat igni.
Græcia iam sileat veteris Corybantes alumnos
Custodesq; Iouis: finxerunt talia Grai.
At tibi (quæ loquimur non sunt insomnia/ non sunt
Vana) fuit data Diuinæ custodia prolis.
Nos quoq; sub tanto nunc glorificatus alũno
Respice/ & optatum memor impartire salutem
Italiæ toti, nostrisq; penatibus esto:

DE SANCTO BENEDICTO.

Vrsia montanæ/ si vera est fama Sibyllæ
N Proxima nunc tendit vicos aulæa per omnes:
Aeraq; in excelsis alterno turribus ictu
Pulsat: & extollit lætos ecclesia cantus.
Sacra cucullato martis vigesima Patri
Prima dies oritur/ qui relligionis amore
A teneris hominum consortia fugit & vrbes.
Huic nomen Benedictus erat: contraxit in vnum
Quotquot erant illa qui tempestate perosi
Vulgaris strepitum vitæ deserta colebant.
Felix prole virum tanta/ taliq; parente
Posteritas felix/ nisi degenerasset ab illo.

Id cōmune tamen vicium fuit.orta senescunt
O mnia paulatim.quondam florentia regna
N unc æuo consumpta iacent:rapit omnia tempus.
P rogenies huius longos imitata per annos
A cta patris Dinos auxit/ditauit olympum
C iue nouo.Petri multis vertentibus annis
F uncta magisterio scopulosa per æquora Cymbam
R exit/& imperium Christi firmauit & auxit.
N unc quoq; post lapsum conata resurgere sumptis:
V iribus ad priscum decus aspirare videtur:
E t tanq̄ primo quæ vere repullulat arbor
S e reparat:frugumq; facit spē floribus amplam.
I pse pater post multa modis operæ ædita miris
Q uæ longus narrare labor/decessit in alto
V ertice quem veteres montem dixere Casinum:
V nde malos prius ipse Deos eiecerat.illum
P ræcipue delphis qui tot mendacia finxit:
Q ui custos Soractis erat/cui nomen Apollo:

DE ANNVNTIATIONE BEATIS-
SIME VIRGINIS.

C Vm Deus extremi vellet primordia sæcli
T exere/progeniem diuinæ mentis alūnam
M isit/& humanæ vestiuit imagine formæ.
P ropterea missus summo legatus olympo
C œlica qui matri ferret mandata futuræ.
H æc fætura recens Cœlo mirabilis/& Orco
T erribilis/quia Dijs priscis fatale ferebat
E xilium/traxit Phœbo primordia ab isto.
M ercurius qui tunc casu veniebat ab orco
V idit vt ex summo Carmeli vertice sanctum
G abriel allabi versus florentia rura
N azaret/insidias metuens post illius init

Virginis ad thalamos celeri vestigia gressu.
Liminec in primo residens audiuit eorum
Colloquium. nec cuncta tamen verba auribus hausit:
Sed quia versutus/quiddam deprehendit in illis
Arcani/quod se/diuos quod tangeret omnes.
Tum se proripiens Romam prope Leuctra Deorum
Repperit ingentem Cuneum: quibus omnia fatus.
Illi autem magno inter se trepidare tumultu
Incepere: Venus fleuit: saturnia Juno
Fleuit: & abiecta Pallas contabuit hasta.
Moxq; ait: O Comites quodcunq; euenerit æquo
Ferte animo: regnum quod tempestate tenemus
Iam longa (fari inter nos licet omnia) furtum est.
Nos quoad ille sinet cuius sunt regna/fruamur
Imperijs: Cum nos regno spoliabimur isto
Ad fraudes alias/alias vertemur ad artes:
Nec sine lucro erimus: per vaframenta dolosq;
Dedecore & damno Christi afficiemus alūnos.
Tunc princeps signorum Aries tria sidera portans
Vertice/Delta vocant/primo surgebat ab ortu
Cum Titane/suos cum iam Philomella pararet
Aedere per villas & per viridaria cantus:
Exonerata gelu tellus gaudebat: & omnes
Floribus & tenero vernabant gramine Campi.
Hæc igitur preclara dies vigesima quinta
Mensis apud veteres primi/damnata fugauit
Sæcula: & ætati fecit primordia sanctæ.
Propterea non inmerito sibi vendicat anni
Principium penes Etruscos: & digna videtur
His titulis: viditq; deum descendere ab astris
Ante alias/& prima fores aperire saluti
Digna fuit: Cōmune bonum prior ipsa recepit/

Et cōmune decus.longis sperata diebus
Dona Dei lux ista dedit:laudabilis ergo
Gloria quam misit lucem Tyrrhenia in istam.
Tunc Deus æternis cœpit mortalia vinclo
Iungere perpetuo faciens hominemq; Deumq;
Personam coitu miro concurrere in vnam.
Tum superi cœpere homines reuerenter habere
Maioremq; operam nostris impendere rebus:
Tum fœtura recens timidas ingressa per aures
Creuit in ignara coitus & seminis aluo.
Nazaret exulta Libano contermina tellus
Carmelo vicina iugo/Phœnicia versus
Littora qua Tyrus & Sidon florere solebant.
Hæc arcana tui quondam videre penates.
Iubila & exulta fortunatissima tanti
Fama operis tellus/regio te predicat omnis
Nulla ætas sine laude tua descendet ab astris.
Ipse tibi decus hoc tantum cœlestis olympus
Inuidet:& sibi deberi hunc testatur honorem.
O rerum seriem æternam quæ pendet ab alto/
O magnas mirasq; vices quas sidera voluunt
Quas Deus importat.sæclorum immobilis ordo est:
Ponite mortales curas/facit omnia Cœlum:
Cœlo agimur/sicut naues spirantibus euris.
Sancta Parens cui luce Deus cōmunicat ista
Splendorem regnumq; suum/cui subijcit orbem
Terrarum mundiq; polos/dignare tuorum
Exaudire preces:& nostra piacula solue:
Nec sine nos stygijs ludibria manibus esse:
Quæ nostrum interitum sicut Tritonia dixit
Qui tua quiq; tui quærunt opprobria Nati:

FINIS.

DE SANCTO AMBROSIO.

P rilem Veneri sacrum fecere Quirites
Q d' ven⁹ Eneæ gẽitrix/Q d' cõdidit vrbẽ
A R omulus Eneades. Q d' vero semina rerũ
O mnia/tellurẽ/fruges aperiret/& annum
N ominis id mensi fecit romana vetustas.
Q uarta dies eius magnum decedere vidit
A mbrosium: magnaq; poles conscendere pompa.
I pse fuit terris clarum iubar omnibus. Vrbem
Q uam Mediolanum dicunt quia conditor eius
B renus in bis agris monstrosum repperit aprum
V estitum partim setis/& velere partim.
S eu potius q fit fluuijs inclusa duobus/
R exit: & abraso fecit squallore nitentem.
A rrius humani generis lætale venenum
L egis in excidium natus fideiq; ruinam
P olluerat gentes/totumq; infecerat orbem
P ræsertim Italiam. Tunc tota Insubria fractis
V iribus ægrotans isto in langore iacebat:
A mbrosius qui tunc erat ex proconsule factus
P astor/in hanc hydram claua insurrexit & arcu.
E t velut Alcides alius Lernea fugauit
T oxica niligenas abigens ab ouilibus hydros.
N ilus enim tulit hoc monstrum virosius omni
A spide: saxificæ crudelius ore Medusæ.
A mbrosius vero genus a primatibus vrbis
T raxerat Eneadis: & erat romana propago.
A ugustinus ab hoc sancti vitalia fontis
S acramenta habuit/fideiq; exordia rectæ.
T heodosium mundi dominum delubra volentem
I ndugredi vetuit/donec peccata dolendo
A blueret: tulit æquo animo Rex iurgia: tali

Maiestate fuit venerandus/& indole pastor.
Cum populus pastore carens venisset in vnum
Et multa a multis super hoc orata fuissent
(O res mira) Deus qui consulit omnibus æque
Venit in Infantis linguam: populoque silente
Ambrosium tali dignum clamauit honore.
Difficile effectum res est sortita/laborem
Hunc illo fugiente. Deus qui cœperat/ipse
Consumauit opus: victumque in sede locauit.
Vt suscepit onus/mox tanquam mane rubentem
Sol super auroram veniens efulsit: & omnes
Illustrans populos noctem submouit opacam:
Fœcundauit agros animarum: & semina culto
Sancta solo iaciens collegit in borrea Christi
Frugis in ingentes onus ex surgentis aceruos.
In melius sacros ritus & sancta reduxit
Sacramenta docens populos: documenta nepotes
Illa tenent & adhuc eius vestigia seruant.
Scripta manent quæ quanta fuit prudentia in illo
Significant: lingua quantum pollebat vtraque.
Cum puer in cunis olim dormiret apertis
Forte labris examen apum super illius ora
Sidit/& ingrediens buccas tenerumque palatum
Inuenisse fauis tectum se credidit: At mox
In sublime volans altos discessit in Austros.
Hoc pater augurio lætus: si vixeris inquit
Chare puer/tua te mittet facundia ad astra.
Ipse duos tumuli: sedem monstrantibus ipsis
Martyras inuenit fratres/te sancte Protasi
Te pie Oribasi: quibus est post funera tandem
Additus/hoc omni populo flagitante repertor.
Quarta dies aprilis erat quæ vidit aperto

Ambrosium supra scandentem sidera Cœlo.
Sancte Pater qui tanta potes nos aspice ab alto:
Italiæ pacem/populisq; Insubribus/ora:
Et placare Deum nostro reminiscere sæclo.
Luce dies octauus ab hac ad sidera septem
Pleiadum/quæ sunt tauri prope cornua solem
Transferet: & citius faciet discedere noctem:

DE SANCTIS LEONIBVS.

Ontifices aliquot qui se dixere Leones
P Hic simul intexam: genuit Thyrremia primum
Qui velut annales memorant vigilātia & alto
Ingenio rerum causas cognouit & artem
Quæ docet excultis animos accendere verbis.
Hoc facile ex libris eius quos tempora passim
Nostra legunt/constare potest: quātum decus addat
Florida diuinis eius facundia rebus
Quis referat? nemo veterum me iudice patrum
Dulcius eloquitur: Nec plus antiquus Arion
Orpheus/Amphion laudis meruisse videntur
Carmine q̄ pater hic prosa & sermone soluto.
Nec pietate minor nec religione putandus
Quam fuit eloquio/Charitas diffusa cucurrit
Per Consanguineos/per rustica tecta/per vrbes
Per totum mortale genus. dispersit in omnes
Quæ possedit: vti fert omnibus omnia tellus.
Si libet illius mores percurrere ab ortu
Ad senium/Cilices intrare videberis hortos/
Olfacere hybleos flores/& hymetia prata:
Perlustrare Arabum syluas vbi thura leguntur
Cynamaq; & secto stillans de Cortice Myrrha:
In Iericontino credes te incedere tractu

Per fruticum lucos humiles ubi balsama sudant/
Tum Nardi spirabit odor/redolebit Amomum:
Quæque per eoos nascuntur aromata Campos.
Sic probitas Diuos solet oblectare Deumque
Ut nos mortales harum fragrantia rerum.
Artibus his ad summum apicem peruenit bonorum:
Ac tribus emeruit caput insignire coronis.
Accipe rem quæ perpetua dignissima fama est.
Attila deuictis conuerterat agmina Carnis
Flaminiam versus: sub papilionibus Hunni
Prandebant ubi lata Padi vada Mintius intrat.
Eridanus solito maior ducebat aquarum
Terrificam molem/ripisque iratus & agris
Ac velut indignans quod libere in arua vagari
Non posset se vorticibus sorbebat hiulcis.
Tum Leo pro Italiæ Romanorumque salute
Sollicitus de more patris sine milite & armis
Affuit: & contra tantam formidine pulsa
Barbariem fari est ausus. Compesce furorem
Attila: nec transire amnem (deus imperat) aude.
Hoc sermone ferox princeps mutare coactus
Propositum/vidisse duos in vertice summi
Pontificis nudo ense viros/sibi fata minantes
Dixit: & ex illis abijt perterritus oris.
Effigies sancti visas in vertice Patris
Non dubium Petri & Pauli simulacra fuisse/
Ut pote quos Italis Christus præfecit & urbi.
Tum Chalcedonijs habitum regionibus ingens
Concilium/quo Nestorij vesania pessum
Corruit: & Mannis proiecta volumina in ignes/
Tum quoque Vandalicæ quæ punica regna tenebant
Infurias actæ gentes ad littora Romæ

N auibus appulsis predam rapuere/domumq;
P er libycos fluctus plenis abiere Carinis.
A t Leo bis denas cum iam regnasset & vnam
T andem hyemes obiit curis oppressus & æuo/
V ndecimo quarti mensis Titane reuerso:
Ertius in regno primi peruenit ad annos:
T A tq; diu romanorum fœdissima passus
I urgia/damna/minas iter est igressus ad alpes
V t sibi gallorum regem sociaret: & illo
A uspice terrorem romanæ euaderet iræ.
D um meat audito sancti rumore Cruoris
N uper adinuenti gressum conuertit ad vrbem
N omina cui fecit Virgo Cadmeia Manto:
E t quæ purpureus sanguis faciebat in boras
M ira opera intuitus credi debere putauit
E ffusum nostra pro libertate Cruorem.
I mperii tandem Roma applaudente coronam
I mposuit Carlo tantiq; insignia regni.
M ox posuit mortalem hominem cum proxima Cancro
I am bissexta dies Iuni producere noctem
V ellet: & æstiuum retro conuertere solem.
I smaelitarum prope Tbybridis Hostia quartus
F regit mille rates: traxit noua mœnia ab arce
P ontis/ad aduersi delubria ingentia Petri.
S eptima post decimam Iuli surgebat ab ortu
C um mœrore dies quando pia funera duxit
R oma patris tanti sacroq; in marmore clausit.
V nc Decimus Leo tyrrbena de gente futurus
N P ræteritis sicut numeri prenunciat omen
G randior/Imperiū Petri Cymbāq; gubernat/
P er varios vitæ casus mortalis euntem.
I pse quidem claris a progenitoribus ortus

E t teneris ſemper mores ſectatus ab annis
I ngenuos/ſtudijs etiam quibus illa vetuſtas
O ptima nobilium natos ornare ſolebat
P redictus/excellens aliquid promittit & altum:
M agna gerendarum ſupereſt tibi copia rerum
S ancte Pater:rem magnam animo complectere gradi.
S ed tria preſertim reſtant cura atq; labore
D igna tuo:bellum eſt primum quo feſſa laborat
I talia:& pleni humano iam ſanguine Campi.
E ſt aliud romana graui maculata veneno
C uria:quæ ſpargit terras contagia in omnes:
P oſtremum eſt oppreſſa fides expoſta rapinis
V ndiq; & in predam populis proiecta cruentis.
I ſta tuis animoſe Leo ſeruata diebus
A te ſubſidium magnis clamoribus orant.
S ancte pater ſuccurre Leo:res publica Chriſti
L abitur:ægrotatq; fides iam proxima morti:
S i potes ex noſtris bella hæc crudelia regnis
T ransfer in aduerſos diuinis legibus hoſtes:

DE SANCTO GEORGIO.

ECce Dionei vigeſima tertia menſis
M ilitiæ patri lux eſt ſacrata tribuno:
M iles adeſt:prodit nitidis Georgius armis/
E t femori herentem dextra complectitur haſtam.
T ertia iam Tauri pars eſt ab Apolline vernis
V eſtigata rotis:æſtas frondoſa propinquat:
P leiades aſcendunt.placidum ſe nauibus æquor
P ræbet/& ad Zephyros laxant ſua carbaſa nautæ.
M iles adeſt:votiua nouo fer dona gradiuo.
T hrax erat/vt fama eſt mauors/ Gæorgius autem
L eucoſyrus:Graij ſic appellare ſolebant

Cappadoces: nanq illa syris est proxima tellus
Qua iuga sublimen Taurus sua porgit in auram.
Vltima ad algentem mittit vestigia pontum:
Ipsa viros genuit fortes belloq superbos:
Verum alios omnis tantum Georgius anteit,
Argolicos/qntum magnus precessit Achilles:
Iliacos Hector: Mauors Oeagrida gentem.
In Libyam missus renouauit Persea quãdo
Regia ab interitu seruata virgine monstrum
Sustulit, ad trepidæ stagnum lugubre Silenæ.
Inde Palestinam veniens ea regna latinis
Regibus infrenans gentem crudam atq rebellem
Restituit/Iuga Carmeli conscendit, & alto
Repperit in saltu nostros habitare parentes.
Hi suasere Duci penitus deponere sumpta
Arma toga: & vitæ genus vsurpare quietæ.
Seq superuacuis armorum absoluere curis.
Ipse bonos igitur monitus: audiuit/& hausit
Mente deum tota. Sed dum sublimia semper
Voluit facta animo teneris ita doctus ab annis
Constituit forti vitam finire duello.
Ergo per Assyrias si quos audiuerat vrbes
Christigenas tormenta pati pullo vsus amictu
Quem nostri posita armorum ferrugine patres
Traddiderant (sæcli fastum sic vicerat omnem)
Ibat/& in pœnis positos animabat ad astra.
Talibus incũbens operis nabathea petiuit
Arua: subintrauit Persas/vbi flagra rotasq
Ferrum ignes/passus migrauit in æthera tandem,
Maxime bellorum rector/quem nostra Iuuentus
Pro Mauorte colit/pro Pallade/respice terras/
Armorumq graues iras quas suscitat Orcus

Comprime/& expulso duc aurea saecula ferro.
Fac stygios procul ire canes/fac barbara regna
Et fidei nostris arceri a finibus hostes:
Da nostris animos populis & regibus: arma
Nostra per Armenios signis victricibus ire
Perq; tuo facias consperfos sanguine campos.
Neu finito Ausonias Turcos equitare per vrbes:

DE SANCTO MARCO/ET FORMIS EVANGELISTARVM.

Marce Comes Petri quondam/leuitica proles,
Cui faciunt Vates os effigiemq; Leonis
Vt perhibent quidam/quorum sententia neruis
Nititur infirmis: & cruribus ambulat aegris.
Exit enim de somniferae caliginis vmbris
Inscrutabilibus vatum monstrosa loquentum
Visa per ambages hominem ducentia longas.
Quo fit vt interpres nullus cognouerit illas
Quattuor effigies/quae distribuuntur in istos
Quattuor authores.ideo diuersa loquuntur/
Nec sapiunt vnum: tamen haec inoleuit vbiq;
Perduratq; fides librorum exordia propter
Vt Mattheus homo/Marcus Leo/prima Iohannes
Sit volucris: Lucas crescens in cornua Taurus.
Marcus enim regale aliquid dignumq; Leone
Principio fatur: sonat alta arcana Iohannes.
Et penetrat stellarum ignes visu atq; volatu.
Ingreditur Mattheus humi/dum sanguine Christum
Ducit ab humano. Lucas velut hostia ad aras
Ducta Sacerdotum primis sonat orgia verbis.
Talibus antiqui dictis secreta laborant
Declarare tuae patres mysteria formae.

S ed quid opus vano consumere tempora nixu?
H æc tua Marce dies quæ nascitur ante Calendas
S eptima cum redolens tellus parit omnia Maias.
T u recitas breuibus Christi miracula chartis.
I ndice te Carni primum didicere salutem
Q ua stetit in campis Aquileia palustribus olim.
V rbs Aquileia potens magnæq; Colonia Romæ.
T u petis Aegyptum peregrina per æquora vectus:
M ultaq; pro Christo pharijs perpessus in oris
D um per humum traheris coniecto ad colla rudente
O ccidis: & terras fugiens ascendis olimpum.

LITANEA MAIOR.

H A c maior quoq; luce meat Litanea per vrbes
A c per rura procul clamore per aera misso.
I t populus supplex longis per compita pompis
M ane recens viridi dum ros in gramine lucet.
P rotulit hunc olim morem dum pestifer annus
M auritio Romam premeret sub Cæsare/maior
G regorius: quando passis apparuit alis
A ngelus Augustæ super alta cacumina molis
P ost multis Veneti seclis tua membra tulerunt
P er maris Adriaci fluctus ad mœnia gentis
P rima suæ/quæ dum magno se Proteus æstu
E xonerat/procul effusis circũnatat vndis.
E t delubra tibi missis ad sidera tectis
P rotinus eximio posuere ingentia cultu.
T empore tu exállo Venetis tutella fuisti
P ace domi/belloq; foris/terraq; mariq;:
Te duce Turcorum totiens fugere tumultus/
E uasere minas/& vim regum armipotentum.
Consilium/vires/animos/aurũq; dedisti.

Et nunc aduersis oppressi casibus orant
Subuenias:nec regna sinas antiqua tot annis
Auspicio seruata tuo predam hostibus esse.
Neu decus Italiæ tantum patiare repente
Prolabi:nen des Arabis hæc gaudia regnis:

DE LITANEA MINORE

A N te triūphali Christus q̄ sidera pompa
Conscendat Litanea minor per rura per vrbes
Incedit tres mane dies pulsantibus æra
Turribus & sparsis passim cum floribus herbis.
Tum floret rosa Veris honor/tunc lilia Candor
Explicat:& calices apis innuba pascit apertos.
Vrbs sedet ad Rhodanum Galli dixere Vienam/
Quæ tulit aduersos casus pastore Mamerto/
Et longum vexata fuit:Nam fulmine crebro
Arsit/& horrificis terrarum motibus arua
Scissa dehiscebant rimis penetrantibus vsq;
Ad stygios amnes/vbi sunt Iouis antra profundi.
Adde lupos:qui tartareis agitantibus vmbris
In furias acti/ne dum iumenta per agros/
Audebant laniare homines & in vrbibus ipsis.
Casibus his perculsi omnes diuina coacti
Quærere subsidia/& Diuos excire precando.
Hinc traxit Litanea ortum:transiuit in omnes
Religio similis paruo post tempore gentes:
Quæ quoq; nunc agitur/sed non pro cladibus illis:
Sed pro fruge noua pro pubescentibus agris/
Pro Canis Icarij morbis æstuq; maligno:

DE ANNO IOBELEO/MVSICA/ ORGANIS ET CAMPANIS.

E c contenta fuit solis dare festa diebus
N P osteritas Christi: festos quoq; reddidit ānos.
M os erat hebreis/ & lex ita pristina sanxit
V t decies quinto per cuncta resurgeret anno
O ppida libertas. Tellus venundata primos
A d Dominos rediens nullo vexata bidente
O cia ducebat: simplex natura per agros
G ramina fundebat passim sine semine & arte.
L iber erat seruus: proprios'q; redibat ad agros
L ætus: & irriguis per pascua fontibus vda
C um gregibus pastor ducens armenta canebat.
H uic anno cognomen erat Iobeleus / ab ipso
Q uod Iobel appellat soboles Abramica cornu.
C langebant & enim rauco per compita cornu
L ibera. solenni celebrantes tempora ritu.
I sacidas imitans morem hunc prudentia nostræ
G entis ad humanos animos post plurima tandem
S æcula. conuertit: sed tanti gaudia plausus.
D istulit in Centum Pastor bonifacius annos.
M ox autem ritu Clemens discessit ab illo:
E t post lustra decem voluit tam læta reuerti
Tempora: & in fontes fieri qui limina petri
Cæteraq; excelsæ peterent sacraria Romæ.
P roptere a quotiens hec fausta reuertitur ætas
V ndiq; ab extremis terrarum finibus ingens
T urba coit. Romamq; petens rura implet & vrbes.
P ontificum princeps isto solemnia Paulus
S tare loco vetuit/ quoniam breuiata putabat
T empora mortalis vitæ. Vigesimus ergo
Q uintus in hos tantos annus peruenit honores.
I udice me concors vero sententia non est
T empora quæ dicit vitæ breuiata: supersunt

Nunc quoq; qui viuant Centum vel circiter annos
Incolumes: Vidi ipse hominem quem diceret annos
Vndecies vixisse decem vicinia tota
Ire suis alacrem plantis/& viribus vti/
Nec se desidiæ/nec inerti dedere somno.
Sub Carolo quondam magni cognomen habente
Miles erat/cui si qua fides annalibus eius
Temporis est/Deus indulsit tria sæcula vitæ.
Fatidicus Dauid paulo post tempora Troiæ
Rex apud Assyrios vitam se extendere dixit
Ad decies octo vsq; hyemes fortissima nactis
Corpora: & id tempus supra restare dolores
Aerumnasq; graues/& cuncta simillima morti.
Quod si nec tunc maior erat mortalibus ætas
Quam modo sit/quo nam pacto breuiata putari
Vita potest? Prima de tempestate silendum est/
Quæ fuit ante dies Noe/cum terra profuso
Non fuerat corrupta mari: tunc omnibus herbis
Frugibus arboreis virtus erat insita maior/
Atq; magis natura potens extendere vitam
Vlterius poterat: sed in his consumere tempus
Dedecet: assumptus curam labor arguit istam.
Ergo dies versus mea Cymba reuertere sacros.
Sed tamen ante libet post q̄ de Calle parumper
Pagina diuertit/quosdam percurrere mores
Quos vetus adiunxit nostris ecclesia sacris/
Laudatura Deum diuosq;/per omnia post q̄
Regna datum libare palam cordata vetustas
Imposuit verbis numeros/quia musica mentes
Elleuat/& superis iungit mortalia corda.
Corripit humanos animos & in ardua mittit
Cum libuit pacis belliq; negocia cantus.

Aſpice quot gyros/quot ruſtica tibia ſaltus
Excitet: & quantos adigat perferre labores:
Tota dies abit in choreas: ſudoribus ora
Pectora terga madent/nec adhuc cerita iuuentus
Sentit onus/poſtq̄ leuibus per compita plantis
Proſilijt nigram in noctem Titanis ab ortu.
Quid tuba quid litui/quid bombo cornua rauco/
Tympana quid poſſint/quotiens mauortius ardor
Ingruit aduertas/ſaliunt in ſpicula in enſes/
Obijciunt ſe tormentis/in ferrea currunt
Fulmina mortales/& in ipſa tonitrua a benæ
Machinæ/& in cauti nigro abſorbentur auerno.
Hinc ea quæ recitant de te miracula Vates
Orpheu/quæ Amphion fecit/quæ fecit Arion.
Propterea cupidi nil pretermittere patres
Quod poſſet prodeſſe animis ad verba ſonantes
Applicuere modos vt ſegnia corda mouerent.
Nec laſciua tamen prolabi in carmina fas eſt/
Qualia ludebant Phrygij muliebribus apta
Blanditijs: grauis & ſimplex & maſcula noſtris
Eſt adhibenda choris deraſo muſica luxu:
Ipſa malos etiam manes cum noſtra ſubintrant
Corpora compeſcit: ſolyma qui primus in aula
Sceptra tulit ſaulem tali medicamina morbo
Quo vexatus erat medicam quæſiſſe per artem
Commemorant: fidibuſq̄ larem placaſſe ſonoris.
Adiunxere etiam molli conflata metallo
Organa quæ feſtis reſonant ad ſacra diebus.
Aes quoq̄ cui nomē noſtras Campana per oras/
Quod veluti perhibent illud Campania primum
Repperit ad plæbem diuorum in templa vocandam/
Atq̄ cohercendos lemures cum nubila vento

Conglomerant/plenisq; volunt infligere campis
Perniciem:scopulisq; vagas allidere puppes:

FINIS

DE SANCTO IACOBO APOSTOLO.

Aie tuas faciũt celebres duo festa Calẽdas:
A tq; simul veniunt lucẽ duo gaudia ĩ vnã.
M Mane sub aurora cũ matutinus in herbas
Ros pluit/et terei q̃rit Philomella rapinã/
Cũ soror occlusis nidi memor aũ fenestras
Excubat & garrit/Iuuenes gradiuntur in agros
Ac spoliant syluas/& regrediuntur onusti
Frondibus/& larum figunt ad limina ramos.
Mentibus has Maius curas inspirat/amorem
Excitat:& dulci vegetat precordia Cœlo.
Roma vetus nomen tulit a senioribus istud
Atq; dedit mensi.Sacer est maioribus ergo
Maius/& vt decimo Titan emerserit ortu
Intrabit geminos/vbi nuda renascitur æstas.
Sunt tamen æstatis qui dent primordia Cancro/
Autumnũq; velint nasci cum sidere Libræ
Ver cum Lanigero signorum principe/brumam
Surgere cum capro.Nam sunt ea sidera quedam
Phœbæ mensura viæ:duo nanq; reportant
Aequidium duplex/pacato frigore & æstu:
Et duo cum cœli redit inclementia duplex/
Solstitium duplex:nec dissentimus ab istis:
Sed vulgata magis potior sententia visa est.
Ista dies Iacobe tibi:tibi sacra Philippe:
Hæc nemorum vobis damus ornamenta comantum:

Tu Christi sobrinus eras Iacobe: vocabāt
Te Dominu fratrem Comites: quia vultus vtriq;
Vnus erat: solymis pastor tu primus in oris:
Mystica supreme referens conuiuia Cœnæ,
Tu primus Cyatbo primus tu pane litasti.
Tu iustus, tu sanctus eras. cognomina turbe
Hec tibi tradiderant. Christi post funera fama est
Te tolerasse famen donec rediuiuus ab vmbris
Exijt: & mensæ iussit te accumbere Christus.
Deniq; tu celso templi de culmine preceps
Missus es/atq; odio Christi percussus acuto:
Stipite/& ex cusso translatus in astra cerebro.
Hanc putat ob noxam Iosephon qui patria bella
Texuit/hebreorum vrbem cecidisse superbam:
Fataq; iudaice venisse nouissima genti:

DE.S.PHILIPPO APOSTOLO.

E vero qua voce canam quo carmine dicam
T Passe tot isidias lemurumq; boimq; Phillippe:
Tu Christū īuulgās Cronij petis æquoris orā:
Barbara gens totas byemes vbi ducit in vmbris/
Et sine sole dies semestri in nocte sepultos/
Sol vbi transacto factus iam mitior æstu
Transijt in Libram/donec cum Vere resurgat
Principium signorum aries in vellere fuluo/
Ad statuam Martis tractus sub mole latentem
Marmorea fecisti atrum prodire draconem:
Cuius vt astantes spirando bausere venenum
Pestiferamq; animam vel decessere repente/
Vel morbo iacuere graui: Marte inde remoto
Fixisti pro Marte Crucem/quæ protinus ægros
Restituit/vita functos reuocauit ab orco.

A rctico ab Oceano remeans per inhospita montis
V enisti iuga Rypbei/per sauromatarum
L ittora/per Ianaim/per thermodontica rura
P er Pontum per Cappadoces/Bebrycis ad oras/
A d Phryges antiquæ steterant vbi mœnia Troiæ.
H ic tibi meta fuit tandem vitæ atq; laborum.
H ic graue supplicium Crucis & crudelia passo
V ulnera stelliferi patuit tibi limen olympi.
T unc te per varios casus per multa sequutæ
R egna duæ doctæ fari presagia natæ
I n Phrygia tecum passæ tecumq; sepultæ.
D iui quorum hodie laudes exaggerat omnis
M undus ad italie pacem conuertite curam.
C ustodite nouas glaciali a grandine fruges:
A tq; salutarem pulsis date febribus annum.
V estra ope terrigenis sint omnia læta Colonis/
E t veniens nobis bona sit mortalibus æstas:

DE SANCTO ATHANASIO.

A tus in ægypto primos Athanasius annos
N G raiorum excoluit studijs:lanugine vero
I am fruticante viam recto:quæ tramite ducit
A d superos tenuit:verum tamen inter eundum
I ncidit in plures scopulos/variasq; Charybdes
A rius illius sæcli teterrima pestis
T unc viuebat:in hunc totis Athanasius armis
I uit:& hoc vidit primum Nicea.secundo
L aodicea patres vbi consedere parati
V irus id infernum stygiamq; extinguere echidnam.
L aodiceæ & enim conflictu percitus acri
A rius effudit/sic exposcentibus eius
I am dudum meritis/vtero intestina soluto

Et phlegethonteis hodie quoq; in ignibus ardet.
Præbuerat sectæ Cæsar Constantius aurem
Tam stolidæ: & contra nostros nudauerat enses.
Catolicorum ideo princeps Athanasius orbe
Pellitur ex toto: terras incognitus omnes
Permeat: & paulo quam cladem incurreret istam
Vrbis Alexandri custos euaserat ante.
Sed precibus tandem fratris qui regna tenebat
Gallica mutauit mentem Constantius. Ergo
Liber ab exilio patrias Athanasius oras
Inuenta iam pace tenet: sed & altera paruo
Tempore post orta est nubes a flumine Lethes:
Accusatus enim duplici de crimine iussu
Cæsaris ad Tyriam multis cum patribus vrbem
Tendit/vt a cunctis vnus dānetur: eatq;
In primum exilium/terrasq; per ambulet omnes.
Vnum Crimen erat stuprum/truncata ministro
Dextera consueto sacris seruire / secundum.
Sed Deus elisit tantas hoc ordine fraudes.
Fœmina quæ fuerat stuprum mentita/ repente
Succubuit. Nam cum Iudex assistere quandam
Personam quæ rei ficto pretendere vultu
Fecisset/se stare putans ante ora Athanasi
Cæpit eum mulier duris incessere probris:
Atq; incestati falso insimulare pudoris:
Sic nescire hominis quem contra venerat ora
Est deprehensa: palam sic fraus est prodita fraude.
Cum vero mox ante patres prolata fuisset
Dextera quæ ad scelus hoc erat indagata prob ar.dum
Continuo adductus scythici sub imagine vernæ
Affuit atq; manum tendens vtranq; minister
Diluit infamen maculam mirante senatu.

T alibus insidijs functo gens perdita patri
O biecit magicas artes: q ludere sensus
S ciuerit humanos/& facta infecta videri
F ecerit/Exilio rursum mulctatur atroci.
M ore feræ per lustra meat/per apoca vagatur
A ntra: bibit fontes/& gramina pascitur vt bos.
I mperio tandem successit apostata Cæsar:
E t quo principium regni iucundius esset
O mnibus/ad proprios fecit remeare penates
P ontifices quos audierat de finibus actos.
S ed breuis hec fortuna fuit/cum nanq̃ videret
I mperij firmata sui primordia/rursum
E git in exilium cunctos. Athanasius vrbe
P ellitur: & repetens syluas pecudumq̃ latebras
S ymbolon in cripta fertur scripsisse latenti.
A d patrios alio demum sub Cæsare fines
V enit: & æternam moriens in pace quietem
P ost tot fortunæ ambages/inuenit olympo.
I lle dies. Maio fuit ingrediente secundus
N uper adinuente celebrem Crucis ante triumphum:

DE INVENTIONE.S.CRVCIS.

T E rtia lux deuota Cruci/quæ sæcula tandem
P ost tria iam requie nostris apparuit orta:
C onstantinus enim cum pugnaturus ad vrbem
V indicibus Diuis venisset & auspice Christo
S omnia per noctem vidit cœlestia: in alto
A ere fundebat magnam Crux aurea lucem:
A tq̃ notis suberat Carmen splendentibus istud.
C onstantinus in hac vincet: Vexilla repente
I n Cœlum simili effigie signata leuauit.
V icit: & in patrium cecidit Maxentius amnẽ

Tunc Helenam regis matrem quæ somnia Nato
Audierat narrante bonus furor egit ad vrbes
Protinus Assyrias/vbi Crux inuenta citatis
Confestim hebreis veterique e rudere tracta.
Et quia tres tellure Cruces iacuere sub vna
Vera modis patuit miris.imposta cadauer
Quod tunc ad tumulum turbis comitantibus ibat
Restituit vitæ:res non concessa duabus
Quæ tulerant Christi socios in morte latrones.
Id regina videns opus admirabile lignum
In geminas secuit partes:vnamque reliquit
Argento inclusam solymis/pro munere grandi
Detulit ad Natum clauis cum quattuor vnam:
Et triplicem titulum:nostris,quem reperit annis
Forte faber reparans eius laquearia templi
Quod Rex ipse Cruci Romæ construxerat olim:

DE SANCTO CYRIACO.

HAec Crucis Inuentor Iudas miracula cernens
Exuit antiquam mētem/Posuitque veternum:
(Scabriciemque animi fluuialibus abluit vndis)
Et mox in solymis est factus episcopus oris/
Iuda in Cyriacum verso:qui tempore longo
Post obiit cum iam regnaret Apostata Cæsar.
Cæsar hic inconstans/superis inimicus. & orco
Dum peteret persas Iudam violenter adortus
Mille modis hominem studuit peruertere:dextra
Multatum liquidi mersit sub balnea plumbi:
Transtulit in stratum ferri candentis/in alta
Horridaque iniectis primum serpentibus antra/
Im feruens oleum:sed cum frustrata Tyranni
Spes foret in pectus mersit capulo tenus ensem:

Vincla& diuinam secuit retinentia mentem.
Corpus in Anconem longinqua per æquora vectum
Sæcula post aliquot sublimi in monte recumbit/:
At cum Maius agit quartum super æquora solem
Cyriaco tunc æra sonant:tum iubilat Ancon/
Tota& subiecti gaudent freta Cærula ponti.
Esto igitur superi custos maris.omnia longe
Littora Diue precor serua.Picenus/& vmber/
Flaminius/samnis te protectore biremes
Non metuant phrygias/nec sint preda obuia Turcis.
Marcus erat custos huius maris:heu graue nostris
Excidium regnis/Custos iam desinit esse.
At& ea barbaricæ pars quæ contermina genti
Nescio consilijs quibus indefensa remansit.
O vtinam res hæc Turcis non porrigat ausum
Marcus enim quondam dominus maris omnia vtrin&
Littora ab insidijs & vi seruare solebat.
Nunc vt fama refert Roma cogente relinquit
Momenti officium tanti/curam& operam&:
Quod fuit Italiæ longo iam tempore vallum.
Adria piratis datus est:datus est agarenis:
Et via sidonijs nostras aperitur ad oras.
Diue precor tantos Italis a finibus hostes
Pelle.Sat est alijs terra hæc vexata ruinis:

DE SANCTO ANGELO CARMELITA.

Ngele Carmeli venerabilis incola montis
A Cui natale solum fuit in regione Sirissa
Lux tibi conuerso sacrata reuertitur anno:
Et Maij tua quinta dies:tu prima Iuuente
Tempora & ætatis specimen florem& dicasti
Christiparæ matri coniecto in vincula sensu.

V sq; adeo tua virginitas tua nescia fraudis
S implicitas placuit diuis vt sæpe relicto.
A d tua contulerint sese gurgustia Cœlo:
V t tibi langores hominum casusq; sinistros
S ubdiderint: poteras etenim depellere morbos/
I nfrenare malos manes/succurrere Nautis
Q uando procelloso spumant freta concita Cœlo.]
C um mare transisses cupiens inuisere Romæ
R elliquias/sacros Cineres/monumentaq; patrum,
E t Lateranensis stares in limine templi
C ontigit æternis res commemoranda diebus.
N am minor Etruscæ veniens de monte Lauernæ]
A d tua Franciscus sese vestigia flexis
P rostrauit genibus/sacris dedit oscula plantis:
I n super adiecit/Salue pater Angele montis
I ncola Carmeli/te mors manet inclyta/Christi
T estis eris: tibi rex diuum decus annuet istud.
T e quoq; Francisco memorant responsa dedisse
T alia/soluendæ tanto pro munere grates
O Francisce Deo: sed erit tua gloria nusq;
I nferior: tibi Christus enim sua vulnera quinq;
I mprimet: & fies Christi pacientis imago.
D omnicus hispanis qui tunc veniebat ab oris
F orte aderat tam mira notans presagia patrum:.
Et tulerat casus mūdi hæc tria lumina in vnum.
P rætereo q̄ptum poteras sermone. fluebant
A d te turmatim velut ad spectacula Romæ
S cænica dicentem populi: Tu corda mouebas/
V t mouisse ferunt lapides Amphiona quondam/.
P rætereo q̄ te superi monuere scytharum
H oc infame genus Turcos tunc temporis vltra
C aucaseos montes positum trans bosphoron esse

V enturum excidio grais/finesq; aditurum
A usonios: quod nos hac tempestate dolentes
V idimus impletum: quando per Iapidis agros
A tq; per Hydruntis colles/ea turba profusa est.
A tq; vtinam veniat tua quem dixere futurum
R ex nouus ex Francis oracula: qui fuget istam
P rogeniem: peste hac totum qui liberet orbem:
N ec sinat ærumnis homines tabescere tantis.
C um vero incesti graue persequerere Tyranni
C rimen vt Helias lucos & Iezabel aras/
E t Baptista nefas regis veneremq; nefandam/
H eu caput/heu pectus gladijs crudelibus hauxit
H ostis iter pandens Animæ super astra volanti.
C um fierent ad busta viri miracula in horas
P lurima consensu populi tellure leuatum
I nsigni posuere loco venerabile Corpus
C um vero iniectis vellent occludere glebis
O s tumuli/subito turbis mirantibus vnda
E luxit/& in vitreum versa est humus arrida fontem:
Q ui quotiens redit ista dies/licet aera nullæ
P eruolitent nubes clauso licet arreat imbre
O mne solum/Crescit/summisq; dat oscula ripis.
I unc cadit in sacrum(siculas res ista per vrbes
C ognita iam dudum)virtus diuina liquorem:
F itq; salutaris/dictu mirabile/morbi
O mne genus cui ferre nequit medicina salutem
S oluit: & abluitur tactis angustia lymphis.
P ræstat idem circa fontem manantis olivi
E x tellure liquor/sanctos ita curat olympus.
S ancte Pater fer opem nobis: animæq; volenti
Ad superos niti faueas: & porrige dextram
P alpanti tenebras/loca per salebrosa meanti:

DE.S.IOHANNE ANTE PORTAM LAT.

N clyte Iohannes Christi sobrine volantis
I O ra ferens Aquilæ tua lux est proxima Nonis.
H æc fuit illa dies qua te Iouis atq; Deorum
D estructorem Ephesо missum Romanus adegit
C æsar in ardentis solium descendere oliui.
A t Deus extremos qui te seruabat ad ignes
I ncolumen fecit de tali exire lauacro.
C æsar id admirans te carcere iussit aperto
I re vias: vinclisq; Ephesium remeare solutis:
E t quia tormenti portam locus ante latinam
I pse fuit: portæ festa hæc tenuere Latinæ
N omen: & hic templum tibi Roma sequentibus annis
Condidit. hæc operis tanti monumenta supersunt:

DE SANCTO IOHANNE DAMASCENO

Ic iuuat in Diuuos magnũ trãsferre Iohannem
H Q ui genus a veteri traxit sublime damasco.
C larus enim toto fulget ceu lucifer orbe:
E t docet exemplo vite quid agamus & ore.
E x Arabo genitore satus saracena colebat
D ogmata Cornigero quæ sunt contermina Mosi.
S ed virides annos Deus est miseratus: eũq;
I rradians fecit Veri cognoscere fontem.
M ox sacris perfusus aquis sapientie in altum
D iuinæ humanæq; apicem vigilantius ire
C œpit: & accensis causas perquirere votis.
N ec longus fuit iste labor: nam tempore paruo
I llius in mentem largo prudentia nimbo
V traq; defluxit/pelagusq; euasit in amplum.
V enit ab Assyrijs ad Thracum mœnia quondam
P ausaniæ Lacedæmonij/ fundata labore:

Hæc erat imperij sedes.quo quicquid habebat
Præclari terrarum orbis transibat in horas.
Hic superum Domini matrem decorauit/ & hymnis
Excoluit sacris/quos templa per omnia graius
Hac quoq; tempestate pio canit ore sacerdos.
Dum graditur spatians famij per littora ponti
Aequoreis(heu)preda fuit latronibus: & mox
Raptus in ægyptum pelusiascosq; penates
Venditur.at postq̄ decus.imperiale recepit
Tertius e regnis paruo post tempore pulsus
Theodosius/qui magna hominem pietate colebat
Soluit eum/multaq; domum mercede retraxit.
Cūq; a secretis Regi foret/inuida Erinnys
Est aggressa virum technis & crimine ficto.
Nam cum facta fides eius suspecta fuisset
Theodosio/truncæ post dura opprobria dextræ
Multa dolens animoq; ferens id dedecus ægro
Pellitur ex proprijs in claustra monastica tectis.
Magna Parens tandem charum miserata clientem
Restituit dextram misero/quæ pendula ab alto
Arruerat suspensa tholo/ res amplius ante
Nunq̄ visa:manus simulac cōmissa lacerto est
Hæsit/& accepit vitamq; animamq; priorem
Illico/& insecto si virga sit insita trunco.
Tunc pietas in corde viri conclusa repente
Mille modis patuit/sicut iam vere reuerso
Terra tepens florum se milie coloribus ornat:
Qui cupis ingenium magni cognoscere patris
Huc ades/illius lege græca volumina/nectar
Diuinum inuenies:decurret in ora legentis
Manna fluens/vt mella fauis stillātiā pressis.
Peonias etiam tractans subtilius artes

Plurima membratim querulis medicamina morbis
Repperit (vt fama est) nostro quibus vtimur aeuo.
Caesarea demum vir consultissimus aula
Functus ad angusti rediit gurgustia claustri:
Et senuit virgo: Maiisq; ad sidera Nonis
Iuit: & ad magnos Diuum transiuit honores:

DE APPARITIONE SANCTI MICHAELIS ARCHANGELI.

Ichael octauo Maias apparuit Idus
M Quando sipontinis in bella volentibus ire
Affuit/atq; diem pugnae monstrauit & hora.
Campanos etenim rabies armarat/& ipsam
Parthenopen contra populum Diomedis & vrbem.
Tunc residens alto Gargani in vertice montis
Sustulit e pelago nubes/boreamq; vocauit
Montibus a scytbicis septemq; trionis ab axe.
A diiciensq; procellae ignes & fulgura/& imbre
In glaciem verso mugire tonitrua fecit.
Mox fulmen coelo atq; freto reboante trisulcum
Soluit: & infestos nimbum perflauit in hostes.
Sic igitur ventis illos & grandine & vnda
Praecipiti velut attonitos ac lumine captos
Reddidit & fractis animis dare terga coegit.
Posteritas operis tanti non immemor ista
Luce Sipontinos celebrat noua festa per agros.
Ista dies alio casu est memorabilis. illo
Scilicet excelsa cum stans Archangelus arce
Peste laborantem Romam lustrauit/& Austrum
Expulit immisso campis Aquilone/nocentem.
Si tamen haec vna duo sint miracula luce
Aedita nescitum est. forsan quia proxima ne tot
Festa forent/populus traxit Romanus in vnam.

P irituum nobis hic est natura parumper
S E narranda/suo dum ver iam munere functum
I ncipit æstati teneras concædere fruges.
P rincipio rerum quando Deus omnia traxit
E x nihilo: sparsitq; nouas per corpora formas
S pirituum quoq; progeniem quo tempus in omne
V iueret incolumis sine mole & pondere finxit
D iuisitq; nouem genus hoc in regna: deditq;
I ura super terras super æquora & aera & ignes
A straq; & ætherios orbes: & traddidit artem
Q ua regerent opus hoc tantum/cui nomina mundus.
S ed pars vna suum nimis admirata decorem
A tq; potestatem renuit seruire Tonanti/
T am demens tam læua fuit: pars altera mansit
F ida sub imperio patris: cœloq; rebelles
E xpulit: & magno in tenebras molimine trusit.
H i sunt qui patria pulsi studuere per orbem
I nter mortales decus vsurpare Deorum.
N unc quoq; priuati prisco splendore latenter
I nsidias tendunt animis qui attollere sese
A ltius attentant/& olympica limina quærunt.
S aturnus defluxit ab his/saturniaq; omnis
P rogenies/etenim lemures preclara subibant
N omina magnorum Heroum/quos fama canebat/
Q uiq; sui memores populos fecere merendo:
V t genus allicerent ad se mortale colendos.
A priscis hæc regna chori dicuntur/& vrbes
D iuisi in varias per transmundana volabant
C ulmina terrestres vt nos peruadimus oras.
Q ui stabiles illa sunt tempestate reperti
P erpetuo leges obseruauere paternas.
D e quorum numero Michael qui prefuit olim

Gentibus hebreis dum res iudea manebat
Est: & nomen habet clarum/quia semper agendis
Incubuit rebus pro maiestate Tonantis
Magnifice: sed presertim cum mutua in arma
Cœlicolas egit flagrans discordia Cives.
Christus eum postq́ populos contraxit in vnum.
Preposuit regno/cui nunc ecclesia nomen:
Prefecitq́ animis vt cum mortalia membra
Destituere prius meritorum exanime viso
Ad lances/perducat eas in idonea tecta.
Creditur & mundi supremæ in fine senectæ
Fortiter acturus pro libertate piorum
Tartareas adversum acies regemq́ profundi/
Qui supra sævire modum conabitur illo
Tempore: & in nostros grandi exercebitur ira.]
Has ob res thoraca gerit/ferroq́ nitenti
Terribilis dextra gladium levatq́ bilancem
Sustinet: ac lemurem pedibus conculcat ahenis/
Ergo diem celebrate alacres solenniter istam:
Aera sonent/vireant postes: altaria fument:
Votaq́ custodi gentis persoluite nostræ:

DE SANCTO EVSTACHIO.

M Agnanimus ductor Placidus romana propago
Sic eius moderante Deo mentemq́ viamq́
Alipedem Cervum dum venaretur in altis
Rupibus offendit cuius de vertice ad auras
Cornua surgebant: atq́ inter cornua/visu
Horrificum/stabat Christi pacientis imago:
Quæ affari sic orsa virum. Tua mitia corda
In miseros operaq́ piæ fecere benignum
Me tibi: sum Christus qui numina falsa subegi.

Ad fontes cum prole meos cum coniuge vade.
Atq; redi: nam rursus in hoc te monte videbo.
Mox te multimodis iactatum casibus inter
Cœlicolas magna cum maiestate locabo
Istud idem noctu Coniunx per somnia vidit:
Quod vir vt audiuit/si nos deus aduocat inquit
Ire decet: nihil esse potest securius. Ergo
Paruit: & Placidus sacro sub fonte remansit:
Prodijt Eustachius: Coniunx Theopista vocata est:
Natorum vero princeps Agapetus: & alter
Nomine materno sexu de fine repulso.
Hæc vbi facta/locū Placidus repetiuit eundem:
Affuit & Christus: Placidūq; arcana docendo
Plurima/consumpsit multas sermonibus horas.
Tempore post paruo stygijs a sedibus orta
Pestis & in famulos primum grassata veneno
Tabifico/Iumenta greges armenta Colonos
Sustulit/infecitq; malis nidoribus auras.
Surripuere aurum vestes & cætera quæ nō
Eualuit morbi rabies abradere/fures.
Indoluit pulsus subito de culmine rerum:
Erubuitq; videns humilem se extempore factum
Aerumnosum/inopem/& miserorum in sono sepultum.
Mox rate conscensa cum prole & cōiuge ad vrsam
Flexit: & Epiri ignotus peruenit ad oras.
Cum vero nauem egrediens mendicior hyro
Pendere non posset naulum/consorte retenta
Spe veneris Nauarchus eum petulanter abegit:
Atq; ita delusus lachrymis discessit abortis.
Venerat ad fluuium tenera cum prole tumentem
Imbre nouo/quem cum vellet transire/leuauit
In scapulas natum: natum subsistere in vmbra

Iussit arundinea donec remearet: Et ecce
Dum remeans amnē medium tenet/ hinc lupus vnu3/
Inde ferox alium rapuit Leo. Credere posses
Cōiurasse feras in tam lachrymabile furtum.
Et quasi concordes sceleri studuisse cruento.
Non periere tamen: nam qui per rura Coloni
Instabant operis facto post terga ferarum
Agmine currentes iterum rapuere rapinam.
Sed pater ignorans finem sua chara reliquit
Pignora/ & ammissis famulis/ patriaq́ / opibusq́
Coniugeq́ & natis fertur per deuia flendo
Amenti similis: nec scit quo tendere gressum
Debeat: & curis animum consumit amaris.
Non procul inde igitur vico per amœna reperto
Rura stetit: posuitq́ vie finem atq́ dolori
Quoad potuit: tantos etenim finire dolores
Tam cito tam leuiter nequeunt mortalia corda
Vtq́ erat ingenio solers hominum genus illud
Ore manu facile & subito sibi fecit amicum.
Post tria lustra volens Persis indicere bellum
Maxima Traianus romani gloria regni
Cœpit ad arma animum totamq́ appellere mentem.
Venit in Epirum fama hæc: fluit vndiq́ miles:
Quo factum vt ductor quidam veteranus ad vrbem
Hac properans Romam casu conuerterit ora
In placidi vultum/ frōtemq́ agnouerit olim
Vulnere signatam: dextras iunxere: diemq́
Cum sumpsere simul/ longis sermonibus illam
Cæsar ab hoc monitus Placidum superesse/ vocari
Iussit: & antiquo succedere fecit honori:
Ergo tribunatu Traiano a Cæsare sumpto
Rursus in Epirum cum maiestate reuersus

D um ſtudet ex illis equitum conducere turmam
F inibus inuenit caſu ſua pignora/ nam dum
C aſu audit quoſdam Iuuenum Romana volentum
A rma ſequi quondam raptos ex ore ferarum/
I uſſit eos coram adduci: viſoſq́ꝫ repente
I ndole ab egregia matriſq́ꝫ ab imagine nouit.
E t ſubito extentis patrem confeſſus vtrumq́ꝫ
(Non tulit vlterius pietas) complectitur vlnis.
N ec dum multa dies ierat/cum plurima fando
P oſt epulas alacres linguas cum reddit Iacchus
A mbraciæ quam Nicopolim ſæcla illa vocabant
A udijt eſſe Nurum ſolitam ſe dicere multo
C um gemitu prope Leucate confinia quondam
A mmiſiſſe virum geminoſq́ꝫ in littore natos:
A ccerſita nurus venit natoſq́ꝫ virumq́ꝫ
P rotinus agnouit:tota eſt ſic auſpice Chriſto
I nſtaurata domus/verſiq́ꝫ in gaudia luctus.
T alia Traiano memorant ſub principe geſta.
S ucceſſor vero q̃uis & mitis & æquus
I n reliquos:fuit;Euſtachio truculentus et atrox:
N āq́ꝫ vt nouit eum Chriſto ſeruire Deoſq́ꝫ
D eridere/feris clamans in manibus omnes
E xpoſuit:ſed cum ſanctos inuadere nollent
I n fatali vtero Tauri clauduntur abeni
C ui ſuberant late effuſis incendia flamis:
A tq́ꝫ ita in æternam dum lux vigeſima Maij
S urgeret berbicomi cōmigrauere quietem:

DE DVABVS SORORIBVS MARIE VIRG.

V ſtachij poſt fata diem venerabere quintam
E I ſta luce duas fama eſt antiqua ſorores
C hriſtiparæ matris. Cæli regione potitas.

A nte obitum videre sui miranda nepotis
A cta per Assyriæ fines/ videre cruenta
I n Cruce pendentem Christum: videre sepultum
E t rursum ad superos victo Plutone reuersum/
S candentemq́ polos: non deseruere sororem
C asibus in duris/natiq́ in funere acerbo:
P lorauere simul/suspirauere/simulq́
A ltera in alterius lacbrymas fundere tepentes:
V nam Zebedeo memorant nupsisse: Secundæ
V ir fuit Alphæus: Sanctæ matresq́/patresq́/
P ignora sancta. Domus fuit bæc ita grata Tonanti.
N ec Consanguinitas istud fecisse putanda est.
N am bona largiri nequit immortalia sanguis:
S ed pietas: etenim pietas complexa videtur
V irtutum genus omne: Deum qui pectore toto
C oncipit a terris sursum se attollit/vt Imber
I n nebulas æstu solis defertur: & æquat
I psum se superis/ac Numina flectit amando
D iuinumq́ sibi facit aspirare fauorem.
C ui Deus aspirat/diui famulantur. obœdit
M undus: & infernæ populus prosternitur aulæ.
R egnare est seruire Deo. tota ista propago
D iuinum potuit sic promeruisse fauorem:

DE SANCTO VRBANO.

E r abijt/geminos fratres intrauit Apollo.
V M ane Lepus cum sole oriens in luce diurna
C lauditur: & lumen maiori in lumine perdit.
T orrida iam primis intrat cum frugibus æstas.
F raga legunt pueri/folia inter densa rubentes
A pparent Cerasuntis opes. Siliquescit in hortis
I am faba: iam tecas inflat fœtura virentes.

Musca volans noctu/dicunt lampyrida Grai
Nunc latet astrictis/nunc lucet biantibus alis
Per segetes/procul aspicens cerealia rura
Scintillare putes/vel nare per aera lychnos.
Iam spicata Ceres longuas producit aristas:
Iam tondentur oues/derasis gramina pratis
In cumulos surgunt: sonitus stridoris acuti
It procul incuruas dum Cos terit aspera falces.
Iam pastor romanus adest Vrbanus: & illi
Et sacrata dies Iuuenum quæ octaua Calendas
Ante venit: redolent herbis & floribus aræ.
Magnus hic ille dei cultor qui conditus antro
Appia Campanos qua se via flectit in agros/
Caeciliam lauit/lauit cum fratre maritum
Patricios Iuuenes: demum iam grandior æuo
Principe Alexandro liuentis verbera plumbi
Pertulit: & iussus Marti dare tura Deorum
Expuit in facies/conflataq; polluit æra
Mox secta Ceruice solum mutauit olympo.
Sancta sub hoc fieri locuplex ecclesia tandem
Cœpit: & argentum in Calices conflauit & aurum:
Vendebant prisci quæ donabantur: in æsq;
Versa dabant inopi: tunc incepere locari
Prædia non vendi/si quæ legata fuissent:
Sed prouentus erat plæbi cōmunis: & omnes
In miseros ibat fruges diuisa viritim.
Nunc mores periere boni: regnatq; libido
Improba/& exclusos inopes consumit ægestas.
Omnia sacratus nostra sibi vendicat ordo
Tempestate: sinuntq; patres pessum omnia labi.
Templa ruunt/passim sordent altaria/cultus
Paulatim diuinus abit: Resipiscite sancti

Vaticana Patres qui templa excelsa tenetis/
Ne subito forsan deus excandescat: & istud
Tam deforme nefas odio vlciscatur acerbo.
Se diuina quidem semper mouet vltio lentis
Passibus: at subita tandem face fulmina torquet:
Nec peccata hominum palpat/nec inulta relinquit:

DE ASCENSIONE.

C Hristus ab inferno postquam phlegethōte reuersus
Saepe suis sese vultu patefecit aperto
Ad superos statuit terris migrare relictis.
Collectis igitur quotquot de Carcere longo
Sustulerat tenebrosi Erebi deuenit aprica
In iuga palladiae retinentia nomen oliuae.
Haec post pascha fuit lux quadragesima: & ecce
Ante suorum oculos Comitum: quos miserat inter
Prandia ferre gradus illuc rei istius ergo /
Conuerso ad superos vultu manibusque supinis
Tollitur a terris/& in aerea surgit apertum:
Continuo nubes totum conuoluit amictu
Lucido/& aurorā versus qua dextera mundi est
Et qua mane diem sol aureus incobat almum/
Vertit iter/voluclrique fuga conscendit olympum.
Transierat Lunam: summoque sedebat in orbe
Mercurij/expectans Comites post terga relictos:
Vt venere/viam simul inuasere per altos
Cyprigenae Campos/& regna per ardua Phoebi:
Iam Martis iuga contingunt: saturniaque intrant
Atria: & ardentem stellis mirantur olympum
Caelicolae Diui qui per mundana vagantur
Culmina/stellarumque regunt operamque viamque
Continuere gradum: tacitique ea longua tuentes

A gmina/quæ tanta hæc acies/quo tendit & vnde
A duenit/aiebant: multisq; in millibus vnum
I n regali habitu contemplabantur euntem.
S igniferum supra tulerant vestigia circum
V icini iam nono orbi cum turba volantum
S piritum valuis glaciali a limine pulsis
O buia fit: Christūq; alacres sotiosq; salutant:
N am qui summa tenent Cœli penetralia Diui
V enturum audierant Christum/ tempusq; sciebant.
E rgo triumphales a summo Cardine pompas
E git læta dies/Riserunt sidera: risit
A ethereæ princeps mundo qui presidet Aule.
A tq; ita lætantes subiere immobile Cœlum.
C hristus apud patrem residens suscepit habenas
O rbis: & a solio mansuri in sæcula regni
O mnia sub pedibus radiantia possidet astra/
T artaraq; & quicquid rerum complectitur ingens
A mbitus extremi magno curuamine mundi.
O felix/& fausta dies qua sidera regem
A ccepere nouum/ qua Conciliatus olympo
I nferior mundus cœpit succedere regnis
A ethereis: Nam tunc primum gens illa Colubri
F uncta est exilio; superosq; ingressa penates
E rrabant animæ liquidum per inane volantes:
Q uærebantq; viam / si qua se attollere possent
A ltius/& se se Diuum ad Consortia ferre.
H oc tandem dedit ista dies: gaudete beati
C œlitum Campi/quibus hæc accessio tanta
F acta fuit: qui tantum hodie vidistis honorem:
A t lemures/Stigijq; lares/lamenta per omnem
E xiuere Erebum/gemitusq; dedere / videntes
I n Cœlum migrasse animas: atq; in sua quondam

A tria terrigenas Christo ducente receptos.
H æc est illa dies prisco celeberrima ritu
O cnigenis/late fuso quos Mintius amne
C ingit iens subter longos cum murmure pontes:
C hristi etenim sacro sparsus de corpore sanguis
Q uem Longinus adhuc tepidum riuisq; fluentem
D e cruce purpureis vitream collegit in vrnam/
P rofertur de templi adytis/vulgoq; quotannis
C um rediit lux ista/loco monstratur ab alto.
T um gemitus populi flentis/veniamq; precantis
E xoritur clamor: fugiunt per nubila voces:
N eue putes solos hæc ad spectacula Ciues
A duentare: fluunt agri/vicinaq; magno
O ppida concursu: ducens a flumine nomen
P arma: Placentinis magnum de collibus agmen.
E t Regij Mutinæq; lares: Verona niuosis
V rbs supposta iugis: fontanæ prodiga lymphæ
B rixia: Zedoræ campestria rura Cremonæ:
A rua per effusis properant florentia turmis.
Q uid laudense solum? Quod regna Insubria dicam?
B ergomeasq; domos? pietas antiqua vocauit
S æpius huc reges ipsos. Germania misit
S æpius Augustos. Tyberino a flumine summi
P ontifices sæpe ad sanctum venere Cruorem.
F elix relliquijs & tanto munere Manto
T e in primis/te toto animo te tempore in omni
T e te inq̄ Christi memorem decet esse. reliquit
A spice quale tibi monumentum & pignus amoris.
N on potuit maius quicq̄ dare. Sanguinis vnam
A tulit in Cœlum partem/q̄tum genus illud
V itæ immortalis visum est exposcere: partem
A d tua longinquo misit de littore templa.

A tq̃ ita te coluit terris magis omnibus vnam.
Q uare age solennes ne sis ingrata/quotannis
M unere cum magno duc ad sacraria pompas.
N eu sine collabi quos instituere parentes
L egitimos ritus. Tu Christi sanguinis hæres
N on debes adhibere istis nebulonibus aures:
N ec sectari homines nostro quos vidimus æuo
B aubari vacuis & inanibus argumentis/
A c tentare tuum decus hoc abscondere: & istam
O bscurare diem: preciumq̃ offendere linguis
I n circũspectis/quo gens humana redempta est:

F I N I S.

DE PENTECOSTE.

O ta domus Christi sicut preceperat ipse
Pneumatis expectãs vẽtura charismata scti
T S ecreta super arce Sion statione latebat.
P ostq̃ stelliferum Christ⁹ cõscẽderat axẽ
Occiderat nouies gẽitor Phaethõtis/et orta
I am decimo cum sole dies tres egerat horas/
E cce procellosi fragor instar turbinis ingens
E t velut irato pontus cum vapulat Austro
I mpetus auditur stridens per nubila: iamq̃
C ircum tecta sonat: pulsi tremuere penates:
S ponte sua patuere fores/patuere fenestræ:
C unctaq̃ per thalamos subito subuersa tumultu.
V isæ etiam linguæ ardentes volitare per auras/
E t super ora virum volucri considere lapsu.
N uminis occulti (nam tempestate sub ista
C lausum Numen erat) penetrauit in intima raptim

Viscera vis: animæ volucri penetralia lapsu
Omnia percurrens vitæ mortalis abegit
Affectus, studia/ & curas/ & inania vota:
Pro quibus induxit patriæ immortalis amorem
Perpetuum casus omnes superare potentem/
Ridentemq; minas/contemnētemq; tyrannos.
Insuper edocuit non græca vocabula solum
Ac romana loqui: sed quod babylonia quondam
Audijt excelsam Nemrot dum conderet arcem.
Hec post pascba fuit lux quinquagesima/ sancto
Spiritui sacrata/ pater quem misit ab alto
Vt nati firmaret opus: faceretq; secundo
Nauigium petri fluctus procindere vento.
Tunc longas iuere vias externa petentes
Regna patres nostri: voces audiuit eorum
Ortus/ & oceanus/ boreas/ Rypbeus & Auster/
Apbrycus. Oceano quas nunc inuenit Iberus
Insulæ in Austrino si tempore forsitan illo
Audierint cbristum/ res est incognita nobis.
Vt perbibent/ illis non sunt vestigia Cbristi
Vlla locis: illas superos & Numina gentes
Barbaricas nescire ferunt, & more ferarum
Viuere: & bumanis etiam (res borrida) vesci
Carnibus/ expertes legum pietatis & æqui.
His voluit nostris Deus apparere diebus:
Atq; per byspanos diuinam ostendere legem.
Esse alias etiam terras & regna putandum est
Sole vbi cum nobis nox est surgente diescit/
Quæ venisse nouam nondum audiuere salutem.
His quoq; venturis lux est oritura diebus.
In nos mortales & enim simul omnia nunq̃
Influit: at differt in idonea tempora Cœlum:

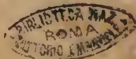
Et varias vt mens quæ prospicit omnia/dictat
Partit in ætates fatorum immobilis ordo:

DE TEMPORIBVS.

AD tres ista dies tendunt solemnia: quantam
Efuries cohibet: nam fert ieiunia secum
Tempora quæ dicunt. Prima hæc ieiunia nobis
Occurrunt post pascha sacrum/quo victor ab vmbra
Christus auernali superas ascendit ad auras
Et tria sunt: Nam sexta dies & septima parcis
Relligione pari minuunt conuiuia mensis:

DE TRINITATE.

ET quoniam de prole sumus satis ante loquuti
Seiunctim: de Patre ēt non parua per annum
Mentio fit. Necnon sancti de Numine Flatus
Qui docuit fari linguas & barbara verba.
Nunc coniuncta tribus patres solemnia nostri;
Constituere: dies solis quæ proxima portat.
Hic igitur coniuncta trium quibus vnica virtus
Vnum Numen in est/vna omnipotentia/& vna
Nomina plura licet teneat/substantia simplex/
Festa renidentes fumo celebramus ad aras.
Hoc est grande illud quod nesciuere parentes
Arcanum Solymi: quod cum vestitus amictu
Corporis humani Christus diuina propago
Explicuit terris/hominum prudentia tanq̄
Offensi radijs oculi/defecta remansit:
Nec potuit iubar in tantum defigere mentem:
Sed stetit attonito similis. Cœlestia non fert
Terrestris secreta animus mortalia solum
Doctus/& a terris nequiens attollere frontem.

P ropterea noctu veniens Nicodemus ab ipso
I stud vt audiuit Christo/quo tanta magister
Q uo fieri possunt dixit mysteria pacto?
I stud Athenarum risit sapientia: risit
R oma potens rerum magni caput orbis. & ipse
N ilus/& ingenio plæbes babylonica tardo.
N ostra sub hac curua vasti testudine mundi
N oticia in nebulis habitat/nec sidera transit,
N os adhibere fidem verbis celestibus ausos
C redulitas docuit diuum sperare penates.
A tq; ideo lucem hanc celebri decoramus honore:
H æc sat erant festo quædam tamen addere visum,
V t rubor hebreo/nostris fiducia crescat.
N os qui tres colimus/falli Iudea/Deumq;
M ultiplicare putat/quia nunq attollit in altum
P roiectos in terram oculos. Substantia certe
Q uæ deus est/vna est: numerum persona recepit.
S icut enim plures arbor gerit vnica ramos,
V nica personas/sic fert essentia plures.
S ic etiam plures animæ de simplicis vno
S tipite procedunt vires/exempla feruntur
I sta: q in numero totaq; propagine rerum
P roposito certum est nil esse quod vndiq; quadret.
H æc nostris tam mira animis mysteria quoddam
E st apud hebreos quod vult pretendere nomen
Q uattuor includens elementa carentia voce.
N omen id vt perhibent sancti veterisq; nouiq;
S ignat in esse Deo quiddam quod cernere nusq
F as alibi/licet ingenio per cuncta sagaci
C ætera discurras. Hæc est essentia simplex
V na nec admittens numerum/tribus insita tantum
S uppositis/vt nostri vtar sermonibus æui.

H oc diuina volens soboles aperire docendo
S æpe trium meminit/flatus/Natiq́/patrisq́/
Q ui veniunt vno tanq̄ de flumine riui
A tq́ Deum coheunt(dictu mirabile)in vnum.
H æc ea sunt quæ clausa notis sub quattuor illis.
A ccipe nunc curnam iudei abscondere nomen
S ic studeant illud.Dicunt miracula posse
C uncta per id fieri si quis vocalibus apte
A diunctis proferre sciat.de sedibus orci
E xcitos referunt manes in mēbra reuerti
M ortua/depelli morbos/elementa moueri:
S ic Christum celebrem factum/q̄ scilicet eius
N ominis auxilio poterat quæcūq́ volebat.
P roptera timuit gens illa incredula/ne quis
F orsitan hebreos contra/vim nominis huius
E xerceret:& hæc eadem dementia fecit
P ropria romuleæ nesciri numina Romæ:
N e cupiens aliquis romanam perdere gentem
A pta subornandis apponeret orgia diuis:
S icq́ nouus fierent Romæ nidoribus hostes.
T rine Deus maior q̄ mens humana capax sit
C uius opus q̄uis magnum ac mirabile/longe
E st virtute minus/cuius Clementia finem,
N on habet/exaudi/nobisq́ illabere:nosq́
C redere fac/quæ fas homini cognoscere non est:
N ec transferre neges nos ad tua gaudia tandem.

DE EVCHARISTIA.

O st epulas Christus mortē passurus acerbam
P I nstituit sacrum quod tunc mœrore labantes
P rosternente animos fuit huc trāsferre necesse.
N on fuit ex auibus non ex cerealis aristæ

Fruge/nec ex gregibus sacrum/teneroue Iuuenco
Qualia gentiles/& gens Iudæa solebant
Reddere Cœlitibus. Sacrum fuit ipse: Sacerdos
Ipse fuit: Sed se velauit imagine mira:
Nam quæ pannis erat/quæ vini essentia quondam
Fecit vt in Christi corpus/sacrumq́ Cruorem
Transierit subito/saluis vtriusq́ figuris.
Huc æterna suas tulit omnipotentia vires:
Omnia quæ peragit seu sint ingentia/seu sint
Parua/pari conatu illi sunt omnia quæ vult
Obuia: per facili quæ vult habet omnia nutu.
Quæ talis tantusq́ opifex promiserit/aude
Credere: q̄ vero talis tantusq́ putari
Debeat hic opifex oculos ad cætera transfer
Quæ legitur fecisse opera admiranda: videbis
Illum per fluctus siccis incædere plantis/
Pellere tartareos manes: a faucibus Orci
Ducere & in lucem rursum reuocare sepultos.
Immedicabilibus morbis humana leuare
Corpora/& orbatis oculis ab origine lumen
Reddere/quæ fieri rerum natura negabat.
Hoc magnum hoc ingens & non imitabile sacrum
Instituit Christus/docuitq́ sacerrima verba
Mortales quibus id faciant quod fecerat ipse.
Hoc igitur quotiens opus exercetur/ab vsq́
Manibus infernis summoq́ auditur olympo.
Eruit a stygijs sontes penetralibus vmbras
Nec solum a morbis: verum & discrimine ab omni
Mortales miseros a ferro/a fulmine/ab vndis
Igneq́: ab infernæ gentis violentia & armis.
Liberat: & nihil est nobis æque vtile/Dici
Tam graue & horrendum/Sic delectabile Cœlo.

Flore Cruces igitur vario circūdate: & herbas
Spargite: velatum sub panis imagine regem
Atq; Deum ferimus: procul hinc procul ite profani:
Ferte faces manibus: fieri sibi talia mandat
Christus/in auratis sacros decet ire ministros
Vestibus: & dulces cantu modularier hymnos.
Azima seu fuerint sicut dixere Pelasgi
Liba quibus fecit sacri venerabilis author
Ambiguum. Celebrare modo laudabile vtroq;/
Si nostræ sinerent leges romanaq; iura:

DE SANCTO BARNABA ET SOLSTITIO.

Ensis adest Iuuenū. crescens accenditur æstas
M Nox licet attollat quot nox lōgissima signa/
Est contracta tamen/breuibusq; absoluit horis.
Nam citius quæ obliqua meant ea sidera surgunt.
Sol venit ad mentē/quo cum peruenerit/axe
Leniter inflexo læsæ sua tempora noctri
Reddit: & Auroram dormire diutius vrget.
Ingreditur Cancrum sidus pluuiale/sed æstus
Frenat aquas: Si quos hyades/vel luna/vel ædi
Excierint cœlo nimbos/Aquilone citato
Dissipat: & sparsos in fulmina colligit ignes.
Sæpe tamen frigus fugiens vtrinq; calorem
Et quem sol supra ciet/& quem terra deorsum/
Fortius euadit/pluuiamq; in saxea cogens
Frusta premit fruges/ & grandine fulminat agros.
Cancer agit secum iugulas Oriona versus
Quas dare venandi studium/curamq; petendi
Ex pelago & syluis credunt prædacea lucra.
Messis adest/flauescit ager/sub sole Colonus
Sudat/& in strophium tortis ligat bordea culmis.

Torida Solstitij positum prope limina tempus
Barnaban aestiuum memorat: cum lucifer exit
Vndecimus. Temese Salamin Paphos alta Cythera
Festa suo celebrant & collaetantur alumno.
Nam Cypria de gente fuit/demissus ab alta
Stirpe leui: quae progenies addicta Tonanti
Tota fuit/templo & sacris prefecta litandis.
Ipse Comes Paulo dum barbara regna peragrat
Magnanimus fortisq; fuit/transiuit Isauros
Cappadoces Cilicas Phrygios per Troada venit
Littus ad aegaeum/Macetas/theseida gentem
Aulida Cadmeam. Sunt qui venisse putarint
Barnabā in Latium/Romae docuisse latinos
Atq; apud Insubres sacram tenuisse cathedram.
Dum Listris agerent/populis Credentibus ipsum
Esse Iouem/Paulum vero grandi ore sonantem
Mercurium/cum turibulis venere ministri
Sacrorum vitulos illis mactare parantes.
Ipsi autem qui se atq; alios seruare volebant
Rem sibi diuinam fieri vetuere/monentes
Se fore mortales homines. Libamina Soli
Danda Deo: non Dijs generi crudo atq; nefando.
Tandem vbi circuitu terras atq; aequora longo
Perlustrauit: iter patrios conuertit ad agros:
Demum vbi seminibus fidei primordia iactis
Constituit/Ione Cyprigenas agitante Crematus
Ad bona/quae toto mens affectauerat aeuo:
Transijt: in cinerem corpus mortale solutum est:

DE SOLSTICIO ET AEQVINOCTIO MVTATIS.

E t moueat quenq̃ quod solstitialia dixi
N T empora in vndecimam Iuni descendere lucẽ.
V t nos longa dies docuit/Cœlestia mutant
A stra vias/variantq̃ suos in tempore cursus.
S erius ad Cancrum sese referebat Apollo
T empore quo veterem digessit Ouidius annum:
S olstitiumq̃ suos olim protendere fines
A d lucem fere vsq̃ suam Baptista videbat:
T ertia lux nunc ante Idus longissima:nam sol
A d Boream ducto nobis est proximus axe:
T empus erit nisi cura patrum correxerit annos/
Q uo Iuni prima ipsa dies intrare videbit
I n pluuias hyades/Tauriq̃ in cornua solem.
E t solito citius Veris clementia flores
P roferet.hyberni citius violentia Cœli
D esinet:æstatis fugiet maturius ardor:
E t pater Autũnus mites dabit ocyus vuas.
O mnia sic longo Cœlum mutabile cursu
A lterat:ac menses,annos transformat/& horas.
Q uod de solsticijs quæ brũma reportat & æstas
D iximus/istud idem dici debere monemus
D e Aequidijs/quorum est noctes æquare diebus.
Q uod facit Autumno fugiens & Vere reuertens
S ol hyperionium/Si vera est fabula/Semen:

DE SANCTO HELISEO CARMELITA.

P ater o princeps/o dux Helisee meorum
O H eliadum qui Cæsareæ coluere penates
E t vada Iordanis Libano venientia salue.
L ux tua/post idus Iuni quæ prima resurgit.
C armeli lætatur apex:fons inclytus ille
Q uem pater Helijas sitiens potare solebat

Illa luce sinum magis implet: & vndiq; ripas
Transiliens recreat positos in margine flores:
Ac maris in virides decurrit alacrius vndas.
Te pater omnipotens ob relligiosa prophetam
Pectora constituit: liquidoq; infudit oliuo.
Igneus Helijam currus cum sustulit/ ipse
Admiratus/equos cõtemplabare volantes
Per nebulas: tibi discedens quasi pignus amoris
Proiecit chlamidem potuit quæ fluminis vndam
Sistere/ & exclusis vada reddere peruia lymphis.
Tu facis e vacuo viduam miseratus oliuum
Emanare cado: sterili producis ab aluo
Progeniem vetitam: paruo post tempore cũ mors
Inuidisset eam matri / subitaq; fuisset
Vi predata animam/tu morte potentior artus
In teneros reuocas vitam de limine Auerni.
Tu ferrum in latices lapsum super alta natare
Aequora iussisti: succo Colocyntida amaro
Illico fecisti missa similagine dulcem.
Tu Iordanis aquis genus immedicabile morbi
Quam dixere malam scabiem leprãq; fugasti.
Assyrios qui te captum venere latrones
Illaqueas/ morbo est Aorasia nomen.
Iezabel antiquas fraudes/ & regis Acabi
Sacrilegum genus extirpas/Diuũq; nefanda
Orgia/ & vmbrosis positas in collibus aras.
Tu reges facis atq; regis: tu arcana reuelas/
Tu ventura canis/tu regni Auriga fuisti
Israel: & vigilans solymorum in puppe magister.
Cum tua latronis missum super ossa Cadauer
Forte foret(vis tanta tibi post fata) reuixit:
O morum exemplar/ o religionis imago

C uius ad exemplum sancti vixere Nepotes
T empus ad hoc. & enim qui religiosa frequentant
C laustra/suos vertunt tua per vestigia gressus:
A tq; tui similes viuendo euadere certant.
F lecte acies in nos Pater/& tua respice vultu
T ecta pio/quæ seruat adhuc Carmelus in alto
V ertice. Barbaricas gentes de finibus illis
E ijce: & exulibus da prima habitacula nobis:

DE. SANCTIS VITO/ MODESTO/ ET CRESCENTIA.

O gor ob ætatem teneram subiungere sancti
C F esta Viti/cui iuncta fuit Crescentia nutrix/
E t qui prima dedit puero documēta Modest?
I pse genus Lucanus erat: Lucania pars est
I taliæ ad siculos vergens/Vir nobilis & si
I dolatra pater natum obiurgare solebat
Q uod foret assuetus statuas ridere Deorum
P resertimq; Iouis/quem Creta audiuerat ortum
E t Capra nutrice alitum sub rupibus Idæ.
T alia prefectus mox vt resciuit acerba
M ente ferens/puerum loris & vimine torsit:
N ec mora/Tortorum cubitos/& presidis vlnas
C orripit ariditas/neruisq; rigētibus arctat.
T um puer a vestris ite impetrate Salutem
N uminibus dixit: tandem miseratus eorum
S upplicia orauit superos/atq; arida soluit
B rachia: tam facilem puero se prebuit æther.
T um pater intrudi iubet in penetralia natum:
R imariq; volens quid agat videt ignea septem
N umina/& in medio puerum læto ore sedentem:
O bstupuit genitor/totamq; exterruit vrbem

S e clamans vidisse Deos/iterumq; reclamans
C erito similis: sed cum non parceret iræ
Nec bene de nato posset sentire/Modestus
S ic mandante Deo puerum procul egit ab vrbe:
S ed lar fraude potens/ illi noua bella parauit
N am prolem ingressus romano principe natam
A solo se posse Vito de corpore pelli
D ixit: & hac puerum romana in mœnia traxit
A rte lemur: magnis animis vbi vicit atrocem
S æuitiam Diuum atq; hominum/per verbera et ignes
D uctus ad æternæ decus immortale Coronæ.
P ost decimam tua quinta dies Vite sancte: Modestus
E st comes in patria qui per peregrina vaganti
R egna fuit. Nutrix quæ te Crescentia nunq̃
D eseruit viuens: tecum quoq; mortua viuit.
S unt quoq; qui siculis passim regionibus ista
T e tormenta velint/& te vicisse Catastas
V incula/squallores/clibanos/ferrũq;/ferasq;:

DE.S.GERVASIO ET PROTASIO.

P O ost decimam sexti mẽsis tua nona Protasi
F esta dies celebrat: tecum prognatus eodem
S emine Geruasius facti crudeliter ambo
M artyres Astasio sub iudice: regna tenebat
T um romana Nero: tum toto ex orbe fugatum
F as aberat: terra atq; mari regnabat Erinnis
V os vrbem/cui lana suis dat nomina / vestro
S anguine tinxistis. post plurima tempora Pastor.
A mbrosius vobis id significantibus alta
S ub tellure simul vos inuenisse iacentes
D icitur: & celebri magis exornasse sepulchro.
N unc quoq; vobis fertur recubare: tribusq;

Esse vnam post fata domum: requiescite sanctæ
Magnanimæq; animæ. veneranda quiescite membra
Et vitam sperate nouam: sperate reuerti
Rursus in antiquam lucem cum venerit olim
Christus ab æthereis ad mundi examina regnis.
Interea pacem nostris orate diebus:
Et super Italiæ populos tristi atq; nefanda
Sorte laborantes/ne qui regnare solebant
Funditus intereant/cura vigilate salubri:

DE NATIVITATE.S.IOAN.BAPTISTE.

Ecce dies Iuni vigesima quarta subintrat.
E Ferte faces/date tura focis: accendite lychnos.
Festa reuertuntur totis cōmunia terris.
Cætera mortales aliqui venerantur: At ista
Omne genus: Colitur totum Baptista per orbem:
Armenij/Medi/Indi/Arabes/qui Nestoris artes
Accepere malas/luce hac sua templa frequentant:
Seruiles faciunt operas cessare/peragrat
Pascua bos: requiescit humus/non vapulat Incus:
Iura silent: Sileant & iurgia: relligioq;
Floreat: & primæ pax & Concordia vitæ.
Lux hesterna famē sextam produxit in horam/
Et ieiuna fuit: festis maioribus hæc est
Debita relligio: Sed lux hodierna peractis
Mane sacris tota in plausus & gaudia transit.
Rustica verbenis cingit sua tempora pubes:
Tibiaq; accendit faciles inflata choreas.
Esse nuces memorant frondes quæ ferre recusent
Hactenus/arrentes quas lux hesterna putabat/
Ista dies vidit ramos gestare comantes.
Sunt quoq; qui Filicem iurent hac semina nocte

G ignere: & hac ipsa deponere femina nocte.
I sta dies igitur non solum festa vocari
V erum etiam miranda potest: quæ talia semper
C um redit apportat secum miracula rerum
P rogenies quam non poterant sperare parentes
A mplius & felix & sanctificata priusq̃
N ata/diem facit hanc alacrem: puer iste futuræ
N uncius ætatis miro diuinitus ortu
A editus impuri fugit contagia vulgi.
E t memor Heliie nemora & syluestia gressu
P er loca solinago primis habitant ab annis:
E t modo Carmelo residens in monte virorum
H eliadum saltu qui versabantur in illo
D iscebat mores: & delectatus eorum
R elligione diu gelidis habitabat in vmbris:
E t modo Iordanem propter. si rosida prata
S i vidisset humum curua in conualle virentem
E t vacuum sine teste locum/sine voce silentem
S tabat/& esuriem tenui sedasse locusta
Dicitur ignorans adipem/siceraq́ merumq́ꝫ
A ngelus hanc patri prolem promisit in alta
A rce sionei dum accenderet orgia templi:
A t cum pollicitis esset male credulus istis
A mmisit sermonis iter: fraudata loquendi
O fficio mansit quasi fax sine lumine lingua:
V t puerum cōnixa parens/ cum nomina Nato
E ssent danda/pater vocis retinacula rupit.
E t noua fatidico modulans oracula cantu
I mposuit sanctæ prognostica nomina proli.
A st vbi iam fortes Iuuenis peruenit ad annos
A d vada Iordanis residens venientia lymphis
A gmina dum tingit/subito cognomina tali

Traxit ab officio/Christum monstrauit/in amne
Abluit/excelso missum testatus olympo.
Tanta erat in populis eius reuerentia:tantum
Nomen:vt ex cunctis fluerent regionibus illuc
Assidue velut ad quedam miracula turbæ
Iste deo plusq̄ Vates auctore vocandus
Maiestatis erat tantæ per proxima regna
Vndiq̄/vt a populis Christus iam posse putari
Inciperet:Christus quem stirps ægyptia Moses
Venturum auxilio terris promiserat olim.
Asper & hircino vestitus tergore longis
Impexisq̄ Comis/lapsaq̄ in pectora barba
Mortales obiurgabat sermone seuero/
Atq̄ superciliis insectabatur acerbis
Omne nefas/homines animans ad olympica regna
Hæc satis hic. Alio rferentur funera cantu:
Sancte precor iuuenis qui prima sedilia Cœli
Iure tenes inter superos/ reminiscere quantas
Cladibus humanum premittitur genus:aspice gentem
Christigenam finesq̄ tuos/vbi debita nobis
Regna tenet Christo rabies Agarena fugato.
Pelle Arabum ritus/gentēq̄ extinguæ superbam:
Eliadesq̄ tuos in regna antiqua reporta:

DE MARTYRIO. S. PETRI. FT PAVLI.

Aluete o magni duo maxima lumina mundi
S Petre & Paule:dies vr̄is hæc clausa triūphis.
Iunius exibat:iam sol penultimus vmbram
Noctis in occasum stellasq̄ fugauerat omnes/
Cum virosa Nero spirans aconita draconis
More venenosi rabiem prorupit in istam:
Et scelus est ausus quod non abolebitur vnq̄:

V nde illi parta est æterna infamia sæclo.
I ussit enim Petrum quo non insignior alter
R elligione fuit pedibus sublime leuatis
O re in humum verso pendere patentibus vlnis:
Et Paulum rigido iugulum submittere ferro.
N omen erat Petro simon ab origine: sed cum
V ellet eum Deus esse Basim templo ædificando/
F ecit ei solidæ nomen de nomine Petræ.
P osteritas quia rector erat clauiū q́ tenebat
A ppellare Cephbam voluit/quæ nomina graio
A/sermone trahunt sicut sonus indicat/ortum.
C hristus ob ingenium simplex & mite piū q́
R etia per fluuios & per piscosa trahentem
S tagna virum tulit/& docuit conuertere gentes:
R egna gubernare: & Diuorum euertete cultum.
V rbibus Assyrijs Christi post funera post q́
I n cælum reditus bisseptem dicitur annos
I mpendisse graui vexans mala numina bello.
M ox maria ingressus longa q́ ambage viarum
C ircumlatus iter vertit Bithinica versus
L ittora/Cappadoces/Galatas/pontū q́ peragrans
Q uotquot erant illis Iudea ab origine regnis
E docuit Christum: veteri q́ retraxit ab vsu.
I nde per Aegeum/per Cycladas/Ioniū q́
M ulta mari & terris discrimina passus ad vrbem
R omuleam mundi dominam rerū q́ potentem
V enit: vbi æterni iaceret primordia regni.
T um magus eneadas simon ipsum q́ Neronem
P ræstigijs ludens se se iactabat iturum
A erium per iter/volucres q́ æquare volatu.
P etrus vt a terris sublatū in nubila vidit
S ubmissis genibus multa prece numina flexit

Vt rueret: preceps igitur quasi plumbea moles
Cum stridore ruit: fusisq; attrita medullis
Ossa solo beserunt/animam Vulcanus ad vmbras
Traxit. & in tetri foricis sepeliuit Auerni.
Cum foret a solymis in abenea vincula missus
Per noctem domus intremuit/patuere repente
Sponte fores/stetit attonitus sine voce satelles:
Dissiliit ferrum: fracte cecidere Catenæ:
Liberaq; excussis mouit vestigia vinclis.
Prætereo a sancto q Centurione vocatus
Lauit eum: q de nigro phlegetbonte puellam
Traxit: vt a granibus morbis absoluerit ægros.
Cuncta sequi grandis labor/& mora longior anno:

DE SANCTO PAVLO.

Aulus erat quando furiis agitantibus ibat
S Alta Damascenæ subiturus mœnia terræ.
Sed traxit collapsa vetus dementia secum
Nomen: & euasit Paulus: qui voce per orbem
Intonuit tanta vt Boreas audiret / & Auster/
Ortus/& occasus/maria vndiq; & vndiq; terræ.
Quis referat gentes/quis regna recenseat / vrbes
Oppidaq;/& populos per quos vitalia sparsit
Semina Triptolemo similis si sancta profanis
Admiscere licet? Non tot Proserpina matri
Est quæsita viis/nec tanto inuenta labore
Quanto bumana salus Paulo satagente reperta est.
Europam metire animis/ Asiamq;. Tbeatrum
Istud erat Paulo. tanta bæc certauit barena.
Non vada/non syrtes timuit/iuga summa, minātes
In Cœlum scopulos sumptis quasi Pegasus alis
Transiit. Obiicibus nullis mens ardua cessit.

Gerionem Antheum Erycem pecudéq; Erymanthi
Sustulit Alcides monstrūq; in mane Molorchi:
Iste Deos saturnigenas/martéq; Iouemq;
Neptunum & reliquos/qui tum diadema ferebant:
Et quibus imperium Romæ submittere fasces
Et curuare caput vitulosq; adolere solebat.
Sicut in igne Chalybs positus candescit/& ignem
Concipit/ac stipulas admotaq; robora adurit
Sic animus Pauli diuino accensus amore
Euasit diuinus amor/qui feruida corda
Redderet/& cœlesti homines accenderet æstu.
Nec sat erat gentes coram docuisse: docebat
Absentes etiam.testatur Epistola Romam
Missa:notæ superāt quas accepere Philippi:
Tessalonicenses:Galatæ subiunge Corinthum:
Ad genus hebreum missas: Ephesumq;/Rhodūq;:
Et quæ discipulis fidei documenta reliquit.
Inter mortales nil magnificentius vnq̄
Auditum visumue fuit:non supplicat ore
Seruili seu mendico:sed grandia fatur
Nil veritus procerum vultus: & regibus ipsis
Imperat/imponens leges ceruicibus altis.
Adde q̄ ad superos raptus cœlestia vidit
Viuus adhuc/& adhuc terrestri in corpore regna/
Audiuitq; Deum verba immortalia fantem
Quæ non sit licitum fari mortalibus vllis.
O diuinæ animæ quarum sanctissima Romæ
Membra cubant/seruate fidem/ probibete ruinam
Atq; reformandi curam studiumq; senatus
Vsurpate:vetus iam disciplina fatiscit:
Consenuit probitas/& morti proxima languet:
Vt licet ista dies Diuis sit sacra duobus

C ras tamen ac si lux non sit satis vna duobus
P ropria soluuntur laudum preconia Paulo:

FINIS.

DE VISITATIONE/BEATE VIRGINIS MARIAE.

I V lius ingreditur: duris tritura flagellis
V erberat arrētes rapido sub sole maniplos
Et p adusta sonāt Titbonides arua cicadæ.
Audierat Virgo partu fœcunda recenti
C ōcepisse Nurū sterilē sibi sanguīe iūctā.
V isat vt agnatam peragrare Iuuencula saltus
A udet. & aprilis virides iam neuerat vmbras.
R uraq multisono cantu mulcebat A edon
Q uando pium suscepit iter: peregrinaq mansit
T ertia dum clauo senuit Proserpina vultu.
Q uam primum solis radios egressa videri
C œpit quarta/domum rediȷt: nos misimus istam
I nter festa diem/dedimusq vocabula facti
I am dudum officiȷ: pancbeaq tura cremamus.
V t primo ingressu dextras iunxere Parentes.
V t commissi vteri missis ad colla lacertis
R es noua/nec seclis audita prioribus vnq̄
C ontigit/infantes se se agnouere. Iobannes
C onceptu qui maior erat mirabile dictu
I n genua erectus duplices ad sancta tetendit
V irginis ora manus: sensit mysteria mater
G randior: & Cbristi sic est affata Parentem:
V nde mibi vt mater Dn̄i mea tecta subintret?
V nde datum? tbalamis vnde bec noua gloria nostris?

Ofelix & fausta dies: o enthea Virgo
Quæ dictis adhibere fidem cœlestibus ausa es.
Sic Senior. maiore animi dulcedine Virgo
Fecit/& exultans cecinit memorabile Carmen/
Quod Chorus alterno cum sol declinat ab axe
Pronus ad Antipodes modulatur ad organa cantu.
Talia maiores nostri mysteria docti
Instituere coli lucem solenniter istam.
O geminæ matres quæ pignora tanta tulistis
Este pudicitiæ nostri custodia sæcli:
Et mores seruate bonos. Venus atq; Cupido
Omnibus in terris bellum indixere pudori:
Et fugit ex tectis ac profligatur honestas:
Ab prohibete nefas/sceleriq; occurrite tanto:

DE SANCTA MARGARITA.

Ole molorcheum Canis ingrediente Leonem
S Surgit: & ardorem duplicat. natura maligni
Sideris ægrotans vitio incusare videtur,
Artificem mundani operis: qui iunxerit astra
Hæc duo. & æstati tantos adiunxerit ignes:
Febrit humus: campis ægræ sitientibus herbæ
Inclinant capita: & folijs exanguibus arent:
Dissiliunt agri: rimisq; videntur apertis
Velle queri: & siccis incessere faucibus astra.
Deficiunt clausis exhausti fontibus amnes:
Et vada nuda silent: nullum Tithonia rorem
Fert aurora/carent nubes humore. Sepulti
Sunt Zephyri/nec flant soliti spirare quotānis
Cum caput attollit sitibunda Canicula venti
Axis hyperborei solem frenare potentes:

Iulius est mensi nomen/ quia Iulius isto
Aeditus est Caesar martis sub sidere mense.
Est in littoribus quaedam maris inclyta rubri
Concha ferens gemmas/quibus vnio nomen apud nos
Margaritas Grai appellant: Quo nomine Virgo
Quae immortale Syrae decus est & gloria gētis
Appellata fuit. claris natalibus orta est
Qua rigat Antiochi preclaram Farfarus vrbem.
Et quia nos alias eius memorauimus acta
Latius/hic lucem satis est ostendere festam:
Et qua passa die terras mutauit olympo.
Haec aurora fuit mensis vigesima Iuli/
Assyrijs quando vultu prelata puellis
Post ferrum post squalores & carceris vmbras
Post stygios manes varia sub imagine victos
Perdidit effuso florentē sanguine vitam.
Haec igitur iucūda dies. onerata laborant
Horrea. suppositis opus est laquearia fulcris
Et curuas munire trabes. sudasse Colonus
Gaudet: & excelsis numeros incidit aceruis.
Fruge noua redolent tectis foenilia plenis.
Prata virent rursus: pecoris spes altera cordum
Autumnale comas iam porrigit: vua rubescit:
Et studet accepto sensim mitescere baccho.
Iam pira quae dicunt glacialia carpere tempus.
Languida ficus adest/& vulnus ab alite passa
Ficedulam nostri dixere/ Sicallida Grai.
Persica quid referam? Veteris quid poma Damasci?
Quid telluris opes? quibus hoc tolerabile tempus
Alma parens Natura facit: sub frondibus amplis
In tellure iacens Pepo iam maturus odorem

S pargit/& occultat glauco sub cortice nectar
Q uod queat ardentes Phœbi compescere flamas.
E cce per areolas vt lato effunditur orbe
S essilis irriguum quæ fert lactuca soporem.
E n Cucumis iecori pariens medicamen adusto:
N ec non & gelido ventrosa Cucurbita succo
Q uæ discumbit humi/quæq; arbore pendet ab alta
P orrecta in longum niueo sub cortice ventrem.
I te igitur matres/tremuloq; orate puellis
O re pudiciciam tempestiuosq; hymenæos:
D iua Deum faciet vestris accædere votis.
S unt quoq; qui celebrant eius solēnia luce
T erdecima Iuli/q͂ tunc migrasse feratur
A d superos. Vel q͂ tunc est aggressa duellum
S uscipiens magni fortem Certaminis orsum.
F luxit ab incertis pius hic rumoribus error:

DE SANCTA MAGDALENA.

V ce bis vndecima dum Iulius æstuat: Ecce
L M agdalena ferens loculos spirantis Amomi
P andit effusis p eburnea colla Capillis.
O mulier quæ spem veniæ mortalibus affers
E t delere doces humana piacula Salue.
I llustri te stirpe satam/sub purpura & auro
T ransegisse ferunt teneros regaliter annos.
E t quoniam tempus Iuuenile/licentia/forma/
O cia/delitiæ/mortalia pectora soluunt
I n veneremq; trahunt/male custodisse pudorem
D iceris/& Cæci sensisse Cupidinis arma.
F orma Helenæ tua forma fuit/damnosa pudicis
M entibus: & tetricos potis emollire Catones:
H inc fas est spectare quibus supposta periclis

Vrata sit: & quot sunt pelago symplegades isto.
Mens falsis delusa bonis magneta/polumq;
Perdidit: & fracto passa est naufragia clauo.
At pater omnipotens vt se cognosceret ipsam
Fecit: ac illudentem oculis dispescuit vmbram.
Tum pertesa graues maculas/heu pœnitet inquit
Pœnitet atq; pudet vitæ infeliciter actæ:
Iratos patior superos: me Numina tortum
Prospiciunt: in sorde cubo tenus ore sepulta.
Manibus in predam data sum/me possidet orcus.
De q; meis furiæ exuuijs posuere trophæum.
Hæc vbi dicta/sinum tracto velauit amictu
Continuo/& gemmas a fronte a pectore ab aure
Diripiens clausit loculis & pixide eburna.
Qui vero abscondit neuos & adulterat ora
In foricas egit fucum/Myrrhamq; Thymumq;
Et quæcunq; tulit Venus vnguentaria vasis
Ad lapidem fractis velut abiectissima quædam
Purgamenta/solo dedit/in nihilumq; redegit.
Talia dum fierent magnum Germana prophetam
Aduentasse refert hominum qui tollere possit
Nequitiam/scelera/errores/& reddere sanctos.
Nec mora: proripuit celeri se concita gressu/
Inuenitq; virum cum maiestate loquentem
Grandia: conuiuasq; graui sermone docentem.
Et postrata solo lachrymis vestigia Christi
Abluit/absterfitq; comis/vnxitq; alabastro
Officio tali scelerum de syrte suorum
Eruta surrexit: seseq; redemit amando.
Quæ Christi lauere pedes/lauere furorem
Lachrymæ & insanæ deliramenta Iuuentæ,
Discite quos Cœcus facit insanire Cupido

D iscite ab hac fœdo quod sit medicamem amori.
D iscite quo possit vicium Iuuenile domari
V omere: qua vinci Cangrena libidinis arte.
Q uærite diuinum mala qui lauat omnia fontem.
H inc miseri discant non desperare salutem:
N am quicunq; dolent vitam insynceriter actam
I nnocui fiunt: ægroti incendia Cordis
T anta valent/fiunt pueris insontibus æqui.
I psa fuit magnæ Comæs atq; Ancilla Parenti/
E t Christi pars magna domus.miracula vidit
F acta per Assyrias cunctis notissima gentes.
A ffuit extremis Christi cruciatibus inter
A gmina rhomphæis grauibusq; horrentia pilis.
I psa triumphato vidit Phlegethonte magistrum
P rima resurgentem lachrymis pre gaudio obortis.
C um mala iam Christo sors in sua regna reuerso
C hristigenas premeret/patrijs de finibus ipsa
E t soror & frater ventis ad regna secundis
G allica venerunt vbi curuo in littore quondam
M œnia Phocenses noua fundauere Coloni.
M agdalena ferens se se in deserta sub altis
D elituit Criptis/mansitq; incognita longo
T empore: & a solis habuit conuiuia diuis:
C um quibus assidue septem quas dicere mos est
C anonicas modulis celebrasse suauibus horas
D icitur/& dulci resonasse per æra cantu.
T andem vbi finito/venit lætabile tempus
E xilio positis iuit super æthera membris.
S unt qui turpe putent Marthæ infamare sororem:
S ed memorant alia quandam de gente puellam
N ominis eiusdem/cui sic illuserit illa
T empestate Venus Iuuenum teterrima pestis

G regorumq; volunt fœdi qui Criminis autbor
E xtiterit peccasse/velut peccasse Maronem
D icimus ob læsum Castæ Didonis honorem.
S ed quoniam Diui qui supra sidera viuunt
N on curant de se in terris quid fama loquatur:
N ectar enim quo vescuntur dediscere terras
C ogit/& inducit perituri obliuia mundi:
N os quoq; rumores hominum contẽnimus istos
E t seu peccatrix fuerit/seu nescia culpæ
N on dubitamus eam mensis accumbere Diuum:

DE SANCTO IACOBO.

N ua maiori vigesima quinta Iacobo
A S acra dies aperit/Christi matertera/mater
H uius erat:genitor vero Zebedeus:in altum
P rimus hic ex Christi socijs migrauit olympum.
I pse vbi discedens petijt sua regna magister
L ongum iter ingressus nostri maris omnia vidit
L ittora:& hesperias vbi sol iam fessus anhelis
I ntrat equis magnum Oceanum/peruenit ad oras.
H ic vbi se tenui consumere tempora messe
V idit:& exiguam sc mittere in horrea frugem
D uritiem gentis pertesus & arida corda
V ertit iter/rursumq; suos annauit ad agros.
R edditus Assyrijs notas dum permeat vrbes
I mbutum Plutone magum verbisq; potentem
T hessalicis/cœlo audentem deducere Lunam
R epperit Hermogenem casu/Comitemq; Philetum.
R epperit & vicit/victos in flumine lauit.
R es ea primores Iudeum accendit/& ira
A tq; graui liuore actos capere arma coegit/
V imq; pio moliri homini:feralibus ausis

A ffuit Alecto/missis ad colla catenis
S istitur Agrippæ regi: Capitale iubetur
S upplicium/indignâq; pati sine crimine mortem.
D iscipulos aiunt noctu venerabile corpus
I mposuisse rati/ventoq; iuisse secundo
R ursus ad hesperios: & Lusitana petisse
L ittora: sic patri qui temperat omnia visum est
V t quos non potuit viuens post funera saltem
F lecteret ætherei possessor & incola mundi:
D iscipuli sacrum Corpus de naue ferentes
I mposuere graui quod erat prope littora saxo:
C ontinuo res mira oculis apparuit. illud
M armor iners tacto quasi lympha cadauere cessit:
A tq; sinum dedit ingentem/ totũq; recepit
C orpus: & extemplo moles ea facta sepulchrum est.
T unc erat bis opulenta locis Lupa fœmina vafro
I ngenio: quæ discipulis poscentibus ædem
S arcophago dignam cupiens illudere Tauros
I te ait indomitos plaustro subiungite: & ista
M ausolæa trahant: sedes vbicunq; quierint
V estra sit: his homines mulier frustrarier orsa est.
I lli autem magnis animis & Numine freti
I nuenere pecus placidum mite ac mansuetum
Q uod Lupa credebat sæuum atq; in mane futurum.
Q uattuor eximios loris iunxere iuuencos
Q ui nunq; iuga pertulerant/sed nocte dieq;
Q ua lauat Oceanus sparsas per littora conchas/
I ncustoditi syluis errare solebant.
E rgo rotis busto imposito bobusq; iugatis
S ub temone sinunt plaustrum discedere quorsum
I mpetus excierit per rura patentia tauros.
I lli autem rectore Deo venere sub alta

T ecta Lupæ/fixiſq; rotis in puluere plauſtrum
C onſtitit/& factum eſt tauris immobile pondus.
T um Lupa perpendens opus admirabile tectis
C eſſit:& hoc pacto facta eſt domus ardua templum.
T emplum horrendum ingens/quo toto ex orbe ferũtur
M unera/quod viſum veniunt Aquilonis & Auſtri
I ncolæ:& ægeas qui ſulcant nauibus vndas.
S ic regio conuerſa Tagi/ſic Betbis Anaſq;
T buriaq; ad noſtras leges ſic venit Iberus.
H oc ſortita decus longinqua hiſpania tantum:

DE SANCTO CHRISTOPHORO.

V x eadem magno vehit annua feſta giganti
L Q ui q in excelſis humeris trãſſumia Chriſtũ
V exit/ab officio tali cognomina traxit
C hriſtophori:Cananeus erat ſyriæq; Colonus.
R eprobus a prima ſortitus origine nomen.
C orporis immẽſi:pote quod ſurgebat ad vlnas
V ertice biſſenas/facies ampliſſima nigris
T orua ſupercilijs/oculi ſplendore micantes
S anguineo pre ſe ingenium/pre ſe alta ferentes
C orda/nec aduerſos quicq̃ trepidantia caſus.
I ſte velut nouus Antheus/velut alter Oreſtes
I bat:& Atlantis libyci qui fertur olympum
S uſtinuiſſe humeris/& Orionis ora ferebat.
P ectora cernenti grauis occurrebat imago
T errigenum/qui miſerunt in vincula Martem.
B rachia dixiſſes annoſæ brachia quercus
E xplorata gelu:ſcabroq; horrentia libro:
C rura putes duris natas in cotibus ornos/
C aucaſeas vero cautes veſtigia. latis
S ub pedibus quotiens ibat late arua tremebant.

At Coma quæ a mento in pectus/quæ a vertice ī armos
Ibat/erat similis setis quas tergore summo
Fert annosus aper: sed opaca obscurior vmbra:
Talis hic ac tantus domino seruire potenti
Vt perhibent cupiens/patrios liquisse penates
Dicitur: & summum quesisse per omnia regem
Regna vagans: toto tum rex magis inclytus orbe
Thracius euxinis qua bosphorus æstuat vndis
Constantinus erat: romanaq; sceptra tenebat
Huic igitur/vel/forte alio/Nam futilis author
Nomina neglexit regis/quem credidit ipse
Inter mortales primum/reuerenter adhesit/
Seruiuitq; diu. Sed cum didicisset Auernum
Viribus humanos reges precellere/tanta
Improbitas hominem traxit/descendere ad orcum
Attentasse ferunt: & quæsiuisse Charontem.
Dum deserta igitur solus nemorosa peragrat
Et vestigat iter nigri phlegethontis ad amnem
Inuenisse casam fertur senis/ inter opacas
Viuentis syluarum vmbras saltusq; silentes.
Hic vbi se dixit summum perquirere regem
Reprobus/o Iuuenis proceri corporis inquit
Si sapis inuentu facile est quod quæris olympum
Suspice in excelsis habitat qui sidera fecit:
Et maria/& terras/& quicquid in æquore viuit.
Quicquid & in terris ipsi teterrimus orcus
Seruit: & ignifero sol qui videt omnia vultu.
Vidisti stellarum ignes/ lunāq; figuræ
Multiplicis nunc exhausto/ nunc lumine pleno
Nocte relucentem? Christus deus ista gubernat
Omnia/quæ primo rerum produxit ab ortu.
Talibus attentas prebebat Reprobus aures/

A tq; ait/o senior quo tandem cernere pacto
F as mihi & affari regem hunc qui condidit orbem?
T um senior rex iste tuis non indiget armis:
N am propria vi cuncta potest: ieiunia querit
E t studium pietatis amat/precibusq; mouetur.
T unc Reprobus. Quid opus multis? curuare precando
C rura piget: graue ferre famen. Si robore & istis
Q uæ natura dedit mihi fortia & ardua membris
I lli opus est doceas/patiens onus omne subibo:
T um Senior: pete vicini vada fluminis inquit
T urba vbi consueuit mergi non parua quotannis:
E t transfer quoscunq; vides accedere ad amnem
F orsitam bis studijs Rex oblectatus aperto
P andere se teq; affari dignabitur ore,
I uit & innitens longua Trabe fluminis altas
T ransmigrabat aquas tunicis ad cingula tractis.
O cia ducentem sub Acernæ tegmine syluæ
N am sibi texuerat cesis vmbracula ramis:
E x improuiso puer excitat: atq; iacentem
N omine Christopborum verso compellat ab vndis.
C um vero infantem conuerso ad flumina visu
N on vidisset: iners iacuit fusisq; per berbam
I ndulgere parat somno dum preterit æstus
E cce iterum vox prima sonat: rursumq; vocatus
O s leuat: atq; locos mirans circunspicit omnes.
A t nibil apparere videns insomnia vocē banc
C redidit. & dum vult iterum recubare/ repente
V ox redit: & Christum pueri sub imagine vidit:
N ec tamen aduertit pueri sub imagine Numen.
S urgit/& infantem scapulas attollit in altas
I n medijs gradiens cum iam persisteret vndis
S entit onus graue & immensum/ surasq; labare

E t curuari humeros/& se succūbere moli:
I nnixusq; trabi contra duo pondera pugnat/
A mnis & infantis:tandem sudore fluenti
O ra madens/& vix plantis titubantibus hærens
I n ripis deponit onus.puerumq; tuendo/
V nde ait ista tibi grauitas?nec enim tibi membra
A enea:ferre polum astriferum ceruice videbar:
T alia fans verbis vix respirabat anhelis.
D esine mirari dixit puer:Astripotentem
V existi ceruice deum.miracula verbis
S unt factura fidem:sic causa qua flumina transis
F ige istam tellure trabem:cum venerit orto
C rastina sole dies frondes & poma videbis:
V idit & obstupuit/lotusq; in fluminis vndis
A seniore/vias iniit quo reddere posset
O bsequium Christo maius/melioraq; lucra.
A d lycios primo multos vbi viderat olim
M ulta pati propter Christum tormenta recessit.
H ic vbi diuino percepit munere linguam
P osse loqui Lyciam patereaq; verba sonare
I n fora processit/populoq; astante resoluit
O s alto clamore docens Idola deosq;
Q uos colerent non esse Deos:sed saxea signa
I n quibus inferni manes habitare loquiq;
S int soliti/nomenq; sibi vsurpare Deorum.
V tq; fides fieret dictis extempore fecit
A rentem frondere sudem cunctumq; trabalem
Q uem dextra complexus erat/Quod plura?repente
T urbæ deuouere deos/& poplite flexo
E xtendere manus Christum clamore vocantes.
H æc vbi primores populi sensere/ministris
A cciuere hominem missis:Qui sponte nec vllam

V im passus presenti animo stetit ante tribunal.
V t fuit inclusus tandem squallente Baratro
C arceris ex oculis eius per opaca refulsit
C laustra iubar/quod captiuos exterruit omnes:
P er quod scorta duo/fuerant quae missa gigantis
V t.caperent mentem illecebris petulantibus altam/
A d sanctam venere fidem:lucentia miris
V t videre modis excelsi lumina vultus
P raesentem sensere Deum:mox ferrea passus
V erbera/& ardentem galeam / considere abena
E st in sella igni subter flamante coactus.
E xpositus demum iaculis pendere sagittas
I n vacua fecit(res admirabilis)aura
E x quibus vna adijt faciem tortoris acuta
C uspide:& vt scopulo pupillae infixa pependit.
C bristopborus vero miserans ea vulnera dixit:
C um fuero vita functus de sanguine nostro
C um tellure lutum facies/oculosq; perunges:
H oc certum medicamem erit.Non immemor buius
C onsilij:fecitq; lutum/frontemq; perunxit
T ortor/& ex tenebris traxit menteq; oculosq;
N anq; vbi se sacro curatum sanguine vidit
P oenituit/fleuit/fonteq; fidemq; recepit.
P ost tot conflictus/post tot miracula tandem
M igrauit iugulo victor super aetbera caeso
C bristopborus: Dominum quem vestigabat adeptus:

DE SANCTA ANNA.

N na puerperio fortunatissima sancto
A T res buisse viros/& tres genuisse puellas
D icit.In prima est magis admirāda/q autbor
I stius immensae molis quam dicimus orbem

I psius est soboles: & qui sine fine manebit
E t sine principio mansit generatus ab illa est.
A nna diu sine prole fuit/sterilēq; putabat
S e fore: sed nondum gignendi accesserat hora
Q uam dederat diuina nouis sapientia rebus.
H æc vbi conuerso totiens erupit olympo
P rotulit vt modo vult hominum pars maxima natam
C riminis expertem fecit cui nomen origo.
L ongum expectato faceret quæ exordia sæclo.
D e Iudæ prognata tribu bethlehemica Ciuis.
S ed Ioachim vir primus erat galileus eandem
P rogenies sortita tribum/ Nasarenus ab vrbe
N asaret ad Libani Cedros priscasq; Damascum
A ccedente magis Cœli glacialis ad axem.
S eptima lux huic ante tuas Auguste Calendas
E st sacrata suis cum iam tritura flagellis
P arcit/& in grandes stipulam congessit aceruos.
H anc lucem celebrate Nurus/celebrate puellæ:
I te decus vestrum nebulis suffite sabæis:

DE SANCTA MARTHA.

A L tera cum surgens terras Aurora colorat
M artha venit quōdā translata ꝓcacibꝰ vndis
M assiliam sine remigio cū tota per orbem
Est dispersa domus Christi/flagrante per omnem
A ssyriam Iudeum odio/ ac liuore Deorum.
H æc erat assidue turbis intenta docendis.
E t lepido sermone potens pangebat in altis
M entibus indigenæ gentis plantaria sancte
L egis/& ad Christum Rhodano pretenta vocabat
O ppida & æquoreis contermina fluctibus arua
H æc ea cui Christi restrinxit fimbria fluxum

Sanguinis vt pleriq; putant: hæc hospita Christi
Sedula/turbari quæ circum multa solebat/
Dum studet hospitibus pietatem impendere totam
Nunq̃ passa marem/nunq̃ pertessa pudorem.
Finitimos illis monstrum fluuiale diebus
Vastabat campos/lanians in flumine nautas/
Submergensq; rates: cui forma simillima Fibro
Prima figurabat Taurum/pars vltima piscem/
Grande animal/toruum aspectu/ventrosius Vro.
Hæc fera non agris tantum sed & vrbibus esse
Cœperat horrori/plebes Arelatica portis
Mœrebat clausis: ex Auinione timebant
Attoniti Ciues prodire in rura: Vienam
Lugdunumq; ierat virosi infamia monstri.
Ad marth† cobeunt omnes/ lugubriter orant
Adsit & hanc diram precibus compescat Erinnym.
Cum populis igitur petijt vicina Tarusco
Arua vbi cœnosa pecus hæc habitabat in vlua
Exiliens monstrum semessa cadauera calcat
Vnguibus: & turbis audens occurrere frontem
Eleuat obscuram/denteſq; ostendit aduncos:
Ora cruenta/cauas fauces / interrita virgo
Vt Crucis in formam digitos extendit/ opacum
Demisit Cilium pecus: atq; immobilis hesit
Par statuæ. Virgo sacros in lumina rores
Proijcit accedens/pecudisq; ad colla ligauit
Cingula. Tum læto turbis mirantibus ore
Annuit vt longis peterent hastilibus hostem
Sic cõmune malum/ sic est cõmune periclum
Ocius ablatum/populiq; a peste redempti.
Postq̃ sparsa fides & propagata tetendit
Latius errantes ramos: collegit in; vnum

V irgineos secum Coetus: statuitq; pudori
G rande gyneceũ/quo se sociasq; reclusit
T raductura dies tranquilla in pace quietos.
C um venit suprema dies cum in limine mortis
I am foret/inferni manes venere repente:
E t subitas igne extincto sparsere tenebras
P er thalamum: fuit auxilio soror altera quae iam
I uerat ad superos magno cum lumine raptim
A ffuit: & lemures atros in tartara misit:
N omineq; appellans Marthā dissoluere' dixit
C orpore/& ad Coelos mecum Germana venito.

FINIS.

DE SANCTO PETRO IN VINCVLIS.

V gustus iam mensis adest: a Caesare nomē
T rāsijt ad mēsem/ q̄ res sub pricipis huiq̄
A A uspicijs Romana foret sublimiter aucta:
Q uod sedata illo Ciuilia bella fuissent
Tempore: T unc etiam tellus aegiptia nr̄as
V enerat ad leges. his plebs romana Calendis
T hus/Costum/myrrhāq; adolens spicāq; cilissam
I bat ad Augusti sublimē Caesaris aram.
D icitur hunc morem mutasse siricius illis
Q ui tenuit Petri Caulas Cymbāq; diebus
N am cum Theodosij proles Eudoxia Romam
V incula ab Assyrijs ferrugenasq; catenas
V ixisset/quibus Herodis petulantia Petrum
P resserat: inuenit causam qua flecteret vrbem
A d noua mutato Petri solennia ritu.
T unc etenim coram tota cōcorditer vrbe

A ttulit Herodis Rome regina Catenas
P appa Neroneas. Vt se tetigere repente
V na fuit: neq; deprendi quis iunxerit illas
F as fuit: humanos luserunt numina sensus:
A tq; ita decretum Petro debere Calendas
E sse sacras post hac/& dici ad vincula festum.
H ac etiam Balbina die curata putatur
G utturis inflati vicio: Duce nata Quirino
I sta fuit: quæ cum sacris postrata dedisset
O scula compedibus Petri/deformia sensit
G uttura in antiquum subito redijsse decorem
P rimus Alexander qui tunc indigna ferebat
V incla sub Augusto cui fecerat Adria nomen,
H oc vbi resciuit(pietas ita compulit illum)
A diunxit festis lucem nostratibus istam/
Q ua tulit optatam virgo romana salutem
At q; ita de Causis lux est veneranda duabus.
E st aliud quo læta magis solennia fiant:
N am quæ Vere nouo prisci celebrare solebant
Q uando Aries pandit reduci sua limina Phœbo
M ittere in hanc lucem consueuit Hilaria vulgus:
E t ciathizando festas hilarare Calendas

DE MIRACVLO NIVIS.

V E rat ad Nonas mẽsis: rapidoq; sub æstu
T erra laborabat: vix respirare volucres
V ix homines poterant/sol euadebat in horas
S æuior: & radijs mundum affligebat iniquis.
A stra videbantur nobis irata minari
E xcidium/quod erit quando requierit olympus:
T um Romæ vir clarus erat ditissimus auri
A c locuplex/agri magnæ qui munere Matris

Factus erat sobolis compos.ideoq̃ parabat
Sumptibus immensis moliri ingentia templa:
Sed loca reddendo quærebat idonea voto.
Dum nutat similis ponto qui porrigit vndas
Quorsum ventus agit/cursum neq̃ seruat eundem/
Ventus hyperboreo surgit nimbosus ab axe
Aequoris hircani glomerans in nubila rorem
Fumiferum:cœpit Cœlum nigrescere/& aura
Ex antris haurire gelu quod abegerat æstus.
It Calor ad Nili fontes vbi nascitur Auster.
Et premit æthiopes/Romæ superimminet imber
Frigidus & sine fulgetris sine fulmine fracta
Nube pluit:totamq̃ Aquilo circūuolat vrbem.
En super Esquilio quædam quasi candida nubes
Insedisse iugo/terræq̃ instrata videtur.
Nix erat:accurrunt turbæ miracula cernunt
Attonitæ:tanto quis non miretur in æstu
Aduentasse hyemem subito/gelidumq̃ Decembrem?
Nox ruit:insomnis visa est assistere Ciui
Atq̃ sacerdoti summo pulcherrima Virgo.
Pignora parua ferens vlnis/& talia fari
Surgite/nix vobis templi formamq̃ locumq̃
Indicat/Esquilium petite & conscendite Collem:
Sic ea:surgentes illuc vestigia vertunt.
Tum niue conspecta figunt tellure bacillos:
Metanturq̃ locum templo:quod surgere fecit
Ocyus & paucis absoluit mensibus author.
Hoc Mariæ templum dixit maioris:& ipso
In frontispitio templi niuis albicat imber:

DE SANCTO DOMINICO.

Vx eadem sacrata Patri/qui nomina duxit
L A Domino:genus hesperijs qui traxit ab oris.
A spirabat adhuc puer ad Cœlestia toto
Regna animo.pendens terrena negocia parui
Immo nihil.Iam tunc sensus inimicus & asper
Censor in affectus adigebat pectora sanctos.
Lectus humus malecon ditum fuit esca legumen/
Fons cadus:ingenium studijs exercuit altis
Et quæ scire labor quæ sunt abscondita vulgo
Sidera/Cœlestes cursus/telluris/& vndæ/
Aeris/ & flammæ:Superum penitissima tecta
Vidit/& occultis Diuorum interfuit actis.
Se quoq; cognouit deuotum sedibus illis:
Propterea patriæ illius concepit amorem
Magnum immortalem quem virulenta Megera
Vincere cum toto non eualuisset Auerno.
Mater adhuc pregnans noctu per somnia vidit
Se Catulum gestare vtero/qui ferret hiulco
Ore facem totis spargentem lumina terris.
Fœmina quæ sacro puerum de fonte leuarat
Visa est in somnis puerili in fronte tueri
Flāmigero stellam ingentem splendore coruscām.
Talibus infantem monstrabant Numina signis
Grande aliquid fore cum fortes venisset ad annos:
Cum premeret populum Cereris penuria quicq;
In tanta retinere fame scelus esse putauit.
Venum cuncta dedit/libros quoq;:& omnia vertit
In pietatis opus:miserosq; a morte redemit.
Hereticis quorum officium confundere falsa
Semina seminibus veris certabat/& ista
Non pacem/non inducias cum gente volebat.
Proposito Comites huius quærebat & armis

Veridicæ fidei instructos mittebat ad vrbes/
Ne fruticare istam sineret neu viuere pestem:
Talibus intento studijs concessa potestas
A Superis sanandi ægros/lemuresq́ fugandi:
Quodq́ magis mirum est/reuocandi in corpora vitas
Vsq́ a tartarei tenebris horrentibus orci.
Sollicitus demum pro posteritate penates
Venit in Ausonios: penetrauit limina summi
Alta sacerdotis: qui postq̃ somnia vidit
Admiranda virum blandas admisit in vlnas/
Et genus illius durare in sæcula iussit
Viderat in somnis Laterani ingentia templi
Tecta ruinosum caput inclinare: virumq́
Supposuisse humeros/ & sustinuisse ruinam.
Taliter admonitus pastor succurrere fessis
Posse hominem fidei rebus regnoq́ labanti
Annuit/ & ventis impleuit vela secundis.
Lætior euentu tali pater vltima fratrum
Circumstante choro felici tempora cursu
Clausit: & æternæ Diuorum est additus Aulæ:

DE TRANSFIGVRATIONE.

Lucifer Augustis octauus ab Idibus ortu
Fert noua festa suo: Nam cũ ascendit in altum
Cognita discipulis foret vt sua gloria montem
Christus/ & Helijam/ Mosemq́ vocauit ab hortis
Ocyus eois: vbi sunt in gramine flores
Perpetui/ grauis æternis vbi frugibus arbor:
Ver vbi & Autũnus coeunt sine frigore & æstu.
Ille Thabor mõs ille fuit phœnicibus oris
Proximus: & Solyma longe diuulsus ab vrbe
Versus hyperboreos axes solemq́ cadentem.

C bristus vt in tumulo fixit vestigia summo
M ox niuis in morem splendore incanduit albo
V estis/vt hybernas cum sol nouus aspicit alpes
O ra solet montana iugis splendere niuosis.
I nduit insolitos vultus:nam lumine phoebum
A equiperans medio radios cum vibrat olympo
D iscipulos iubare ingenti quasi fulgure fecit
A ttonitos adimens oculis animisq; vigorem.
V iribus ammissis illi iacuere supmo
P ectore/& extentis pedibus passisq; lacertis
I n terram fluxere Comae:cum voce reliquit
H allitus os:stetit immotis cor mobile fibris:
S icut vbi rapit humanos epilepsia sensus
A ccidit.At postq̃ Christus sua prima recepit
O ra/ resurgentes rursus videre magistrum
C um patribus sanctis ventura arcana loquentem.
P roptera visum priscis celebrare quotannis
P erpetuo ritu tanti miracula Casus:

DE SANCTO ALBERTO.

R ande nefas Alberte tuam sine laudibus ãplis
G P ertransire diem:siculae tu gloria terrae
T u immortalis honor tu fama aeterna ,parentũ
Q ui iuga Carmeli fecere illustria montis.
S eptimus Augusti sol est tuus.omnia gaudent
A equora quae Drepano subsunt/Erycisq; sub alto
V ertice/quae libyam pulsant lilybeaq; saxa.
E nnatibi gibleis hodie transmittit ab hortis
G ramen odoratum:texum tibi serta Amarantheo/
R ore/Thymo siculae matres:melilothus ad aram
S pargitur:ante fores Myrtus/peneia Daphnae
P endet:& in paruos contortus Amaracus orbes.

Tu Mariæ Diuum Dominæ iam deditus ante
Quam prognatus eras: nam te sibi condidit ipsa,
Et sterili tulit in lucem genitricis ab aluo.
Tu ingenio prestans/tu nobilitate parentum
Atq; opibus clarus/spernis connubia longe
Splendida: regales nec te flexere hymenæi
Principio dulcis/sʒ amara in fine voluptas
Pectora non mouit iam consecrata pudori.
Non lentus/nō segnis eras/sʒ nocte dieq;
Peruigil, in terris contemplabare Tonantem.
Mollia strata/dapes lautæ / petulantia vina
Sic inuisa tibi/sicut Cocytus olympo/
Lux Erebo/Christus Diti/Crux in anibus orci.
Tartareis etiam tum formidabilis vmbris
Cum pubescis eras. tibi nam diuina legenti
Carmina nocturnum vitreæ prope lampadis ignem
Lumen ademerunt veniente per aera saxo.
Sed diuina tibi vis affuit: alba per auras
Venit flama volans liquidoq; in sedit oliuo
Rursus: auernalem lemures abiere sub vmbram.
Altera bella tibi/quæ sunt iuuenilibus annis
Maxima/Lethæi manes mouere: nitentem
Ore puellari subijt Proserpina formam:
Et tibi in occulta residenti apparuit æde
Multa querens/ & crebra trahens suspiria ab alto
Pectore cum lacbrymis/q se contempseris ortam
Sanguine regali/q non æquaris amorem/
Quod formam & teneros non degustaueris annos:
Se fingebat enim sponsam/cōnubia cuius
Abnueras: & te tali obsidione premebat:
Tu maior iuuenili animo/te fortior ipso
Seruasti in tanto peccandi cardine mentem

Syncæram auxilio magnæ(sic credere dignum est)
Matris/& egisti monstrum tam immane sub orcum.
Cum Mesana graui bello premeretur/& omni
Subsidio priuata famem pateretur acerbam
Ad patrum populiq; preces conuersus olympi
Numina flexisti:nam mox annona per vndas
Nauibus ad summum plenis adnauit ad vrbem.
Nec licuit resciri vnq̃ quibus illud ab oris
Aduentasset opis:nautis incognita lingua/
Ignotæ facies:operisq; absconditus author.
Sic meritis adiuta tuis Mesana reuixit.
Pantagiæ in ripis stabas cum plurima gentis
Iudaicæ manus intrauit crescentia in horas
Flumina montanos riuis voluentibus imbres.
Cum vero immensis vndarum mobilibus essent
Deprehensi/te magno omnes clamore vocarunt.
Nam probitas tua ad illorum peruenerat aures/
Et tibi fidebant.Tu si resipiscere vellent
Et Christo curuare caput/promittere certam
Ausus opem:res mira/illi cum nutibus omnes
Annuerent/Tipulæ in morem torrentia calcas
Flumina:currentem tergo te turbidus amnis
Pertulit immoto/grandiq; e turbine tractos
Instruis:& sacræ renouas aspergine lymphæ:
Prætereo quotiens ægros sanaueris/& quot
Mortales iam spe vitæ radicitus hausta
Miseris in lucem de limine mortis opaco.
Quot stygios manes humana in corpora lapsos
Depuleris/quot deuotos squaloribus Orci
Obscelera & mores tetros in olympica tecta
Traxeris officio linguæ & sermone diserto.
Id pelagus nimis est amplum/quod currere lēbis

Non licet exiguis. & nunc fastigia rerum.
Summa sequor. fortasse olim maiora dabuntur
Ocia/& intrandi maris æquora lata facultas:
Sed quid multa moror? varijs tua vita coruscat
Prodigijs/eadem virtus concessa sepulcbro
Ad nostros manet vsq; dies: tibi vota feruntur
Vndiq;: & assidue totus tibi supplicat orbis.
Ad tua venerunt/quod raro contigit vlli
Cœlitum nostra multi sub imagine Diui
Funera: & in liquido pendentes aere dulci
Exequijs fecere tuis exordia cantu.
Hæc sunt facta palam: concursu tota frequenti
Vrbs aderat diuino operi/populiq; patrumq;
Agmina suspensis oculis immota manebant:

DE SANCTO LAVRENTIO.

Christi magnus adest (ornate altaria) testis:
Ac decimam celebrate diem. Laurentius oris
Missus ab hispanis romana incendia vicit.
Ipse ministrabat sacris vestigia Sixti
Pontificis summi supremaq; fata sequutus.
Hunc Decius sanctis florentem moribus inter
Christigenas iussit vinclis & carcere claudi
Quo raperet Christo dederat quæ vasa Pbilippus
Aurea/regales pateras/baccataq; gemmis
Cymbia/& argentum reddens duo millia pondo.
Nam dum se Decij furias non posse Pbilippus
Euitare videt/donauerat omnia Cbristo.
Martyr vt improbitas esset frustrata Tyranni
Acceptis bidui inducijs collegit in vnum
Nocte inopum turbam ingentem/sparsitq; per illos
Diuitias omnis: vltroq; ad vincula rursum

Venit: & hic hominem qui flendo euaserat orbus
Nomine Lucillum tenebris curauit abactis:
Ast vbi delusam regis se vidit auari
Ingluuies/homini ne se pateretur inultum
Obiecit titulum fidei magicosq susuros
Conteptumq Iouem.mox se formidine mentem
Posse putans mutare piam produxit in aulam
Subiecitq oculis genera omnia tormentorum
Ac iussit dare thura Ioui:sed grandibus ausis
Fretus & auxilio Diuum Conuiuia Cæsar
Talia martyr ait teneris ego semper ab annis
Esurij/quid membra putas mortalia pendant
Christigenæ? solis animis impendere curam
Nouimus:ipsi autem curatis corpora tantum
Nec vitam nisi mortalem cognoscitis:At nos
Tendimus vlterius:votisq ascendimus ipsa
Sidera:in hunc portum satis hanc educere mercem.
Multiplici postq stetit in certamine victor
Miratus tam grandem animum tam fortia corda
Hippolytus baptisma tulit:Dominumq sequuta est
Tota domus:volucrum cursu laceratus equorum
Hippolytus:truncata domus/sic iuit ad astra
Vir pius austero sortitus nomina fato
Consona.Romanus Cœlo aspirante seueras
Nil veritus poenas sacris caput obtulit vndis:
Ac tulit effuso victricem sanguine palmam.
Martyr ad extremum lecto prostratus aheno
Vritur:& rapidæ pascuntur viscera flammæ.
Cum latebras & Christigenum spellea doceri
Se peteret Cæsar:non es veneranda tueri
Ora virum:non es sanctis assistere dignus
Martyr ait.Rursumq tuens fera Cæsaris ora

Versa inquit: latus inferius satis ignibus assum est.
Pascere iam: dentesque auidos in viscera merge
Impie & æternum romanæ dedecus aulæ.
Aspice quas vires Deus in mortalia Corda
Influat; vt Decium regem telluris & vndæ
Audeat vnus inops prunis torrentibus ardens
Obiurgare palam/& tam duro incessere probro.
Sic ait: & Cœlum aspiciens in limine olympi
Stare Deum patrem magnoque in lumine fixtum
Vidit: & expirans illas ascendit ad arces:
Vt procul aspexit sperati gaudia mundi
Non potuit retineri animus: sed inertia membra
Vicit: & audaci disrupit vincula nixu:

DE ASSVMPTIONE BEATE VIRGINIS.

Ole Molorchæum iam pretereunte Leonem
S Respirare licet paulum: minus æstuat aer
Et minus arentes vrit Canis ignea terras.
Erigone caput attollit/secumque coronam
Fert Ariadneam spiceæque ardentis aristas.
Iam redit Autũnus: pendet vindemia laxis
Palmitibus: sub mole labant vãllique fidesque:
Prœla/lacus/grandesque Cadi reparantur: in orbes
Fraxinus it: pulsata sonant cellaria passim.
Has operas lucis decimæ solennia quintæ
Prepediunt. turbæ properam ad grandia sacra
Quæ magnis hodie ponpis sacer immolat ordo.
Hæc est illa dies qua Christus in æthera matrem
Sustulit indutam membris: sic credere sanctum est.
Nam nec erat locus in terris vbi viscera condi
Fas foret/æternum quæ progenuere Tonantem.
Diui omnes Christum orabant ne linqueret illud

Tam sanctum in tetros cineres euadere corpus/
Vnde suum quasi riuus erat de flumine tractum.
Principio matris Deus immortalia membra
Formaturus erat. verum natura suasit
Ne fieret: solis etenim cœlestibus istud
Orbibus indultum: quia sunt essentia simplex
Non elementorum coitu & compagine ficta.
Tunc opifex fiant igitur mortalia dixit.
Gratia succurret: rursumq̄ in corpora postq̄
Occiderint/vitam immittet/viuāq̄ leuabit
In superos: lateriq̄ meo coniuncta sedebit.
Non fuit in terris nec erit/seu sæcula versis
Quæ fluxere polis/seu quæ ventura reuoluas
Par opus: Hæc mulier fuit admirabile quoddam
Prodigium ignotum nobis populoq̄ silentum
Ac superis. Nati genitrix & filia/mater
Et virgo non passa marem. pugnantia verba
Oedipodioniæ sphingis paradoxa videntur.
Coniectore tamen nihil est opus. omnia nanq̄
Sicut verba sonant/patris omnipotentia fecit.
Sed neq̄ quod tulit Adami dementia quondam
Dedecori subiecta fuit: sine sordibus iuit
Sola per humanas sordes/vt cernimus almam
In syncæra super sine labe incedere lucem
Corpora/sol nitido terras cum respicit ore.
Spiritus vt membris liber fuit/astitit illi
Michael & diuum Chorus innumerabilis/omnes
Vestibus in niueis/fuluo radiantibus auro
Terga per alba comis: & cum duxere volantes
Per liquidas nubes Verni Titanis ad ortum.
Quattuor ex vno manant vbi flumina fonte.
Hic pater Helijas riguo qui presidet horto

Affuit exultans: & adhuc florente senecta
Per varios frutices & per florentia prata
Duxit: & ostendit sceleri loca conscia primo:
Fluminaq; & siluas nunq̄ sine fruge virentes.
Mox memor antiqui generis quod habebat in alti
Rupe iugi/per Phœnices syriamq; per omnem
Diua parens dixit/scio te cognoscere gentem
In patria tellure meam/tua mœnia propter.
Hanc cuperem superesse diu: largire fauorem
Tu quæ tanta potes: mea te custode supersit
Posteritas: & eat supremi in sæcula mundi.
Sic senior. Contra mater sic orsa Tonantis.
Nil opus est cuiq̄ sua cōmendare. propago
O vates præclare tua hæc dum vita manebat
Se mihi deuouit: decet illi incumbere toto
Pectore me: Pater Helija tua vota secundo:
Hæc tua progenies nostro titulabitur olim
Nomine: & in nostrum decus albo vtetur amictu.
Me vexasse putet quisquis vexauerit illam:
Me seruasse putet quisquis seruauerit illam.
Ne affligare/mihi curam hanc/onus hocq; relinque
Interea deus in melius mortale reformans
Corpus aquæ terræq; minus/plus ignis & auræ
Indidit/& fecit sine mole volatile/ clarum:
Quod tamen arbitrio mentis quandoq; videri
Posset & abscondi. mox in sua prima remisit
Tecta animam/volucriq; tulit super astra volatu.
Curia tum quali resonarit olympica plausu/
Qui cantus Cœlo auditi/q̄ læta frequensq;
Pompa quis ornatus Diuum/ne discere tenta:
Gaudia non capiunt nostri Cœlestia sensus:
Demum iussa super stellis & sole micantem

I re thronum/cœli accepit sceptrum atq; coronam:

DE SANCTO ROCHO:

R oxima lætali lux est contraria morbo.
P R ocbus adest Narbone satus natalibus altis
D initijs opibusq; potens: pater ampla tenebat
O ppida/que patruo cessit/meliora sequutus
R egna puer. teneris etenim concepit ab annis.
Q uem tenuit, quoad hic vixit/pietatis amorem.
E t ne mortiferi preceps audacia sensus
A uderet dominari animo/fieriq; Tyrannus
O mnia posthabuit quibus est consueta libido
G liscere/& affectu mentem viciare proteruo.
I am Iuuenis studio impulsus romana videndi
L imina/& ossa patrum Scriptis abscondita sacris
E st aggressus iter latias peregrinus ad oras.
E t tunc Italiam pestis sæuire per omnem
C œperat. ex alto styx exhalabat auerno
A era per totum nebulas aconita ferentes.
T ertia lux ægros ad summum quarta sub vmbras
D etrudebat: erat pauor vndiq; & vndiq; luctus:
N ec locus vllus erat fati formidine liber.
N on seruo fidebat herus/non filia matri/
N on genitus patri/Cœtus dissoluerat omnes
P estis/& errabant homines montana per antra
S oliuagi/loca vitabant habitata/ferarum
M ore/relinquentes opera imperfecta/domosq;:
M œrebantq; suis orbatæ ciuibus vrbes.
R ocbus in hoc tanto morborum vortice ad egros
I bat: & vlceribus sanabat corpora tactis.
I nsuper aerium virus contundere solo
O re putabatur: Cesenna/Placentia / Roma

Et Pendentisque quæ plœbes hac auspice tantam
Evasere luem/fauceſq; voraginis huius.
Ipse semel tali percussus in inguine morbo
Conualuit: tandem patrias ignotus ad oras
Vt Laertiades longis erroribus actus
Venit: & a patrui seruis dum velle putatur
Explorare locos inopis sub imagine/& vllas
Moliri insidias/sub opaci carceris vmbram
Missus/& in longo passus squalore catastam
Incidit extremam quæ terminat omnia Lucem.
Agnitus a patruo demum post flebile fatum
Conditur insigni patrum de more sepulchro.
Ad latus vt perhibent eius pendebat ahena
Lamina sub tunicis/a Vespilone reperta
Dum lauat ablato nudum velamine Corpus
Et parat exequias/istis signata figuris.
Peste laborantes quotquot suffragia Rochi
Quæsierint/moneo tutos a morte futuros.
Quis fuerit talis tituli si quæritur author/
Expediam paucis. opus hoc a Numine fluxit:

DE SANCTO BERNARDO.

B Ernardi lux festa venit celeberrima belgis
Belga fuit: sex germanos vnamq; sororem
Traxit ad obsequium Christi. Deus oibus vnum
Inspirauit opus/vitæ genus omnibus vnum.
Mater adhuc pregnans vidit per somnia crebris
Se gestare vtero catulum latratibus acrem.
Sic Deus ostendit venturi qualia partus
Ora & corda forent contra genus omne malorum.
Ipse pudiciciam coluit muliebira passus
(Bella tamen Iuuenis/roseo quia candidus ore)

Corda paroxismis grauibus torquebat & igne
Quo venus accendit teneras mœsta medulas.
Cum peteret Celtas/& nox iam pallida Cœlum
Clauderet/hospitium subijt.temeraria noctu
Hospita sopito Iuueni petulanter adhesit
Admouitq; latus lateri:scelus ille repente
Horruit:& magno socijs clamore vocatis
Nequitiam facto vicit terrore furentem.
Ingens forma malum'/quo nulla nocentior herba
Per iuga Thessaliæ legitur/per Phasidis arua.
Tradidit ingenium sacris sermonibus: omne
Quod docuit Christus quod predixere prophetæ
Quod didicit Moses panchæo in vertice secum
Assidue meditans sine preceptoribus vllis
Sciuit:& idcirco syluas habuisse magistras
Se dicebat.inops vixit:sed munda volebat
Vestimenta/situm dānans sordemq; perosus.
Id curæ quod vulgus habet pro corpore solam
Transtulit ad mentem vitiorum acerrimus hostis
Si populis certamen erat/discordia regnis
Bernardus pacator erat.legatus ad vrbes
Ibat/& ad reges odium fracturus & iram
Munere fungentem tali videre Alemani/
Videre Insubres quondam/videre Aquitani:
Si quando in dubijs nutabant pectora rebus/
Ipse erat interpres ducens mortalia corda
De tenebris ad lumen:vti solet ignea lampas
Longinqua de turre micans adducere noctu
Turbine iactatos secura ad littora Nautas.
Prodigijs quot vix numero comprehendere fas est
Claruit:occultas hominum cognoscere curas/
Pellere auernales genios/curare iacentes

In langore potens: ideoq; impleuerat orbem
Fama viri/nomenq; volans peregrina p ora.
Sexdecies fundasse decem Cistertia tecta
Dicitur: Vnius valuit prudentia tantum.
Sacra igitur meritis huius vigesima tanti
Est Aurora patris/qua se se in summa recepit
Limina supremi quod continet omnia Coeli:

DE SANCTO BARPTHOLEMAEO.

Egia progenies priscis si credimus annis
R Barptholemæus/vbi socios discedere vidit
Ab Syria in varias gentes peregrinaq; regna
Iuit & ipse fidem Christi laturus ad Indos.
Transijt Euphratem qui per Caldæa volutus
Rura secat gelidis babylonica moenia lymphis:
Transijt & Tigrim cui se coniungit Hidaspes.
Vidit Elamitas: tandem peruenit ad Indum
Qui dedit Indorum latis cognomina terris.
Gangaridum rapidis penetrans sub solibus oras
Venit ad immensum quem fama nouēplicæ cursu
Caucaseos memorat fontes conuoluere Gangem.
Prima Lycaonijs pars est concessa laborum
Vt pleriq; volunt: mox indica venit ad arua:
Eius in aduentu mens consternata Deorum est
Vsq; adeo/vt nullas auderent ædere voces.
Propterea Ciues procul ad simulacbra profecti
Extera/responsum sacris babuere litatis
Tale: Deos fari probibet nouus aduena vestros:
Sunt homini grandes oculi/crispata capillis
Cæsaries nigris: mento fluit hispida barba
Longaq; & incipiens paucis albescere canis:
Non breuis effigies/sed nec procerior æquo:

F rons grauis/& facies naso formosa decenti.
N eu taceam vestes/tyrio.sub murice byssо
V titur albenti: graditur comitante Caterua
C œlituum:nec eum potis est dignoscere quisq̃
S i negat agnosci:Dominum Cœlestis olympi
Q uottidie totiens quot iugera continet vna
C erturia incuruis genibus submissus adorat.
T aliter admoniti redeunt.& signa secundum
V estigant accepta virum:peregrina tuuntur
O ra/comas/barbam/tunicas & pallia.Tandem
P roditur a genio/qui membra obsessa tenebat
C uiusdam de plæbe hominis cui nomina Pseusto:
M ox lare depulso Regis peruenit ad aures
F ama viri:populis autem Polemius Indis
R ex erat:hic Diuo natam cõmisit acerbis
V exatam furijs lemurum phlegethontiacorum.
A ere catenatam genioq̃ agitante frementem
V t conspexit/eas clamauit apostolus atram
I n styga:nec diuino operi grauis amplius esto.
N ec mora cum strepitu discessit in aera magno.
C um vero meritis vellet pro talibus ingens
A rgentum & gemmas princeps impendere/& aurũ
V ir pius ex oculis hominum disparuit:orto
S ole alio foribus clausis conclauia Regis
I ngrediens vultu sic est affatus aperto:
D iuitias rex magne tuas non quærimus:istos
M e Deus ad populos misit quo sancta reuelem
S acramenta quibus terras illuminat omnes.
M ultaq̃ subiecit veniens ab origine Christi
V sq̃ ad supremum tempus quo regna reuersus
I n sua flammantes fecit descendere linguas.
A nnuit his:sacrisq̃ Comam Rex abluit vndis.

I ngrediens ædem tum Barptbolemæus in altam
C um fieret populo; sacrum solenne frequenti/
A d simulacbra manum extendit: geniumq́ latentem
S cuptilibus saxis in apertum exire coegit:
E cce ferens formam etbiopis cum grandibus alis
N yctimenes instar crine ad calcanea fuso
P er delubra volat spargitq́ per aera flammas
N aribus/ & Diui imperio simulacbra repente
C ontriuit prostrata solo/mox ire coactus
A d gelidas vltra capricornia sidera/terras/
S i quas forte videt terras Antarcticus axis.
N ec mora, de superis vnus lucentior Astro
L uciferi circũuolitans Crucis vndiq́ signum
S cripsit: & expulso templum lustrauit auerno.
A styages autem regis germanus amaro
F lammigerans odio/Diuum cute nudat atroci
S upplicio: Sed cum nudato viscere nondum
C essaret vulgare fidem populumq́ ciere/
P ostera lux quæ mensis erat vigesima quinta
A bstulit ense caput: Diuumq́ in sidera misit.
H inc varij mores varijs pro gentibus orti.
S unt etenim quibus est celebris vigesimaquarta/
Q ua nudata suo rubuerunt tergore membra:
S unt quibus est lux festa sequens cum vita recessit:.

DE SANCTO LODOVICO.

A gnanimus Rex gallorum Lodouicus eadem
M L uce triumpbato transiuit in æthera mundo
N aturæ bonitate puer studioq́ parentum
S ic formatus erat tenerisq́ affectus ab annis
V t merito credi posset mens illa Tonantis
F abrefacta manu/cœloq́ egressa videri:

Iusticia & veros comitans Clementia reges.
Relligio & pietas ac magnificentia virtus
Quæ facit heroes/nunq̄ discessit ab illo.
Sic aderat miseris/sic suscipiebat egentes
Vt sit fama inopes illum pauisse ducentos
Quottidie: seq; ipsum illis fecisse ministrum.
Ionium magna penetrauit classe profundum/
Assyrios/Arabesq; petens/vt perdita nostras
Duceret ad leges pulsis ea regna Tyrannis.
Multaq; pro Christo passus discrimina tandem
Carmeli iuga conscendit/nostrosq; reuisit
Per montis speleæa patres/vbi vixerat olim
Maximus Helijas: secumq; ad gallica duxit
Littora plerosq; illorum: sic nostra propago
Venit ad occasum/terramq; exiuit in omnem.
Relligiosa iterum senio iam proximus arma
Induit: & libycos fines vastauit & alta
Mœnia Didonis/tunisieaq; regna subegit.
Illinc ad superos morbo confectus atroci
Fecit iter summo mutans regna infima mundo.
Cum genus Assyrijs nostrum descendat ab oris,
Vnde fit occiduas vt sic compleuerit vrbes?
Anglia Conuentus tot habet/tot Scotia tellus
Credere quot nequeant qui non videre Britannos.
Creuit apud gallos/quia rex vt numina quædam
Obseruabat eos quorum diuina putari
Digna fuit probitas & vita simillima Diuis.
Cur apud Anglorum populos ita creuerit audi.
Anglicus in Syrias veniens exercitus olim
Acconem tyrij positam prope littora ponti
Quæ prius occurrit subitis oppresserat armis.
Accurrere Syri/se proripuere Sabei

O cyus externum annixi propellere martem.
M ox belli torrentis aquam qui mœnia preter
L abitur obſeſſis aliquem ne redderet vſum,
C orrupere.graui iumentorumq; hominumq;
T abe:cadaueribus ſaniem per flumen/odorem
P eſtiferum per vicinas mittentibus auras.
E t quia Carmeli fontem qui proximus vrbi eſt
A udierant patribus noſtris abſentibus imbrem
N on dare/quo facerent lymphas arreſcere facto
I mpete mactarum quot ſunt in monte reperti.
E t ſubito fons clauſit aquas:ſed maior eorum
B arbaricæ perculſa metu feritatis in vrbem
P ars ierat:Deus hos rabidaq; ſubtraxit ab ira/
N ec tulit ex toto genus auaneſcere noſtrum.
I ſti igitur cum iam noſtros penuria dulcis
A fflictaret aquæ/puteis & fontibus hauſtis
A tq; venenatis paſſim intra mœnia & extra,
T alibus affati verbis languentia caſtra/
N e trepidate viri/nec deſperate ſalutem:
F idite cœlitibus.montis vicina repente
I n iuga tendamus:manare videbitis illinc
I nnocuos latices / & amœni pocula fontis.
H is dictis armati omnes per barbara caſtra
I mpune elapſi montem ſubiere: & in alto
V ertice congeſtis ſaxorum molibus arcem
C onſtruxere nouam læti: ſed fonte reperto
F unditus exhauſto:Nam poſt crudelia patrum
F unera noſtrorum defecerat/omnibus ingens
I ncubuit mœror/flexo tum poplite ſancti
O rauere patres lymphas/mox flumine facto
F ons vitreas effudit aquas/quæ tempora belli
A ſpera perpetuo fecere ſalubria fluxu.

I sta duces tanta intuiti miracula secum
I n patriam duxere viros/quibus arma negabant
I n laribus sedem Assyrijs: & templa domosq̧
C onstruxere nouas: paucis ita floruit annis
R elligio quasi virga solo depacta feraci:
E t veluti palmes robur translata recepit:

DE SANCTO AVGVSTINO.

N nua septembris quinto celebrate Calendas
A (Augustinus adest) magno solēnia plausu.
S idoniæ natus propter Carthaginis alta
M œnia doctrinis animum dedit omnibus: omne
B ibliothecarum veterum penus/omne Nouarum
E xplorauit. vbi libycis predatus in oris
Q uicquid erat disciplinæ/transiuit ad vrbes
A usonias: vidit magnæ Capitolia Romæ:
V enit & ipsa parens Nati vestigia semper
S ollicito sectata animo/cui Monicha nomen
I unior impatiens veneris fuit: ægra marasmo
C orda ferens tali/multis emarcuit annis.
M aternis tandem lachrymis sanatus abunda
E mersit stygia/lucēq̧ aspexit olympi:
N on tamen hoc eius potuit de pectore cancer
A nte trahi/sic est nostris immersa libido
S ensibus/in lucem fuerit q̄ proditus infans.
I nfelix infans tanto par indole patri.
N am dum floret adhuc raptus producere fruges
N on potuit: virtus mcē sumata recessit.
V enit ad Insubres vbi longo tempore fungens
R hetoris officio/tandem fermenta reliquit
M annichæa/quibus puerili indulsit ab æuo.
A mbrosius qui tunc magno cum fœnore in illa

P ascebat regione greges sermone potenti
E ruit illius tristem hunc de corde veternum:
E rgo experrectus quasi qui post longa viator
O cia/desidiæ vult damna rependere cursu/
A ccinxit divino operi ferventer, & acri
S edulitate animum studia ad cœlestia flexit.
V ivendi normam instituit: memoratur Eremum
I ncoluisse maris tusci prope littora, Centum
C ellarum qua vicus erat. Tiberina petiuit
H ostia: & hic mater corpus mortale reliquit.
L ittoribus tandem libycis patriaque potitus
H æreticis bellum indixit: de finibus illis
E xpulit hanc diram crebro certamine pestem.
N on tot Cœliuagis quotiens e nubibus æstas
F undit aquam/rivos agit Apoeninus ab alto
V ertice in vmbrosas valles camposque iacentes
Q uot fluit in libros huius facundia patris.
N emo quod illorum pelagus perlegerit omne
S e iactare potest: in tanta volumina crescunt.
A rtibus his bifido caput insignitus amictu
H ipponense pedum meruit: gens illa sub isto
D um vixit pastore bonis cœlestibus aucta est
M irifice: sicut sub frugi terra Colono
P lus parit/& maiore onerat granaria fruge:
E urope iam notus erat: iam notus & Indis
V t Grais Elice/Tyriis Cynosura carinis/
C um subito extremis terrarum a finibus atrox
V andalus erumpens tanquam si littore fracto
O ceanus fluat in terras regna omnia mersit.
V astata primum Europa transiuit Iberum
A equor, & inuoluens furiis getulica rura
V enit ad Hipponem/qua tempestate suorum

Tristia fata gemens pater Augustinus acerbas
Incidit in curas/lapsoq; in corpora morbo
Mentis ad extremam vitæ felicibus horam
Auspicijs veniens terras mutauit olympo:

DE DECOLATIONE SANCTI IOANNIS BAPTISTAE.

Erodes Herode satus vesana propago
H De patre vesano fratris consorte Philippi
Vsurpata ingens scelus/immanemq; rapinam
Ausus erat:tantumq; nefas iactabat in horas.
Id Baptista palam facinus reprehendere adortus
Iram Herodiadis:nam regis adultera nomen
Hoc habuit/subito incurrit crudelior hydra
Illa sacro insidias Vati laqueosq; tetendit:
Huic erat eximio vultu viridiq; Iuuenta
Filia:quæ cum Rex proceres ad festa vocasset
Natali celebranda die saltauerat inter
Solennes epulas/& regia pectora tantum
Mouerat/vt se rex peteret quæcunq; daturum
Dixerit:hæc sceleri vox est via facta nefando.
Nam cum consuleret matrem petitura quid esset
Mater ait/pete Baptistæ/pete filia nobis
Funestum dirumq; caput linguamq; procacem.
Ipse autem dudum Vates in vincula missus;
Ob regale odium fuerat/vinctusq; iacebat
Qua sedet in terris Arabum Macheronta sabæis.
O scelus o immane nefas/o cognita nunq;
Ante hæc impietas.hominum sanctissimus isti
Tradditur incestæ:pellex olidissima calcat
Fas & iura:decus mundi ludibrio habetur
A meretrice:iocus de maiestate triumphat:

De virtute scelus/de Iure iniuria: sicque
Naturę simul ac morum subuertitur ordo.
Quo deus hoc vultu vidit? cur sidera non sunt
Hoc opus indignata? solum cur pertulit huius
Criminis authorem? Cur non absorbuit orcus
Illico? & ad stygias subito non corruit vmbras?
Tempus erat quo pascha vetus proferre solebat
Azima per mensas: tunc est grassata libido.
Tunc caput ablatum: tunc aduenere nepotes
Helicę viuentis adhuc: raptumque cadauer
Adiunxere suis patribus/tumuloque dedere:
Atque duos inter Vates posuisse feruntur
Scilicet Abdiam Carmelicolamque Heliseum.
Tunc sol vernus erat: sed in hunc translata fuere
Festa diem quę sextilis vigesima nona est/
Quod tunc dum Romę regnabat apostata Cęsar
Dicitur exustum seruato vertice corpus.
Nam cum quottidie fierent miracula ad eius
Busta/sacerdotes larium populique deorum
Cultores prius ossa viri sparsere sepulchro
Eruta mox versa in cineres misere per auras.
At caput vt lingua sese satis vlta maligna est
Foemina/proiectum ignota tellure recondi
Iussit apud Solymos: vbi cum iam sęcula quinque
Volueret astrorum cursus/se vate repertum
Ostendente fuit: tandem si annalibus vlla est
Danda fides: venit longinqua per ęquora romam.
Sed tamen vt quidam perhibent cum puluere terrę
Pars Cinerum collecta fuit/Gennamque per vndas
Ionias/per Tyrrheni vada cerula ponti
Vecta facit/quotiens nautis irascitur ęquor
Si maris ad littus pompa comitante feratur

P erdere vim ventos æstumq́ȝ silere furentem.
H æc Genuæ Ciues recitant miracula/& ipse
H ac ope terrifico functæ discrimine puppes.
E t multi qui rem hanc oculis videre supersunt:

F I N I S.

DE SANCTO AEGIDIO.

E d neq́ȝ septēbris veniūt sine honore Calēdæ.
S A egidij natale ferunt/qui natus Athenis
C ecropios inter Ciues contempsit honores:
N on curauit opes:inopi patrimonia turbæ
F actus inops tribuit:studiumq́ȝ reliquit habendi:
A t quia se faciunt humanæ premia laudes
A c merita cludunt/hominum cōmertia fugit,
E t latuit syluis:& nunc habitauit in Othri,
N unc in Taigeto/Cypressifera vel in Ida:
P oma dabant epulas/fontes & flumina potum.
E t nunc permessum/nunc Dircen/nunc Eurotam
H ausit:& in nuda sternebat corpora noctu
D ormiturus humo.Sed cum clarescere sese
V idit & agnosci/patriam mutauit:& æquor
C arpathum Ioniumq́ȝ legens pertransijt ethnam
T yrrhenas/Liguresq́ȝ domos/& ad hostia sedit
P er quæ theutonicis Rhodanus mare diuidit vndis.
Hic nactus nemus antiquum sub quercubus altis
R epperit ammisso lactantem pignore Ceruam:
Q uæ plenis(homini deus hæc alimenta pararat)
Q uottidie vberibus patris veniebat ad antrum
E xoneranda.anno fuit hæc almonia toto:
H ic tandem latitans a Venatore canum vi

Proditur/ & structis monachos collegit in vnum
Aedibus/ac fidei docuit mysteria nostrae.
Plurima ab hoc memorant sancto miracula patre
Facta: sed hoc vnum/quoniam memorabile visum est/
Enarrare libet: breuibusq; adiungere verbis.
Venerat ex gallis Romam: summusq; sacerdos
Hospitis aduentu laetus donauerat illi
Hostia quae fuerant ex Idea Cyparisso
Fabrefacta duo sacrisq; insculpta figuris:
Ista domum quo dona modo tradducere posset
Nescius in Tyberim misit fluuioq; mariq;
Praecipiens sacrum munus reuerenter haberent/
Perferrentq; domum (res admiranda) reuersus
Repperit in portu tranquillo allapsa natatu
Hostia: & attollens templi suspendit ad antas.
Praetereo quonam pacto deleuerit illud
Grande nefas tibi Francorum rex Carole/ quod non
Ausus eras tanq; nimium deforme fateri.
Vtq; tuam vitae sobolem post fata precando
Restituit: functus mortali carcere tandem
Transijt ad superos: & in alto viuit olympo:

DE NATIVITATE.B. VIRG.MARIAE.

V Irginis extremos dum sol circumuclat ignes
Et parat ardentem radijs accendere Libram.
Altera septembris cum lux octaua resurgit
Virgo venit: Virgo ante nurus venerabilis omnes/
Clarior Erigone/phoebo lucentior ipso.
Dicitur haec virgo steriles habuisse parentes:
Quae res hebreis ignominiosa solebat
Esse: nec in templum steriles inferre mariti
Dona sinebantur: nanq; vt sine frugibus arbor

D icitur infelix/sic & sine prole maritus.
P roptereа pater illius demissus ab alto
S anguine Dauidis dimissa inglorius vrbe
R us ierat:mater tanq̃ sine compare Turtur
D esolata domi viduas imitata sedebat.
A t Deus amborum sortem miseratus ad illos
V num de superis misit,qui dedecus istud
T olleret/hic subito solymam per latus ad vrbem
A nna tuo dixit surgens occurre marito
R ure reuertenti:volitans in rura subinde
A d ioacbim/dixit/venienti occurre maritæ:
C oncipiet/parietq; nouæ tibi gaudia prolis.
V enit in occursum vir Cõiugis / illa mariti:
I unxeruntq; manus vrbane in limine portæ
A urea cui nomen:vix noni tempora mensis
T ransierant:facti pulcbra sunt prole parentes.
H unc antiqua diem fastis non intulit ætas.
P osteritas vero postq̃ pacata quierunt
T empora/prostrata iam relligione Deorum
I n Mariæ laudes magis est accensa : diemq;
C ensuit adiungi festis maioribus istum.
C ausa pium quæ mouit opus repetenda videtur
A ltius:a superis hæc obseruantia fluxit.
D iui bomines curis vacuos terrestribus & se
V ertere nitentes ad cognoscenda superni
S ublatis in cœlum animis solatia mundi
M ulta docent/ardenter amant/& sæpe reuisunt
A erijs tecti membris & imagine nostra.
E x bis vnus erat super alto vertice montis
I dalij solus degens qui traxerat istud
V mendi genus a patribus Carmelidis oræ.
N anq; ea gens simulac sanctæ confinia terræ

Exiuit/Cyprios primum se extendit in agros.
Sic nostri Annales perhibent: sic multa senili
Iam carie corrosa docent nostratia templa
Quae superant: & adhuc illis celebrantur in oris.
Hic solitus dulces cantus audire quotannis
Sexto idus mensis faciunt cui nomina septem
Id tam dulce melos contemplabatur: & aures
Ignea dum tacitam voluebant sidera noctem:
Altius arrectas pendentiaq́ ora tenebat.
Postq̃ saepe illos symphoniacos modulatus
Audijt/& summo.resonantia Carmina Coelo
Grandius incepit meditari/& quaerere causam.
Dumq́ stat admirans/vox est audita per auras
Talia verba ferens.Diui annua festa frequentant:
Et modo/quando rubens terris aurora propinquat
Incipiunt celebrare diem/quo maxima mater,
Aedita venturo fecit primordia seclo.
Fac igitur/fac ista palam solemnia mundo
Carmelita/tuum est vulgando incumbere festo:
Nanq́ tuum genus illa fouet:titulumq́ tenetis
Illius/& patres viuens inuisere vestros
Helijaeq́ domos priscas fontemq́ solebat:
Nuncia/& inuulga lucem hanc: Imitemini olympum:
Vestraq́ sit posthac concors ecclesia nostrae.
Sic ait:hic autem Cyprias descendit ad vrbes
Arsinoen/Salamina/Paphum/Temesem / Amathunta.
Per Rhodon in Cretam veniens Gortinia tecta
Gnosiaq́ intrauit/celeriq́ Cydonia gressu.
Talia famigerans iuit per Cycladas vsq́ ad
Bosphoricos traces rumor/peruenit Athenas:
Appulit & spartam/pelopeiadesq́ Mycenas.
Per siculos tandem Romam perlata senatum,

Mouit fama: Dies sic est ea nacta fauorem:

DE EXALTATIONE.S.CRVCIS.]

Am septembrales Idus preuertit Apollo:
I Quartaq; post decimã veniẽs Aurora colorat
Aequora: & ingreditur lampas Titania librã.
Pars est libra Nepæ. Nam quas Nepa porrigit vlnas
Libra capit. Chelas veteres dixere pelagi.
Cingitur hoc signum dextra læuaq; figuris
Pluribus/& quasi Rex stipante satellite multo
Surgit ab Oceano: stellæq; natare videntur
Per mare sidereos ignes referentibus vndis.
Sidera quæ retinent nomen formamq; Sagittæ
Ecce micant: æduśq; ferens petulantia Corda.
Hic colitur magno Crux exaltata triumpho.
Cosdroa Persarum rex immanissimus omnem
Ceperat Assyriã / Christi violare sepulchrum
Dum parat ingenti subito formidine captus
Destitit: & partem Crucis a genitrice relictam
Constantine tua rapuit: secumq; reportans
Sustulit in turrim/celebriq; in sede locauit.
Hic erat Aeolides tanq̃ Salmoneus alter/
Qui simulare volens fulmen laquearia fecit
Aenea/& æripedes ferrata ad plaustra iugatos
Impellebat equos cursu super aera citato:
Iste Dei nomen maiestatemq; superbo
Vsurpans fastu gemmis oneratus & auro
Stabat in excelso cum maiestate sedili:
Et commitem tanti secum retinebat honoris
Sub bysso candente Crucem/fumante volebat
Ture coli demens brutoq; indignior omni.
Tunc erat imperij caput Heracleus in armis

M aximus iratis certare leonibus audens.
H ic sua thraicio soluens de littore castra
D uxit in Assyriam/victis certamine Persis/
V enit ad aeriam turrim/regemq; latentem
O btruncauit agens caput in fora publica ab alto
C ulmine/& euertens Aulae decus omne/thronumq;.
M ox Cruce sublata gēmis ditatus & auro
S e tulit in syriam: multis vbi cognita tandem
P rodigijs summa cum relligione teneri
C aepit/& ingenti Crux exaltata triumpho
H unc sibi sacrauit solem propriumq; dicauit.
M ercurij post hanc lucem quae prima sequetur
I eiunanda dies: hoc est de quattuor. vnum
T emporibus tempus/tria quod ieiunia claudit.
M ercurij/ & Veneris duo sunt: saturnia iunge
S unt tria/sementi placidum factura Tonantem:

DE.S.IOHANNE CHRYSOSTOMO.

O mē ab aurato traxit Chrysostomus ore:
N V erba q ex eius dum declamaret ab alto
Ad populum dulci stillarent aurea lingua.
A ntiochenus erat persisq; parentibus ortus.
S ed Sophie studijs linguaq; insignis vtraq;
V enit in Italiam: causas orauit, & omnem
R eddidit attonitam Iuuenis facundia Romam.
M ox quasi de Coelo tactus causasq;/forumq;
L iquit: & ad sacram conuertit pectora legem.
E t subito factus quasi fons pietatis & ingens
S anctarum thesaurus opum de turbine Romae
A ssiduo in portus studuit transire quietos.
I n patrios vectus fines sub monte silentem
M ore patrum qui Carmeli montana colebant

P er ſpellea diu traxit ſyluatica vitam.
T bratia paſtorem Byzantiaciꝗ penates
C um peterent tum forte nouum/Cbryſoſtomus ipſo
C æſare ab Arcbadio decus ad ſublime vocatus
P rotinus accepit quem non ſperabat bonorem.
S ed cum ſacrificæ peccata infamia turbæ
A rgueret/viſus mordax oneroſus & aſper.
P ropterea Cleri inſidias & plurima paſſus
B ella/etiam regale odium contraxit & iram
N am dum liberius vitia inſectatur & omnem
N equitiam rigide impugnat/ ſceleriꝗ reſiſtit
C ontra illum Arcbadio ſic procurante coacta eſt/
B is ſynodus: poſiti procul vſꝗ a flumine Nilo
F ingentes ſermonem alijs de rebus babendum
P ontifices multi venere ad littora tbracum.
I pſe autem doctus fraudes artemꝗ pelaſgam
A d ſynodum non acceſſit/ne iurgia forſan
M utua & ardentem verbis accenderet iram.
H ac culpa ſi culpa fuit/diſcedere ab vrbe
C ogitur oppoſitas Aſiæ tranſlatus in oras.
S ed populo tandem ſic expoſcente reuerſus
C um vitijs iterum pugnam indixiſſet atrocem,
P er ſynodum rurſus Romano a rege vocatam
C rimen ob id ſolum ꝙ paſtoralibus eſſet
O fficijs functus ſynodi poſt tempora primæ/
P atribus inuitis/ſytbicos damnatur ad agros.
D emum vbi romanus tanta bæc opprobria paſtor
A udijt/exilio ſolui mandauit: & illis
L itibus impoſuit poſt tot ludibria finem.
D um redit/immenſum corpus mortale laborem
N on tulit.at placido mors blanda ſimilima ſomno
A nte iter emenſum clauſis in marmore membris

A ttulit ad superos functam calligine mentem.
S eptembris lux illa fuit bis septima: Thraces
R elliquias Iano transportauere sequenti
I n patriarchalem tumulum/cum spargeret ortum
I am ter nona dies egæa per æquora solem:
I lla ideo grais lux est celeberrima: nostris
A varijs varij mores seruantur in oris.
M ulta remanserunt eius monumenta: remansit
B iblyotheca ingens ex pierio helicone
V ersibus acceptis/ne dum sermone soluto
C ondita: per quam nos/per quam pascuntur Achei/
V t per prata greges/& per dumenta Iuuenci.
E rgo pater post tot fluxæ discrimina vitæ
C um patribus sanctis iam tandem in pace quiesce.
E t dignare tuos quis per lubrica euntes
A rua aliquando cadant ex alto audire Clientes:

DE SANCTO CYPRIANO.

E rsibus in nostris nō es fraudandus honore
V M agne pater Cypriane tuo. Verū tua virtus.
L ongius exposcit q̄ nunc excudere Carmen
S im potis: in presens satis est fastigia laudum
S umma sequi: metamq; breui circundare gyro:
T u prius ad sacrum q̄ te diuina vocaret
A cultu Iouis antiqui Clementia fontem/
R hetor eras totam sapiens Demosthenis artem.
N ec quisq̄ m elius causas orare forenses
T um poterat: Labi tuus Arpinatis ab ore
S ermo videbatur: totumq; helicona sonare,
A tq; medusęos fontes: tua nanq; trahebat
V ulgus & egregios ad se facundia Ciues
V t fertur traxisse feras Oeagrius Orpheus.

Ast vbi te Christi melior diatriba recepit
Conuertisti oculos ad sacra volumina: & illis
Noctes atq; dies studijs sublime dedisti
Ingenium: Pietas vero te tanta repente
Corripuit/tua sic charitas precordia cepit
Vt non iam mortalis homo/sed missus olympo
Spiritus humana posses sub imagine Credi.
Tunc tua Carthago Libyci regina profundi
Quæ dederat natale solum genus vnde trahebas
Te sibi pastorem fecit/quo tempore Romæ
Incidit in rigidos præsul Cornelius enses.
Tunc velut ex humili lampas si in tecta feratur
Alta loco magis apparet/tua gloria late
Claruit/& totum radios porrexit in orbem.
Magnus eras/& magna tui monumenta supersunt
Eloquij/: quæ nectarea dulcedine lactant
Nos quoq; nunc & Cœli animas ad limen ituras.
In sermone tuo Christi documenta relucent/
Vt solet in vasis terso rutilantibus auro
Vua recens quam Creta tulit/quam Lesbia multo
Sole colorauit per apricos vinea colles.
Et quia tunc regnabat adhuc antiqua Deorum
Impietas/multi nostrum diuersa ferebant
Supplitia/exilium/gladios/ignéq;/ferasq;/
Vincla/famen Plutone truces agitante tyrannos/
Si quos audieras istis succumbere pœnis
Verbo aderas: longe positos quo tendere verba
Non poterant/subito scriptis animare solebas
Talibus adiuti clypeis pleriq; triumphum
Emeruere/quibus iam diffidentia vires
Fregerat/& segni titubans in pectore torpor.
Tu quoq; dum Christi causam tutaris, & omniem

I mpendis pietati operam/laceras'q; Deorum
N equitiam/procul a patria migrare coactus
I n deserta meas: atq; inter lustra ferarum
T ransigis insontem spatians per littora vitam.
T um Cæsar Galenus erat: solusq; latinum
I mperium capto regni consorte gerebat.
P ræfectus vero libycis Gallerius oris:
I pse sub hoc demum patriam revocatus in vrbem
D uceris ad templum Iouis: & dare thura iuberis:
Q uod renuens/magnisq; deos clamoribus omnes
I ntrepide obiurgans Iouis obtrūcaris ad aram.
M ox veluti paulo ante necē mandata dedisti
C arnifici merces a curatore soluta est
C erta tuo/quia te vitæ spoliauerat huius
T ristibus ærumnis/luteoq; absoluerat antro.
G aude igitur parta per tot discrimina pace
E t nobis placare Deum Cypriane memento.
L ux tua Septembris lux est bis septima/quando
D icitur illustri Crux exaltata triumpho.
P roptere a Phœbo tribuunt tua festa sequenti:
E t venit ad celebres tecum Cornelius aras:

DE SANCTO MATTHAEO APOSTOLO

P fe teloniaco dederat qui tempora lucro
I C ollector Matthæus opum de syrte voracis
T ractus auaritiæ meruit sub principe Christo.
I nter Apostolicos patres decoratus honore
D uplici/in annales Christi documenta redegit
S ingula/& docuit/calamo facundus & ore.
S icut aquis quondam Noe sua misit in orbem
P ignora sedatis/vt gens humana per omnes
D ebita Cœlitum patri daret orgia terras:

Sic sua cum vellet Deus alta in regna reuerti
Discipulos quosdam transmisit ad vltima mundi
Littora docturos gentes quo Numina ritu
Sint oranda/quibus cœlum placabile sacris.
Iste velut superis visum/conuersus ad Austros
Transijt ægyptum/Nilo ducente Syenē
Appulit & Meroen positas in flumine terras.
Venit vbi nullam in partem declinat Orizon:
Et lux in totidem quot nox extenditur horas.
Atq; apud Eunuchum Reginæ Candacis acto
Iam biduo/cœpit sacris incūbere verbis:
Et quas attulerat populis ostendere merces.
Ecce duo docti magicos in Perside cantus
Arphasat & Zaroes adsunt/geminosq; dracones
Naribus/ore/oculis/flammam spirantibus ante
Ora viri/monstris illum se posse putantes
Talibus exterrere ferunt:interritus ille
Constitit:atq; Crucis fecit mansuescere signo
Iam fera monstra manu palpans & tergora & ora.
Hoc oculis Regina suis vrbanaq; turba
Vidit/& attonito stetit ad spectacula vultu.
Continuo venere ægri vix lenta ferentes
Corpora:& infusam membris animisq; Salutem
Accepere alacres pulsis extempore morbis.
Interea Aegippi regis pulcherimus Euphron
Filius in mortem subitam prolabitur:adsunt
Ecce magi Iuuenem ad vitam reuocare volentes:
Sed frustra annixi/ne despicerentur in astra
Sublatum dixere patri/nec posse reuerti
Amplius ad vitam. Tunc tunc Regina vocato
Euphoenissa viro casum deplorat/opemq;
Postulat: Ille oculis subito in sublime leuatis

Restituit membris animam/quod tota repente
Vrbs opus admirata hominem compulsa fateri est
Esse Deum nostra in terram sub imagine lapsum.
Munera certatim apportant: quae protinus ipse
Vertit in excelsae molis delubra/Tonanti
Sacra/sacerdotes/hymnos/ritumque perennem
Instituens: regem ac populum lustralibus vndis
Lauit: & aethiopas Christum diffudit in omnes.
Hyrthacus Aegippo regi successit: & Euphron
Pellitur a regno: pedicas Erycina tetendit
Matthaeo regique simul: nam virginis ora
Quae fuerat sacrata Deo iuueniliter arsit
Hyrthacus/ & rapidos animo conceperat ignes.
Sed voto Matthaeus erat contrarius/ore
Obiurgans regem tetrico: violentia amoris
Hyrthacus impulsus Matthaeum obtruncat: amata
Vi potitur: tantum potuit Venus atque Cupido.
Lux ea Septembris vigesimaprima serendi
Principium faciens: Nam tunc Atlantides orto
Sole cadunt: redeuntque Grues: & semina sulcis
Iacta legunt: spumatque lacu vindemia pleno:

DE SANCTO MAVRITIO.

L tera Thebaeo lux est sacrata tribuno
A Mauritio cui nomen erat/centum iclyta portis.
Vrbs Thebaea fuit quondã: que Nilus ab oris
Aethiopum pharias properat lapsurus in vndas:
Hinc legio duce Mauritio thebaea perfecta est
Vrbis in auxilium Romae cum Maximianus
Pergeret in Gallos bellum illaturus acerbum
Christigenis: quod cum legio rescisset & omnes
In legione duces Christi qui nomen & vndam

A tq; fidem induerant/castris cessere relictis.
S edunensis agri locus est Alemanica propter
F lumina quem Rhodanum dicunt:exercitus omnis
S acrificare volens Marti latioq; Quirino
I llic constiterat positisq; quieuerat armis.
A st vbi compertum est illinc abijsse Tribunum/
C ausaq; dissidij patuit magno impete Cæsar
I te ait/& decimos omnes occidite ferro:
H oc semel/hoc rursus factum:circūdata demum
T ota necem legio dum vult a cæde suorum
S yncæras seruare manus/dum sacra Deorum
D amnat init:pendunt alacres sine Crimine pœnam.
P ost tantam Comitum cædem conuiuit miles
D um celebrat fessus/quidam cui nomina Victor
P ræteriens verbis opus id damnauit acerbis:
H unc quia Christigenam miles deprebendit/eodem
S upplitio affectum super alta cadauera misit
H æc referens/& tu magno mactare Quirino.
F ama antiqua tamen quosdam de turbine tanto
E uasisse refert/quorum qui mœnia seruat
B ergomeæ gentis positasq; in rupibus arces
V nus Alexander:post tempora longa cruentum
M artyrium passus/modo cum legione triumphat:

DE SANCTA TECLA.

A uritio vicina dies natalia Teclæ
M F esta colit:Pauli verbis afflata recepit
C orde Deum/Christiq; fidem:spōsoq; relicto
P erpetua cœlebs in virginitate remansit.
F racta in iudicium pro relligione furentem
M ittitur in flammam:Sed fuso e nubibus imbre
F lamma cadit.post paucorum interualla dierum

D enudata trucem iussa est equitare Leenam
S ed fera conuerso retrorsum vertice suras
L ambere/blandiri plantis clementius orsa est.
A d pecudes magis atroces proiecta Leenæ
A uxilio seruata fuit: Lea dentibus Vrsum
F rustatim secuit: mox est congressa Leoni:
E t longo tandem simul occubuere duello.
T ortilibus fœtam colubris/ fœtam Aspide & hydris
M ittitur in foueam sine vestibus inter atroces
N uda feras oblita necis nihil horruit atrum
V irus. id ingemuit solum q corpora nullis
I nuelare modis poterat/dolor iste pudicam
T orquebat mentem: deplorabatq; pudorem.
A t Tauris demum indomitis annexa rudente
I mmundam per humum trahitur: sed fune soluto
P rotinus/illæsam tauri liquere fugaces.
Q uæ virtus hæc mira oculis abscondita nostris
I nfrenare potens cum vult elementa ferasq;?
N empe ea/quæ tanto cœlestia corpora versat
O rdine/& occulto descendit in omnia lapsu.
C asibus his functam mulier generosa recepit:
E t miserans simul ac mirans tam fortia corda
V irginis heredem fecit: post tempore paruo
In syriam veniens petiisse seleucia fertur
M œnia: & hic placida discessit in æthera morte:

DE SANCTO CLEOPHA.

E ptimus octobris cum Lucifer ante Calēdas
S N ascit/ardētes Cleophā veneramur ad aras.
H ic fuit ex illis vnus quos Christus eundo
E docuit stygiis tunc tunc egressus ab vmbris.
A lter erat (famæ si fas est credere) Lucas:

De quo plura dies cum venerit ille canemus.
Ipse eodem tecto sub quod iam sole Britannos
Praetereunte lares Christum duxere/ voluto
Dum docet/& fidei fines protendere curat
Insidijs captus Cleophas occiditur anno.
Forti ac magnanimo Christi de milite plura
Scire vetor:nam scriptorum tunc copia rebus
Vndiq; turbatis vel nulla vel obruta grandi
Tempestate fuit:sic nos latet illius aeui
Maxima pars:nostrae primaeua infantia gentis
Tunc erat:in linguas nondum facundia/nondum
Venerat annales rerum quae conderet aetas.
Post istas vt adulta dies ecclesia sumpsit
Robur/in hystorias cepit transmittere facta
Inclyta:& heroes chartis includere nostros.
Prodijt Eusebius qui tempora scripsit & annos:
Gestaq; quae potuit veterum cognoscere patrum
Sed quibus intulerat iam longum obliuia tempus
Praeterijt:nec enim nobis scire omnia fas est:
At pater errorum resecans Hieronymus vmbram
Eusebij annales vsq; ad sua tempora traxit:

DE.S.COSMA ET DAMIANO.

X Arabum populis gemini medicamina fr̃es
F Ante alios docti sibi quesiuere medendo
Sidera:nam gratis medicas adbibere solebant
Cuiuscunq; manus/omnesq; extinguere morbos
Maior erat Cosmas:Alter Damianus/ vterq;
Sanctus vterq; Deos & Numina falsa perosus.
Non fuit argolicis quisq; regionibus istis
Aequiparandus:erat Troie qui bella Machaon
Vidit:erat Chiron/Podalirius/atq; Melampus:

S ic pater admonitus montem subit atq; repertam
I ngrediens Criptam tres sub testudine saxi
P rospicit ornatas nitidis mantilibus aras/
A d Libyam geminas/vnam Titanis ad ortum.
H oc vbi compertum/Ciues & rura repente
C onscendere iugum:turbæ per inhospita longe
S axa per anfractus montis nemorosaq; lustra
S e effundunt/summaq; locum pietate frequentant.
H ic vbi libati Calices diuinaq; rite
R es finita/latex saxo ebulliuit aperto
P rotinus in fontem:vitreis qui lympidus vndis
V iuit adhuc potis humanos extinguere morbos.
F ama per Italiæ populos effunditur omnes/
A tq; per Epyri gentes/adriatica circum
L ittora/& Illyricos montes/& Achaica regna:
R elligio nostris animis innata coegit
M ortales omnis ad quos peruenerat huius
P rodigij rumor celsas inscendere cautes.
P ontificum princeps qui Vaticana gubernat
T empla per occiduas facinus mirabile terras
P rodidit:& lucem fastis solennibus istam
A ssocians voluit toto celebrarier orbe:

DE SANCTO HIERONYMO

L tima septembris tua lux sanctissime patrum
V H ieronyme:stridone satus romana petisti
G ymnasia/& celeri studio sapientiæ in altum
A scendisti apicem fari tribus omnia linguis
D octus/& illius tanto sublimior æui
I ngenijs/quantum colles precellit olympus.
C um vero tibi fama foret lucentior astris
V itaq; conflato decies syncærior auro/

D ignus habebaris Petro succedere: & omnis
V rbs Romana oculos in te coniecerat vnum:
O ptabantq; decus tibi pontificale Latini.
I stius aggressus splendorem extinguere laudis
I nsidias tibi liuor edax mira arte tetendit.
N am tua subducens furtim tibi palia noctu
S upposuit muliebrem habitum/quem cantica surgens
A d diuina priusq; lux albesceret (heu sors
I nuida virtuti semper/temeraria semper)
I nduis/& sacras tendis sine lumine ad aras.
S ic tua tam florens probitas in honora remansit/
H anc deus indignam voluit te incurrere fraudem
V t mala corruptæ fugeres consortia gentis/
E t fieres viuens Cœli de Ciuibus vnus.
A d syriæ syluas igitur saltusq; sabeos
C ontinuo transis: rapidiq; incendia solis
N udus & esuriens longo in mœrore tulisti.
M ox Betlehem remeas/vbi cum diuina relinquens
E thnica cœpisses versare volumina/noctu
V isus es in somnis magni stare ante tribunal
I udicis & probris ac duro verbere plecti/
Q uod studia haurires sacris humana relictis:
T emporeq; ex illo mundi primordia/legem
S inaicam/vatum anfractus/sauleaq; regna
V oluere cepisti/sacrisq; incũbere chartis.
D um vero in cœtu fratrum diuina sedendo
S acramenta doces/legumq; abscondita sensa
E cce Leo septum ingreditur pede claudus inerti:
A ufugere omnes: tu solus in hospite tali
N il hostile timens læsæ medicamina plantæ
I nfluis: ille autem posita feritate Clientem
S e tibi deuouit: Quid multa moramur? Agaso

Factus ad hybernos asino vectante solebat
Confisa in truncos ac discuneata securi
Ducere ligna focos: sed cum sopita teneret
Lumina, iumentum pascens rapuere latrones.
Postq̃ experrectus socium non vidit amaro
Per syluas animo perq; omnia rura cucurrit
Ast vbi quærendo tempus se ammittere nouit
Anxius ad fratres rediit: nec vt ante solebat
Ingenue tectum ingressus: collegia patrum
Erubuit: longeq; abiens a limine tristi
Procubuit vultu culpam mœrore fateri
Visus & aspectu misero/veniamq; precari:
Te tandem mandante/feram quis tam mansuetam
Tam docilem speret? lignis generosa ferendis
Terga dedit/nec se regem memor esse ferarum
Demissa Ceruice humili successit asello.
Sic homines docuit sceleris cum pœnitet illos
Quid sit opus facto: qualiq; ardore dolendum est.
Ligna tulit/donec pecudem latrone perempto
Repperit in campis/gaudensq; in tecta reduxit.
At cum perspiceres diuina volumina multis
Deprauata locis/& conceptacula lymphæ
Vnde bibunt animæ/primum ammisisse nitorem
Hanc tua scabriciem vigilans industria longo
Detersit sudore: tuus labor ista fugauit
Nubila: & expulsa fecit vada lympida fece.
Tu salis illius quo syluestres Colocyntas
Incola Carmeli docuit compescere vates/
Fungeris officio: Tu raptus ab arbore ramus
Quo moses purgauit aquas/fontesq; sabæos.
Tu velut Alcides contra stymphalica monstra
Hæresiarcharum claua decernis & arcu:

Tu quasi sol lucis genitor iubar elicis almum/
Ignitasq́ tuo totum iacularis in orbem
Ore faces/fideiq́ fugas a finibus hostem.
Tu similis zephyro qui pallida nubila & imbres
Dissipat & pulso Cœlum squalore serenat:
Qui solem lunamq́ aperit/titaniaq́ astra.
Qui vitam infundit passis horrentia plantis
Frigora/ad Australem dum sol procul exultat vrnam.
Ad superos tandem longo iam frigidus æuo
Vt pote qui stabas annorum in limine Centum
Scandis. & æternæ frueris dulcedine vitæ.
O pater ad nostras voces conuertere/& audi:
Prandia iam dudum sumus ad diuina vocati.
Et transire prius per sancta negotia longo
Est opus incessu: sed inertia corporis obstat.
Fasce sub hoc igitur ne deficiamus/adesto
Tu cui concessum est epulis accumbere Diuum/
Et fer opem positæ tanto in discrimine Cymbæ:

FINIS.

DE SANCTO FRANCISCO.

Quarta dies octobris adest: celebrate minores
Festa Lauernicolæ nudis solennia plantis.
Nomen Iohannes vestro est ab origine patri:
Sed noua Frācisci traxit cognomina fando/
Dum studet artifici Francos effingere ligua
Iste iuuentutis virides dum perderet annos
Futilibus curis & perniciosa trahendo
Ocia, in atrocis morbi genus incidit/ vnde
Perpendit nihil in vita prestantius esse

Q uam toto amplecti Christum & Cœlestia nixu.
V mber erat/coluit Tuscæ montana Lauernæ:
Q uæ furum tutela fuit/pannosus/& vltro
F actus inops/misso sua sub vestigia fastu
M ortales longe ante alios mitē&q; humilem&q;
S e exhibuit: Christi ante oculos patientis imago
S emper erat: plagas & verbera mente ferebat
E t quas mente tulit deus apparere figuras
I llius in membris voluit: nam vulnere pectus
V ulnere signauit palmas/& vulnere plantas.
S ic&q; sigillato Christus se expressit in illo
S icut ab Assyria veniens regione futurum
A ngelus admonuit Laterani in limine templi.
H umanos vero non solum spreuit honores
V erum etiam timuit/quia mens inflata fauore
L ascivere solet: tali ratione sacerdos
E sse recusauit: ne&q; sacrificauit ad aras.
H uius ad exemplum vitæ se magna virorum
C opia conuertit numerum&q; efluxit in amplum
P osteritas huius patris appellata Minorum
N omine nodoso lumbos consueta rudente
C ingere/& in soleas calces inferre salignas.
I nnumeras eius laudes/miracula & acta
S parsa per annales at&q; impletura volumen
G rande/superuacuus labor est includere versu/
C um sint nota satis: vulgi&q; per ora ferantur.
A ngelicæ tandem vitæ precepta relinquens
D iscipulis omnes quæ seruarentur in annos
S umpsit honoratis Diuum de sedibus vnum

DE SANCTO PETRONIO

Aec eadem tibi petroni celeberrime gentis
H Flaminiæ princeps/lux est sacrata:tuarum
F elsina quæ Tusci quondam caput esse solebat
I mperij/laudum seruat monumenta / fuisti
E t pater & pastor tantæ dignissimus vrbis.
G raius eras magni veniens a sanguine regis
Q ui sua thraicio positis in littore muris
N omina coniunxit/romanaq; mœnia Christo
C essit/& ægeas sedem sibi legit ad vndas.
H oc adeo sublime genus satis indicat illud
Q uod tua Theodosio nupsit germana secundo.
G raiugenas inter proceres tu primus: & ipso
A lter ab Augusto tantum splendoris habebas
C æsaris in regnis/q̃tum inter sidera luna.
T u puer ingenuas artes & vtranq; mineruam
C æcropis atq; Numæ doctus superare coæuos
N on minus es visus superet q̃ flumina pontus.
M issus ab Augusto Romam legatus ad vrbem
O currente tibi vada per Tyberina senatu
D uctus es insigni laterana ad limina pompa.
I mperium Petri tunc Cœlestinus habebat
I nsignis pietate senex/cui nocte cubanti
C lauiger in somnis hæc est oracula fatus.
O rba suo luget pastore Bononia/ & orat
H unc sibi concordi qui cras tyberina subibit
H ostia thraicijs veniens orator ab oris:
A nnuit oranti deus:hanc tu amplectere curam.
Q uid per multa vagor? longua prece victus adisti
H oc onus: & sacro tandem succædis honori.
T unc libris qui inuenta docent humana relictis
A d sacras animum leges ad mystica vatum
D icta retraxisti quærens alimenta ciboſq;

Spirituum quibus aethereum deus annuit arcem.
Tunc tua mens vti vere solum se floribus ornat
Virtutum decus omne tulit: prudentia late
Splenduit/accensa est charitas/Clementia mitem
Induit aspectum: pietas miserabile vulgus
Adiutura manus ambas extendit ad aurum
Et dispersit opes per rustica tecta per vrbem.
Tunc tibi tota domus Ditis molita repente est
Insidias. Venus in primis Iocus atq; Cupido/
Mercurius venator opum/Mars belliger iram
Irritare sciens/animos Saturnus inerti
Desidia obscurans: Luna inconstantia corda
Huc illucq; ferens: missae de sedibus imis
Eumenides doctae ingluuiem/doctae omne animarum
Aucupium: sed tu diuis fautoribus ista
Agmina fudisti: lemuresq; sub alta fugasti
Tartara letheo referens ex hoste triumphum.
Mensa breuis/rudis esca/fames ieiuna pudori
Inuigilans Venerem duris frenare lupatis
Sciuit/& enormes legi submittere sensus.
Relligionis amor mentem linguamq; manumq;
Impulit ad cultum superum plaebemq; docendam.
Sunt quoq; qui dicant veterum sanctissima patrum
Acta voluminibus te cõmemorasse disertis
Quae valeant Crispi laudem sperare Salusti
Sic tuus o pater omnipotens qui regna gubernas
Omnia dispensans scite tua dona minister
Sollicitis omnes curis exercuit annos.
His studijs animosam vrbem belloq; superbam
Et populum numero/ingenijs opibusq; potentem
Composuit: sicut vigilans industria docti
Agricolae syluestrem agrum terramq; rebellem

In virides hortos atq; in sola pinguia vertit.
Vt bonus acceptam posuit pater ordine gentem
Ad sacras Diuorum aedes curam appulit omnem
Et studuit templis celebri decus addere cultu.
In primis stephano delubrum insigne domosq;
Struxit: & in morem busti quo dicitur olim
De Cruce sublatum Christi iacuisse Cadauer
Adiunxit quod adhuc superest insigne sepulchrum.
His ita compositis/populoq; in pace relicto
Vt Consanguineos patriamq; ipsamq; sororem
Viseret & regem thracum remeauit ad oras.
Relliquiasq; domum rediens & plurima Diuum
Corpora quae Augustus magno pro munere Caesar
Tradiderat secum longinqua per aequora/demum
Per mare cui nomen fecit vetus Adria vexit:
Vectaq; sub Stephani templo reuerenter honestos
In loculos tanq; populi munimen & vrbis
Intulit: & functus vita post tempore paruo
Ipse pius pastor tota in singultibus vrbe
Prostrata & lacbrymis templo sepelitur eodem:
Atq; ita cum diuis habitat tellure & olympo:

DE SANCTA REPARATA.

Caesariensis eram viuens: post fata Cadauer
Venit in arua meum Fesulis subiecta/cubatq;
Qua Tuscus decurrit aquis torrentibus Arnus.
Me Decius Caesar nulli feritate secundus
Mandauit libare Ioui. scelus ipsa nefandum
Indignata magis volui genus omne dolorum
Et quaecunq; pati potius tormenta: liquato
Feruida nudatam misit me in balnea plumbo.
In mea mox feruens fundi mandauit acetum

G uttura: & accensis latus inflamauit vtrunq;
L ampadibus: post hæc mergor flagrante camino.
H is defuncta malis alios tradducor ad ignes.
A pplicita lateri crucior face: viscera torret
C rate super/miserosq; artus depascitur ardor.
S ic assata trahor populo admirante per vrbem
V t timor excuteret vulgi de pectore Christum.
F erro iterum lanior: lapidum per acuta volutor
S egmina/calce fricor mixto sale. trita sinapis
H umori confusa acido languentia membra
A cribus afflictat stimulis: neu pœna supersit
Q uam non pertulerim/spinoso verbere plector:
E t laniant suras faciem terga vbera sentes.
V ltima pœnarum quæ me crudelibus istis
S oluit ab ærumnis/fuit a ceruice reuulsum.
E nse caput: forma niueæ vestita Columbæ
M ens abijt: raptimq; volans intrauit olympum.
O ctobris bis quarta dies mihi sacra: per vrbes
T unc cessat labor etruscas: mea templa sacerdos.
O rnat: & accensis lucent funalibus aræ.
V ita fuit terrena breuis/quo liber ab orbe
I nfernate animus cito consequeretur olympum.
V ix mea bissenos ætas exegerat annos
C um tormenta tuli tam formidanda: tulissem
E t maiora: Deus tanto me accenderat igne:
S ic animam fouit virtus diuina recentem/
V t mihi terribilis facies irata Tyranni
N on fuerit: neq; tam validis quassata procellis
M ota sit admorsa Christi semel anchora caute.
S ic miris humana modis attollere corda
S cit Deus: illaqueat tali dulcedine mentes/
V t tormenta nihil q̃uis durissima pendant.

H oc est quod potant inter conuiuia Diui
N ectar/hic ambrosiæ suauis liquor ille/beatas
Q ui reddit gustando animas: hæc illa voluptas
S ancta voluptates vetitas quæ funditus haurit.
T yrrheni gaudete lares: celebrate quotannis
H æc mea festa: Deus meritis pro talibus vrbes
C astella/& vicos/omnes custodiet agros.
T alibus Arnenses verbis Reparata Colonos
E st affata sui residens in culmine templi.
S ic precor vt fata est virgo deus omnia seruet:
S ed te præsertim quæ fers insigne pilarum
S acra domus/decimum partu conixa Leonem:
I pse tenens Petri claues vitæq́ȝ necisq́ȝ
I us habet/& missa totum ditione per orbem:
E t stygis & Cœli portas aperitq́ȝ seratq́ȝ:

DE SANCTO DIONYSIO.

Aecropides nono Phœbi Dionysius ortu
C S urgit Athenæi sapiens Auriga senatus:
H ic de principibus regnoq́ȝ nouẽplice Diuum
P lurima conscripsit: diuinaq́ȝ nomina fecit
C ognita sub Paulo qui tunc habitabat Athenis.
H ic Mariæ viuentis adhuc veneranda tueri
O ra volens naue Assyrias annauit ad oras.
V idit/& ascenso Carmeli vertice nostros
S e tulit ad patres: spellæaq́ȝ sancta reuisit
M agnus vbi Helijas legitur vixisse priusq́ȝ
T enderet eoos curru translatus ad hortos.
P er freta deuenit Romam post funera Petri,
P ost obitum Pauli/qua tempestate tenebat
N auiculam Petri Clemens romanus/& ipso
P ersuadente viam secuit Dionysius vltra

A ereas alpes: Rhodanum transiuit/& omnes
A ttulit ad Celtas Christum tentoria figens
P arrhisios bifido qua sequana circuit amne
P lurima postremum passus tormenta ferasq;
V t memini cecinisse olim maioribus orsis
C um socijs pœna Capitali affectus in vlnas
I pse suum caput assumpsit/truncusq; propinquum
A ttulit in collem: quo nunc sublimia regum
B usta loco resident magni sub culmine templi:

DE SANCTO LVCA.

I gna Nepæ redeunt/alio quæ nomine fertur
S S corpiꝰ/Ara venit/formæq; bicorporis astrũ.
F ertilis Autũni pars vltima colligit vuas
S olibus affectas longis ac vina ferentes
D ulcia: & extremas deportat in borrea fruges.
M espila quæ medici dixere tricoccia mala
M itigat attritis duro sub verbere culmis.
A ntiochenus adest Lucas: & cornua fronte
B ubula fert: illum vates fecere Iuuencum/
V t memini tractans diui solennia Marci.
H istoriam Christi verbis complexus acheis
V ertere apostolicos calamum properauit ad actus.
I pse Comes Paulo semper fuit: illius inter
B arbaricas gẽtes iter est sectatus: Athenas
V enit: & in Cyprum remeans vt sanctus agebat
S piritus/in Christum vicos animabat & vrbes.
I pse fuit Magnæ Matri custodia longo
T empore: & ex eius fertur didicisse relatu
P lurima de duplici natura & origine partus
V irginei sine patre sati sine semine nati.
(S preuit opes/spreuit veneres: ad funera venit)

C oniugis ignarus. Veterum pleriq; putarunt
C um Cleopha Lucam Christum vidisse latentem
S ub peregrinantis specie/cum nocte reuersus
E sset ab inferna/superasq; redactus ad auras.
H ic medicus pictorq; fuit: monumenta supersunt
P lurima/& Iconicæ Christi/Mariæq; figuræ.
E x leges iterum populos vicinaq; ponto
R egna legens senior Bithynica venit in arua:
A tq; ibi post decimam cum lux octaua pruinis
S pargeret Octobrem/gelidoq; ascenderet ortu
I n placidam lapsus migrauit ad æthera mortem:

DE SANCTO PTOLEMEO.

O st Lucā Ptolemeus adest de sanguie vt aiunt
P A ntiqui stirps nata Lagi/ genus vnde superbū
D escendisse ferunt regum qui septra tulerunt
N iligenas inter per plurima sæcula gentes.
I ste latinorum magno sub principe quondam
I nclyta cui virtus pietas cognomina fecit
I ndulsit bellis/& Alexandrea colebat
M œnia in Aegypto. Christiq; receperat vndam
A tq; fidem/solitis viuens sine crimine in armis/
I nsontemq; trahens cum relligione iuuentam.
I nuidere homini Lemures/ latrator Anubis
A pis/& inachijs virgo quæ venit ab oris /
E t reliqui quorum locuplex ægyptia semper
T erra fuit: Diuis igitur satagentibus orta est
S editio contra nostræ primordia gentis:
C umq; sacerdotum rabies seuiret in omnes
C hristigenas vinclis/flagris/& acinace/& igne/
C ontinuo in medios venit Ptolemeus: & alta
V oce scelus tantum increpuit, mora nulla ministri

DE SACRIS DIEBVS.

Sacrorum exciti Iuuenem traxere sub vmbram
Carceris/insignem non ausi extinguere tali
Morte virum/neq̃ vulgari delere tumultu.
Dum sedet in tenebris sub opaci fornice claustri
Sæpius admonitus Christo dare terga, Deosq̃
Quos reges/quos antiqui coluere parentes
Suscipere/& fumo culpam expurgare sabæo,
Mansit vt aduersus Boream rhodopeia cautes
Forti inconcussoq̃ animo mala Numina contra.
At cum sæpe Deos insectaretur acerbe/
Rideretq̃ minas/Christumq̃ extolleret ore
Libero & audaci/turbam irritauit atrocem
Insultuq̃ hominem facto rapuere. Tyrannus
Qui preærat genti cupiens sedare tumultum
Se in fora proripuit: plæbisq̃ e vortice tractum
Fascibus afflixit: populoq̃ vrgente proteruis
Ausibus/& misso in Cœlum clamore/securi
Tristis & inuitus fatis occumbere iussit.
Lucius in bellis qui te Ptolemee sequutus?
Semper erat/te in morte sequi/tecum venire
Ad superos voluit/miserasq̃ relinquere terras.
Suppliciis igitur cum se clamaret aperte
Christigenam/paribus tecum migrauit in astra.
¶ Tum quoq̃ scrutator Cœli preclarus eisdem
A/proauis veniens & sanguine proximus isti
Floruit Isiacis alter Ptolemeus in oris:
Et demum moriens nunq̃ peritura reliquit
Ingenii monumenta sui: nam sidera/& ipsum
Terrarum propriis inclusit legibus orbem:

DE SANCTA VRSVLA

I N sula ab antiquis quæ dicta Britãnia/nũc est
A nglia/vel quoniam terris auulsa videtur
A ngulus extremi latitans in finibus orbis,
V el quoniam regina locis regnauit in illis
A ngela: quæ signis illuc victricibus egit
S axonas: & fecit pulsis noua regna Britannis.
T unc gens pulsa suis laribus cum nomine prisco
T ransijt ad gallos/seditq̃ in littore magni
O ceani primis non longe a finibus. Hi sunt.
B ritones: ex quorum regali sanguine Virgo
V rsula processit Mauro generata parente.
H is etenim rex Maurus erat: sed & Anglia regem
P aulo mox habuit Christi cultoribus hostem.
H ic sobolem Mauri ꝙ prestantissima forma
A c virtute foret/nato cupiebat: & acta
P ost diuturna tulit deus hæc in fœdera reges.
V rsula Christigenis prognata parentibus ante
Q uam subeat thalamos/iungat sibi mille puellas:
A tq̃ decem Comites prestanti corpore: & vna
Q uæq̃ decem Comitum veniat comitata phalange
M ille puellarum: cum talibus Vrsula castris
V irgineam ducat tota trieteride vitam.
I nterea Iuuenis Christum doceatur/& vnda
D iluat antiquas labes cultũq̃ Deorum.
V rsula virgineis igitur stipata cateruis
A ssiduis operam Ludis impendit & omnes
P rouocat ad Phrygiæ socias certamina Troiæ:
S trenuaq̃ assumptis imitatur Amazones armis.
M ens erat has secum Comites ad limina Romæ
D ucere: & hanc alto seruabat pectore curam.
A st vbi iam Christi cunctis infudit odorem
V irginibus/summo venit Paranymphus olympo

Qui docuit fecitq; viæ cognoscere casus/
Et mortis genus atq; locum.tunc classe parata
Conscendere maris fluctus/& in hostia Rheni
Nauibus immissis Agrippæ mœnia postq;
Intrauere/viæ reliquum pede carpere visum est/
Rhenus enim rapidum voluens ex alpibus amnem
Præcipitat cursus versum oceanitidas vndas
Et labor aduerso nimis est grauius ire fluento.
Quot proceres claræq; nurus spectacula visum
Hæc venere/loqui longum: vix agmina campi
Pascere vix vrbes poterant. Saturnia tandem
Iam pedibus tenere fessis in regna puellæ
Per Venetos per flaminios venere per Vmbros
Dixissent veteres hæc vna in castra Dianam
Omnibus e syluis nymphas egisse: suisq;
Virginibus cinctam patrij iuga quærere Cynthi.
Busta antiqua patrum celebri templa inclyta fama
Inuisere: nihil pretermisere quod intra
Mœnia relligio Christi insigniuit & extra
Mille habuit paries omnis/mille omnis imago
Oscula/mille solum: prosternebantur ad omnes
Cum gemitu & lachrymis & cum singultibus aras.
Tam pia nunq; alias vidit spectacula Roma.
Cyriacus qui summus erat (sic fama) sacerdos
Pontificis curam maiestatemq; relinquens
Cœtibus his tantis sese coniunxit: & inter
Virgineas acies ductor germanica tandem
Per iuga q; primum Rheno duce venit ad vrbis
Mœnia Agripinæ sæuo deprensus ab Hunno est.
Tunc etenim patrijs egressi finibus Hunni
Heu graue terrigenis atq; illetabile fatum/
Deuastatum ibant vicos/rura/oppida/& vrbes.

Virgineas igitur turmas furialibus armis
Aggressi laniant/sicut ieiunia passus
Longa greges vrsus/Libycicꝫ armenta Leones
Dilaniare solent:adeo genus illud acerbum est.
Armigero tandem furiosus in agmine princeps
Vrsulæ in innocuum quia nec deponere Christum
Nec venerem sancto voluit preferre pudori/
Eiaculans pectus contracto spicula cornu
Formosam formoso animam de corpore soluit.
Sunt quocꝫ qui dicant ipsum redeuntibus illo
Occurrisse loco cæsumcꝫ furoribus hisdem
Dum sponsam & comites certat seruare/maritum.
Sic sponsæ coijsse suæ:sic sanguine mixto
Festa penes superos celebrasse iugalia Diuos.
¶ Cordula in hoc tanto fertur latuisse tumultu:
Nec socias comitata fuit:sed luce sequenti
E latebris veniens strictos se misit in enses:
Et subito assumptis cœlo se se intulit alis:

DE.S.SIMONE ET IVDA.

S Imonis Iudæcꝫ dies est quinta Calendas
Ante Nouembrales:horum matertera Christi
Mater erat.Iudæ vero duo nomina/Iudas
Et Thadeus erant.Hic est qui venit Edissam
Abbagari regis morbos elephantiosimcꝫ
Curaturus/vti Christus promiserat olim
Christus enim regi se se in sua regna vocanti
Scripserat auxilium/post ꝙ remeasset in astra
Se fore missurum:Post hæc ægyptia Simon
Arua petens:Iudas vero babylonica Christi
Sancta per ignaras mittebant semina gentes.
Mox vbi coniunctis in Persida gressibus ambo

Peruenere/lares qui per simulacra latebant
Protinus ammissa tenuere silentia voce.
Tunc Indos Persasq; grauis discordia in arma
Miserat:instabatq; dies saeui aspera Martis.
Dux super euentu belli dum consulit aras
Et simulacbra:lares trepidi responsa negarunt:
Sanctorum imperio tandem ventura coacti
Pandere si scirent/nimium crudele futurum
Excidium cecinere hominum/pugnamq; cruentam.
Tum gemini fratres nugas risere Deorum:
Atq; Duci ne prebe aures dixere nefandis
Manibus.haud dubium/tibi cras orator ab Indis
Pacificae veniet portans ramalia palmae.
Altera lux aderat/venit legatus ad Indis
Pacem orans pacemq; ferens in Persida totam.
Impia successu hoc mens indignata magorum
Sic se posse putans sanctis imponere/coram
Rege ipso tulit in medium genus omne veneni:
Dipsadas/& Iaculos celeres/hydrosq;/nepasq;
Natrices/Colubros/& Caetera quae per Eremum
Solibus arentem virosa animalia serpunt.
At gemini fratres pecus hoc in membra magorum
Conuertere:diu tortos saniecq; fluentes
Pestifera miserati homines pepulere Colubros
In deserta procul nullis habitata colonis.
Vt premerent rixas incerto semine natum
Infantem qua luce parens produxerat illum
Ad populum fecere loqui/nec proditus author
Eius adulterij:sed falso crimine functus/
Reddere quem voluit mendax infamia sontem.
Vrbs ea clatrato clausas in carcere Tigres
Forte habuit/quae tunc aditum prebente Megera

Exierant: & iam strages asperrima passim
Aedita per turbas totam tremefecerat vrbem.
Hoc vbi nouerunt fratres crudelia monstra
In naturam ouium mitem vertere precando
Atq; immansuetum subito extinxere furorem.
Post varios casus & post miracula tandem
Plurima digressos alias tradduxit ad oras
Spiritus ille potens homines impellere quo vult.
Obseruata illic qua totus ad orgia luce
Conflueret populus templum subiere.palamq;
Ex statuis iussere Deos prodire latentes:
Et latebras aperire suas/ac frangere saxa.
Ecce duo visi subito volitare per auras
Aethiopes/suaq; horrisono simulachra fragore
Sternere humi penitusq; suas lacerare cauernas
Protinus hoc tanto plebs exanimata tumultu
Pernici dat terga fugæ. Tum tota repente
Turba sacerdotum sanctos inuasit/& armis
Oppressere viros: simulachrorumq; ruinis
Contriuere/deos animis furialibus vlti.
Nec mora cœperunt mugire tonitrua Cœlo
Nigrescente: micant subitis ardoribus auræ
Fulminaq; in templi molem contorta superbam
Dissoluunt conquassatis laquearia tectis
Ecce ruit sublimis apex/luxata sequuntur
Marmora cum strepitu ingenti: sublatus in auram.
Puluis it/& templum in partes est quattuor actum.
Sic vbi traxerunt ad Christum Persida totam
Migrauere animæ fratrum super æthera sanctæ:

DE DEDICATIONE TEMPLI.

Ex solymæ gentis salomon prudentia & auro
R Inclyt⁹ vt fecit tēpla illa excelsa/ manumq;
Imposuit summam/celeberrima sacra vocar

Principibus magna cum relligione peregit.
Nam centum viginti ouium cecidisse feruntur
Millia/viginti vero duo millia (visu
Res miranda) Boum: sacras olocausta per aras
Tanta renidentes illis arsere diebus.
Tot pecudum fusus potuit decurrere sanguis
De cliuo pendente sion procul vsq; iacentem
Iosaphat in vallem/riuumq; implere rubenti
Caede tenebrosa factum cui nomen ab vmbra/
Non ab odoratis vt plaebs putat inscia Cedris
Addidit & varia decerptas arbore frondes:
Graminaq;/& flores/& millecoloria serta:
Balsama/& ex pingui stillantem cortice myrrham/
Cinnama/Tura/Arabes lambebant sidera fumi.
Addidit argenti decus/& vasa aurea signis
Aspera/& auectas Gangis de littore gemmas.
Hoc ideo factum/quo rex ostenderet ipsis
Omnia deberi superis magnoq; Tonanti/
Omnia qui vitae nobis alimenta ministrat
Assidue: & moto vires dat rebus olympo/
Quas generat tellus/& quae nascuntur in vndis.
Ipse etiam populo faciente silentia & aures
Ad longas tendente preces multa ore profatus/
Vt deus aeternum templi custodia & vrbis
Esset/& ad gentis corda inclinaret amorem.
Pro pietate Deum tali de culmine mundi
Aduentasse ferunt: regisq; ad limina lapsum
Collaudasse pios animos/operumq; labores:
Promisisse etiam templi populiq; habiturum
Se vigilem semper ventura in saecula curam.
Mox hic ab antiquis nostros deuenit in annos:
Nam noua coelitibus magnis delubra Deoq;

Pontificum prece ture mola sacramus & igne/
Ac crucibus circū pictis quæ dæmones arcent.
Marmoreas etiam Diuum sacra ossa per aras
Condimus: & tales ritus Encænia dicunt.
Aduertendum etiam calices & liba teneri
Inter sacra super mensas de marmore vino
Esse opus: & triplici velanda altaria lino/
Vel duplici saltem: Nam lintea plura leguntur
Exanimum Christi quibus inuoluere Cadauer.
Talibus obsequijs deus inuitatus in ipsa
Templa venit: superi veniunt: & vota precantum
Intellecta ferunt patris oīpotentis ad aures.
Cum solymæ quondam supremum incumberet vrbi
Excidiunt/superi qui templa arasq; tenebant
Auditi sunt nocte loqui migremus ab istis
Sedibus: ista graui mole deuota ruinæ.
Hinc patet in templis Diuos habitare/quonsq;
Officio functi fuerint/alioq; vocati.
Propterea in templis nihil exercere nihilq;
Dicere fas quod Diuum oculos offendat & aures.
Vota preces & sacra decent altaria: & omni
Tempore diuinis illic de rebus agendum est.
Hic mulier velare comas abscondere vultum
Pectoraq;/& gestus debet cohibere petulcos.
Nam nihil est quod sic mores vt fœmina frangat.
Templa quoq; a graiis appellabantur Asylla
Quod qui confugerent illuc iura ipsa vetabant
Inde trahi: mos hic nostro seruatur ab æuo.
Nam templum est diuina domus: legesq; profanas
Non patitur/sed colla iugo fert libera ab omni.
Nos etiam nos templa Dei sumus: intima corda
Ipse habitat/stygio nisi sint incesta veneno/

Qualia sunt per lustra hominum tenebrosa vagantū.
Et nullum est aliud templum æque nobile/nullum
Gratius hospitium superis:reminiscere vatum
Atq; sibyllarum quorum deus ora mouendo
Pectora venturos docuit mortalia casus.
Exornanda igitur mens relligione/pudore/
Iusticia/pietate/fide/ nam talia Diuos
Delectare solent: & nos in sidera ducunt.
Templum aliud Deus ipse sibi mirabile quondam
Fecit ab exortu rerum cui nomina Cœlum.
Luminaq; appendit semper lucentia/ solem
Et sua perpetuo variantem cornua lunam.
Magna etiam Venus est lampas/quæ porrigit vmbrā.
Iupiter/& Mauors rubet hic/argenteus ille
Post venerem lucent:summo saturnus in orbe
Pallet. Atlantiades se in paruum colligit ignem.
Hoc est vestibulum templi sublimis.eunti
Altius offertur spatium sine fine sub alta
Abside: & æternis illic splendoribus ignes
Tot numero lucent/quot sunt per littora harenæ.
Multiplices rerum formas ea lumina certis
Distincta ordinibus reddunt.apparet imago
Lanigeræ pecudis/Tauri/iuuenumq; duorum.
Cancer in obliqui sedet alto limite Circi
Versus hyperboreos axes:Leo proxima Cancro
Tecta tenet:sequitur Virgo:sub virgine Libra:
Scorpius/& formæ senior coniunctus equinæ.
Mox caper humentem tollens sua cornua ad Austrum
Ac iuuenis qui spargit aquas:piscesq; nitenti
Tergore,& obrizum squammis imitantibus aurum.
Stant leua dextraq; aliæ/quas dicere longum est/
Vndiq; diformes pecudūq; hominūq; figuræ:

Rerum etiam plantarum anima sensuq; carentum
Vt Quadriga/Ratis/Crater/Lyra thracia/plaustrũ/
Araq;/& ardenti radians mucrone sagitta:
Atq; vtrinq; poli/rectoq; per inuia mundi
Viscera discursu longus se porrigit Axis
Qui volucri motam torquet vertigine molem.
Si magis alta petas/semper maiora fereris
In spatia: & missos longe sine limite tractus.
Hic æterna quies/hic est æterna voluptas.
Huc veniunt humanæ animæ quæ templa frequentant
Facta manu in terris/quibus est pietasq;/pudorq;/
Vtaq; compagem Carnis pertesa caducam.
Qui templo defertur honor reuocatur in annos:
Et solitæ redeunt ad festa reciproca laudes:

FINIS.

IN SOLENNITA. OMNIVM SANCTO.

Ffert prima dies solẽnia magna Nouẽbris:
Nam superos oẽs vno celebram⁹ honore/
A Et noua cõi persoluim⁹ orgia ritu.
Siquid in hoc igitur toto peccauim⁹ anno
Hic delemus. Idem veteres fecere latini
Ante dies Christi: sed erant ea festa secundi
Mensis: & his nomen festis dementia fecit:
Stultorumq; dies illos dixere Quirites.
Extat adhuc Romæ moles amplissima: & author
Vt perhibent Agrippa fuit testudine grandi
Athereo similis cœlo: quæ dicitur olim
Vltori sacrata Ioui: magnæq; Deorum
Vt meminit Graiorum ætas antiqua Parenti.

Haec igitur Diuum Genitrix sua pignora molis
Istius haeredes faciens cognomina traxit
Omnibus a Diuis: dixitq; immania tecta
Pantheon. hoc templum Phoca donante recepit
Sacrorum Antistes Bonifacius: atq; fugatis
Inde simul cum matre Deis solẽniter omnes
Transtulit ad superos: verboq; sacrauit & vnda
Ac Maij celebranda die solennia nono
Instituit: Sed in has patres traxere Calendas:
Nam modo collectae fruges & in borrea missae
Ocia parturiunt: iam transiuere labores:
Cessauere operae: tempus geniale propinquat.
Bruma venit/glacialis hyems apparet in altis
Montibus: & canis albent iuga summa capillis.
In campos gelido iam descensurus ab axe
Implet rypheis Boreas aquilonibus vtres.
Apta celebrandis & idonea tempora festis
Haec prisci videre patres: Sed tempora Maij
Et si fronde virent multa/tamen aspera sunt
Saepius absumptis iam frugibus/atq; laborum
Et solis crescente aestu spatioq; dierum.
Cum sacrata aedes Diuis fuit ista/repente
Proripuit se se veterum tota illa Deorum
Colluuies. Cybele petijt sua Dyndima: Coniunx
Ianiculi fertur specubus latuisse sub altis.
Iupiter ideos saltus/Venus alta Cythera/
Iuno samum/Soboles Maiae Cyllenia lustra/
Delius in Delphos abijt/Vulcanus in Etnam:
Filia Latonae syluis prefecta recessit
Protinus in Delon/Neptunus in aequora fugit.
Pallas in acteos montes: Rhodopeia Mauors
In iuga: Dirceos Euan volitauit ad agros.

Cœlituum vero populos ad festa voluptas
Egit: & ornati roseis venere coronis
Tum veterum Cunei patrum pœana canentes
Et cum virginibus matres duxere choræas.
Et quæ supplitijs ac fuso sanguine Christum
Illustrem fecere animæ/quæ corpora longis
Afflixere malis/nec in ocia delitiasue
Proiecere dies/palmas gessere virentes
Ante Deum: lætæq; choros habuere frequentes.
Nos igitur patriæ memores cui viuimus, ad quam
Tendimus: hos tantos læti celebremus honores:

IN DIE MORTVORVM.

Prima dies superos Ciues colit: altera manes
Expiat/æternos non qui dānantur ad ignes
Quos spes nl'la fouet/quos nl'la piacula soluūt.
Sed quibus est veniale nefas vel origine ab ipsa/
Vel Capitale prius/factum veniale dolendo.
Sunt quos errorum benepœnitet: atq; doloris
Igne coquunt animi maculas/elephantiosimq;
Atq; Cicatrices: isti post fata feruntur
Ad superos. Sunt qui scelerum moriantur opacis
Impliciti tenebris: hi sunt qui tartara & altum
Precipites acheronta petunt. exiliter ægre
Frigide & insipide nec toto pectore quosdam
Pœnitet: hos q̄q̄ patris clementia in vmbras
Non agat æternas/tamen vt terrena relinquant
Somnia & antiquos habitus & inusta malorum
Semina curarum/per regna catartica/mittit:
Et quosdam permittit agi tenebrosa per antra
A/stygijs laribus: quosdam transire per ignes
Et per stagna facit/latrinalesq; lacunas.

Illudiq; malis lætbei a manibus Orci/
Acruis ac leuius meritorum examine facto:
Sicut in Alfonso dictum reminiscimur olim.
His presens deuota dies: suffragia dantur
His hodie: his crebris lucent altaria flammis:
Et paribus studijs vrbes ac rura parentant:
Februaq; exercent: sicut romana secundo
Mense superstitio Ioue tunc regnante solebat.
Quintuplici vero manes ratione iuuantur.
Prima salus oblata Deo sunt Azima liba
Et calices: prosunt animis ieiunia: prosunt
Quæ miseris donantur opes: Litanea/precesq;.
Est aliud si vera recens sententia patrum/
Manibus auxilium. Nam quædam æraria dicunt
Conflari ex meritis Christi diuumq; colentum
Aethera, romanus quæ dispensare sacerdos
Partiriq; potest/animisq; impendere functis
Corpore/qui elysios possunt sperare penates.
Auxilio tali factum indulgentia nomen:
Indulgere etenim blande inseruire vocamus.
His Deus extenuat pœnas & tempora pœnis
Assignata modis breuiat. nec credimus ista
Luce animis tormenta dari: sed gaudia pulso
Mœrore & lacbrymis campos resonare per illos:
Sicut, vbi lautis ineunt conuiuia mensis
Nuptiæ/& antiquo celebrata Charistia more.
Quæ in Criptis fuerant veniunt ad compita visum
Si quem forte suæ gentis patriæue per amplum
Conspiciant Erebum Superis a sedibus illuc
Descendisse. manus iungunt/dant oscula/quærunt
Quæ fortuna quærat viuos. quid agatur in orbe.
Terrarum: lætiq; trahunt solatia fando.

A ſt vbi conuerſo Titan delabitur axe
I n ſua tecta pedem referunt patienter/& æqua
M ente ferunt quæcunq; ſuis ſunt debita fatis.
T unc etiam multæ vinclis & carcere functæ
D imittuntur. habent proprios ea regna toparchas
A tq; magiſtratus: qui certa ſilentibus vmbris
I ura miniſtrantes animas ſoluuntq; ligantq;:
E t quaſi Minoes quidam dominantur auerno:
S icut in Alfonſo dictum reminiſcimur olim:

DE SANCTO LEONARDO.

N clyta gallorum pars eſt Aquitania monti
I P roxima Pyrene. Ligerim videt atq; Garunam
P er ſua piſcoſis decurrere paſcua lympbis:
H ic fertur traxiſſe genus Leonardus ab alta
S tirpe Clodouei francorum regis/& omnes
C ontempſiſſe ſuæ titulos & ſtemata gentis:
E t coluiſſe nemus conſorſq; fuiſſe ferarum
A ſper & incultus/cum poſſet epiſcopus eſſe/
A c nitidas habitare domos/& viuere laute.
H ic erat accenſus ſtudio pietatis: & ibat
E ſſet vt auxilio vinctis & carcere clauſis
A ſſidue ad regem. q; ſi quandoq; ſeuero
R ex animo ſe difficilem prebebat/ab ipſis
C œlitibus poſcebat opem: precibuſq; ſolebat
S oluere vincla/fores clauſas aperire/cataſtas
F rangere: & ex altis miſeros educere clauſtris.
C ontigit vt ſaltus rex & regina per illos
V enarentur/& vt ſæuos Regina dolores
I nciderit ſubiti partus: querimonia ad auras
I uit: & auditæ per luſtra ſilentia voces.
T anta pater ſubito pius ad lamenta cucurrit:

Et prece iam prope ducentem suspiria vitæ
Vltima cum tenero seruauit pignore matrem.
Rex igitur meritis illi pro talibusomne
Id voluit donare venus: sed grandius æquo
Ipse ratus donum/dixit sibi velle relinqui
Quantum nocte suo gradiens ambiret asello.
Ergo suo post q̄ plures collegit in vnum
Propositi socios syluis erexit in illis
Cœnobium statuens Magnæ delubra parenti.
Atq; ibi diuinos ritus exercuit vsq;
Ad Capulum/summáq; diem. cum sexta Nouembris
Surgeret incœdens croceis aurora capillis
Iuit in elysios felici funere campos.
Prætereo quantis viuens resplenduit vsq;
Ad Rhodani ripas ad Iberi fluminis vndam
Prodigijs grauibus morbis dum liberat ægros/
Dum latices quos sicca loci natura negabat
Elicit/atq; nouis vetitas dat fontibus vndas.
Prodigium maius vita est sine sordibus acta:

DE SANCTO MARTINO.

F r postica Nepæ fugiens ad limina tendit
P Prima sagittiferi Titan retrogradus astri.
C ras cū sole senex aderit/cōiunctus ab Arcto.
Iam parat Arcturus sua sidera/Cygnus ab Austro:
At simul hybernos solem comitantur ad ortus.
Autumnum missura foras subit hostia furtim
Tristis hyems/humeros niuibus conspersa/ caputq;
Nubibus vt quodam pluuiali vmbrata galero
Alget: & amphitapi circum velaminis oras
In glaciem ventis fluidum glomerantibus imbrem
Stiria fit: dicas hyali translucida frusta.

Durâ manus longos neruis extantibus vngues
Porrigit, & cilijs horrent caua lumina toruis.
Stat corio defensa rudi surasq; pedesq;/
Fronte truci mento incano/voce aspera & ægra/
Naribus in mundis/& semper in ora fluente
Pituita/pulmonem agitans præcordia vellit
Tussis: it incuruo pendens in pectora tergo:
Atq; vacillantem sustentat arundine gressum.
Aemonias igitur sole ingrediente sagittas
Surgit hyems/onerosa inopi/dannosa senectæ.
Temporis hæc inter duplicis confinia cum lux
Altera post decimam rediijt/martinia festa
Lætabunda colit sollenni ecclesia ritu.
Sabariensis erat Ciuis Martinus. At intra.
Italiam Ticini alitus damnata parentum
Numina contempsit: Christumq; sequutus ad vndam
Sponte salutarem teneris confugit ab annis:
Cum puer esset adhuc tacitam cupiebat Eremum
Viuere: tunc etiam nudum miseratus egentem
Cum sæuiret hyens solito crudelior/ ense
Quo precintus erat chlamydem diuisit: & illum
Parte tegens aliam sua traxit ad ilia partem:
Nec dum tinctus erat: sed adhuc Cathecuminus illud
Tam magnæ pietatis opus puer inclytus orsus.
Expulerant lucem tenebræ: per somnia Christum
Audijt ad Diuos illa sub veste loquentem
Ne tunica Martinus adhuc Cathecuminus ista
Induit. hinc constare potest q̄ habetur olympo
Calculus humanorum operum: q̄ debita nostris
Præmia sunt operis/& q̄ Deus omnia curat.
Miles erat proauos imitās/studiumq; paternum.
At cum pugna foret iam proxima sanguinolentam

Destituens artem renuit stipendia: sed ne
Segniter ac timide posset fecisse putari
Auxilio Diuum defensus & auspice Christo
Cum fremeret Mauors/et cum saeuiret Enyo:
Hostiles stetit ante acies sine lancea & ense.
Tunc in flore fuit diuina scientia: Christum
Qui sapiebat oues Petri pascebat & agnos.
Pictauense pedum gestabat Hilarius alta
Insignis pietate senex. Martinus ab illo
Iura ministrandi sacris temploq́ recepit.
Mox patrios longo repetens sudore penates
Transtulit ad Christum matrem. pater arma sequutus,
Infamesq́ Deos sua in impietate remansit.
Mox rediens vita functas in membra reduxit
Tris animas: vixitq́ diu secretus ab omni
Plaebe sub occulta sanctis cum fratribus aede.
Cum vero foret orbum illis pastore diebus
Turonense solum/Martinus idoneus illi
Officio visus populo plaudente Cathedram
Sublimen suscepit mops auriq́ animiq́:
Diues opum quibus arx emitur coelestis olympi.
Innumeris postq̄ toto resplenduit orbe
Prodigijs/postq̄ multas est passus ab Ari
Gente minas/longa moriens in pace reliquit
Coelo animam/spolium terris/famamq́ perennem.
Haec est laeta dies. ista populusq́ patresq́
Luce cados relinunt/& defecata per omnes
Vina ferunt mensas: ac libera verba loquuntur:
Talis apud veteres olim sacrata Lieo
Lux erat a priscis vocitata Pithoegia grais:
Quod signata dies aperiret dolia festus.
Sol hodie si clarus obit/denunciat aerem

A tq; molestam hyemē. Si nubilus/aera mitem
P rædicat hybernum: dant hæc prognostica natis
P astores ouium/cum seria fantur ad ignem:

DE PRESENTATIONE.B.VIR.MARIAE.

L audite: lux venit vigesima prima Nouēbris.
P T rima erat æthereū Virgo paritura Tonātē
D ulce refrigerium patri spes vnica Matri.
C um templo deuota fuit. cum prole parentes
P er ter quinq; gradus vino de marmore factos
A scendere domum sacrato in colle sedentem.
N am templo muliebris erat domus addita solis
D edita virginibus: quibus adiungebat honestas
P ublica cura nurus viduas. vt sancta docerent
I ura puellares annos/castumq; pudorem
I nfluerent illarum animis: & Palladis artes
I ngenio muliebri habiles. sunt Palladis artes
T exere candentes byssos/& vellera serum:
R ebus acu varium decus addere/fingere Arachnem:
P alliaq; a multis ducentia nomina filis
A rtifici plumare manu: deducere eburna
F ila colu sacras vestes factura leuitis.
V na tamen nurus inter eas velut altera Sappho
D octa peregrinas voces Sophiamq; Academi
S i quæ forsan erant studijs maioribus aptæ
V t quandoq; inter virides vsu euenit annos/
S cita puellares animos ad magna vocabat.
I sta videns Mariam socias præcellere in omni
M unere/doctrinis vegetam docilemq; puellam
E xcoluit varijs. Mosea volumina primum
E xplicuit: mox deduxit per persica regna:
A rmenios docuit reges/Medosq;/Scythasq;:

Troianosq; duces: & quæ gessere Pelasgi
Quæ Libyci/quæ romani/genus omnibus vnum
Prælatum populis: & gens fortissima quondam.
Multaq; preterea ad mores spectantia multa
De rerum natura adytis translata ab acheis
Traddidit/& menti tantum decus addidit altæ.
Tum quoq; cum superis habuit cōmertia Virgo:
Multaq; de Cœlo didicit/de principe mundi
Quæ mox ipsa suas Comites ipsamq; docebat
Vnde tot audierat dudum præcepta magistram.
His nymphæ studijs exercebantur ad annos
Pubertatis: vbi nubendi accesserat ætas,
Sicut ad Emporium merces/ad tecta parentum
Ducebantur: vbi fierent cōnubia more
Legitimo: genus vnde nouum/noua surgeret ætas,
Quæ suppleret auos: vt sic in prole manerent
Qui nequeunt ipsi semper superesse parentes.
Hanc deus & natura dedit mortalibus artem
Vt quam fata negant vitam retinere/suis dent.
Et viuente aliqua viuant in imagine saltem.
Hæc est illa dies igitur qua diua sub istas
Est ingressa domos. ipsam celebrate puellæ
Nubere quæ vultis. q si neq; nubere vultis
Non minus est celebranda dies. Seruauit vtraq;
Cœlibis & nuptæ vitam pulcherrima Virgo:

DE SANCTA COECILIA.

Oeciliam memini quondam cecinisse/sed ortus
C Supressisse diem/quam nūc opus addere fastis.
Hanc decimi mēsis decimo vetus ante Calēdas
Mos celebrat. Romæ matres delubra frequentant
Trans tyberina manu faculas & vota ferentes.

Talibus æternos animis debemus honores
Qui non circenses ludos/nec olympia/sed quod
Est grauius.vicere sui certamina sensus/
Et larium fraudes occultaq; bella Deorum:
Ac reges/regumq; duces/& verbera & ignes.
Corpus erat tenerum:sed mens adamantina.membra
Mollia:sed constans & inexpugnabile pectus.
Almacbium Virgo ferrum flammasq; minantem
Irridebat/vti cautes marpesia ventos:
Vt maris irati feruorem immobile littus.
Cyclade sub coa tyrio sub murice & auro
Hircinis vestita sagis/quæ texere contra
Tela solent Cilices/iuuenilia membra domabat.
Nupta virum fratremq; viri conuertit,& ambos
Misit ad Vrbanum/docuit seruare pudorem
Dedere se Christo/cultumq; negare Deorum.
Feruentes derisit aquas/ludebat in illo
Mortifero & bullas extra iaciente lauacro:
Romanæq; loquens ad circũstantia gentis
Agmina/damnabat Martem/Phœbumq;/Iouemq;/
Et saturnigenas alios quos Roma putabat
Esse deos/potuit Christum suadere latinis
Fœmina/& a veteri laruarumq; auertere cultu.
Non timuit gladios:sed merso in guttura ferro
Et per pulmones vsq; ad nuda inguina misso
Inuulgabat adbuc Christum populosq; ciebat.
Disce quod illius regeret precordia Numen.
Quantaq; in arcano latitaret pectore virtus.
Deniq; compositis rebus Christiq; suisq;
Ad superos victa fugit virgũcula Roma:

DE SANCTO CLEMENTE.

L tera Clementi lux tinnulla verberat æra/
A S pgit humū redolēte Thymo: suspēdit ad arās
V irgineas Lauros/& purpureos Amarāthos.
N am cum cessat humus flores proferre/coronas
T ransit in hybernas tepidis Amaranthus in vndis
L otus/& hæc primum reparat medicina colorem.
H ic romanus erat satus ex primoribus vrbis
O re/Clientellis/ac sanguine clarus & auro.
H unc sibi mandauit Petrus succedere tanti
I nstituens regni hæredem. Reuerentius autem
P rætulit ipse sibi geminos Cletumq́ Linumq́
I nsignes pietate viros/ætate priores.
A dde q͂ hunc morem de successore creando
T aliter/expungi penitus/ne forsitan illinc
S umeret ambitio vires/debere putauit.
H ic quia Faustinam magni de sanguine Neruæ
S isiniumq́ virum illustrem cum Coniuge Christo
S ubdiderat Roma procul ablegatus ab vrbe
H ellespontiacæ petijt confinia terræ:
P eruenitq́ Paron lapides vbi multa secabant
M illia Christigenum parios quibus alta theatra
T empla Deum regūq́ domos ornare solebant.
V t didicit q͂ magna foret penuria genti
D ulcis aquæ miserans turbam prece mouit olympum.
N ec mora sublato vidit pede veleris agnum
A lbicomi stantem vicini in vertice saxi:
A ccessit/ferroq́ locum percussit acuto.
E cce latex fluit vbertim de marmore fracto/
A tq́ coit qua terra cauo submittitur agro.
E t quia magnus ad hæc miracula littore ab omnī
G ræcorum concursus erat/ne templa Deorum
D esolata forent/Traiano a Cæsare missus

A ufidianus ad hoc littus tentauit eorum
I mmutare animos/Christumq; abolere minando.
A st vbi se frustra niti cognouit/in ipsum
D esæuire caput statuit.iuguloq; ligata
A nchora in ægæas Clemens demergitur vndas.
S ed cum Christigenæ starent ad littora tristes
E t simul ob tanti patris dispendia flentes
C orneli Phœbiq; preces fecere marinos
I re procul fluctus/& iter prebere per alta
A equora murorum in speciem pendentibus vndis.
E rgo introgessi passim tria millia/ templi
I nstar opus videre nouum de marmore/ & album
S arcophagum cum reliquijs: stabatq; sepulchro
P roxima quæ fuerat funesti conscia casus
A nchora:in abstruso maris hæc habitacula fundo
C ondidit ipsa suo diuina potentia testi.
M ox vbi discessit populus/ via clausa repente:
E t vada constrauit pelago salis vnda relapso.
D icitur hunc morem per sæcula longua quotannis
O bseruasse fretum:nam cum natale redibat
M artyris excluso ducebat semita ponto
T urmatim populos vsq; ad subaquatica templa
S ed sensim labente fide cum tempore/ Diui
A uctores istorum operum mortalia regna
D espexere malis offensi moribus/atq;
N eglecti a nobis nos neglexere vicissim
S ic periere fidem decorantia plurima nostram:

DE SANCTA CATHARINA.

E gia progenies sicut memorauimus olim
R C armine prolixo Catharina per Isidis arua
F loruit ingenio/forma/facundia in annis

P ubertatis adbuc:maiorq́ꝫ euasit in boras.
N on loquar vt nupsit(si vera insomnia) Christo:
V t digitos fuluo nitidos inuenerit auro.
C um populo presente deos damnaret & aras
E t sacra quæ Dores apellabant Ecatumben
N uper eo vectus Cæsar Maxentius/illam
A rsit.At obsœnos cum nil curaret amores
I n cbaos obscurum missa est onerata catenis/
P assa famen/longisq́ꝫ minarum afflicta procellis.
R betoras orantes pro relligione Deorum
V icit/& ex tanto referens certamine palmam.
I n se bominum sic conuertit menteśq́ꝫ oculośq́ꝫ
V t solet ætbereo vapor inflammatus ab igne
Q ui late longeq́ꝫ comis flagrantibus vmbras
D iscutit:& tristi magnos ferit omine reges.
P restantem clarumq́ꝫ ducem cum milite multo
P orpbirium/Reginam ipsam/nurunmq́ꝫ caternam
N obilium magnam sacras perduxit ad vndas.
A rmatos gladijs orbes magnoq́ꝫ volantes
C um stridore rotas ventorum turbine & igni
F regit agens frustra in fluctus conuulsa marinos.
S upplicio demum capitali affecta cruorem
N on babuit:sed lac niueuꝫ pro sanguine fluxit.
C œlicolæ corpus trans æquora rubra per altum
A era portantes posuere in vertice sinæ.
E t liquor ex membris mox vt tumulata fuere
I ncepit manare potens extinguere morbi
O mne genus:testis Mempbis/Babylonia testis:
T otaq́ꝫ turiferis redolens Pancbaia syluis
T am late vulgata buius miracula Diuæ:

DE SANCTO ANDREAE APOSTOLO.

N dræa germane Petri sanctissima Ionæ
A P rogenies/qui Baptistæ documenta viamq́
A nte sequebaris q̃ te cum fratre vacantem
R etibus acciret soboles diuina/ Nouembris
V ltima fert Aurora tibi pluuialia festa.
T u Gallileus eras/tu circa littora cymba
V ectabare trahens varios ex gurgite pisces.
S ed sine remigio Christus sine retibus vllis
T e docuit piscari homines/animasq́ vocare
E x scelerum stagnis stygijsq́ paludibus orci:
M ittereq́ ingentem Diuum in viuaria predam.
T u Pelopis gentes & Achaica regna peragrans
S pargebas radios vitæ ad mortalia corda/
S icut ad humanas acies Crinitus Apollo:
S parta vetus meminit Lacedæmoniæq́ Mycenæ.
A rgos/Amicbæiq́ lares/Alphæaq́ Pisa/
A tq́ aliæ Danaorum vrbes quas alta Coryntbus
C laudit/& angusto duplex mare diuidit Isthmo.
C um paritura nurus magno clamore vocaret
L ucinam:Lucina dedit responsa: Vetamur
O dilecta Nurus vobis succurrere/nostram
V ir prohibet galileus opem:concurrite ad eius
A uxilium/sibi nanq́ meum decus arrogat ipse.
S ic ait:Andreas interpellatus ad illam
M isit opem:sic diuinam compulsa fateri
V irtutem Lucina fuit:sic inuidus Orcus
C ogitur inuitus Diuorum accedere votis.
A st vbi deuenit pelopensia mœnia Patras
V nde patet procul ætolas prospectus ad vrbes/
A egeas proconsul erat:qui grandibus actus
P rodigijs/metuebat enim ne sacra Deorum
C orruerent/voluit diuino obstare furori/

Q ui necꝫ vulgares poterat componere rixas.
A egeas igitur cum nec terrore nec armis
P oſſet ab inceptis hominem reuocare / leuauit
I n lignum ſublime Crucis: quo maximus heros
S upplitio delectatus clamabat ab alta
A rbore ad aſtantes populos/Chriſtumꝗ docebat
I n ligno voluiſſe pati ꝙ ſemina mortis
T raxerit a ligno princeps in ſtemate noſtro.
T alia vociferans biduo ſic pectora plæbis
M ouit/vt Aegeæ mortem intentaret atroci
V oce fremens: quibus ille minis perterritus ibat;
C um lictore volens motos ſedare tumultus:
E t ſeruare hominem/fractiſꝗ abſoluere vinclis.
I d pius Andreas metuẽs clamabat/ abite
I te procul: neu me tali fraudate corona.
C hriſte faue/ſuccurre animæ terrena peroſæ
O mnia & in ſuperos tua me Clementia tollat.
T alibus orantem Deus audijt: Ecce repente
A ureus erumpens hominem circumſtetit ardor:
E t longis mens functa malis in ſidera fugit:

F I N I S.

DE ADVENTV.

A tidici vates orituri tempora Chriſti
P rædixere/velut cantu prenunciat ales
F V enturam criſtata diẽ: multoſꝗ ꝑ annos
E xplectata fuit Diuini gloria partus.
P roptere a poſtq̃ cœlo deſcendit aperto
L ux ea tam felix/patres voluere quotannis
T empore brũniali vota illa antiqua parentum

Pendenteſq; animos/& ſpes oſtendere longas.
Tempus id(Aduentum dicunt)modo quattuor vſq;
Tendit in hebdomadas/modo tris/ſed ſemper oportet
His tribus hebdomadis partem ſuperaddere quartæ/
Ad ſex vſq; dies quod ſexto implebitur anno:
Septimus hebdomadem cum iam compleuerit annus
Ad tres hebdomades lucemq; reuertitur vnam.
Hæc via perpetuum varians decurrit in orbem.
Meta dies Natalis erit: mutabile vero
Principium quandoq; opus eſt intrare Nouembrem
Atq; dies auferre aliquot:quandoq; December
Sufficit:hæc autem fluit inconſtantia ab ipſo
Natali quem fert modo ſol/modo Cynthia/& aſtra
Cætera/quæ ſeptem nomen fecere diebus.
Cum ſolenne Dei Titam Natale reportat
Maximus Aduentus/cum luna/breuiſſimus exit
Mars & Atlantiades/& Iupiter/& Venus addunt
Vnam quiſq; diem:dat lux ſaturnia ſextam:
Cuius apud ſolymam manet obſeruantia gentem.
Tempus id notat aduentum quo funera Chriſtus
Ad ſua & ingratam venit paſſurus ad vrbem:
Cum pueri frondes oleæ palmaſq; ferentes
Altiſonis alacres cecinerunt vocibus hymnos.
Tempus idem ventura refert in fine dierum
Sæcula,cum poſito requieſcent ſidera curſu.
Lucem illam metuendam/illud lachrymabile tempus
Plurima preuenient dira atq; horrentia ſigna
Proſtratura metu mortalia pectora magno.
Nam mare/nam tellus perturbabuntur & aer.
Totaq; ſtelliferi lugebit machina mundi.
Tunc Boreas Auſtro/zephyrus contrarius Euro
Bella gerent/põtumq; graui clamore frementem

In magnos adigent fluctus attollere montes:
Vorticibus quoq; spumosis sorbere carinas,
Aut ad marmoreas scopulorum allidere cautes.
Mortales etiam bellis flagrantibus Orcus
In varias aget ar̃unas:requiemq; negabunt
Terrigenis manes:Sæuæ ac sine Numine gentes
Templa profanabunt:Diuum reuerentia & omnis
Relligio fluet vt fractis solet vtribus aer.
Nec minus imbriferæ nubes & saxea grando
Fulmina & ardores & signa horrenda Cometæ
Hummos ferient animos/terrenaq; regna.
Astra videbuntur cœlo labentia sensim
Perdere splendorem sicut scintilla volatu
In cineres it tota breui.Sol maxima mundi
Gloria flaccescet.gelidoq; inglorius ore
Stabit: & obscuro tectus mœrebit amictu.
Lunæ autem iubar a Phœbi splendore receptum
Occidet/& prima sine maiestate latebras
Quæret inops lucis:totusq; erit ater olympus.
Hæc vbi contigerint magnum amplexabitur orbem
Flamma volans:terræ moles quæ innititur vndis
Vndaq; quam gremio circũflua sustinet aura
Conflagrabit:& hæc tam magna incendia surgent
Trans iuga/montanosq; apices vbi fulmina fiunt.
Hæc vbi facta/leues Deus in defuncta vocabit
Membra animas resonante procul clangore tubarum.
Nec mora/Cœlitũum Christus stipante Caterua
Adueniens magna cum maiestate sedebit
Aereo in solio/stabitq; ante illius ora
Omne hominum genus attonitum & parere paratum.
Terrigenum vero vitas scrutabitur omnes
Acriter:atq; nouis formabit legibus orbem.

De triplici aduentu satis hæc adiungere Fastis:

DE SANCTA BARBARA.

Arbara in excelsa/quia formosissima/turri
B Clausa tenebatur. sed cum contenta duabus
Non esset speculis/accito tertia fabro
Additur: id genitor cernens deprehendit in illa
Nescio quid discors a relligione Deorum.
Adde q in saxis Crucis apparebat imago
Vndiq; quam digitis virgo capiente figuram
Marmore signabat: cum perniciosius acuto
Inuasisset eam telo pater: illa volucri
Se pede proripiens montem diuisit/& altas
Se tulit in syluas: latuitq; silentibus vmbris.
At pater inuectus furijs per summa cucurrit
Saxa per anfractus montis/tandemq; repertos
Pastores scitatur vbi fugitiua lateret.
Nec mora/mentitur se non vidisse puellam
Primus adulterium sperans. Vidisse secundus
Se confessus vti pater illam perderet/iuit/
Ostenditq; locum latebræ. crudelior ipso
Patre/ambo longe indigni vitalibus auris.
Quod docet euentus. nam mox diuina sequuta est
Vltio/pastores conuersi in saxa gregesq;
Criminis admissi durant in sæcula testes.
At pater apprehendens fusos in terga capillos
Ad Nicomodeam traxit velocius vrbem:
Nam Bithinus erat. statuitq; ante ora superbi:
Iudicis accusans de relligione puellam.
Barbarus indigno suspendit ab arbore nudam
Supplicio iudex (heu res obscœna) pependit
In caput ad lignum pedibus sublime ligatis.

Hic ferrum/hic flammas/hic verbera passa/subinde
In cœcas demissa domos onerata catenis/
Extenuata fame: tandem concessa Parenti
Ducitur in montes ad quos confugerat ante:
Et post mille minas/& post opprobria mille
Verberaq; ad summum manibus iugulata paternis
Cum foret orta dies Nonis vicina Decembris
His defuncta malis superas euasit ad arces:

DE SANCTO NICOLAO.

O st nonas cum prima.dies ascendit ab ortu
P T hura cremãt Cilices/redolẽt altaria myrrhã.
Terra Crocũ qđ Tmol⁹ alit:viret vndiq; laur⁹
Pendula:littoreas figunt ad limina myrthos.
Nicoleos patareus adest/qui oracula Phœbi
Sustulit/& licias fecit desistere sortes.
Credimus hunc nondum voces formare potentem
Quam primum spirare datum est/habuisse dierum
Noticiam/sciuisse Deum/diuinaq; iura.
Ieiunabat enim(testis Pamphilia/testes
Phœnices/Lycij/Cilices/& Achaica tellus)
Mercurij/Venerisq; diem.Nam lactea matris
Nutrimenta semel tantum potare solebat.
Cum puero creuit pietas reuerentia/& omnis
Vt paucis vtar/diuina humanaq; virtus.
Quidam Ciuis erat Pataræ male sanus/opumq;
Prodigus:hunc Iuuenis rebus iam funditus haustis
Velle inopes stupro natas exponere sanctus
Audierat:quod ne fieret/tali obstitit arte.
Mane sub Auroræ radios ter in illius ædes
Conflatum nitidos aurum proiecit in orbes.
Hac ope paupertas hominis curata:pudorem

Virgineum/miſeræq; domus ſeruauit honorem.
Vrbs Cilicum preclara Myron paſtore carebat.
Propterea de vicinis regionibus illuc
Pontifices ſe contulerant:precibuſq; petebant
Aſſiduis quid vellet agi ſententia Diuum:
Dumq; ita conſidtant vox hæc audita per vmbras
Intempeſta ſuos dum nox conuolueret ignes.
Nocte fores templi qui primus adiuerit eſto.
Nec mora.dum templi limen cuſtodia ſeruat/
In foribus Nicolaus adeſt:collegia patrum
Suſcepere hominem tanq̄ ſi lapſus olympo
Eſſet/& a ſuperis:atq; impoſuere coronam.
Quot vero memorabilibus reſplenduit actis
Prodigijſq;/potens non eſt mea pandere Clio.
Pauca tamen narrare libet.Cum turbine Nautæ
Deprehenſi Cilices magno clamore vocarent
Nicolei viuentis opem/deſcendere quidam
Cælituum viſus ſancti ſub imagine patris:
Qui freta depulſo fecit placidiſſima vento.
Tris pueros quos impatiens proconſulis ira
Iuſſerat occidi properans ſubtraxit ab ictu
Enſis/& abſoluit iuſtos a Crimine falſo.
Cum Tiliam Triuiæ ſacram proſtraſſet/in aura
Eſt audita graui fugiens Dea flere vlulatu
Cum ieiuna fames illas ſæuiret in oras
Venit ad appulſas vicina ad littora puppes.
Et Cereris magnam pharias quæ annabat ad vrbes
Mercatus partem nautis mihi credite dixit
Creſcet veſtra Ceres:eadem menſura redibit
Quæ fuit in ſicula cererem quæ protulit ora:
Sic ſenior:ſic dicta fides ſine fraude ſequuta eſt.
Cætera pretereo longum factura volumen.

Pertransire tamen nequæo q̃ funere ducto
Cœpit ab illius membris decurrere riuus
Imbris odorati qui longa in sæcula fluxu
Perpetuo labens morbos auferre solebat:

DE CONCEPTIONE BEATE VIRGINIS MARIAE.

Rata salutiparæ lux est octaua Parenti
G Hæc & enim fuit illa dies qua iuncta marito
Anna diu sterilis tandem concepit: & ista
Pullulat ab radice grauis discordia rixæ:
Sunt etenim qui conceptus contagia in istos
Lapsa velint/magnãq; putent traxisse Parentem
Fomitis antiqui vicium/ cui fecit origo
Nomina.sunt alij quibus hæc absurda videntur.
Sicq; due veniunt ista in certamina secte
Nonnunq̃ magno implentes subsellia risu.
Aequanimes autem volumus si vera fateri/
Vanus vterq; labor/pietas temeraria/ preceps
Relligio/leuitas velata scientiæ amictu:
Nec natura potest illuc extendere visum:
Nec deus hoc docuit:nec re dependet ab ista
Nostra salus.Quæ nos igitur dementia torquet
Vt studeamus in his consumere litibus annos?
Siue sit hoc vicium labes qua sordida fiunt
Semina:seu sicut perhibent/absentia tantum
Iusticiæ/quam peccando fregere parentes/
Et sine qua qui nascuntur de semine patrum/
Exilio subsunt/postq̃ deus omnia solo
Emaculare potest & reddere splendida nutu.
Quid seu munda fuit semper/seu sorduit olim?
Hæc ea mortales non sunt quæ numina poscunt
Obsequia a nobis:studio dominatur in isto

Ambitio: & tumidis pugnans iactantia verbis.
At si sancta fides operas exposceret istas/
Esset opus pugnare pium/ sudare sub armis/
Exilium mortemq; pati: sed salua sepultis
His nugis est ipsa fides discrimine ab omni.
Adde q in vallidis certant pueriliter armis:
Hi pugiles/nec tela ferunt imbellia vulnus:
Ac si fœmineo fuerint contorta lecerto.
Qui prolem maculare volunt ad tempora primi
Respiciunt hominis/cuius peccata nepotes
Infecere omnis/lapsamq; in corpora mentem
Sordibus inuolunt: sed mox ne seruiat orco/
Sanctificant. At qui nolunt in sorde volutam
Extingunt in carne nefas/a debito habendi
Iusticiam soluunt/animam charitate perungunt/
Ante nouos q vita recens labatur in artus.
Iusticiam charitas etenim(si credimus istis)
Aequiparat. maiusq; animæ decus addere fertur.
Sicq; suos iusta affectus in somnia fingunt.
O miseri/non ne hæc deliramenta videtis?
Cur igitur tam ridiculis popularia corda
Obscurare opus est gerris? & scindere pacem
Inter mortales/qua nil descendit ab astris
Vtilius nobis? belloq; inuoluitis orbem?
Non est laudis inops virgo: tot floribus hybla
Non redolet cum sol auersi sidera Tauri
Ingreditur/segetes non tot spicantur aristis
Per libiam/quot sancta Parens preconia laudum
Verarum si quæris habet: figmenta relinquæ:
Et quod scire nequis/ne diuinare labora
Incassum/dignoq; diem celebremus honore:
Nulla fuit super hoc vnq sententia iusto

Proximior q̃ quæ magni de matre Tonantis
Consuluit/quotiens aliquo de crimine sermo
Noster agit/quotiens tractat peccata/silendum.
Ergo nec infectam dicas/nec labe carentem.
Obmutesce. Deus sciri hæc arcana negauit:
Cum redit ista dies/si nil prestantius isto
Forsitan occurrit/missus narretur olympo
Nuncius/vt sterili virtutem infunderet aluo
Defectum naturæ abolens in vtroq; parente/
Vt fieret talis diuino fœmina dono
Qualem progenies Cœlo ventura petebat:
Qualem nec causæ quæ sunt sub sidere lunæ
Quæq; super lunam poterant plasmare secundæ.
Nam deus hanc opus esse suum decreuit/& ipsam
Maioriq̃ nos studio/q̃ cætera finxit.
Verba hæc pondus habẽt/& in hoc sermõe reposta est
Emphasis/humane cui nil facundia linguæ
Par proferre queat. Lectam diuinitus esse
Vt nostrum cœleste genus portaret in orbem/
Grandius est q̃ naturæ fugisse tyrannum.
Sic etenim nostri labem dixere parentum/
Quod præesse velit sensum ratione fugata.
Et licet his olim nugis iuueniliter aures
Præbuerim: tamen vt melius cum tempore factum est
Iudicium/lis hæc mihi perniciosa videri
Cœpit/& ex grauium cuneis abigenda virorum.
Propterea modus iste magis quadrare videtur:
Nam secreta Dei quæ vestigare nefandum est
Clausa sinit: ratio Magnæ sic vndiq; Matris
Est habita: & legi non fit violentia nec fraus:
Hic iuuat istius quibus obseruantia festi
Venerit ex causis breuibus subnectere verbis.

A/Dacis rediens Abbas Helisinus ad arua
A nglica iam maris oceani spaciosa secabat
A equora/cum Boreas vastos attollere fluctus
C œpit/ & obscuro Cœlum subtexere nimbo.
I am crebro polus igne micat: cum grandine raucus
E rumpit fragor: & tonitru caua nubila frangit.
E cce ratis concussa salit: proramq; supinam
P orrigit in nubes: subitoq; cadentibus vndis
P rona ruit: rursumq; leui volat ardua saltu:
A uster adest: feriensq; ratem contorquet/agitq;
I n gyrum: pelagusq; vomit per transtra forosq;.
N ec mora flagranti correptum fulmine velum
A cribus ignescit flammis. Incendia rector
T anta videns clauo preceps de puppe relicto
L abitur: & nautis gelidus timor alligat vlnas:
D um trepidant omnes/subito super æquora visa est
F orma viri procera humeros vestita caputq;
P ontificali habitu. vocesq; erupit in istas.
H uc Helisine veni: tibi enim tibi nuncia porto:
P rodijt exiliens/quem sic affatur imago:
S i cupis incolumes socios e turbine tanto
D ucere: & in patrios tutus remeare penates
E gregiam promitte diem celebrare quotannis
Q ua Christi concepta parens: octaua Decembris
L ux ea/si menses eius numerabis ad ortum.
A nnuit his: votumq; pater suscepit: & aer
C ontinuo incepit pulso clarescere vento.
M otaq; composito siluerunt æquora fluctu.
F luxit ab hac maris irati formidine festum:

DE SANCTA LVCIA.

Enit ad australem lampas titania metam:
V Et subit Egoceron: verso temone Quadrigam
Flectit ad Arcturũ: pluuioq́ recedit ab Austro.
Producitq́ dies: dederat quæ tempora nocti
Subtrabit & longe nimium iam pœnitet vmbræ.
Mane oritur cum sole Draco contortus in orbes/
Complectensq́ virum: Piscis quoq́: & aurea quondã
Thraicij Vatis Lyra quæ placauit Auernum.
Ac maris vt perbibent olim/nunc incola Cœli
Cœruleus Delphin. tali stipante caterua
Phœbus ab infernis superos ascendit in orbes.
Diua siracusias inter sanctissima nymphas
Lucia quam magno quondam celebrauimus orsu,
Nunc addenda breui nostris modulamine fastis.
Pascasio siculæ dum sub Proconsule gentes
Vitam agerent infelicem,/quia durus & atrox
Prædabatur opes/insidiabatur bonori/
Cædibus instabat/Christum confessa Virago
Matris eleusine calathos derisit/& aras
Persephones reginæ Erebi/si fabula vera est.
Hæc ratio ꝙ vincla tulit/ꝙ clausa profundo
Carcere/ꝙ perpessa graues virgũcula pœnas.
At quia virginitas res est odiosa tyrannis
Iussa est ad cõmune trahi vicianda lupanar,
Sed noua res/& opus cunctis mirabile sæclis
Contigit: extemplo facta est immota/soloq́
Sic bæsere pedes/ac si radicibus altæ
Defixis in grande nemus conuersa fuisset/
Vt memorant prisci Vates de virgine Daphne
De Dryope/& Myrrha/de germanis Phaethontis.
Mille viris iuga multa boum coniuncta labore
Sudauere diu inualido. stipata deinde

Conflagrante rogo non.eſt exterrita flammis/
Non eſt læſa igni.demum per guttura ferro,
In ſacras animæ latebras ſpirauit adacto.
Alba decembrales aurora reduxerat Idus
Cum patuit reduci ſuperum domus alta puellæ.
Mercurij poſt iſta dies ſolennia ſecum
Tempora quæ vulgus dicit/ieiunia portat
Tres complexa dies.quæ conſtituere parentes
Vt tranſiret hyems noſtris innoxia rebus.
Neu raperet vites Boreæ penetrabile frigus:
Noſtra nec auferret glacialis ouilia Bruma:

DE SANCTO LAZARO.

Vcharia genitrice/Syro genitore creatus
E Lazarus antiqua vir nobilitate per omnem
Inclytus Aſſyriam Chriſti ſectator/& hoſpes
Vt ſtephanum Sæui preceps violentia Sauli
Suſtulit e medio/pelagi ſe credidit vndis:
Et ſine remigio geminas ad regna ſorores
Gallica perduxit terris peregrinus & alto.
Maſſiliæ tandem portus quos proxima terris
Inſula defendit pulſo procul æquoris æſtu/
Subgreditur ſoſpes parua cum plæbe ſuorum.
Hæc vbi pauit oues Chriſti per paſcua longo
Tempore conceſſit fatis mortiq; ſecundæ/
Septima poſt decimam cum lux foret orta decembris.
Hic eſt qui quondam vita defunctus ad vmbras
Iuit auernales:& ſubterranea regna.
At cum quarta dies a funere nata fuiſſet/
Vox ingens inſtar tonitrui perterruit orcum
Tale ſonans:Dominus rerum regnator olympi
Lazare te clamat:retro veſtigia verte.

Attoniti manes tenuere silentia: & aures
Vocis ad euentum intentas oculosq; tenebant/
Assimiles damis cum per dumeta latentes
Aduentare vident Vrsum/fœtāue Leenam
Ecce animam claro cernunt splendore nitentem
E/latebris limbi obscuris prodire: viamq;
Admirante orco superas inuadere ad auras.
Per caua terrarum mox spiramenta relabens
Inuetus hospitium rediit: iam tabida membra
Putruerant/spirabat odor teterrimus antro
Marmareo: sed viua animæ presentia fecit
Viscera/& extemplo fugit situs ille per auras/
Taliter ad vocem Christi reuocatus ab orco
Vixit apostolicæ retinens consortia turbæ:

DE SANCTO THOMA APOSTOLO

Nnua festa Thomæ vigesima prima Decēbris
A Fert Aurora.p̄es Didymū dixere/q̄ ipso
Nouerit ex tactu sanctæ vestigia plagæ.
Nam duo complexa est perfecta scientia/ firma est/
Et manifesta: fides firma est: manifesta vocari
Cum sit cœca nequit: sed quæ de sensibus exit
Partibus ex geminis constat: nam firma vocanda est/
Cum dubio careat: clara est/manifesta patensq;
Nam sibi sola sat est: omniiq; superfluit authos.
Hac ratione Thomam didymum dixere parentes.
Sed tamen aduertas q̄ & altera nominis eius
Sit ratio forsan melior: Thoma nanq; vocatur
Voce palestina/geminum quod Roma / quod Hellas
Appellat didymum/didymum dixere Pelasgi
Non q̄ ei fuerit geminata scientia: verum
Quid nomen Thoma significet monstrare volētes

Prima quidem ratio plus ingeniosa: sed ista
Verior est/si vis ambas/amplectitor ambas.
Medigenas postq̄ gentes/& parthica regna
Hircano vicina solo peragrauit: & illis
Fecit nota locis magni mysteria Christi/
Nuncius Indorum regis rubri æquora ponti
Mensus in Assyriam venit: fabrumq́ per vrbes
Quærebat/qui tecta suo sublimia regi
Schemate romano fabricaret & amphitheatrum.
At faber astrorum natus de coniuge fabri
Astitit: & fabrum se se confessus habeto
Hunc ait: ostenditq́ Thomam tum forte per vrbis
Cæsareæ fora reptantem: Quod plura? subintrant
Aequora rhiphæo spirante ad Carbasa vento.
Nam ruber humentes sinus est porrectus ad austros
Quo gelidus cursu Boreas fert vela citato
Aduenere locos vbi connubialia princeps
Festa celebrabat discis redolentia plenis
Viscera firmabant: & erant cōmunia vulgo:
Accubuere epulis. Casu Citharistria virgo
Hebraico modulans laudem sermone Tonanti
Hic aderat: dulces vt sensit Apostolus hymnos
Iuit in excessum mentis: subitoq́ remansit
Attonito similis conuerso in sidera vultu,
Ecce ministrorum quidam dum forsitan illum
Deridere dapes putat/& contemnere festa/
Sancta hominis stricto percussit tempora pugno.
Tale nefas Deus est vltus: nam solus aquatum
Dum petulans percussor abit/ ieiuna Leonum
Venit in ora: tenent etenim rura illa Leones
Sicut nostra Lupus fera martia/Dorcas & vrsus.
Nec mora longa fuit: ferus canis ore cruento

Attulit ad mensas posuitq́ sub ipsius ora
P.rincipis inuento diuulsam a corpore dextram.
H oc animaduertens Princeps deprebendit in ipso
E sse viro diuini aliquid. Cbristoq́ recepto
P rotinus ad sacrum venit cum coniuge fontem.
T otaq́ paulatim fines diffusa per illos
B arbara gens confessa fidem/Cbristumq́ sequuta est.
H is ita in Etbiopum sterili regione peractis
O ceani sulcantur aquæ/zepbyroq́ secundo
P ersida transgressi patrijs potiuntur arenis
Q ua fuerant magno statuenda palatia sumptu.
R ege salutato q̃ primum Lucifer ortus
A Q uestore Tbomæ conflata pecunia dudum
E rgo operis tanti subito numerata: subinde
R ex abiens totum bellis exercuit annum.
I nterea sine re viduas/sine dote puellas
M endicosq́ omnis cogens dispescuit aurum
O mne Tbomas: Regiq́ domum cõstruxit olympo.
R ex vbi cognouit fraudem/si dicere fraudem
F as/opus est sanctum/subito coniecit in atri
C arceris antra virum: sed mox reuocatus ab orco
V i superum regis frater regalia narrat
T ecta manu constructa Tbome/quæ vidit in astris
P œnituit facti regem/Cbristumq́ professus
A ere virum soluit/qui mox conuersus ad ortum
S olis: & ad terras quibus est peninsula nomen
A urea dum lemures abigit/dum languida sanat
C orpora/dum verbis Venerem proscindit acerbis
Ductu pudiciciæ studio Regina maritum
O dit/& amplexus latuit pertesa iugales
H oc ægra Rex mente ferens/ nudata coegit
F erre super candens bominem vestigia ferrum:

S ed gelidis grauis ardor aquis extinguitur orto
F onte/per berbosos saliens qui murmurat agros.
D uctus & ad solis templum prodire coegit
A ere larem: suaq; in terram simulacbra repente
S ternere/& ingenti templum prostrare tumultu.
Diuum ignominiam confractaq; templa dolentes
A rma sacerdotes animis flagrantibus arma
A rma vocant: nudisq; Tbomam mucronib9 vrgent.
A tq; ita subuerso migrauit in æthera sole:

DE NATIVITATE DOMINI:

O rtunata dies vigesima quinta Decembris
F T ot titulis splendens tantis ornata tropbeis.
T ota sub Augusto gemini quem limina Iani
T er clausisse ferunt/tellus pacata silebat
S æuaq; depositis Bellona quieuerat armis/
C um bona tam felix pepererunt sidera tempus
R oma triumpbatum scribi mandauerat orbem:
S olenneq; dari sibi regna per omnia censum.
E t cum quisq; solum peteret natale suamq;
T enderet in patriam: senior cum coniuge Iosepb
I n Betlebemeos ducens asinuq; bouemq;
V enit agros q ab oppidulo descenderat illo.
H ospitibus vero cum plena frequentibus essent
V ndiq; tecta/larem paruo sibi legit in antro
O memoranda dies & aperto splendida Cœlo:
N ox erat: & Capro iunctus tellure sub alta
S ol gradiens nostri radiabat sidera Cœli.
C ancer in excelso stellati Cardine mundi.
S tabat: in occasu qui fert in vertice Delta
D ux signorum Aries. Libræ duo bracbia in ortu/
C um soboles diuina nouem iam mensibus actis

Prodijt: & Christus terris apparuit infans.
Mox iubar immensum sine lumine solis & ignis
In tenebris ortum toto resplenduit antro.
O lux quæ nostri decus es & gloria sæcli.
Tum subito ex sese quam non acceperat ortam
Progeniem cernens tanti miracula partus
Mente volutabat Genitrix: aciesq; silentem
In puerum fixas admirabunda tenebat
Et genua insistens palmis ad pectora iunctis
Numen adorabat latitans sub imagine nostra:
O veneranda dies cunctis prelata diebus.
Ecce chori superum magnis pœna sonantes
Cantibus assistunt timidis pastoribus/o res
Nunq̃ visa prius/Diui pastoria corda
Sollicitant: puerique docent cunabula nati.
Pastores igitur caulis abiere relictis:
Et videre Deum propter iumenta cubantem.
O miranda dies nascenti conscia Christo.
Hac quoq; nocte magi clarum videre Cometam
Impendere iugis/cœloq; ardere sereno.
Hic est ille puer de quo vulgata per orbem
Carmina fatidicæ quondam cecinere Sibyllæ.
Tantaq; concordi vates presagia cantu.
Iste suo aduentu renouat puer omnia/leges/
Sacra/sacerdotes/secum noua sæcula portat.
Nec contentus erit iudei limite regni.
Sed faciet gentem regnis ex omnibus vnam
Imponetq; suo tractum de nomine nomen
Gentibus & regnis vsq; ad confinia terræ
Vltima/& obsessis circunfuso æquore terris:
O preclara dies omni memorabilis æuo
Ite lares procul inferni discedite templis

Gloria vestra ruit: veterem deponite fastum.
Delphice claude fores templi fallacis Apollo
Cortinam tripodasq́ ferens ceruice sub orcum
Labere: & ad stygias tua fer responsa lacunas.
I/Venus in tenebras: & tu saturnia Iuno
Cum Ioue: maiestas vobis cum nulla superstit
Amplius in terris/Erebi descendite ad vmbras
Rex verus sua regna subit: procul ite Tyranni:
Ponite personas/& quos rapuistis honores.
Hic puer/hic infans est qui Titania fecit
Sidera: qui solem docuit consurgere ab ortu
Tendere ad occasum/quo tempora quattuor anni
Ordine partiri/terrisq́ infundere posset
Semina tot rerum: tanta est in corpore virtus
Exiguo/teneris tam mira potentia membris.
O dilecta dies albo numeranda lapillo
Aetherei patris manet alta mente repostum
Et latet in membris verbum mortalibus/o res
Quæ caret exemplo: pietas diuina ferendæ
Hanc opis est meditata viã: descendit ab alta
Maiestate volens humili succurrere mundo.
O iucunda dies alacri dignissima plausu
Iste puer siccis ibit super æquora plantis
Ventorum pelagiq́ potens: dominabitur orco.
Ex stygijs reuocabit aquis in corpora vitas
Cum volet: ægrotis eius diuina voluntas
Infundet quotiens erit implorata salutem.
Et quandoq́ prius: nobis amor illius ingens
Non expectatis precibus succurrere nouit
O lux fausta nouos inter celeberrima fastos/
Qua Deus incepit facto succurrere mundo.
Aspicite vt nobis hodie se credidit: alto

A etbere descendens nostras se misit in vlnas.
P auperis hospitij sordes non horruit Authór
N oster: & humanis oculis apparuit ipse
R erum opifex. q si causam quæ mouerit illum
Q uæritis/hoc pietas opus admirabile fecit.
O nox quæ superas lucem splendore diurnam.
O nox delitias/nox quæ fers omnia tecum
G audia/nox omni maior meliorq́ triumpho.
O nox angelico cantu quæ sola fuisti
D igna frui: nox fausta die festiuior omni.
Q ua Deus in terras nectar pluit/ambrosiamq́/
M annaq́/Coriciosq́ Crocos/& hymettia mella.
S alue sancte Puer sæcli venientis origo
P rogenies magni semper mansura Tonantis:
S is bonus ætati nostræ/miserere tuorum:
E t tua sit semper miseris Clementia portus.
H ic vulgata leues aperire licentia ludos
C onsueuit: dubiæq́ aurum committere sorti.
A lueolum date: taxillos afferte/cubosq́
P ost epulas clamant. longas consumere noctes
H is studijs puerile opus est/& auara voluptas.
L udere vis? ne quid nimium/curare memento:

DE SANCTO STEPHANO PROTHO.

L tera lux primi celebrat solennia testis:
A P rimores fidei septem legere ministros
I nsignes probitate viros/ante omnia castos:
Q ui regerent muliebre genus viduasq́ nurusq́:
I storum e numero stephanus fuit. ipse docendi
I pse gubernandi curam officiumq́ gerebat
S trenue: & hunc odijs insectabatur acerbis
P lœbs iudæa neci Iuuenē dare certa pudicum.

Prodigijs et enim magnis erat inclytus inter
Christigenas: miriſq́ modis taxare ſolebat
Perfidiam Iudeorum figmenta doloſq́.
Dum fremit hæc rabies/laqueos dũ tendere certat
Ecce Lupus de gente rapax Iſacidæ Saulus
Se ſe infert vt in hunc primas exerceat iras.
Ingreditur turbam/verbiſq́ potentibus ignem
Seminat/accenditq́ animos/& ſuſcitat arma.
Pro patria/pro gente monet pro lege Deoq́
Non pugnare nefas/genus extirpare nefandum
Eſſe opus exclamat falſi mala ſemina Chriſti
In teneris abolenda herbis: ne ſurgat in altum
Immortale ſeges animis paritura venenum.
Talibus alloquijs preceps excita Iuuentus
Saxa rapit: volitant in morem grandinis orbes
Marmorei: multiq́ fugant de mœnibus vnum:
Nec mora nec requies: pulchrum ſæuire putabant.
Quoq́ magis noceant/augent clamore furorem.
Ipſe vbi ſe fractum ſentit/madidumq́ cruore
Vicinumq́ neci/genua incuruauit/ & aſtra
Suſpiciens vidit Chriſtum Cœloſq́ patentes.
Atq́ ait. o Cœlorum opifex ignoſce meorum
Carnificum furijs/Sauli miſerere Iuuentæ:
Nam neq́ ſe peccare vident: meq́ accipe teſtem
Chriſte tuum: gentemq́ tuam ſeruare memento.
Sic ait: & ſanctam tenues efflauit in auras
Suſpiciens animam: iacuitq́ in ſanguine corpus:

DE SANTO IOHANNE APO
STOLO ET EVAN-
GELISTA.

Aeta dies Iani sexto celebranda Calendas
L S urgit. Iohannes Centeno proximus anno
A uroram solito citius perducit ad ortum:
C onsobrinus eum Christus (Sic fama) volentem
N ubere cum lympham dulci mutauit Iaccho
T raxit ab incepto: venerisq́ cohercuit æstum:
C ommendauit ei matrem suspiria ducens
V ltima: & hanc eius tulit vsq́ ad funera curam.
H oc studio liber Licias peruenit ad oras
M ulta vbi perpessus sæui rectoris ob iram:
M issus enim Romam portæ fuit ante latinæ
L imina/supplicio quo non crudelius vllum/
N equiter affectus. feruens intrauit oliuum
N udus: & in tristi sensit nil triste lauacro.
V nctus in Atletæ morem sublimibus ausis
E xijt ad luctam inuitans hominesq́ Deosq́
S ecurus vitæ atq́ necis. rursumq́ reuersus
I n Liciam Pathmi exilio multatur / inopsq́
C ogitur in vndis vitam tradducere saxis.
D icitur huc venisse magum certare volentem
C um sene/ & auxilio larium tentasse marinos
I re super fluctus: & abissum intrasse profundam
Q ua delphines eunt/habitant vbi grandia Cete.
A t Deus ex templo lemures horrescere fecit/
I n medioq́ suas vires ammittere ponto:
T um magus infelix stygijs desertus ab vmbris
E st oppressus aquis/animamq́ reliquit in alga.
C æsaris extincti post tristia funera tandem
R egrediens Ephesum viduam reuocauit ab orco.
A Cratone viro fractos sapiente lapillos

Vt varias hominum curas & inania vota
Argueret/signo Crucis integrauit/ & ipsum
Edocuit Cratona fidem:gemmisq; redactis
In cumulos numum ingentes donauit egenos.
Forte duos iuuenes Christi documenta professos
Poenituisse videns sua q patrimonia turbis
Pauperibus subita nimium pietate dedissent
Cōtinuo fructicum fasces in publica missos
Compita in argentum vertit:Iuuenesq; vocatos
Ante oculos plœbis sermone redarguit isto.
Postq diuitias bene distribuisse doletis
Et facta est vobis pietas odiosa/querelas
Ponite:restuit Christus quæ acceperat/ista
Ferte domum:Christus vestro non indiget auro.
Ipse est qui syluis frondes/qui gramina campis
Qui frumenta solo/qui poma nucesq; quotannis.
Arboribus tribuit:qui cuncta animantia pascit.
Hæc virgulta istos fasces quos cernitis/ipse
Non ego in argentum vertit.nec cessat in horas
Gignere opes varias:terram transformat in aurum/
Rorem in margaritas/gignit per littora gemmas
Chrysolythos & carbones nitidosq; pyropos:
Pars hæc vestra:nihil Cœli sperate deinceps.
Ista senex.Iuuenum subito mutata quierunt
Pectora/& in lachrymas versi mala lucra & auaras
Execrantur opes:auriq; ardore leuantur:
Vimmaq; informam subito rediere priorem.
Cum foret in populo paucis post nata diebus
Seditio triuiæ ad templum quo dona ferebant
Vndiq; mortales terris ex omnibus/vna

C um plæbe et patribus veniens a culmine summo
I llud opus quod tota asia immortale putabat
E t quod erat numeratum inter miracula septem/
C um tonitru in terram fecit procumbere magno.
E t quo flagrantem premeret Proconsulis iram
M ortiferis bausit Cyatbis aconita duobus.
A tq; duas tali potu de corpore pulsas
I n sua membra animas tulit ex Acberonte profundo.
P rospiciens tandem sibi summum incumbere tēpus
V iuus bumum subijt: corpusq; in manna redactum
S unt qui translatum credant orientis ad bortos:
I n superos quidam: cæloq; ardente potiri:
H uic Vates Aquilæ formam tribuere q alto
D escribat sermone Deum/ q lumine viuo
A c vegeto sensu vidit mysteria Cbristi:

DE INNOCENTIBVS.

L tera mœrorem lacbrymas miserandaq; secum
A F ert lamenta dies: Nam rex audita Magorum
H erodes post verba anno crudele sequenti
E st aggressus opus/ cui par non viderat vnq̄
S ol qui cuncta videt tellure/ nec omnibus vndis:
N am betlebemeos perfundi sanguine campos
I ussit/ & infantes quot erāt in finibus illis
E nse trucidari cupiens extinguere Cbristum/
Q uem dixere Magi dominū regemq; futurum:
S ed celer aerio labens per nubila cursu
N untius bæc scelera & casus predixerat istos
A nte seni: puerumq; illis curarat ab oris

Hermopolim/quæ tunc erat vrbs ægyptia/ferri
O infame nefas quod detestanda libido
Regnandi/quod mens fastu viciata superbo
Protulit: infantes nudos a pectore matrum
Diuulsos stricto miles mucrone secabat:
Nec sceleris tanti causam furor ille sciebat.
Nam puduit regem causas aperire nefandæ
Cædis: in excelsas nubes in sidera clamor
Exijt/& spumans fluxit cruor vsq; sub orcum
Vicinæ planxere vrbes/audita per agros
Noctes atq; dies flentum suspiria matrum.
Hac quoq;(sic fama est)in tempestate peremptus
Regius est infans/qui lactabatur in illis
Forte locis/tantum dabat ira furentibus ignem.
Propterea lætos luce hac ecclesia cantus
Præterit:& tristi luget tot funera voce.
Cum tamen in solis sacram solemnia lucem
Hæc veniunt/quia læta eius natura diei est/
Cantica supprimimus tristem testantia casum:
Et per templa Chori repetunt Aleluya canentes:

DE SANCTO THOMA.

Ltera lux tua Diue Thoma clarissima gentis.
A Fama Chalidoniæ/seuiq; infamia regis.
Regia tu solitus tractare negotia magno
Cum splendore venis ad pontificalia tandem
Culmina/& excludens mores habitusq; profanos
Vertice sacrato bifidum diadema tulisti:
Sed regale odium dum relligiosa tueris

I ura ferens mare tranſiſti/ſenoneſqꝫ petiſti
M iſſus in exilium pro libertate tuorum
S ed tibi romano qui tunc ea regna colebat
A uinione ſedens Rbodani ſpumantis ad vndam
P ontifice auxilium contra bella iſta ferente
I n patrios repedaſti agros poſt tempore paruo
H inc magis exarſit liuor regalis/ & ira:
N ec tua te probitas illa inculpata micanſqꝫ
V ndiqꝫ ceu Titan ſummo cum incanduit axe/
T e potuit ſeruare.ferox immane cruentum
V irus in indomiti flagrabat corde Tyranni.
N anqꝫ ſatellitibus ſacra intra limina miſſis
E xcuſſit tibi ſacrum illud ſanctumqꝫ cerebrum
Q uod fuit ætbereo flatus labentis ab orbe
H oſpitum totiens/animæqꝫ inſigne ſacellum.
A d tua Cœleſtes Diui veniſſe feruntur
F unera: & exequias cantu celebraſſe ſuaui:

DE SAMCTO SYLVESTRO.

O ntifici ſummo lux vltima menſis & anni
P D edita Sylueſtro.preclara negotia/vitæ
I ntegritas non ambitio quæ tempore noſtro
I mperat/ad tantos illum perduxit bonores.
C uis erat Romanus opes/penus/borrea/menſas/
A c loculos in egenorum miſerabile vulgus
F undebat pietas imis immerſa medulis.
M ulta ſub atroci vitæ diſcrimina paſſus
T arquino prefecto vrbis ſeceſſit: & altum
S e in ſoracte tulit/ſub quo delabitur amnis

Albula/& in tacito fugit mala tempora saltu.
At postq̃ soboles Helenæ sanctissima Cæsar
Constantinus apud diuos hominesq́ fauorem
Nactus in excelso vidit Crucis aere formam/
Et petri & Pauli veros assistere vultus/
In terrena Deus fecit descendere pacem
Regna cruentatos probibens regnare tyrannos.
Tum rediit tandem Romam soracte relicto.
Atq́ sub Augusto magnos sortitus honores
Credidit e stygiis vmbris se in sidera tolli.
Tunc synodus Nicæna fuit celebrata sub ipso
Cæsare/& impietas Arri damnata volentis
Partiri naturam vnam Natiq́ Patrisq́.
Cæsar hic in nostram gestans pia pectora gentem
Maxima templa Deo Diuisq́ eduxit in auras
Immensas donauit opes/vasa aurea/fundos/
Vnde sacerdotes magnis prouentibus aucti.
Romam ipsam(quid multa moror)donauit/ad agros
Thraicios abiens aliam sibi condere Romam
Instituit/qua se angustis duo faucibus ampla
Aequora coniungunt contra Chalcedonis arua.
Magna quidem memorant alii miracula ab ipso
Aedita Syluestro.sed nullus idoneus author
Nec testis productus adhuc:ideoq́ relinquam
Talia quæ possint quædam figmenta videri
Nostra etenim nugas deliramentaq́ damnat
Relligio:nec dat linguis mendacibus aures.
Tunc quoq́ rhyphæo qui sunt sub cardine Iberes
Ad Christi venere fidem.captiua putatur
Conuertisse feras gentes & barbara regna

Fœmina/quæ fines bello peruenit ad illos.
Per varios igitur casus per plurima vitæ
Tædia Syluester placidam sine sanguine tandem
Mortem obijt/Diuumq́; domos peruenit ad altas:

F I N I S.

DE SANCTO HONORATO.

AD REVERENDVM.D.AVGVSTINVM GRIMALDVM EPISCOPVM GRASSENSEM.

Pars Asiæ versus Boreā Nicomedia patrē
Misit Honoratū/semen regale canendum
Heroœ clāgore tubæ: Sed lenta senectus
Obstat: & ī tenues cogit descēdere versus.
Andronicus puero nomen fuit, vt pueriles
Præteriens annos Christi persensit odorem:
Continuo figmenta Iouis veterumq́; Deorum
Posthabuit: fugitq́; suos cum fratre parentes:
Et duce Caprasio veri Cultore Tonantis,
Qui nemoris vasti latebras habitabat, & vmbram/
Ad fontem vitalis aquæ peruenit: & aura
Vectus hyperborea Nicomedica regna reliquit:
Naue per ægeum pelagus peruenit ad Isthmon:
Naue per Ionium siculas adnauit ad vrbes.

Post transmissa maris Tusci vada, naue relicta
Venit ad excelsum montem, qui nomen ab albo
Accipit Argento/summoque in vertice montis
Prospiciens noctu lucem, se a luce vocari
Credidit: accedens igitur Venerabilis antrum
Macrobij senis inuenit/quem corpore functum
Post biduum magno lacbrymans sepeliuit bonore.
Transijt Apoenini apicem/salebrosaque saxa
Versus ad Insubres/ad amoena sub alpibus arua,
Ad iuga quae cum tot Pœnorum millibus olim
Hannibal ascendit: teneris inuenit ab annis
Hoc iter ad superos: vt sic mutaret olympo
Magnanimus Iuuenis satis ampla opulentaque regna/
Vt reperiret opes ad quas extendere dextram
Nec mors/nec fortuna potest, nec mobile Cœlum.
Et fratri cui nomen erat Venantius, acres
Addebat stimulos/verbisque animabat ad astra.
Cingitur æquoribus nostris breuis insula, contra
Massiliam versus montani flumina Vari
Non procul a terris/Galli dixere Lirinam,
Insula desolata prius, serpentibus atris
Hospitium/deuota bydris/vastata Colubris,
Et simili pecudum generi: terra inuia nostris
Gressibus/& formidandis oppressa venenis.
Huc ope diuina fretus Nicomedis alumnus
Cum socijs venit quem tanquam incendia diræ
Expauere feræ: Quædam subiere latebras,
Interitu quædam subito iacuere per agros
Exanimes/Quarum nidor teterrimus auras
Inficiens/pestem vicina per arua ferebat

Propterea miserante Deo mare creuit/& æstu
Vndisono loca percurrens incesta venenum
Abstulit/& Zephyrus valles lustrauit & agros.
At quia non aderant dulcis solatia lymphæ
Continuo multa riguum prece marmore ab ipso
Cotibus'e duris fecit decurrere fontem.
Mox probitas/mox relligio producere fruges
Incepere suas/tantoq; ardore refulsit
In tantum iubar excreuit validissima virtus/
Vt multos populis ex circūstantibus ad se
Traxerit:Expediam paucis:post tempore paruo
Insula in Elysium potuit conuersa putari:
Vt chalybem Magnes/sic inculpabilis aurum
Vita trahit/portantur opes/delubra/domosq;
Aedificant:redolent horti/viridaria frondent:
Citrus olet,florent Myrti,fruticant Cyparissi.
At cum maiores Iuuenis venisset ad annos,
Et caua iam gelidis alberent tempora canis.
Quāuis enixe renuens multumq; reluctans
Est Arelatensis magno molimine pastor
Factus:& accepit tandem mitrāq; pedumq;.
Quo viuens/quo post obitum splendore reluxit
Mirandorum operum fari non si mihi Centum
Ora forent auxim:Sancti miracula Patris
Obstupuit Ligur & Gallus:trans æquora fama
Iuit ad Atlantem/subiit Garamantas/& Indos.
Pulsus ab hereticis qui seditionibus vrbem
Vexabant miseram sese in loca tuta recepit,
Vt mos est Nautis/cum tempestatibus atris
Aequora vexantur,sæuitq; Aquilonibus aer.

S ed breue post tempus rediens, de cordibus iras
H ausit: & eloquio accensam compescuit vrbem.
T andem vbi completo fatalia tempora cursu
A duenere/graui Deus in langore Iacentem
C ōmiserans animam missis ad sidera Diuis
T ranstulit: optatoq; frui concessit olympo.
Post decimam Iani lucem, tum sextus in altum
S ol abiens cœli summum conscenderat axem:

F I N I S.

G Loria vestra meo quia vulgatissima Cantu
N on eget o superi: vestræ plena omnia laudis
H æc cecini solis mortalibus/vt sua sursum
A d vos corda leuent/& vos clementer eorum
P ræsiduum sitis contra phlegethontida gentem:
E t curetis apud magnum pro pace Tonantem
A ssiduas proferre preces: Nam regna fatiscunt
O mnia/bellorum longo vexata tumultu.
I mpetretis item cum corpora nostra reposcent
F ata/domos nobis in summi vertice mundi:

H ec beati Honorati vita Fuit vltimum Mātuani opus & quia. Sero ad impressores missum Fuit nō potuit inseri loco proprio. qui est inter Gregorium Nazanzenum & Antonium.

Frater Anto. Paulini Carmelite Theologi Tetrasticon.

Ethnica Conticeat vatum iam tota poesis
Sacraq; Squalenter prebeat harpocrati,
Nam nouus astrifero descendit ab ethere vates
Multiplici verum. qui tonat ore Sophos.

¶ Impressum. In Florẽtissima Lugdunensi Ciuitate. Solertia. Stephani de Basignana. Gorgonij. Carmelite. Doctoris. Theologi. In officina. Bernardi Lescuyer. Regnante. victoriosissimo Francisco Francorum Rege. Christianũ orbem. Moderãte Leone. decimo. Animarum tutissimo Medico. 1516.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO. VSQVE AD QVATTVOR ANNOS.

STEPHANVS.B.GORGONIVS CARMELI
TABENEFICO PATRONO POSVIT.

¶ F. BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI BLASIVS CAPPADOX.

AD REVERENDISSIMVM LAVRENTIVM PVTIVM.CAR.SANCTORVM QVATTVOR.

R æcipua in diuos qui relligione feruntur
N on satis esse putant illis impẽdere mentẽ.
P At҄ animũ/sed signa dicãt/altaria/ludos/
P yramides/sacras vestes/sublimia templa.
A st ego quẽ fecit Christo deuota volũtas
N on fortuna inopem/cum sim indigus æris & auri
E t sine fortunis/quid agam? nec҄ promere carmen
F as mihi Cœlitibus dignum:non est mea tanti
B arbitos/vt moueat syluas & marmora:non sum
A mphion Dirceus ego/non Thratius Orpheus/
Q uos traxisse feras memorant/& flumina cantu.
Q uid faciam? prestare potens si grandia non sum/
N ulla feram? non sic mater sanctissima rerum
M e natura docet:quæ fusa per omnia mundi
M embra suas iusta vires operatur vbi҄
S emper iners metuens at҄ infœcunda videri.
S urge igitur mea parua Chelis/si tollere in altum
N on poteris vocem tenui modulabere cantu.
I ste labor ꝙꝙ vulgo videatur inanis/
N on parui tamen ante Deum cui cognita corda
Q ui videt affectus/& voce carentia vota
E st meriti:laudes curat Deus:ista litantur
A/superis holocausta:nec est præstantior vlla
H ostia in elysijs pietas vbimaxima campis.

Nulla Deo domus est illic sacrata/nec ara:
Coelum ipsum templum est ingens/sunt lāpades astra:
Victima/Coelituum cantus Osibana sonantes.
Sicut enim paean Phoebo/dithyrambus Iaccbo
Carmen erat quondam/sic vsq; ab origine rerum
Est Aleluya Deo:necnon Osibana per altos
Elysij campos/& per mortalia regna.
Ergo mihi monumento aliquo celebrare volenti
Cappadocum te sancte pater/recitanda videtur
In primis tua contemptrix Regumq;/Deumq;
Quos vetus a laruis aetas delusa colebat/
Relligio/saeuisq; fides animosior armis.
Nostra igitur Zephyris venias ad vela secundis:
Et rege per fluctus Cymbam noua dona ferentem.
Cappadocum populis vrbs est antiqua:Latini
Dicimus Augustam/Graeci dixere Sebasten/
Cui beneconsultum cupiens Deus optimus/illi
Traddidit in patrem sanctum mitēq; piumq;
Ingenio vultuq; virum cui nomen auitum
Blasius infanti quondam tribuere parentes.
Illa sub hoc paucis vrbs incrementa diebus
Magna tulit,tanq̄ si mox ex marmore in aurum
Transisset:fortuna fuit tam prospera genti.
Illis barbaries campis altissima quondam/
Ac feritas īmanis erat:nam sole remoto
Et regnante gelu mortalia corpora fiunt
Cruda nimis/digesta minus/transfusa per artus
Mens male conditos/contagia corporis haurit:
Et fit dura/ferox/preceps/imanis/& atrox.
Non aliter q̄ si noua vina in olentica vasa
Id vitium Miseris subeunt/& rancida fiunt.
Sed mutata sub hoc hominum natura magistro est

Q uod facit in terras magni sol gloria mundi
H oc egit bonus in populi precordia pastor.
S ol etenim terras radijs illuminat/annum
D igerit in partes/nobis alimenta ministrat:
E t quasi curator vigilans ascendit in altas
L anigeri/Libræq; domos/descendit ad axes
A eternum per iter: nec tempora perdit eundo:
N am fruges maturat iens/non negligit Indos,
N on fugit æthiopes/scythicis illabitur oris:
E t q̃ptum Natura sinit cōmunicat orbi
O fficium viresq; suas: more paterno
Q uæ loca cunctq; tenet fuso circū æquore. Nereus
O ceano in magno/nostræq; in Tethyos amplis
G urgitibus, fouet admoto splendore quotannis.
N on aliter q̃ sæua diu fortuna quieuit/
N octes atq; dies pre sollicitudine Pastor
A nxius impendit gregibus curamq; operamq;/
E t satis officio fecit pro viribus omni.
O mnia quæ legum lator morumq; magister
I nstituit Christus populi resonabat in aures
S emper/& exemplo plusq̃ sermone docebat.
H inc veluti virtutum alto de gurgite fluxit
I n populorum animos/& in intima pectora plæbis
P rouentus genus omne boni: crescebat in horas
F ertilitas/frugumq; ferax cultura bonarum.
V enerat huc & merce sua ditauerat vrbem
C æca fides/audita sequens/incognita credens:
E t casus animante Deo ridebat acerbos.
S pes quoq; semper inops/semper sitibunda futuri:
Q uæ velut expectans aliquid sedet ore supino.
V enit & Inuidiæ Charitas inimica suarum
P rodiga opum/necnon custos malus æris & auri

Oblitusque sui rapidis amor affuit alis:
Affuit & virtus quæ fortia temperat vndis
Vina superfusis, luxum cohibere gulamque
Et frenare potens vesani incendia sensus.
Venit & armipotens Virgo/quæ amplexa Colūnam
Palladium robur vultu pretendit & ausum.
Tu quoque preteriti memor/& presaga futuri
Temporis/& Iani duplicem vestita figuram
Tunc aderas. Aderat lances quæ portat, & ensem
Osa malas Astræa manus/inimica rapinis.
His pater hospitibus totam formauerat vrbem,
Affectusque omnis populus veniebat in istos/
Sicut ad vna omnes concurrunt pascua Tauri,
Corda manus/oculos/plantas/linguamque mouebat
Christus/& in cunctis (ita conciliauerat illos
Disciplina vigil sanctique industria patris)
Spiritus vnus erat. Quotiens ad templa vocabat
Festa dies/aderant curis ciuilibus omnes
Protinus exclusis/tota cum plæbe senatus
Matrone cum virginibus/cum pube senectus
Non illos vt nunc quando incestata facessit
Relligio, veneris proles in templa trahebat/
Sed pietas/& sancta Deus precordia pulsens/
At quæ diuini poscit reuerentia cultus
Cum patrata forent/omnes in tecta redibant
Sancti oculos/animum sancti/sancti ora manusque.
Incestus tum nulllus erat/tum nullus adulter/
Non raptor/non sacrilegus/non insidiator.
Tutus erat pudor in thalamis/in ouilibus agni/
Armentum in caulis/omnes via tuta per agros
Tutum æs in loculis/sine lite silentia toto
Muta foro/Charitas melior custodia rerum

Quam leges: vbi viuit amor peccata facessunt
Omnia: nil opus est prætore: superflua lex est.
Vt solet ad numerum tactis symphonia chordis
Surgere/sic animis innoxia vita per vrbes
Compositis oritur/qualis fuit ante parentum
Quam vetus improbitas diuinam accenderet iram
Affectus si lege carent/in bella ferarum
More ruunt. Virus pacẽ/ qui quæritis/istud
Exturbate, istas animorum extinguite flamas.
Hoc veri pastoris opus/qui pascere curat
Non morbo incestare pecus/quæ pessima totas
Implicuit terras hac tempestate libido.
Noxia si proferre caput vidisset in agro
Gramina/doctrinæ/rastris & vomere linguæ
Mox aderat steriles prohibens inolescere plantas.
Blasius his studijs/hac sedulitate solebat
Custodire greges/atq; exercere Talentũ.
Vt miseris afferret opem/quos ære alieno
Audierat morboue premi vel pauperis anni
Damna pati/vel sortem aliam tristem atq; malignam.
Ibat ad insignes aulas/& ad borrea Ditum
Res quibus est opulenta domi & cellaria plena/
Suadebatq; aliquid grandi depromere aceruo:
Atq; inopum patronus erat. sæpe aurea vasa
Ex templorum adytis cum res Reposceret/istos
(Sic accensa viro pietas) vertebat in vsus:
Sæpe loquens turbis/Christi patrimonia claudi
Non debere inopi/Christumq; dicasse trientem
Mendicis ex asse suo memorare solebat.
Istud idem sancti patres sanxere/volentes
In tres diuitias Christi discindere partes/
Quarum prima sacri fluat in collegia templi

V nde habeant mensas/medicos/habitumq́ ministri.
A ltera restituat labentia templa domosq́/
Q uas habitat sacer Antistes/Mystæq́ minores.
C ætera distribuat pietas/alimenta ministret
P lebi inopum/iuuet ægrotos & debile vulgus.
A t quia qui leges alijs dare cogitat/ipsum
E st opus in primis sibi legem imponere/nunq̃
I ndulsit genio,Genius conuiuia/somnos/
O cia/lætitiamq́ petit:quæ singula pastor
O ptimus aufugit doctus tolerare laborem/
T ormentum circense pati/quod harundine trita est
N on leuibus plũmis nec molli vellere fartum.
D ifficiles etiam curas æstumq́ geluq́/
S pirituumq́ dolos ac tentamenta malorum.
N am sine laruarum insidijs & pseudo Deorum
V ulnere fas nulli mortalem euadere vitam.
D um pius in terris diuina negocia pastor
I sta gerit/duce Marte Deum conuenerat omne
C oncilium subter cautes trinacridos Aetnæ/
Regnat vbi flãmarum opifex qui fulmina cudit.
H ic lemurum proceres vltro citroq́ loquuti
Plurima pro imperio pro maiestate Deorum
D ecreuere alium latio preponere Regem.
C arus enim qui tunc belli molimine magno
V exabat Persas q̄ erat mansuetus & insons
Christigenis,genus est visus nescire Deorum:
P roterea statuere illo violenter abacto
V estigare nouũ cui mens atrocior esset/
A tq́ magis crudum ingenium/quod perderet omnes
R elliquias Christi/vetereśq́ reduceret aras/
L ectus ad excidium Cari Vulcanus ab Aetna
D euolat in libyam/piceaśq́ ex æquore nubes

Cogit/& excitis per cœlum ĩmurmurat auris/
Nec mora/per libyæ campos cum fulgure fulmen
Intonuit/noua tempestas nigrescit ab Austro/
Iam pluit/& crebris ardet cœlum ignibus omne.
Intentatq́ꝫ freto & terris horrentia bella:
Mortales miseri quid agant in turbine tanto
Ignari tanq̃ pecudes indagine clausæ
Corda tremunt/animosq́ꝫ leuant ad numina tristes.
Ecce super Persas ventis agitata coruscant
Nubila/& in nebulis animæ phlegethontides ardent:
Nam stygij manes ĩmiscebantur opacis
Nubibus & ventis/tempestatemq́ꝫ fragosam
Ad loca patrando sceleri opportuna ferebant:
Mulciber in nimbis formauerat igne coacto
Fulmen/& in grauibus Cocyti extinxerat vndis
Sæpius/adijciens sulfur Phlegethonte petitum.
Iam furit impatiensq́ꝫ moræ retinacula frangit
Ignis/& ingenti fugit extra nubila bombo:
Dum trepidant omnes/dum sanguis in intima corda
Proripitur/fragor irradians tentoria Regis
Intrat/& includens animam pulmone sub imo
Respirare negat/vitamq́ꝫ a pectore soluit.
Rex iacet exanimus/tristisq́ꝫ per omnia castra
Fama volat casus/tenditq́ꝫ per aera Romam.
Officio functus redijt Vulcanus in Aetnam.
At cui cura noui Pallas Tritonia Regis
Qua lemures norunt facinus conglutinat arte:
Se insinuat primorum animis totamq́ꝫ subornat
Militiam/plæbis palpat precordia:blando
Aduersos operi mollit popismate:festos
Cõmemorat turbis ludos/mensasq́ꝫ dapales/
Quas Cæsar prebere nouus consueuit/& omnem

Lautitiam/vota incendit popularia/voces.
Clamoremq; ciens it castra per omnia/tandem
Delegit Castrensem hominem toruo imperiosum
Lumine:cui nomen veniens a voce Diocles.
Exultauit vbi scelus id crudele peractum
Vidit/& inuento risit lætata Tyranno.
Cæsar hic imbutus Phœbo/Ioue/Marte/Minerua
Dijsq; alijs Saturne tuæ qui nomina gentis
Accipiunt Christi populum depellere toto
Orbe parat/fieriq; iubet prisco omnia ritu/
Vt Numa & antiqui reges docuere latini.
Aeneas etenim quando ad lauinia venit
Littora/sacra tulit secum victosq; penates/
Et dedit indigenis/docuitq; arcana Deorum
Orgia/quæ æternos ea gens seruaret in annos:
Multa quoq; Euander prius & Carmenta sacerdos
Arcadijs olim tulerant libamina ab oris
In latium/quæ post obseruauere nepotes:
Tusci etiam quædam deliramenta tenebant
Quæ genitus tellure Tages inuexerat olim:
Hæc igitur Cæsar non quæ de littore Ianus
Attulit Assyrio/postq̃ seruanda per omnes
Vulgauit populos/odio stimulata Deorum
Indocilis cepit sæuire licentia Vulgi:
Christigenæ tanq̃ genus execrabile passim
Diripiuntur/opes fisco addicuntur/& ipsi
Si dare sacra negant/vinclis/ferro/ignibus/vndis.
Tantaq; mox facta est Ceritæ insania turbæ
Vt sine iudicijs homines sine legis & æqui
Ordine inauditos nudato inuaderet ense
Publice/& in templis Diuum/totaq; per vrbem
Rex horrenda/ipsoq; etiam damnata sub orco/

Frustatim concisa hominum tellure iacebant
Corpora/quæ tumuli non dignabantur honore
Sacrilegæ gentes ne(quod funesta docebat
Relligio)requies animis errantibus esset.
Nanq; animas quarum iaceant sine honore sepulchri
Corpora/posse negant stygias transire paludes,
Cædibus(auditu triste ac miserabile)tellus
Ebria sanguineas nubes tollebat in altum:
Vt cum vere nouo proscissis vomere campis.
In fumum se soluit hyems iam sole sub altum
Immittente solum radios/almumq; teporem
Vda humus exhallat bibitos in nubila nimbos.
Tum pleriq; patres sancti cum tale viderent
Excidium/fugere vrbes/& more ferarum
Per deserta vagi cæcis latuere cauernis.
Ista ego crediderim per noxia tempora Paulum
Niligenam sole ardentem qui primus Eremum
Incoluit/liquisse vrbes patriosq; penates/
Et didicisse togas textis componere palmis.
Tum Caius qui præsul erat Romanus/in altis
Delituit Criptis. Tunc Marcellinus & ipse
Romulidum pastor victus formidine Christum
Prodidit/& plena Marti libauit acerra.
At scelus id mox erubuit sensuq; recepto
Incepit damnare deos/extollere Christum:
Nec mors horribilis visa est:sed sponte cucurrit
In medios hostes/iugulumq; tetendit ad ensem.
Fortior impugnam post signa ammissa reuersus
Victor & ornatus viridi discessit oliua.
At cum Christigenæ quia sic peccauerat/eius
Membra vererentur tellure includere/olympi
Ianitor in somnis monuit/cum spiritus arces

In paradisiacas isset/non esse verendum
Corpus honorato patris insignire sepulchro.
Iuerat hæc pestis lemurum teterrima ad vrbes
Thraicias/ad Cappadoces/Bebricia ad arua
Atq; albana.cruor iam Thermodontidas vndas
Iam Phasis macularat aquas/macularat Araxem/
Littoraq; hircani maris/armeniasq; Syrasq;/
Medorumq; domos/niueiq; cacumina Tauri.
Albanis canibus qui dilaniare feroces
Sunt soliti tauros & debellare leones
Obijciendi hominum viuentia corpora postq;
Esuriem tulerant iam mos inoleuerat atrox.
Blasius hanc rabiem fugiens de more volucrum
Quæ quotiens noua tempestas consurgere visa est
In loca tuta volant/& sese in tempora seruans
Opportuna magis populi curæ atq; saluti
In densos abijt saltus stabula alta ferarum
Cum regnante tenet sceptrum vis sola Tyranno/
Et lex muta silet/quid agant qui viuere vitam
Insontem sanctamq; velint? æquissima tali
Tempestate fuga est donec bona sidera surgant.
Qui fugiunt iterum possunt pugnare/sepulti
Non redeunt in pugnam iterum.spes magna salutis
Est gregibus/cum pastor adhuc vitalibus auris
Vescitur/atq; eius reditus speratur in horas.
Cum potis est seruare gregem/si fugerit/atrox
Incurrit facinus/Sed cum violentia vincit
Et pastor prodesse nequit/sibi consulat ipsi:
Qui seruare alios cupiunt/seruare seipsos
Est opus/atq; suam in primis curare salutem.
Tunc igitur pastor lachrymans magalia linquat/
Et superis comendet oues/qui vincere soli

Horribiles casus atq; infortunia possint:
Altior æmonio mons est Argæus olympo
Semper habens hyemẽ/semper niue candidus alta
Vertice in excelso/tantumq; ascendit in auras
Vt supremus apex videat duo maxima vtrinq;
Aequora/quæ claudunt Asiam/vestitur opaco
Rupibus a summis vsq; ad vestigia saltu:
Per deuexa cadunt fontes/quibus humida tellus
Graminibus vernat/medicisq; se induit herbis.
Sæpius a ponto sese Medea ferebat
Montis in anfractus altos prebente Diana
Nocturno splendore viam/plenisq; canistris
Mille venenorum species in tecta ferebat.
Venit in hæc profugus deserta silentia Pastor/
Vestigansq; locum tutas vbi ponere sedes
Posset/in ascensu montis Titanis ad ortum
Repperit exciso loca subterranea saxo
Quæ Natura/vel Ars/vel vtraq; potentior ipse
Cœli & terræ opifex iam longuo excuderat æuo:
Repperit & grandem muscoso in marmore puppim
(Priscunt opus)insculptam ferro/miratus & alta
Mente putans/meminit iactatam fluctibus Arcam
Tempore quo totum Nereus se effudit in orbem
In summo sedisse iugo(sic fama ferebat)
Vt quodam in scopulo/cum vix foret æquore mersum/
Et patrem humanu generis timuisse carinæ
Naufragium/sed mox pelago assurgente leuatam
Nasse per immensam nec habentem littora Tethym
Qua flantes egere Animæ:fuit istius ergo
Indicium casus signata in marmore puppis.
Fecerunt inuenta fidem Conchylia passim
Per nemora in montes fusos testantia fluctus.

A nte fores sese latum effundebat in orbem
A rea/& in medio florenti margine septus•
F ons vitreis manabat aquis sub tegmine grandis
C astaneæ/quæ tunc frugem incipiebat echino
M aturare graui/fœtumq; aperire recentem:
E cce Deus dixit senior/Deus ecce suorum
P atronus/pastorq; bonus dedit omnia nobis
H ospitium victumq; simul: mihi porrigit arbor
V nde famē/fons vnde sitim restringere fas sit
E t dubitant homines superis se credere? qui vult
Q uod satis est vitæ non inseruire palato
I nueniet passim syluas alimenta per omnes.
H æc felix est vita hominum scelus ante parentum/
D um pia simplicitas viciata libidine nulla
N on sitiebat opes/sed erant communia cunctis
O mnia/dum pure passim & sine sanguine mensæ
S alue sancta domus/ sancti saluete recessus
S acrorum nemorum/saluete silentia curis
O pportuna pijs/ad quæ velut ad sua tempe
V rbibus antiqui patres fugere relictis/
H ic mihi mons Carmelus erit: mihi Numina faxint
S uccendi Elijæ sanctis precordia flammis.
S ic fatus senior cæco de vimine Cratem
I ncipit ordiri/multaq; intexere fronde
A rceat vt gelidam speluncæ a limine noctem.
E t folijs stratum accumulans arentibus antrum
Diuidit in partes geminas/ pars intima somno:
A ltera quæ luci magis est vicina dicatur
E xcubijs/& psallendos seruatur ad hymnos.
T emporis hæc ratio/noctes insomnis agebat
V sq; ad Luciferum/noctu ascendebat olympum
M ente legens exempla patrum: noctu omnia Diuum

Tecta reuiſebat meditans.ſed pronus ad aram
Lucida cum mediam duxiſſent ſidera noctem
Pſallebat tenui dauidica carmina cantu
Quæ pietas patrum ſeptem digeſſit in horas.
Cum Venus extulerat faciem/mox lumine preſſo
Matutina quies laſſos infuſa per artus
Ibat in eoi ſurgentia lumina phœbi.
Tunc vbi iam primæ laudes exſoluerat horæ
Ad ruris tranſibat opus/ne lenta nocentes
Ocia nutrirent curas deducere riuos
Florentem riguis adaquare canalibus hortum
Vertere tellurem/committere ſemina ſulcis
Exercere ſolum/teneras depangere plantas
Cura erat/& totam ſudando abſumere lucem:
Fiſcellas etiam virgis vel cortice ſecto
Texere/& in grandes ſyluam proſcindere aceruos
Vnde focis daret hybernis alimenta ſolebat.
Deniq; Thebei quæ per loca ſole propinquo
Deſolata patres geſſere negotia:ſanctus
Segnitiem fugiens exercuit omnia Paſtor:
Non vinum.libare Deo/non frangere panem
Tunc poterat:fortuna viris preſtantibus atrox
Hæc quæ ſunt etiam miſeris alimenta negabat:
Propterea vmbroſas rupes qua ſole putabat
Auſtrino nemus eſſe ferax aliquando peragrans
Syluestres Corylos & ſaxea corna legebat
Phagineaſq; nuces/barbataq; meſpila:nec non.
Mala comis iam deciduis tamen acria: & iſta
In ſua vectabat feſtis epulanda diebus
Horrea:cœnandum vero ſi lautus eſſet
Arida de calato promebat fraga colurno
Conſuetus finire acidis conuiuia ſorbis.

Cum sol pronus erat iam descensurus in vndas
Antipodum curru rediens ad regna cadenti
Vesperaq; æternos stellarum accenderet ignes
Moris erat laudes cantu recitare diurnas:
Et post corporeos animo indulgere labores.
Non aderant illic hominum consortia: Verum
Sylvestres (res mira) feræ quæ horrescere vultus
Sunt solitæ humanos patris ad spelea cubabant
More ouium/media quotiens æstate sub alta
Ilice pallentes armentum ruminat herbas.
Huc armata gerens falcatis dentibus ora
Sus ferus/& canibus iaculis bicoloribus Histrix
Noxia/ducebant catulos & longua trahebant
Ocia ludentes: necnon & meiere lynces
Purpureas soliti (dicunt Lyncuria) gemmas.
Nec Panthera ferox aberat: nec tergore Panther
Multicolor vario: nec quæ preuertere cursu
Fertur aues Tigris. solitusq; attollere sese
Vrsus in amplexus/& aperto alludere rictu
Quiq; solet villos cum vult mutare Tarandus.
Dammarum/leporumq; greges post prandia facto
Cum ceruis/cum Dorcadibus/cum Vulpibus illuc
Agmine tendebant/velut ad solemnia quædam
Festa. Lupi quoq;/& obliti feritatis Onagri
Innumeræq; aliæ pecudes sic mansuefactæ
Vt senior manibus missis ad guttura ad armos
Contrectaret eas/velut Armentarius ipsa
Quæ pascit iumenta/boues domitasq; iuuencas.
Discite mortales quid vita innoxia possit
Et q̄tum imperij/si non peccasset habebat
Ille hominum primus pater in genus omne animatum.
Nec pecudes manibus solum tractare solebat

Sed curare etiam si quam vel vulnera passam
Vel morbo correptam aliquo fortasse videbat.
Nec prius innocui patris de limine abibant
Quam Crucis in formam ducta dimitteret illas
Ad sua tecta manu. Volucres mirabile visu
Sic curat diuina pias Clementia mentes/
Assidue fruges aliquas & certa ferebant
Pabula/vt Helijæ sicco in torrente superbum
Dum fugeret Reginæ odium/deferre solebant.
Contigit vt quærens dictas a Pæone frondes
Atq; salutares magnis langoribus herbas
Montis in argei summam deuenerit arcem.
Hic vbi derterso frontis sudore leuauit
Lumina/se niueo quædam de marmore molis
Obtulit. aspectu structuræ insignis a mœno
Delectatus adit propius. monumentaq; priscæ
Militiæ agnoscens visum per singula versat.
Illic scriptus erat Tiphys pegaseus/& Argo
Prima ratis/ventoq; sinus laxabat Iason/
Orpheus/& fratres Helenæ Ledea propago.
Hic etiam patrem fugiens Medea/puerq;/
Quem memorant populis fecisse vocabula Medis.
Regis Alexandri pugnas: & Amazonas armis
Argolicis victas/vastataq; littora longe
Euxini hircaniq; maris monstrabat imago
Saxea/& atroci victos certamine Colchos.
Hic Lucullus erat ventosa per æquora vectus
Vtribus inflatis/toto admirante profundo:
Sculptus/erat Nereus: sculpte cum Doride Nymphæ
Spectantes sine naue ducem transmittere pōtum.
Hic disiecta mari classis mitridatica toto
Remigibus partim cæsis partim æquore mersis

Hic Pompeius adhuc felix vestigia pronum
Ad sua Tigranem posito diademate, rursum
Instituit regem. iuga per sublimia Tauri
Tendit in Assyriam/Solymasq; ascendit in arces:
Tu quoq; Cæsar eras bis annumeratus Ibero
Victor ab Oceano veniens per gallica regna
Atq; per Italiam per rura Philippica/& omnes
Emathie/campos/& per mareotidis agros.
Nam tu Cappadocum populos & pontica longe
Littora pacasti/terras meotidos vltra
Vsq; ad hyperboreæ gentis deserta fugato
Pharnace perpetuo romani nominis hoste.
Hic muliebre genus mammis bellatur adustis/
Militat ad Troiam/profert confinia regni
In Liciam/ponitq; Ephesum/magni Herculis arma
Sustinet/& totis fit gens celeberrima terris.
Multa super Persis qui regnauere per oras
Cappadocum/super antiquo rege Ariarate
Multa legi poterant/sed nomina plurima tempus
Leserat/& tenebram titulis inieceratætas.
His ita decursis procul apparentia. regna
Et positos sub monte locos speculatur ab alto.
Euphratemq; tuens lapsum de montibus altis
Armeniæ versus Syriam se voluere magnis
Molibus vndarum quonam descendere pacto
Possit ab eois secum considerat hortis.
Thermodonta videt/qui preterlabitur oras
Cappadocum versus Colchos/videt æquora Ponti:
Trapezunta mari appositam: Cerasuntaq; notam
Arbore/quam gelidis vexit Lucullus ab aruis/
Magnopolim/quæ in monte sedens cognomina magni
Pompei seruabat adhuc/Claraq; Sebasten/

Cuius agros longo cursu disterminat Iris
Amnis in Euxinum veniens/& Cæsaris vrbem/
Et quam Graiugenæ prisci dixere Comanam/
Quod cum crudeles aras fugisset Orestes
Et germana/comas illic posuisse feruntur/
Et grauis exilij longum finisse dolorem.
Ecce Tianenses agri/quos magna celebrant
Nomina Apolloni Boream qui vidit & Austrum/
Eoasq; domos/& Iberi fluminis ortum.
Ecce sinopeum littus/milesia gens hæc
Cyaneis olim multos dominata per annos/
Pyramus apparet:necnon Cydnusq; Sarusq;
Qui Cylices adeunt campos & in æquora currũt
Quæ tenuit varia famosus imagine Proteus.
Ecce Melas subit Euphratem/Boreamq; perossus
Tendit in Austrino terras ardore calentes.
¶ Cætera per campos & per montana notatu
Digna sequebatur visu:sed proxima iam nox
Ablatura diem Cœlum ascendebat ab ortu:
Ergo in tecta redit lignis oneratus & herbis:
Vrbs sub monte sedet/veteres dixere Pelasgi
Eusebiam,quo tunc preses cum milite multo
Venerat/& Ciues magna ambitione parabant
Quæ oblectare solent oculos & pectora regum.
Venatum iuuat ire,canes & retia & arma
Expediunt,sternuntur equi/succincta Iuuentus.
It lætis in pugnam animis,hi cantibus inflant
Cornua raucisonis:hi spicula lucida vibrant
Hi millos ad colla canum contra ora luporum
Sæua ligant,& ferratis collaribus armant.
Itur in Argæi syluas,vbi tanta ferarum
Copia,quanta auium leuibus secat aæra pennis/

Quanta gregum piscosę tibi Bænace natantum.
Nam q̃uis sæuiret hyems asperrima nondum
Nix tamen istius montis consperserat armos.
Vt ventum in saltus/nemorum per opaca silentum
Lustra/procul fragor auditus: fugere volucres:
Phagicolæ tanto somno abigente tumultu
Desertis trepidi Glires abiere cauernis.
Quiq; solent humeros caudis vmbrare Sciuri
Euasere pedum volucri leuitate per alta
Ramorum tabulata. Tonat mons omnis equorum
Hinnitu clamore virum/mugitibus altis
Cornicinum/crebrisq; canum latratibus. Echo
Errat/& auditas dum vult effingere voces
Ore facit fremitum/quem dant freta concita ventis/
Cum salit ad cautes/vel cum percurrit arenam
Littoris/& spumans voluit conchylia Nereus.
Perculsæ hac nouitate feræ pastoris ad antrum
Agmine conueniunt magno loca tuta putantes
Et sine vi quæcunq; senex incanus habebat.
In nnda tellure cubant/maiore tumultu
Sylua sonat semper/strepitusq; adolescit in horas.
Nec mora nec requies/aditus indagine claudunt
Et vacua expectant syluestrem retia prędam.
Cum labor incassum fieret/mirata Iuuentus
Castra mouet/magis alta petunt/penetralia saltus
Aspera vestigant: eadem fortuna laborem
Ludit/& inuentos aufert studiumq; operasq;.
Castra iterum transferre parant/sed pronus ab alto
Præcipites currus premeret cum Phœbus olympo
Spe frustratus iter Princeps conuertit in vrbem/
Atq; ita venandi tristes posuere laborem.
At Iuuenum quidam grauiter cõmune ferentes

Dedecus/instituunt saltus errare per omnes/
Ac suscepto operi totas impendere vires:
Euentuq; ignominiam delere secundo.
Ergo per anfractus spineta per inuia montis
Cum catulis abeunt. Plenis tum cornibus ibat
Cinthia: & albenti radiabat lumine terras.
Hac duce perlustrant surdum nemus/& gradientes
In sua vota vocant ecatben/& Oreades omnes/
Syluanum/& Dryades/satyros/& Pana Lycæum.
Luna sequens rapida solis vestigia biga
Stelliferæ noctis medium transuerat axem
Fessi omnes cubuere solo/grandemq; repente
Incendere rogum ductis de marmore flammis:
Mox tenui dape vescuntur: prostrata subinde
Soluit membra sopor/requiesq; simillima morti.
Continuo Pan in somnis occurrere visus
Cornua fronte gerens/flamanti lucidus ore/
Pectora stellatus/talo tenus hispidus/octo
Fistula disparibus calamis compacta sonabat
Carmen in auditum nobis/cœlestia quale
Sidera perpetuo reddunt labentia cursu/
Istaq; seposito paulum modulamine fatus:
Cynthia quæ curat syluas irata ꝙ istos
Se tulit in saltus nouus aduena/qui Iouis odit
Progeniem totam/vobis hoc dedecus infert.
Ipsi opus est prisco sacrum persoluere ritu
Quem tulit huc fugiens Tauros Argiuus Orestes.
Aduena qui primus vobis occurret in isto
Monte/sit iratæ placabilis hostia Diuæ.
Nomine prefecto(neu sit mora)dicite nostro
Ne faciat triuiæ parui mandata Dianæ.
Sic ait adiungitq; minas nisi iussa facessant.

E uigilant/& clara dies iam ſoluerat vmbram
N oſtris ad antipodes noſtro fugientis ab orbe.
A rma manu capiunt/& iter per deuia cœptum
S omnia narrantes peragunt/ac viſa volutant:
E cce Senis patefacta domus/circumq̧ cubantum
O mne genus pecudum:ſtabatq̧ in limine Paſtor
H orridus attritis tunicis/barba biſpidus alba
V entre tenus/cui canicies de vertice lapſa
S ublimes humeros impexo vmbrabat amictu/
I pſe nouis lætus radijs & ſole reuerſo
S upplicibus palmis orabat & ore ſupino.
M aieſtate Viri Iuuenes tantoq̧ ferarum
C onuentu attoniti retro veſtigia vertunt
P ræfectumq̧ adeunt. Qui mox oracula Fauni
O bſeruare volens Iuuenes cum milite multo
M ittit/vt adducant Paſtorem in vincula miſſum.
I te ait: atq̧ hominem cœloq̧ ereboq̧ odioſum
D ucite qui Triuiæ ſacras cæde imbuat aras:
R omanis igitur ſunt qui regnantibus auſint
A ntiquos damnare Deos? Audacia tantum
E rigitur? ſic ſunt hominum temeraria corda?
D iſſimulare nefas tantum Clementia non eſt/
S ed grauis impietas: ferro faciemus & igni
P rotinus agnoſcant/quid ſit contemnere cœlum:
A tq̧ Deos quos Roma colit. Crudelis & iræ
I n patiens Turbam ſic vociferatus in omnem.
I nterea ſumptis cœlo delabitur alis
N uncius ora gerens hominis/ſed ſideris inſtar
L ucida/& ad ſancti venit gurguſtia Patris:
O bſtupuit ſenior cum mox reſplenduit antrum
P reperibus radijs/& talis imagine vultus:
Q ualis erat moſi facies de monte reuerſo:

Qualis erat Christo cum transformata repente
Frons fulgore/Chlamys splendore incanduit albo:
Atq; hominē paucis sic est affarier orsus.
Cappadocum Princeps hominum mitissime/qualis
Magnus erat moses qui per maris æquora rubri
Sicca tulit fugiens Nilum vestigia/Salue/
Pone metum:Deus huc summo me misit olympo
Vt te premoneam quantas tibi tendat Auernus
Insidias/vt sim tecum certamine in isto/
Pone metum:nam victor eris.Plutone subacto.
Sidera cum magno mecum ingrediere triumpho/
Et tibi ductor ero:nec te pater ante relinquam
Quam videas magni ora dei/q̃ sidera calces.
Iupiter & stigij manes concorditer armant
In te Romulidas/qui nunc dominantur/aguntq;
Arbitrio tot regna suo:sed iam Deus istud
Incipit imperium grauibus contundere bellis/
Et iam trās Istrum Dacos ammouit/ab arcto
Tempestas oritur gentem ruitura latinam/
Sed super hoc alias:a preside missa propinquat
Magna cohors/quæ te victum ad pretoria sistat/
Quo des sacra Ioui:quo detestabile Numen
Mauortis Triuiæq; colas/ne horresce catenas
Et contemne minas/ & paruipende Tyrannos.
Audiuisse potes quantos Laurentius ignes
Vicerit/& quibus obstiterit Vincentius armis.
Scis antiqua domus Christi quo tramite sursum
Venerit:hac iter est Diuis ad olympica tecta
Istud Christus iter primus peragrauit/& extant
Quæ vestras moneant/eius vestigia mentes.
Pone metus igitur/sanctoq; accinge labori
Fortiter/inceptis aderit regnator olympi/

D iui aderunt omnes:nec pœna videbitur atrox/
P erpetuam sudore breui mercare quietem:
P ugna det æternam tibi momentanea pacem:
C œlestes eme morte domos/ opprobria vitæ
E xue mortalis/superasq; enitere ad arces
O cyus/immundis tandem de sodibus exi:
N unc habitas inter pecudes:habitabis in altis
C œlituum domibus:fractis iam desine vinclis
E sse miser:vera pro libertate cruorem
M agno animo quotiens opus est impendere pulchrum.
I ncipe de magnis mundi rectoribus esse
V nus:& hoc tandem corpus mortale relinquas.
Q uod facit ærumnis homines succũbere tantis.
S ic ait:& posita se traxit in aera forma.
I psum etiam Christum noctem venisse per illam
T er memorant:& sic hominem monuisse litandum est:
S urge veni:fer sacra mihi:panemq; merumq;
I n cratere breui subito conspexit ad ignem
V nde sacram faceret:fecitq; ex tempore/ sacrum:
D um Pater hæc meditans totum se colligit ecce
A pparet Romana Cohors,quæ murmure magno
A tria circumstans hominem vocat:ille repente
P rodit/& in medios mittit se comitet hostes
N il trepidans/sentit sibi sanctum assistere Numen/
E t sua delabi diuinum in corda vigorem.
C onstrinxere manus manicis tum/atq; catenis
A d iugulum missis hominem sine fraude doloq;
I nnocuum ducunt cinctum stipante caterua.
D esolata suo multos spellæa colono
P lorauere dies/horti fleuere relicti:
E leuerunt/& aues:illuc velut ante redibant
Q uottidie pecudes cœtu post prandia facto/

Et non inuento longum doluere magistro.
Ille animi compos ne quid perdatur eundo
Temporis/armatam monet hoc sermone cohortem.
O clari virtute viri: sic nanque latinos
Compellare decet: quoniam victricibus armis
Mortales alios terris domuistis & alto:
Vos decet æternum non ignorare Parentem
Qui mare/qui terras/magnum qui condidit orbem.
Ordior hinc ideo: quod vos est fama putare
Istud opus quod nos mundum appellare solemus
A Ioue formatum/qui cum mortalibus olim
Vixit: & ideis fertur nutritus in antris
Clam patre Saturno/qui conspirabat in eius
Interitum/fuit in prolem tanta ira Parenti.
Quo pacto vestris vnquam maioribus istud
Suaderi potuit/stellas vt nocte micantes
Et tantos cœlorum orbes solemque putarent
Esse hominis mortalis opus? Si cœca vetustas
Vsque adeo fuit illa/deos vt fecerit ipsos
Mortalis homines: cur non resciscitis ipsi
Ad quos vera dei proles oracula Christus
Attulit expulsis post sæcula longa tenebris?
Nam miserans homines istis erroribus actos
Ipse Deus fractis statuit succurrere rebus
Et falsos auferre Deos/ac tollere cultus
Sacrilegos a tartareo phlegethonte profectos.
Hæc ea sunt quæ vos cupiunt agnoscere nostri
Christigenæ: qui dum vestram curare salutem
Noctes atque dies pergunt/quod cœlitus ipsi
Accepere volunt animis infundere vestris:
Hoc Amor officium/pietas opus excitat istud.
Vos colitis diuos qui sunt sine Numine/at ipsi

Numina vera colunt: vos longi temporis vſum
Præfertis nouitati iſti/quæ venit olympo/
Quam regnare Deo vires prebente neceſſe eſt:
Talia dum memorat Pater admirante caterua
Ex tecto Nurus irrumpit cum pignore paruo/
Cuius erat dum pre ingluuie ſe ingurgitat eſca
Faucibus impacto precluſus anhellitus oſſe:
Ore rubens tumidiſq; oculis & gutture biulco
Vix poterat ſpirare anima in pulmone ſepulta/
Ergo exclamabat mulier cui cognita ſancti
Patris erat virtus/Nati miſerere meiq;
Sancte Pater/ſuccurre inopi/veſtigia ſiſte:
Cerne infelicem caſum/medicamine nullo
Sanari nulla arte poteſt: opis indiga res eſt
Iſta tuæ: dignare manus extendere ſanctas
In puerum/tactuq; gulam curare ſalubri.
Continuit greſſum miles/cupidiq; videndi
Ad noua conuerſo ſtabant miracula viſu.
Stabant & medici circum/quos illa vocarat
Vſq; a Cæſarea ſubito/morbi iſtius ergo:
Stabat & a Colchis mulier quæ venerat illuc
Docta cytheinos cantus/& phaſidas herbas:
Ipſe incuruatus pueri ſuper anxia Paſtor
Ora implorabat magni omnipotentia Chriſti
Numina/tum facili nixu de gutture vulſum
Expuit os puer/& iugulis ſpirauit apertis:
Contemplati omnes opus admirabile fixa
Fronte tuebantur taciti puerumq; Senemq;.
I puer/i/dixit Senior/diſcrimine tanto
Liber abi/tuq; o mulier defuncta dolore hoc
In tua tecta redi: Chriſtoq; aſcribite factum.
Poſt mea venturum eſt extemplo funera tempus/

Quo si quos angina premet vel gutturis vlla
Altera pernicies/nostras ſaneutur ad aras/
Afferet auxilium per me mortalibus iſtud
Chriſtus ab vmbroſo qui nos exemit Auerno.
Vix ea finierat/cum protinus altera ſeſe
Fœmina proripiens ſancti ad veſtigia patris
Se proſternit/opem obſecrans triſti anxia caſu:
Tum ſenior lacbrymas eius miſeratus & ora
Mœſta rogat/quid opus fieri? quæ tanta doloris
Cauſa noui? curnam in luctus deuenerit iſtos.
Illa trahens crebros gemitus contraria dixit
Sors mihi ſancte Pater rapuit domus vnde per annum
Noſtra fuit victura ſuem/paupercula tali
Menſa ope nutriſſet longum natoſq; virūq;
Qui aſſidue preſſo in campis incū bit aratro:
Sancte Pater fer opem nobis/Lupus improbus autbor
Criminis infandi furtum hoc in noſtra reportet
Septa rogo imploro obteſtor: Tibi nāq; ferarum
Ius Ebatc(ſic fama)dedit: cōmota repente
Riſit tota cohors/curamq; irriſit anilem:
Miles enim quoniam ſolet indulgere rapinis
Exſtimat altilium fieri ſine crimine predam.
Simplicitate nurus igitur lætatus/habebis
O mulier quod queris ait/tua damna rependet
Lucro aliquo meliore Deus. Vix talia fari
Finierat/cum furta rapax ablata reportans
Intrat tecta Lupus/poſitaq; in limine preda
Allatrante Canum turba per rura citato
Proripitur curſu/ſyluiſq; abſconditur altis
Rem miram romana cohors temeraria & audax
Tranſtulit in riſum clamans: Credebat opimam
Se rapuiſſe dapem Lupus: vt male pinguia ſenſit

P rǣdātia restituit: Docet hoc fera martia casu
N os qui Martigene/sumus/& versamur in armis
R eddere quæ mala sunt/quæ sunt bona furta tenere.
S ed iam sole diem secum rapiete monentur
I re vias. Tandemq; suos cum nocte penates
A duenere: senex nigri sub Carceris vmbram
T ruditur: & conto valuæ clauduntur abeno:

FINIS PRIMI LIBRI.

Ræſes vt adductũ didicit truculẽtꝰ et atrox
I te canem dixit dapibus ſaturate caninis,
P E t ſimplex ſit cœna ceres cũ ſimplice lipba
H is epulis bominẽ ſupera dum veſcit aura
P aſcite: nõ ſit bonor/ nõ ſit clemẽtia canis:
I uſſa facit dominino Lictor crudelior ipſo:
S ed fuit bæc bomini ſolito tradducere vitam
V t vixere patres quando aurea floruit ætas/
G landibus & pomis/ locuplex opulentaq́ʒ menſa.
A t quia carcer erat niger & ſine lumine cœcus
S ub tellure locus/ ſplendore incanduit albo
N uncius extemplo/ poſtq̃ de Carcere Lictor
E xijt: illuxitq́ʒ dies per inane baratrum:
M agna ſub bas tenebras bydrorum copia frigus
F ugerat byberuum: gelidis nepa plurima ſaxis
H eſerat: & frigens tecto bybernabat opaco/
Q uæ ſimulac lucem inſolitam videre/ cauernas
I nuenere nouas: & bumum repſere ſub altam/
E t domus expulſo nituit ſpacioſa veneno.
V t ſatis eſt epulis factum/ deducere noctem
I ncepere ſimul placidis ſermonibus illam:
E t paſtor ſic primus ait: Cur tanta piorum
O mibi ab ætberia Cuſtos qui mitteris aula
Q uottidie ſtrages oriturꝰ terraſq́ʒ per omnes
C ur patitur tantos iactata eccleſia fluctusꝰ
N onne erit bis vnq̃ pœnis modusꝰ an volet iſtam
P erniciem Deus æternos extendere in annosꝰ
S ic ſenior: fari contra ſic Nuncius orſus.
O blaſi Cbaos immenſum eſt Diuina voluntas/
Q uod neq́ʒ nos Diui qui templa æterna tenemus

S emper in elysijs campis penetrare valemus
L uminibus/tantum illa pater/q̃tum ipsa videri
S e sinit ac si sit speculum/quod reddere possit
C um velit a rebus missas & claudere formas:
P roueniunt illinc quæcunq; nogotia tractant
T artara/terra,fretum quiq; æquora circuit aer,
M achinaq; immensi torquet quæ sidera mundi.
E uentus istorum operum referuntur in illam:
I lla simul clanum ventos & vella gubernat:
E t iustum est quodcũq; facit/nec quærere causam
I ustic æ fas est aliam: Velle illius est lex.
Q ui cura audaci penetrare profundius audent
A mittunt operas/ac si demittere in vtrem
A equora tentarent/pugnoq; includere mundum:
C inctus in accessa quæ lumina nostra retundit
L uce Deus: sic est nobis abscunditus ac si
I n tenebris lateat sub calligante Baratro,
M ulta tamen scimus,quæ de penetralibus altis
D ispensante Deo nostras labuntur ad aures
Q uod mihi scire datur fabor tibi,læta propinquant
T empora,principibus lex est imposta cruentis
N e possint sæuire diu:quod sanguine gaudet
H oc crudele genus paucis abolebitur annis.
R oma suos omnes mersos in sanguine vidit
P ontifices,post hac tres est visura cruentos.
I llic finis erit,lugubria sæcula claudet
M elciades,pax est illo ventura sepulto.
N unc bonus expulsis romana in regna tyrannis
A dueniet princeps,sub quo pacabitur orbis.
E t finem accipiet veterum cultura Deorum
C onstantinus apud Thraces qua Bosphorus æquor
T bracius euxinis Aegeum ingurgitat vndis

Constituet sedem imperij, latiumq́ relinquet
Christo: & Romuleam septem cum collibus vrbem:
Tunc insigne Crucis quondam damnabile surget
Ex humili in sublime loco: praecedet honore
Romanos fasces: & regia signa coronas:
Tunc inter superos vna laetabimur ambo:
Istaq́ ab excelsa mundi speculabimur arce:
Hac tamen o blasi de tenpestate quietis
Pacificae clades heu deploranda sequetur,
Et graue manabit dulci de melle venenũ,
Vox est blanda quies, pax delectabile nomen:
Plura tamen de pace fluent opprobria damna
Dedecora Aerumnae q̃ de crudelibus armis
Degenerabit enim virtus antiqua, voluptas
Inter opes & delicias delumbia reddet
Corpora: & ammittet mens eneruata vigorem.
O studia, o mores, o tempora sordida. Cerno
Oblitos Christum populos: incredula corda
Conculcare fidem: scelus omne incurrere facto
Agmine certatum fieriq́ animantia bruta:
Et Romam in caulas atq́ in magalia versam.
Caelicolae in gentes male tunc aminabimur illas:
Atq́ sua superi quando impia saecula cernent
Destituent ope terrigenas caua tartara olentes:
Irascente Deo coeitum mala sidera in vnum
Conuenient tristes in humum iaculantia flammas,
Atq́ viam coelum inueniet, qua conterat illud
Infidum crudũq́ genus. soluentur ab arcto
Terribiles hominum vultus, animiq́ feroces
Sauromatae sine diuina sine lege humana
Viuentes, Hunni/Alani, Turci, atq́ Agatirsi:
Adde q̧ inter se Christi intestina nepotes

M utua more canum rabidorum in vulnera versi
B ella gerent/Grecis Itali/ Gallis Alemani
C ertabunt odijs plusq̃ capitalibus: Vtq̃
S e extirpent/parcent turcis/parcent Agarenis:
T alia dum memorant labente in lumina somno
P rocubuit senior:semper vigil Angelus alta
S it licet inclusus turri/tamen omnia cernit
V ndiq̃ sub terris/& quæ surguntq̃ caduntq̃
S idera,quæ nimbos tempestatumq̃ procellas
Q uæ faciant cœlo solem splendere sereno:
E t nostrorum operum causas intelligit omnes
Q uæ cum sidereo veniunt abeuntq̃ recursu.
O nimium felix Larium Natura piorum
N on misere,subiecta neci/non indiga somni
N on victus/non vestitus/defuncta periclis
O mnibus/& curis/quæ corda humana trucidant:
L ibera debilibus membris/& mole caduci
C orporis/ire potens quo fert sua cunq̃ voluptas
P er maria & terras,& qua volat eurus & auster:
C ui neq̃ Ver tepidũ/nec frigida brumma/nec æstas
T orrida/cui solis non fert absentia noctem
N on ardens fulgetra metum/non nubila nimbum:
C ui nunq̃ iratum pelagus/nec naufraga puppis
N ec grauis illuuies Campis/nec pestifer annus:
N ec steriles agri:cui nunq̃ belliger hostis
I ngruit/æternos cui pax tranquilla quiesq̃/
E t nullo vexata salus languore per annos:
A mbrosiæ quam pascit odor/cui semper aperta est
E lysij regio & supremi principis Aula:
O nimium felix Larium natura piorum/
C ui pariles vt sint animæ post fata/ferendum est
O mne quod hic cruciatq̃ animos & corpora torquet

Iamq́ dies aderat/quæ sanctæ exordia pugnæ
Cerneret/& sumptis pugiles committeret armis.
Hinc venit armatus multo cum milite princeps:
Inde pater sine lorica sine casside solus
Ducitur iniectis ad colla senilia vinclis.
Inualidis Princeps vult expugnare latentem
In membris animum: Senior seruare Tonāti
Syncæram sanctāq́ fidem/ preludia bello
Hæc dedit: bis iaculis iniit certamina princeps.
Lætare obseruande senex/ & Amice Deorum.
Tum senior. Lætare & tu fortissime Princeps:
Sed caue ne qui sunt solo Dij nomine/ Credas
Re fortasse Deos: Hæc inprudentia tanto
Si bene consultes/scelus est in principe magnum:
Nec debet vox ista Deus venerabile sanctum
Aeternum immensumq́ sonans infamibus vmbris
Attribui, qualis Venus est & iupiter & Mars.
Ac similes alij/quos sub fornacibus altis
Torquet in obscuris flamis vmbrosus Auernus
Nomen id est Naturæ vni/quæ regnat olympo,
Quæ fecit quodcunq́ vides/non pluribus aptum:
Nec tibi crediderim Princeps ita segnia corda
Tam rude tam ignauū ingenium quin sidera Cœli
Suspiciens videas opus id non esse Deorum
Qui statuas habitant vestras/& sordida saxa
More colubrorum/quibus est innata libido
Dente venenato, pecudesq́ homínesq́ necandi.
Talibus accensus præses quæ verbera mente
Pertulerat/miseros hominis conuertit in artus:
Explicitisq́ iubet virgis & fasce soluto
Terga seni deducto humeris velamine cædi.
Et post hæc indigna trahi spectacula rursum

A d nigræ immundæq́ domus borrentia clauſtra
V erberibus duris leſos vbi Nuncius artus
L eniit/& blando pepulit ſermone dolorem:
H æc vbi facta Nurum cuius fera martia cbortem
L eſerat/occidiſſe ſuem/pernamq́ tuliſſe
C um faculis ad clauſtra ſenis: q̄ egere duobus
C rederet bis clauſum tenebris & carcere fama eſt.
I lle Nurus animos & cōmiſerantia corda
S uſcipiens potius q̄ dona exilia/dixit
V ade age ſancta Nurus/faculam delubra quotannis
A d mea fer: ſic te melior fortuna reuiſet
S emper: & bæc quotquot fuerint exempta ſequuti:
C onſilium non ſpreuit Anus: poſt funera patris
S emper idem repetiuit opus/ponebat ad aram
Q uam ſubito Ciues illi poſuere/quotannis
C ærea dona facem/qua relligione repente
A d tantas deuenit opes/vt rure relicto
C um Lare vicinam toto migrarit in vrbem:
A ltera maiori Lemures certamina nixu
I nſtaurare parant: Curſoris imagine ſumpta
P bœbus adeſt mandata ferens a Cæſare contra
P rogeniem Chriſti pro relligione Deorum:
F inxerat bas Delpbis nugas ſuadente Minerua
S aturno/Ioue/Mercurio/dum ſidera noctem
T orquerent mediam/tentoq́ ſagittifer arcu
S candit: & auratum ſurgens attollit olorem:
A rtibus bis princeps factus crudelior ira
A rdeſcente fremit: ſtygioq́ exuritur igne:
E t tortus torquere parat: iubet ante tribunal
S iſti bominem/qui procœdens ſtridente catena
I n ſe animos populi aſtantis conuertit & ora.
T um princeps q̄tum Ioue mens agitata ſinebat

Dissimulans odium/solio sic fatus ab alto.
Hæc tua si prudens seris vt conuenit annis
Cordatusq́ fores/esset venerabilis ætas/
Atq́.vti nos diuina monent humanaq́ iura/
Digna coli:sed te preceps dementia fecit
Ridiculum.Quis enim Blasi non dixerit illum
Dementire/Deos ausit qui insurgere contra?
Atq́ Iouem damnare patrem diuumq́ hominumq́?
Quare age forte loco si mens te mota fefellit
Hactenus/vt multis vsu euenisse putamus:
Nam sic Alcides sic est delusus Orestes:
Vtere consilio tandem meliore/facessat
Error/& euades vinclis & carcere liber
Hanc ignominiam pœnasq́ iramq́ Deorum.
Quod si tanta tuam tulerit vecordia mentem
Vt vicies diuos stulta atq́ infanda loquendo
Heu miser insolitos hodie experiere dolores:
Composito vultu Princeps vbi talia fari
Desijt impauidis Senior sic vocibus orsus/
Iste tuus Præses thronus hoc sublime tribunal
Vt nos instituunt diuina humanaq́ iura,
Esset honorandum/si quæ cœlestia adorant
Corpora/& inclusa his rerum natura elementis
Numina vera coli pulso concæderet orco:
Sed tua in obliquum recto de limite contra
Fas & iura simul sic est conuersa potestas
Vt videare Deum summo detrudere cœlo:
Et dare Plutoni iura imperiumq́ Tonantis:
Quæ quanta impietas quæ sit dementia,nemo
Ignorare potest/cui verum agnoscere cura est.
Quo fit vt iste Thronus superis odiosus,& orbi
Noxius indigne tantos vsurpet honores:

Quare age iam desiste istis incũbere curis
Turpibus/& noli miseris mortalibus esse
Excidio:noli infandos defendere manes:
Sed patere æternum regna hæc agnoscere patrem
Quem coluit Ianus: Ianus qui nomina fecit
Ianiculo/cuius flauis vestigia lymphis
Albula tyrrheni quærens salis æquora,lambit.
Ianus enim si vera potes perferre loquentem/
Venit ab Assyrijs/postꝙ̃ mare in ardua quondam
Diffusum iuga se primam contraxit in aluum.
Viuiusq́ꝫ Dei cultum tulit/atq́ꝫ reliquit
Omnibus in terris: Sed non tenuere nepotes
Diuinos ritus/& quæ vulgauerat ipse
Sacra per Armenios/& circũstantia regna:
Nam Pluto/& stygij manes quos dicitis ipsi
Esse Deos/natura atrox genus atq́ꝫ superbum
Lina tetenderunt/& adhuc improuida sæcla
Inclusere plagis/quibus hæc quoq́ꝫ sæcula claudunt:
Et vos tantarum ignaros fraudum atq́ꝫ dolorum.
At Deus imperium cuius sine fine/rapinam hanc
Tempestate tulit longa patienter/& æqua
Mente:sed hanc isto fraudem dispescuit æuo:
Seq́ꝫ palam fecit nobis/& ad hæc ego regna
Mittor/vt ex istis exautorata vetustas
Finibus excædat/veniantq́ꝫ nouissima sæcla:
Quæ neq́ꝫ tu prohibere potes/nec Roma/nec Orbis
Totus:& hoc constans & inelluctabile fatum est.
Summa igitur Princeps ope te vitare Tonantis
Arma decet/ne te a summo profliget olympo:
Et subito stygias adigat te fulmine ad vndas.
Me vero terrere minis,deducere ab istis
Grandibus inceptis potis est vis nulla:necare

E t torquere potes corpus moribundaꝗ́ membra:
A st animus manet intrepidus: manet inuia cuntis
S upplicijs mens alta tuo molimine maior.
Christus enim tali strinxit mea pectora nexu
V t flammas ferat/& chalybem, durūꝗ́ Adamantem.
T alia dicentem iam dudum lumine toruo
S pectabat Princeps/rabieꝗ́ ardebat amara.
N on tulit vlterius flagrantem pectoris æstum
V ociferans huc lictor ades: nudate loquacem/
S acrilegum/deceptorem: peraretur ahenis
P ectinibus: clunes/lumbos/& rustica terga
S calpite: conueniunt strigiles his rhenibus isti.
T ale ministerium docti sternuntꝗ́ ligantꝗ́
I n quernis hominem tabulis/adiguntꝗ́ sub alas
A d Crura ad femora ad rhenes ad colla rudentem
Q uadruplicem/quali frenant ad littora puppes.
H orrendisꝗ́ cutem sulcant (miserabile visu)
D entibus/erumpit fractis cruor vndiꝗ́ venis,
E t late exiliens turbam scintillat in omnem:
P ostꝗ̄ scissa cutis passim/& sat terga tulerunt
P œnarum & cædis/manibus laxata cruentis
V incula paulisper: faciuntꝗ́ incūbere tergo
O ra supinantes/& ahenis dentibus instant
M ore canum/quotiens auidos in viscera rictus
A ure tenus mergunt/predamꝗ́ trahuntꝗ́ vorantꝗ́:
C orda senis tanꝗ̄ medijs in fluctibus aræ
M armoreæ robusta manent/verbisꝗ́ ministros
T alibus affatur/mactate senilia membra hæc/
A tꝗ́ fatiscentes artus/& inutile dudum
C orpus/eat senium/viridisꝗ́ refloreat ætas/
V t Ver post hyemē/veniatꝗ́ æterna Iuuentus:
H ac ea sunt quæ me faciunt tormenta beatum.

Q uæ renouant.dum fert ignes dum vapulat durum
C larius euadit: sic mortificata decorem
M embra reportabunt/cœloq́ simillima fient.
Q ui magis atteritur vultu meliore resurget.
H æc Pater.At miles sic precipiente tyranno
O ra ferit/ludensq́ comas incanaq́ menta
P ectit: & horrentem concreto sanguine barbam:
P ostq̃ cæde solum tanta stagnare tyrannus
I mpius aduertit/quantum non fundit Aruspex
A d Capitolinas taurum cum victimat aras/
D ucite/pugnatum est hodie satis/inquit ad antrum.
E st visura aliud maius lux crastina bellum.
S ic ait.In tenebras igitur squalentiaq́. antra
D um redit/Ecce Nurus septem comitantur euntem/
A dmotisq́ legunt tepidum crateribus imbrem
S anguinis indignum spargi tellure putantes.
Q uod simul ac vidit tali pietate tyrannus
A criter offensus grandem prorumpit in iram.
E t clamat/vincite magas/adducite vinctas.
H ic aliud certamẽ adest/ spectacula surgunt
A ltera: & insignes ineunt proscenia Ludi:
H erculeos nobis opus est perferre labores:
V icimus hunc Phlegyam:vincamus Amazones istas:
S ic ait:ingenti plæbes vrbana tumultu
F luctuat/& dense complent pretoria turbæ:
Intenduntq́ oculos/tanti quos submouet ingens
C ongeries vulgi/nequæuntq́ accædere sursum
A ttollunt vultus/summosq́ leuantur in vngues:
E cce Nurus adsunt/quas compellare tyrannus
I ncboatis verbis.Et vos libare Dianæ
E st opus: & veste sanctas accedere ad aras
S uppliciter:Veneriq́ arabes apponere fumos:

Sic decet officium collecti infame cruoris
Radere: & hoc ingens scelus abstergere litando.
Ludificans illas ficta subtiliter arte
Sic ait: ipse itidem fraudes arcere paratae
Fraudibus: ad stagnum quod erat prope moenia ferri
Sacra Deosque iubent: illic vt flumine viuo
Se abluerint spondent se conuenientia Diuis
Orgia laturas: Fama haec vulgata per vrbem
Continuo: factusque ingens concursus ad vndam:
Interea ex dictis subito muliebribus orta
Laetitia/summam Princeps secessit in arcem:
Nam fore crediderat demens vt sacra litarent.
Pro ripis igitur constructae imponitur arae
Nuda Venus/signum Vestae, signumque Dianae.
Huc postquam venere Nurus atque ora manusque
In vitreo lauere vado/gradiuntur ad aram.
Correptosque deos vbi lympha profundior vno
Impete currentes stagnum iaculantur in altum.
Extemplo in turbis vario rumore tumultus
Nascitur: his temere factum affirmantibus/illis
Sicut erant varie affecti/laudantibus astum.
Sicque ea multiplici lux est cum murmure clausa.
Praesidis vt casus nouitas peruenit ad aures
Fulminat: & Colubro similis cum verbere tardus
Ardet/& impatiens irae se sauciat ipsum
Dentibus in caudam in limbos in pectora versis.
Se ferit/vt mulier dulci viduata marito
Cum laniat crines atque vnguibus ora cruentat.
Altera lux oritur/vulgusque negocia rursum
In sua multiplici conuersum murmurat ore.
Ipse satellitibus cinctus iubet ante tribunal
Aduentare suo septem cum semine matres/

A d quas conuerso fari sic incipit ore.
Q uæ vobis leuitas sic inconsulta procaxq;
S acrilegæ incestæq; Nurus meretricia doctæ.
A rmatæ mille insidijs & mille venenis
V t tanta cum fraude Deos tuleritis ab ara
V t referunt/& precipites dederitis in vndam?
A n docuit vester vos hæc mendacia Christus?
H æ sunt quas rudibus turbis infunditis artes?
H æc documenta datis? Nunq̃ hoc impune feretis.
T aliter admorso deferbuit indice princeps.
I llæ autem non est aiunt opprobria tempus
T anta refellendi/causam tetigisse Deorum
S it satis: hinc pugnæ istius processit origo.
Q uæ leuitas maior/quæ prodigiosior vsq;
S implicitas fuerit q̃ saxa carentia sensu
A ffirmare deos? & credere Numen inesse
A eri/Auro/ligno/argento? Natura repugnat.
L ex Diuina vetat: Pluto/manesq; profundi
H æc sacra/hos ritus: hæc vestra altaria rident.
P roptereа in stagnum lapides iactauimus illos
Q uod sint res non digna coli: Deus omnia longe
A nte videt q̃ sint/si res diuina fuissent
H i lapides/poterant nostras agnoscere mentes,
E t paruo e manibus nostris molimine labi:
V ix princeps hucusq; tulit/iubet arma parari,
P rotinus/& magno lituos preludere bello.
I n fora comportant famuli instrumenta dolorum
O mnia: Pecten adest: adsunt vnguesq; facesq;/
B ullit in ingenti liuens sartagine plumbum:
E t coacervatis strident incendia lignis:
R epperit impietas trucis ingeniosa tyranni
A d flectenda nouas artes muliebria corda.

Hinc locat ex molli septem velamina bysso/
Cyclades appellant/totidem thoraces ahenos
In medijs illinc flãmis ardore coruscos.
Stabant in medio matres/ad quas ita fatus
Sublimi residens in maiestate tyrannus:
Elligite ex istis vtrum magis vtile: Diuos
Significant tunicæ molles: Arma ignea Christum.
Continuo saliens septem de matribus vna
Collectas vestes irritamenta malorum
Tollit: & annitens medios iaculatur in ignes.
Mirantur circũstantes in pectore molli
Natura imbelli ac timido tantum esse vigorem:
Tam grandes animos/tam fortia corda/gigantes
Quos memorant tentasse Deos detrudere cælo
Non ausint tantum facinus, Tirinthius ipse
Monstrorum domitor posito expallesceret ausu.
Has vires tu Christe dabas/tu roboris author
Huius eras, Calcat romanos fœmina fasces:
Nec timet imperium/sub quo se maximus orbis
Curuat/& antiquis audet se opponere Diuis:
Quos ipsi qui totum orbem moderantur adorant.
Hæc duo militiam mater ducebat in istam
Pignora/quæ tulit vna dies/vno ædita partu.
Hi Gemini casus lamentabantur acerbos
Matris: & apprensa materna veste fluebant
In lacbrymas demissi oculos frontemq́ decoram
Versum humeros: flebant ipsæ miserabile turbæ
Innocue fatum ætatis. Cõmota Tyranni
Pectora paulisper: fletumq́ effundere visus.
Tolli igitur pueros/duciq́ in carceris vmbram
Sanctus vbi vnda senior tellure iacebat
Præcipit/& ferri ex oculis quæ flectere plæbem

Atq; pios mollire animos spectacula possent:
Illi vbi se videre capi/clamore relictam
Heu misero matrem appellant:o incendia dicunt
Dulcia/si cum matre pati licuisset in illis
Ignibus: & mater mater fora tota sonabant:
Mater ad has voces plusq̃ ad tormenta dolentem
Intendens animum dabat hæc responsa latente
In lacbrymis visu/Nati/Nati/ite videbo
Vos iterum paucis post o mea chara diebus
Viscera vos iterum: Nati ne flete parentem.
Mutua sic pietas accendebatur: & ista
Anxietas pœnis animos laniabat acerbis.
Fortior in pugnam Præses redit/atq; dolorum
Mille parat spẽs: matres suspendite clamat,
Pubetenus nudate/cutem proscindite ferro.
Crudeles ad opus properant crudele ministri
Sauromatum de gente sati sub montibus orti
Rypheis vbi fert homines Cynosura malignos.
Non pietas non vlla sapit clementia/ahenos
Expediunt dentes: & arant candentia longis
Viscera pectinibus/penetrat dolor intima matrum
Corda: nec humani possunt subsistere sensus:
Soluuntur violati artus: pro sanguine fundunt
Lac niueum: & fluxu tellus inscribitur albo.
Cum grauis artaret miseras/& vincere robur
Inciperet muliebre labor/de nubibus ora
Quæ videre Nurus/& non videre profani/
Nuncius educens voces prorupit in istas.
O sacræ sanctæq; animæ magno atq; potenti
Decertastis adhuc animo/quæ pauca supersunt
Conatu tolerate pari: victoria vestris
In manibus: vobis totus venit obuius æther

Dulce sonans & dona ferens/gaudete/propinquat
Lux æterna/venit merces sperata laborum
Quæ vestra spe maior erit:quot in orbe fuerunt
A primorum hominum nascenti ætate dolores
Tempus ad hoc vnam in campis cœlestibus horam/
Si paribus merces par danda laboribus esset
Non emerent:maiora fide sunt omnia apud nos/
Sed larga dat dona manu regnator olympi:
Vnus adhuc vobis labor est adeundus:in ignem
Ibitis ast ego vos semper comitabor/& omnem
Vim cohibens flammas in frigida balnea vertam.
Dixerat:& subito princeps ad opima vocatus
Prandia discessu clausit tormenta citato/
Post epulas subito redit in certamina rursum.
Ante suas vbi magna fores erat area/mandat
Constitui effossa grandem tellure caminum/
Magnaq̃ conflari structis incendia truncis.
Durauit labor in noctem:nox tota labori
Addijcitur:pyra consurgit/Iam luce reuersa
Subijciunt ignes/& ductis follibus acres
Eliciunt flamas/abeuntq̃ incendia in altum
Aera/& ex lignis fugiens ardentibus aura
Stridula scintillas spargit per inane volantes.
Huc populo spectante Nurus intrare coactæ
Se cruce signantes ineunt/qua maximus ardor
Fluctuat/& qua flamma rubens grauioribus vndis
Aestuat:ac tanti ardoris se in vortice mergunt.
Confestim vero sicut predixerat ignes
Nuncius/expertæ innocuos/letantur & ardent
Lætitia:vocemq̃ leuant in carmina & hymnos,
Et Christum matremq̃ canunt/errantq̃ per antrum
Ignivomum/tanq̃ agni alacres per rosida rura.

Absterret res mira omnes/ipsumq́ Tyrannum/
Et vellet sæuisse minus/victumq́ fatetur
Se tacitus. Quid agat nescit/videt omnia contra
Seq́ Deosq́ suos euadere: protinus ergo
Imperat educi flamæ de gurgite matres:
Eductas videt illesas/miratur/ in vnum
Turba globum cobit/intentis miracula cernunt
Luminibus/nec corda queunt saturare tuendo.
Ipse autem magicam factum conuertit in artem
Præses, & o clamat quantum in cantamina possint
Thessala/Medeæ quid verba venefica faxint
Cernite: & hæc iactans animo subridet amaro.
Sic turbæ fecisse satis sese extimat amens.
Verum aliter vulgi astantis pars maxima sentit/
Et Christum conuersa canit/Venereq́ Iouemq́
Execrantur/aquas poscunt/ad flumina tendunt.
Hic erat occultus Christi de gente Sacerdos
Leucosyrus (Grai sic appellare solebant
Cappadoces) dudum Carmelo a monte profectus/
Vertice carpathijs alto qui prominet vndis.
Australes alius magis it Carmelus in oras
Quem fertur coluisse Nabal: quo tempore saulis
Insidias fugiens Dauid in deserta recessit.
Iste autem Carmelus erat/quem maximus olim]
Incoluit Vates curru sublatus in auras
Igneo/& ex alto flamam qui traxit olympo.
Hic solitus turbis latices infundere sacros
Perdius & pernox vitreas habitabat ad vndas:
Præses vt aduertit tantos in plæbe tumultus
Ne foret incompos voti/ Lictore vocato
Iudicium capitale tulit/Matresq́ securi
Truncat: & exutæ post tot certamina tandem

Corpore felices animæ fugere volantes
Ad superos: vbi nunc mundo meliore fruuntur.
Corpora dum totam facit intempesta per vrbem
Nox requiem/sacri ad tumulos rapuere ministri
Bella sebasteus post hac ingentia Pastor
Est passurus/eunt irato a principe missi
Sauromatæ gens cruda/oculis imitata lacertos/
Ore quaterdecimam pleno iam sidere lunam/
Atq; senem damnante foro tot sanguinolenta
Funera/tot cædes/et tot spectacula visu
Tristia tam multo spumantem sanguine terram/
Aere catenatum longo ad prætoria ducunt.
Miratur princeps hominem sine vulnere vultu:
Conspicuum claro/ & barbam squallore carentem.
Ac si lotus aquis & olenti aspersus amomo
Esset apud thermas: Hæc illi nuncius ora
Fecerat arte volens ista torquere Tyrannum/
Qui sic fatur; Ades bone vir: Quid deniq; captas
Consilij? si vis pacem/concedimus vltro:
Si vis bella/sumus tibi respondere parati.
Fare/nec in longum differ responsa/quid optes.
Pastor ad hæc: Quid opus multis? immobile durat
Propositum: non sum suasu mutabilis vllo.
Non si mille mihi veniant in colla secures:
Non si mille pati facias incendia: non si
Mille sub æquoreis habitare fluctibus annos:
Prosequere: & quo te tua fert sententia perge.
Præses ad hæc: Ibis Blasi cum piscibus ibis
Subter aquas/vicina ibis in stagna natatum:
Ne te pœniteat sero/tibi consule: Pastor
Sat mihi consului: Tu qui in maiore periclo
Versaris/magis atq; magis tibi consule dixit.

P ræses ad astamtes/ꝗ sint responsa videtis
I mpia/quo pacto illudat nobisq́ deisq́.
I ndignatus ait. stabant tum flumina crudo
I ncrustata gelu:nec habebant æquora fluctus
P ontica/Meotis tergum glaciale ferebat:
F rigidus Arctophylax ita Caspia presserat arua
V t concreta gelu transirent æquora onustis
P laustra rotis:niue Taurus erat/niue candidus Emus
A st vrbana lacus stagnans ad mœnia lymphis
M obilibus nondum frigentem senserat Vrsam.
H oc vt mirificis locus esset idoneus actis
F ecerat omnipotens/liquidæq́ pepercerat vndæ:
C onuocat armatam Princeps in tecta cohortem:
E t iubet ad stagnum duci/mergiq́ sub alto
G urgite pastorem/suffocatumq́ relinqui/
V t natet/& Christi videant opprobria turbæ.
C oguntur:stipantq́ hominem/missoq́ per vrbem
H oc rumore fluunt omnes puériq́ senesq́
G randæue cum prole Nurus/stagnūq́ coronant.
A ccinctus gladijs loricatusq́ satelles
F ert pharetras arcusq́ humeris/hastilia dextris
A d fatale vadum properat:Iam limina portæ
P reterit vrbanæ/stagnumq́ apparet & ingens
P ro ripis inhians hæc ad spectacula vulgus.
T um senior prestanti animo vultuq́ sereno
V t stagnum intuitus/dextram leuat atq́ potenti
L ustrat aquam signo/stygias quod discipat vmbras
H orruit hæc ad signa latex/& marmoris instar
D uruit:Ingressus plantis fidentibus omnem
P ermeat/& Tipulæ similis superābulat vndam
H ac illacq́ means magno clamore tonabat/
C ernitis o Ciues ꝙ magna potentia nostræ

Sit fidei/quando flamæ/quando æquora Christi
Imperio parent:ignes ardente camino
Non sensere Nurus:me fert vt cernitis vnda.
Non ea vis vestris/nec tanta industria Diuis:
Quod si falsa loquor/veniant quicūq; Deorum
Auxilio fidunt/mecumq; per humida reptent
Aequora:Quid vestri possint ostendite Diui.
Audito hoc clamore procul de littore curuo
Prosiliere Viri decies super æquora septem
Fidentes stygijs & saturnalibus vmbris:
Sed spes vana fuit:mox vt tetigere lacunam
Cum sonitu veluti totidem pregrandia saxa
Disrupere solum/raptosq; absorbuit vnda
Fluctibus in gyrum late longeq; fugatis.
Vtq; fides populi magis astrueretur/eosdem
In quibus absorpta est plæbes incrudela/Pastor
Conculcat peragratq; locos/campumq; liquentem
Pro arbitrio ligat & soluit.miracula multi
Tanta voluntates Quid nos contaminat vltra
Vana superstitio? Quid tempora perdimus aiunt?
Quid dubitamus adhuc credendo accedere Christo?
Talia per torbas serpebant murmura/quando
Nuncius æternæ monuit iam proxima vitæ
Tempora.Digrediens ergo stipante caterua
Blasius intrepido redit ad pretoria vultu.
Fama preit/rumorq; volans ad principis aures
Ingreditur/totumq; refert ex ordine casum.
Erubuit victus princeps / puduitq; videri:
Sed latuit rebus tandem infeliciter actis
Instituit longo iam finem imponere bello.
Cum pueris igitur qui soli in carceris vmbris
Seruabantur adhuc flentes/iubet ense feriri

C olla senis/Corpusq; feris/auibusq; relinqui.
M ensis agebatur faciunt cui februa nomen
T ertia nox/& iam Venus ascendebat ab ortu/
C assiopeq; Comes/cum limina Carceris intrat
F unestus nocturna ferens funalia Lictor/
A tq; catenarum nodis pueroſq; senemq;
I mplicitos celeri trahit ad pomeria gressu.
T um senior pueros cum matris nomina nondum
O bliti veterem inciperent renouare querelam/
S ic hortatur iens: Pueri ne flete parentem
I mus ad ammissam/post parua videbitis illam
I nterualla: hodie mensa cœnabimus vna/
M ittite singultus/ego vos comitabor/ & ipsi
M ecum eritis donec thalamos veniamus in illos.
V entum erat ad loca supplitio decreta supremo
C um submissus humi palmas ad clara tetendit
S idera/& hanc orans effudit pectore vocem
S ancte Pater qui nos sæclo dignaris ab isto
M ortali obscœno in festo tenebrisq; sepulto
T ollere in æternam requiem lumēq; beatum/
T e veneror/tua mente sequor consulta fideli:
E t grates habeo immensas/q; idonea visus
H ostia sim/dignusq; tuo pro nomine obire.
V num oro/quando est vni hæc tibi tanta potestas/
V t quicunq; meas supplex orabit ad aras
A uxilium iugulo & membris languentibus vnq;
I nueniat quam quæret opem. Responsa satelles
A udijt hæc/vulgoq; palam post funera fecit/
S ubscriptum est: Ascende/veni: te expectat olympus.
M ox execta trium ceruix/& sanguine tellus
I ntepuit sacro vix dum subtraxerat ensem
L ictor/ab excelsa mundi vertigine fulgur

Erupit ſubito: radijſq; micantibus ardor
Obtundens oculorum acies noctem expulit atram.
Territus inſolitis miles ſplendoribus arma
Proijcit: & rapido fugit ad pretoria curſu.
Quippe triumphalem tanto cum lumine pompam
Christus agens tali funus celebrauit honore.
Tum ſuperum chorus acceptas gratanter & ore
Læto animas locat in primo ducis agmine: & aura
Conditus alterno repetiuit ſidera cantu.
Aſt vbi peruentum eſt ad celi immobilis alta
Limina/Chriſtus eas ſancta ad collegia patrum
Adiunxit veterem pergens ſupplere ruinam.
Sub lucem vero ſacri tranſlati miniſtri
Corpora ſecreto flentes clauſere ſepulchro
Sancte pater Blaſi/pueri ſine crimine ſancti
Voſq; nurusquæ tam magnis hæc bella tuliſtis
Cordibus/adſitis nobis mortalibus: iſta
Corporea ſtyge ſubmerſis. auertite morbos.
Impetrate dies terris ſine marte quietos:
Ex miſeræ ſanctum vitæ concædite finem.

FINIS.

Co
Hi
Si
Te
Ae
Pe
Al
C
A
A
Q
Q
S
H
T
M
S
C

¶FRATER BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI: NICOLAVS TOLENTINVS AD IOANNEM TOLENTINATEM EQVITEM AVRATVM.

V ndamenta noui iaciēs amplissima mūdi
Ille Opifex tātorū opuȝ sine corpe quædā
F F ecit, & humanos nō admittentia sensus,
H æc ea sūt q̄ morte carent. Cū corpe q̄dā
V t rari stellarum ignes, & quattuor ista
C orpora quæ rerum veteres elementa vocarunt,
H is quoq; corporibus quæ fecit inania vitæ
S implicitas quædam viuentia corpora iunxit,
T erram homini dedit & mutis animantibus, Alta
A equora piscososq; lacus, & flumina fecit
P eruia Neptum gregibus, Leue sustulit Aer
A lituum genus, & liquidis suspendit in auris,
C oniunctos autem tectis cœlestibus ignes
A straq; concessit sanctæ Consortibus Aulæ,
A c loca mundanam circūlabentia molem,
Q uæ forma quæ, fine carent, incognita quæ sunt,
Q uæ pleriq; vocant Chaos, indigestaq; rerum
S emina, materiamq; rudem, deus vnde recepit
H oc opus, Vnde trahat posthac quodcūq; creandū ē,
T am diues Chaos, in talem se extendit Abyssum,
M ateria informis tantam se laxat in aluum,
S pirituum primo rerum quos fecit ab ortu
O mnisator, pars vna suum mirata decorem

C um nollet parere Deo(preſtantia formæ
P rona eſt in vitium ſemper)migrare coacta eſt,
A c mutare domos,Et in hæc mortalia lapſi
R egna volatilibus ſimiles ventoſa peragrant
A urarum ſpacia,& terra,pelagoq́ feruntur
I nſtabiles,loca quærentes vbi ſiſtere poſſint,
Q uidam etiam pulſi in tenebras Acherontis opaci
E xilia æterno lugent æterna dolore.
A t Deus & ſuperi qui cum Genitore fruuntur
I mperio Cœli laceros ſarcire penates
D eſertoſq́ implere locos tum protinus orſi,
E rgo hominum quotquot poſſent frenare tumultum
B ellaq́ & atroces iras ſeptemplicis Hydræ
Q uæ colit in noſtro ſtagnantem corpore Lernam
D ecreuere animas profugis ſuccedere Diuis,
C œlituumq́ grauem ſic ſuppleuere ruinam,
T um Deus in terris faciens plantaria cœlo
C œpit in humanam curas extendere gentem
A mplius,& formare homines ad olympica regna,
P receptis,ac lege docens quo tramite niti
P oſſet ad elyſios ſoboles Adamica campos,
A c duplex oſtendit iter.Via prima ſalutis
Q uam Natura tulit.Virtus fuit.Altera vero
G ratia nomen habet,Virtus primordia tanti
E ſt aggreſſa boni,ſtatuitq́ in limite recto
H umanos animoſa pedes,veſtigia in ipſam
V ertit honeſtatem duro ſcelus auſa capiſtro
I nfrenare quidem,Sed Diuum euadere ad arcem
E t perferre gradus vſq́ ad penetralia mundi
L imina non potuit,Res eſt nimis ardua Cœlum.
M agna tamen ſi facta legas antiqua,videbis
Q uæ pelago & terris geſſit miracula quondam,

Barbara corda, rudes animos, gentesque superbas
Conciliauit, agens homines qui more ferarum
Principio errabant iuga per montana per agros
Vnius ad morem victus, hinc oppida, & vrbes,
Et regna, & quondam populorum Numina Reges.
Aspice Persarum regem qui fluctibus altis
Cinxit Athon, Cerne excelsas consurgere turres
Et super inductes Cameris pendentibus arcus
Sub se auibus prebere viam: subterque sonantem
Horrendum intortis vndarum molibus Istrum,
Hoc struxit Traianus opus dum barbara regna
Fulminat, atrocesque petit certamine Dacos.
Iulius audacis Rheni graue murmur & vndam
Præcipitem late effusam, tortoque minantem
Vortice subiecit plantis peditumque equitumque,
Tanta sequens exempla Nepos coniunxit Araxem
Armenium, pressitque iratum exercitus amnē,
Indomito bacchantem æstu, raucoque Tonantem
Mugitu, & terga in gyrum spumosa rotantem,
Hæc fecit quæ corda parit sublimia Virtus,
Neu decus heroum pereat, sed duret in annos
Perpetuos, incidit in æs, in marmore signat
Arma, triumphales pompas, insignia facta
Mittit in annales, statuas excudit & arcus,
Atque suos vtcunque potest extollit alumnos,
Et cum multa ferat preclara & grandia virtus
Nil maius, nil vtilius, nil sanctius isto
Ferre potest, quod corda hominum captiua tenentes
Dissipat affectus, vt spemque, iramque, metumque,
Atque voluptates blandas, ceu nubila ab euro
Missa fugat Zephyrus, Boreas venientia ab Austro,
Hac duce (quæ laus est ingens) nos vincimus ipsos

N edum alios, nostrisq́ iugum ceruicibus vltro
S uscipimus, Quod maius opus q̃ vincere Cymbros,
Q uam Parthos, q̃ Massagetas, gelidosq́ Arimaspos.
G ratia Cœlestis soboles diuinitus orta
S ublimat virtutis opus, nec inhæret honesto
A ltius it, donec Cœlum transgressa Tonantem
I nuenit, illius nostros ante ora labores
C ollocat, & fieri dignos impetrat olympo.
I sta tulit sanctos patres, qui prima tulerunt
S acra Deo, prius effusis q̃ Proteus vndis
D uceret in summos armenta natantia montes,
E t qui depulso repararunt sæcula ponto,
V t Noe, cui Ianus erat cognomen, & Heber,
E t domus Abrami tantos habitura triumphos,
E t qui Cœligenam post tot labentia tandem
S æcula viderunt mundo illucescere Christum
S ic abeunt in cœlum Animæ, turmisq́ coactis
M ore Auium cum brumma venit coguntur in vnum,
C laraq́ dulcisono volitant in sidera cantu,
I stud iter fecere Viri, qui rura colebant
T hebei deserta soli, Quo tempore Paulo
F uneris officium gemini impendere Leones.
H anc iuere viam, qui neglexere Deorum
S acrilegos ritus, & contempsere Tyrannos,
V incula, ferrum, ignem, exilium, ieiunia, & omne
Q uod Rhadamãthus habet durum, ac miserabile passi,
Q uas hinc ad superos Animæ, Deus euocat, omnes
N ec meritis nec honore pares. Altissima quædam
I n loca perueniunt, vt quæ durissima passæ
S unt tormenta, domos habita ratione laborum
Q uos hæc vita tulit, non pro dulcedine laudum
T emporis istius, sed pro pietate fideq́/

Accipiunt varias, varia ornamēta domorum,
Ista volutantem cum nox labentibus astris
Iret in occasum, lucemq; aperiret ab ortu
Iam vicina dies nobis vicinior Indis,
Me sopor oppressit, subitoq; simillima curis
Somnia nocturnis mentem rapuere quietam,
Visus enim cursu rapido super æthera tolli
Insuetum mirabar iter, mirabar olympum
In tantos curuatum orbes, nec habere colorem
Ceruleum, sicut credi mortalia cogunt
Lumina, sed vultu semper splendere corusco,
Per campos etiam longe lateq; patentes,
Concilia, & Cœtus Diuum mirabar, & vrbes
Aethereas, sine sole diem, sine tempore & horis
Perpetuam, nullamq; vicem concedere nocti,
Quo magis attollebar quo sublimius ibam,
Tanto Lumen erat maius, tanto vndiq; cœlum
Latius, & vaste effusi sine limite campi,
Assidue vero flammas ascendere quasdam
Cum tueret stellis similes, cuperemq; doceri
Quid vellent sibi tot luces, Vox impulit aures
Ista meas, hæ sunt Animæ quas lumine tali
Affecit diuinus Amor quas gratia functas
Corporibus Diuum æternas attollit in arces.
Vox vbi sic fata est longe post terga remansit,
Nam fugiens sursum ferri per inane videbar
Vt fugiunt volucres neruo impellante sagittæ,
Meta viæ fuit in pratis florentibus, vnde
Ambrosiæ spirabat odor, cui nulla voluptas
Aequari sub sole potest, Licet omnia terræ
Gaudia conueniant, fiatq; ex omnibus vnum,
Hic locus illorum qui relligionis Amorem

Præposuere opibus, qui sunt tria vota professi
Depulsi a turbis, & in alta silentia missi.
Hic memini vidisse meæ magna agmina gentis,
Qui Ducis Heliæ mores vitamq; sequuti
Carmeli nemora & sanctos coluere recessus
Hic vates Heliseus erat, quem poplite flexo
Totus adorabat resonans preconia laudum
Circus, hic beliadum caput & tutela virorum
Hic erat Albertus, quo se Trinacria tantum
Iactat, & Andreas pastor Fesulanus etruscos
Qui tutatur agros, Et fama æterna Licatæ
Angelus hostili traiectus pectora ferro,
Tu quoq; Lunensi claudit quem marmore Luca
Auertane pater, nec vis in mœnia ferri,
Cyrilliq; duo, quorum vnum Græcia, & vnum
Protulit Aegyptus sanctæ duo maxima vitæ
Lumina, quæ totum radios misere per orbem,
Hic Animas fratrum Carmeli in vertice quondam
Cæsorum, Quando erupit saladinus ab Austro,
Et rursum assyriam plæbes Agarena recepit,
Vidimus, & sparsum pro relligione Cruorem
Pronus adoraui proceres veneratus auitos,
Verti oculos vidi ingentes splendere cateruas
Augustinigenum, qui per deserta solebant
Patris ad exemplum quasi quædam examina nectar
In dulces missura fauos, deducere vitam
Cœlestem in terris, seseq; accingere olympo,
Inter eos Nicolaus erat (sic nanq; vocabant
Voce virum graia) populi victoria nostro
Id sonat eloquio clarum tota bellade nomen
Spirabat iubar ex oculis ex corpore toto,
Quale serenata spargunt duo maxima nocte

A ſtra, Venus rutilans & pleno Cyntbia vultu.
H unc vnum venerari omnes, celebrare loquendo,
I re ſalutatum, denſa ſtipare Caterua,
M irari, amplecti, diuina arcana docentem
I ntentis audire animis, Nec enim pater orbis
O mnia ſcire dedit diuos æqualiter omnes,
P lura ſciunt quos luce deus maiore ſubintrat,
T unc audire ſonum viſus verba iſta ferentem,
O Vates mortalis adbuc, ideo tibi olympus
P eruius eſt, vt ſis terris dum vita manebit
D iuinorum operum preco. Tua ſancta Poeſis
N oſtra ſit, Infames alios ſine fundere verſus,
E t cantare lupas, tu te largire Tonanti,
V t tibi defuncto quondam vitalibus Auris
A nnuat banc patriam, noſtriſq; accumbere menſis
T e faciat cum gente tua, quæ prima penates
H os tenuit cum gente tua quæ tempore priſco
A veteri demiſſa Recbab tot ſæcula vidit,
T ot viſura, noui quot erunt ad tempora mundi
N am proles ſata patre Recbab labentibus annis
V enit ad Heliadas melioribus vſa magiſtris,
D ic illum quem luce vides precellere tanta
D ic quibus in terris ortus, quo tramite greſſum
H uc tulerit, Gratum ſuperis opus omnibus iſtud,
P reſertimq; tuis, Iſtud rogat Angelus, iſtud
S upplicat Albertus/nec non Heliſeus auorum
M aximus, boc alij, totus te implora olympus
T alia cernentem per viſum oracula ſomnus
D eſeruit, pbœbo cum lux clareſceret orto,
E xſilio in plantas, multumq; diuq; volutans
S omnia ſuſcepi Diuum mandata precatus
V t promenda nouas pluerent in Carmina vires/

Mox feror in tales, post haec preludia Cantus.
Icenum Italiae pars non ingloria quondam
P Prole virum felix, qua sol iam fessus olympo
Labitur in magnos apices & in ardua tollit
Se iuga, quae frondens agit Apoeninus in altum
Aera, Qua vero rutilans aurora resurgit
Se premit in panios colles adriatica vorsum
Littora, & aequoreas mittit vestigia in vndas,
Nomen id accepit, qui turba sabellica voto
Olim vere sacro cum transmigraret in illos
Turmatim campos volucris mauortia Picus
Ad Vexilla volans comitem se prebuit, ergo
Nomen Auis fecit, nomen Picentibus agris,
Ista sinu multas regio complectitur vrbes,
Oppidaq; illustri longe celeberrima fama.
Hic Quiriaceo felix Ancona sepulchro,
Hic recinatis agri templum memorabile magnae
Matris, vbi excelsam Paulus superaddidit arcem,
Arcem alto capite in coelum pinnisq; minantem/
Et solitam pelagi fluctus audire frementes,
Vrbs Recina in campis olim stetit, Arma Gothorum
Aequauere solo, Ciues qui cladibus illis
Emersere, suos transportauere penates
In iuga prerupti qui respicit aequora montis,
Ammisitq; suam veteri cum nomine sedem,
Adde Tolentini contermina montibus arua
Qua fluit angusta veniens de valle Chientus,
Hinc decus, ex armis ex relligione profectum
Inuenies duplex, quod tollit ad aethera gentem
Indigenam, quod Piceno tantum decus addit
Dactylico, quantum radians carbunculus orbi.
Haec quoq; Francisco terra est decorata Philelpho

Non minus est quam pulchra suo Verona Catullo,
Illum ego pene puer quondam vidisse recordor
Iam gelidis niueum canis sermone disertum
Romano, graioque simul, lauroque virentem. &
Progenie duplici Mario ac xenophonte beatum,
Relligio dicenda prius, memoranda secundo
Arma loco, metam sonipes sudabit ad istam,
Aeditus in lucem sterili Nicolaus ab aluo
Fertur, vt Abrami quondam natusque nepos
Vt samuel populi princeps sadaique sacerdos
Maximus, & pollens immani robore sanson,
Tergoreque hirsuto Vates insignis & agno.
Non poterat Natura istos educere partus
Vt pote maiores alijs mortalibus. Istam
Diuinæ virtutis erat producere prolem,
Propterea inualidos cum se videre parentes.
Continuo ad magnum se conuertere Tonantem
Tollentes in cœlum oculos, corda, ora, manusque
Lux ierat, fessos nox intempesta diurnis
Mortales operis somno compresserat alto,
Ecce vnus Diuum ætbereo demissus olympo
Visus adesse (Deus tali dignatur honore
Quos amat) & verbis ita compellare iacentes,
Si prolis vos pulsat Amor, Nicolaica templa
Quærite, & illius de nomine dicite natum,
Dixit, & in cœlum leuibus se sustulit alis,
Euigilant, & visa alacres insomnia narrant,
Suspensisque putant animis quæ templa iubentur
Querere, Nam tali norant cognomine templa
Multa per Italiæ per Chaonis oppida multa,
Audierant Barri magnis insignia votis
Mœnia, & illustres Nicolai Antistitis aras,

H unc olim Licij postquam Patareus apollo
O ccidit, & priscæ tenuere silentia sortes,
V iuentem ac vita functum quasi numen habebant
T utelare, salus Lyciæ pendebat ab illo,
S iue fames, seu mars premeret, seu pestifer annus,
S ed cum forte illas hostis percurreret vrbes
B arbarus, & ferro ac flammis inuaderet agros
N e fieret brutæ corpus venerabile genti
P reda, breui Ciues Lembo imposuere volentes
A bdere, dum posito fierent loca tuta tumultu,
A t mare (sic cœlo quod temperat omnia visum)
V i subita ventorum altos attollere fluctus
C epit, & auulsum ripis per Cerula lembum
V exit in Italiam, Dauniq; ad littora fixit,
A ppulus ad ripas lembum miratus inermem
A c sine remigio positum, custode carentem
E sse ratus quod erat, facinus mirum insolitumq;
I nsilit, & velatam ostro disglutinat arcam,
D um videt exanimum corpus stupet, hæret, & horret
M entis inops, sed rem certus cognoscere tandem
I ntuitur sacro plumbum sub vertice sancti
N omina patris habens, sic res innotuit Vrbi.
A t cum tota grauem casum patarea dolerent
L ittora, & iuisset vicina per oppida luctus
Q uæsitum Ciues diuersa per æquora Cymbam
V elliferas misere rates, Q uarum vna tarentum
V enit, & ex Lycijs iterum res cognita Nautis
H uc igitur secuere viam, puppimq; subintrant
Q ua natat in salsos lento amne Potentia fluctus,
L ittora radentes ibant, quæ Tignia cursu
D iuidit, euadunt celsi viridaria Firmi,
A ruaq; perpetuo Citri redolentia flore,

C itri inq; ,cuius plantas Atlantis ab horto
T ranstulit ad nostras rediens Tirinthius oras,
P retereunt Ascli fines,rapidiq; Truenti
H ostia Precutij,quod nostri temporis Aetas
N ominat Aprutium,colles samnitica regna
I am subeunt,& prisca quibus stetit Adria campos,
A dria Romano fecit quæ nomina Regi,
M irantur non visa prius,quæruntq; doceri
Q uæ loca cunq; vident, & rerum nomina discunt
Q uæ sua vicinis recitent in tecta reuersi,
E t quoniam lenes flabant ad garbasa Venti
O cia ducentes memorabant plurima Nautæ
D e picentis agri populis,Aquilana ferebant
M œnia ab antiquis Samni tribus vrbibus olim
F atalem interitum belliq; incendia passis
O rta,& in excelsi fundata cacumine montis,
F orconium fuit vna trium,fuit vna Amiternum,
T u quoq; Corfinium,vestri modo sola supersunt
N omina,res istam fato transiuit in vrbem,
P elignos,Ortonam,Amnem cui nomen Aterno
T ransit,& ex oculis velox rapit omnia cursus,
P rima fugit,Garganus adest,ostendit Aprica
T empora,& in cœlum cono se porrigit alto,
L ittora se introrsum sinuant,& mœnia pandunt
S ipuntinam,Vrbem sic Daunia prisca vocabat
M anfredi modo nomen habent,Bariensia prendunt
L ittora,Dedalides,quibus olim fecit Iapix
N omina,Cãnensi quia preterlabitur vnda
A ufidus infamis romano sanguine factus,
C onscendunt ad busta patris, Temploq; potitos
R elligio maior,maior reuerentia tangit,
T um ductis in gyrum oculis pendentia cernunt

D ona,peregrinis opibus ſacraria tanq̃
A ulæis veſtita vident/nautaſq; retortis
V orticibus raptos,perfoſſaq; pectora ferro,
T horaces,Clypeos quos in diſcrimine pugnæ
I nter mille ſitus gladios.& ſpicula vouit
M iles inops ſpei,galeas,& ahenea tela,
V incla pedum,manicas,ferrugineaſq; catenas,
A c furum infames laqueos,& cetera noſtram
A erumnam,miſeroſq; hominum teſtantia caſus,
P rocumbunt humiles ad mauſolea,petuntq;
P rogeniem,quæ ſit magno ſacrata Tonanti
P erpetuo,ſcelerum labem quæ neſciat vnq̃
A ttulerat placidam nox intempeſta quietem
E t tacito cœlum per opaca ſilentia curſu
S idera torquebat tremulis radiantia in vndis,
P rocubuere thoro,ſed cum iam Lucifer albæ
N uncius Auroræ claro ſe attolleret ortu,
E cce ſenex cui circa humeros Oloſerica veſtis,
C anicies autem velata hiuertice mitra
A ſtitit in ſomnis,ſterilemq; affatur Amatam
S ic referens.Peregrina Nurus tua vota ſecundant,
N umina concipies,Verum reminiſcere Natam
P rogeniem ſacrare Deo,nec plura loquutus,
P roripuit pulſo ſeſe per nubila ſomno,
E uigilans igitur Coniunx ad ſomnia mentem
S edulo conuertit,memoriq; per omnia ſenſu
V erba audita ferens Animum,ſpẽ concipit altam,
C ompellatq; virum,noctiſq; ſilentia ducunt
A lternis vſq; ad ſolem ſermonibus ortum,
C ontinuo ſenſere Animis diſcedere curas,
A tq; ſerenari mentes,in pectora labi
L etitiam,blando applauſu geſtire medullas,

Tum sterilis natura nouum sortita vigorem
Creuit, & ad grandes euasit idonea partus,
Discedunt conuoti ambo. Iam luna recepto
Lumine fraterno nouies compleuerat orbem
Progenuit prolem Genitrix, cui nomina sancti
Præsulis imponens dedit & lustralia fontis
Stagna sacri, tepidas primæua infantia cunas
Transijt, & fandi dulces peruenit ad annos,
Tempus erat Soboli iam prima elementa salutis
Traddere, iam viuendi habitu formabilis ætas,
Qualis equi, cum tres annos iam natus, habenas
Mandit, & imposito discit parere magistro.
Instituens natum pietas materna docebat
In primis orare Deum, magnamq; Parentem,
Ac superos, genibus flexis procũbere ad Aras,
Et duplices proferre manus, ac murmure paruo
Poscere subsidium contra tria maxima morum,
Quæ feriunt Animas/irritamenta malorum,
Aereos manes, sensum melioribus hostem
Consilijs, & corrupti contagia vulgi,
Vnde trahunt Animi sordes, & amabile virus;
Non secus ac pecudes/quotiens it pestifer annus,
Si simul incædant Campis & gramina carpant,
Lethiferum flatu dant, accipiuntq; venenum,
Tartarei manes genus implacabile multas
Diffusum in species, nunq̃ certamina ponunt,
In vicijs regnant. Est qui sibi vendicat iras,
Et trahat in rixas homines, in iurgia in enses,
Alter Auaritiæ studium facit, Alter Amorum,
Alter ad Inuidiæ flammas incendia, & Etnam
Prouocat. Est etiam vitæ qui tædia sancte,
Gignat in immundis statuens solatia rebus,

D editus hic: Genio ſtudet oblectare palatum
Inſeruire Gulæ, de more cucurbitæ in aluum
C reſcere, & eſſe ſuis onus importabile plantis.
A lter inhumano faſtu diſtendit & inflat
C orda Virum, cupidus laudum, ſitibundus bonorum
H æc igitur contra ſæua atq; imania monſtra
P oſcere quem docuit nato fidiſſima mater
E ſſe Deum memorans, a quo dependeat vno
H oc totum quod fecit opus, monſtrabat olympum,
E t Maria, & terras, & quæ naſcuntur in illis,
P erſonas tris eſſe Deo, veniſſe ſecundam
V t nos ad ſuperos ageret, Chriſtumq; vocari
I n terris ſine patre ſatum, qui cæde cruenta
D ebita perſoluit moriens antiqua parentum,
A ddebat ſtygios Amnes, altumq; Baratrum,
E t furias/quæ dant Animis tormenta malignis,
Q uæ ſuperis odioſæ abeunt. Addebat olympi
G audia, perpetuam requiem, conuiuia, menſas,
Q uas ſine fine habeant, qui cum pietate recedunt,
A rſurum terrarum orbem mare & aera quondam,
E t ventura noui ſæcla imortalia mundi,
Q uæ miſeris maiora ferant tormenta, Beatis
G audia, & a curſu faciant deſiſtere mundum,
V enturamq; diem, qua mortua corpora rurſum
A ccipiant reduces animas, vitamq; recentem,
Q ua prope torrentem Cedron cogatur in vnum
C oncilium genus omne hominum, quos priſca tulerunt
S æcula aduſq; dies illos ab origine rerum,
E t fore cum ſtrepitu vocum, & clangore tubarum
H orrifico grande examen, quo premia index
D igna det, ac meritis correſpondentia Chriſtus,
C hriſtus enim (dixit Genitrix) dulciſſima Proles

Adueniens magna cum maiestate sedebit
Aereas inter/super alta sedilia turmas,
Prosequitur Natum instituens, ac talia fatur,
Hanc tamen ante diem miseram tristem atque tremendã
Bis septem venturæ aliæ, Quarum vna tumultus
Quæque suos habeat diris asperrima signis
Prima dies adiget omnis Nereides vndas
In furias, facietque fretum transcendere montes
Aereos terquinque pedes, stabuntque leuatæ
In speciem murorum vndæ, superabitur Atlas,
Pelion, Ossam, Othrym, Riphea cacumina pontus
Vincet, & in cœlum fluctus mare porriget altos,
Altera sub terras rediget freta tartara adusque,
Et sua, cum cernent Tethym Tritonas & ipsum
Prothea, disperdi metuent incendia manes.
Tertia Balenas, Physeteresque præalto
Vertice, deformes phocas, & cetera monstra
Quæ pascit Protheus pastor Neptunnius, extra
Aequora depellet, magnosque ad sidera tollent
Mugitus pauidi circum omnia littora pisces.
Quarta trahet stygios ignes per viscera terræ,
Atque absumet aquas, facietque arescere fontes,
Flumina, & Oceanus pulsis vastabitur vndis,
Ac raptas ostendet opes, argentea vasa,
Aureaque, & grandes hominum sine viscere aceruos,
Tum demum incipient longis abscondita sæclis
In lucem prodire iterum mauortia tela
Quæ Poeni & Persæ bellis naualibus olim
Ammisere, rates scombris habitacula factæ,
Aspicient rursum stellas Erymanthidos Vrsæ.
Quinta premet genus arboreum, plantasque virentes,
Sanguineo sudore nemus se vestiet omne;

P rataq́;, florentes ſtillans cruor imbuet herbas.
S exta domos æquabit humo, cum turribus alta
M œnia, Conſternet ſublimi a vertice quicquid
F abre operis hominum tantis fecere labores,
A egrotabit enim tellus, & febriet aer/
A ſtraq́;, & hos tantos motus turbata dolore
I nſolito Natura dedit, Natura furenti
P ar, cui det vires Animumq́; Phreneticus error,
T um volucres pauor inuadet, nec pabula quærent
A mplius, ac ſedem venient trepidanter in vnam
I mmites, miteſq́; ſimul fulgore tonabunt
E rumpente Poli, currentq́; ardentia ab ortu
F ulmina ad occaſum quo mens humana fragore
C oncidet, indignans ſic excandeſcet olympus,
S eptima contundet ſilices, colliſa ſonabunt
M armora, & in pugnam lapidum rapientur acerui
E t quæ diſſilient partes in mutua rurſum
V ulnera concurrent. Terrarum octaua mouebit
F undamenta, trement Alpes, & rura dehiſcent,
N ec feret vndanti tellus veſtigia tergo.
N ona dies æquabit agris altiſſima montes:
I n iuga porrectos, cineremq́; reſoluet in atrum,
E t montana humiles faciet Deus omnia, Campos.
P rodigijs homines tantis, ac talibus acti
A ntra quibus ſeſe abdiderant vmbroſa relinquent,
E t Decima ſine voce die ſine mente ferentur
H uc illuc, quo ſtare loco, quo tendere poſſint
I gnari, & longa mortis formidine victi.
V ndecima (viſu horrendum) cogentur apertis
N uda ſuper tumulis oſſa expectantia vitam.
C orporibus Biſſexta dies infeſta ſupernis
A ſpiciet labi aſtra polo, diſcedere lunam

In tenebras,fieri extinctis cælum ignibus atrum,
Nam ieiuna diu postq̄ cōbusta vaporum
Nil dederit tellus,pasci quibus ante solebant
Sidera deficient,velut esurientia quædam
Corpora,& extincto scintilla volatilis igne
Se pater a magnis ait hæc audisse magistris.
Omnia tunc etiam vacuis animantia campis
Territa,& horrendos mundi admirantia casus
Implebunt tristes altis mugitibus auras.
Altera Bissextæ quæ successura,videbit
Stragem illam cōmunem hominū,cum a faucibus Orci
Mors egressa metet quicquid mortale per omnes
Inueniet terras,magnoq̄ in lurida rursum
Tartara descendet nunq̄ reditura triumpho.
Auferet immisis orbem penultima flammis,
Et complexa solum rapient incendia quicquid
Conuexo sol Luna minor complectitur orbe.
Nil veriti diuorum aulas cœlestia lambent
Atria consumptis terræ radicibus ignes,
Tanta erit ardori permissa licentia,talis
Inter mundanas surget discordia partes,
Hæc tibi chare Puer volui memorasse,Tonantem
Vt nunc,& tota discas ætate vereri,
Hos igitur mi Nate dies,hoc flebile tempus
Mente tene,& cauesis a tanti turbine luctus,
Sancta potest probitas tutum te reddere,sancta
Relligio,pietas potis est te sancta beare,
Talibus imbutus studijs crescebat,& alto
Pectore voluebat natus documenta parentis,
Iam septennis erat,dici iam desinit infans,
Fit puer,& sensim fortes ascendit ad annos,
Nec lasciuit adhuc,vitam incepisse videtur

A senio, leuibus comites per compita ludis
I ndulgere videt, pueros puerilibus vti
O fficijs, legit ipse domi, meditatur, & orat,
N il leue, nil Iuuenile sapit, canescere sensu
C eperat, & virides transcendere moribus annos,
H is studijs, ista læti grauitate parentes
D ulcibus exultant votis, pater illius acre
V ersus ad ingenium pinguem quasi cultor ad agrum,
C ui videat satis esse parum sudoris & artis
A nte focum nostri linguæ documenta latinæ
P rima dedit, quibus vsa fuit Romana Iuuentus
T empore quo prisci clauum tenuere Q uirites,
N omina doctrinas a libertate trahentes
I lla q̄ ingenuæ quondam documenta Iuuentæ
P hœnices, Grai, Assyrij, rerumq; potita
R oma dabat, varijs sub preceptoribus hausit
V bertim, fuit ista pio pia cura parenti,
T um quoq; pene infans sacri collega senatus
A tq; sacerdotij consors euasit ad ædem
C ui titulus Saluator erat, potuitq; teneri
D iuite prouentu, nisi iam sibi conscia cœli
M ens patrui fecisset opes telluris & vndæ
N atura ingenuas erat inclinatus ad artes,
S ed tamen ad delubra magis, cum nomine magni
N icolei mores simul vsurpasse videtur
A nte alios ad templa venit, procūbit ad aram
N on oculis, non mente vagus, Quæcūq; Sacerdos
P erlegit, attenta capit & considerat aure,
I llius in sensus dociles stillabat ab alto
O cculte diuinus Amor, Formabat in illo
V iua sibi delubra Deus, florebat in horas
V t florere solent tepido noua gramina maio

Relligio, Pietas animum complexa ferebat
Mortalis vitæ & fluxarum obliuia rerum,
De puero memorant opus admirabile, magnum
Argumentum Animæ iam Diuum in regna receptæ,
Candida monstraret cum libamenta Sacerdos
Murice fulgentes attollens altius vlnas.
Apparebat ei non paruo candidus orbe
Panis, vt apparet nobis, sed paruulus infans
Aut specie puer eximia, qui sancta mouebat
Ora, manus, oculos solitus mysteria quædam
Ad puerum diuina loqui, quæ, audire profani
Non poterant, sicut cum parua foramina solis
Ingreditur radius non aera permeat omnem,
Sed fluit angustam signans in puluere lucem,
Sic ea vox solas pueri veniebat ad aures,
Esse a secretis ætas innoxia Christo
Cœpit, & adsciri sancta in consortia Diuum,
Ac superum fungi officio, Quod Elisabet olim
Vnica progenies teneris accepit ab annis.
Vnde fit vt quosdam videat Deus ore sereno,
Suscipiatq; hilari tanq̃ sua pignora vultu?
Ore truci quosdam cernat quasi semine Ditis
Progenitos. In quosdam autem neq; lumina vertat
Præteriens tanq̃ foricas & olentica lustra,
Principio Iudam tenebroso emergere ab orco
Et niti ad superum cœtus patriamq; volentem
Iuuit, & extento traxit de Acheronte lacerto,
In styga lapsurum, summaq; ex arce ruentem
Destituit. Paulum atrocem stephaniq; madentem
Sanguine protexit, dulcesq; recepit in vlnas,
Sunt qui cõmunes causas ab origine dicant
Progenitas, vt Cœlum, ignes, auram, mare, terras,

P roducente Deo, qui mox vt fecerit illas,
A eternam in requiem conuersus & ocia tanquam
I am senior curas operandi euaserit omnes,
H is itaque incobitum causis venientibus aiunt
E ffectus varios fluere & difformia rerum
C orpora, quæ inficiant animas, nam qualia nactæ
C orpora sunt Animæ, per talia vota feruntur,
F laua bille calent, ideo rapiuntur in iram
P ræcipites, in bella volant, in vulnera currunt,
S ic erat affectus Turnus, sic fortis Achilles,
H ector, & Eneas, & qui laudantur in armis,
A tra metum generat, nec init certamina, ferrum
D amnat, & alipedum cursu non gaudet equorum,
H umor hic in venas panetrans in corda viasque,
P er quas vita subit penetralia verticis antra
N octe premit sensus, animasque obnubit opacis
N ubibus, & varijs deludit lumina formis,
V anaque dum vigilant homines insomnia cernunt,
T alibus ex causis nasci fanaticus error
F ertur, & incerto titubans insania gressu,
S ic furit Alcides, sic se transuerberat Aiax
S ic est cum puero submersa Palemone mater,
H ippolyti monstris ita mens delusa marinis,
E mpedocles ita se siculos demersit in ignes,
P ituitæ vero faciunt frigentia corda,
O cia, & ignauam damnatricemque laborum
D esidiam, somnos, & cōniuentia semper
L umina, nec laudes curant, nec honore mouentur,
P urpureus vero meliora negocia sanguis
G audia lætitiamque parit, conuiuia, cantus,
B landimenta, iocos, tetricæque obliuia vitæ,
T alis erat quisquis gēmis intexere & auro

O rnamenta, domos parijs fulcire colũnis
C æpit, & in grandes marmor formare colossos,
H is studijs affectus erat Lucullus, & vrbem
Q ui studuere alias vrbes precellere Romam,
H æc igitur causis opera ascripsere secundis,
Q uæ Deus inspiciens (vt cõmentantur & aiunt)
D electu cunctorum habito quasi prouidus emptor
O ptima quæq; legit, quæ sunt vulgaria transit,
H æc autem fingunt, vt si deprenditur vllus
E rror in effectu, causas referatur in illas,
Q uæ casu turbatæ aliquo cœlestibus omnes
R eddere nescierint regnis æqualiter aptos,
F allitur hoc quicunq; putat, Nam carpere causas
N emo potest, quin carpat eum qui condidit illas
H os natura Dei male cognita misit in istas]
V erborum ambages, credunt culpabile quosdam
N on omnis seruare homines, Atq; istius ergo
I nueniunt causas, quibus hoc ascribere possint,
N on est culpa Deo, qui fas humanaq; iura
C onculcare potest, quosdam contemnere, quosdam
S umere, nil cuiq; debet, facit omnia gratis,
S unt quoq; qui dicant venturi temporis acta
Q uæ Deus ante diem tanq; speculator ab alta
A rce videt, causas huius discriminis esse,
H inc fit vt arbitrij (dicunt) precognitus illos
V sus agat sursum, cœliq; attollat in arcem,
A nte suas ratio possit q̃ surgere ad artes,
H i quoq; ni fallor, frustra nituntur, & audent
I n fragiles hanc tantam humeros conuoluere molem,
Vt memorant si forte mouent preuisa Tonantem
A cta, vel impellunt igitur coguntq;, ligantq;,
V imq; adhibent, quod de summo sentire nefandum est

P rincipe, vel suadent solum, quod credere dignum est,
O mnino ergo manens in libertate voluntas
N on vim passa Dei precognita suscipit acta,
E t quia vult solum, nam se regit ipsa, mouetq;
L ibera, lege carens, nulliq; obnoxia fato,
N am quæ de fatis memorat Chaldæa, videntur
S omnia, nec vires animis infundere nostris
A stra nec affectus possunt, Deus intima cœlo
I ntima telluri Virtus agit omnia liber,
Q uos vocat ad superos, quia vult vocat, ire sub umbras.
Q ui vult ire, sinit, Q uali processit in auras
S idere vitales, vel quo concepta propago
S emine, nil curat. Vitæ venerabilis olim
V ir fuit, & vates venturi prescius æui
M irlinius Laris infando de Semine Cretus,
H ic satus infami cohitu pietate refulsit
E ximia, Superum factus post funera consors,
N on igitur qua sint hominum compagine ficta
C orpora metitur, flauæ dominatur & Atræ
B illi opifex, potis est etenim frigentia corda
I nflamare, docent quæ tot tormenta puellæ
S ustinuere, quibus gelidum Natura timorem
I ndiderat, potis est compescere flammas
M ore equitis, qui lora trahit, qui tracta relaxat,
M ore gubernantis, qui dum lætatur in alto
L udere non scopulos fugiens nunc transtra leuato,
N unc presso clauo ire facit, ¶ De pectore Pauli
S ustulit hostilem, sanctumq; subintulit ignem,
S i cui fas terram sit fœcundare volendo,
N il opus est villam quotiens mercatur & agrum,
V estigare prius vires habitusq; locorum,
I n manibus quod quærit habet, fœcundat emendo/

Non fuit ad tantos igitur Nicolaus honores
Ad scitus, quia venturos Deus illius actus
Viderit, aut quia mens corpus sortita fuisset
Morigerum, non quod tulerint ita mitia fata,
Fors fortuna fuit Patris indulgentia summi,
Libero & imperium nacto sine lege Tonanti
Sic placitum, satis est nobis hoc scire, superque.

FINIS.

Rima diœcensis dedit incunabula & ortum;
P Ac natale solum puero Firmana, subaltis
Montibus aereas vbi nominat Angelus arces,
Et firmanus erat Ciuis pater, Alta vetusque
Vrbs ea, & antiquæ preclara Colonia Romæ
Pubertas erat in foribus, iam venerat ætas
Tertia, quam biuium dicunt, nanque incidit illic
In duplices hæc vita vias. Ascendit in altum
Vna per angustos calles, & latior exit
Semper, Vt ad summum venit, laxatur in arua
Plena voluptatum, quæ ver florentia semper
Seruat, & Autumnus maturis frugibus implet,
Nam Vertũnus in his campis versatur, habetque
Veris, & Autũni nomen, quia tempus vtrũque,
Temperat, & ducit flores in poma nucesque,
Maturatque annos, ac mittit in horrea fruges,
Altera principio latissima, vertice summo
Est angusta, negans illic vestigia figi,
Hoc igitur facili ingressu decepta Iuuentus,
Dum putat in melius semper procedere, tandem
Discit ab euentu se delirasse maligno,
Hac hominum pars maior eunt, Sic tartara crescunt,

S ic Infernus habet maiora negotia Pluto
S emper, & esuries Orci infinita baratrum
A mpliat, ac fauces in grandem extendit hiatum,
G allorum annales memorant a manibus olim
E gressam superas animam venisse sub auras,
A tq; suo quondam Comiti narrasse per illam
M illia terdecies hominum demortua noctem,
E x quibus iuissent in regna catharitica solum
T res, Vnus cui nomen erat Bernardus, in arces
A ethereas, hic ille fuit qui fertur in altis
M ontibus ingenti Lemurem vinxisse catena
I n stygias alij magnis vlulatibus vmbras,
N oxius incautæ, sic est locus ille Iuuentæ
D icitur Alcides Alemenæ filius isto
I n biuio traxisse moram, dubitasse, nec ausum
T endere iter, donec viua sub imagine virtus
V isa viam docuit, Quod qui finxere volebant
S cire homines dandum esse ducem puerilibus annis,
Q ui morum scopulos, vitæ qui intelligat artem,
N am neq; sola potest ætas improuida simplex
A tq; rudis regere affectum, cohibere furorem,
H oc igitur puer in biuio, quia corda ferebat
E ntbea, & illapso correptam Numine mentem
N on eguit rectore alio, qua cœpit ab ortu
I re, viam tenuit, Verum ad magis ardua semper
N itebatur, erat Nautæ longinqua petenti
L ittora par, dum festinans sua colligit arma,
D um trahit in proram funes, dum garbasa in altum
E leuat, explicitis finibus dum colligit auras,
T ecta patris libyci sacramq; audiuerat ædem
C œnobion dicunt/ꝙ sint communia cunctis
O mnia, vt Essei quondam vixisse feruntur,

E ssei genus antiquum venerabile sacrum/
Q ui vitam traxere diu iudea per arua,
I llic fama fuit sanctos conuiuere patres
L ongenum antiquo genus a pastore trahentes
Q ui Ciuis Didonis erat Carthagine natus,
I ste nouum terris sidus fuit, omnia regna
V t tuba quæ magnis totum clangoribus orbem
I mpleat, exclamans Christi noua castra vocabat,
R omano sermone potens mysteria sacris
H austa libris vti fons latis amplissima ripis
F lumina difundens/per mille volumina misit
D octrinis vt sol radijs fulgebat, & omne
Q uod Grai, quod Phœnices sciuere, quod Indi
N iligenæq; sacerdotes babylonica templa,
D octus erat, Cœlum, manes, elementa, Deumq;,
I pse nouum vitæ genus & compēdia quædam
P er quæ mortales irent ad olympica tecta
A edidit, & patribus dedit obseruanda futuris,
H i tribus indulgent studijs, Ante omnia in vnum
C onspirant hominem, rebus qui pressit agendis,
Q ui teneat clauum, cui sit parere necesse,
A ltera cura facit ne quis sibi vindicet aurum.
N eue vsurpet opes, propriosq; recundat in vsus,
S ed fluat in medium quicquid vel terra ministrat,
V el pietas infert, hominum ve industria quærit
T ertia fœmineis adimit congressibus omnem
C ura viam, Veneris procul ablegata voluptas
E xulat hinc, nulumq; audet sperare regressum,
I stud idem Carmelus habet, genus vnde Virorum
H eliadum fluxit, qui tempestate supersunt
H ac quoq;, et hanc primi viam coluere per vmbras
P er saltus Carmele tuos phœnicia iusta

Littora, per colles positos Iordanis ad vndam,
Haec Picentis agri domus obseruabat ad vnguem,
Sola hic relligio sola obseruantia diuum
Creuit, & aeternae spes ac fiducia vitae,
Huc adolescentes prudens puer attulit annos
Et sacer euadens duplicem vestitur Abollam,
Alba subest nigrae, dupliciq; obnubit amictu
Tempora, proximior nudo candore niuali
Albicat, exterior fuligine tingitur atra,
Veste sub hac olim pater Augustinus, Eremum
Incoluit, postq̃ Christum suscepit, & ante
Libaret q̃ sacra Deo, trieterida totam,
Tum Larium natura sagax versuta bilinguis
Inuida, & humanae semper studiosa ruinae
Talibus inceptis grandi occursura paratu
Plurima mente agitat, multas remiscitur artes,
Vestigat puerilem animum, quo semine Cretus/
Sidere quo natus, quo Mars afflauerit ortum
Quo venus aspectu, quo Pleiadesq;, Hyadesq;,
Atq; oculos lapsi fert circum cornua Tauri
Explorantq; omnis aditus, vt ouilia noctu
Septaq; caularum solet explorare Lycaon,
Atq; Lycaonio. Vulpes subtilior astu,
Nam deuersa velut vis & natura ferarum est,
Sic Lemurũ. Perhibẽt & enĩ genus hoc animantum
Sex fusum in species tenuissima corpora ferre,
Quae penetrent clausosq; fores, & ahenea claustra,
Prima inter lunam versatur & aeris auras.
Ignis vbi simplex ac sincaerissimus ardet,
Altera cum Zephyris, Austris, Aquilonibus, Euris
Fertur, & aeream dicunt, q in aere viuat,
Tertia quae circum terras errare per imum

Aera consueuit,nostrosq; habitare penates,
Terrestris cognomen habet, Neptunia regna
Quarta colit,sed qui terris quicq; æquore viuunt,
In duplices abeunt sexus,Nam mascula quidam
Membra magis curant,muliebria corpora quidam,
Fœmineis gaudent formis montana vagantes
Per iuga per syluas cum venatrice Diana,
Quas Dryades dicunt,& Oreades, Adde Napeas,
Naiades,& Herei Natas,& Dorida matrem,
Quos vero magis oblectant & nomina & ora
Mascula,sunt Fauni, Panes,Satyriq; bicornes,
Turba salax,quorum quidam tentigine moti
Fœmineos subeunt vultus, & semine muncto
A maribus,rursum redeunt in mascula membra,
Incautasq; Nurus ineunt,ac pignora gignunt,
Accedunt Diui æquorei Neptunus,& Aegeus,
Protheus,& triton,Nereus,Melicerta Palemon,
Et grauis Egeon,longis qui amplectitur vlnis
Monstra maris Cetos,& inertia corpora Phocas,
Quinta subit terras,& subterranea factum
Nomen ei,subeunt cautes,obscuraq; per antra
Hospitium quærunt Diuos atq; astra perosi,
Sexta magis,magis ima subit,lethea subintrat
Tecta diem fugiens,ideo cognomine dicunt
Lucifugam,violenta magis q̃ calida, siquos
Occupat,elingues,surdosq; euadere cogit,
Villius ingenium tribus inferioribus,Ergo
Hi sunt qui dicuntur opes tellure sepultas
Custodire,timent nostros ne forsitan aurum
Quod latet abstrusum tenebris vertatur in vsus,
Tantus inest illis liuor,sic inuida turba est,
Hi sunt qui iactu lapidum per tecta viasq;

Ex terrere solent homines, inuadere nautas
Mortales morbo herculeo prosternere, corda
Nubibus immerso dementia reddere sensu,
Ast alijs longe excellens, penetrabile, promptum,
Quo fraudes, quo mille dolos innectere possint,
Istorum e numero Venus est, fandiq; magister
Mercurius, Mauors, atq; imperiosus Apollo,
Atq; alij quorum fama est antiqua, per orbem,
Nomina qui terris vsurpauere Deorum·
Isti omnes igitur cœtu in sublime vocato
Culmen, in obscuris vetus est vbi fama sibyllam
Degere speluncis/per flumina quinq; profundi
Iurauere simul studium curamq; habituros
Se vigilem, contra audacem (sic liuida manes
Turba loquebantur) Iuuenem, seq; omnia facto
Agmine venturos armis in prœlia sumptis,
Sic pacti cuneo in ventos abiere soluto,
At Iuuenis larium mores & atrocia doctus
Bella, parat sese ad pugnæ, genus omne/fatigat
Ingenium grauibus curis, cohibetq; vagari
Mille per anfractus solitam perq; inuia mentem,
Cogit eam per sancta pedem mysteria ferre,
Quæ/profugus sparsit per quinq; volumina Moses,
Quæq; per annales, solymæq; diaria gentis,
Atq; per historias, & per presagia vatum,
Per legis mandata nouæ, per grandia Pauli
Eloquia, & patrum vestigia sancta suorum,
Pascitur hic vt riris aues matura per arua,
Cum iam messis adest, & iam tritura propinquat,
Vt per prata greges, vt Apes biblæa per arua,
At quoniam pingui Venus irritata superbit
Viscere, & ex dapibus surgit lasciuia lautis

Vix adbibet mensis bortensia gramina victum
Quem prisci coluere patres, non fidit biaccbo,
Nam Deus infamis, sed frigida flumina potat,
Est suspecta Ceres, numq contenta quiescit,
Esuries, semper voto fraudata reclamat,
Qui cubat in membris, quotiens extrinseca desunt
Nutrimenta, calor quæ erodere possit, in ipsa
Corpora desæuit, munctoq exanguia succo
Reddit, & atroci sua damna vlciscitur ira
Inde subit macies, frigent precordia, languet
Spiritus in venis, Venus indignata recedit,
Quam calor & Venti stimulant, & aquaticus bumor,
Somni autem plusq fuerit tolerabile parci,
Cuius vt enarrem paucis aduertite causam,
Quinq vijs tanq speculis per corpora (sensus
Dicimus) ad mentem subeunt tenuissima rerum
Pro rebus simulacbra modis gradientia miris;
Nam species a rebus eunt/velut ire videmus
A Pbebo, & stellis radios, per inania misse
Vndiq circumeunt auras, & lumina fallunt,
Testantur rerum effigies in flumine visæ,
In speculis, visa in saxis specularibus ora
Nostra fidem faciunt, vis bæc incognita rebus,
Mens igitur missas species, si lumina somnus
Non ligat, agnoscit, q si sopor occupat artus,
Non agnoscit eas, sed res putat, illius instar
Qui putat inspectas animantia vera figuras,
Hinc igitur veniunt animos agitantia nostros
Somnia, quæ volucri dum mobilitate feruntur
Illæ agiles formæ, fingunt quæcunq per orbem
Conari Natura potest, quæcunq voluntas,
Non numq maiora etiam, Nam monstra videmur

C ernere, quæ natura nequit producere, montes
I re per aereos tractus, hominéq; volatu
T endere per nubes, & currere flumina retro,
H ac lemures persæpe pias deludere mentes
A rte solent, obscœna oculis dum occurrit imago
V era, vel in somnis, mox euigilantia corda
T itillare potens, fragilemq; inflectere sensum,
P roptereà somnum Castis quasi moribus hostem
O derat, & multam in noctem seruare legendo
I nsomnes oculos sæpe expectare solebat
L uciferum, sæpe auroram, quandoq; reuersam
L ampada terrarum humentem quæ discutit vmbram,
A dde q affligat moribundum insomnia corpus,
E t domat exleges motus, sic bella cauere
S ic solitus causas eradicare malorum,
Q uæ verbis mensura fuit, quæ regula fandi,
Q uæ linguæ lex atq; modus, transire silendo
I llicitum, quando id sanctæ pars maxima vitæ,
E t breuis & rarus post longa silentia sermo
S eria libabat solum, mendacia nugas
E t quæcũq; solent alios proscindere verba
N on secus euitans, ac littora syrtica Nautæ,
S i de Iusticia de relligione loquendum
D e pietate foret, longas manabat in horas
E loquium, tanq vasto de gurgite torrens
F usus, & vndantem voluens de vallibus æstum,
T unc facundus erat, Deus in precordia lapsus
A rs erat, affectus facit os scitum, acre disertum
A t quia delectant oculos animumq; videntur
A d communem hominum vitam deflectere sensim
M ollia & vrbanum morem sapientia semper
P allia derisit, temploq; indigna vocabat

Ad nudum settis Cilicum quæ tegmina castris
Et nautis prestare solent, vestitus inerme
Corpus adurebat, gradiens pannosus & asper,
Stragula Cyniphiæ prebebant hispida barbæ,
Quæ cum merce rudi libycis vectantur ab oris,
Non stratum fluuialis Anas, non Anser Anate
Grandior exhibuit, non mollior Ansere Cygnus,
Dulce erat in tabulis lassum distendere corpus,
Vt vulgus castrense solet, cum candida rupes
Nix tegit alpinas, quotiens Aquilone sereno
Nox perflata lacus rapidosq; coagulat amnes,
Sæpe etiam in nuda somnus tellure cubanti
Gratus erat, quando auroras vigilantia plures
Fecerat insomnes, imitans iumenta ferasq;
Sternebatur humi corpus seruile vocabat
Mancipium, quod non animi contemnere solum
Verum etiam Diuorum ausit legem imperiumq;/
Quæ nobis obscura fides, quasi missus ab oris
Nuncius externis animo amplectenda reliquit
Ipse velut subiecta oculis & cognita vulgo
Scitaue per Causas atq; explorata tenebat,
Hæc radix illorum operum quæ dura videntur
His quibus est ignaua fides, processerat inde
Ille amor inflamans homines, ille igneus ardor
Corda metu qui nostra facit tam grandia pulso,
Nomen habet Charitas, summo demissus olympo
Spiritus extirpans alios radicitus ignes,
Et presertim illum, quem pestis amara Cupido
Ex phlegetonte haurit, terrasq; inseminat omnes
Atq; illum qui quærit opes, qui colligit aurum,
Spes quoq; presidium nobis mortalibus ingens
Sola promethea non dedignata teneri

Pyxide cum superos aliæ petiere sorores/
Fulcibat crescentem animum, iuuenilia corda
Altius a terris æterna in regna leuabat,
Venerat in summos apices, vbi nostra leuatur
Conditio humanos audens transcendere fines,
Et fieri vicina Deo, diuina sacerdos
Orgia iam factus sanctas libabat ad aras,
Tunc poterat vita functis succurrere, manes
Inuito Rectore Erebi, prohibente Megera
Soluere, & in cœlum ex imis reuocare tenebris,
Conciliare deum nobis, peccata loquendo
Tollere, & a flammis animas seruare dolentes,
Atq; vagos cohibere lares, compescere sæuos
Demonas, & stygijs vmbris imponere leges,
Nam quotiens sacro mystæ intinguntur oliuo
Accipiunt illorum animæ viudacia quædam
Signa, Characteres dicunt, quæ Cerberus odit,
Cerberus, & quotquot degunt Acheronte sub alto,
Verum hæc ne forsan nugæ videantur aniles,
Subijciam paucis opus inter prima relatum
Iam vulgata Diui sancti miracula Patris,
Ergo hæc horribilis fecit cognoscere casus.
Arua per Vmbrorum locus est vbi curua Pisauri
Flumina in apricos colles de montibus altis
Lapsa fluunt cursu pontum visura citato,
Huc migrauit, vbi tacito domus abdita saltu
Hospitium syluestre dabat, noctesq; diesq;
Cœlum animo voluens sacras ducebat ad aras,
Nox erat, & tenebrosa polum conuoluerat vmbra/
Vmbra means circum terras, circum æquora, circum
Aera, circum ignes, rapido contraria phœbo
Semper, & attingens vsq; ad saturnida lunam/

Procubuit strato Iuuenis, vix lumina somnus
Clauserat, & subito in somnis occurrit imago
Vociferans Nicolae mei, Nicolae memento,
Sancte Pater succurre tuis, compesce dolores,
Quos patimur tantos, & nostra incendia tolle,
Namq; potes, si sancta dies libamina septem
Dederis nobis, fer opem, & miserere tuorum.
Territus hoc tanto Iuuenis clamore rogabat
Quis temerare ausit nocturna silentia tanto
Planctu hoc, & noctu in tantas prorũpere voces,
Sub lare praesertim strepitus qui eliminat omnes,
Vox ea, sancte Pater rursum si scire laboras
Quis sim, quis fuerim, paucis (aduerte) docebo,
Ipse Comes tuus ante fui, fuit Auxima tellus
Passa graues olim casus, & bella, Gothorum
Cum cepit ruere imperium Belisarius olim
Patria, nomen erat viuo, Peregrinus, ad vmbras
Misit auernales quae subruit omnia me mors,
Quod clamẽ dolor in causa est, dolor omnia vincens
Aspera quae sanctis olim inflixere Tyranni,
Surge, Veni, tibi spirituum magna agmina sistam
Ante oculos, quibus auxilio potes omnibus esse,
Ire videbatur versus vicina Pisauri
Moenia, nanq; eadem fluuio sunt nomina/& vrbi,
Quam veteris quondam Romae posuere Coloni.
Visus & ex alto vallem spectare profundam,
Vnde ferebantur magno cum murmure voces
Confusae ad coelum, & lamenta miserrima in auras,
Tunc ea vox, Hae sunt Animae quas vita fefellit
Pacta dies longas, canos, seramq; senectam,
Hac spe delusae blandaq; libidine tractae
Iugiter ad pingues ducebant gaudia mensas,

Non deerant epulis citharæ, sed Arione multo
Læta ibat domus in thyasos veneremq; ciebat,
Surripuere dies cantus, conuiuia noctes,
Totaq; in insanos fuderunt tempora luxus,
Ista frequentarunt, & quæ nascuntur ab istis,
Dumq; sub extremum vitæ se posse putabant
Emendare. leuis deliramenta Iuuentæ
Mors fuit in foribus non expectata repente
Cunctaq; mendacis vitæ pacta irrita fecit,
Sic ait, Extemplo magnis stridoribus vmbræ
Auditæ clamare, Pater misere. sepultas
Hoc ardente lacu tua nos libamina seruent,
His dictis visa in latos incendia campos
Serpere, & illustres ad cœlum attollere flammas,
Atq; ignes fumo inclusos erumpere magnum
In tonitu, longeq; leues volitare fauillas,
Vt quotiens ferri candentem forcipe massam
Corripit & crebro feriens faber ingruit ictu
Emicat in tenues scintilla volatilis auras
Territus hoc visu somnos ac somnia rupit,
Ac diuina dies tulit in libamina septem,
Septem lux ierat, noctemq; Aurora fugabat
Quando oculos vigiles per tota trinoctia somnus
Corripuit, rediens confestim occurrit imago
Illa eadem, Quæ visa patri pro munere tanto
Soluere suppliciter grates, ac talia fari,
Te duce tenarios tandem superauimus ignes,
Te duce ad ætbereos tandem conscendimus axes,
Viue, vale, Cœlesti olim te in luce videbo,
In picente solo collem consurgit in altum
Terra duos amnes inter, qua respicit Vmbros
Et Boream, summis demissa potentia saxis

Labitur, Austrinæ qua sidera prospicit ore,
Defluit ex alto veniens Seraualle Chientus,
In dorso Macerata sedet, post bella Gothorum
Aedita, & ex priscis Recine generata ruinis,
Hic habitans aliquando sui crudelia fratris
Funera, qui in gladios, & in arma hostilia casu
Inciderat, cum resciisset, prece numina flexit
Ne stygijs raperetur aquis, ne æterna subiret
Supplicia, infernos neu transferretur ad amnes
Irremeabilibus nunquam rediturus ab oris,
Addidit & precibus ieiunia longa, grauesque
Excubias, & terdecies reuocauit ad aras
Orgia Lucifero cum lux albesceret orto,
Ecce per obscuræ metuenda silentia noctis
Dum genibus staret fixis in marmore ad aram
Vox audita, Tuis precibus Germane reuertor
Liber ab inferni tenebris horrentibus Orci,
Iam mihi crudeles furiæ candentia vincla
Intulerant, totusque mihi insultabat Auernus,
Et sine spe damnatus eram phlegetontida ad vndam,
Cum subito efulsit clarum per concaua lumen
Tartara, & hac latæ voce insonuere Lacunæ,
Tartarei inanes vestras attollite portas,
Nunc rogat a stygio duci Nicolaus auerno,
Ex templo tremuere omnes furiale ministri
Vulgus, & attoniti piceis latuere sub antris,
Non aliter quam cum simili clamore coactus
Reddere Traianum Pluto ima in tartara fugit,
Ast ego per latebras illo duce lumine olentes
Ducor, & a regnis Orci squallentibus adsum,
Hæc ea vox, Sed cum falli Nicolaus ab vmbris
Crederet infernis, quibus est assumere formas

M os varias, multisq; bonas deludere mentes.
A rtibus, iste timor fraternæ innotuit vmbræ.
A tq; ait, ipse tuus (fraudem desiste vereri)
F rater ego, sum frater ait, Lætare, diuq;
E sto memor Germane meam curare salutem,
N am nec adhuc adeo superos, aliquidq; Luendum est,
A edita ab excelsis penetralibus Apœnini
L abitur in pontum Firmi sub mœnibus altis
T ignia, & ad ripas eius celeberrima quondam
N ominis vrbs istius erat, voluentibus annis
D iruta, sed templum super est, cui pinguia subsunt
P ascua, lanigeriq; greges, opulentaq; rura,
H is opibus sancti quidem de sanguine patris
N icolei prefectus erat, qui sæpius orsus
A d se sobrinum blandis inflectere verbis,
E t vitam damnare inopem, q lenta sequatur
O cia, q gradiens aliena per hostia quærat
A uxilium precibus, quod erat sudore parandum
C orporis aut animi, Nam sic vbi condidit orbem
D icitur antiquos. Deus instituisse parentes,
Q uippe mali manes studium quibus Aucupis instar
Q uærere quam verent, adigantq; in retia predam
H as illi insidias hæc bella occulta ferebant,.
H is commotus erat dictis, & in anxia pulsus
C onsilia ambiguis torquebat pectora curis,
D um veluti nubes quæ pendet in aere ventis
A duersis inpulsa, modo hac, modo flectitur illac,
E cce Chorus superum niueis in vestibus ædem
S ubgreditur, stipatq; virum, curasq; loquendo
D issipat instabiles, mentemq; redarguit ægram,
A ncipitesq; animos & corda labantia firmat,
I nsuper adijciunt, Quo vis vestigia ferre?

Terra tolentinas tibi finis, & vltima sedes,
Dixit, & exilem chorus est resolutus in auram,
Ergo vir ex illo certus retinere beatam
Tempore pauperiem comites sua sæpe monebat
Ossa Tolentino sese debere, supremam
Illic se vitæ partem tumulumq; habiturum.
Pertransire nefas opus admirabile nullis
Auditum sæclis, vsq; ad labentia mundi
Mœnia, cum totam terrarum incendia molem
Vltima corripient, longos memorabile in annos,
Aeger erat, febris lassos emunxerat artus/
Atq; sepulcbralis pallor confecerat ora
Hispida/dixisses si non spirasset anhelo
Gutture paulisper, gelidum sine mente Cadauer,
Vis ea quæ in venis salit, & quæ in pectore leuo
Palpitat, vt lampas iam iam moritura, tenorem
Perdiderat, motuq; abiens trepidabat incerti,
Viuificas adbibere dapes medicina iubebat,
Pabulaq; exilem reparare potentia vitam,
Ergo Coturnices vt mandat Apitius assas
Attulit impigri manus officiosa ministri,
Ille autem solitus semper frenare palatum
Ac genium fraudare Cibis contentus inneptis
Horruit has epulas, & detestanda putauit
Prandia, mos longis sic illum affecerat annis,
Accedunt precepta Patris cogentia vesci
Pinguibus oppressa tanto in discrimine vita,
Quid faciat nescit, mens ægra quid elligat horum
Cogitat, hinc angit sancti reuerentia patris,
Hinc pia suscepti premit obseruantia voti.
Angustatur vti quotiens symplegades inter
Nauita transibat tum cum concurrere ventis

Flantibus impulsæ nauesqꝫ arctare solebant,
At Deus impactum syrtem miseratus in istam
Fauit, & ex altis traxit precordia curis,
Nam pluit in volucres plummas, animamqꝫ repente
Restituit, mox illæ Alas mouere recentes,
Et simul excusso saliere per aera disco,
Qua via visa volant, speculisqꝫ feruntur apertis
Aereum per iter, Pater & quæ plurima fratrum
Turba aderat, tuti grandis miracula casus
Obstupuere oculis non conniuentibus, ore
Attonito, voce ammissa, manibusqꝫ supinis,
Hac igitur tanta moti nouitate volucrum
Multimodis sancti patres sermonibus illam
Consumpsere diem, memorant portenta parentum,
Vt quæ Niligenis Moses ostenderat olim,
Cum nouus arrenti factus de vimine serpens
Prodijt, & subito latis ostenta magorum
Faucibus inuasit/grandesqꝫ absorbuit Hydros/
Et cum purpereo maduerunt omnia nimbo
Gramina, & e puteis emanauere cruenti
(In fandum) latices, Cum tres sine lumine solem
Ire dies vidit tellus ægyptia, quando
Omnia rura Deus dedit erodenda locustis,
Et cum tetra domos omnes examina muscæ
Aeraqꝫ infesto perturbauere volatu,
Cumqꝫ super viso nuper certamina casu
Orta forent quo vita modo reuocata volucrum
Tam subito, Num forte auium post fata superfit
Spiritus in veteres qui sit reuocabilis artus,
Præses ad astantum cuneum sic protinus orsus,
Sunt qui crediderint animas pecudumqꝫ hominumqꝫ
Nil differre, simulqꝫ mori cum corpore, quidam

E sse immortales omnis & corpore solum
D issimiles, nostras autem quia corpora nactæ
O ptima sint, fungi officijs melioribus aiunt,
A st alias membris contranitentibus ire
I n pecudum mores, minus has vehementius illas
V t varijs natura modis intrinseca finxit
I nstrumenta animæ, fieriq; animantia muta,
P roptereа veterem redijsse in corpora credunt
V itam auium sua rursum animis in membra reuersis
S ed ne multa morer frustra, ne tempora perdam
Q uando cadit iam sera dies & sidera surgunt,
I sta senis samij Calabros qui dicitur olim
I ncoluisse lares, & magni nominis artes
I nuenisse nouas, deliramenta videntur
V ana, indigna quibus prudens accõmodet aures.
S anctior est igitur nostrum sententia patrum,
Q ui differre putant animas vt corpora, nostras
E sse immortales, alias occumbere fato,
H æc autem volucrum fecit miracula magnus
I lle opifex, cui rerum omnis natura ministra est,
Q ui vitas habet in manibus veteresq; nouasq;,
Q ui reparare potest fracta & noua condere mẽbra
I sta suos docuit Præses grandæuus alumnos,
C onualuit tadem, sed cum nil pendere corpus
F eruida mens assueta foret, cum parcere inerti
N esciret genio seris iam frigidus annis
T empore post paruo rursum procumbit, & acrem
L abitur in morbum, totosq; affligitur artus,
M ens inuicta manet, cupit ad delubra reuerti,
F ert ægre, gemit, & lacbrymat ꝙ strata cubili
M embra vetent pietatis opus, sua namq; solebat
P randia partiri in miseros, & porgere egenti

C landestina manu poterat quæ dona pienti,
H oc animaduertens penoris, cui cura, ferentem
T riticeas aliquando dapes deprendere lecto
T empore constituit, Tum candida brūma per alpes
H ybernabat, humus sterili sub frigore lenta
O cia ducebat pigrum pertesa decembrem,
O ccurrens igitur gremio quid ferret onusto
P ostulat, ille rosas (spirauit in illius ora
H æc responsa Deus) dixit se ferre recentes,
E t gremium soluens roseos (mirabile) flores
Q uales ferre selent pestana rosaria, cum ver
P rouocat ad Carmen volucres, ad gramina Campos,
P rotulit extemplo diffusus in aera nidor
N aribus applausit, sacriq; oluere penates,
H oc opus, hoc ingens studium pietatis honore
D uxit honestandum tali deus arbiter æquus,
P ræses id admirans homini precepit apertum
E sse penus, pascendi inopes permissa potestas,
H oc igitur quando grauis intermittere langor
O fficium cogebat, vti qui grandia perdat
E molumenta, dolet, pietas exterrita luget,
T um Regina decem nutu quæ temperat orbes
I nnixos vtroq; polo, Clementia cuius
F ine caret, magno pressam langore senectam
D espiciens illo quo spem facit omnibus ore
D escendit celebri Diuum stipante Caterua,
H ic erat Hipponis pastor, primordia gentis
Q ui tulit istius pater Augustinus, olympo
T antus apud superos, quanta inter sidera Luna
E t Iuuenem mater quæ deplorauit alumnum
T ot lacbrymis, verita æternos ne incurret ignes,
E t pater Albertus cum Cyrillo megarensi

Ambo relucentes, ambo candore togati
Sidereo, quali surgens Venus aurea vultu
Cum nitet absterso, nanque bis regina duobus
Vtitur ad tanti preclara negocia regni,
Carmeli Regina memor, quem inuisere quondam
In longo ammissæ prolis mœrore solebat,
His comitata senis thalamos adit, ac tenebrosæ
Noctis inane chaos prelato illuminat igne,
Agmina, vt agnouit senior Cœlestia, morbo
Prosilit euicto, membris dominata repente
Inualidis mens est, vt proxima Numina sensit,
Verum Regine imperio se in strata recepit
Rursus, & ipsa virum sic est affata iacentem
Chare senex quid te tantis mœroribus angis?
Postquam lasciuæ cecidit calor ille Iuuentæ
Et senio frigente Venus sedata quieuit,
Dandum aliquid genio, Licet indulgere parumper
Somno epulis, laxanda æuo sic lora senili,
Vt primæua ætas grauibus frenanda lupacis,
Fœmina quæ vestris laribus vicina, calenti
Triticem furno cererem tractura canistrum
Fert humero, panem (Nec sit mora) mitte ministrum
Qui ferat, & sacrata super dic verba, subinde
Vescere Confestim pulso sanabere morbo,
Quem tua tartarei misere in viscera manes
Sic potes insidias, sic vim depellere Auerni,
Dixit, & integram sil est largita salutem,
Hunc. post fata senis morem tenuere nepotes,
Nam simili ritu Cererem sacrare quotannis
Et plœbi donare solent, cum sancta reuerso
Natali sunt festa Die, medicamine tali
Morborum genus omne fugant, sic dæmonas arcent,

Sic steriles curant vteros, serpentia sanant
Vlcera, restituunt oculos, sic fulmina pellunt,
Aereas tempestates, irataque sedant
Aequora/deprensos seruant a turbine nautas,
Cæteraque humanæ cohibent incommoda vitæ,
Functus erat morbis, atque ad sua prima reuersus
Acta senex/quando lemures cohibere superbi
In campos/vbi sub vastis prostrata ruinis
Vrbs antiqua iacet, fuerat cui saluia nomen
Magna theatrorum superant vestigia, moles
Narmoreæ, quas exedit cariosa vetustas
Arua Tolentini tenuit quæ saluia quondam
Nunc retinent Ciues, agroque fruuntur, & vrbe,
Huc duce Mercurio Ioue preside tota coacta est
Coniurata cohors Larium, mox Iupiter orsus,
Quamquam nostra grauem tulerint antiqua ruinam
Regna, tamen superant Cõmites, coalescit in horas
Imperium magis atque magis, Res publica christi
Labitur in nihilum, sensimque extinguitur ardens
Illa fides, primis quæ nos exterruit annis/
Et quamquam possit gens relligiosa videri
Progenies Christi/quia sacra volumina voluunt
Nil tamẽ hac nobis a relligione timendum est,
Ore Deum, non corde ferunt, de turribus altis
Aera sonant Christo, ventosa tonitrua nobis
De nebulis, cœloque tonant, meminisse pestis
Christigenum quotiens puppes submersimus allo,
Grandine frugiferos quotiens deleuimus agros,
Peste greges, nemora & siluas aquilone comantes,
Bella quot orditi fuimus, quot grandia regna
Abstulimus Christo, dedimusque scythisque Arabisque/
Si dicas templa ædificant/pinnacula cœlo

Educunt, fateor, quo se sublimibus illis
Nobilitent tectis, niti probitate solebant,
Immodica vero nunc ambitione feruntur
Ac liuore, odijs nunc immortalibus ardent,
Dant baccho venerię operam, Roma ipsa lupanar
Reddita, fœmineo Petri domus oblita fluxu
Ad stygios olet vsq; lares, incestat olympum
Nidore hoc, facta est toto execrabilis orbe,
Fidite Consortes Regni/sperate reuerti
In decus antiquum, maior penuria Christum
Quottidie premit in terris minor exit in horas,
Ille habet Europam, nobis est Aphrica, nobis
Quæ longe lateq; patent asiatica regna
Ille habet ardentes faculas, altaria, fumos/
Nos animas, Qui templa eius maiora gubernant
Qui insipidis eius sacris vescuntur, eduntq;
A Zima liba, nihil Christum, nihil orgia pendunt,
Mortales animas credunt, plutonia rident
Regna, nec expectant vllam post fata Megeram,
Hic animaduertat Petrus qui Ianitor Aulæ
Dicitur illius, quot per sua limina gressum
Quot per nostra ferant Animæ, fortasse pudebit
Prouentus exilis eum, latissima nobis
Horrea, & in grandes messis consurgit aceruos,
Nec solum de plæbe homines collegimus, Intrant
Nostra sacerdotes/& qui sublimia mitrant
Tempora, primates orbis, gemmata ferentes
Ornamenta, nurus auro, argentoq; coruscæ
Atq; senis Priami venam irritare potentes,
Nostra inq; portis in regna patentibus intrant,
Si quos Cristus habet si quos in retia mittit
Sunt ima de fece hominum de plebe profunda,

Qualis hic insanus, qui tot labentibus annis
Nos risit, nec cessat adhuc, cœlestia tecta
Ambit, & in nostros sperat migrare penates
Mentis inops. Vulcane veni, mandata capesse
Nostra semel, tu nanq; lares regis atq; gubernas
Qui in cœcis habitant specubus sub montibus altis,
At nos aereos, nostri versutia & astu
Decertare solent, tua plæbs vi, robore, & armis,
Attriti longo nostri certamine cessant
Fessa Venus, victa'est Pallas, Cyllenius artes
Arguit inualidas, nemo est qui in retia pbocam
Hanc adigat, hos hæc comites fugat indica nostros,
Vltima spes in te est, causam hanc Vulcane parumper.
Suscipe, Si labor est hominem peruertere tantus,
Vt nequeas, afflige solo, fac verbere multo
Claudicet, atq; tuos gressus imitetur eundo,
Hæc saltem in monstro hoc nostri monimēta relinque,
Claudicet, & diuos non experiatur inertes,
Hanc operam largire Ioui, te semper in omnes
Munificum diuos omnis reminiscitur ætas,
Tu mihi formasti flammas in fulmina semper,
Et facis vt metuar, tua dextra condidit arma
Quæ dedit Eneæ mater, quæ mater Achilli,
Hoc opus astanti Diuum largire Coronæ,
Iupiter hec, operi accingit Vulcanus iniquo
Strenue, & assumptis triginta infamibus vmbris
Quæ solitæ in tenebris cœcos habitare caniclos
Aduolat in thalamum Senis, & delupra peragrat,
Exploratq; domos, instar latronis opaco
Tempore consueti nocturnæ instare rapinæ,
Tum pater Angusto duo testamenta sacello
Percurrens sanata modis thobiana legebat

Lumina mirificis, & versabatur olympo.
Missus in excessum mentis, stomacbatus aniles
Mulciber bas curas (sic ipse ferebat) & ira
Percitus ardenti concussum verbere duro
Sternit bumi, crudoq́ꝫ fremens sermone minatur
Se fore perpetuo exitio, nullasq́ꝫ daturum
Ad requiem pausas, pugnamq́ꝫ indicit atrocem,
Ille autem sese lemures nil pendere Christo
Auspice respondit, nec formidare satanum
Insidias, illos potius debere Tonantem
Formidare, manum cuius tremit omnis Auernus,
Transierat iam nona dies, & Vespera coelo
Ceperat ardentes stellas aperire sereno
Ad solitum se vertit opus, meditatur bonores
Atq́ꝫ potestatem superum, qui sidera certis
Aeternum ordinibus faciunt insurgere ab ortu
Tendere ad occasum, versoq́ꝫ occūbere mundo,
Vnde oritur nox atq́ꝫ dies, qui ingentia norunt
Corpora nunc vltra æthiopes deflectere ad Austrum,
Nunc Boream versus rbypbeum attollere ad axem
Vnde resultat byems, æstas, autūnus, & ipsum
Ver geniale nouis quod det primordia rebus
Atq́ꝫ breues longiq́ꝫ dies, & tempora frugum.
Hæc meditans secum voces prorupit in istas,
O infelices laruas, quas muneris buius
Reddidit expertes veteris petulantia fastus,
Nec dum finierat, summo de culmine lapsi
Ecce lares adsunt, & misso in lumina saxo
Lampada confringunt, simulant animalia voce
Bruta, putes vlulare lupos, gannire sagaces
Vulpeclas, grunire sues, certare canendo
Tectinagos felles, ducta de naribus aura

R ingere mordaces catulos, per culmina motis
I mbricibus cursant, saliunt, ruitura videntur
T ecta, lares agitat vesania tanta proteruos,
C onstet vt ex minimis laruarum insania rebus
M axima, ridiculum facinus subiungere fas est,
V t sarciret acu tunicas, in frusta secauit
P lurima deposito veniens ad humillima fastu
M unia, Vulcanus proles inmonia tentans
I rritare Senem, flauamq; accendere bilem
S urripuit partem, bibulaq; abscondit harena,
S ollicitus dum frusta senex ablata requirit,
S ecum ait, ille mihi studet hoc imponere furto
I lle inq̃, cuius spurcum pudet ædere nomen,
A udijt hæc tenui latitans Vulcanus in aura,
A tq; ait indignans (fateor) furti istius autor
I pse ego, priscorum tibi me collegia Diuum
P ræfecere, dies in sollicitudine, noctes
I n mœrore trabes, & ero tibi malleus atrox,
T u tibi malleus es Senior respondit, & istis
I ctibus æterni semper cruciabere luctus,
A st ego cœlitibus fidens molimina vincam
H æc tua, & euadam Lemurum scelus omne tuorum,
S ic Pater, Impatiens iræ Vulcanus in auram
T ransit/& indignans montes discedit in altos
F ama vbi sub specubus piceis habitare Sibyllam
H is moti ostentis patres dubitare coacti
Q uæ potior natura foret Lariũ ne, hominũ ne,
N am si tanta malos vexat dementia manes
Q uanta nec humanas mentes, quid credimus ergo
N aturæ melioris eos? sine Corpore forsan
E sse lares dices, nos autem noxia membra
F erre, sed & nostræ viuunt sine corpore mentes,

Nec tamen æquales laribus concedimus illas,
Si dicas prestare oculis & sensibus illos,
Ac motu membrorum agili rapidoq́ volatu,
Sic quoq́ precellunt volucres hircanaq́ Tigris,
Sic Aquilæ, vulturq́ rapax, & odora Canum vis,
Nec tamen has pecudes nobis prestare fatendum est,
Quod si morte carent, etiam cum corpore iunctæ
Morte carent Animæ, quod si quia plurima norunt
Vis illos preferre homini sapientia & astu,
Id conferre potest longæ experientia vitæ
Qua Lemures pollent, vt qui sine funere viuunt,
Ingenijs etiam nostris, hec causa parentes
Antiquos sapere, & vires cognoscere frugum
Fecit, & ex victu potuisse arcere salubri
Caniciem, longumq́ dies producere in æuum,
Nos autem prestamus eo, quod sancta veremur
Numina, quæ Lemures (tanta est insania) taxant,
Quod cœli speramus opes, & olympica tecta
Quæ nequeant sperare Lares, quod vertimur ipsi
In melius, postq́ nos inconcessa libido
Legitimo de Calle gradum deflectere fecit,
Illi autem sine fine iacent in sorde sepulti
Perpetua, nec pacto vllo resipiscere possunt,
Quærebant tali patres indagine verum,
Cum subito primas litem hoc sermone diremit
Omnia per varias species quæ sparsa vagantur
In laribus coniuncta manent, & plurima reddunt
Excellens vnita genus, quod numina taxent,
Quod taceant in sorde, facit non indiga sensus
Vt pecudum natura rudis, sed acerba voluntas,
Ac vetus improbitas, & inextricabilis ille
Qui meruit tantæ noctem caliginis error,

F inis hic, hec motam clausit sententia litem.
E st aliud dignum scitu, mirabile visu
Q uod transire nefas, quotiens regionibus illis
I ngruit vlla lues deuastatura Colonos
V t bellum, vel dura fames, vel pestifer annus/
Q ui modo conuulsi sunt a thorace lacerti
A nte monent, cladisq; ferunt ostenta futuræ
N am totiens sudare solent, imbrēq; cruentum
F undere, Sic sanctus quæcūq; pericula fas est
D eclinare Pater, patrijs depellit ab oris
C ontinuo, verum quod ineuitabile telum est
N unciat, vt sænam minuat prudentia sortem:

F I N I S.

N ſublime apicem nox intempeſta leuabat
Aequali occaſum fugiēs diſcrimie & ortū,
I Ecce ſenex pperanter adeſt ad limina tēpli
E rectis in cœlum aīs, & in atria Diuum
Nec lōge Vulcan⁊ abeſt, ſed idonea nactus
Tempora dat ſignum famulis, & ſibilat acri
Voce ſonans, pugnamq́ꝫ ciens, illi agmine facto
Aſſiliunt, alis pernicibus, atq́ꝫ ſeniles
Allidunt telluri artus, ille impiger, ætas
Quantum longa ſinit, ſordentia puluere multo
Membra leuat, rurſum lemures maiore tumultu
Corripiunt hominem inualidum, pulſantq́ꝫ, trahuntq́ꝫ,
More canum, quotiens dammam rapuere fugacem,
Ille Animi compos ſubmiſſo verbera tergo
Suſtinet, ac tacitus recolit crudelia Chriſti
Vulnera, & Antoni plagas, indignaq́ꝫ Pauli
Flagra, catbenati crepitantia vincula Petri,
Et tormenta Animæ quæ ſuſtinuere potentes
Aſſurgit rurſum in plantas, atq́ꝫ increpat alta
Voce lares, audita domum vox illa per omnem,
Auditi ſtrepitus, dum fit concurſus ab altis
Aedibus in templum, plœbes vulcania rurſum
Sublatum a tellure ſenem duriſſima iactat
Inter ſaxa minax, & cornibus ingruit vncis,
Naribus expirant ignes, atq́ꝫ ore fauillas,
Sicut in ætnæis ſolet expirare caminis
Igneo ad incudem ſudans ardore Pyragmon,
Iam Comites adſunt, inopēq́ꝫ in tecta reportant,
Atq́ꝫ manus adbibent medicas, liuentia oliuo
Terga liniunt, verbiſq́ꝫ patrem ſolantur amicis,
Ille vbi conualuit paulum, licet inualidum crus
Claudicet, arrepto redit in delubra bacillo,

Iam senio & iugi Lemurum certamine fractus
Venerat extremos vitæ mortalis ad annos,
Multaq; quottidie mortis presagia, multa
Ac miranda Deus famæ laudisq; futuræ
Signa dabat, quæ corde pater defixerat alto,
Sæpius in somnis astrum flãmamq; comantem.
A patriæ tellure suæ transire videbat
Vsq; Tolentinum, sacramq; accedere ad aram
Ipse vbi consuerat summo libare Tonanti
Assidue & manibus superos orare supinis,
Lumen idem vigilanti etiam seseq; ferenti
Ad templum toto radians apparuit anno,
Præcedebat enim sancti vestigia patris,
Ac sidens altare super quasi maxima lampas
Mobilibus flãmis plures ardebat in horas,
Sæpe quoq; in somnis obuersabatur imago
Turbarum vndatim venientium, & dona ferentum
Ad delubra sua quæ sunt modo clara sepulcbro,
Votaq; cernebat toto suspensa sacello,
Omnia quæ solitus fido recitare sodali,
Esse verebatur Lemurum figmenta volentum
Talibus illecebris captam deludere mentem,
Sidus ob id quod sæpe patrem vidisse relatum est,
Pontifici visum Eugenio qui rettulit illum
Diuorum in numerum flãma signanda comanti
Pectora, mirifici casus memorabile signum,
Per totum semestre polo cum Lucifer exit,
Primaq; per tacitas extendit lumina terras
Ante obitum, summo cantus audire solebat
Aethere, & erectis vigil ad melos auribus illud
Stabat, ad eoi solis iubar vsq; reuersum
Tantaq; cum dulci stillabant gaudia cantu

Vt graue membrorum quæ dilabuntur in horas
Fastidiret onus cuperetq; euadere vitæ
Tœdia mortalis, finemq; imponere longo
Exilio, tandemq; epulis accumbere Diuum
Accitoq; domus lucem paulo ante supremam
Præside, per superos per summi Numina Patris
Sacrosancta rogans illo sua membra locari
Obtinuit post fata loco, quem ostenderat astrum,
Sic fore iudicium Superum, sic ferre Tonantem
Dixit, & ex illo nunq; remouenda sacello
Fatidico monuit morti iam proximus ore,
Prætereo (quia multarum me copia rerum
Vincit) vt inuenit latices, & idonea fonti
Seu puteo loca, quæ nulla ars inuenerat ante
Vtq; salutares fecit quas repperit vndas,
Nam medicamen habent, & adhuc potantur ab ægris
Vt prece sustinuit templum terramq; ruentem,
Cum putei scrobs alta grauem fecisset hiatum,
Et mouisset humum, que fundamenta ferebat,
Vt prece restituit Lychnum, quem Mulciber alis
Fregerat assumptis Aquilæ sub imagine totas
Peruolitans ædes, sanctiq; habitacula patris
Vt tenuem victum miserans coalescere fecit
Pauperis annonam viduæ, frumentaq; saxo
Multa graui, verbis vt tot curauerit ægros
Quot numerare labor, Nobis dicenda supersunt
Funera, & innocue venerabilis exitus vmbræ,
Venerat extremam vitæ securus ad horam
Exiguo langore iacens, fuit ipsa Senectus
Morbus, & exhaustis ætas iam frigida membris,
Præcipit asciri comites, quis nomina fratrum
Fecit amor, dulciq; ligans concordia nexu,

Et sic fatus, Aue fratrum dilecta meorum
Concio, presertim tu mi sanctissime Præses,
Viximus vt nostis totos concorditer annos,
Et breue concessi tempus decurrimus æui
Vnanimes, huius Christo qui muneris Autor
Soluimus immensas æterna in sæcula gratæs
Aduenit mihi summa dies, consortia cogor
Linquere vestra, suum pietas diuina reposcit
Depositum, nobis opus est astare Tonantis
Ante thronum, vocemq́ eius perferre tremendam
Quæ cælo, & terris auditur & æquore, & orco,
Vestrarum mihi ferte precum suffragia fratres,
Et memores estote mei, si forsitan vnq̃
Vt fieri in vita solet, imprudentia lesit
Vos mea, fraterno veniam impartite dolori,
Et date quæ stygios mihi sint munimma contra
Laruarum incursus solito mysteria ritu
Sacrosancta, nihil trepidans audebit acerbos
Mens istis protecta armis transire per hostes,
Qui nostrum remorantur iter, qui retia tendunt
Semper, & obiectant quæcunq́ repagula possunt,
Sic senior, flentes illi mandata capessunt
Ocyus, & sacra veniunt in veste ministri
Lumine premisso bini, pæana canentes,
Vt chorus expleto stetit ante cubilia cantu
Et nouit venisse Deum, surrexit aperto
Vertice, & incumbens genibus sic ora resoluit
O sacrum quod scire nefas, quod cogimur omnes
Credere, sola fides etenim mortalia corda
Degustare facit, quæ sit tua maxima virtus,
O miro diuina modo persona figuris
Inuelata nouis, & in hac abscondita forma

Visibili, Deitas homini coniuncta sub isto
Orbe breui, quam nec Coelum quod sustinet astra
Circuit, o magno maior substantia mundo,
O rerum diuine opifex, quem terra, fretumque
Quem Titan quem luna suum quem stellifer axis
Prædicat autorem, qui cum domineris olympo
Factus es in terris (dictu mirabile) pauper,
Te nostri te fecit Amor tentare labores
Tædia & ærumnas hominum, tormenta, necemque,
Infamem crudamque necem, Tu sanguinolento
Funere dignatus nostræ succurrere sorti,
Hic te tantus Amor talem (si dicere fas est)
Quid deceat regem non est aduertere passus,
Tu Deus es, te septra decent, & insignia tanti
Imperij, Sed tu ratus es regalius esse
Subiectos curare, tuis succurrere, regni
Signa quibus nostri reges vtuntur & arma
Negligis, & pietas visa est insigne superbum,
Tum quoque cum domita velles ad sidera morte
Tendere, ne tua gens penitus te orbata maneret
(Sic miranda fuit pietas tua) traddita virtus
Est homini, qua te in terras deducat olympo,
Sic dignaris adhuc hominum succedere tectis,
Ac te ipsum nostris epulandum apponere mensis,
Ergo ades o sancte quondam sanctissime Marthæ
Hospes, & his membris animisque illabere nostris
Sic ait, & misso sacrum sermone recepit,
Cuncta ministerijs vbi sunt solemnibus acta
Ferte ait huc Christi (precor) huc victicia ferte
Signa quibus stygios manes & tartara vicit
Crux erat eximij cultus argentea veræ
Teca Crucis, partem cuius concluserat olim

Ipse laborato magna ambitione metallo,
Vidit vt allatam, calcem complexus in vlnas
Traxit, & ad moto lacbrymans ita retulit ore,
O lignum antiqui quod predixere parentes/
Vnde orta est bumana salus, cui tangere Cbristum
Cui perferre Deum licuit, quod sanguine sacro
Cui Deitas vnita fuit, regnator olympi
Lauit, & æterno patiens affecit bonore,
Tu comes eius eras quando reserauit Auernum/
Et nostros eduxit auos/cum peruia tandem
Fecit clausa prius nobis mortalibus astra/
Te trepidant Erebi manes/ te totus adorat
Orbis/ad imperium duce te sanctissima venit
Progenies Helene, Romam tua fecit imago
Ad Cbristum transire iugum, quæ sub Ioue quondam
Vixerat & laribus longo seruiuerat æuo/
Supplicium miserorum olim modo nobile signum
Imperij, regum & populorum insigne superbum,
O felix & fausta dies qua protulit illud
Germen bumus, tu nata simul cum matre Tonantis,
Tu succedis ei, Tu sanguinis illius bæres,
Sic fatus lacbrymis intonsa rigantibus ora,
At cum forte foret fato incumbente relictus
In tbalamo solus. vox est audita per omnem
Lætadomum, qualem reddit qui iubilat ore
Nec loquitur, Tum magna Parens cum prole/ paterꝗ
Augustinus ei sese ostendere vocantes
Ad superos cœlestem animam terrena perosam
Sic paulo mox ipse pater confessus amœnis
Subridens oculis, & mente arcana volutans
Quæ audierat, quo toto animus se ardore ferebat,
Lætiæ impatiens igitur properanter adesse

Q ui ſacros canerent hymnos, mandauit, & inter
P ſallentum diuina choros modulamina læto
M ens abijt vultu, Diuiſq; adiuncta receſſit,
N il opus eſt nobis eius portenta referre
M orborum circa omne genus, circum aera, circum
F ortunas, & fata hominum contraria, circum
A equora, nam Diuum nemo eſt qui pluribus vnq;
C laruerit ſignis a tempeſtate recentum
C hriſtigenum, fidei qui fundamenta fuerunt
T empus ad hoc, nec habent eius miracula finem,
A ſſidue fluit hæc virtus vberrima tanq;
F ontis inexhauſti veniens de gurgite flumẽ,
S unt qui tercentum referant oſtenta relatu
D igna legi, ſed nulla poteſt vigilantia in vnos
C ontrahere annales totum quæ facta per orbem
H actenus, incertum eſt & inexplorabile, q̃q;
I nſudare velis, totoq; aſſurgere nixu
Q uodq; magis miror Nanq; hæc res ardua pluſq;
C onari natura queat, mortalia pluſq;
C orda hominum ſperare auſint, niſi cognita virtus
S pem faceret, rerum annales poſt fata reuerſas
T ot memorant animas rurſum in ſua corpora facto
I am tumulo, cum iam inciperet procedere pompa
F uneris vt dici poſſit prefectus Auerno/
E t poſſe ad nutum manes reuocare ſepultos,
A tq; tribus leges quas vult imponere parcis,
H inc dubitant qui ſcire volunt miſteria Diuum
A n Deus infundat rebus vim cœlitus, vnde
C onari hæc oſtenta queant, an protinus ipſe
V i ſibi ſeruata, faciat quæcunq; videntur
H umanis miranda oculis, vt ſurgere manes,
E xtemplo ſanari ægros, conſidere fluctus

A tq̃ procellarum ventos lapidosaq̃ʒ solui
N ubila, ab obsessis lemures depellere membris,
S ed labor effluxit diuina arcana volentum
R imari, & studium in ventos euanuit audax,
N am q̃ scire vetat Deus, explorare nefandum est,
A t quia relliquiæ (Nam quod post fata relictum est
R elliquias nostri nomẽclauere) nec omnes
N ec semper curare solent, extrinseca virtus
F orsitan est, labi a solo consueta Tonante
I s ista decursis pro relligione, supersunt
H A rma, quibus cœlum soboles matricia tangit
Q uippe velut celebrant Romã pp̃losq̃ʒ latinos
S cipiadum, & gentis Fabiæ monortia facta
S ic huius splendor generis picentia regna
I rradians leuat e tenebris & in æthera tollit
O rta Tholentini domus hæc preclara tetendit
L atius illustrem longinqua per oppida famam
A tq̃ʒ per ora virum volitans penetrauit Iberos
I uit ad Euphratem, Boream peragrauit & austrum,
L onga patrum series vsq̃ʒ in prisca illa recedens
S æcla vetustatis, cuius vestigia nusq̃
I am superant, prima abscondit primordia gentis,
V iuebat stirps illa prius q̃ gloria tantum
S pargeret ista recens lumen, ceu tempore Brumme
C um desæuit hyems, sine fronde & floribus arbor
V iuit, & expectat tepidi bona tempora Veris,
N on clarebat adhuc, erat in radicibus omnis
Q uæ tulit egregias post q̃ labentia cœlo
S æcula venerunt, fruges, abscondita Virtus,
P rimus in hac heroũ acie Nicolaus in auram
V enit agens secum martem, metuendaq̃ʒ martis
I nstrumenta, tubas, & tympana, quadrupedumq̃ʒ

Arma, quibus frontem, lumbos & pectora cingunt,
Scuta etiam longasq; sudes, tentoria, currus,
Et tormenta grauem muris latura ruinam
Nec solum sortitus erat consortia martis
Qui solet ardenter nimis in certamina ferri,
Sed Pallas consueta gradu procedere lento,
Ac frenare animos, & iungere viribus artem,
Semper erat coniuncta Viro, cum bella gerebat
Imperio primum Romanæ preditus Aulæ
Magna sub Eugenio gessisse negotia fertur,
Nam magno tunc ære merens genus omne latinum
Implicuit grauibus bellis quasi Romulus Alter
Ocia detestans, rigidisq; exercuit armis,
Roma sub hoc sibi visa genus spectare Catonum
Torquatum, et Decios, & vi sublata Camillum
Signa reportantem, Curiosq;, & Larte superbum
Ac spolijs Cossum, Fabios, & magna Quiritum
Nomina, qui in pugnam patrijs pro legibus ibant,
Illi a deo fuit ante oculos reuerentia legum
Et Commune bonum, geminiq; peritia martis
Scilicet illius, paci qui antiquitus intra
Mœnia, & illius bello qui prefuit extra,
Sed neq; tota viri potuit clarescere virtus,
Italiam bellis tunc inuoluentibus omnem
Quippe vbi mars regnat, neq; fas, neq; iura loquuntur
Tum Veneti contra Insubres, Insubria contra
Tuscorum populos asperrima bella gerebant,
Arua q; belligero flagrabant omnia motu,
Tum Genuæ furor Alfonsum noua regna petentem
Contudit, ingentem meminit Caieta tumultum,
Vertice quæ ex alto vidit concurrere classem
Hinc hispanam, illinc Ligurem, salientibus vndis

Cum fremeret magnis totum clangoribus æquor
E ugenium vero neq; respirare sinebat
T ot casus Fortuna ferens, Germanica regna
C oncilium gentes ad basiliense vocabant
P ontificemq; ipsum, quem seditiosa Columne
F actio correptis Roma exturbauerat armis
G recia romanas longo quæ tempore leges
O derat, ad nostros cupiens accedere ritus
T ota aderat cum rege suo, qui littora circum
E gæum/Ioniumq; fretum diffusa tenebat,
P ost graios venere Syri gens proxima ponto
S idonio, magis expositi borealibus astris
V enere Armenij, tellus aquilonia contra
S idera sub cancro residens Garamantas/& vstos
E thiopas, quos astra premunt antartica, misit
H as mirata fidem gentes concurrere in vnam
T ot populos vidit, tantas Florentia lites
A udijt, & magnis regnorum interfuit actis,
H unc Veneti quibus est solers in rebus agendis
I ngenium, graue iudicium, prudentia casus
Q uæ scopulo velut ex alto circumspicit omnes,
M ilitiæ fecere Ducem/summumq; magistrum,
C ontinuo velut in celebrem pruductus harenam
C orda ferens generosa Leo, qui fronte superba
R egaliq; supercilio considerat hostem/
C olligit ingenij vires, sese excitat ipsum,
A tq; tot excelsis quot habet sacer ille senatus
A rdet respondere: animus, res ardua & ingens
C ui possunt pauci esse pares, nam parta tueri
E t fines proferre, labor durissimus inter
T ot Reges, qui rem Venetam circum vndiq; claudunt/
I mminet a Borea Cæsar germanica secum

Arma vehens, & Pannonij gens aspera Bello,
Gallus ab occasu, cui sunt latissima regna,
Parthenopes autem Reges dominantur ab Austro
Quis tellus hispana subest, sardoaq́;, & Etnæ
Insula, & Italiæ quicquid Diomedis ab oris
Tenditur ad ripas rapidi procul vsq́; Truenti,
Quodq́; magis terrere potest, confinia tangunt
Hinc otomanorum regum, qui littora græca
Atq́; Asiana tenenrt, illinc Arabumq́; syrũq́;,
Creta subest Turcorum oculis, maris vltima nostri
Insula sidonijs Cyprus contermina regnis,
Quæ sultanus habet rex immansuetus, & atrox,
Et populi nos illi omnes odere Deumq́;,
Cerne quibus curis opus est, quo pectore q̃tis
Viribus, Alcides isto sub pondere q̃q̃
Hesperidum nemus, Antheum, regemq́; triformem
Contuderit, q̃q̃ vastarit pergama, Clauam
Linqueret, & posito fessum se diceret arcu,
Cuncta tamen presenti animo Nicolaus ad vnguem
Maturauit, vti sors & natura poposcit
Temporis ac rerum, Nunc presentabat Achilem
Nunc fabium, Pyliumq́; senem, sed iugiter Argum,
Transijt ad Tuscos pro re mutare coactus
Consilium, nec enim possunt insistere semper
Nostræ eadem (sic mox homini (vestigia plantæ
Tum velut in saltum Nemeæ syluaq́; Molorchi
Illa lues famosa Leo, Lernaq́; paludem
Hydra ferens longis septem ceruicibus ora
Rura Arno pretenta ferox intrauerat anguis,
Qui vorat infantem nudum, timidasq́; per vrbes
Ibat, & incessu sinuabat terga superbo,
Anguis erat Dux Insubrum ligurũq́; Phillippus

G randia mente agitans, & non contentus auito
I mperio tuscos longa obsidione premebat,
E t similis valido, qui fortia robora quærit
C um quibus obluctans exploret cornua Tauro,
V estigabat opus, neruos vbi tendere posset,
T unc habuit Medicem trepidans Florentia Cosmam
A ere, clientellis, astu, ac sermone potentem,
A uspicio cuius populi vtebantur Etrusci,
H oc duce Romanis igitur Nicolaus ab armis
S oluitur extemplo tyrrhenaq; transit ad arma,
A tq; init imperij consensu insignia magno,
E xultant Lydorum animi. qui maxima quondam
R egna ministrabant vsq; ad benacida gentem
V sq; ad Parthenopes agros campanaq; rura
T rans Tyberim, per Picentum montana per vmbros
A nte Fluentinam miles q̃ conderet vrbem
S ylla tuus, cui post factum Florentia nomen,
C ontinuo turmas equitum peditumq; maniplos
D iscutiens posuit tyrrhenas ordine gentes,
N ec secus aduersos paucis congressibus hostes
T erruit ac timidas anates fulicasq; palustres
E xterrere solet quotiens Iouis armiger vncis
V nguibus, & rostro stagnum circũuolat vnco
V ici, arces, Castella, vrbes iam mœnia pandunt,
I am portis exire audent, errare per agros
E t qui preda prius fuerant, predantur, euntq;
V ltro lacessitum clausos in mœnibus hostes
E t raptis passim exuuijs sua dãna rependunt,
O ppida cõmuni dudum squallentia luctu
E xultant, hostemq; procul lætantur abactum,
S ed Fortuna Viro totiens blandita repente
I nduit inuidiam, quia consumata videbat,

Omnia quæ æternam poterant producere laudem
Et quia se virtus tanto iactabat honore
Ergo infensa duci, vultuq; irata maligno
Venit ad Insubres, & sic affata Philippum est,
Res tua apud Tuscos quæ iam vicina triumpho
Pridem erat, aduentu Nicolai impulsa relabi
Cepit, & in nihilum tendit, ceu lampadis ardor
Mobilis emuncto sensim tabescit oliuo,
Hic opus est Nicolao alio, Si veneris omnem
Ipsa operam tibi polliceor, fraudabitur hostis
Spe sua, & in casses virtus cadet irrita nostros,
Hic opus est Nicolao alio, nec plura loquuta est.
At quid opus multis? quæ sors heroas ab annis
Sustulit antiquis, hunc sustulit, Aspice qualem
Turnus, & Enæas, prolesq; Euandria Palas,
Romulus, & frater, Marius, patrioq; superbus
Imperio Cæsar, qualem Pompeius, & audax
Hannibal interitum, qualem Telamonius Aiax
Pelidesq; tulit, qualem fortissimus heros
Amphitrioniades, odio Iunonis & astu,
Sic perhibet genus omne hominum, sic omnia clamant,
Sæcula, Fortunæ grauis est odiosaq; virtus,
Insidijs igitur captus post mille triumphos
Clausit in obscuro squallentem carcere vitam,
Hic dum vita Comes (tam relligiosa piensq;
Cura viro) Nicolae tibi delubra locauit
Magnifico sumptu, bis sex vbi sacra frequentant
Insignes pietate viri, noctesq; diesq;
Cœlituum patri laudem modulantur ad aras,
Cum vero Eugenium portenta audita mouerent
Vt patrem hunc Diuum in sortem numerumq; referret
Ipse vt festa suo fierent celeberrima, ritu

Q uinquaginta Auri libras & quattuor huius
C ontulit in sumptus operis, regalia dona
H æc animæ in cœlum dos est satis ampla reuersæ,
S tipes hic extenta faciens vmbracula fronde
Q uanta solet Quercus longis altissima ramis
A ruit, & moriens tanta cum laude reliquit
P rogeniem trinam, quarum quæ maxima natu
C hristophorus Venetis patri successit in armis,
H ic qualis, quantusq́ foret si cernere tentas
I psum cerne patrem, non degenerauit ab illo,
I lle idem vel maior erat, monumenta supersunt
P lurima, nec titulis opus hunc ornare paternis,
N ec micat vt stelle splendore a sole recepto,
S ed veluti sol luce sua, qui clarus & ardens
S urgit, & ascenso noctem depellit olympo,
T estari Verona potest, nec Brixia tanti
E st oblita Ducis laudes & fortia facta
C inserat has vrbes dura obsidione Philippus
M alleus Italiæ semper sæuire paratus,
A tq́ inferre grauem magnis ceruicibus ictum,
O mnia quæ mauors solet intentare, labores,
T errificos casus, rerum dispendia, frugum
D etrimenta, famē, morbos, incendia, mortes
P erpessi Ciues cum vita & corpore functis
D ucebant preclare actum, & superesse dolebant,
L ux subito talem tenebram patientibus orta est,
C ontinuo positis hoc in discrimine rebus
C astra mouet ductor, totisq́ effulgurat agris
I ngens armatorum acies, auditaq́ passim
C lassica, & horrifico montes sonuere boatu
I nsubres metus acer agit, per rura feruntur
P ræcipites, tanq̃ nubes Aquilonibus actæ

C ingite graminea victori tempora fronde/
Q ui colitis ripas Athesis/qui flumina Mellæ,
S tet claro illustriq́ʒ loco sublime tropeum
C um spolijs/isto virtus heroica cultu est
D igna/triumphales labor hic sibi postulat arcus
I nsignes etiam ludos quos vestra quotannis
P osteritas celebret mansuro in secula ritu/
S icut ad Alphæi ripas celebrare solebat
G ens magno pisea Ioui/Nemeæa Lycurgi
A rchemoro/Portune tibi tota bellas in Isthmo,
P ro meritis Veneti tantis insignia patres
O ppida Taurisij campis contermina Silli
D onauere duci. Mox tot splendoribus auctum
C lausit honorato mors immatura sepulchro.
A ltera Iohannes tanto dignissima patre
P rogenies sub Francisco qui Sfortiadarum
Maximus euasit/teneris incepit ab annis
D iscere militiam duroq́ʒ assuescere marti.
Ipse inter primos Aquilæ sub mœnibus altis
D uctor erat/qūi Bracium Franciscus & vrbem/
Subdidit/& quando victis Picentibus iuit
A d Venetos ære ingenti conductus/& illis
V ix puber licet esset adhuc tamē vtilis armis
I am tunc in rebus clauum & magneta regebat
E t cum pro insubrum populis post fata philippi
S fortiades Venetum fregit/regna illa volentem
V surpare dolo patriasq́ʒ redegit ad vndas/
C um dedit in predam castris aduersa sequentes
A rma placentinos, vrbēq́ʒ recepit & agrum,
D eniq́ʒ cum factus princeps in regna Philippi
V enit, & est summa rerum ditione potitus
S fortiades Iuuenem per tot discrimina vectum

C onsilio, sermone, fide, belloq́ue potentem
I nsignire aliquo praestanti munere adortus
C onnubio natae, & generi decorauit bonore,
S ic picena domus tot magnificata triumphis
V enit ad Insubres, & Sfortia signa sequuta est,
P ostq̃ contraxit tanto cum principe vinclum
T ale, senatorum praeses laetantibus vrbis
C lassibus, & sacro patrum applaudente senatu
P rotinus euasit, tandem vt maturuit aetas
V ltima, coelesti moriens successit olympo.
N icolei proles Baldus si respicis annos.
T ertia, si grandes animos & fortia facta,
P rima, sub armigero (stellis nisi credere vanum est)
M arte satus fuerat, Sic testabatur imago,
S ic studium, sic arma dies crepitantia totos,
P raedia nec tanti, nec dulcia pignora tanti
Q uanti acrem pendebat equum, quem punica tellus
Q uem Tagus hesperius mittit, quem Thracius bebrus,
Q uem Calabri saltus, rigido manus aspera ferro
S emper, & assidua tinctum ferrugine pectus,
Q uicquid eques niti quicquid pedes ense vel basta
A ut arcu iaculisq́ue potest, audebat, & ipsos
T intaridas leuibus poterat preuertere plantis,
P ythia vicisset si tempestate tulissent
F ata Virum prisca, vicisset olympia, q̃q̃
I lluc ex toto pubes concurreret orbe,
I sthmiaq́ue, & ludos Nemeae, decorandus oliua
M alo, pinu, apio, ferijs potanda latinis
Q ui biberet dignus romano absinthia ritu
Q uiq́ue suam fractis intraret moenibus vrbem
I lla aetas tot clara viris tot splendida rebus
E ximijs, & tot bellorum exercita motu

N on habuit mauorte parem/pleriq; feruntur
A usi hominem tentare armis/quos protinus egit
Præcipites/velut imbellem sine sanguine turbam/
S i dandæ/Samijs aures ambagibus essent/
S icinius Dentatus erat/vel fortis & audax
P rogenies tua Sordellus Cadmeia Manto/
N anq; per Europæ populos Sordellus & vrbes
I uit bella gerens/totoq; rediuit ab orbe
V ictor vt Alcides,decus hoc tibi Mantua tātū.
H ec minus a Baldo veniens Antonius armis
Q uam pater impendit studium/meminere Calabri,
I psa dicarchei meminerunt littora ponti,
N am Ducis Alfonsi qui rex post fata parentis
P arthenopen tenuit,miles fuit,omnia secum
Q uæ faciunt heroa ferens,sublimia corda,
I ngenium prestans,solidum patiensq; laborum
C orpus,vt Eacides Pyrrhus,quem sustulit Argos,
V t Tydeus,& qui vidit stygia æquora Theseus,
E st locus Italiæ prerupta Ceraunia contra
S ub quibus est Aulon duplici contermina ponto,
D icimus Hydruntem,via qua breuis,æquore ripas
A ngustante suas,est ad dodonia regna,
I ngruit hic clades nostris horrenda diebus,
Q uæ nisi concursu facto resecata fuisset
A nte recens,Gangrena pedem q̄ figeret altum,
D e nostris actum regnis erat,Arma repente
M iserat huc magno Turcus molimine,& vrbem
C eperat,ac totos complerat milite campos,
P erculit Italiam subitus pauor,ingemuerunt
M ontani Allobroges,in quos velut aggere fracto
I sta lues Italis erat incursura subactis,
V enit in auxilium fidei cum nauibus altis

A ligurum populis Fulgosus origine Paulus
V enit & Alfonsus secum velut alter Iason
D electos heroas agens in prœlia, quorum
V nus erat nitidis radians Antonius armis,
H ic terris pelagoq; ingens vtrinq; tumultus
F actus, & arserunt funesti incendia belli
I mpleuere cauas congesta cadauera valles,
E t fumante solo cruor in vicina cucurrit
A equora, & humano rubuerunt sanguine fluctus
V sq; ad Corciræ cautes lilybæaq; saxa,
V rbs profligato tandem sibi reddita Turco
V enit Aragonij rursum ad consortia regni/
G entis habens decus ante oculos matricius heros
V isus in his bellis contra machometida turbam
A ccepisse nouas vires/ & Tydea Pyrrhum
A iacem valuisse vnus/nec enim fuit vsq;
T urbine qui tali premeret/qui fulmine tanto
S terneret audaces saracenica semina Turcos
T alibus Alfonsum meritis Antonius emit
E mit & æternum quod non delebitur vnq;
N omen apud celebres rigidi mauortis alũnos,
V t bello sic pace bonus, non aspera tantum
A rma gubernauit, sed dum regnauit Arago/
D um sceptro illius gentis Fortuna pepercit/
P ræfuit & populis doctus componere mores/
E t tetricas animo leges condire paterno
M ore Numæ/plæbisq; graues sedare tumultus,
D um gradior meditans per nomina clara virorum
H uius gentis adest Decus immortale suorum
I am Franciscus agens magno duo nomina in vnum
O mine, Nam fortes postq; peruenit ad annos
D icitur heroum vires habuisse duorum.

Hic Baldo sobrinus erat, hunc vidimus ipsi
Cum foret Italiae, summis de rebus habendum
Concilium, Roma missum Sixtiq; ferentem
Ad magnos mandata Duces/qui bella gerebant
Aduersum Venetos Vrbem aduentare Cremonam,
Concilij locus iste fuit Ferraria vero
Causa mali fuerat populos inuoluerat armis
Dum cupit alligeri fauces euadere Marci
Munus id vt magna cum maiestate peractum
Romulei martis grandes suscepit habenas
Tale magisterium titulos ecclesia tantos
Tunc homini Romana dedit/quem scire videbat
Pacis & armorum formam moderamen & artem,
Officio tandem functum cum Theutonus arma
Lite graui super agrorum confinibus orta
In noua compulsus rueret de montibus altis
Conduxere Virum Veneti sed fata dederunt
Talibus euentum bellis tristem atq; cruentum/
Nam cum sorte pari gentis duo sidera nostrae
Occubuere simul, duri duo fulmina martis
Scilicet hic, & tu nostris Roberte camoenis
Deplorate satis, Fati cum nuncia Romam
Venit fama tui, Nam tunc ego templa tenebam
Transtyberim, fleui misero tua funera cantu,
O funesta dies quae vos atrociter ambos
Sustulit, infaustis lux annumeranda diebus
Quos veteres fasti reprobant, quos aspera fecit
Infames fortuna, velut quae perdidit vno
Tot Fabios bello, vel quae Trasimenia vidit
Praelia, Cannarum exitium/Trebieq; ruinam,
Alliaci lacbrymas, infandaq; funera luctus,
Vestra Italis virtus erat arx/erat ardua moles

Externas contra gentes/quas nostra quotannis
Contra regna odijs furor immortalibus armat
Vos flevere hostes etiam/Germania vellet
Non licuisse sibi tantum,neq; gloria vestro
Quæ venit ex fato grata est victoribus ipsis
Sed martis facit ista furor/Crudelis Enyo
Quid faciat nescit/donec fecisse dolendum est/
Fecistis saltem genus immortale, redundat
Hoc decus in vestros hæc gloria tanta nepotes/
Plura(nec ignoro)memorare propaginis huius
Facta,viros plures/qui preteriere,manentq;
Fas mihi,sed Virtus tantum pertesa laborem
Deficit hoc specimen satis ostendisse,Charater
Omnibus vnus inest,Alij discantur ab istis
Quippe aliæ gentes aliquos habuere/sed omnes
Hæc tulit illustres,nec auitæ degener artis
Vllus adhuc generis venit de sanguine tanti
Neu credas armis tantum valuisse, gigantum
More/quibus solæ fecerunt nomina vires/
Iusticia,pietate,fide,quæ minima nobis
Conciliant,quæ nos retinent in pace/valebant,
Tu vero cui nobilitas antiqua Iohannes
Cui nati,cui res opulens,cui fama Decusq;
Multimodum,q̄uis ea quæ tua prima iuuentus
Eximia cum laude tulit,dimiseris arma
Non minus es felix,necenim secordia rupit
Hanc operam,fortuna fuit,quæ regna gubernat,
Quam dānare nefas,magni fortuna Tonantis
Est Ancilla,Dei nutū cognoscit & implet,
Sed tamen hoc damnum lucro meliore rependit,
Et facit vt claris aliquod maioribus addas
Non vulgare decus,nam dum tua prouida cura
Hæc fieri monumenta iubet,Cano nanq; tuorum

Te impulsore patrum laudes, bene consulit illis
Et probibet nasci tantarum obliuia rerum
Hoc est iure tuum, q́ es illustrator auorum,
His titulis splendore isto fraudabere nunq̃.
Adde q́ in tanto regnorum turbine rebus
Sors tibi seruatis (tecum iam leniter egit)
Tempora quæ grauibus studijs impendere possis
Gallorum sub rege dedit, dedit ocia sanctæ
Plena voluptatis/quæ sint concessa volenti
(Quisquis is est/nam Regis Amor cōplectitur omnes)
Degere felices sine seditionibus annos/
Et licet Anguigero fueris pars magna senatus
Sub Duce/militia q̃q̃ decoreris equestri
Non tamen ad sacros clausa est tibi semita fontes/
Nam neq́ militiam, nec magna negotia regum
Explodit Virtus, sanctæ vero omnia musæ
Quæ virtus concedit amant, Lege preteritarum
Tempora & annales rerum, coniuncta videbis
Martia Pieridum studijs & cantibus arma.
Iulius armorum Columen qui strauit ab oris
Hesperijs vsq́ ad Tygrim terramq́ fretumq́/
Dum gereret totum bella illa audita per orbem
Scribendis operam libris dabat, Inter eoos
Magnus Alexander populos/arma inter & bostes/
Dum litui clangore tonant/ incumbit Homero,
Dum manus vna tenet gladium, manus altera librum
Perlegit armatus pugnas Danaumq́ Phrygūq́
Bella suis igitur non interdicit Apollo/
Et sinit Aonides castris assuescere musas,
Ad martem musasq́ simul te gloria patris
Excitat/ipse etenim studium sectatus vtrumq́,
Nam tener illustri sub preceptore latino
Indulsit sermoni operam/ genitore sub ipso

Q ui fuit armorum nulli splendore secundus
M ilitiæ/& virides bellando exercuit anno
M ox ubi maiori maior tempore virtus
A ffuit/illustres animo versare triumphos
C œpit,& ad magnos iter est ingressus honores/
S icut prima Leo cum iam pertransijt ætas
Q uam primum incuruos duris mucronibus vngues
I nualuisse videt iam non dignatur inermes
D ebellare feras/tauros predatur & Vrsos
S fortiadum princeps qui tunc victricibus armis
I nsubrum Dux factus erat cum mittere regi
V ellet Aragonio campana in regna reuerso
S uppetias contra Andegauos,prefectus agendis
E st pater auxilijs/magnarum exordia rerum/
H unc picentis adhuc ripæ meminere Truenti/
F udit vbi Picenine tuas Iacobe phalanges/
T roia virum meminit/meminit Nuceria quando
I unctus Aragonijs gallorum ingentia castra
F udit/Equis tribus in belli feruore peremptis
C orrepto in pugnam Clipeo pedes iuit/& hostem
S ic contriuit/vti segetem solet horrida grando/
R ursus ad Insubres rediens eques atque senator
P rotinus euasit duplici decoratus honore
M ox aduersa virum rapuerunt fata relicto
S emine preclaro sexus vtriusque: sed in te
T ota Tolentini domus inclinata recumbit/
T u generis columē/tu viua parentis imago
V nde velut quandoque nemus descendit ab vna
A rbore/proueniat series æterna nepotum/
E rgo age sublimes animos innataque genti
M artia corda tuæ discas vt tempora poscunt/
A d placidum vite genus inclinare quietæ:

F I N I S.

¶FRATER BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI.COMMENTARIOLVS DE BELLO VENETO/ANNI.M.D.IX.

C ia ne vacuam facerent vilescere mentem
T ristia surgentis memorare incendia belli
O Cogor/& atroces carptiꝫ pstrigere casus.
V os mea cœlesti perfundite pectora luce
N umma: vos etenim nobis mortalibꝰ estis
L umen/& a vobis humana industria surgit.
T u quoq; qui nostros aliquid facis esse labores
M axime vir: Iafredæ tuum largire fauorem.
M agnanimus Rex Gallorum iam fœdere functus
Q uo Marco connexus erat germanica contra
R egna/nouis Venetum vires contundere/& ausus
A ggreditur bellis: & init cum Cæsare pacem.
C onspirant in fœdus idem Burgundia, Arago,
R oma sacerdotum domus inclyta: Tuscus: & Vmber:
P icentes: & Flaminij: Ligur: Insuber: Alpes:
E luetij genus armipotens: Ferraria: Manto.
T anta fuit raro facinus concordia in vnum
T ot populis: Europa omnis castra vna sequuta est.
S olus in extremis Venetus concluditur oris
I taliæ: solusq; Leo dum indagine tanta
S e videt incingi/ducit suspiria ab alto
P ectore/& elatis oculis ac fronte superba
O mnia quæ circum crepitant examinat arma:
N ec dare terga fugæ/nec venatoribus esse
P reda scit: occulti placet experientia fati.
C ausa ferebatur tam magni hæc vna tumultus,

Oppida q̃ Veneti quædam violentia & armis,
Quædam fraude/dolo/insidijs quæsita tenebant:
Multiplicis vero furti longæq; rapinæ
Pontifices partem/partem Germania/partem
Gallia poscebat/longinqua Hispania partem
In tellure sitam fecit cui nomina Daunus.
Nam tunc Parthenopes sceptrum retinebat Iberus.
Sic vt fama refert (Nec enim mihi cura videndi
Vtrum vera ferant) Venetum res publica tantas
Vsurparat opes/tantũq; increuerat istis
Artibus/vt terris late regnaret & alto:
Vt neq; finitimas gentes/nec magna timeret
Regna/nec imperium, sperans extendere fines
Assidue magis atq; magis/rerumq; potiri.
Coniuratæ igitur magno molmine gentes
Arma parant. Tamen in primis animosa potensq;
Gallia se bello accingit: Regemq; Loisum
Magnanimum fortemq; ducem tam multa sequuntur
Agmina/vt Hannibalem credas/Cimbrũue relicto
Oceano fluere vndatim de rupibus altis
Rursus/& Italiæ latos descendere in agros.
Mosa ruit: festinat Arar: mora nulla Garũnam
Nulla tenet Ligerim: Rhodanus volat alite planta.
Sequana proripitur celeriq; Druentia cursu.
Consedere locis vbi rura insubria Lambrus
Permeat: & positis figunt tentoria castris.
Et sua Romanus vigil expedit arma sacerdos:
Iratusq; manu duo tela bisulmine promit:
Vnum quo sontes animas precellat: & vnum
Corpora quo feriat/totamq; effundit Erinnyn:
Atq; Deum contra Venetos irritat/& orcum:
Quicquid habent datur in predam: promittitur æther

Insidiatori raptor donatur olympo.
Ex hominum cœtu quasi gens Acheruntica pulsi
Arceantur procul a sacris, pelluntur ab aris.
Nec Veneti minus armantur, nec segnius audent:
Quippe quibus penus est locuplex, quib⁊ æris & auri
Copia/& argenti plenis opulentia tectis.
Tum geminos habuere duces (sic fama) bicepsq́
Marcus erat/quæ res quantum conducat agendis
Rebus/in ambiguo. Primus iam vertice cano
Sed strepitum armorum primo sectatus ab æuo
Nicoleos ducens genus a primatibus Vrbis.
Romuleæ: satus Vrsinæ de sanguine gentis.
Alter adhuc Iuuenis referebat imagine & ausu
Tydea magnanimo, terra Liuianide natus,
Forti animo cuius si sors magis æqua fuisset/
Euasurus erat gentis non parua latinæ
Gloria: sed Virtus pugnat: fortuna triumphat.
Concurrunt ad opes tantas Aetolus/Acarnan,
Thessalus/vnde orti Lapithæ/Phlegiæq́ nepotes/
Centauriq́ genus Nephele atq́ Ixione natum:
Dardani/& Emathij/Dryopes/Tesprotica tellus:
Confluit Epirus/quiq́ alta Ceraunia/quiq́
Scodrenses habitant agros/& flumina Drini:
Littoraq́ Aulonis: fluit & Dodonia pubes:
Illiriciq́/Istriq́ volant/iuga norica & arua
Rhetica/Taurisci/Cenomania tota Leonis
Aligeri vexilla petunt. Exercitus vrbes
Occupat, & campos gradiens depascitur omnes:
Telluri grauis est ipsi/tot ferrea vectant
Instrumenta rotis/tot agunt in curribus arma.
Hinc Venetum vires animosq́ aduertere fas est,
Quod soli fuerint auxi se opponere tantis

Hostibus: & pugnam paribus cõmittere turmis.
Hæc mihi visa fuit nostro res Carmine digna:
Vt si forte ruant penitus/quod fata futurum
Sunt plerisq; modis portendere visa/Nepotes
Quid fuerint noscant/dum res integra manebat:
Et q̃ sublimi ruerint a culmine postq̃
Contra illos vertit vultum fortuna minacem.
Grandia metator rapidi sub flumine Brembi
Castra locat/tellus sub papilionibus albis
Tota latet:resonant lituis & cornibus auræ
Vndiq;:per campos mars & Bellona ferocit.
Hic erat incinctus fossis locus/atq; prealtis
Mœnibus:indigenas fama est de montibus altis
Vnde fluit Brembus/belli certamine pulsos
A Venetis/illic olim posuisse penates.
Et quoniam tribus e vicis descenderat ista
Plæbs montana/loco nomen fecere Triuicum.
Hi primi ad Gallos Marci iuga dura perosi
Transierant:Ideo extemplo Liuianus atroci
Corde fremens/certusq; locum debere repente
Arma,vocat/conscendit equum pernicior euro
Cum pluuias abigit nubes/violentior igne
Cum stipulas vorat arentes agitatus ab austro.
Arma rapit miles/portarum in limine Gallo
Erumpente furit mauors:pugnatur vtrinq;
Acriter:ac Venetis tandem victoria cessit:
Præsidio in portis cæso Gallisq; subactis
Aggressi spoliare domos/incendere raptis
Tecta opibus/sacras ædes violare/pudicas
Incestare nurus/rabiemq; effundere totam
Quam fera damnati facit inclementia martis.
Taliaq; ardenti data sunt preludia bello.

Gallus vt accepit facinus tam immane, repente
Vlciscendi auidus medium processit ad amnem.
Addua descendens lari de gurgite magno
Ad phaetbonteas ripis florentibus alnos
Amnis erat medius: sonat hinc clamoribus altis
Marcus: & hinc strepitu respondet Francia magno
Mens fuerat Venetis Gallo dum transmeat amnē
Et se credit aquis opponere sulfur & ignem:
Atq̃ arcere vadis, sed spes euanuit: ante
Ad vada q̃ tractis venisset machina plaustris
Nocte quies dum prima silet confluxit ad amnē
Gallus: & extemplo missis in flumina lembis
Quos secum vectare solent in bella profecti/
Traijcit: & capiunt alias ex tempore ripas.
Vtq̃ solo foret aduentus memorabilis illi
Ripaltam vicum insignem multosq̃ per annos
Diuitijs auctum varijs gens aspera ferro
Sustulit & flammis: campoq̃ insedit aperto:
Maius erat/curru nobis sol proximus alto
Ibat/& ouiparæ lustrabat pignora Ledæ
Iam bello decreta dies variauerat ortum
Nubibus: & piceo Titan monstrabat amictu
Tristitiam pallens seniq̃ sub albidus ore.
Ascendente die/noua res dignūq̃ notari
Prodigium. liquido fiebat in aere quicquid
Accidit in terris. pugnæ apparebat imago:
Certabant ventis venti per inania: victor
Nunc Zephyrus: nunc Eurus erat: sed nubila tandem
Corripiens Auster gelidam perflauit ad Arcton/
Qua miles marcensis erat: fortuna videri
In nebulis voluit quod erat factura per agros.
Adde q̃ in Venetum fontes contrarius Auster

Semper agens imbres oculos sic strinxint/ vt ante
Vulnera perferret pugnans, q̄ cerneret hostem.
Sors fuit ad Gallos nimium propensa: vereri
Visa fuit ne Rex quem fortunare volebat
Forsitan ad patrios fines inglorius iret:
Propterea ventos/pluuias elementaq; mouit.
Gallia turmatim solitis exibat in arua
Ordinibus spirans oculis iram atq; furorem.
Nec numero/nec corde minor sese explicat omnis
Adria/& in latos sua porrigit agmina campos:
Classica dant stimulos animis / & tympana & arma
Ignea/fulmineoq; micans mars vndiq; ferro.
Stant habili tormenta loco iaculantia longe
Marmora/& horrifico similante tonitrua bombo.
Tanta videns armorum illis spectacula campis
Non potuit frenare ferox Liuianus amarum
Virus: it in Gallos/vt fulmen ab æthere missum:
Ac premit aduersos/& tanta mole repente
Inclinat Gallorum aciem/quanta Padus æstum
Cum trahit vndantem/syluas segeteq; per agros
Incuruare solet: nostrosq; auferre labores.
Sic Venetum primo fauit fortuna periclo.
Fracta acies in terga ruit/trepidantibus instat
Ductor & in grandes cæsi cumulantur aceruos.
His ita patratis victor Liuianus in alto
Stabat anhelus equo: stabant & sanguine tinti
Victores socij macronibus/arma suorum
Affore sperantes: nec enim se posse videbant
Ferre tot armatos. Cupit ire in prælia ductor
Ocyus: & gallos vno confundere nixu.
Vritur expectans:/Annus mora parua videtur.
Et modo venturum auxilium modo prospicit hostem

S ollicitus: spes atq; metus precordia torquent.
G allus vt a longe speculans procedere nusq̄
A uxilium vidit/nullamq; erumpere turmam/
I rruit vlturus cædem interitumq; suorum.
C onuoluitq; ducem: veluti cum murmure magno
A estuat/& puppim fluctu mare circuit alto.
M ox Veneti quotquot labi de turbine possunt
H ostibus in medijs domino dant terga relicto.
N ec mora/prerapido post terga fugatia Gallus
P roripitur cursu: stragesq; asperrima surgit:
N on est indomito marti modus/vndiq; tellus
S trata cadaueribus se totam ingurgitat imbræ
S anguineo/& viridis rubrum induit berba colorem.
R ex vbi cognouit cursu pugnam ire secundo/
N am veluti residens puppi Nauarchus in alta/
O bseruabat vtri annueret victoria parti/
V icinus exclamat: victis incumbite: vestra est
M agnanimi Celte/vestra est victoria/forti
I te in bella manu. decus immortale referte
I n patriam/Venetis opibus ditescite/ quando
N os fortuna iuuat/tempus ne perdite: magnis
I te animis/hodie Venetorum extinguite fastum.
D ixit: & amplectens hastam calcaribus vrget
C ornipedem: pugnamq; subit molimine magno.
D uctor vt aduertit se solum in marte relictum
T am atroci/magnaq; manum fugisse suorum
F renat equum. vertensq; acies ad sidera dixit
O veneti decus Italiæ fortuna negauit
Q uem dabat euentum virtus: sors dira fefellit
E t vos & totam Italiam. sic inquit/& ensem
P roijciens o Marce/o Dux/o sancte Senatus
A ccipe/persolui dixit quæ debita duxi

O fficia/hic vitam moriens atq; arma relinquo
A t Galli instantes strictis mucronibus hostem
M agnanimum miserati omnes. imansit in illos
H umanam mentem Deus ingeniumq; benignum
A tq; Virum simul affati.Pone inclyte Ductor
P one metum/iam noster eris:tua maxima virtus
N on est digna mori:qui te exposuere periclo
N ec tibi succurrunt/digni grauiore ruina:
M aioresq; suo soluent pro crimine pœnas,
I nuidere tuo decori:tua gloria visa est
M agna nimis:tibi iam dudum fata ista rogabant.
V iue vale:te in bella Deus felicia seruet,
S ic fati iniectis ducunt ad regia vinclis
L imina.Rex autem cuius pia viscera portus
S unt miseris/postq̄ rediit/clementius illum
Intuitus seruari hominem mandauit:& vltra
A lpinos tradduci apices in galica regna.
¶ H æc vti rumores illis sparsere diebus
S unt digesta. Tamen sunt qui certaminis ortum
L onge aliter referant.Nam cum magis ædita Galli
E t munita magis peterent loca/protinus illos
V t perhibent/armis nitens auertere ductor
O pposuit sese/vetuitq; ascendere in altum:
R ixaq; paulatim in pugnam concreuit atrocem.
N ec Gallum certandi animo:sed castra. locandi
A ptius/affirmant primam mouisse cohortem:
R egem autem postq̄ nouit succumbere Gallum/
S uppetias misisse ferunt/ne fama pericli
S erperet in Gallos/faceretq; metumq; fugamq;.
N icoleum vero memorant extempore natos
S ponte quieturos sibi persuasisse tumultus
A tq; ideo traxisse manum:neq; lora furenti

N e res in peius fluerent, laxasse Gradiuo:
S ed sors euentu quæ sunt peiora secundo
C œpta facit (quotiens placuit) meliora putari
V t memorant vulnus rixa Luuanus in illa
N uda in fronte tulit: quo conquassante cerebrum
S ecædens descendit equo, seditq; sub vmbra
S aucius, & caput acclinans ad saxa cruentum
I nuentumq; ferunt a pretereuntibus illac.
H ostibus: & magno ad Regem pro munere tractum.
Q uod Franciscus in hoc strepitu Gonzaga siletur
Q ui primus solet in magnis occurrere rebus,
C ausa duplex: Vna est q non per singula belli
A cta feror: sed verborum compendia sector.
A ltera q langore graui prostratus agebat
V itam infelicem: nec morbi pondere tantum
M embra grauabantur, q mens q tanta videbat
B ella geri sine se: dolor hic generosa premebat
C orda magis, nec ab his poterat discedere curis.
N on tamen e castris voluit discedere certus
Q uam primum expulsis posset langoribus, arma
I nduere, & toto Regi se impendere nixu.
H æc igitur currens strinxi certamina sicut
A d Nili potare canes vada magna feruntur.
H æc ratio q in his bellis te tanta gerentem
C arole Caldmontis princeps, Ambasia proles
P ræteream tanq exciderint tua nomina mente.
H æc ratio q in hoc generose Triuultie cantu
T e meritis fuerim titulis fraudare coactus:
N am neq; q referas bellaci Tydea dextra
N estora consilio breue me sinit œdere tempus:
V estro equidem quantum creuit res gallica nixu
N on si nostra volent omnes ad carmina musæ

F as modo cum paucis complectimur omnia chartis
P andere.tam magnæ poscunt magna ocia laudes.
T u vero Iafrede licet non gesseris arma/
N on tamen his operam bellis prestasse minorem
D iceris:astabas Regi:teq; ille gerebat
O mnia consulto:populos vrbesq; vocabas
R egis ad obsequium.prudentia fortior armis
S ic solet humanas quo vult inducere mentes.
E t veluti radijs terras illuminat omnes
F œcundatq; solum lampas Titania/sic tu
I ngenio gentes regem pugnamq; regebas.
S ed laudes maiora tuas in tempora seruo.
V t stragem accepit Venetorum exercitus istam/
C ontinuo cecidere animi:confusa solutis
O rdinibus castra vt puppis confracta/dehiscunt
V ndiq;:promittit pauidis fuga sola salutem:
I ste timor Gallis animos dedit:omnia Gallus
O ccupat/erumpunt totos effusa per agros
A gmina/& incumbunt omnes cædi atq; rapinæ:
O ceanum dicas fractis in proxima rura
L ittoribus ferri/fluctuq; inuoluere montes.
D ux senior Priamo similis cum ardentia vidit
P ergama collacbrymans/in tanti turbinis æstu
R em venetam seruare volens collegit in vnum
Q uos potuit raptim/seq; in loca tuta recepit.
G alli autem madidi nimbis(nam fluxit in imbrem
T ota dies)lætiq; omnes victoria & auro
S unt labente die tandem in sua castra recepti.
P ostq; discussis Venetus contabuit armis
O ppida confestim Gallo Cenomana vocato
M utauere iugum:Quo se fortuna recepit
V ertit vela fauor:pingunt in turribus altis

Lilia/& abraso mutant insignia Marco.
Bergomeæ gentes Orobicq; in montibus orti
Ante alios: Cbineus apex & Brixia regem
Gallorum adsciscunt/celebrantq; per omnia festos
Tecta dies: ineuntq; epulis conuiuia lautis
Gallorum de more: Canunt animosa Loisi
Pectora/& extollunt gallorum in sidera nomen.
His Crema consilijs: bis & Carauagia tellus
Vsa: Cremonenses solitos in mœnibus angues
Pingere ceruleos eadem sentencia flexit.
Salonensis ager Gallo se subijcit vsq;
Ad vada Benaci/quibus est Piscaria nomen:
Ius Gallis huc vsq; datum/qua Mintius vndam
Accipit: vnde senex sua colligit æquora Manto.
Cætera quæ tendunt ad Clodia littora Cæsar
Possessurus erat: sic publica fama ferebat.
Tunc etiam nostras leges subiere vetusta
Oppida/quæ Veneti a nostris ablata tenebant
Principibus/legi & iusto dominantibus armis.
Surmio Benaci peninsula/quæ videt altos
Vndiq; cum perflat Boreas/colludere fluctus.
Asula campestris/residensq; in colle Lonatum.
Rex vbi compositis cenomana per oppida rebus
Fœderibus fecisse satis se vidit/ad vrbem
Quæ caput est regni insubris/vestigia vertit:
Hic vero insignem populo occurrente triumphum
Egit/& in ludos passim conuersa Iuuentus
Exultauit vti pubes Romana solebat
Cum rediens victor Consul capitolia iunctis
Ascendebat equis ardenti splendidus ostro.
Sors vbi Gallorum rebus tam prospera fulsit
Tantus erat pauor in populis/formidine tanta

C ontremuere omnes/Vt mox Verona fugato
P ræsidio Venetorum/Aquilas insignia magni
C æsaris ædiderit/ventoq; agitanda leuarit.
V incentinus idem/Patauiq; trifluminis ora
T ota facit/sic omnis ager/sic oppida & vrbes
V sq; ad Carnorum colles fontemq; Timaui.
G ens Venetum quæ tanta potest/quæ porrigit vsq;
A d syriam fines/sic deglabrata remansit.
A dijce Flaminiæ partem/quam Roma recepit:
A dijce quas olim Venetis concessit Arago
A ltera/littoreis positas in finibus vrbes,
Q uas modo rex hispanus habet: sic fœdere in ipso
P artiti exuuias reges & bellica lucra.
P ostremo hæc Venetus cum iam quasi crederet actum
D e regno rebusq; suis/quæ debuit ante/
R estituit sero/sperans hostilia posse
H is forte officijs paulum mansuescere corda:
A mmisitq; istis bis septem in litibus vrbes.
H æc autem inuexit Galli victoria/& ortus
I nde per Italiam pauor/& presentia Regis.
T antum ideo fructicat modo gallica gloria passim
V t redijsse putes Caroli florentia Magni
T empora: tam multum debent sua regna Loiso.
¶ Cæsar vt accepit gallorum ingentibus ausis
A spirasse deum/& sibi rerum accedere tantum/
L apsus in Italiam multis cum millibus auxit
E x Italo/Gallo/Hispano sua milite castra.
R elliquiæ interea Francum Regisq; Loisi
C onuenere simul Veneti/sedemq; locarunt
I n patauinorum campis ad littora ponti
A driaci vallo & fossæ munimine cincti:
H æc loca legerunt/vt si vis vlla repente

Ingrueret/pelago possent & nauibus vti.
Tunc quoque felices horas/& idonea nacti
Tempora nauarunt facinus memorabile/dignum
Gramine/Troiani cœpere Antenoris vrbem
Rursus/& extorrem Marcum in sua regna tulerunt.
Tantum animi profugis,ea tanta audacia victis.
Cæsar enim Pataui male custodita sinebat
Mœnia & arua/metu Venetos ratus esse sepultos.
Id tamen indignans furtum quæ castra tenebat
Sparsa per apricos montes collegit/& hostem
Obsidet:extendunt sese longa agmina circum
Multiplices muros/etenim munimine triplo
Vrbs ea sepitur ductis ad singula circum
Mœnia fluminibus/cinctuque extenditur amplo.
Non oppressa fuit tot bellatoribus olim
Terra Phrygum cum mille rates ex Aulidos oris
Aduexere duces rhethea ad littora tantos.
Obsidio in longos trahitur frustrata labores
Defensore aditus omnes claudente/viasque
Hostibus/& magnis ad propugnacula semper
Assistente animis/grandique viriliter ausu.
Dum certatur in his studijs castrensibus/ æstas
Tota fluit/fluit Autumnus:Iam proxima brūma
Fecit ab inceptis fessos desistere.longa
Soluitur obsidio.Cæsar montana Tridenti
In iuga discedit:Gallus Cenomana remigrat
In Castella:redit requies patauina per arua.
¶Læta per id tempus quo per patauina fremebat
Arua recens bellum/Venetis fortuna refulsit/
Qua multos casus miseros & damna rependunt
Plurima.Franciscus princeps Mantous in armis
Maximus/Italiæ columen/dum permeat arua

V eronensis agri cupiens se adiungere castris
C æsareis/dum nil metuit/dum credit amicis
S e populis/sicut se credere debet Amicus
I ncidit in laqueos/fatoq́ꝫ exceptus iniquo est.
L ucius armorum ductor maluicia proles
C uius in egregijs notam se industria rebus
F ecit apud venetos alias/cum morte Robertus
I nfelici obijt montanæ ad flumina Petræ/
A tq́ꝫ per Etruscæ fruticantia pascua Pisæ/
T unc sub Nicoleo Venetum ductore merebat.
H ic igitur monitus venturam in proxima prædam
R ura istam:confestim Athesis prope flumen in alto
D elituit saltu turma comitatus equestri:
A tq́ꝫ vbi deuotum spolijs cognouit opimis
T empus adesse,volat sicut venatica dammam
P rædatura canis:Cœli conscenderat axem
N ox medium phœbo extremum peragrante Leonem
C um subito incursu vicum circũuenit omnem
I nsula cui nomen:sopitaq́ꝫ lumina Marcum
V ociferans miles clamoribus excitat altis.
N ec mora/correptis trabibus clausa hostia pulsant:
V iq́ꝫ viam faciunt/portis penetralia fractis
A rmati subeunt/perq́ꝫ ipsa cubilia pugnant
I n iugulos hominum nudos/in pectora aperta/
E t laribus stygijs ingenti cæde litatum est.
N anq́ꝫ equites Galli qui sub ductore merebant
M intiada/quia correptis animosius armis
P resto aderant/in frusta omnes cæsi,atq́ꝫ relicti
D etractis raptim exuuijs in sanguine nudi.
T unc ego germanum/cuius mihi semper imago est
A nte oculos/miser ammisi:nostro modo factus
P rincipi ab arcanis fato sublatus acerbo est:

E gidio cui nomen erat dignissimus annos
V iuere Nestoreos/& sæcula longa sibyllæ.
T unc princeps quo nemo alius generosior omnes
I nter mortales(heu sors contraria semper
H eroum generi)captus stipante caterua
D ucitur ad Venetos:vbi concurrente senatu
A ccipitur:summamq; vrbis productus in arcem
N on ignominiam capti/sed Regis honorem
P ercipit/& cocco ardenti donatur & auro.
H æc Venetis instar magni captura triumphi
E t fuit/& casum lachrymans ita iudicat orbis.
¶ I sta ærumna quibus mentem Consortis Elissæ
C ontuderit curis/non est qui carmine possit
A edere.pugnarunt dolor & prudentia in eius
P ectore conflictu ingenti:prudentia vicit.
N am neq; se passa est vinci mœrore Virago,
E t phaethonteas non est imitata sorores:
N ec Nioben/nec te coniunx priameia: nec te
I mpatiens Phyllis.longe confinia sexus
F œminei transgressa nihil muliebriter egit.
S ed tamen est conata virum seruare:Nec vlla
P retermissa via est:omni a regione marito
I mplorauit opem.Gallorum & Cæsaris aures
A ssiduæ fregere preces.Rhodopeia longe
T erra maritales est cōmiserata querelas.
P ontificis tandem Iuli sapientia rupit
V incula:& eductum claustris in regna remisit.
T empore brūmali postq̄ redeunte soluta est
O bsidio:dum Cæsar abest montana peragrans
R hetica/peruigilesq; fugat de pectore curas/
V incentina nouas res est ordita Iuuentus:
N am iuga detestans germanica/Cæsareumq;

Nomen/& insuetos mores peregrinaq; verba
Ad venetos iterum rediјt/pulsisq; subinde
Præsidijs/se in magnum Aquilæ vertere Leonem.
¶Nondum multa dies ierat/contraxit in vnum
Aequoreas naues Venetus/quibus arua Cymacly
Stagnaq; prædatus classem deflexit ad ora
Fluminis Eridani/quod preterlabitur agros
Adriacos. Illis etenim vetus Adria quondam
Floruit in campis/fecit quæ nomina ponto.
Nunc est mersa vadis: eius vestigia in alto
Gurgite cernuntur: vitrea piscator in vnda
Tecta videt/persæpe etiam irretica trahuntur
Vasa/quibus gens illa dapes antiqua ferebat.
Huc clasis subuecta/Pado pretenta rapaci
Rura manu inuadit: rapiunt armenta gregesq;/
Succenduntq; domos genus implacabile Nautæ:
Adde q ex ratibus peditum vis maxima in omne
Rodigiense solum erumpens quæcunq; tenebat
Oppida Ferrariæ Princeps patauina/subegit:
Atq; breui totius agri ditione potita est.
Hæc vbi facta/rates ineunt: iterumq; Cymacly
Littora radentes/iterum magalia vicos
Oppida depopulant: & quod fuit ante relictum
Dum properant/subitamq; legunt celeremq; rapinam/
Funditus extirpant: hominumq;/boumq; labore
Non contenti/abigunt ipsos hominesq;/bouesq;.
Sors quoq; finitimis eadem fuit vndiq; campis.
¶Plurima in hoc tanto sunt perpetrata tumultu/
Horrenda auditu/dira atq; atrocia visu:
Sed nil tam crudum/nil tam lacbrymabile/ nil tam
Sensibus infensum nostris/q̄ tristia magni
Funera Cantelmi/quem dum velut igneus Hector

Supra annos,supra ætatem molitur & audet
Principio felix sors demum infida fefellit
Ibat in hostiles velut in pecuaria fortis
Magnanimusq; leo/liber formidine turmas,
Intuleratq; hosti iam non semel eminus hasta
Comminus ense grauem interitum: quo exterritus hostis
Sic illum vitabat/vti per stagna lacusq;
Diffugiunt aquilam mergi/fulicæq; palustres:
Sæpe pater qui dum vires animumq; ferebat
Vtilior sanguis/fuit æqui paratus Achilli/
Dixerat hæc Iuueni:Tibi mens nimis ardua/ vitæ
Prodigus es/mi Nate precor tibi parce/ tuisq;
Omnibus:in te etenim domus inclinata recumbit.
Mens nocuit multis nimium generosa: periclis
Te nimium grauibus/nimium iuueniliter offers:
Sic pater :ille autem cui mars in corde fremebat
Quamuis sancta patris tanti documenta videret/
Non poterat tamen ingentem feruentibus armis
Vim cohibere:trabem palma complexus vtraq;
Fundebat numerosam vno semel impete turmam.
Hunc tanq̃ graue supplicium & commune flagellum
Insidijs hostes circumuenere locantes
Mille locis pedicas:sed cum nihil artibus istis
Proficerent:casses alios fortuna tetendit.
Inter bellandum cum mars atrocior esset/
Dum soli sibi quisq; inhiat/vitam vel honorem
Mente agitans/neq; perpendens aliena pericla
Transportatus equo fracta qui liber habena
Ibat in incertum/solus peruenit ad vndam
Eridani:sonipesq; altis infixus harenis
Corruit.Ipsum autem tentantem assurgere Nautæ
(Nam venetum classis ripas obsederat illas)

Correptis stipant armis/solumq́ trucidant,
Dilaniant/grassantur/vti cum in retia traxit
Ingentem Venator aprum/lybicũue Leonē
Desæuire solet, sic fato occumbit amaro/
Orphea presentans: sed in hoc sublimior illo
Quod non femineo cecidit/sed marte virili.
Sunt qui desertum a socijs in vortice pugnæ.
Opetijsse ferant inter densissima martis.
Agmina/dum vitæ indecori preponere mauult
More suæ gentis: madefactam sanguine mortem.
Heu Iuuenis dilecte mihi(pia numina testor)
Non secus ac patri/Iuuenis tam grande tuorum
Tam sublime decus/cum te discedere vidi
Tam viridi totum florebat robore corpus/
Tanta genis oculisq́ inerat venus/atq́ renidens.
Gratia/vt æternos possem te credere in annos
Victurum: forma illa fugax nos teq́ fefellit:
Mors tua sectando leuibus vestigia plantis
Obseruabat iens tempusq́ viamq́ nocendi.
Heu quot singultus/heu quot suspiria patri
Quod lacbrymas miseræ matri a æquicolæq́ relinquis
Sed quid fœmineo fletu consumimur? esto
Esto age/discedis Iuuenis: sed prima Iuuentus
Par erat ætati solidæ: preuenerat annos
Illa hominem superans virtus heroica/ & heros
Consumatus eras: Quisquis tibi nomina summi
Herculis attribuit Vates fuit: omnia nanq́
Hercule digna tibi seu sors seu sancta dederunt
Numina/& imposuit tibi mors heroica finem
Quid gemimus? gaudere opus ēst: sunt omnia nobis
Prospera/nunc inter magnos heroas in alto
Elisio viuis. licet immatura repente

T e mors sustulerit: tecum est insigniter actum.
Q uo venturus eras gressu per turbida longo
A equora/te breuiore tulit mora parua volatu/
I am vale: & Egidium fratrem si forsitan illos
O ccurret tibi per campos/saluere iubeto.
¶ L ittora Papblagon predatus & omnia rura
P roxima littoribus pelosellica fertur ad arua
E stensem. bello Alfonsu3 petiturus: & vrbem
F errariam/Marcoinfensam/Venetisq; rebellem:
P lurima pro Eridani ripis certamina/cædes
A ssiduæ surgunt: passim Bellona cruorem
H aurit/& oblongis decernitur eminus bastis/
S ulfure/missilibus: vibrato cominus ense.
H eu funus Crudele illis mala fata diebus
I nduxere tibi longo Mirandula luctu
P lorandum. Lodouicus enim de sanguine natus
P icigenæ gentis/tantus mauortis in armis
V t Romanus ei dudum sua castra senatus
C rediderit/Venetam classem pulsurus ab oris
F errariæ/vada consedit pbaetontia propter:
D umq; papblagoniam magno certamine gentem
A ggreditur/captisq; adigit discedere campis/
E cce velut fulmen grandi pila ferrea bombo
E micuit/subitoq; ducis caput abstulit ictu
C orpus equo labens visu miserabile/truncum
P ulsat bumum: raptus vertex in mille recessit
F rusta/fauillarum in morem per inane volantum.
¶ H æc postq̄ rerum non exspectata nouarum
N uncia venerunt ad regna insubria/Gallos
D um genio indulgent, & amæna byberna frequentant
S aturniq; dies lætos brummalia festa/
F errariam properare opus est: nanq; illius vrbis

R ex protector erat: tutelarēq; gerebat
V t fuerat firmata fides in fœdere/ curam.
E rgo resumentes appensa penatibus arma
T ortilibus clangunt lituis/ & tympana pulsant
D umq; petunt vrbem ferri de nomine dictam
H i per curua padi labuntur flumina plenis
P uppibus: hi longis onerant equitatibus arua
C um fulicis acturi hyemem stagna inter & amnes.
I nterea Cæsar patriæ telluris amore
D uctus in aerias alpes ad frigora Rheni
T ransit: & vt fido sua sub custode relinquat/
V eronense solum Gallo cōmendat & vrbem.
T empestate merens illa sub Rege Loiso
F errariam miles gallis comes iuit Iberus/
Q ui qꝫ sit natura sagax astutaq; genti/
M ox vt conspexit naues/ripasq;/ padumq;
I nuenit quod nullus adhuc deprenderat/vnde
C oncuteret puppes Venetas/& funderet hostem
N octe igitur clarum cum luna decendia lumen
S pargeret/aggressi facinus grande atq; superbum.
F ortuna aspirante operi tormenta locarunt
P ro ripis vtrinq; Padi/quæ fulgure & igne
I rritata pilas rictu iaculantur aheno.
T um padus alpino fauces compleuerat imbre:
S uspensoq; magis tergo tollebat in altum
R ostra Carinarum/& latera exponebat ad ictum.
M achina iam tonat ore cauo: crebrisq; flagellat
F ulminibus puppes: adigitq; in flumina nautas.
R adebat vada summa Chalybs: vterumq; sonantem
D iscutiens aditum dabat ingredientibus vndis.
H ac vi tota simul classis quassata repente
D issiliit: pars mersa vadis: pars capta: per amnē

Pars elapsa cito properauit ad æquora cursu:
Atque ita Paphlagon cædes furta atque rapinas
His luit excidijs in amaræ turbine noctis
Vim trabium magnam populnaque robora Princeps
Iusserat Alfonsus cædi/& per flumina trudi
Impeditura hostes atque offensura carinas.
Verum in naufragijs atque in discrimine vitæ
His Nautæ apprensis se seruauere natantes.
Quodque fuit classis damno excidioque paratum
Attulit auxilium:miserosque a morte redemit.
Sic fortuna solet studijs illudere nostris:
Testarique nihil sine se prodesse sagacem
Esse Ducem:nocet interdum prudentia/sæpe
Tutius it qui luce caret/quam lumina fronte
Clara gerens. Viden vt ductor qui rexit in vndis
Ionijs classem/qui mille pericula ponti
Transijt incolumis/venit periturus in amne:
Non est in causa Ducis imprudentia. Casus
Hos fortuna facit. quod si imprudentia forsan
In duce sit/fortunæ opus est:fortuna tenebris
Inuoluens homines/mentem diuertit & vmbrat.
Hæc Francisce tuos meditans Gonzaga labores
Obscurare/tibi laqueos & lingua tetendit.
Nil vereare tamen:quæ te pessundedit alto
Gurgite/te in summas attollere cogitat alpes.
Quamquam bellipotens istis Alfonsus in armis
Strenue/& vt patriæ decuit patremque Ducemque
Egerit/Hippolyti tamen vt vulgata per omnem
Fama est Italiam/pietas & bellica virtus
Supra Italos/supra hispanos/& Vascones omnes
Claruit/& celebri fuit extollenda triumpho
Tantum animo valuit/tantum prudentia/& arte

O mnibus in bellis/vt sese ostenderit ortum
H ercule/& a tanto nil degenerasse parente:
Q uod si purpureo dicas non esse galero
C onueniens bellum/ dicto quid ineptius isto?
F errariam nescis Romani Antistitis vrbem?
C ur pugnare igitur sacer hic non debuit ordo/
Q ui rem romanam debet velut hostia Cardo
F erre? rubens tegmen sacri pro iure senatus.
S ignificat proprium spargi debere Cruorem.
G aude igitur domus Estensis tuta auspice tali:
V indice defensi tanto gaudete Penates
F errariæ. Decus hoc annalibus addite vestris.
V eronensis agri locus est/dixere propinqui
L ignacū populi/muro munitus & amne.
N am sedet in ripis Athesis: modo flumine secto
P roxima inundarum rura vndiq;/& vndiq; bello
C lauserunt aditus läte stagnantibus vndis.
G ens ea bellatrix sancto deuota Leoni
B ellorum strepitu in primo cum fulmine tanto
A dria contremuit/fatum commune sequuta est.
V eronamq; imitans aquilarum insigne recepit
D e Venetis actum reputans. Vbi viuere vidit
E t constare animis Marcum / licet vndiq; mauors
P ersi reperet/rursum dominos confessa priores
S eruauit sine fraude fidem. Formidine multæ
S tant defectæ vrbes: animis prestantibus isti
G allorum spreuere minas & Cæsaris iram
T antum Italæ virtutis habent: predantur & ipsos
V eronensis agri vicos arua oppida passim:
I ndignantur enim uiga ꝙ germanica victi
D egeneri segniq; metu sine sanguine & armis
P ertulerint: timidūq; vocant/& futile vulgus:

Hactenus ista fuit genti Constantia: quē sors
His dabit euentum magnis spectabimus ausis.
¶ At quoniaȝ dictum memini cœlestia fata
Pluribus indicijs Venetum præfata ruinam/
Altius hæc narrare libet/causasq́ latentes
Promere/& a superis casus aperire fluentes:
Stelliferum memorant qui perscrutantur olympum
Vrbibus & regnis vbi nongentesimus annus
A prima ipsorum numerandus origine tandem
Egit sæcla nouē/magnas incumbere clades.
Sæpe quoq́ interitum: longa obseruantia motus
Aetherei potuit (stellis si credere fas est)
Demonstrare vices nobis mortalibus istas:
Hinc claram Venetorum vrbem tot voluere casus
Cōmemorant/tot bella pati/tot adire labores.
Nam postq̄ Venetum populos qui Antenore quondam
Huc duce venerunt patrij buxeta Cytori
Atq́ paphlagonias vrbes & patria rura
Linquentes/metus Hunnorumcōtraxit in vna hæc
Mœnia/fluxerunt alto tot sæcula mundo.
Sunt & qui Venetos nolint Paphlagones esse/
Sed potius Belgas/populos vbi nominis huius
Esse ferunt quosdam versum oceanitidas vndas.
Sed fuerit satius/quādo male tempora rebus
Conueniunt istis/nec enim tot sæcula solum
Vt perhibent hi qui annales scripsere dierum/
Sed fluxere decem vel circiter: ista Tonanti
Traddere mundanos orbes qui fecit & astra.
Ipse igitur pater omnipotens portendere visus
Presertim tribus indicijs ardentia bella
Atq́ infelices casus/& tempus acerbum hoc:
Nam tria quæ Marco suberant loca/grandibus ante

H as clades percussa malis commune periclum hoc
P ædixere.graui terræ Cretensia motu
A rua laborarunt/fractis habitacula tectis
C um natis cum coniugibus(res horrida visu)
I psos/heu/dominos grandi oppressere tumultu
C ontremuit Gortyna vetus/gnososq;/Cydonq;/
A tq; Cypressifere strepitum nemus horruit Idæ.
M ortales trepidi attoniti per rura relictis
V rbibus errabant/nulli se credere tecto
A udentes:timuere solum/ne forsan euntes
H ac illac subito incautos glutiret hiatu.
B rixia nimbosæ vi tempestatis & igne
F ulmineo turrim e scopulo mirata repente
F unditus euelli/vi:lsamq; per ardua saxa
P recipitem volui/corda ossa imasq; medulas
Contremuit:noctemq; oculis timor intulit atram.
F ulmen vt armatum radijs alq; igne corusco
S ulfura libauit:nam sulfura turris habebat:
E xtulit in cœlum flāmas totamq; per vrbem
E uomuit nebulas fumantia sulfura olentes.
I sta fuit ratio q᷑ post ea bella sequuta est
D editio/Venetis cōmunē instare ruinam
D um putat vrbs paulo ante istas mirata procellas.
N am dominis vti externis opus esse putauit:
T um quoq; siue dolo/seu casu euenerit/illud
T ā miri nauale operis quo nautica in vnum
Tot congesta locum stabulant/incendia damno
A ffecere graui:nam magna ex parte redactum est
I n cineres/toto patrum lugente senatu.
A dditur bis rostrata ratis quæ multa Rauēnam
A rma ferens pro flamir.ie munimine terræ
N on tulit iratum pelagus:sed turbine in horas

Irritante magis ſpumantem Nerea tandem
Obruta in Adriaco ratis eſt adriatica ponto.
Hæc ea quæ populos ita proſtrauere labantes/
Et tantum Venetis ſuperinduxere pauorem.
Hæc ea quæ miſere in ſpem Gallum/atq; Alemanum
Perſuaſos ſecum ſuperos in bella venire.
¶ At Veneti poſtq̄ tam atrocibus vndiq; bellis
Se videre preſenti/totam ſolenniter vrbem
Luſtrauere ſacris pompis precibuſq; ſecundum
Legitimos patriæ ritus/moremq; parentum.
Sic vbi ſancta pijs coluerunt numina votis
Continuo viſa eſt aliquam fortuna ſalutem
Pandere: & auxilium tacito promittere nutu.
Tum Pataui cœpere vrbem. Vincentia Marcum
Eſt confeſſa iterum/vetereſq; recepit habenas:
Rebus in aduerſis non eſt mortalibus vllum
Præſidium maius/q̄ ſollicitare Tonantem
Supplicijs. Nam ſic Diui qui regna gubernant
Omnia/ſuſcipiunt cauſas/& vota ſecundant.
Sic alias etiam Venetum reſpublica magnis
Eſt defuncta malis/& atrocibus eruta fatis:
Nam Pataui princeps olim germanica regna,
Pannoniæ regem/Ligureſq; exciuit/& omnem
Italiam contra Venetos: tum terra/fretumq;
Perſtrepuit: vox per campos audita per alpes
Martia/& armiſono ſonuerunt claſſica cantu:
Adria tunc triſti vidit genuenſia vultu
Carbaſa/& inuitas ſubſtrauit puppibus vndas.
Stabat Marcus mops tracta ad calcanea cauda,
Et ductis ad tergum alis latitabat in alga:
Sed mox vt ſuperos implorauere/ſuoſq;
Relligioſe animos expurgauere/leuauit

Et caput/& caudam/& sublimes altius alas:
Tum Ligures captos apud oppida Clodia portu
Naufragio ut perhibent clauso de industria ad Alti
Emporium Riui magno duxere triumpho:
Tunc mare pacatum/sparsæ per littora gentes
Tum festos egere dies: Tunc traxit ab undis
Marcus & in latas misit vestigia terras.
Victores igitur quicunque euadere certant
Auspicibus Diuis vadant in bella, Deumque
Esse sciant solitum mentes prostrare superbas.
Incuruate caput Christo: reuerenter habete
Templa/sacerdotes/census/romanaque iura.
¶ Sunt tamen authores quorum sententia terras
Esse velit Veneto aduersas: pelagusque tenendum
Consulat. hanc sortem Marco dare Numina fantur.
Sic fore felices Venetos: sic posse tyrannos
Profligare omnes qui lata per æquora regnant/
Si longinqua petant bellis naualibus arua.
¶ Dum fugit Autumnus/gelidisque albere pruinis
Incipit/insolitum/seu sors/seu prouida Diuum
Cura volens aliquid tali portendere signo
Attulerit/monstrum nostras adnauit ad oras:
Piscis enim si piscis erat/quo maior in alto
Non fuit Oceano/decies porrectus in octo
Ut fama est cubitos/Lunensia venit ad arua.
Nam famis impatiens predam de plæbe natantum
Dum sequitur/dum precipiti maria alta natatu
Permeat ad littus magna se mole vadosum
Appulit/ac bibulas aluo compressit harenas:
Nec remeare datum non sufficientibus undis
Tollere pondus iners uteri sulcantis arenam.
Cum mare tremaret/ tergoque leuaret in altum

Aequora/piscator qui circum littora missis
Retibus aucupio sese exercebat aquoso/
Mirabatur. Vbi affixum cognouit Arenæ
Affuit: & tracto pedetentim in littora monstro
Vi multa/nixuq; graui spectacula cunctis
Mira dedit populis qui circum littora Lunæ
Palladijs habitant montana virentia syluis.
Bellua diffuso longissima tergora ventre
Distendens erat horrori spectantibus. Vlnis
Applicitis quosdam metiri immania membra
Vidisses: quosdam suspenso assistere vultu
Attonitis similes: quosdam explorare volentes
Duriciem monstri exanimis contingere summo
Indice squarosum tergus/subitoq; relabi:
Non erat hic Pistrix longa quam Perseus harpe
Dissecuit/non Phoca fuit/quæ mugit in vndis
More boum/Vitulumq; vocant a voce marinum.
Sed neq; Physeter/qui gutture sorbet hanelo
Aequora/& in puppes absorptas expuit vndas.
Non Balæna grauis Ionam quæ pertulit aluo/
Quæ visa est humeris lucos portare virentes:
Mirum animal/noua vel raris res cognita sæclis.
Immissis aderant trabibus qui pandere buccas
Compressasq; laborarent disiungere malas.
Vix tandem sudando ingens valuere palatum
Tollere: suppositis fulcris panduntur hiatus
Ora cauernoso/dictu mirabile/in antrum
Gutturis obscuri populo spectante subiuit
Totus eques/tanto fauces patuere baratro:
Multiplices monstro linguæ/quas credere falces
Fas erat incuruas/sic persuadente figura
Aduentantum oculis: & qua pretendit acutam

F alx aciem/duris pendebat barba capillis.
C lunis erat/qualem ſonipes cum tergore duro
A d bellum veſtitur habet:non ſquāmea terga/
S ed cutis obduræ corio nigricantia nudo.
R ictus erat qualis ſuibus porrectus in arctum:
O s minime mordax/gingiua edentula/predam
D euorat/& viuam turpem deglutit in aluum.
N on alæ pecudi/non crus:ſed pectore ventre
E t tergo in latum fuſis/quæ forma lacerto eſt/
S trata erat in lato deformis bellua campo.
Q uid vero genus id monſtri(ſi monſtra prophetant)
V enturum oſtentet nobis mortalibus/ipſe
D iſſeret euentus rerum/quas afferet annus
A lter:& educto belli Mars arbiter enſe.

INTERPRETATIO PRODIGII.

I ſcis hic vt memorant hi qui portenta fatentur
P S ignificare aliquid magni/fuit illa ſequenti
P er lugenſe fretum claſſis/quæ apparuit anno.
N am veluti noſtras illo peruenit ad aures
T empore/neſcio qui Genuam turbare volentes
N auibus armatis ſunt illa ad littora vecti:
S ed Deus inceptis non aſpirauit:& ille
I nualidus labor in tenues euanuit auras:
N ec vexata fuit tali res gallica nixu.
T otus in authores furor eſt conuerſus.& hiſdem
S i Iafrede notes quo res peruaſerit:ipſi
S unt laqueis capti/quibus illaqueare volebant
I nnocuos oculis Deus omnia reſpicit æquis:

F I N I S.

F. BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI EXORTATIO AD INSVBRES/ET LIGVRES DICATA VIRO AMPLISSIMO IAFREDO CAROLO MILITI VICECANCELLARIO: ET DELPHINATVS PRESIDENTI DIGNISSIMO

M Ens æterna suo tantū quæ cōdidit orbem
N umine/ cū posset factā conuoluere molē
S ola ministrorū nihil indiga/maluit huius
T am vasti imēsiq; opis cōmittere clauum
A tq; gubernandi causis dare iura secūdis.
N ec modo Cœligenas qui sunt sine corpore Diuos
V erum etiam nos mortales in tale vocauit
O fficium: magniq; dedit consortia regni
T errigenis etiam: sic est deus omnibus æquus.
H inc veniunt qui res hominum moderantur & vrbes
R egnaq; sidonio vestiti sanguine Reges:
Q ualis in Idea proles Europica Creta
I n Latio Numa Pompilius. si prisca reuoluas
T empora Saturnus. dubiaq; ab origine Ianus:
A c similes alij/qui promeruere Deorum
N omina defuncti tenebris: & in alta relati
S idera: in æterno fulgentem lumine mundum.
H i sunt in terris quædam quasi Numina sanctis
L egibus humanos formare potentia mores.
I nde fit vt felix & fortunata vocari
D ebeat vrbs/cui contingat sub principe iusto
D egere: fortunati homines felicia regna,

Q uæ viuunt sub rege pio. mortalibus isto
M unere nil possunt largiri Numina maius.
R ex bonus est cōmune bonum: cōmune flagellum
R ex malus est vt Busiris: sæuusq́ Lycaon:
E t Nero terrarum exitium/mundiq́ venenum.
S æcula quæ tantum laudant Saturnia prisci
R egis habent nomen: sub quo aurea floruit ætas.
P ropterea vobis Ligures quibus inuia subsunt
A equora, & inculti nemorosa cacumina montes/
G ratulor, & tibi frugiferis Insubria campis
Q uæ longe lateq́ pates, q mitia tandem
S ub iuga depulso imperio venistis atroci.
L ibertas est mite iugum, pro munere magno
Q uale sub Augusto terris indulsit olympus.
H is tandem vobis/æqua modo mente feratis
H oc tam grande bonum: nec vos antiqua simultas
I n scopulos adigat/requies est parta diebus.
S citis, & Italiam res est vulgata per omnem
Q uam graue seruitium durum atq́ immane tulistis
H actenus: & casus quot pertuleritis acerbos
D um modo vos premit ambitio regnare volentum
C ontra iura, dolos dum vult auertere Arago:
D um Venetus non fert fastumq́/iramq́/minasq́
S fortiade (Sic ora fremunt popularia) Mauri.
E rrabatis vti naues in fluctibus Austro
E xpositæ sine remigio temone magistro.
C ensus/opes vestras/patrimonia tota tributum
H auserat. Exactor latrone rapacior ibat
P er vestras impune domos. regnabat vbiq́ hæc
I mprobitas/& erat pax ista nocentior armis.
M itto pudicitie damna infinita. parentes
I ndignis cogebantur coniungere natas

Cum mœrore viris: & erant lugubria tanquam
Funera/prostrato legum connubia ritu.
His deus erratis cupiens occurrere tantam
Hanc molem vestris hoc importabile pondus
Depulit ex humeris: nec vos succũbere passus
Cladibus his/aliud tranquillum/æquabile/sanctum
Imposuit sceptrum: Gallosq; in regna vocauit.
Orabatis opem lacbrymis: vt turbine Nautæ
Deprehensi subito: cum iam sentina dehiscit,
Et labat horrendo ratis absorbenda baratro.
Misit opem vobis deus.exorastis olympum.
In portum hunc tanta de tempestate redacti
Tranquillis gaudete animis: & ponite finem
Insaciabilibus votis, quæ improuida corda
Circũferre solent, & spe deludere inani.
Quod si fortassis dum martia bella fremebant
Res visa est onerosa nimis, non gallica gens est
Accusanda/genus non est crudele vocandum.
Non leue cancer erat quod vos rodebat: agendum
Ferro erat, & flammis: non incantamine & herbis.
Armorum hæc natura fuit. Bellona suoptæ
Ingenio semper grauis est truculenta minaxq;.
Ira dei: mars est dictus cognomine mauors
Magna q̃ euertat terra importunus & alto.
Pygmei breue vulgus, iners plæbecula/quando
Conuenere grues longis in prelia rostris
Sublato clamore fremunt. dumq; agmine magno
Hostibus occurrunt, tellus tremit: indica clamant
Littora: harenarum nimbis absconditur aer
Omnis: & inuoluit puluis solemq; polumq;.
Et genus hoc hominum natura imbelle, quietum/
Mite/facit Mauors pugnax/imane/cruentum.

Si fortasse greges ouium/leporumq́ tumultu
Armigero cobeant.animoq́ in bella ferantur
Mutua præcipiti/Dryades nemora alta subibunt:
Naiades in fontes:densa in dumeta Napeæ
Ocyus/in montes rapientur Oreades altos.
Turbabuntur agri:pressis viridantia prata
Floribus arescent/& hyems erit omnibus aruis.
Gens romana volens alias præcellere gentes.
Iusticia/pietate/fide/prudentia/& armis
Non potuit tantis martem frenare capistris
Quin grauis atq́ nocens socijs nedum hostibus esset:
Iupiter atq́ Venus cunctis mortalibus astra
Mitia sunt.Mauors cunctis malus omnia gaudet
Sternere.Peccandi furiosa licentia Mars est.
Mars homines amat immites/in vulnera pronos
Fronte truces/lingua audaces/aīo impetuosos
Qui neq́ Cocyti/nec olympi numina curant.
Nec Thyrsos vt bacchus habet:sed acumine duro
Tela gerit spicata manu/non mitrat amictu
Tempora fœmineo.cristis & casside ahena
Fulgurat/& rigido fortes ferro induit armos.
Non iugat ad currum Veneris de more columbas
Non iumenta Hecates.sed equos animantia corde
Magnanimo/qui contemnāt sonitumq́ tubaruꝫ
Clamoremq́ Virum:& strepitum quē feruida Enyo
Concitat/in bellum toto cum se ingerit ausu.
Vos ergo Insubres Gallum inculpare potestis.
Si martē cohibere nequid? Quod martia Roma
Non potuit:quod nec Reges ab origine rerum
Vlli vnq̄ valuere/licet clementibus essent
Et fine viro animis:Regum quæ maxima virtus.
Qui facerent Galli naturam & sidera contra?

S æpe quoq; a vobis belli descendit origo
I nsubres, dum fertis opem/dum panditis vrbem
I n sua regna Duci cœlo indignante reuerso.
I d tamen est forsan scelus excusabile: quando
N on odio Gallorum actum est: sed amore fugati
P rincipis. Vsus enim tam longi temporis istas
M iserat in mentem curas. nec ponere talem
E as erat affectum subito. Qui tempore fiunt
T empore discedunt habitus. dediscere amorem
R es grauis est. ita nos finxit natura deusq;
D ifficile est vtrunq; igitur/compescere amorem
S cilicet/& rigido leges imponere marti.
D urus vterq; labor: venia quoq; dignus vterq;.
V t vobis igitur parcant/Vos parcite gallis.
V naq; gens estote animis. Phryges atq; Latini
T ale sub Enea celebrarunt principe fœdus.
V num estote genus/mixto quod nomine dicant
G allitalos/vt Galogræcos & samothracas.
V t fama est Bardis conuincti Lingones vnum
E uasere genus/quæ longobarda vocatur
N atio: ab his vestri quondam venere parentes.
A t postq̄ positis furor hic elanguit armis/
C ernite q̄ faciles in vestra negocia Galli.
Q uam bene consultum plæbi patribusq;: videntur
N obiscum nati atq; aliti. Victoria fastum
N on peperit/paritas vitæ/concordia morum
F acta: nec a vobis fas est discernere Gallos
I ustitiæ vero q̄ta obseruantia/legum
Q uantus honor/Quanta cum maiestate senatus
I lle sacer/cuius retinet Iafredus habenas
I n commune bonum vigilet/cognoscitis ipsi
E t gaudetis opus vobis non esse potentum

A uxilio in causis/qui nigrum in candida vertant.
E st victor cui iura fauent.mirabile dictu/
D ifficile inuentu,pulchrum & lætabile visu/
E st leuius regem q̄ legem offendere/tanto
M unere sunt terras nostris dignata diebus
N umina:tanta oculis tuimur miracula nostris,
C orruerant mores: exauctorata silebat
I lla vetus probitas aditum quæ ad sidera fecit
P atribus antiquis:quorum delubra supersunt.
N ec veri respectus erat.petulantia habebat
N umen & ante oculos scelera impunita per vrbes
P erfora/per primatum aulas errare solebant.
P arua loquor:scelera imperium sceptrumq; tenebant.
A t postq̄ visum est superis submittere Gallo
I nsubrum/Ligurūq; domos/rediere solones
E xtemplo/rediere Numæ/rediere Lycurgi.
N on aliter q̄ post æstiua tonitrua & vnde
P recipitis nimbum volucres a turbine pulsæ
I n latebras/rursum redeunt: & pascua lustrant.
A nte alios venere duo quasi sidera cœlo
L apsa super terram tenebris dare lumina vestris.
A lter qui leges. Alter qui temperet arma
S unt leges Iafrede tuæ,Tu iura ministras:
T u regis æquatas lances,neq; personarum
S ed solum meritorum habito discrimine tanq̄
A lter Aristides inopum simul atq; potentum
R em geris implicitus nec.spe/nec amore/nec auro/
N ec quouis affectu alio/qui vertere possit
I udicium;vel quo fiat violentia legi
T u patrocinium miseris:custodia pacis
C ommunis tutela boni.procul exulat omne
T e Censore nefas : & abit lethea sub antra.

Tu velut Alcides viciorum informia passim
Monstra domas: & nequiciæ septemplicis hydram:
Centauros/Antæum/Erycem/Cacunq́ rapacem
Hoc est infrenos homines clementiæ inanes
Iusticiæ immemores/legemq́/deūq́ perosos
Profligas/claudisq́ viam furialibus ausis.
Auspicijs Iafrede tuis sanctissima virtus
Nascitur/& crescit:viresq́ assumit in horas.
Aruerat pietas sicco iam stipite: rursum
Sub te viuifico madefacta repullulat imbre
Publica relligio quæ conculcata iacebat/
Te cultore leuat conum in sublime comantem
Tu regis Insubrum Ligurūq́ negocia tanto
Non impar oneri:tantæ tu Auriga quadrigæ
Ad tua pierides veniunt conuiuia Nymphæ:
Ambrosiasq́ dapes adhibent/quas diuite campo
Hippocreneis phocis parit humida lymphis
Quas libetra tulit/durisq́ in montibus Ascra
Pieriumq́ solum:nec non vicina Heliconi
Thespia/& Aonij montes:quas inclyta Pimple
Et quæ phebeo nemori cognomina fecit
Grynia/quas Dirce.stoa quas habet.atq́ Academi
Pascua:Appollineæ quas gignunt littora Cirrhæ
His tua nectareis cumulant conuiuia donis:
Atq́ tuas omnis celebrat laudes Aganippe.
Vranie in primis/quæ contemplatur olympum.
Quæ docet astrorum radios/quos accipit aer/
Et vehit in terras/& in omnia semina rerum
Et clio:cui fama subest/& gloria regum
Quæ Heroum decora æternos extendit in annos
Assirios memorat reges:clara acta scytharum/ et
Quæ Persæ veteres exanclauere Tyranni:

Graecia, & Aegyptus: romana & punica bella.
Tu nocturna Pharos cuius de vertice lampas
Ardet/ & errantes lato regit aequore nautas.
Tu populis magnes, qui tempestatibus atris
Scire facit Syrtes: & saxa latentia ponto.
In labyrinthiacis tu filum ambagibus illud
Thesea quod docuit coecas exire latebras.
Accola te Rhodani desiderat, accola Rheni,
Accola Ticini. Tua fama audita per orbem
Allicit omne genus. meritis tu premia ponis.
Et sub te virtus est fortunata: poetas
Non sinis/ vt solet haec corrupti temporis aetas/
Execrari operas, & deplorare laborem.
Carolus arma regit Caldi clarissima montis.
Cognomenta gerens: Soboles Ambasia, grandi
Indole vir: cui plena oculis prudentia, & Argo
Persimilis, circunspiciens longe omnia, regno
Apta gubernando: cui mens excelsa vigorem
Caesareum spirans: animus formidine nulla
Victus, Alexandro similis: qui solus ab altis
Moenibus armatos saltu se misit in hostes.
Sic facilis natura fuit, sic mitia coeli
Astra viro. talis genitali exiuit ab aluo:
Sic etiam puerum clari studuere parentes
Formare: & teneris sic est affectus ab annis.
Nec difforme animo per mille pericula corpus
Martia duratum. Quali Telamonius Aiax
Quali Pelides: Quali priameius Hector/
Et proles Iouis Alcides se in bella ferebant.
Ista tribus nuper satis explorata periclis.
Et cum triste gemens vidit feruere tumultus
Felsina ferranos/ populumque in bella ruentem.

Tantam vrbem/tam magnanimam belloq́ potentem
Non minus attonitam fecit quam Mumius Isthmon/
Et mare quae duplex disterminat Acrocorinthum.
Quam macetum regem Paulus: sidonia regna
Scipio: Laomedonteam Troiam oechaliamq́
Maximus Alcides. Vti tum Caesaris illo
Fas titulo. Veni, vidi, viciq́, fuisset.
Tam felix fortuna fuit. Victoria Gallum
Tam celeri dignata ducem celebrare triumpho.
Tum quoq́, cum subito Ligur induit arma paratu:
Et coniurati venere in prelia montes.
Sed magis atq́ magis cum descensura iugosis
Alpibus arctoas mouit Germania gentes.
Tunc Itali fremuere omnes varijs agitati
Consilijs: & erant qui belli incendia malent:
Et qui preferrent pacem bello atq́ quietem.
Carolus in tanto bellorum turbine magnum
Induit Atlantem/coelo qui dicitur altos
Supposuisse humeros: grauiterq́ frementia forti
Pectore sustinuit populorum murmura & iram
Incendentem animos/ceu cum freta concitat Auster
Sustinet errectos cautes marpesia fluctus.
Firmauitq́ vrbes studia in contraria pronas.
Sed neq́ te titulis Iacobe Triuultie possum
Hic fraudare tuis. Cum dux qui gallica castra
Duceret in valles Athesis germanica contra
Agmina turmatim ex altis volitantia saxis/
Quaerendus multis hominum de millibus esset/
Te tanti fecere omnes Galliq́/Italiq́.
Quanti olim Graiorum vrbes Agamennona magnum.
Te solum voluere ducem: quo bella magistro
Tam violenta pati cladem q́ euadere possent.

Tu vero (virtus tam firma senilibus annis
Affuit) aetatem oblitus properanter in armos
Antiquum thoraca trabis/quo mille tulisti
Pugnando telorum ictus. Complecteris hastam:
Quadrupedem corde elatum capita alta leuantem
Scandis: & in bellum turmas agis aere micantes.
Nec plus est Caesar: nec plus est Hannibal vnq̄.
Aut Marius Cimbros illic qui sustulit, ausus.
Fama erat ex illis Rhenum descendere & Albim
Rupibus: & currentem vndis pernicibus Istrum.
Addebant aliqui Dacos/& Cimbrica castra/
Sarmaticosq; equites sumptis equitare pharetris
Italiam versus: terrorq; inuaserat omnes
Tantus, vt ex agris fugerent in moenia villae.
Iam venetus trepidare altum/diffidere pugnae
Ceperat: & percunctari Fabiumq; imitari/
Frustrariq; mora tantos decreuerat hostes.
Tu firmasti animos. venientia fulmina contra
Direxisti acies. & in ipso signa locasti
Limine Theutonicae/gentis super inuia saxa.
Sic contriti hostes traxere reciproca tandem
Consilijs de pace habitis vestigia retro.
Tu vero ad Gallos rebus feliciter actis
Vndiq;/& in patriam victricia signa tulisti.
His itaq; Insubres vestras Rectoribus vrbes
Temperat, hac Gallus vos tempestate gubernat
Consilijs ducibusq; istis. quos credere fas est
Si belli & pacis preclara negocia cernas/
Tot Curios/tot Scipiadas/totidemq; Catones.
Nunc igitur quando leges & iura tuentur
Imperium/sancto populi sub principe florent:
Atq; dies agitant festos: per compita saltant.

C iuiles vrbana Chori:triuialia ruri
M obilibus plantis certant ad premia Nymphæ.
H ic locus est Genuæ casum memorare recentem
Q ui doceat Regis Clementia quanta Loisi:
Q uantaue in aduersis animi prestantia rebus.
C astalides Nymphæ precor aspirate canenti:
E t date veridico rem gestam includere versu.
V rbs(Genuam dicunt)sita curuo in littore vasti
A equoris,Europam libycis quod partit ab oris
V rbs terris/pelagoq̄ potens,quæ bracbia quondam
V sq̄ ad Sauromatas,vsq̄ ad Cypri arua tetendit.
N unc quoq̄ in Egæo Chium tenet, Apoenini
P artem babet a Varo longe vsq̄ ad flumina Macræ
P orrectam.a Gallis vsq̄ ad Tyrrbenida gentem.
I psa mari similis,fluctus quod surgere in altos
S æpe solet:gaudet crebros excire tumultus.
Q uod si concordes agerent sine litibus annos
I nduti Venetorum animos,res publica maior
N on foret.Exercent odium immortale:sepulti
I n rixis vires,& opes,& tempora perdunt.
H os igitur paucis traxit furor ante diebus
I n noua bella.Patres populus submouerat vrbe
C ausatus fastum ĩmodicum: moresq̄ superbos.
M œnibus exacti patres ad regia tendunt
L imina:restitui in patriam propriosq̄ penates:
A tq̄ premi populum orantes tam ĩmane furentem:
N amq̄ opibus primum ablatis incendia in ædes
M iserat:& totam furijs subuerterat vrbem.
A nnuit bis precibus Regis clementia causam
S uscipiens/tantasq̄ parat componere lites
M issi Oratores igitur qui flectere plæbem
E t sedare animos studeant/furta atq̄ rapinas

Restitui/recipiq́ patres in mœnia curent.
At postq̄ frustra multumq́ diuq́ monentem
Recta videt seq́ a po: ulo falli atq́ refelli/
Indignum ratus est tam immane relinquere inultum
Tam crudele nefas: & non assistere passis
Damna tot, & tam magna sui dispendia honoris.
Suscitat ingentes animos, & regia corda,
Vt Leo qui longo latratu incessitur. Ergo
Arma mouet: gentemq́ parat frenare superbam.
His Ligur auditis (tanta est audatia cordi)
Vsq́ adeo furor insanit/molimine magno
Accingit pugnæ: & certus non cedere cuntos
Festinant munire aditus. vrbana Iuuentus
Cogitur: armatisq́ ruunt in mœnia turmis
Aeriæ rupes/& ab altis oppida saxis
Concurrunt, Veluti quotiens subsidere Cancri
Soluitur acris hyems, lapsi de montibus amnes.
Proxima precipiti rapiuntur in æquora cursu.
Iamq́ ingens erat in castris exercitus hostem
Exterrere potens. Sed quid ratis orba magistro
Remigio q̄q̄ valeat/molirier ausit?
Dux deerat: quem si casu fortuna dedisset
Longe anceps euentus erat/Certaminis huius
Non aderat Fulgosa domus: nec Adorna propago
Factio quæ duplex Genuæ intra mœnia semper
Alternis regnare solet/populumq́ tueri.
Vt memorant Graium annales. Lacedæmone quondam
Mos erat iste. due gentes in mœnibus vnis
De solio regni semper certare solebant.
Belliger aerias iam rex transmiserat alpes
Italiæ in campos: vbi descensurus in æquor
Adriacum/flexo Padus it per pascua cursu.

Ex Italis sese Regi iunxere salassi.
Totaq; fulgentes ducens Insubria turmas.
Atq; vrbes quæ nomen habent a monte Feraci.
Quas Padus a borea, mons Apoeninus ab austro
Terminat. & Mutinæ princeps qui mittit in vndas
Adriacas regni fines. Tuq; inclyta Manto
Vergilij natale solum: cui presidet ingens
Bellorum ductor nulli cessurus in armis
Franciscus Gonzaga Ducum caput Ausoniorum.
Hic operam nauauit in hoc certamine grandem:
(Liuor abi) quantam Tydeus Cadmeia circum
Mœnia: Pelides phrygij Simoentis ad vndam.
Ventum erat in vallem, quæ nomina ducit ab amne
Portifera: Genuæ & vasto loca proxima ponto.
Hic magnis certatum animis: & sanguine multo
Abluit hos montes Sæui violentia martis.
Hic preclara Ducum virtus & fortiter acta
Atq; duri laudem egregiam meruere labores.
Sed neq; in his virtus tua Pallauicine periclis
Antoni sopita fuit: sed agebat Olyssem
Consilio & lingua/quotiens opus esset Olysse:
Ibat in aduersos hostes: & agebat Achillem
Hastili & gladio, quotiens opus esset Achille:
Et Regi officium vigil impendebat vtrũq;.
Gallica vt accepit Proteus resonare per altum
Classica tyrrhenas totum pecus egit in vndas.
Et virides quæ rubra legunt Corallia Nymphæ
Delituere diu subter caua Tethyos antra:
Tethyos, albentes nando quæ porrigit vlnas.
Tunc orbus ductore Ligur cum cerneret hostem
In foribus, iamq; ad muros accedere Regem
Intrepidum, summo montis de vertice pulso

Præsidio, quid agat nescit. trepidare suiq́
Incepit tedere ausus: & ponere fastum.
Mittitur Orator pacem veniamq́ rogatum
Innocuæ saltem ætati/populoq́ minori/
Et nuribus senioq́ graui. Se in regia mittunt
Brachia. Se dedunt Regi: regaliter omnes
Suscipiat/cum fletu orant, atq́ arma relinquunt.
Interea tristi prostrata Liguria casu
Luget, & atrati expectant asperrima Ciues
Imperia: vt subito erumpens post fulgura fulmen
Expectare solent Nautæ, cum turbine nigro
Sæuit, & iratum pelago tonat vndiq́ cœlum.
Missus vt exposuit populi mandata rebellis
Nuncius, afflictam Rex clementissimus vrbem
Ad sua postratam vestigia cernere visus,
Visus & infantum voces audire, parentum
Singultus: populiq́ omnis suspiria, & altos
Cum lacbrymis gemitus, tensasq́ ad sidera palmas.
Languit, & pietas fecit placabile pectus:
Et prior in dulcem euasit truculentia vultum.
Rex Genuam vicit, vicit clementia Regem
Et victor victus fuit. Laudabile vtrunq́.
At vinci pietate opus est diuinius. armis
Vincere regale est. Victori gloria. Victo
Gloria danda: minor Victori/maxima victo.
Quæ leuitas vobis, quæ tanta insania vestra est
Rex ait o Ligures, vt compelleretis ad istos
Transmigrare locos a finibus vsq́ britannis
Gallorum regem: qui vos pietate paterna
Prosequitur: qui vos veritus turbare reliquit
Hactenus in manibus vestris mare, littora, & vrbes?
Verum agedum. satis impensas moliminis huius

Pendere. Sit populus quicquid peccauit inultum,
Parcimus ætati teneræ, populoq; minori:
Et nuribus, grauibusq; annis: & deniq; totam
Soluimus bis hodie coram ductoribus vrbem.
Dixit: & aspectu subijt tentoria læto.
Aspice qualis in hoc animi moderamine virtus
Fulgeat: in priscis non est heroibus vllum
Par huic exemplum. Romana diaria volue,
Græcaq;. Romani nonne euertere Corinthum.
Atq; Numantinas arces? Carthaginis illud
Tam sublime decus flammis vltricibus arsit.
Arsit & in Phrygia Priami domus: atq; superbum
Ilium: & ardentis nocturna incendia Troiæ
Tangere visa polos, & lambere sidera flammis.
Nobilius certe est & magnificentius vrbes
Vincere parcendo, quam eradicare furendo.
Hi Celtis mores. hec indulgentia Gallis.
At neq; quod victam Rex ingressurus in vrbem
Inscriptum chlamidi generosum insigne ferebat.
Prætereo. quando id cunctis memorabile sæclis.
Ibant ostrati proceres, longoq; equitatu
Læta suburbanos implebant agmina vicos
In medio Rex victor equo sublimis in alto
Murice conspicuus, rutilanti splendidus auro.
Signabatur apum sparsim toga tota figuris:
Cumq; apibus regnator apum fulgebat in ostro
Pictus acu. scriptumq; notis epigramma latinis:
Rex mucrone caret/quo significare volebat
Rex pius & clemens qua mente intraret in vrbem
Quoue animo debent populis conuiuere Reges.
Viuite felices igitur sub principe tanto
Insubres, Liguresq; simul: neu querite vestrum

Amplius interitum. Sub rege quiescite sancto
Ponite preteritis iam finem affectibus: ista
Tempestate Deus vobis haec ocia fecit.
Quod si forte aliqui latrent persistere in isto
Cardine Res non posse diu: Cōpescite linguas
Cordaq́ꝫ/ & hanc alto curam permittite coelo
Sunt quaedam quae quisq́ꝫ potest: vt scindere terram/
Mercari/curare domū/Caelestia quaedam
Sidera/ & in rebus latitans Natura gubernant/
Vt frondere nemus/campos herbescere/fruges
Maturare/gelu/ventos producere/ & imbres.
Sunt quoq́ꝫ quae populi possint: vt condere leges:
Castigare malos: & ponere premia laudi
Sunt quaedam seruata Deo/quae ponere solus
Et mutare potest. Vt dispensare coronas:
Et reges dare: qui paci dominentur & armis.
Ponite mortales curam de regibus omnem:
Neue dei officium nixu vsurpate superbo.
A superis veniunt/quales humana videtur
Poscere conditio: labuntur ab aethere Reges.
Vt saul & Dauid: nunq̄ sine Numine fiunt.
Quod si contingat discordia regibus vnq̄
Quae fuerit belli arbitrio dirimenda duobus/
Bella gerat miles: priuata negotia Ciues.
At neq́ꝫ Gallorum pudeat sub legibus aeuum
Ducere: & imperio Regis parere Loisi
Gallia de primis immensi gentibus orbis
Vna fuit semper. Galli domuere latinos/
Pannonas/ & Graios. Assiatica littora Galli
Quos Galathas dicunt/pertransiuere fugatis
Inde Gomeritis gens Gallogreca vocari
Cepit: & est phrygijs regio contermina campis

At vicina magis sæclo si tempora nostro
Vestigare velis: Gallos hispanica regna
Inuenies a Getullis a gente Libyssa
Asseruisse. siti bellis orlandus in illis
Arruit vt fama est. & erat tum Gallia sub te
Carole magnorum domitor fortissime regum
Qui magni cognomen habes: quod Græcia Regi
Contulit Aemathio/Ciui mauortia Roma:
Qui maris & terre bellando exterruit orbem.
Tu Longobardos/Tu saxonas atq; Triballos
Marte domas lesam annixus defendere Romam.
Inuenies Pipinum etiam genitore creatum
Carolo in his oris longos regnasse per annos.
Galli etiam domuere syros/ domuere sabeos:
Et solymi illustrem regni gessere coronam.
Adde q antiqui posuerunt mœnia Galli
Plurima in his agris: fuit hic quoq; Gallia quondam/
Alpibus a gelidis vsq; ad superi maris vndas.
Tu quoq; quæ mediæ retines cognomina Lanæ
Vt perhibent veteres tua qui incunabula norunt
Gallica es: & Galli tibi fundamenta dederunt
Iacta duos amnes inter: quorum vnus ab ortu
Alter ab occasu labens tua terminat arua.
Regem autem de gente tua de styrpe tuorum
Descendisse ducum fama est vulgata Loisum
Ac iuste quando est hæres/succedere regno.
Si vero quantum valeat pietate vel armis
Quæsieris/non hac solum ditione/sed orbis
Imperio dignum inuenies. Prudentia certat
Iusticiæ: grandes animos/& fortia corda
Vincere molitur virtus/cui nomina fecit
Temperies. Adiuta istis quasi quattuor alis

Mens rapitur supra humanæ fastigia vitæ:
Et subit heroum fines: quos prisca vocabant
Sæcula semideos: cœlestificatur in horas
Amplius: & diuis sese immortalibus æquat
Desine scrutari quæ magnificentia/qualis
Relligio: & superos imitans clementia diuos
Expediam paucis: Regem coguntur in vnum
Quattuor. Augustus/Titus/& pater/& Traianus.
Cæsar vt edomuit Gallos domuisse putauit
Se totum terrarum orbem/quia cunta videbat
Cætera si ad Gallos spectes/imbellia regna.
Quod si Romanos quondam fortuna leuauit
Altius & Graios/hoc non obscurat honorem
Galliæ & egregiam laudem/quæ in longa propagat.
Sæcula se. & grandem ramos extendit in vmbram.
Hæc deus in gentes dispensat dona vicissim
Vt libuit/non pro meritis. Quid Persia quondã?
Quid Scytha? qd medi meruit? Quid barbara mẽphis
Dedita dijs stygijs/subiecta procacibus vmbris?
Quid meruere Gothi gens illaudata? Quid Hunni?
Vandali & atroces Mauri? infrenesq́ue sueui?
Regnauere tamen: sic alternantibus astris
Res hominum rerumq́ue vices. nec quærere causas
Fas alias: regit ex legi deus omnia nutu
Et cœlo & terris lex est diuina voluntas
Est aliud quod vos opus est aduertere: magni
Quando quidem res momenti est: & mente sagaci
Perpendenda/bonos perimat ne incuria mores:
Ausonie/gentes (verum mihi dicere fas sit)
Natura diuisæ animis in litibus omne
In rixis bellisq́ue trahunt ciuilibus æuum.
Infensi Venetis Ligures: Insubria Tuscis/

Tuscia Campanis. Latio Campania. Daunis
Graecia magna. Vmbro samnis. piscentibus vmbri.
Vrbs vrbi/vicus vico/gens aemula genti/
Et domui domus/ & nurui contraria socrus
Mille simultates vna intra moenia certant.
Nec sedare animos/nec ducere foedus in vnum
Vlli hominum fas est: odia immortalia regnant:
Atq; homines pariter dominandi ardore feruntur:
Vsurpantq; magistratus/fiuntq; Tyranni:
Iuraq; regnandi causa regnare decorum
Esse putant: sancta haec docuit stratagemata Caesa
Hanc quoq; Lethaeam patitur Germania pestem.
Scinditur in partes/studia in contraria turpi
Dissidio rapitur: nec sentit currus habenas.
Hinc opus est illos aliquo grauiore teneri
Ac subigi imperio: nec libertate potiri/
Quae vitio gentis corrupta/licentia paruo
Tempore fit, pariens caedes/ incendia/& vsq; ad
Templorum venit incestum/domumq; ruinas.
Altera conditio gallis prestantior: omnes
Deposito regnandi animo concorditer vnum
Suscipiunt Regem: parent concorditer vni:
Sicut apes: quas humanae Natura Creatrix
Finxit in exemplum vitae: Nam quae sua regum
Hoc ratione carens animal/reuerentia/monstrat
Quod nondum pleriq; hominum didicisse videntur.
Ast hic apud Gallos mos obseruatur ad vnguem.
Nec quid seditio/ quid sit discordia norunt.
Adijce q nulla est gens relligiosior. omnes
(Non ignota loquor/nemo est qui nesciat) omnes
Mane susurrantes tremulis altaria labris
Circunstant: & emunt auro libamina multo.

Quod nostri ridere solent: & pendere parui
Vt qui sacra minus delubra & numina curant.
Vos ergo Ausonij quos vel disglutinat vlla
Factio lethalis/vel momentanea semper
Commissura ligat/deus omnibus arbiter aequus
Vos inque velut infantes dedit erudiendos
Gallorum generi vobis exempla daturo
Optima viuendi/fastumque/odiumque domandi
Ac maiore deum studio superosque colendi
Qui faciunt pluris superos/diuina/deumque/
Mortales alios debent praecedere/ leges
Ferre/magistratus legere/ & regnare per orbem.
Est etiam quod non debent aduertere tantum
Ausoniae gentes: verum et germanica regna
Et quicunque sacrum tetigerunt vertice fontem/
Turcorum impietas nubes Acherontis opaci
Quae duce Nestorio quondam nabathea per antra
Exijt aeternis vt solem inuolueret vmbris/
Debet agi stygiam in noctem/nigrumque sub orcum
Dorica gens implorat opem. Bizantia luctu
Moenia significant cum Trapezunte dolorem.
Haec ea quae nostris sunt vsurpata diebus.
Quae vero fraudem antiquam veteremque rapinam
Sunt perpessa/gemunt altum. Genijque locorum
Sollicitant superos pro libertate suorum
Magnus ab Assyrijs auditur/ab vsque Damasco
Clamor: & a tota sacri regione Sepulchri/
Clamor ab Armenijs/a Medis/a Nabatheis.
Clamor ab Aegypto: renuunt ea regna teneri
A machometeis. cupiunt ad vera reuerti
Numina: & auxilium nostris a regibus orant.
Nostri autem reges populis rixantibus omne

Tempus vt extingant bella hæc intrinseca perdunt.
Sic sparguntur opes/sic vis elabitur omnis.
Grande nefas opus hoc sanctum/quod pendere nostro
Debent regna deo/studijs tardare malignis.
Priuatis turbare odijs.obstacula tantis
Obiectare bonis:seseq̨ opponere Christo
Tanta hæc improbitas tanta hæc insania firmat
Rem machometeam:stygioq̨ inseruit Auerno:
Cui studium latæ turcorum extendere gentem
Nostrorum quotiens regum audiuere tumultus
Bella Capadoces Phrygij Ciliceſq̨ syriq̨
Atq̨ alij quibus impietas machometica cordi est.
Exultant:sibi promittunt tutissima cunta.
Non secus ac pecudes/quæ tum securius agros
Pascuntur/cum forte lupos in mutua bella
Aduertere rapi:nec agendæ incumbere predæ.
Cum nos arma premunt/rident ea barbara regna
Votaq̨ suscipiunt:superosq̨ impensius orant
Vt nostræ lites æterna in sæcula tendant.
Regum autem quibus hæc magnæ prouintia molis
Ingruit/hic primus:cui sunt latissima regna/
Cui fidei Zelus/cui tanta opulentia rerum
Cui deus & Cœli sunt omnia sidera presto.
Hunc igitur vexare nefas. Cum Cæsare tandem
Et reliquis/quorum Christus precordia tanget/
Bella hæc ingenti claudet suscepta triumpho.
Sacrosancta canunt nostrorum oracula Vatum
Venturum ex Gallis regem/qui nauibus altis
Nauiget in syriam:solymasq̨ ascendat in arces
Victor:& asserto statuat noua regna sepulchro.
Est alius langor quo res Romana laborat.
Haud minimum.Nam temporibus generalia certis

Concilia/vt leges perbibent iteranda/videtur
Desita/& omnino nostris extincta diebus.
Hæc autem sancti Patres celebrare solebant
De fidei rebus/de relligione loquentes/
Deq; reformandis toto mortalibus orbe.
Vt cessit labor iste malis data moribus ampla
Ianua: & ingresso facta est ecclesia ponto
Atra palus, vbi nant angues, vbi rana coaxat.
Fac redeat mos iste: simul collapsa redibunt
Priscorum decreta patrum: sanctissima vitæ
Disciplina. Velut pratum quod temperat vnda
Opportuna, feret frugum incrementa bonarum.
At quia tam late regnat discordia, tanto
Tempore, dum reges aduersi regibus/vrbes
Vrbibus, incendunt bellis flagrantibus orbem:
Conciliis non est istis locus: altera mentes
Cura trahit nostras. quæq; esse potissima debent.
Vltima sunt studia. atq; modis eludimur istis.
Heu damnum fidei graue, & irreparabile: Christi
Dedecus incurrit tam detestabile regnum.
Huic operi pulso tandem mauorte vacandum.
O populi/o Reges, retro sublapsa refertur
Cymba nimis. Christi domus inclinata ruinam
Significat. primæ tanta sub mole columnæ
Iam cædunt oneri: nec sustinet hostia Cardo.
Vos autem Insubres animos componite: paci
Indulgete. bonis quæ fert uistissima tellus
Quæ Deus impartit, sancto sub Rege fruendum:

FINIS.

AD HELISAM BELLAM MANTVE MARCHIONISSAM BAPTISTAE MANTVANI. CARMELITAE. THEOLOGI DE CVPIDINE MARMOREO DORMIENTE SYLVVLA.

P Rogenies Veneris tanta puer inclyte fama
Qui vebis in celebrē diuos boieſq; triūphū
Quis tibi tā ſiles potuit de marmore vult?
Ducere? Praxiteles laudē nō audeat iſtā;
Vſurpare. Myron tantū nō ſperet bonorē.
Mentor abi. Polyclete ſile. ſi Mulciber iſtud
Fortaſſis dicatur opus cudiſſe, fatendum eſt.
Nam diuinum opus eſt. Aliam tamen auguror artem
Eſſe ſub bis membris. Aliud portendit imago bæc.
Sicut in Aſcanium prolemq; Eneida quondam
Tranſijt, vt ſanctæ fraudes inferret Elisæ.
Sic modo ſe marmor (Caſtæ mibi credite Nympbæ)
Transformauit in boc. fraus bic. lapis iſte Cupido eſt.
Hic latet/atq; dolos iterum meditatur Eliſæ.
Sed fruſtra conatur. babet precordia curis
Irretita alijs babitat ſub pectore ſacro
Illius, ingenium faciens Tritonia Pallas/
Veſtaq;/& æternum cuſtoditura pudorem
Cyntbia. cum muſis ad quas intrare Cupido
Nec noctu/nec luce, poteſt, vigilatq;, Cubatq;.
Fruſtra igitur ſomnos fingis puer improbe/ fruſtra

H os insane dolos hæc in penetralia portas.
T u Troianus equus:de quo fluxere sinonis
I nsidiæ/fallendi artes/incendia/cædes/
M ille ignominiæ species:regumꝙ ruinæ/
R egnorum excidia:& populorum atrocia damna.
S ic ruit Aegisthus tandem.Sic traddidit hosti
S cylla patrem.Moriens Aegeus dat nomina ponto.
S ic patriam Medea fugit.sic maximus armis
O ccidit Alcides.Priamus truncatur ad aras.
S ic Ariadna subit manes non sidera:Dido
V ritur/inceditꝙ suos incensa penates.
L esbia dementit Vates.ardoribus illis
Q uærere Leucadiæ medicamina cogitat vndæ.
B ella gerunt Grai:Phrygios & pergama vexant.
V exat amor graios.Agamennona torquet.Achilles
M ater vt extinctam sobolem/Briseida plorat.
L achrymat atꝙ gemit:positis absconditur armis.
I lle ingens animus quem non exterruit Hector/
N on Asiæ totius opes,non mille phalanges/
C oncidit atꝙ sui oblitus villescit amando.
Q uis natat inflatum piceis aquilonibus æquor
N aufragus iratis inter delphines in vndis?
E st Leander:Amor Iuuenem sic ire coegit.
P hyllida fecit amor vitam finire dolendo.
A b facinus crudele.puer sæuissime quare
V sꝙ adeo insanire facis mortalia corda?
B iblidis & Myrrhæ furias deuouit Olympus
A dmirans tantam hanc homines incurrere labem.
E t genus humanum tanto sordere veneno.
P asiphaen risit Pluto/Proserpina risit.
R isit & Alecto/manes risere profundi.
N on risit Rhadamanthus opus tam infame/videndo

Q uærebat Veneri ſecum tormenta nefandæ.
D edecus hoc auferte viri/prohibete puellæ
H oc immane ſcelus. Neu vos ea roſida fallant
O ra/faces/arcus/pinnas leuibuſq; pharetram
H orrentem iaculis hoſtilia ſigna videte.
E ſto puer talis ſemper: teneatq; ſepultum
T e ſopor æternus: iaceaſq; in marmore ſemper.

FINIS.

¶F. BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI: ELEGIA DE SANCTITATE IEIVNII QVADRAGESIMALIS.

I Am cineres adsunt. adsunt ieiunia verni
 Tēporis: & madidis flēs Metanoea genis.
Nūc op⁹ o Comites sensū cobibere fluētē:
 Atq; bonos mores iusticiamq; sequi.
Hactenus oppressa clauum rōne voluptas
 Rexit: & ad stygias ire coegit aquas.
Nos dedit in predam Dominis crudelibus Orci:
 Vendidit inferno pectora nostra Ioui.
Hac duce nos olidis laruæ infixere cloacis:
 Et sibi nos diræ prostituere Canes.
Illusere malæ nobis obscœnius Vmbræ
 Bacchus: & ad fraudes ingeniosa Venus.
Et Genius pingui gradiens distentus Omaso:
 Cui comes est omnis desidis aula Gulæ.
Ebrietas/sopor/ingluuies/petulantia/risus
 Scurrilitas/nugæ/desidiosa quies.
Hinc genus accepit mollis lasciuia/vultu
 Blandula/circeis insidiosa dolis.
Hæc tenuit sceptrum postq̄ titanius axis
 Applicuit Cephei frigida regna senis.
Sed mirum est animos quando facit ille seueros,
 Cur leuitas isto tempore tanta potest.
Nec tamen id mirum. seruant qui sidera traddunt
 Hinc etiam Birias nascier atq; Dauos.
Nunc opus est Comites sensum cobibere fluentem:
 Atq; bonos mores iusticiamq; sequi.

Mille modis tactum rapuit lasciuia & aures.
  Linguam mille modis/lumina mille modis.
Quid nisi lasciuum resonant spectacula nostris?
  Comicaque in mores fabula nata pios?
Quid moduli dulces? quid personata Iuuentus?
  Quid lyra? quid phrygio tibia blanda sono?
Mimmorumque greges mixti lurconibus/inter
  Spumantes pateras visce reasque dapes.
Quid choreæ poscunt nisi conculcare pudorem?
  Et vitio vires auxiliumque dare?
Viuere in his tenebris scelus est imane/furorque:
  Vel lethæa grauis quē facit vnda sopor.
Ebria mens oblita sui per lustra ferarum
  Fertur: in imunda sordida dormit humo.
Nec minus insanit q̃ si vir nobilis ortus
  Classibus e primis per fora nudus eat.
Per fora nudus eat/iaceatque in puluere/toto
  Corpore: & obsceno perlinat ora luto.
Perlinat ora luto: iaculansque per aera saxa
  Seria tractantes non sinat ire viros.
Nunc opus est Comites sensum cohibere furentem:
  Et tetricas leges consiliumque sequi.
Omnia quæ confert oblectamenta voluptas
  Præcipiti cursu fluminis instar eunt.
Semper abit velox/nec habet retinacula tempus:
  Et volucri fugiunt mobilitate dies.
Disce quid hic possit sperari optabile/quando
  Nasci pœna/labor viuere/triste mori
Quid sit forma docent violæ/rosa/lilia/quorum
  Imbecilla ætas tam breue tempus habet.
Aurea cæsaries sordescet, & vuida quondam
  Splendidaque in rugas contrahet ora cutis.

Pro candore subit pallor. vicina senectus
 Corpus auernali polluit omne situ.
Conficiunt oculos lacbrymis stillantibus anni:
 Et veniens reddit lumina torua dies.
Lumina Lucifero nunc æmula: lumina flamis
 Quæ faciunt hominum feruere corda suis.
Qualia quæ Turnum quæ corripuere Leandrum/
 Pelidem/Eneam, Demophoonta/Parim.
Quid leuibus ventis? quid inani fidimus vmbræ?
 Perpetibus, si vis fidere, fide bonis.
Nunc opus o Comites sensum cobibere fluctem:
 Atq; bonos mores iusticiamq; sequi.
Tandem canus homo vitijs oneratus & annis
 In tumulum vita deficiente ruit.
Sæpius ante diem dum florida viuitur ætas
 In cineres atros prima iuuenta redit.
Id modo significant conspersi puluere crines:
 Distraq; cum sacro puluere verba nouem.
Vita/licet vigeat/semper contermina fato est:
 Et spacij superest inter vtrunq; nihil.
Qui sapit/& qui non/qui seruit & imperat/æqua
 Et miser & felix, conditione cadunt.
Nunc opus o Comites sensum cobibere fluentem:
 Atq; bonos mores iusticiamq; sequi.
Iam cineres adsunt: adsunt ieiunia verni
 Temporis: & madidis flens Metanoea genis.
Hæc est illa vetus simplex & casta parentum
 Quæ in terris mundo vita recente fuit.
Nam neq; tunc homini cæsis animantibus vti
 Fas erat. arboreis frugibus vsus erat.
Quod pirus & malus, quod habebat aquatica Lotos
 Quod Rubus/illius temporis esca fuit.

Per dumeta greges ibant impune per arua.
Velere & vberibus se redimebat ouis.
Non erat ingluuies tanto saturanda labore:
Omnis erat sumptu splendida mensa leui.
Nec domini seruis pendebant Lautius. vnas
Terrigenis epulas vna ferebat humus.
Talia mandabat Samius conuiuia pon
Contentus vitæ simplicitate senex.
Talia Saturnus, qui dicitur aurea quondam
Secula, & innocuos instituisse dies.
Hæc igitur nobis vita est reuocanda quotannis.
Quæ premat affectum: luxuriemq; domet.
Nunc opus est Comites sensum cobibere fluentem:
Atq; bonas leges iustitiamq; sequi.
Moribus obscœnis totiens offendimus ipsum
Aetheris a summo qui tonat axe Deum.
Qui statuit maria & terras & sidera: tanto
Ordine cœlestes qui facit ire polos
Qui fuit/est/& erit sine fine & origine/tanti
Diligit humanum qui pietate genus.
Qui fuit in terris olim sub imagine nostra
Visus: vt ad cœli nos animaret opes.
Et quia nos fieri superos propensius optat/
Si quod obest votis talibus odit opus.
Nostra autem votis dementia talibus obstat:
Et qui cœca facit pectora nostra furor.
Hæc sunt illa igitur quæ tam vehementer acerbant
Numina facturæ tam studiosa suæ.
Inde fit vt quotiens homines delinquere cernunt,
Cælicolas animo fama sit esse graui.
Omnia tristantur cœlestia regna/tonantem
Cum lædi offensa relligione vident.

Et natura docet Diui quid mente volutent
Cum cernunt spreto nos dare terga Deo.
Tunc etenim pictor diuis lugubria fingit
Ora.genas humiles/triste supercilium.
Tum stygij manes lethœaq́ numina gaudent:
Et celebrant festos in Phlegethonte dies.
Cerberus exultans minus est venientibus asper:
Et minus horrifico mugit ad antra sono.
Iam Cineres adsunt/adsunt ieiunia verni
Temporis: & madidis flens Metanoea genis
His corrupta bonis mens instauranda duobus.
His medicamentis restituenda salus.
Multa pudiciciam soluunt obsonia: multo.
Fit sensus petulans & sine lege mero.
Pauperies aufert quod fert opulentia. parco
Atq́ rudi improbitas est abolenda cibo.
At quæ luxus iners peperit mala gaudia/franget
Dicta peregrino quæ Metanoea sono est.
Hæc igitur nostris duo quæ contraria morbis
Omne fugant/si sint continuata nefas.
Qui gemit/& luget/sceleris quem pœnitet/omnes
Ad veniam superos prouocat atq́ Deum.
Rex solymum. Dauid fuerat qui factus adulter
Nequitiam tali lauit in amne suam.
Sic sua piscator sepelisse piacula Petrus
Dicitur/& quassam restituisse ratem.
Post stephani lapides famosaq́ crimina Paulus
Taliter ex imo venit in astra solo.
Nunc opus o Comites sensum cohibere fluentem:
Atq́ bonas leges/consiliumq́ sequi.
Et nunc tempus adest renouandis vtile rebus:
Quando humus in fruges incipit ire nouas.

Iam discessit hyems inimica feracibus aruis:
Libera discusso iam fluit vnda gelu.
Iam rediit Progne.iam sunt de prole Palumbes
Sollicitæ:venerem iam meditantur aues.
Incipiunt natis thalamos componere,cunas
Texere:& aerias ædificare domos.
Inflamantur/amant:& voce fatentur amorem:
Ac passim dulci garrulitate sonant.
Rusticus ad cantus aures accōmodat istos
Dum colit/& putrem vomere scindit humum.
Vomere scindit humum:spargitq́ʒ legumine campos/
Vnde sequens alias colligat annus opes.
Nunc renouant plūmas volucres:coluberq́ʒ veternum
Exuit aspirans ad iuuenile decus.
Primo igitur Comites reparantur vt omnia vere,
Et natura suum tota recentat opus,
Sic animi probitas est instauranda:vetustas
Sordida tollenda est,& cariosa cutis.
Nunc opus o Comites sensum cohibere furentem.
Nostraq́ʒ diuino subdere colla iugo:

FINIS.

¶ F. BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI DE CORNIGERO CARMEN IOCOSVM AD CORNIGERVM.

O rniger Ausonios inter celeberrime vates
I nsignite boni nominis eulogio
C N eo det hoc vitio. tibi q̃ cognomē vbiq̃ ē
I stud apud patres/istud apud populos.
C orniger ē Aether: nobisq̃ ondere gaudet
S idera in obliquos cornificata sinus.
C orniger est Aries/vbi Ver cum venit Apollo
I ncubat. Europæ cornua Taurus habet.
C ornua habent ædi cœlestia sidera. Nutrix
I psa Iouis magni cornua fronte gerit.
E xuit/& cum vult assumit cornua Luna.
C orniger Aegoceros. Cornua Cancer habet.
D ij quoq̃ Cornigeri. Libycæ regnator harenæ
C orniger est Hammon. Cornua Bacchus habet.
F inibus in libycis opus admirabile quondam
S tructa fuit iunctis cornibus ara Ioui
S unt deforme pecus Cerui sine Cornibus, adde
C ornua/nulla pecus pulchrior esse potest
E st pecus vnius cornu quod toxica vincat
Q uod virus perimat cornibus omne suis
C apripedes Satyri syluestria numina gestant
C ornua. Corniger est Pan deus Arcadiæ.
T raddidit Alcides Cereri pro munere magno
C ornua/Acarnanis quæ prius amnis erant.
C orniger est Moses. Lucæ cornuta videmus
T empora. & in manibus cornua Christus habet.
C oclea prolatis Nequinum cornibus Vrbem

Terruit: & trepidas ciuit ad arma manus
Pasiphaen nitidi mouerunt cornua Tauri
Cornua formosæ gratia frontis erant
Et bellona regens pugnas interprete cornu
Nunc cohibet, tali nunc ciet arma sono.
Cornua cor magnum/robur/munimen & arma
Significant. cornu significatur honor.
Cornua nata sibi cernens in flumine Cipus
Territus est. At rex si voluisset, erat.
Magni aliquid semper cornu prenunciat. Ergo
Corniger est clarum nomen: & omen habet.
Viue igitur felix magno sub Præside & vsq;
Tu memor esto mei/sit memor ille mei.

F I N I S.

AD CAROLVM AMBASIVM CALDI MONTIS PRO REGE IN ITALIA.

¶ Liberat a Gothis belli molimine Narses
A Longobardis Carolus Italiam.
Carolus ecce alius: frustra Germania frendis.
Tuta sub hoc Italis & diuturna Quies.

AD EVNDEM.

¶ Qui tantam aggrederis circundare mœnibus vrbem
Cæsareos animis Carole vincis auos.
Perge: sed innocuum sacris precor ædibus istud
Effice, vt æterno tempore duret opus.
Si quid habent odio superi/durabile non est.
Hi nanq; imperium totius orbis habent:

IN IMAGINEM CAROLI IAFREDI.

¶ P ista videns Dñi Dominum putat ora Catellus,
Dedala Iafredum sic imitata manus.

IN HERCVLEM STROTIVM.

¶ S trotius Heracles Venerem dum quærit/adulter
I llius obscuras Mars erat ante fores.
M ars Iuuenem claudum Veneris ratus esse maritum
D eprebendi in furto dum timet, arma capit.
C onfossum Iuuenem sero cognouit: & inquit
Contentus nympbis debuit esse nouem.

DE MITRA ET PEDO PASTORALI.

¶ Mitra notat vitam duplicem: denominat vnam
A ctio: & istius Martba magistra fuit.
A ltera quam docuit soror altera dignior ista
A contemplando Numine nomen babet.
S ectus apex etiam duplicem pretendit amorem
H ic genus bumanum respicit: ille deum
E st etiam diuisus apex sapientia duplex:
S cilicet antiqui fœderis atq; noui.
P astorale pedum/pecoris tutela/ Luporum
Et furum insidias perniciemq; fugans

E PITHAPHIVM MAGISTRI Stepbani de B asignana. Carmelitæ Tbeologi.

A spera Continuos peperit Cui vita labores
Hic: tandem fatto me miserante Cubo

AD LAPIDE VM tabernaculum Corporis cbristi.

Siste gradum: lapis bic venerabilis bospite cbristo.

¶ F. BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI. DE MORTE ET DEDICATIONE POEMATVM NICOLAI CORREGII AD ILLV. ELISSAM BELLAM MANTVAE MARCHIO.

Vrrite Tyrrhenæ placidissima Nũina Mu(sæ
Ad noua Corregij funera Nicolei.
C Currite veloces ad Elissæ limina Bellæ
Quo se Cœlestes proripuere Chori.
Ipsa ꝙ illius sacri sit Carminis heres
Funereos sumptus exequiasq; facit.
Falcifer a nostro ꝗ̃ꝗ̃ magis orbe remotus
Et licet ignauus/frigidus/atq; senex
Dudum lapsus adest, veniens per regna nepotum
Sedulo ad hanc omnes iussit adesse diem.
Et turrita parens Diuum Berecynthia dicta,
Vestaq;, ꝙ viridi gramine vestit humum.
Iupiter insigni dederat qui regna poetæ,
Venit, & augustas iam sedet ante fores.
Venit & ipsa gradu celeri Saturnia Iuno:
Et sacras oleis cincta Minerua comas
Mars quoq; qui Vati mauortia pectora fecit
Venit: & acceptis exuit arma togis.
Venit & Aonidum pater & regnator Apollo,
Qui decorat radijs æthera & astra suis:
Venit, & ad sancti corpus venerabile Vatis
Astitit, ac cinxit tempora fronde sua.
Mox capulum ramis texit redolentibus omnem
Balsamo & Ambrosia pectora, & ora rigans
Et redolens myrto Cypria Venus atq; Cupido

Qui retinet molli tela facemq; manu
Sunt veneri iunctæ Charites suauissima visu
Numina: quæ æternus conciliauit Amor
P innatasq; ferens plantas. Atlantius Hermes,
Qui dare vim verbis ingeniumq; potest.
Et Dea syluarum teneris stipata cateruis
Tyresiæ rapido venit in arua pede
Venit vt obsequium Vati præstaret, Elissam
Viseret. ambobus semper amica fuit.
Nam paribus studijs ambo coluere pudorem,
Casta verecundos quos Dea nouit amat.
Attulit & flores & ab ipso gramina Gyntho
Membra quibus Vatis spargat & omne solum
Attulit & Myrrham/Casias/& Cinnama secum
Thuraq; in ardentes proijcienda focos.
Liber adest, Vulcanus adest/Neptunia currunt
Numina. Cum Nymphys candida Doris adest
Numina nascentem quæ respexere poetam,
Vt facerent vultu prospera fata suo,
Ad mortis venere diem/quo deniq; functum
His animum tenebris in sua regna ferant.
Et quo membra quibus mens est syncæriter vsa
Funere solenni restituantur humo.
Currite Tyrrhenæ/neu sit mora/currite Musæ
Ad noua Corregij funera Nicolei.
Conuenere igitur Nymphæ tyrrhenides omnes/
Quæ mare/quæ campos/quæ iuga summa tenent.
Et totum querulo complentes aera planctu
In terram laceris procubuere comis.
Interea elatum funus, Subiere pheretro/
Quos magis illustres illa poesis habet
Arnigenæ Danti comes it Certaldea proles

Quem sua Laura premit, quem sua bella manus.
Haec sacrata cohors mediam suscepit Elissam:
Atq; per aerium trans mare nauit iter.
Transijt Epiri trans alta ceraunia: tandem
Constitit ad fontes pegasis Vnda tuos.
Dicitur hic Vatem laudasse Pollhymnia: & ipsum
Rettulit in superos/in numerumq; Deum.
Mox fletu absterso Bellam respexit Elissam:
Et Dea ad Illustrem taliter orsa Nurum.
O nimium felix formae splendore/ Virago
Progenie/sceptro/progenitore, Viro.
Sed felix etiam longe mage, q̄ tibi tantus
Tradiderit Vates omne poema suum.
Vidi ego te in titulo scriptam/tua nomina legi:
Atq; palam musis conspicienda dedi
Gaudeo te nostri decoratam munere Vatis
Ac tibi tam clarum gratulor esse Decus.
Immortalis eris. viuent tua nomina semper.
Et tibi erit Vati fama coaeua tuo.
Ergo tui Princeps memorem decet esse Poetae
Semper: & illius manibus esse piam.
Tu quoq; pierias vigilando enitere ad artes:
Tota nec in leuibus tempora perde iocis
Ne cade ab inceptis. Summam virtutis ad arcem
Te labor exiguus/te via parua feret.
Sic vbi laudatrix efata Pollhymnia/Diuum
Talibus est dictis astipulata cohors
Membra sepulturae tandem data. Protinus Hermes
Signauit paucis hoc epigramma notis.
Hic iacet haeredem Vates qui fecit Elissam
Nicoleos/gratae gratificatus Herae.

FINIS.

SVPPLICATIO AD BEATISSIMAM VIRGINEM MARIAM.

G Loria terrarum/Cœli/Regina, Tonantis
Mater/in humanis portus & aura malis.
Cū peccata miser tristi mea mēte reuoluo
Hiscere conspectus me pudet ante tuos.
Nam tu labe cares omni. tu mundior auro
Quod decies acri torruit igne faber.
At ego tabificis Erebi sum perlitus vndis:
Et mea sunt stygio sordida membra luto.
Sed quotiens recolo tua tam clementia corda,
Sollicitat paulo me minus iste pudor.
Spes mihi te spondet placidam mitemq́ futuram
Atq́ tuam nobis pollicitatur opem.
Ergo meas sordes non auersata fauorem
Fer mihi progeniem iugiter ante tuam.
Comprime bacchantes bona per mortalia sensus
In scelus oppressa qui ratione ruunt.
Fac sapiant ori cœlestia pabula nostro,
Fac mea diuinus pectora pungat amor.
Fac habeam terras odio. fac tartara vincam
Cum phlegethonteos concitat ira Deos
Esto mei custos inter discrimina vitæ
Nec manus in corpus sæuiat vlla meum.
Te duce sit mihi fas in olympica regna reuerti/
Et tibi discusso ponere vota iugo
Te tua Progenies interueniente gubernet
Rebus in aduersis meq́ meamq́ domum:

FINIS.

AD HERCVLEM CANTELMVM BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI·

S Aluus ades Cãtelme.focis accẽdere sacris
Tura decet:diuisq́ nouas exsoluere laudes
Nam tua/quãdoquidẽ sæcli tu gl'ia nostri/
Non min⁹ est curãda sal⁹ q̃ publica nobis
Hei mihi vix tali possum te credere functũ
Turbine/de tanto viuum euasisse tumultu.
Tanta fuit strages hominum certamine in illo
Vt mens illorum horrescat meminisse dierum.
Num furor an virtus tulit hæc te in prælia contra
Vasconas atroces/senonumq́ immania castra?
Ausus es/ista recens plusq̃ consentiat ætas/
Heu Iuuenis miserande cruentos ire per hostes:
Et roseum tantis os obiectare periclis.
Myrmidonum Dolopumq́ furor/si respicis arma
Gallica/ludus erit:minor est violentia Parthis
Centauris/Lapithisq́ minor.genus omne Scytharum
Mitius.infernis rabies humanior vmbris:
Ecce vides in te Ligerim/Rhodanũq́ Ararimq́
Præcipiti cursu ruere & spumantibus vndis
Mars tonat in nebulis:& ferrea fulmina montes
Euersura iacit.tu fers vestigia contra.
En Martis Bellona soror cristata trylingui
Angue comas:longoq́ manus armata flagello.
En serpentigeram quatiens venit ægida Pallas:
Brachiaq́ extendens in vulnera porrigit hastam
Et potes in tanto non formidare tumultu?

M artia per totos flagrant incendia campos:
S ub pedibus tibi terra tremit pulsata volantum
Q uadrupedum strepitu. Furor inter classica toruum
M ugit: & intentat mortem feralis Enyo:
A gmina tu intrepido penetras horrentia gressu:
E xemploque tuos ad fortia facta maniplos
N on sermone cies: quamquam tibi copia linguae
S uppetat: in bellis melior tibi dextera lingua.
Q uis Deus has teneris vires infundere membris
Q uae vis corda potest tantis incendere flamis?
N um quod eras galeam tegmenque indutus ahenum
F idebas/teque audebas exponere bello/
C redebasque armis/ac si impenetrabile ferrum
T e tegeret: Quale illud erat quo cinctus Achilles
H ectora/& Eneas egit sub tartara Turnum?
Non venit a iaculis non a thoracibus illud:
Q uod facit heroas/quod vincit olympia robur.
A mphitrioniades infans elisit inermi
S erpentum fauces & hiantia guttura dextra.
S ed vel luce sua facit hoc vitalis olympus.
V el genus in causa est. Tanti genitura parentis
V t pote quem tulit ex atauis domus alta superbis/
E t studio armorum tenero insudauit ab aeuo/
N on potuit nisi magnanimam nisi bellipotentem
G ignere progeniem ¶ Rerum Natura Creatrix
P ersimiles patribus gaudet producere natos.
P eleus aeacides magnum generauit Achillem:
P yrrhus Achilleo satus est de sanguine. semper
V el plerumque solent dare fortia pignora fortes.
H eroes magni a magnis heroibus orti.
L aomedum Priamum. Priamus tulit Hectora proles
I ulia ab Assaraco venit: cui Dardanus autor.

Tu quoq; Cantelmæ veniens ab origine gentis
Pectore fers maiorum animos: nec tela nec hostes
Formidare potes: nec cedere casibus vllis.
Quod si puber adhuc tantum te attollis. & audes
Fortibus & bello assuetis concurrere gallis/
Quid poteris cum maior eris? cum proflua mento
Ostendet te barba virum? cum fecerit olim
Iam matura tibi cilium magni Herculis ætas?
Nec fuit ista tibi prima experientia Martis.
Prima fuit cum te victorem Brixia pleno
Protestata foro est. illo in certaminis æstu
Viribus Hector eras sub casside: casside dempta
Visus es Astyanax. maiorq; minoribus annis
Laus fuit. ætatem superans magis inclyta virtus.
Altera cum Petræ summam tu primus in arcem
(Præcipiti meminere Athesis vada concita cursu)
Pro venetis pugnans victricia signa tulisti.
Tum nimis ardentem miserans fortuna iuuentam
Opposuit sese iaculis: retroq; retorsit
Marmora theutonicis in te contortulacertis.
Macte animis Puer excelsis emitere toto
Pectore: neue sinas pessum decus ire latinum.
Ecce quod inuadunt italos externa penates
Bella. quot in predam miseri damur hostibus omnes
Hoc crudele nefas vltricia postulat arma.
Discite militiam Iuuenes. nauate gerendo
Marti operam: patrios bello defendere fines
Vos decet: hinc opus est gentes arcere superbas.
Vndiq; concurrens Europa furentibus armis
Nos premit: & posito languens iacet Adria fastu
Rursus in italiam Pœnus descendit: & alpes
Et maria in nomen coniurauere latinum.

Rursum Cymber adest:gelidoq́ a Cardine rursum
Vandalus erumpit:nostris in finibus alter
Hannibal est:alter brenus Capitolia pulsat.
Conculcata iacet gens quæ regnare solebat:
Quæ sola imperij solum sublime tenebat
Orbe triumphato: Iuuenes assurgite magnis
Ad virtutem animis:tantamq́ auertite pestem
Tu in primis Cantelme refers qui nomine & ausis
Grandibus Alcidem/desertam amplectere matrem
Italiam.pietas eius tua molliat exta
Et gratæ officium sobolis largire parenti/
Quantum iure potes:nam ius prestantius armis:
Disiunctis italos animis discordia in istas
Compulit ambages.vestros hæc dira libido
Implicuit/dum damna ruunt in mutua patres.
Vos si fata sinunt animis melioribus este.
Et studio pacis labem emendate paternam.
Hanc solam stygij manes qua perdere possent
Italiæ imperium libertatemq́ decusq́
Inuenere viam:missa est discordia:missum
Est odium crudele/domos quod dissipat omnes:
Quod consumit opes/quod funditus omnia vertit.
Atq́ ita venerunt non ferrea sæcula Verum
Testea:confractis similes euasimus vrnis.
Hanc Deus ob noxam casus tot mittit acerbos
Hunc pluit in terras/sed non aduertitis/ignem:
Et pergit sæuire quo ad Concordia surgat.
Conspirate igitur Iuuenes:meliora referte
Tempora:quæ si non fiant argentea si non
Aurea/fictilibus saltem sint ferrea pulsis.
Pellite barbaricum non accersite furorem
Alter in alterius cladem quibus vrere certas

P roxima tecta/tuum subeunt incendia limen:
A rdetisq́ simul flammis cōmunibus omnes
T ollere sola potest dirum hoc concordia fatum/
E t grauium stellarum istud restringere virus.
S cipiadum vobis virtus imitanda: Camillos
T orquatos/Coclem/Fabios/& ab alite phebi
P rogeniem dictam vobis proponite: vros
F erte per haec tam sancta patrū vestigia gressus.
F orte aliquis nostro surget de sanguine tantae
Q ui sit perfidiae/qui sparsi sanguinis vltor.
H anc mihi spem Cantelme facis:te numina seruent
I ncolumē:tantoq́ velint te ornare triumpho
E t quia saluus ades:sacras accendere ad aras
T ura decet:Diuisq́ nouas exsoluere laudes:

F I N I S.

¶FRATER BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI. AD IVLIVM SECVNDVM PONTIFICEM MAXIMVM

Axie Quercẽtũ priceps & sũme sacerdos
Qui iura et leges diuĩ́q;,hoĩmq; gubernas
M E nse potens gemino,cui; vestigia adorant
Cæsar/& aurato vestiti muricæ Reges:
Non Italæ solũ gentes:sed tota p orbem
Sparsa tibi æternas grates ecclesia soluit.
Nam postq̃ in Petri solium te Roma leuauit,
In decus antiquum maiestatemq; vetustam
Publica res Christi tandem reuocata tyrannis
Respirare potest,& ducere gaudia victis.
Nunc Ariminiacas arces quas verberat ingens
Adria,Petrus habet:veteris nunc Sarsina Plauti
Patria deuenit Romam:diuturna Rauennæ
Iam iuga confractis proiecit in æquora loris
Vis tua:& extincta est longæuæ iniuria fraudis.
Felsina quam limo immersam serrana tenebat
Factio,nunc veluti longa serpigine tandem
Munda cutis nitet in priscum translata decorem.
Adde Fauentinam tetricis cum montibus vrbem.
Adde Forũliuij.Sed cur ego singula versu
Prosequor enumerans ea quæ temerarius hostis
Traxerat ex Petri imperio regniśq; latinis?
Tota latrociniјs erat hausta ecclesia longis/
Et posita in luctu lamentabatur amaro.

N on erat assertor, medijs vt ouilia syluis
Q uæ pastore carent/in custodita iacebat.
P ræteriti q̄ q̄ labi sua regna dolerent
P ontifices/non audebant tamen arma ciere:
E t nimium fortes bello irritare Tyrannos.
S ed stabant similes Prognæ sua parua videnti
P ignora de nido tracta a serpente vocari.
A t tua crudeles nec dissimulare rapinas,
N ec tolerare potest virtus heroica, & ingens
C ognita in hoc excelsi animi prestantia bello.
P erge age, & inceptis pastor Romane memento
T alibus esse pium laxis incumbere habenis.
¶ O vtinam Pater omnipotens tibi proroget annos/
V t valeas olim post hæc certamina/Romæ
A d male compositos animum conuertere mores.
S icut enim tua regna rapax lacerauerat hostis
I mprobitas: Sic & sanctos Acherontigenarum
L aruarum impietas, & perniciosa libido
C orrupit mores: quibus illa antiqua parentum
S emideorum ætas totum condiuerat orbem
M ore salis: sine quo nemo conuiuia q̄ q̄
M ille dapes habeant, & sint saliaria, laudat.
H æc morum iactura magis deflenda videtur,
Q uam regni prior illa tui: Nam dissipat omne
I mperium Christi: toto iam cognita mundo
M endacem facit esse Deum/qui dixit auernum
I mperijs non posse suis inferre ruinam:
E cce ruunt, Charitas friget, spes pallida languet,
A egra Fides fragili vix sustentata bacillo
E x procerum tectis fugit, & gurgustia querit.
H is tribus incūbit tanq̄ tribus alta columnis
T ecta/domus Christi. tribus his labentibus ergo

Est opus vt ruat hæc moles validissima quondam/
Nunc senio morboq́ʒ tremens/rimisq́ʒ dehiscens.
Nec te magne Pater latet hoc, prudentia pectus
Tanta tuum vegetat: Sed idonea tempora quæris,
Expectasq́ʒ diem quæ det feliciter isti
Principium Diuino operi: stat ad hostia Christus
Cum grege cœlituum tecum venturus in istam
Militiam: tua magne Pater precordia pulsent
Anteferenda alijs hæc sancta negocia curis:
Hæc animo res digna tuo, qua sanctior esse
Nulla potest, nulla vtilior mortalibus. Esto
Qui decus hoc habeat/quem gloria tanta coronet:
Ad Romam conuerte oculos: luxumq́ʒ fluentem
Aspice, & indignos Christi propagine mores,
Tota in capreolos it vinea: tota comantem
Effluit in syluam folijs spargentibus vmbram
Pestiferam segeti, dulces neq́ʒ parturit vuas:
Hos steriles ramos, nemus istud inutile trunca:
Nam bibit humorem terræ qui pasceret altas
Alcinoi syluas, Atlantiadumq́ʒ sororum
Auriferas malos, & odori semina Costi:
Erue mortiferas taxos aconita cicutas,
Et sere vitales herbas/vt Cinnama/nardos/
Balsama, thura, crocos. Veterum reminiscere patrum.
Gregorium pone ante oculos: magnumq́ʒ Leonem:
Syluestrum, & reliquos, quorum est imitabilis alto
Vita animo, regnoq́ʒ humeros suppone labanti.
Qui te cunctiq́ʒ colunt optant hæc cernere: & istud
Expectant ardenter opus: Sed bella videntur
Maturanda prius: placidam censoria pacem
Verba decent: vacuumq́ʒ odijs & sanguine tempus.
¶ Si potes his alium debes adiungere toto

Sic hominum Diuumq; choro poscente laborem.
Ecce suis graios vt agat fortuna per orbem
Sedibus expulsos. Turcas genus ecce superbum
Vt stygij manes certent extollere contra
Fas & iura: vides regna inter barbara sanctum
Christus vbi voluit claudi sua membra, sepulchrum.
Aspicis a Christo quantum subduxerit orbis
Terrarum. Machometus Arabs, asiatica regna
Cuncta tenet: tenet in Libya nostri maris oram
A, Mauris vsq; ad Nilum, tenet Hellada totam:
Thraicias vrbes, longinqua binominis Istri
Hostia in Europa, pudet ah pudet ista fateri,
Quæ damnũ, quæ ignominiam, quæ opprobria vulgãt
Publica Christigenum: quibus insipientia nostræ
Arguitur gentis, nostriq; ignauia sæcli.
Tempus adest quo regna velit Deus ista reposci:
Et certam promittat opem. te maxime Pastor
Te res ista vocat, bella bis agitata diebus
Mauis ad hoc fuerunt quædam preludia bellum.
Huc aures, huc verte oculos, huc omnia transfer
Consilia: Europæ vires cogentur in vnum:
Sarmatici Reges, Cymbri, veteresq; Britanni
Pannonij, & quot sunt populi sub Cæsare: Galli
Hispaniq; ruent: omnes tua signa sequentur.
Audio iam lituos: audit iam classica Pontus/
Terraq;: & armorum strepitu tonat vndiq; cœlum.
Dum loquor extremis mundi mihi venit ab oris
Fama canens tali Christo inspirante Iacobum
Scotorum regem se deuouisse labori:
Vt Fabij quondam se deuouere trecenti.
Audio & Augustum simili pietate moueri
Et cupere in Turcos totas effundere vires.

Audio Franciscum Romæ vexilla ferentem
Gonzagam Franciscum inq̃, qui regnat in armis
Ausonijs talem dudum sperare palæstram
Bethyca Fernandus domitis qui littora Mauris
Asseruit, libycas bellum transmisit ad oras
Christigenis parcens: Getullica fulminat arua:
Et premit infidos Numidas: nec tempora perdit.
Cernis vt in bellum hoc sint inclinata tuorum
Pectora? se sistunt nondum a precone vocati.
¶ Hæc tria q̃ primum felici absolueris astro,
Absolues etenim si te collegeris: & si
Spiritus ingenti tuus assurrexerit ausu/
Vertice frondoso Quercus tua sidera tanget:
Et feret æternum nomen sublimior omni
Arbore/ & in totum sua brachia porriget orbem.
Tempus erit quando propter tot fortiter acta
Posteritas tibi sacra ferent, & habebere Diuum
Primus apud populos: votisq; vocaberis olim.
Hercule maior erit, maior tua gloria Baccho,
Maior Alexandro, Romano Cæsare maior.
Isti etenim q̃q̃ victritia signa per orbem
Transtulerint, tamen ad cultum mortalia corda
Non traxere Dei: nec pro pietate tulerunt
Arma: sed in ventos tanti fluxere labores.
O vtinam me fata dies patiantur in illos
Viuere, & hos nostræ gentis spectare triumphos:
Atq; tuas nostro complecti carmine laudes.
Viue igitur: nec te faciat socordia lentum
Immemorẽue tui. Præclara negocia secum
Immortale ferunt Decus, æternamq; salutem:

F I N I S.

¶FRATER BAPTISTAE MANTVANI CARMELIVAE THEOLOGI VITAE SVAE EPITOME AD POSTERITATEM.

Bona posteritas/quã post mea fata relinquo:
Quæ fuerit vitæ plege sũma meæ
O Istius accepi lucis primordia: quintus
In solio Petri quum Nicolaus erat.
Nũc in puppe sedet: rector q nouus ab illo ẽ
Iulius: & pacem doctus & arma senex.
A teneris colui musas: mihi semper ad artes
Ingenuas calcar cura paterna fuit.
Propterea manes eius reuerenter adoro:
Et precis assiduæ sedulitate iuuo.
Relligio placuit Iuueni: placuere Cuculli.
Vitaq claustrali semi sepulta domo.
Cum patribus vixi: quibus a genitrice Tonãtis
Nomen: & Helisæ sub ditione fui.
Me virtutis amor multas perduxit ad vrbes:
Et sophiæ varios fecit habere duces.
Plurima perlegi: didici/docuiq: nec vllum
Dum licuit studij tempus inane fuit.
Multiuagam Christo feci seruire poesim
Et superis vires ingeniumq dedi.
Et mihi cura fuit nostros extollere ritus:
Ac semper veteres extenuare deos:
Plurima conscripsi: quæ si ventura probabunt
Sæcula: durabit nomen in orbe meum.
Nolo tamen meriti precium pro talibus istud
Maius amant animæ nobiliusq bonum

Hæc eat: æterna modo sit mihi gloria vitæ:
 Humanæ titulo nil mihi laudis opus.
Sæpe magistratus & publica munera gessi:
 Vitaq́ perpetuo facta labore fuit
Sed quotiens adij perplexa negocia: semper
 Eximia iuuit me pietate Deus.
Per mare/per fluuios iui per saxa/per alpes/.
 Mortiferam pestem/bella/famēq́ tuli.
Sed superi casus mecum venere per omnes:
 Et mihi se fidos exhibuere duces.
Sic precor vt vitam quæ me rexere per omnem
 Prospera sint fini Numına sancta meo.
Ad senium veni/stadium vitale cucurri.
 Et fero iam dudum pro pugione rudem
Liber ab hoc tandem mortali corpore vadam.
 Ad superos: vel quo me deus ire volet.
Ipse mihi pater est: quocunq́ vocauerit ibo
 Et mala non ægra singula mente feram
Me tamen illius precor vt clemētia blande
Suscipiat: sceleri nec sit acerba meo.
O populi pacem qui me coluistis habete:
 Et pro me accensis sacrificate focis.
Tu quoq́ Carmeli montis Longeua propago
 Spiritui fac sis officiosa meo.
Crebra sacerdotes pro me libamina Christo
 Reddite: & ad veniam sollicitate Deum:

FINIS.

CHORVS PRIMVS.

EIVSDEM EXTRAGEDIA QVE DICITVR ATILA CHORVS PRIMVS.

E lites summo quibus est olympo
C Vera cum magni Genitore mundi
V ita in eternum: requiesq nullis
Sautia curis.

N os quibus sortem dedit inquietam
T riste primorum facinus parentum
F er inhumanæ prohibete gentis
Impietatem.

B ellicus nostras furor it per vrbes
M arsq lorica radians abena
E lleuat Cordis sitibundus ensem
Sanguinolentum.

N ulla speratur requies in istis
C ladibus: pestis magis ista semper
C rescit: & virus iaculatur omnes
Vndiq per agros

I am diu noster rigat arua sanguis:
E t fere cœsos epulantur artus
A tq per lucos laniata portant
Exta volucres.

Insolens campos populatus bestis
Abstulit fruges: alimenta vitæ
Omnia in predam dedit: atque passim
Regnat egestas.

Pallor obscurus: macies & haustis
Viribus langor moribunda pascens
Membra discurrunt: & vbique mortis
Errat imago.

Cernite ærumnas miseramque sortem
Cælites: nec tot populos sinatis
Amplius turbæ petulantis istos
Ferre tumultus.

EIVSDEM EX EADEM TRAGAE DIA ALTER CHORVS.

P Erditam gentem: stygiumque vulgus
Cui deus venter/venus/& libido
Aeris/& fuluæ rabies monetæ
Quis ferat vnquam:

Mitius nigro Rhadamantus orco
Imperat: nec tam truculenter vmbras
Vexat infernas: minus inquieta.
Fulminat ira.

Venit externis furor hic ab oris:
Et velut grando per inane ventis
Pulsa Rhiphæis: pecus & virentes
Obruit agros.

Et nisi summus Latio relicto
Ad padi ripas veniens Sacerdos
Arma frenasset penitus ruebant
Oppida & vrbes.

Pestilens istud genus & malignum
Aestimat quicquid facit esse sanctum
Seq; ait niti licite: & Tonantis
Esse flagellum.

Iste tam largus fauor imputatur
Cœlites vobis: odiosa gens hæc
Barbaros omnes: italosq; in omni
Crimine vincit

Conteri nostris potius flagellis
Debuit tanto madidus veneno
Hunnus: & nostris violenter armis
Orbe fugari

ALTER.

E rgo iam tandem superi precantum
V ocibus vestras adbibete mentes:
E t supernates Phlegethonte ab isto
Ducite ad auras.

T empus est tantas probibere clades/
N am satis: si sic voluistis vllum
C rimen vlcisci scelus expiatum est
S anguine tanto.

FINIS.

·FATORVM · IMPERIO·
·S·
·B·
·GORGONIVS·HEROS·

¶BAPTISTAE MANTVANI CAR MELITAE THEOLOGI

AGELARIORVM LIBRI SEX. AD CONSAIVVM FER‑ DINANDVM/AGE LARIVM DVCEM INVICTIS SIMVM.

OMnia quæ volucri fugiēs vertigine mūdus
Circuit(ōps ita res diſcriminat Auctor)
Accipiūt mortalē bitū/ſenſimq̃ fatiſcunt.
Hæc ea quæ a primo Cœli labentia motu
Tpa mēſurāt:& quæ ſua terminat ætas.
Si tamen inſpicias rerum incrementa nouarum
Tam validum dum creſcit opus/genus omne futurum
Immortale putes:& nil debere ſepulcbro.
Hinc fœtura recens ignara volatilis æui
Et ſpe elata cauas Plutonem extendere fauces
Non videt:ac vitam ad manes iter eſſe ſepultos.
Aſt vbi iam fortes ſobolem prouexit ad annos/
Ex templo mutata grauem Natura nouercam
Induit:atq̃ odijs prolem inſectatur adultam.
Deperit ex vultu roſeus decor.aſpera ſulcat
Ruga cutem.fuluo quondam coma concolor auro
Accipit inualidæ canos inſignæ ſenectæ.
Nec tamen eſt cunctis eadem mortalibus ætas.
Nam deus in lucem cum res produceret/æuum
Protulit & tempus.dedit immortalibus æuum

A mbrosia innectens illi caput: atq; Amarantho.
O cciduis tempus: diuisum in sæcula & annos/
I n menses fusum atq; dies: quod imagine nunq̃
C ernitur integra: sed pars abscondita semper
Q uæ sequitur: quæ vero abijt/vestigia tanq̃
S omnia quarũdam rerum peritura relinquit.
E t subiecta tribus fecit mortalia parcis.
S unt quæ stare diu neget Atropos. ista seuero
M ors atrox premit ingenio: raptimq; sub vmbras
C orripiens elementa diu cobeuntia soluit.
I d flores herbæq; docent/quas parturit æstas/
Q uas abradit hyems glacialibus aspera ventis.
S unt medium sortita modum quæ mitia fata
E sse diu/pluresq; sinunt se extendere in annos:
Q uale genus fruticum: quale est pecudumq; boũmq;.
E t quæcunq; natant vada cœco abscondita ponto.
S unt quibus ætatis dederint longissima Parcæ
T empora concordes: Qualis vita illa parentum
A nte maris primam illuuiem/cum fera propago
M irabatur auos/& anus tot sæcula natas:
C eu veteris regna illa Nini/quæ protulit vxor
L onge vsq; ad fines armata semiramis Indos.
V t Romæ imperium/quod adhuc licet imbecillum
A tq; exangue/manet: bis denaq; sæcula vincit.
D iui immortales: Deus immortalis: & ipsum
I mmortale Dei Cœlum domus/axe citatum
P erpetuo/æternisq; polis sine tempore fertur.
P rogenies nonnullæ etiam transmittere semen
I n longos potuere dies. rerumq; videre
O ccasus ortusq; alios aliosq;: ruinas
R egnorum/antiquas vrbes concedere fatis:
E bullire alias. terrarum motibus amnes

Hos cessare/illos nasci/mutata profundi
Littora. Tanta ferunt æterno sidera cursu.
Vsq; sub infelix Maxenti Cæsaris æuum
Se tulit annorum locuples/ditissima vitæ
Gens antiqua Lagi/pbarias dominata per vrbes.
Laomedonteæ soboles priameia gentis
Vsq; ad regna Titi longam extendisse senectam
Dicitur/& molem immensam cumulasse Dierum.
Gens vetus Aeneadum finem sortita Nerone
Ad stygios amnes & ad infima tartara pulso
Fertur/vt excussa Lauri nemus aruit vmbra.
Vna ingens domus beroum Lacedæmone nata
Passa/iram fortunæ omnem/passa omnia cœli
Quæ sunt cruda viris atq; inuida fortibus astra
Qualia quæ magnum Alcidem/quæ Bellerophontem
Aesonidemq; Itbacæq; ducem tot casibus actos
Attriuere diu/superest: & clara potensq;
Floret adbuc missa Europam propagine in omnem.
Fundamenta illi sic inconcusa/pedemq;
Tam solidum magni statuit Dominator olympi.
Me longæua virum recolentem sæcula/& annos
Ac generis pene æterni longa inclyta fama
Tot decora/& titulos paucis memorare volentem
Tu rege/qui sancto facis ac regis omnia nutu.
Summe Pater. Nec enim fas est sine Numine talē
Ire viam/& sulcare breui vasta æquora cymba.
Et q̄ q̄ valeant a te bæc aliena videri/
Vt pote quæ infami sub relligione Deorum
Facta sub incesti Iouis infelicibus annis/
Tu tū Auctor eras/moderans terrā/æquora/& astra.
More tuo/terrisq; sinens illudere manes.
Nec labor oblitus laudum nouus iste tuarum est.

Nanq̃ vbi tempus erit rebus miscere profanis
Sacra/tuum nunq̃ decus immortale silebo
Non ego Phœbeus Vates/nec delphica noui
Limina/nec tripodas/nec puluerulenta recepi
Ex nigris responsa adytis.sequor ipse triformē
Pane litans vinoq̃ Deum/cœloq̃ Tonantem
Ad Christum stygio musas ab appolline duco.

Parta vetꝰ/terræ Pelopis pars magna,Laconū
S Regia/quo quōdam famæ splēdore per orbem
Claruerit/nescire nequit qui legerit acta
Inclyta græcorum/magnæq̃ incendia Troiæ
Ac res Thebanas: & clara Agamemnonis arma.
Fama refert Agesilaum de sanguine magni
Herculis in toto qui monstra cohercuit orbe
Deriuatum/illic circunstanteſq̃ per oras
Imperium tenuisse olim.primoſq̃ tumultus
Sustinuisse ducum persarum in græca ruentum
Littora per Lelegas/halicarnassensiaq̃ arua.
Ipse etenim graios animo prudentia & ore
Præcellebat/vti volucrum Regina Columbas:
Vt Leo marmaricusreliquarum armenta ferarum
Huius regna armis opibuſq̃ potentia longo
Tempore/fortunæ tandē subuertere visum est.
Et q̄q̄ alternis duplex regnaret in vrbe
Factio/ab Alcida tamen vtraq̃ venerat vno:
Atq̃ eodem geminæ exierant de sanguine partes.
Sic cœptis inuenta via est.Rex inclytus armis
Antigonus post magni obitum macedonica adeptus
Sceptra graues iras contra lacedæmona claram
Et galatas sumptis bellando exercuit armis.
Spartanis infensus erat ¶ Quia gloria semper
Inuidiosa malas mentes & liuida acerbat

Corda hominum/quibus est virtus aliena flagellum.
At galatis/quia precipiti temeraria nixu
Ausa erat Emathios ea gens incurrere fines.
Contriuitq; vtrumq; genus. Qui cladibus illis
Functi euaserunt/ sedes mutare coacti
E patrio fugere solo freta lata secantes
Per Libiœ fines per regna asiatica fusi
Vt fortuna tulit/ventoq; obnoxia Tethys.
Tunc agesilai duplex de gente propago
Spartanas curabat opes/& regna/Cleomnes
Et Leonicus: ab his & pax & bella duobus
Pendebat. maior natu capta vrbe Cleomnes
Fugit in œgyptum morteq; incurrit acerbam:
Sicut & oppressus fato pompeius iniquo.
Alter vt ausoniam peteret sua garbasa ad eurum
Soluit agens profugos peregrina in littora Cines.
Nam plerīq; viri captœ ex primoribus vrbis
Ellegere pati potius cum principe iusto
Exilium/q̄ turpe iugum tolerare sub hoste.
Virq; Coryntbiaco classis depulsa Lechœo
Cœperat ire viam/cum lapsa per œquora Cymba
Iittore ab œtolo magnis clamoribus orat
Reliquias macedum gallos qui rura tenebant
Proxima littoribus recipi/latumq; per œquor
Transferri quocunq; velint sors numina & astra.
Mox igitur casus moti paritate Lacones
Frenarunt classem/missaq; ad littora pupe
Accipiunt miseros: iterūq; prioribus euris
Garbasa dant. & iam classis cursu acta secundo
Transierat patras vicinaq; rura Triunti:
Tunc acies vertens ad Chaonis arua Nicanor
Vt nitidos montes & summa Ceraunia vidit

N ullas ferre iugis nubes/gaudete Lacones
P rotinus exclamat sine tempestate silebunt
A equora/feliciq; diu gaudebimus aura.
H ic puer ad Persas Sparta translatus & Indos
V t sua fata ferunt homines/arcana magorum
E didicit:factus mantes non aera solum
N ouerat:ast linguas etiam Diuum/atq; volantum:
Q ualis Tiresias/qualis fuit Amphiaraus:
C ecropijs autem Polemon versatus Athenis
I nter Socraticos & rura academica cernens
A equoreos fluctus placido gestire sub Euro
E t quodam veluti claudo proserpere gressu:
E cce ait o Comites Salis inconstantia sortem
H umanam fert ante oculos:vt pellitur vnda
S uccedente prior:nec habent freta lubrica pacem:
S ic labor extemplo sequitur sine fine laborem,
N ullaq; luctificis transit sine casibus aetas.
S ic ait:Inuitati isti Gallusq;,Laconq;
P raeloquijs ora in varias soluere loquellas.
P rosperitas maris/& coeli/rerumq; nouarum
Q uas volucri via cursu aperit/spectacula moestos
E xhilarant animos:memorant genus Aeacidarum
H is solitum regnare agris:Heleniq; receptos
H ic Comites olim post victae incendia Troiae:
A ndromaches narrant populis fecisse molossis
N omina progeniem:dodoneasq; columbas/
Q uae hospitibus responsa ferant:quercusq; loquentes.
T um sic herculeus fari Leonicus/& omnes
I ncipit hortari socios:ac talibus infit.
O comites cum vos animum subit esse Lacones
A c spartae genitos:vbi fert ingentia Virtus
C orda ipsis etiam Nuribus/contemnere Casus

Vos reor aduersos: atq; infortunia ferre
Fortiter: inuictisq; animis/ac more parentum:
Dulce tamen quid sors alijs quoq; gentibus olim
Attulerit meminisse: nouum ne forte putemus
Quod fortuna viros peregrinum inuisere mundum
Magnanimos adigat: vetus atq; ab origine rerum
Quando recens hominum tellus animata recepit
Effigiem primum/sors hæc peruenit in orbem.
Nanq; aliæ ex alijs gentes regionibus ibant
Quo sua fata dabant. Nati sub montibus altis
Armeniæ: Nam rura homines habitasse feruntur
Illa prius/Nili ad ripas/ad Cyniphis amnem
Ad vada Meandri/prope Thermodonta locabant
In nuda tellure larem/circũq; ferebant
Pignora cõiuxæ sitienti in puluere matres.
Nulli certa domus.patria in tellure sepulchrum
Nataliue solo nullis erat: vltima semper
Cura sepulturæ/cum mors incumberet ori.
Maxima terrarum pars desolata/nec vlla
Mansuefacta manu/sola atq; ignota fuisset/
Ni soboles hic orta alias migrasset in oras.
Præsertim postq̃ montes absorbuit altos
Antiquo pelagus sub Deucalione profusum:
Siue sub Ogigo/qua tempestate marinos
Latius extendit fluctus neptunia doris.
Tum sobolis partem mox vt venisset ad annos
Pubis/vt implerent terras & inania rura/
Mittebant noua quæsitum sibi regna parentes.
Tum ratibus tentare fretum/perdiscere ventos
Obseruare polum/stellis imponere nomen/
Exiliumq; pati genus est mortale coactum.
Conditio cõis ea est: non nascimur vni

A ut ſparte/aut Aſinæ.terrarum naſcimur orbi.
T errigenæq́ ſumus:tellus patria omnibus vna eſt.
T hebani venere Tyro.Sidone profecta eſt
I n Libyam Dido.Solymos Babylonia miſit.
M aſſilij phocenſe genus:Quibus aſpera Piſæ
E llideue:eſt alijs melior fortuna ſub aſtris.
A t quia vicini ſaltus/vbi fama volucres
E ſſe Ioui ſacras/ſcitari oracula ſanctum:
E t nobis fatale ſolum patriamq́ futuram
D iſcere:flectendos Epiri ad littora curſus
C enſeo/& a magnis ſumenda exordia diuis.
H is dictis animati omnes.clauumq́ magiſtro
I nflectente latus leni ratis obijcit Euro:
E t qua tuta vadis via/terræ allabitur altis.
P one legunt aliæ puppes:prorisq́ teguntur
L ittora.Continuo Galatæ & ſpartana Iuuentus
P ræ rapido in ſteriles ſaltu effunduntur harenas.
P rotogenes/cui longa quidem ſi videris annos/
F irma tamen nec adhuc vires oblita ſenectus/
V nus erat Comitum/miles bonus ore manuq́.
I pſe locos omnis quondam luſtrauerat:ipſe
V iderat & Tomaron:Tomaron cui viſcera lympbis
H umida perpetuis/& fontibus inclyta centum.
S æpius acceptum bella inter perſica ſortes
V enerat huc patria Orator Lacedæmone miſſus.
H oc duce cum paucis rupem Leonicus in altam
S candit:vt in ſummos æquata cacumina cœlo
E uaſere apices/oculis legit æquora longe
V erſus ad auroram patrias qua liquerat oras.
E t ꝙ ꝙ Exilium Virtus heroica grandi
M ente ferat/pietas tamen intima pectora pulſat.
T erram animo voluunt bimares quæ tendit in vndas

Persimilem folio Platani caua littora propter
Et sæpe in se se sinibus redeuntia crebris.
Quo nequeunt oculorum acies attingere/pergunt
Vota virum/spectantq́ animis ardentibus omnem
Spartam/vrbesq́ alias.recolunt caput Acrocoryntbi
Cyllenen/& Partbenium/longeq́ Maleam
In freta currentem/Scyllæ de nomine dictum
Scyllæum/qua fama refert ad limina Ditis
Esse per antra viam nigros adeuntia manes.
Hirminæ meminere iugum/meminere propinquum
Taygetum spartæ/cuius pendentia in vrbem
Saxa ferunt olim grandem traxisse ruinam.
Omnia luminibus quasi sint subiecta/tuentur
Mente loca:& notæ cœlum regionis adorant.
Sic ergo affectis patriæ dulcedine terræ
Ora madent fletu:surgunt suspiria ab altis
Pectoribus/patriāq́ iterumq́ iterumq́ salutant.
Mox iter vmbrosam in vallem declinat opacum
Per nemus ilicibus densum/perq́ inuia lustra.
Iam subeunt Quercus syluam Iouis: Vnde volucres
Respondere solent:Hæc sunt quæ quærimus inquit
Protogenes nemora/& magno loca sacra Tonanti.
Omnes extemplo sacris proni oscula figunt
Quercubus:& voce bac Numen Leonicus adorat.
Iupiter omnipotens quo Cœli sidera nullum
Numen babent melius:tanta infortunia postq́
Ferre iubes:& vis aliena in regna Lacones
Ire tuos:æqua exilium mente omne feremus:
Sed tamen extorrum miserere precamur/& oras
Quo nos fata vocant profugis ostende:viamq́
Da facilem:da sancte Pater:tua sola sequemur
Auguria/& qua nos dederis consistere terra

Templa æterna tibi/& solennia sacra dicabo/
Secula quæ nostri seruent in longa nepotes.
Huc ades:inq; animum sanctas illabere mentes.
Sic ait:Ecce fragor volucrum per inane volantum
Ingruit/alarum plausu strepit aura:subintrant
Iam nemus:& vox hæc per lucum audita silentem.
Magnanimi Ciues Pelopis saluete Lacones/
Tuq; nepos nostri Alcidæ Leonice Deorum
Progenies:patrio q̃ q̃ de littore pulsi/
Non tamen inuisi superis.tibi fata secundum
Dant iter ad gallos:Galatas ibi sistere mando
Et patrio residere solo:transire Pyrenem
Hesperiam cum gente tua te sidera cogunt:
Vade alacris:statues illis regionibus vrbem
Haud minimam:tua posteritas fœcunda virorum
Visura Oceani fluctus/visura Britannos/
Visura Italiam:magnæq; simillima viti
Radices missura procul ramosq; comantes
Nomen aui referet:vulgoq; vocabitur olim
Semen Agellarium/cognomina clara per omnem
Hesperiam/qua fuluo vndam Tagus inficit auro/
Clara per Italiam:Gallos domitura/Calabros
Defensura lares/& regna Neapolis olim.
Ite/& fatales dextro Ioue quærite terras.
Hæc vbi dicta/refert grates Leonicus: & ore
Ad volucrum voces & opacæ culmina syluæ
Verso ait:O magnum sacra quod in alite Numen
Audio:iam nullum nobis ammissa dolorem
Sparta feret/quando tua summa potentia certam
Spondet opem.Quicquid dederis/Lacedæmone nobis
Maius erit/melior nobis mille vrbibus vnus
Iupiter.profugam Genitor ne desere gentem.

Haec ait: atq; viam carpunt ad littora laeti
Atq; alacres: sociosq; docent oracula Diuum.
Mox sumptis de more epulis ducentia noctem
Sidera languenti presserunt lumina somno.
Lucifero surgente dies albescere ab ortu
Coeperat/& clauso Boreas successerat Euro.
Se accingunt operi Nautae/& concorditer omnes
Vela trahunt/faciuntq; pedem. Nauarchus Aristo
Neptunum & ventos & sidera doctus in alta
Puppe sedens inter Lilybaeum & punica regna
Vertit iter: fluctusq; equitant Aquilone sereno.
Ecce procul quantum se acies extendere possunt
Igneus apparet per prima crepuscula cardor
Elāmicomūq; iubar. Proceres ad lumina versi
Plurima coniectant: sunt qui lunam esse cadentem
Cornua quae nondum duodeno impleuerat ortu/
Sunt qui fatidico dirum fulgore Cometam
Affirment: ignes alij magis esse putabant
Quos solet ad caulas vigilans accendere pastor.
Talibus attentas adbibens sermonibus aures
Vt tandem inualido vidit contendere nixu/
Illi ignes Nauarchus ait Dux magne Laconum
Qui procul ad dextram rutilant in nubibus/ Aetna est.
Aetna dies noctesq; ardens. Spectacula pontus
Nulla magis miranda offert: in finibus ingens
Mons siculis apicem leuat vsq; ad sidera: & intus
Aeternum ex imis voluit fornacibus ignem.
Illinc ad stygios amnes ad tartara fama est.
Ire vias: illic manes audire fatentur
Indigenae/rapta est illinc Proserpina ad orcum.
Hic Erycem vester Genitor Tirinthius olim
Strauit. Eryx erat immani graue corpore monstrum

S trauit: & Herculeam/famæ si credimus/vrbem
C ondidit: vt regnum hic domus heraclæa teneret.
N ec solum hæc siculis insunt miracula terris:
I llic Cyclopas quosdam genus ore tremendum
V noculo/Cædis sitibunda animalia nostræ/
I nuenisse olim profugus narratur olysses.
H i nisi membra ferant atra & procera/ gigantum
M ore/sati inter griphes erant scythicos arimaspi.
S unt quoq; qui memorent vstos Iouis igne gigantes
I llic viuere adhuc/& sub tellure sepultos
C um tentant mutare latus/iuga & arua mouere:
C um spirare volunt/ignes accendere in Etna.
E st breue quod siculos Rhegynaq; littora partit
A equor in angustas fusum magno agmine fauces/
S ed graue naufragijs/monstrisq; infame duobus.
I llinc scylla canum latratu infesta carinas
C orripit in cautes/mersasq; sub æquore rursum
E uomit: at procul eiectas aduersa Charybdis
S i maris expirat fluctus/longe eijcit inter
L uctantum fremitum vndarum: si glutit aperto
O re fretum/sorbet: vastæq; voraginis antro
C laudit: & integras rapit vsq; in tartara puppes.
T erritus audito terræq; marisq; periclo
H eu fugito Chærippus ait/tam horrenda magister
M onstra precor: procul a siculo preme littore clauum.
D ij læui/manesq; mali regna impia perdant.
A ltior in sextam iam sol peruenerat horam/
P rorupit cum verba iocans in talia Ductor.
O Comites fama est superos accumbere mensis/
E t curare dapes: & nunc Ganimede ministro
P ocula quæ quondam iunonia miscuit hebæ
E xhaurire Iouem/& cœtu gaudere frequenti.

Nos quoq; mortales fas est exempla Deorum.
Magna sequi & positis ire in conuiuia mensis.
Sic ait. Extemplo famuli penus omne per altas
Expedunt puppes: fusiq; in murice & auro
Se exhilarant fuso nautas nidore per omnes.
Nec tamen interea sistunt iter: æquora prora
Scindit: & aura sinus onerans facit ocia Nautis.
Leucadiæ ex oculis rupes abit: actia saxa
Diffugiunt: templa in nebulis sua condit Apollo.
Trans Adriæ vasta ora volant: fugiuntq; vadosis
Infamē sasona locis vicina Pachyno
Aequora velificant. monti cognomina cœlum
Pingue dedit/densaq; grauis calligine nubes.
Apparent Libyæ montes ceu nubila quædam
Plumbea. Nauarchus famosa pericula syrtes
Signat/& archadica dictos a Virgine campos.
Hanc graio genitore satam narratur Apollo
Compressisse prius/mox alta in nubila raptam
Trans mare vectasse: & statuisse in montibus illis:
Monstrat & antiquas aras/quas fama philenos
Construxisse refert inter confinia fratres.
Gallorum dux Celtus erat procerus. eburna
Cæsarie latos humeros vmbrabat/& ora
Candida/quem blandis affari vocibus orsus
Eudamidum princeps grais astantibus inquit:
Maxime Gallorum ductor/quem fata peracto
Exilio ad patrios cogunt remeare penates/
Scire velim/nisi lugubres euoluere casus
Mens refugit/quæ sors/etenim sors omnia versat,
Vos tulit ad graios/& tam longinqua coegit
Arma pati/ac latum profugos errare per orbem:
Num victi bellorum aliquo fortasse tumultu

Vt quoq; nos/tam multiplices migrastis ad oras?
Sic Laco. Tum Cœtu prestante silentia toto
Gallus ait: Causamq; fugæ tali incobat orsu.
Herculeæ gentis decus & spes alta Laconum
Dulce mihi quæcunq; iubes/non dicere tantum
Verum etiam facere atq; pati. Nam sic tua virtus
Maxima de nobis merita: & de stirpe nepotum est.
Hi nostri err ores nostra hæc tam longa per orbem
Exilia a nullo ducunt exordia bello.
Pax magis in causa est adeo fœcunda malorum
Vita hominum/vt fiant non solum tristia & atra
Verum etiam quæ sunt bona prestantissima nobis
Noxia/& euentu sint perniciosa maligno.
Nam dum pace omnis fruitur late vndiq; tellus
Gallica/tanta hominum soboles increuit/vt arua
Consita & assiduis cultorum exercita aratris
Pascere vix possent teneros cum matribus annos.
Propterea populis simul in commune vocatis
Concilium missæ sortes: diuisiq; litatum
Omnibus/& terga icta notis humana cruentis:
Consultæ volucres/exta explorata per aras.
Et demum ex laribus patrijs emissa trecenta
Millia trans alpes/italosq; infusa per agros:
Arua q̄ illius magis esse feracia gentis
Audierant Brumæq; minus subiecta rigenti.
Congeries ea tanta virum/quia nulla per vnam
Copia sat poterat magnis dare sumptibus oram/
In partes diuisa duas/pars vna per Vmbros.
Atq; per Etruscos Thyberim gentemq; latinam
Versus iens circum sedit magno agmine Romam.
Regibus exactis solas pro principe leges
Et Consulta patrum liber Romanus habebat.

Fortibus hic bellatum armis/neu singula narrem/
Sola domus seruata Iouis. Capitolia molem.
Immensam appellant Tarpea in rupe sedentem.
Incendere vrbem Galli/spolioq́ȝ potitos
(Sic alterna homines ludit fortuna) Camillus
Aggrediens prædam/captiuaq́ȝ signa recepit.
Illi autem victi atq́ȝ inopes petiere Sicanum
Littus/& istorum pollens Dionysius armis
Ante fugam multa est terris molitus & alto.
Altera ad Illyricos iter ostendente volucrum.
Augurio (nanq́ȝ augurijs gens dedita Galli)
Perueniens grandi armorum certamine victis
Pannonijs Istri gelidum consedit ad amnem.
Ast ocij impatiens pubes durata sub armis
In duo castra iterum/tanq̃ duo concita ventis
Nubila tempestatem atram voluentia cœlo
Mox abiens petijt Rhodopen/per thracia rura
Debacchata diu nil non molita malorum est.
Brennus ad Aegeum ducens mare littora longe
Attica/& arua graui exitio vastauit & vrbes.
Belgius Aemathiam penetrans/cui solis ad ortum est
Thracia/ad occasum Veneto contermina ponto
Illyris/ad Boream Nesthus/pangæaq́ȝ rura
Peoniumq́ȝ solum. Peneus olympus ad Austrum:
Sæuijt omne solum ferro populatus & igni.
Quæ domuit terras/Asiam quæ vicit ad Indos
Vsq́ȝ/iacet tellus Gallorum afflicta furenti
Turbine. ¶ Sic hominum spes lubrica/& irrita vota:
Fortunæ instabili sic est rota mobilis axe.
Sors Brenno blandita prius mutata repente.
Audierat Delphis Phœbi illa imania templa
Immensis fœta esse opibus: qua Græcia & omnes

E uropææ Asiææ vrbes ad Apollinis antrum
C ontulerant. Nam maiestas Phani illius ingens.
A uro igitur captus sacræq; libidine prædæ
C astra mouet. Dumq; infausto nimis impius ausu
N ititur in montem/rupes parnasia grandi
(H eu demens cui vile potest genus esse Deorum)
M ugitu insonuit late. & conuulsa ruinam
C astra super dedit ingentem/qua multa Virorum
M illia/& ipse ferox Brennus sub molibus altis
S axorum contrita animas egere nocentes.
R elliquiæ Gallorum omnes in castra coactæ
V na iterum facta fugere per æquora classe
A d Phrygias/ac demum concordi fœdere iunctæ
M ygdoniæ Regi metam inuenere viarum:
E rrorisq; modum posuere in finibus illis:
H i sunt quos vulgus Galatas vocat: aspera bello.
P rogenies/stricto genus implacabile ferro.
P ars cui Pannoniæ cessit custodia/regno
N escio cur nisi quod fatis impellimur/vltro
N eglecto in turmas cobit/atq; ambagibus acta
M ultiuijs duce me vicit Triballica regna.
P ortio parua tamen renuens vestigia ferre
L ongius/ad ripas Istri tentoria fixit:
C onstituensq; lares inter duo flumina sese
C ordiscam æterno dixit cognomine gentem.
V enimus Aemathiam tandem: bellumq; inituri
C onsulimus Diuos. Cædem malefausta cruentam
E xta canunt. Diuorum iras ita posse putantes
P lacari/extemplo nostrorum in vulnera versi
C ædimus infantes, primos vlciscimur annos.
S ic nostri aduerso delusi a Dæmone sensus
P ost immane scelus pugnam exordimur atrocem.

Antigonus Victor. Pauci quos Iupiter illo
Traxit ab excidio/ferimur circum omnia dudum
Arua vagi vim graiorum insidiasq́ʒ timentes/
Omnibus inuisi mortalibus. omnium egeni
Dardanios montes Aepyricq́ʒ inuia lustra/
Thessalicos saltus habitauimus: antra ferarum
Pro lare: pro baccho fontes: Syluestria poma
Pro dape: nudi hyemes extremaq́ʒ frigora passi.
Vt vos auditum est classem vsurpasse Lecbœam:
Nescio quis nostras mentes Deus impulit/omnes
Littus ad Aetolum confluximus agmine facto:
Vt tua conspecta est classis/tuaq́ʒ agnita signa
Misimus oratum veniam. prima ista reluxit
Spes miseris. Tua nos longis Clementia tandem
Liberat ærumnis & ab imo educit auerno.
Has animas tibi debemus: vitalibus auris
Quod fruimur: tanti nobis tu muneris Autor.
In patriam duce te ferimur: quam si (bona faxint
Numina) fas fuerit cursu contigere/grates
Soluendæ tibi pro patriæ/pro munere vitæ.
Hæc vbi spūmantis pelagi recitata per vndas
Democrates Spartæ teneris nutritus ab annis
Mox ad Cecropias cum iam pubesceret/arces
Missus/& Astriloqui stellas edoctus Arati
Incipit effari. Siculæ presentia terræ.
O Comites annos veteres priscosq́ʒ reducit
Ad mentem annales eius de nomine gentis:
Deq́ʒ loci fortuna huius: quam euoluere paucis
Expedit/vt segnes abeant cum tempore Curæ.
Nautica postremis hæc sint bellaria mensis.
Vltima pars orbis terrarum Hispania nostro
Cincta mari versum mauros/versumq́ʒ Britannos

O ceano immenso/vicina cadentibus astris
V t fama est/odijs quondam ciuilibus arsit:
A tq; diu rixis capitalibus (omnia nanq;
S æcula/& ætates quædam mala sidera passæ)
A fflicta indigenas Sicoris qui rura colebant
T urbidus admixto sicoris qui labitur auro/
E git in exilium: patrios mutare penates
C ompulsos longoq; maris vada verere cursu
I n latium tandem Zephyris venere secundis.
I nde ab originibus pulsis tenuere latinos
C ampanosq; lares. longe lateq; vagati/
V t generi humano dominandi innata libido
A c sors læta tulit. Verum mutata repente
M ore suo res in melius fortuna latinas
R ettulit: & Tyberis contra hostem armatus Iberum
V endicat ammissas pulsis raptoribus vrbes.
H esperij rursum tanq; sua regna carinas
I ngressi legere diu freta/nunc Aquilone/
N unc Austro illusi/tandem tenuere sicanum
L ittus. & audentes animis bella altera contra
T rinacriam Cœlo/ac diuis gessere secundis.
N anq; breui rebus siculis regnoq; potiti
A patrio sicori nomen fecere sicanum.
T rinacriæ: quam nos graio de more vocamus
S iceliam: mansitq; datum per sæcula nomen.
T alia de siculis/siculis spartanus in vndis.
I am quater occasum Titan quater egerat ortum/
C um freta sicaniæ sinuosaq; littora tandem
A egressis mare Tyrrhenum vasta æquora pandit.
D etegitur latus Italiæ, quod respicit Austros/
S iue quod a prima sextam decurrit in horam.
E t pars illa prius/quæ quondam Græcia maior

D icta: peregrinis gaudent sua nomina terris
I nuenisse: optantq; illud lustrare Lacones
L ittus: & hinc latices ceceremq; & cætera longe
O pportuna viæ petere atq; agnoscere mores
G entis/& antiquas græci cognominis vrbes.
E rgo aliud radunt siculum latus/alta ferente
V ela Notbo: Sed post paulo redeuntibus Euris
M utauere viam vento parere coacti:
V entus enim pelagi dominator, & imperat vndis.
A eoliam subeunt: & qua statione resedit
T roius Aeneas quærens Launia regna,
V ela legunt, proramq; adigunt, vbi concaua vernant
L ittora myrtetis, Laurocq; vmbrosa virenti.
H ic magno armari rursum molimine Romam
A uditum aduersus Ligures, gentemq; liburnam,
A duersum Insubres genus intrectabile gallos.
S ic cecidit cura Italiam studiumq; videndi.
S ed gelidum nemus ingressi videre per herbam
P ascere syluestres Capreas, & magna ferarum
A gmina turmatim per opaca silentia saltus
T endere nescio quo seruant: taciticq; sequuntur.
F ons erat introrsum syluis absconditus altis
F ons gelidæ fœcundus aquæ, quo tendere potum
O mnibus ex syluis sitibunda armenta solebant.
D orcades ex altis demissæ montibus, Vrsi
O re truces, ciliosus Aper, Damæq; fugaces,
F identes pedibus lepores: & tergore Lynces
V ersicolore, leuis surgensq; in cornua Ceruus.
Q uotq; sub vmbroso stabulant pecuaria saltu.
M ittitur ad naues, socijs qui nunciet amplam
O fferri (mox arma ferant venatica) prædam.
E xtemplo accinctus pharetra Leonicus & arcu

E micat/& Comites ſumptis iuueniliter armis
S altu agiles/auſi plantis preuertere/Quando
R aptorem inſequitur redimenda ad pignora Tigrim:
P arua loquor:mens eſt hor eam peruertere & Auſtrū
L æti alacres/venandi/auidi pernicibus omnes
A ſſimiles Pardis: longam perteſa quietem
Viuida vis cupit ex membris arcere Veternum.
C ontinuo ſocios quaſi longa indagine tendat
R etia/partitur geminas Leonicus in alas
D extrum Celtus agit Cornu:tenet ipſe ſiniſtrum:
S ignaq; decernens quando duo Cornua in vnum
S e reuocent clauſura feras/per frigida greſſum
F ert condenſa leuem:cunctiſq; ſilentibus intrat.
N il canibus/nil caſſe opus eſt.¶Animoſa Iuuentus
C onſcia virtutis fidit ſibi/& acriter audet:
A t pecus herboſo paſcens in margine fontis
A udito a longe ſtrepitu:ceruice leuata
S tat pauidis ſuſpenſum animis/& lumina figit
S uſpicio/ac rectas in frontem porrigit aures.
D ux Eurotæus cum iam pecus autumat alis
C onclusum/lituo clangi iubet. Ocyus agmen
F unditur in circum rediens.armenta repente
H uc illuc trepidanter eunt: virgulta fragorem
V i ſubita comploſa cient.Caua ſpiritus implet
C ornua:ſylua graui late intonat vndiq; bombo.
Q uo fugiat pecus hac tam atroci indagine clauſum
N eſcit/ut in gyrum preceps/latebraſq; ſubintrat
I nſequitur iaculorum imber:cretenſia nerui
T ela fugant/& luſtra rubis defenſa ſagittam.
E xhaurit pharetras lætus furor: omnia verſis
I n varias cædes volitant mucronibus arma,
Q uo nequeunt acies/penetrant haſtilia/& arcus

Spe elati satagunt omnes/imbellia nulli
Brachia/certatim saliunt in vulnera coecum
Per nemus/in dumeta ruunt/ac sentibus ora
Obuia dant/sequitur strages ignota ferarum
Fit minor in campis strepitus/cum fulminat agros
Grandine Ripheus boreas & turbidus Auster.
Laudis amor vires acuit/furit aemula virtus/
Et loca quisq; subit magis inuia: plurima saltus
Fortia facta operit: nam quis magis acriter ausit
Inuida sylua oculos inbibens sciri atq; notari
Non patitur/speratus bonos irascitur vmbris.
Scitur ab euentu virtus: vt iam satis actum
Ex feruore operis ratus est Leonicus in vnum
Castra vocans positis pacem denunciat armis.
Tum predam censere iubet: per cornua densis
Expediunt dumis immani corpore ceruos
Quattuor: haerebant perfosso hastilia tergo
Hirsutas iaculis Dāmas pendentibus octo
Semineces: & adhuc spiranti gutture septem
Dorcadas/ac totidem lepores. cum pignore bino
Foetam Vrsam rabido mādentem spicula morsu:
Et trahere annixam manibus de vulnere ferrum.
Tris quoq; producunt versuta animalia vulpes:
Ac Lyncem maculis insignem pluribus. Aprum
Terribilem/quem congressu Leonicus aperto
Fixerat: hastilis mansit quae in pectore partem
Agnouere omnes: sic facti proditus autor.
Sic data palma Duci. Iuuenes Agis/Archidamusq;
Eudamidas/Aliijq; simul Galli atq; lacones
Perfusi sudore artus ignem ore ferentes
Per dumos ammissa legunt venabula/& arcus
Exonerant neruis/& caedem in gramine tergunt.

Mox humeris predam inuoluunt/ clasemq; petentes
Syluanum & Dryades venatricecq; Dianam
Archemorumq; canunt celebrem nemeaea per arua.
Interea Oceano Titam vicinus Ibero
Ceperat inclinare diem: locupletibus ergo
Cum spolijs & onusti omnes ad littora tendunt.
Partem epulis coenaeq; parant: & tergora in vtres
Diripiunt: partem predae sale condit Acestes
Praefectus penori: stratisq; in littore mensis
Exhilarati omnes pinguem absumpsere ferinam.
Altera lux terrae humentem conuerterat vmbram
Subter aquas pelagi: placidum mare vela recusat.
Aeolus aeoliam ventos asciuerat omnes
Et freta tranquillo stabant aequissima tergo.
Insurgunt igitur remis: tyrrhenaq; frangunt
Aequora/ protractis ad pectora nuda lacertis
Mille vident arces in collibus/ oppida mille
In freta proijciunt turres/ & imaginis vmbram
Illudentem oculis. citrosa videtur Amalphis/
Palladis/ & bacchi domus inclyta. mille colores
Arua ferunt: ibi ceruleum ver purpureumq;
Semper: & hybernis ignota rigoribus ora
Semper olet: Venus & Nymphae per rosida ludunt
Prata/ Ceres grauibus Culmos inclinat aristis/
Et centena animat pingues in foenora sulcos.
Turba salax Satyri Dryades per opaca sequuntur
Laurorum nemora/ & myrteta silentia furtis
Apta volant acti circum cursu atq; recursu
Per virgulta sonant volucres. Philomena perenni
Carmine: nec canis Icarij mala sidera sentit/
Nec timet hybernae glacialia frigora brummae.
Scindit iter classis: ventoq; impulsa retortos

Navigationis descriptio et locorum

Amalphis

A d Capreas abigit fluctus, spumamq́ natantem.
I am procul Eneæ Nutrix/procul albicat Anxur.
E t Cyrcæus apex/sinuosa Neapolis vndis
V apulat æquorea: fumos attollit Auernus
S ulfureasq́ vomit nubes, Confusa Vesenus
V itifer eructat nebulis incendia nigris.
E uboicas fauces, Baiani littoris oram
P rætereunt Cupidi patrias cognoscere Amyclas.
Q uas fama est dum forte nefas animantia cædi
M ore putant samio/nocuas seruasse paludes/
E t periisse/vrbem diro inuadente veneno.
T hybridis ora vident/radunt loca proxima romæ:
M iranturq́ nouas arces super Hostia nuper
E xtructas/& littoream cum mœnibus vrbem
T urrigeris/Autor fuerat cui belliger Ancus.
I am dudum ingeniis/& maiestate locorum
D emocrates motus Diuum sate sanguine dixit
S partanæq́ salus ac spes amplissima gentis
H is quoq́ nostrorum superant monumenta parentum
M agna locis. ¶ Et enim (versant sic omnia seu sors
S eu Diui/siue æternis Cœlum ignibus ardens)
L ittore ab arcadico soluens Euander ad oras
A ppulit has quondam: posuitq́ in collibus arcem
Q uos modo fama refert intra sua mœnia Romam
C laudere & amplecti. mater Carmenta Sacerdos
E t Vates Phœbea fuit: ferturq́ latinis
I ngenuas artes ac prima elementa dedisse.
R ex fuit Arcadiæ Pallas Nicostrata coniunx/
F ilius Euander/qui seditione coactus
H os annare locos/genuit Pallanta secundum
M ore hominum tali renouans in pignore patrem
N omine/& exemplum perbibens imitabile nato.

Caprea. Caieta
Anxur. Mons
Circello. Nea
polis, Vesuvius

Tybris, ostia

Nicostrata
Carmenta

Quæ carmenta fuit/fuit & Nicostrata duplex
Vni nomen erat. Turnus Pallanta secundum
Acrisioneæ Danaes a sanguine Turnus
Sustulit: & Turnum Enæas. Lauinia virgo
Causa mali. Nam dum Enæas & Turnus ad vnum
Connubium aspirant/post longa atq; aspera bella
(Sic amor eludit mentes) iniere duellum.
Prætulit Enæam mater Venus atq; Deorum
Concilium: fuit Eneæ tamen addita Iuno.
Vna sed in Cœtu poterat quid fœmina tanto
Cælituum? Causati omnes sic voluere fota.
Ac si fata Deos vincant/& Numina (si sunt
Numina) non præsint Erebo/cœlo atq; elementis.
Talia Democrates/cum protinus ore diserto
Antiqua veniens Periandri a gente Lycophron
Doctus Aristippum/mediisq; imbutus Athenis.
Adde q Alcides dixit de semine Cadmi
Dum redit extremo spoliis ditatus ab orbe
Venit ad Euandrum: furemq; in collibus illis
Furem imanem/oculis flãmas atq; ore vomentem
Illisit manibus/quibus omnia monstra subegit.
Sunt quoq; qui referant istis regionibus Argum
Dum parat insidias Euandro & fata/necatum.
Adde Themistocles dum strenua ferueret ætas
Inter olympiacos pugiles clarissimus inquit
Quod Iouis arma pater fugiens Saturnus ad arua
Ausoniæ euasit: tellus regio saturnia. ab illo
Dicta est Ausoniæ. regio: & saturnia dicta
Sæcula/ab antiquis quæ fortunata vocãtur.
Sidera qui explorãt/diuumq; oracula/iurãt
Deberi Romæ imperium terræq; marisq;.
Et fore romulidas dommos Aquilonis & Austri.

Roma orbis caput

G loria tanta manet genus hoc/vrbemq́ latinam
V t leges latura alijs sit gentibus/atq́
S e mundi visura caput/rerumq́ potentem.
M artigenæ fratres facturi nomina Romæ
C onsuluisse Deos gentis de more feruntur.
T emplaq́ metati ter sex vidisse volucres
C arniuoras/oculis solitas occurrere raro/
M ole graui tardas/prolem sine patre ferentes:
L ongaq́ tradentes in seram sæcula mortem.
N omen aui Vultur:nidi cui tertia semper
P ars perit/& natis fœtat contenta duobus.
R upibus in summis parit/& presaga futuræ
C ædis adit tepido spargendas sanguine terras.
I lle sacer numerus portendere creditur annos
V rbis.At imperium certis capitolia signis
O stendisse volunt.Nam dum primordia priscus
(P riscus enim vouisse Ioui Capitolia fertur)
P oneret.humanum fama est tellure subacta
I nuenisse caput/quod nomina fecerit Arci.
O mine dixerunt illo gens dedita sacris
T yrrheni veteres Diuos ostendere Romæ
I mperium:& terrarum illic caput esse futurum.
F orsitan Eurydamas cui fata arcana reuelat
I upiter/his aliquid potis est adiungere fando.
I sta Themistocles vbi dicta/silentia fecit.
C ontinuo Eurydamas iamdudum in verba paratus
V t pote qui veteres sæclorum euoluerat annos
M ente valens memori toto admirante Laconum
C oncilio/& Galatis suspenso hærentibus ore.
D ux spartane licet si credere sortibus inquit
F atidicis/Diuum nisi vana oracula,Romæ
D ijs aliquid surget(veniam date Numina)maius.

M agna loquor/maiora fide/tamen omnia possunt
Q ue latitant magno mundi hoc in corpore causæ.
R omæ aliquis Ioue maior erit: qui sæcula ducat
V ltima/qui ritus alios/quicꝫ altera templa
A ltera sacra ferat/terrenocꝫ imperet orbi:
F orsitan & cœlo: sed cur ego forsitan addo?
I mmo etiam Cœlo/Venietcꝫ incognitus ore
S ub nostrate latens/& habens mortalia membra:
Q ualia terrigenæ/felix ea/sed necꝫ felix
Q uæ delere Virum/si fas hunc dicere si fas
E sse virum/vi/ fraude/odijs/conabitur ætas.
T alia iam dudum mirans presagia/grandem
R em Eurydama/miram/insolitam/cui credere forsan
I mpietas, Leonicus ait. De principe Diuum
F atus es/heu. Quid nam nostro Ioue maior in orbe
E st aut esse potest? Si Iupiter omnia complet?
S i Iouis omnipotens complectitur omnia Virtus?
V t perbibent omnes/etiam Garamantes & Indi?
A n tua Socraticæ mens est sibi conscia culpæ?
E t male de superis sentis? Num forte gigantes
B ellaturi iterum? pellendacꝫ Numina olympo?
A n sua quæsitum veniet genitalia forsan
S aturni pater Antiquus/cui nomina Cœlo?
S ic ait indignans/vultucꝫ vmbrosus acerbo.
T um Vafer & doctus tumidas compescere mentes
P arce animis ait Eurydamas: sermone vagari
F as vario Nautas/& fallere tempora fando.
A t quoniam vulgata tibi/reliqua omnia noram
V t pote qui Martem fueris simul atcꝫ Mineruam
A/teneris foris atcꝫ domi sectatus: habebam
N il aliud/quo te possem oblectare loquendo:
E t gressum/qua trita minus via visa/ferebam.

S c bonus Eurydamas/Animo ſedatus & ore.
Continuo Eudamidum princeps iniuria Diuum
E urydama mihi viſa grauis: ſed cætera dixit
E xequere/& Diuum in primis decus aſpice fando:
S ic igitur rediens ad prima exorſa loquutus:

F I N I S.

Væ solymos vates satrapas Babylōis/& Indos
Q Inter prima ferunt habuisse arcana sophistas/
Prosequar:audite æquāimes:quæ credere dignū
C redite:quæ indignum/ridendo explodite:vestrum
E st censere:meum Censuræ accedere vestræ.
D ij nostri maiorum animæ:quos dicere manes
S eu Genios fas est.Istæ mortalia quondam
M embra pares/nobis habuere/& funera passæ
D eposuere.Solum quod adhuc habet ossa/videri
T estariq́ potest:superant monumenta Deorum.
A t quoniam magnis olim dum vita superstes
V ersatæ in rebus visæ precellere/& vltra
M ortales alios longe se attollere/vulgus
C redidit orbe alio in numerum transijsse Deorum/
C œlituum/qui corporea sine mole vagantur
C uncta peragrantes terram/maria/aera/& astra.
C redimus id:nec enim diuos explodere mens est.
N ec graue credulitas ea ꝙ rediuiua perennet
S emper & excelsis ea spes nos eleuet ausis.
E st etenim nobis ad magna negocia calcar
I sta fides/posse in sortem nos ire deorum.
S ed numen quoddam esse aliud contendimus astris
A ltius/amplectens magnis cœlum omne lacertis.
Q uod mundi ætbereos quondam incuruauerit orbes
C uncta immortali claudens mortalia cœlo.
N am neq́ rectorem magna hac in mole putandum
D esore/qui cœlos verset/qui tempora certis
D igerat ordinibus: Qui accōmodet omnibus annum
F rugibus/& totum hoc opus admirabile curet.
S ic quoq́ si quando excelsam per cerula puppim
A rtifici gressu videas incœdere/ꝙꝙ
T e lateant qui vela regunt/clauumq́ gubernant/

Vim tamē aduertes/motum quæ temperet vllam.
Hoc ego pretulerim diuis dignissima risu
Res audere hominem rerum componere patri
Omnipotens cui sit sine fine & origine virtus.
Fare Themistocles/ille inter Numina memphis
Arpocrates(scio dum studio noua regna videndi
Et iuges in mensa epulas/& Memnona primo
Mane salutantem/cum surgit ab æquore Phœbum/
Latus es aduerso quondam Nilo vsq; Syenem/
Vidisti Arpocratem) Quid vult sibi cum premit ora?
Quæ digitis mento admotis arcana notantur?
Nempe alios ritus/alias occultius aras
Quæ veniat furtim nullo aduertente, silendo
Innuit. & signo illo aliud prenunciat æuum,
Quo deus exclusis nouus euocet orgia Diuis.
Hæc igitur vis illa ingens, quæ sidera nutu
Quæ causas, quæ fata regit sine fine sine ortu.
Atq; ideo nostro maior Ioue. Iupiter ipse
Non(reor)inficias ierit, si Iupiter adsit.
Huic regnum diuorum etiam mutare potestas.
Et noua pro antiquis erebo tellure & olympo
Imperia, & totum leges excire per orbem,
Atq; magistratus exautorare vetustos.
Ipsum igitur cui tota subest natura, putamus
Venturum auxilio terris, nec tempus in omne
Passurum in tantis conuolui erroribus orbem,
Vt domino rerum nulli referantur honores.
Subijciendum oculis hominum sub imagine quadam
Inculta, atq; rudi fas credere, quod genus atrox
Temporis illius putet execrabile monstrum:
Indignum cui tura ferant, cui sacra litentur:
Et quod posthabitis habeant pro Numine Diuis.

Vt si quando greges domini quibus agnita nondum
Ora sui, raptorem illum furemue putantes
Aufugiant, aut oppressum facto agmine mactent.
His etiam grandi ostento Capitolia quondam
Attestata ferunt Rex augustissime, vosq;
Magnanimi Proceres animos adbibete Canenti
Grandia, & etatis referanti arcana futuræ.
Cum iam structa forent immania templa Tonanti
Consecranda adytis iussi discedere Diui
Quotquot erant omnes (mora nulla) videntibus ipsis
Pontificum turmis omnes Diui agmine facto
Discessere locis, & concessere Tonanti.
Terminus inter eos aderat sub imagine saxi
Grandis & inculti sine maiestate iacentis.
Ille Iouem nostrum visus contemnere nunq̃
Declinauit. adhuc manet hoc immobile saxum:
Et Ioue contempto, nunq̃ vestigia mouit.
Pontifices moti casus nouitate, nec ausi
Pellere vi templo: verum admirabile quiddam
Esse in mole rati toto astipulante senatu
Decreuere aditum fieri: & testudine in alta
Delubri ingentem speculam iussere relinqui,
Vt si quãdo animus fuerit, discedat in auras
Sponte sua, nocte ipsa etiam, cum nullus eunti
Sit rubor in tenebris: ita relligiosa vetustas
Illa fuit, sic est soboles male cognita Diuum.
Hic lapis: hic aliquis maior Ioue: Sed rude quiddam
Ante oculos, ante ora hominum, quod cœdere Diuis
Atq; Ioui forte illa velint temeraria sæcla.
Ille scit, ille feret: Cœlo cum fluxerit ætas
Debita tam miris venturi legibus æui.
Terminus hic nimirum ille est, quem dicitur olim

C ommendasse suis: & præcepisse colendum
M aximus Alcides a posteritate nepotum.
S ic fore progeniem longam/sic regna canebat
T uta/nec hostiles formidatura tumultus
Q uot varij rerum euentus/quot bella per orbem
A nte illos arsura dies? Q uibus illa tueri
T empora fata dabunt? Et enim longissima rerum
H æc series: & nos cum posteritate sub orcum
T ota aget: illa nouæ spectabunt sæcula. gentes.
S pero equidem Leonicus ait/si sidera quicq̃
T ale ferent/aliquem nostra de stirpe futurum
Q ui videat: qui pars rerum sit magna nouarum.
N os neq̃ enim frustra geniti/moribundaue turba/
D ijs inuisa. Iouis volucres (vocem hausimus istis
A uribus) esse monent rebus super æthera diuos
Q ui inuigilent nostris: & nos quoq̃ Iupiter audit.
A udiat: & si quis Ioue forte potentior/oro/
E t si quid proauo credi Ioue grandius est fas:
T erminus ille quidem (fateor (celebratus ab alte
D icitur alcida. Sic nos docuere parentes
P rotestati illo miranda arcana latere
N omine sub: sed quæ incertum. ventura docebunt
S æcula: ab his longe semota hæc cura diebus:
S ic Leonicus. Agis longo iam grandior æuo
E t q̃p q̃ sermone Lacon/tamen ore diserto/
C ontinuo fatus: postq̃ de gente latina
M entio iam dudum volat ora per omnia/quædam
S ubijciam/& vestris aliquid sermonibus addam.
L egimus/& fama est/nostrum genus esse sabinos
Q ui vicina colunt Romæ loca. Nam lacedæmon
C um fremeret quondam bellis ciuilibus ardens/
P ars populi compulsa nouas sibi quærere sedes

I n fretaſe miſit:diuis & fluctibus auſa
C redere ſe/primo explicuit ſua garbaſa vento:
A tq; ignara viæ caſu ſaturnia regna
C ontigit,/& tractis aduerſo nauibus amne
C onſtitit ad Tyberim: Tuſcum qui partit ab vmbro.
H ac igitur Spartæ Ciues regione potiti
A/ductore Sabo ſeſe dixere ſabinos.
I nde/vbi Romanæ iaceret noua Romulus vrbis
F undamenta Nurus rapuit.quæ tempore matres
E uaſere breui.fluxit genus inde latinum.
Q uo fit vt affinis nobis romana propago
F acta ſit.bæc ratio q̄ ſedicioſa tumultus
G ens tantos romana feret.Nam ſemine conſtat
A rgolico & Pbrygio.gens ex diſcordibus orta.
G entibus inſtinctas iras odiumq; duorum
S eruabit populorum:& aget non extera ſolum
E t foris:Aſt interna domi/& ciuilia bella/
V im lacedæmoniam troiano in pectore voluens.
S ic Agis.Oranti ſimul applauſere Lacones.
I ſta recenſentes italis in fluctibus ibant
C um procul incipiunt cœlo apparere ſereno
A dextra Tyrrbenæ vrbes:Pyrgi/atq; Grauiſcæ:
M œniaq; a priſcis Alſij fundata pelaſgis.
E cce vetus Cæræ veſtalibus boſpita ſacris
C um Iouis obſedit victor Capitolia gallus.
E n Telamon:fluit en pelago iam proximus Vmbro?
M ontanoſq; ferens iam proſpicit æquora fontes.
I lua metallificis ſemper fumoſa caminis
R aditur.oſtentatq; nouos Populonia muros.
Q uarta dies contra Piſas in fluctibus orta
H umenti nimboſa auſtro ſubducere naues
S uaſit/& aduerſis Tyrrbeni in faucibus Arni

Sistere iter: cereremq; & dulces quærere lympbas.
Dux/& Ericbtbonius/Crates/Menelaus/& Alcon
Conscendere leuem modico cum remige lembum
Argolicam petituri vrbem placidumq; per amnem
Alpbei memores tuscos adiere penates.
Mœniaq; intrantes excelso in limine portæ
Græca vident elementa cauis incisa figuris
Quæ memorent pelopem tyrrbena ad littora vectum
Illic prima nouæ posuisse exordia Pisæ:
Fit mora/& in viuo spectant certamina saxo:
Totaq; per postes legitur pelopeia superbos.
Concubitus primos fraudis pro munere pactus
Virgineos Auriga salax plumbo impedit axes.
Hippodamia rotis vebitur pernicibus. aura
Obuia fert crines/agitatq; per aera amictus.
Tantalides irritat equos: & verbere crebro
Sollicitans prono fugientibus ingruit ore.
Ardor inest oculis: animumq; ostendit imago
Anxia feruentem. volucres desiderat alas.
Iam Iuuenis tergo incūbens quadriga parentis
Hippodames sequitur Pelopem/iaculumq; lacerto
Elleuat in vulnus senior. Iuga segnius vrget
Myrtilus/& cursum neptunia terminat ara
Littus ad Istbmiacum celsæ subiecta Corintbo,
Pellitur in fluctus clamans Auriga: puellam
Tantalides curru rapit in sua regna citato,
Demum vrbem ingressi vicos/fora/templa peragrant;
Graiorum inueniunt passim vestigia morum:
Incessumq; babitumq; grauem vultusq; seueros.
Menta intonsa virum/demissam in pectora barbam,
Sermo erat Arcadicus linguæ confusus etruscæ,
Festa dies tum forte fuit sacrata Lycæo;

Nam deus Arcbadiæ deus bic.turbæq; frequentes
Ibant ad solenne sacrum.Lux omnibus illa
Relligiosa fuit.Grai quoq; numen adorant
Poscentes mare tranquillum/cursusq; secundos.
Mox dape libata redituri ad littora/Limen
Vrbanum exierant:Illic Pisana Iuuentus
Præmia tum casu tria suspendebat ab alta
Arbore lucentem galeam/leuibusq; pharetram
Horrentem iaculis.ductamq; in cornua taxum.
Signaq; certantum leuibus ferienda sagittis
Fixerat excelsæ rugoso in cortice Phagi.
Cuncta notant Grai:generosaq; pectora pulsat
Laudis amor.certare arcu si copia detur
Ingenio Iuuenili ardent Menelaus & Alcon.
O Alcon Menelaus ait certamine in isto
Si fortuna locum dederit,sunt premia nobis
Debita/ni virtus tua te/mea meq; reliquit:
Sic Iuuenes.Casus fecit felicia vota.
Talia dum secum fantur/vir gnosius aurem
Arguto sermoni adbibens compellat amico
Vultu ambos/causamq; viæ patriamq; requirit.
Miles erat cinctus longo latus ense/senectæ
Proximus/armorum ferrugine tinctus & æstu/
Quem pilata cobors circũ stipabat euntem.
Ad patrias voces Alcon conuersus amœto
Miles ait preclare:Sumus lacedæmone nati
Eudamidum de stirpe sati.Tum vertice aperto
Gnosius,& prono fatur reuerentius ore.
Heu quænam Iuuenes tantis genitoribus ortos
Ad nos causa tulit? Tyrrbenæq; appulit oræ?
Tum Iuuenis fato patrijs de finibus acti
Venimus/& forte extremas anamus ad vrbes

Hesperiæ: sic sancta monent oracula Diuum
Nos etenim longis postquam vexauimus vrbes
Finitimas bellis assueti vincere/tandem
Regna/potentatus/& martia vidimus arma
Casu/non virtute regi. & fato omnia vinci
Si magnis me hercle animis/si viribus atque
Consilio niti satis/ & victoria in ipsa
Sola esset virtute/Lacon sua regna teneret.
Nec foret errandum/nec tot freta voluere remis
Esset opus. Regem atque Ephoros spartanus haberet
Sed fortuna hominum vani aduersante labores.
Cum prolapsa foret Lacedæmone sancta Lycurgi
Relligio/& tetricas iam longa incuria leges
Ablegasset: erat probitas infamia/honestas
Sordida viuebāt vt erat sua cuique libido.
Visum igitur nobis nostros accēdere rursum
Ad decus antiquū Ciues/Sybarimque subortam
E nostris turbare adytis/ac more parentum
Degere/& exlegem primorum extinguere luxum.
Principio res visa quidem factu asperaque. Verum
Venit vt in morem/facilis fuit: orta repente
Disciplinaque vetus. gymnasmata aperta palestræ
In populum missæ. priscis pulsa ocia ludis.
Castigata venus/diuisa æqualiter arua.
Hoc Agis. hoc Agidis fecit post fata Cleomnes
Rex armis/Rex pace ingens. confessa Deorum
Progenies/vsque a magno genus Hercule ductum
Tantum igitur facinus sanctum atque imitabile traxit
Vicinas ad spartam vrbes/& legibus hisdem
Submisere Caput: regnūque auxere laconum.
Prosperitas tāta hæc fuit inuidiosa/superbum
Hoc decus immisit quorūdā in corda venenum

A crius: ac stimulis liuorem incendit amaris
P estis ea in primis crudelem inuasit Aratum
Q ui senio grauis/& princeps erat inter Achæos.
H unc malus obiecit Dæmon sapientibus orsis.
N ec potis ipse tamen spartanam extinguere laudem.
V t pote cui virtus aderat generosa Cleomnis/
E t Leonicenæ vigilans prudentia curæ
A emathios igitur Reges quos egerat ipse
I ampridem ex Pelopis regno pertesus auaram
A tq; superbam hominum rabiem/sibi fœdere iungit
A ntigonumq; ciet qui nũc pellæa per arua
I mperat/& veteri macedum dominatur in aula:
I pse prius Galatas quorum pars maxima nostris
N auigat auspicijs/patrios aditura penates
F uderat infestos illis regionibus/ausos
M ygdonios fines crudeli inuadere bello
H ic igitur gallis magno certamine fractis
I n nos vertit iter/bimarisq; ingressa Corinthi
O ra angusta ingens peditumq; equitũq; caterua
O ccupat omne solũ/totisq; infundit agris.
R ex macedum numero maior/virtute Cleomnes
C ertauere diu bellis vtrinq; cruentis
C oniunctæ titubare vrbes/magnasq; vereri
R egis opes Macedum cœpere/& segnibus armis
R em gerere/ac sumptu impensas restringere auaro
A t quid opus multis? tãdem malefida Cleomnẽ
I n præceps fortuna tulit Lacedæmone pulsus
C um socijs quos non potuit fortuna tenere
A equore trãsmisso Lagidarum in regna recessit.
N os vero qui tum procul a lacedæmone nostro
C um duce Cenchreum versus mare & ellada versus
C astra tenebamus quibus expugnare Phliuntem

Mens erat/audita Regis patriaeq; ruina
Dilapsi extemplo ad littus/nauesq; repertas
Quotquot erant clausae portus in fauce Lechaei
Coepimus & captis iniecimus arma virosq;:
Et procul in latum classem subduximus aequor.
Nec mora/suspensas dum sustinet anchora puppes
Cymba volans paribus remis de littore graium
Soluit: & oratum venit/vt tellure vagantes
Gallos relliquias macedum regisq; superbi
Per freta nobiscum diuersa in regna feramus.
Annuimus miseris. & tempestatibus bisdem
Iactatos vehimus pelago/ventisq; secundis
Aequora sulcantes bis tandem allabimur oris.
Stant sale vicino classes in faucibus Arni
Nos Lembo arcadicam visuri ascendimus vrbem:
Talia Spartanus. Contra sic Gnosius orsus.
O Iuuenes genere insignes regum atq; Deorum
Conditio vetus heroum est contendere contra
Fortunae insidias: & vincere cunta ferendo.
Progenies id tota Iouis testata/sed ipse
Ante alios vestri generis Tirinthius Autor.
Nam fama est illum semper sudore madentem
Puluere consperfum domuisse imania monstra
Omnibus in terris: & tum finisse labores
Cum subijt coelum/& mortales exuit artus.
Quid Laertiadem memorem? Quid thesea? Quid te
Diuorum Saturne pater? per multa vagari
Nil opus/ad superos iter hoc heroibus vnum est.
Sic Diui/sic fata ferunt. Qui ignaua sequuntur
Ocia/degeneres: & nil coeleste nec altum
Mente volutantes curas & tempora perdunt.
Et tandem obscuri quasi bruta in fata ferũtur.

Fortunam bene ferte igitur. Cum viderit alto
Vos animo duros casus contemnere, fiet
Prospera, & euentus faciet mutata secundos
Antigoni pugnas & spartæ immania fata
Scimus, & inuiti dura illa audiuimus arma.
O Iuuenes ego iam senio veniente fatisco:
Sed cum sanguis erat melior, spartana sequutus
Olim castra fui: vester Xantippus habebat
Me Comitem iunctus patriaq; & sanguine vobis
Xantippus: cum pro obsessa Carthagine, missus
In Libyam vestra vicit Lacedæmone Romam:
Ille nihil sine me bello attentare solebat.
Noctes atq; dies aderam. Cum Regulus astu
Captus in hostiles laqueos ruit, ipse tetendi
Insidias, vinctumq; ducem sub moenia duxi.
Heu quantos illis gemitus, quot funera campis
Vidimus: hæc tantos possunt meminisse tumultus
Littora: & hoc illis infectum cædibus æquor.
Romanos etenim melior fortuna sequuta est
Post ducis interitum: bellis naualibus orta est
Horrida tempestas. victrix romana Iuuentus
Imposuit iuga Ceruici Carthaginis altæ.
Confractis stratum tabulis mare. Gaza per vndas
Punica ad extremas Gades ad nostra natauit
Littora: & eois furor iste auditus ab indis:
Dij pelagi tantum armorum expauere fragorem:
Et procul a strepitu cæco latuere profundo:
Finibus a siculis vsq; ad sardoa cruentum Sardinia
Saxa, mare in spumas ibat fluctusq; rubentes.
Nunc quoq; peruenit nouus a Carthagine rumor
Moliri Hannibalem bellum graue, & aspera contra
Cogere Romanos odijs flagrantibus arma.

Propterea recto fatalia tramite regna
Quærite/ne tanto deprehensi turbine rerum
Imploretis opem frustra diuumq́ hominumq́.
Vidi illum pene infantem: memini illius ora.
Frons/oculi/labra/ingenium versatile/ & atrox
Acrem animum gaudentem armis/ac bellipotentem
Significant: corpus solidum/patiensq́ laborum.
Sed tandem orbatæ passurum incōmoda frontis
Atq́ procul patrijs moriturum a finibus olim.
Vidi alium Romæ Iuuenem/cui vincere Byrsam
Fas fuerit/tantam astrorum/tantam ore Deorum
Vim gerit: hic Romæ mucro est/Carthaginis ille.
Sic Diui inter se certant/sic sidera contra
Sidera: terrigenisq́ gerunt hæc bella ministris.
Si rursum hæ gentes ineant certamina/mauors
Asper ad interitum alterius desæuiet vrbis.
Quæ victrix bello euadet/ceruicibus altis
Ibit: & omnem animis terræ amplexabitur orbem.
Romanos ego prætulerim: quia publica Romæ
Quæritur vtilitas atq́ obseruantia legum
Maxima. Relligio & Diuum reuerentia nusq́
Maior/in aduersis animus sublimis & audax
Non præceps tamen/aut vano temerarius ausu.
Aphris nulla fides/nulla est Clementia/nulla
Relligio. immanes mactant sua pignora ad aras:
Infandum/rituq́ fero gens barbara censet
Oblectare deos: quem morem sustulit olim
Eudamidum pater Alcides a gente latina:
Iussit enim pro corporibus sub Tybridis vndam
Demergi humanis simulachra carentia vita.
Vtq́ feris tergus varium/sic gentibus Aphris
Subdola mens/vafrum ingenium/& mutabile i horas.

P roptera quocũq; feret vos aura latinum
O bseruate genus/quod Dij quoq; & omnia seruant
S idera: quod genti probitas alte insita poscit.
H is (fateor) cum bella olim me in punica misi
H is infensus eram. Sed post ꝙ cognita virtus
R omulidum/visa est terra mihi gnoside Roma
D ulcior: & vino addictus latialibus armis
N on secus ac natus Gabijs mediaue Sabura.
H actenus hæc. Verum quia mens certare sagittis
I dq; opus ingenium/Ludis accedite nostris.
S ic ait. Ac Iuuenes ore alto atq; indole magna
C onspicuos trahit in medios: accõmodat arcum
L æuæ habilem/& rostris dat tela/Cydonia ahenis.
I lli arcus tracto pertentat robora neruo:
E t paribus cristata legunt hastilia pinnis.
I n loca decretis pugiles distantia iussi
I re simul spacijs: & sors super ordine missa.
T um Pelopis fortuna videns audere nepotes
F auit/& in venerem fecit decurrere talos/
I n quibus est felix signum Venus. Ergo Lacones
M acti animis/Alcon primus quia grandior æuo/
P rima petunt loca: stant circum Pisana Iuuentus
S eq; premunt digitis innixi/& lumina contra
S igna intenta tenent. flexis iam cornibus Alcon
P ressa acie/fronte admota/leuat & premit arcum/
N unc telum/nunc signa notans/atq; omnia caute
M etitus mente atq; oculis/dat lora sagittæ.
F allit iens oculos/volat aura abscondita arundo
N ec dum visa stetit: scopuloq; affixa pependit
V ndiq; ab extremo fugiens æqualiter orbe.
C ontinuo in populis ortus clamorq;/fauorq;:
E t Iuuenem vulgi voces ad sidera tollunt.

Subridens Menelao Alcon dũ porrigit arcum
Te Menelae inquit similis fortuna sequatur.
Ille sui compos totũ se colligit: ictum
Librat/& o dixit fueris mihi dexter Apollo
Arcitenens/Tuq́ alma soror/cui Cyntbia curæ
Littora/cui Dryades & Oreades arma ministrant:
Tela regas. Vix finierat cũ visa repente
Altera sic primæ se coniunxisse sagittæ/
Vt neq́ si plures sit fas/aut vna videri.
Certa ratæ talem euentum miracula turbæ
Certatim danda Argolicis ea premia iurant.
Tum miles. Quid opus longo certamine clamat
Gnosius: hi diui duo sunt. duo pignora Lædæ
Credite/qui sub nostra hodie se lumina mittunt.
Ite sagittandi melius cum nulla supersit
Spes cuiquã/date amyclæis/date premia Diuis.
Voce fauent turbæ: pugiles quoq́ cædere sese
Confessi Argolicis. galeam Menelaus/ & alcon
Cum iaculis arcum & pharetram quernasq́ coronas
Accipiunt/plausu turbam resonante per omnem.
Continuo allata in medium spũmantia baccho
Cymbia/& adducti veniunt ad pocula Grai
Inde iter ad tuscum populis comitantibus amnem
Vertitur/insiliunt proram: fluuioq́ secundo
Ad socios inter vernantes gramine ripas
Cymba volat rapido radens vada cærula cursu.
Dum redeunt/rediere Euri/mare lenibus vndis
Ludit & in lygures iter expedit. Ocius omnes
Annixi erecto tendunt caua carbasa malo
Aequor arant læti socijs victoribus omnes
Arrident: super hoc illi certamine iactant
Plurima signantes vrbem / popopuliq́ docentes

Ingenia & mores/graiæq̃ simillima Pisæ
Mœnia:incũdũq̃ canunt pæana volantes.
Consita myrtetis redolent lunensia dextra
Littora:vernantes oleis ac palmite multo
Mirantur colles/mirãtur & æmula olimpo/
Aemula rypheis iuga molibus Apennini
Et per saxosas errantia nubila rupes.
Vt venit a gallis italas vt diuidit oras
Hic tam vastus apex/vt sese porrigit vsq̃
Ad Calabros siculis tandem finitus in vndis
Commemorãs rector docet & candentia lunæ
Saxa Caristæos lapides æquantia/ regũ
Ornatura domos/decus allatura theatris:
Insignesq̃ deum templis factura columnas.
Vrbem in secessu genuam speculant̃ ab alto
Egregiam portu/populis ac mœnibus vrbem.
A/Zephyro vada Porciferæ/quæ ex alpibus altis
Neptunũ ingreditur resonans.Feritoris ab Euro
Alueus alterius fluxu torrentis adauctus
Qui fert vere niues/æstu in freta proxima nubes
Idcirco indigenæ vallem dixere bisamnem
Quod gremio accipiat binos ex montibus amnes.
Tunc aduersa graui prospectãs littora vultu
Democrates sic ora iterum facunda resoluit.
Hanc in littoribus Comites quam cernitis vrbem
Monte sub aereo positam non vbere glebæ
Credite non pecorum fœtu pinguem atq̃ opulentam.
Afret enim saxosus ager/neq̃ sentit aratrum.
Terra inculta feras pascit:sub vallibus altis
Syluicolæ degunt homines venabula docti
Acre genus/belloq̃ bonum/durata iuuentus
Fert longas sub diuo hyemes.fert vertice nudo

Lune

Marmor Lunense

Genua urbs et [illegible]

A estatis flagrantem æstum/pluuiasq; niuesq;:
B rachia settosi/settosi pectora/& omne
C orpus:eunt venatum omnes:per summa sequuntur
S axa feras/gelidasq; cubant in marmore nostres.
A nte casas sibi quisq; suas suspendit ab alta
A rbore relliquias predæ.truculenta luporum
O ra vides/capita Aprorum cum dentibus vncis:
V rsorum obscuros vultus/ramosaq; multis
C ornua Ceruorum mucronibus.atria tali
N obilitant cultu:montanæ hæc gloria genti.
S ed neq; littoreis desunt vineta Colonis
Q uæ nostris certare queant/quæ lesbia vina
G nosia quæ superent,fruticans in cotibus aspris
V inea palmitibus modicis breuibusq; lacertis
N ectareas fruges parit,ambrosiosq; racemos.
A t Capiti Lygurum Genuæ solertia tantas
F ecit opes,parcæq; sagax industria vitæ.
N am mare sollicitant remis:atq; æquora tranant
G randibus inuecti proris ac pupibus altis.
M ultaq; per libycos & circum littora ponti
V ndiq; non tenui tractant cōmertia lucro.
H uc veniunt libycæ merces/Europica gaza
H ic habet emporium.Tantæ quis conditor vrbis
A mbigitur,longum abscondit primordia tempus.
R ectius a Genuo positam sentire videntur
Q ui priscos legere dies.Fuit ille gigantum
P rogenies,satus antiquo de sanguine Noe:
C ui Iano cognomen erat:Nam repperit vsum
V itis.ab inuento traxit cognomina vino.
N anq; quod Hebrei Iain dixere,Latini.
A ppellare solent vinum:de nomine Iain
F ormauere Syri Iainum,viciata parumper

Vox ea ab Ausoniis est facta bisyllaba/sicque
Pro Iaino mansit Romana per oppida Ianus.
Hic fuit humani generis pater ille refuso
Aequore diluuium passus/qui fugit in altos
Armeniæ montes/& in ipsa cacumina Tauri.
Ipse homines defunctus aquis transmisit ad vrbes
Quas mare & immodico cœlum deleuerat imbre.
Mallotages Tuscos/alemanica regna Tuiscon/
Atque alii sedes alias tenuere per orbem
Tunc vacuum/leges Noe imperiumque sequuti.
At quia dum bellum terris inferret olympus
Ac maris illuuies/cunctis animantibus arcam
Præbuit hospitium/foribusque recepit apertis
Vna hominum pecudumque genus/cum bella gerebat
Roma foris/Iani valuas aperire solebat:
Sicque Dei poscebat opem/memorabile tantæ
Significans pietatis opus:sed tempora causam
Abscondere sacri ritus.ignota remansit
Gentibus Ausoniis prisci obseruantia facti.
Forma biceps ideo quoniam duo sæcula vidit.
Ante maris fluctus vnum/dum conderet arcam:
Post pelagi fluctus aliud:mare littora postquam
In sua se cohibens altam remeauit in aluum.
Ianua sacra Deo:fuerit quod Ianua sæcli
Alterius:dederitque nouæ primordia genti.
Saturno pater ipse fuit:descendit ab illo
Et Phaeton nostris factus vaga fabula grais.
Hic regnum penes Insubres Venetosque tenebat:
Et quædam Italiæ loca conflagrasse sub illo
Fama antiqua refert.Ideo finxere volantes
Nactum Solis equos terram incendisse poetæ.
Discedens(discessit enim/quia naue per amnem

E ridanum vectus nunq in sua regna rediuit/
I ndigenæ dixere hominem sub flumine mersum.
E t quia quicquid mest istis annalibus ortum
T raxit ab Armenijs/qui post veterem Cataclysmum
P rimi hominum sese vacuum effudere per orbem/
P auca super prima fruticantis origine mundi
A dijciens quos nam primos Europa Colonos
N acta sit/& quæ sint regnorum exordia pandam.
A rcadus Emathio Comes in nostratia primum
L ittora descendens pelopensia rura/solumq
O mne quod a grais colitur(genitura duobus
T am bona)natorum impleuit fruge atq nepotum.
T hracia regna Tyras Tyriam qui condidit vrbem
P annonas.Illyriam/Mœsos/& pontica circum
L ittora dispersas gentes babylonius Ister
P rotulit/& Mœse/Iapeti generosa propago.
H ic est ille Tyras rapido qui vortice raptus
I carus vt quondam necnon Tiberinus/ & Helle/
T raddidit æternum nomen fatalibus vndis
A c fluuio/qui Dacorum confinia Lambit.
P rimus in Italiam ventis auibusq secundis
V enit & ausonijs Comarus consedit in oris.
S armaticos primus campos habuisse Tuiscon
F ertur/& a Tanai longe vsq ad flumina Rheni
B elgarumq domos gelidas regnasse per oras.
T ransijt ad Celtas & gallica regna Samotes
S crutator naturæ ingens diuumq Samotes.
V nde volunt Dryidas ortos/& sacra Deorum.
H esperiam vero magnus Iubal armiger omnem
E st sortitus iens qtum vestigia tellus
F erre potest/ipso duce ad vltima littora Phœbo.
S aturnum veteres Nemrod dixere gigantem

Extructorem vrbis primæ. Babylona vocarunt
Armenij/Medi/Assyrij/Persæ/atq; Sabæi/
Quem Dia nos/Italiq; Iouem/Babylonia bellum.
Dixit/ab Assyrijs omnes venere Colonis.
Tum Genuus cum prole sua peregrinus ad istos
Naue locos veniens posuit sub montibus vrbem.
Et q̄q̄ cōmenti aliter grai atq; Latini
Omnia mutantes primæua vocabula rerum/
Hi veri tamen annales/quos Persia & omnes
Assyrij/Mediq; tenent ab origine prima.
Plurima versato iam sæcula neuerat orbe
Sol noctes vigil atq; dies ac cætera mundi
Sidera. Cum phrygios post diruta mœnia Troiæ
Huc annasse viros fama est/gentemq; Phrygosam
Hic fecisse/genus belli molimine & armis
Ac pietate/procul nostra vsq; ad littora notum.
Has igitur petiere oras ductore Bagæo.
Hic Troiæ auxilio missus cum Mennone duxit
Vxorem. at phrygijs postq̄ de regibus actum est
Quicquid nocturno potuit subducere ab igne
Transtulit in naues proprias rediturus ad oras:
Sed mutata Viri mens est a Coniuge Procri:
Quæ magis Ausonias/postq̄ discedere in orbem
Sors dabat externum/migrare optabat ad oras.
Cum soceris igitur tenerisq; infantibus illum huc
Coniugis egit amor: tanti est mortalibus ardor
Fœmineus: sobolis pietas ita pectora cogit.
Omne suum genus & patrios oriente penates
Linquit in extremo/profugusq; per æquora transit
Solis ad occasum/Sic Dij/sic sidera volunt.
Hic tandem excelso paruam sibi condidit vrbem
His in colle locis. & ab ipso Autore Bagæam

Corsica

Sardinia

Porto Hercole

Nizza

Monaco

Varo

Marsiglia

P osteritas dixit.claris genus inde phrygosis
Q ui se primates Lygurum fecere merendo.
D umq; ea Democrates recitans tenet ora virorum
P lurima prætereunt fama loca cognita: Cyrnum
C oralio insignem Cyrnum/sardoaq; saxa/·
I chnusæq; domos/ & sandaliotica rura:
Q uæ quondam incoluit magno satus Hercule sardus/
T espiadumq; genus: quod progenuere sorores
Q uinquaginta vno factæ de semine matres
L uce vna: Luce vna omnes sua pignora nixæ.
A lbicat ad dextram muris Albinga superbis:
H erculeusq; sinus: portum dixere monæci.
I am Nicæa patent procul arua sub alpibus vltra.
N ubila porrectis: quæ gallica regna domosq;
T heutonicas amplexæ abeunt in Thracia longe
L ittora visuræ Euxini vada frigida Ponti
I am sua regna vident Galatæ. Nicæa salutant
M œnia. mox fractum pelagus fluuialibus vndis
V t videre/rati Rhodanum/conuertite Clamant
(S ic amor est preceps) proras conuertite ab alto
O cyus ad terras/ & littora prendite nostra.
T um gnarus terræ atq; maris/quisnam furor inquit
R ector agit mentes? Non sunt Rhodanensia non sunt
H ostia: Sed Varri fauces. confinia iungit
I pse Itali/galliq; soli: durissima passus
S axa venit Pelagi ventos passurus in vndis.
V enerat in summum cœlorum altissimus orbem
S ol Cana littorei currens per brachia Cancri
C um phocense solum positamq; in littore prendunt
M assiliam: vela Antemnæ posuere cadentes.
O ptatisq; diu portu potiuntur & vrbe.
T um Galatæ in patrios certi remeare penates

Tectosagumq́; lares terrestri inquirere gressu
Cum grais suprema parant conuiuia ritu
Solenni celebrare. Alij mantilia longis
Expediunt mensis/pateras/aurumq́; repostum
Quod Diuum ex adytis varias rapuere per oras/
Ostentare parant. abacis argentea in altis
Vasa nitent: & tota patet preciosa supellex.
Fulcra leuant alij/cœsisq́; vmbracula texunt
Frondibus/important alacres spūmantia baccho
Cymbia. Læticiamq́; cient crateribus haustis,
Fumantes vocat hora epulas. pincerna cubandi
Tempus ait: iam stricto meunt conuiuia ferro.
Prosilit in medium penori prefectus Acestes
Nescio quid portans patinis regaliter altis.
Atq́; ait: ecce tuæ partem Dux maxime predæ
Quam sale condieram Campanæ in littore syluæ.
Sic memorans infert Apri femur/atq́; morantem
Ista sitim dixit reuocare absonia possunt.
His mihi nil opus est/cui fumo arrentia semper
Guttura: & hæc referens magnum cratera rubenti
Spūmantem bromio leuat/& se ingurgitat auro.
Laudauere hominem/meritumq́; ea premia mensæ
Dux quoq́; testatæ. rediens vestigia visus
Ferre incerta: pedes & crura labantia casum
Significare: ruit præceps in puluere figens
Lumina/& extenta tellurem verberat aluo:
Ac iacet exanimo similis. ciet icta repente
Nubem humus/absconditq́; volatilis vmbra iacentem.
Casu obliti epulas/dulci exultantia pascunt
Corda ioco: atq́; alacri resonant conuiuia plausu.
Accurrunt famuli, & tentantem surgere tollunt
Ad tormenta grauem somno/vinoq́; Calentem.

Conuiuium

Bene, [illegible]

ebrij [illegible]

Vt sedata fames, Galatæ Argolicicq; per ampla
Littora se exercent ludis. hi brachia lato
Disco onerant: illi nudæ dant membra palestræ.
Pars leuibus plantis cursuq; fatigat harenam:
Pars operam impartit iaculis/pars littore factis
Carceribus longo se tollit in aera saltu.
Pars natat in pectus/pars palpitat ore supino.
Sunt qui præcipites summi de vertice mali
In freta se mittant/cedit mare/& vnda reclamans
Spũmat: eunt imo quæsitum Nerea fundo.
Mox procul egressi ductis vada summa lacertis
Nando equitant/madidosq; abigunt in terga capillos:
Et sale membra lauant tepido. Iam pulsa tenebris
Læta dies/resident clausis maria omnia ventis.
Inducuntq; graues nocturna silentia somnos.
Lucifer exoriens tremulis radiabat in vndis
Totaq; iam pleno lucebat Cynthia vultu
Hesperio vicina freto: dare vela Lacones/
Ire parant Galatæ: faciunt lachrymabile gentes
Dissidium geminæ. felix concordia/longæ
Pax tranquilla viæ/similis fortuna virorum
Vnierant animos: & erant præcordia nexu
Iuncta pari/& morem iam consentanea in vnum.
Oscula dant igitur flentes: dant mutua dona.
Accipe dicebant nostrum testantia amorem
Qualiacunq; finit tempus/testantia casus
Dona pares/longamq; viæ testantia pacem
Aeternamq; fidem. monumenta exilia certe/
Verum quanta sinit presens fortuna/locusq;.
Hæc nostri agnoscant post funera nostra nepotes
Quæ loca cunq; dabunt illis sors numina & astra
Conspirentq; animis/& amore ferantur eodem.

Talia magnanimæ celebrant diuortia gentes.
Arua secant Galatæ: Grai æquora: Gallia nostris
Littoribus prætenta (fides si annalibus vlla est)
Dicta olim braccata fuit: noua nomina Narbo
Martius induxit genti/ quam longa Gebennæ
A/reliquis dirimunt iuga/ & alta cacumina gallis.
Vt patrios tandem Galatæ tetigere penates
Heu grauis ærumnam morbi tabemq; veneno
Pestiferam grassante virum per corpora passi.
Sanguifluas febris venas carnem ossa medullas
Ignibus inflãmans stygijs torquebat atroci
Supplicio miseros. Liparea incendia/ & Aetnæ
Ardorem leuius/ leuius phlegethonta tulissent.
Pectora pulmonem vix eluctata meatus
Aura per angustos tussi laniabat anhella:
Sternebatur humi ægrotans membra omnia & ipsam
Mordicus inuadens linguam/ crudelia clamans
Numina præ rabie atq; doloribus intestinis.
Relligio casu funebri excita per vrbem
Continuo: pauidæ matres altaria circum
Sese in vota ferunt: prece sollicitata frequenti
Numina respondent causam scelus esse malorum.
Placari nec posse Iouem/ nisi noxia turba
Sacrilegum/ raptas templis in gurgite vasto
Mergat opes/ baratroq; nefas abscondat opaco.
Non procul obscuris lymphas stagnare Lacustres
Aequoribus memores/ atq; inscrutabilis vndæ
Sacrum erebo Ditiq; lacum facto agmine Ciues
Quicquid erat prædæ externæ/ vasa aurea/ gemmas/
Signa/ ebur/ argentum/ tripodes/ opobalsama/ vestes
Expediunt/ & subter aquas simul omnia mittunt
Manibus/ & Diti/ sacrum solenne ferentes.

Has tantas Romanus opes (Nam fama per orbem
Vndiq; peruolitans omnes impleuerat oras)
Non secus ac Boreas quotiens emissus ab arcto
Turbine precipiti terras atq; æquora perflat/
Cepio cum patriæ ingenti discrimine iussit
Expiscari omnes: fundoq; retraxit ab imo
Indignata ferunt hac improbitate Deorum
Numina romanis diro incubuisse flagello.
Nam veluti Vates facti atq; oracula passim
Attestata/huius noxæ execrabilis ergo
Motus ab extremo terrarum cardine Cimber
Ceu turbo agrorum demoliturus honorem,
Protinus Italiæ in foribus tentoria fixit.
Continuo vt subiti peruasit fama tumultus
Trans alpes/trans Euganeos/trans Eridanumq;/
Tinniuere aures Italis/Ligur/Vmbria, Etrusci
Picenteſq; fremunt, & gens mauortia Samnis,
Ac Campanus ager titubant: volat vsq; Tarentum
Rumor: & audito questa est Trinacria bello.
Quod nisi tam vastis vndarum molibus ingens
Obiiceret vallum Arpinas, capitolia forsan
Seruasset, neq; tempestas nimbosa, nec Anser.
Interea Argolici caua vela ferentibus euris
Alta secant maria, atq; oculis ad littora versis
Prospiciunt magni claros bello Herculis agros.
Hæc etenim penetrans olim Tyrinthius arua
Incidit in geminos neptunia semina fratres
Ingenio immani solitos armenta, gregeſq;
Prædari, iugulare homines, ac viuere rapto.
Hos contra Alcides veniens consumpserat arma
Omnia, nec telum quod mittere posset in hostem
Conspiciens, dextra in pugnam tendebat inermi:

V is ea diuino dem ſſæ a ſanguine Proli.
I upiter extemplo Natum miſeratus ab aura
S axa pluit quibus armatus fera monſtra peremit.
H erculeæ in campis ſignum memorabile pugnæ
R eſtat adhuc.ſaxis late loca grandibus horrent.
S exta rubeſcentes radios aurora per vndas
S parſerat & vento mare vela vocabat eoo
C um procul a dextra/quædam contermina Cœlo
A longe iuga proſpiciunt/& in æquore terras
F luctibus ambitas verſus maurusia regna. Pirenei
E cce Pyrenæi clamat Nauarchus ab alta
P uppe apices.hic extremos hiſpania campos Hiſpania
I ncboat/& longe in fines fugit vſq; Britannos.
T erra armis/opibuſq; potens/terra inclyta toto
O rbe.duæ(frontem contra lyba vertitæ)terræ
E cce velut maculæ duplices/balearica regna Insula Balear[illegible]
A rgolici dicunt/populis habitantur iberis.
F mierat.Cum Democrates ſermonibus ora
S ic iterum ſoluit.Genus hoc Leonice vagatum eſt:
E t varios caſus ipſum quoq; & aſpera ſenſit
S idera.mortales eadem complectitur omnis
C onditio.aduerſis fiunt regna inclyta rebus.
G ens hiſpana igitur caſus longe ante Sicanos
E t prius Hippotades q̄ ſceptra teneret in vndis
A eolus æolijs,nondum Cyclopibus ætna
N ota erat,Antiphate nondum mala venerat ætas;
S editione graui rixiſq; agitata Colonos
F inibus eiecit patrijs,& in æquora miſit
I lli autem longis inuecti nauibus omne Jonium Aegeum.
I onium ægæumq; fretum ſulcare coacti
T rans phrygas & Thraces per mille pericula tandem
L ittora venerunt ad pontica:regnaq; Colchos

Inter & Armenios pulsis cepere Colonis.
Et fecere suo terris cognomen ab amne.
Subdidit Endymion Rhodius Cleobulica proles.
Herculeam qui se sobolem iactare solebat.
Sunt & qui memorent post diruta mœnia Troiæ
Laomedontiadem Teucrum genitoris ob iram
E patria pulsum venisse ad littora tandem
Hesperiæ/dictamq; suo de nomine Teucram
Hoc vrbem statuisse solo: gentisq; relicta
Parte suæ procul ad Cyprios annasse penates.
Ac posuisse nouam Salamina in finibus illis.
Continuo Eudoxus magni scrutator olympi
Qualis auus quondam/causas qui scripsit & annum.
Legimus hesperio positas in littore gades
Phœnicum genus esse/suis quod sedibus olim
Fugit/& extremo posuit sibi mœnia mundo.
Verum a finitimis cum vexarentur Iberis
Conduxisse ferunt missos ab origine eadem
Ac sibi congeneres vsq; a Carthagine pœnos:
Quorum ope rixosos agerent definibus hostes.
Hæc via prima fuit pœnis in iberica regna:
Quæ illecti meliore solo dum subdere tentant
Exciuere Italos romanaq; protinus arma
Iam semel/ac rursum/si veri nuncia fama est/
Nunc excire parant arsuræ incendia Byrsæ:

FINIS.

E r varios casus sic alternantibus ibant
P C olloquijs: cum mox aliū videre superbo
Vertice porrectū pene vsq; ad sidera mōtē:
Tū maria, et terras, scopulos, et littora doc-
R ector ait tantā hāc molemque nubila trāsit (ctus
I ndigenæ Iouis appellant/quia sacra Tonanti
T empla gerit/montem/quo relligiosa quotannis
D ona ferunt vrbes/& qui maris æquora verrunt.
R ex pius audito raptim Ioue surgit/& ora
V ersus ad aereas rupes Bone Iupiter inquit
A uspicijs cuius legimus freta/quærimus arua/
A c fatale solum/Scis quid promiseris ante
C haonio in saltu/tua Numina sancta precamur
H ic quoq; summe Deum profugam ne desere gentem.
T alia Dux. subito Celsi de vertice montis
N asci ignem videre omnes/siduſq; coruscum
C rescere in ingentem flāmam: cœloq; volare
I nstar auis/ferriq; procul per nubila: demum
S tare Valentine super arua virentia terræ.
O mnibus hoc signo supplex immissa repente
R elligio/se submittunt/ac Numen adorant.
I sta terapnæus mirans ostenta leuatis
E uridamas oculis nam somnia doctus & omnes
D iuinandi artes erat a Iuuenilibus annis/
T aliter horrendæ narrat miracula flammæ.
O Comites nobis bona Iupiter omina monstrat/
I upiter omnipotens qui æqualiter omnibus oris
R egnat/& est miseris Numen mortalibus æquum:
F lamma situ terras vbi surgant mœnia signat.
Q uod vero minor orta ignem se effudit in amplum/
A ugendam late gentem q splendida lucem
C reuit in immensam/nostra de stirpe Nepotes

S ignificat fore præclaros/in nomen ituros
P erpetuum. Dum sic fatur/res mira/ tetendit
I gnis ad Oceani fines duo bracbia contra
L ittora Cimbrorum: caudam mox tendere visus
Q ua via per gallos venit altæ ad mœnia Romæ
T rans iuga/& excelsam radijs transire Pyrenem:
V iderunt bucusq; iubar/ si forsitan iuit
L ongius/infirmo mortalia lumina visu
N on valuere sequi/tandemq; euanuit ardor.
T um rursum Eurydamas. o fortunate Laconum
D ux Leonice nepos magni Herculis aspice sacræ
Q uod tibi in Epiro dudum cecinere Columbæ/
I upiter bic rursum cœlesti enunciat igne
I bit ad extremas nostrum pars maxima terras/
I bit & ad gallos/italas migrabit ad oras.
T alibus Eurydamas in spem certam erigit omnes.
L ætior augurijs Diuum leonicus & omnes
Q uotquot erant in classe viri descendere in agros
H esperiæ/explorare locos/& discere gentem
C onstituunt. Duo Democrates seniorq; Lycopbron
A rgolicus missi vicina per oppida pacem
Q uærere & bospitium. Tum regem bispania nullũ
F orte babuit: gentes in libertate trabebant
T ranquillos sine marte dies/res gentibus illis
R ara/ quibus semper ferrum & certamina in vsu
L ecti oratores multa cum pube suorum
R e suscepta abeunt: circumpositasq; per vrbes
H æc mandata ferunt: sese genus esse Laconum
V i armorum patrijs depulsum sedibus / ista
A uspicijs Diuum venisse ad littora tandem.
P acificos sese non vi/non fraude penates
Q uærere/telluris tantum se poscere/ q̃tũ

V rbs velit/vrbs leges obseruatura/deosq̃
P ræterea esse sibi regem quo iustior alter
N on fuerit/postq̃ fratres Rhadamantus & ingens
I usticiæ cultor Minos iuere sub vmbras.
A ntiquo regem demissum a sanguine magni
H erculis in toto qui monstra peremerit orbe:
N ec sibi sed populis solitum regnare/Deorum
C ultorem/belli insignem/pacisq̃ magistrum:
V t pote qui spartæ genitus/qui sancta Lycurgi
I ura puer tulerit: cui sit placabileq̃ & æquum,
I ngenium/patribus socium/plæbiq̃ parentem.
T alia narrantes casu venere Saguntum.
C ontinuo Ciues postq̃ didicere Laconum
E sse genus/regemq̃ satum de semine Diui
H erculis/assurgunt omnes/& in oscula tendunt:
E t fletum elicuit pietas/mox talia fantur.
S i fortuna fuit vobis aduersa Lacones
G ens Augusta/solo dum vos eiecit auito
P rospera in aduentu tali(deponite curas)
E sse parat: vobis factum satis.omnia nanq̃
Q uæ tunc surripuit vobis bona/reddidit vrbis
H uius in ingressu.vobis hæc mœnia/vobis
A ccipite has animas: & nos a sedibus illis
V enimus Alcides nobis hanc condidit vrbem.
N ostri Ataui Comites eius/quos legerat ipse
S parte Argis/fidens tales excellere bello.
V iuimus auspicijs eius.Sub Numine tanto
C reuimus his agris.rerumq̃ opulentia nobis
M axima.per nostros fruges vberrima campos
V os etiam ditare potest.Communia iure
A rua/quibus cōmune genus: succedite vestris
M œ nibus audenter.vestris succedite rebus.

S unt & in his pleraeq; aliae regionibus vrbes
Q uas posuere olim grai:cum rumor ad illas
Venerit aduentasse nouam Lacedaemone gentem
O ccurrent laeti hospitibus dona ampla ferentes.
X antippi auspicijs vestri spartaria quondam
C ondita in his agris.At mox ab Amilcare Poeno
Q ui vobis infensus erat deleta recessit
I n nihilum:& noua Carthago surrexit eodem
Q uo stetit illa loco:sed mox deletus Amilcar
V indice Xantippo soluit pro crimine poenam.
H ic a gente Numae venisse Nummantia fertur:
V nde deum memorant sortes post plurima quendam
S aecula venturum/Romam qui vendicet vrbem.
E t premat imperio terras/ac indicet orbem.
S unt Abdera labor thracum:cernetis Iacchum
B acchi opus antiquum.vestras venisti is in oras.
S ic fati inuoluunt plaustris amplissima Regi
D ona cados Bromij grandes/cereremq; quadrigis
I mpositam/taurosq; decem/pernasq; Suillas
G rande onus/ac modo deductos a matribus agnos,
M issi etiam qui certa ferant mandata senatus.
D umq; ea tractantur,profert de classe Iuuentus
C um Duce & annosis patribus vestigia longa
T arda mora:& plantis vadunt titubantibus omnes:
V isaq; sub pedibus tellus nutare.submtrant
I ugera:pretentosq; marinis fluctibus agros.
N aturam Geniumq; loci,florentia rura
C ollibus ex altis riuos potare cadentes,
E t iuga prospectant baccho vernantia,oliuis
C onsita paulatim molli se attolere cliuo.
C uncta probant,mirantur/amant: sua regna videntur
S ortiri,& positas alio sub sidere Amyclas.

Montibus arcetur Boreas: exponitur Austro
Tota vligneis tellus vberrima glebis.
Etiam cum Xenijs aderant ex vrbe sagunto
Ordine legati longo pompaque frequenti,
Dux redit ad naues reptans, vestigia longo
Lenta mouet passu, meditans. Et vt agmina sensit
Continet extemplo gressus: ac munera & ipsos
Ore saguntinos alacri, & regaliter alto
Suscipit affatu laudans, paucisque subinfert.
Vestra Saguntini pietas nos omnium egenos
Errantes, toto orbe vagos ad littora vestra
Augurijs Diuum appulsos, tam comiter, atque
Magnifice accipiens casus ita frangit acerbos,
Vt videar spartam, non aduentasse saguntum:
Vt fatear nulli æque hominum debere Lacones.
Quod si promissa dederit consistere terra
Iupiter/ & nostri generis Tirinthius Autor/
Omnes officij memores in sæcula tanti
Longa erimus/ quantum nostros durare nepotes.
Fata sinent/ factoque magis persoluere grates
Quam sermone animus. Sic Dux. Tum protinus illi
Dimissi patriam vertunt vestigia ad vrbem.
Grata reportantes adsunt responsa Lycophron
Democratesque simul. populis miserantibus orbam,
Hospitio gentem tellus concorditer Vrbi
Est data condendæ: populum qui pascere possit
Est concessus ager. rebus feliciter actis
Illa dies merito patrijs est addita fastis.
Mœnia iam sacris solenni more peractis
Et Ioue placato sulcis metantur/ & vrbant.
Rex operi incumbens capit Eurydamante magistro
Auguria. & munita magis loca destinat Arci.

C uria/templa/viæ fixis ſignata per agrum
E t fora ſtipitibus/curuo loca facta Theatro
P orticibus ſcriptis: ſignant & in æquore portum.
O mnia quæ veterem norant docuiſſe Lycurgum
O bſeruare parant/ſacros ante omnia ritus/
A tq; deos immortales/componere mores
O cia ſegnitiemq; procul depellere/legi
V t ſuperis (etenim leges a Numine Diuum
P rouenuint) parere. nefas reſtringere duris
S upplicijs. partiri omnes æqualiter agros
L imitibus poſitis/& opes augere colendo
N on furto non inſidijs/non viuere rapto:
E t ſi viſus erat concædere furta Lycurgus.
N il ſomni cauſa Iuuenes ſubſternere. cultus
O mnibus æqualis. toto ſatis omnibus anno
V na chlamys. cœnare palam. pulmenta iuuentæ
I nterdicta: nefas aurum ſignare/nomiſma
C udere. Connubium fieri ſine dotibus vllis.
C aſtigare nouam ætatem: ſeniumq; docere
N on fulgentem auro colere: obſeruare parentes
I eiunare: ſitim ad gelidos reſtringere fontes:
F ronte pati brūmam nuda/pede frigora nudo:
E t ſub ſole dies ſudando abſcondere longos:
R uri inter ſulcos pubeſcere: magna natatu
F lumina/precipites aditus tranſmittere ſaltu:
F ulgentes capiti galeas/baſtilia dextre
I nſerere, & thoraca humeris: celeremq; ſagittam
M ittere/declinare ictus/hoſtemq; ferire
C autius: hiſpanæ certamina diſcere fundæ:
E t loro dare vim ſaxis: frenare ſuperbum
Q uadrupedem/venari apros/haſtilibus vrſos
F igere: veloci Dammam preuertere curſu:

Mortem ignominiæ preponere/vulnera tergo
Nulla pati/hostilem non formidare tumultum.
Non bellis inflare tubas/neq; cornua,tanq;
Præcipites factura animos/tibicine martem
Incipere,ac leni & modulato prelia sensu:
Et per bella sagis velare rubentibus armos:
Non legere Ephoros:patrijs de legibus vnum
Hoc est posthabitum:Quoniam lacedæmone rixas
Sæpius exciverat:bellumq; accenderat intra
Mœnia:& ingressum dederat ciuilibus armis.
Indigenæ sanctos mores generosaq; corda
Intuiti graios adeunt,& fœdera iungunt.
Mutuaq; allatis ineunt cõmertia rebus.
Euadunt gens vna breui:connubia tractant:
Vna omnes celebrant ludos:conuiuia ponunt
Aedificantq; simul,gaudetq; exurgere muros
Tectaq; non minus hispanus q; doricus hospes.
Igne coquunt lapides:voluunt ad mœnia saxa,
Importantq; trabes:fodiunt sola,marmora quadrant;
Vt membris formica animal breue,viribus amplum
Prævalidumq; animis subter caua tecta vehendæ
Dant operam annonæ,durisq; laboribus omne
Dum varias fruges terit area,dum fauet æstas
Tempus in hyberno pergunt consumere victu.
Sic noua concordes sudant ad mœnia turbæ.
Talibus auspicijs vrbs est fundata:breuiq;
Creuit,& a populis cœpit Leonica vocari.
Mox vbi crescenti data sunt primordia regno
Rex memori voluens animo quæ templa Tonanti
Vouerat in sacro saltu,trans æquora classem
In Libyam properare iubet,Latomosq; repertum
Marmora per Numidum rupes,& per iuga Mauri.

E x Atlante vebunt Citros/regalia quondam
L igna/Cypreſſorum præſe ferme ora ferentes.
P alma venit/montana abies deſcendit in æquor
E t Tiliæ nemora/& ſyluas populantur acernas:
M ateriam templo clariſq; penatibus omnem
A ccumulant:magnaſq; rates ad littora vectant.
S culptores quos fama probat/quos gloria maior
P rædicat/ex libia/ex gallis/ex vrbe ſagunto
R ex vocat ac preclaro operi prefecit Amyntam
O ebalium/qui templa Ephesi/qui Mauſolæum
Q ui Pharon & turres monſtrantem Cyzicon altas
V iderat:ac ſtructuræ oīs perceperat artem.
H ic ergo inuigilans operi procera columnas
F ulcra parat/quaſdam æquali cute dedala tornat
C ælatura/cauat quaſdam:ducitq; canales
A pede productos ad ſumma cacumina recto
L imite/diffundunt ederæ veſtigia circum
I ma Corymbiferas ſpargentia brachia frondes.
S ubiectæq; baſes latum elabuntur in orbem.
S unt quibus inſculptæ vites pendentibus vuis
M ille ferant volucres/prono hæc petit ore racemos:
E lleuat illa caput protento ad pabula collo.
A ltera ſe roſtro ſcalpens ſoli obijcit alam:
N ec Picus/nec pica deeſt/non Pſitacus ore
G arrulus incuruo/non crure Ciconia longo.
H ic auis eſt quæ ſi totos inſpexeris artus
I cterus eſt/croceo ſolum fraudatur amictu.
S culptor enim rerum formas de marmore ducit
S ed nequit innatum rebus prebere colorem.
H ic ſedet & modulos ſecum meditatur Achantis.
Cui comes eſt prognæ necnon celeberrima dulci
V oce ſoror:guttur plumis ſurgentibus inflat

O sq; aperit. dicas studio gestire canendi.
Innumeræq; aliæ volucres/quæ stagna frequentant:
Quæ per rura volant: Sed cur ego tempora perdo?
Singula connumerans? doctus facit emula veris
Euentu felici opifex/per marmora ludit
Omnia quæ fertur Phradmon finxisse Myronq;
Mentor/& Alcamenes/aliiq; illustria quorum
Nomina non audet veniens abscondere tempus.
Sub pedibus faciunt Abacos/Pantheres/Hyene/
Indica bos/Elephas prono sola pectore calcans:
Lynces/Apri/Taurusq; iacens in pectus & aluum/
Et prostratus humi Primos Leo porrigit vngues
Osq; leuans oneri latos accomomdat armos.
Spe laudis faber accensus molimine magno
Iam leuat & solido grandes iugat ære colūnas
Ac super immani (fallant sublimia visum
Culmina) cōuexa incuruat testudine cœlum/
Sideribus cœlum insculptis/& imagine multa
Picturatum. Illic Aries & cætera mundi
Astra vagi/quæ sol vertenti circuit anno.
Præsertimq; Iouis genus inter sidera missum.
Bacchus & Alcides/& amatæ pignora Lædæ.
Totaq; progenies Cœlum sortita Tonantis
Circūfusa thronum. solio stat iupiter alto
Fulmen habens dextra/maiestatēq; tremēdam
Terrigenum populis totiq; ostentat olympo.
Illic astra poli contraria. Circulus illic
Lacteus/& quicquid Memphis/Babilonia quicquid
Nocte serenato potuit deprehendere Cœlo.
Sacra quoq; in templi Cilio exteriore locauit
Vestibulum supra/procul apparentia/rerum
Signa futurarum/quæ in Relligione minari

M ultiplices casus memorant cœlestia docti.
F inxit enim cum Saturno, cum sidere Martis
C um Titane Iouem, cum Lucifero Cytbereo/
C um puero Maiæ, noctis cum principe Luna,
Q uæ modo plena meat, mō cornibus ambulat haustis
E t super aerei statuit pinnacula templi
P ana Deum Naturæ olim per acbæa vocatum
R egna figurantem difformibus omnia formis:
S ignaq; subuafro taxantem mystica nutu.
E t saxum prope Pana expers sculptoris & artis
C ollocat ad dextram: nostro cui terminus ore
N omen inest: magnum venturi temporis omen.
S acra, sacerdotes, aras de more Laconum
I nstituit: bobusq; dicat noua templa litatis.
V t tellure seges pingui sata cespite multo
L uxuriat votis bene responsura Coloni
S emen Agesilei paucis ita fronduit annis.
E t iam Spartanis non sunt satis omnibus vna
M œnia propterea Regis duo pignora missis
S ortibus (antiquo mos bic inoleuit ab æuo)
T ransmigrare, nouasq; alio subsole coacta
V estigare domos. Sic missa Colonia duplex.
V na per Herculeas Euro aspirante columnas
Q ua leuat in cœlum Caput binc tartessia calpe,
I nde Abilæ vertex, libycis vbi terminus oris.
D ux primæ bellator atrox Eluacus, ad annos
I am veniens fortes, & pro lanugine barbam
N igrantem incipiens mento proferre. Secundæ
N omen babens a gente Lacon: & si minor æuo,
N on tamen ingenio, nec strenuitate, nec armis.
Q ui conuertit iter versus Cantabrica regna:
H os de quinq; duos iussit discedere natos

V t mandasse deos superos & fata videbat/
I am senio pater incuruus/Iam segnior annis.
C um geminos igitur fratres iam sciret ituros
H unc pelago hunc terris/sic est affatus vtrūq;
I nnitens solio aurato: Mea dulcia fratres
P ignora/non ego vos genui terrestribus agris
S ed Dijs atq; Ioui. fruges vt arata Colono
D ebet terra suo/Sic nos quasi viua Deorum
P rædia nos ipsos debemus & omnia Diuis.
V os igitur Nati superis deuota propago
E ste deum memores. ipsi dominantur olympo/
I psi Erebo: nobis etiam cum gignimur/adsunt.
Q uicquid inest homini certum est opus esse Deorum.
S aturni lachrymæ: Iouis est genitiua facultas.
M ars animum. Phœbus visum facit. Illa libido
Q uæ trahit incohitum, Veneris. facundia linguæ
M ercurij. Somnus Lunæ. Et quæcūq; putantur
S orte dari/diuorum opus est. Dat Iupiter aurum
R egna/magistratus. Sed quid per singula Curro?
O mnia dispensant. Igitur super omnia Diuum
C onciliandus amor. Nitendum insontibus actis.
P lacat enim superos (melior nulla hostia) virtus.
A st odere virum sine relligione cruentum
E latum/delatorem/vafrum/atq; rapacem
L iuidum/& Asphalti redolentem infame bitumen.
D iui etiam pelagus/ventos/elementa gubernant
O mnia/nec sine dijs locus est. hic Iupiter æque
A c Pylij Orchomeni/Thebis/Lacedæmone/ & Argis.
P roptcrea seruare hominem tutela Deorum
S iue colat terras/liquidum seu nauiget æquor/
S ola potis/nec per noctem gradientibus astris
F idite nec sorti. solis sed fidite Diuis.

V os tamen est nescire nefas/quæ seminis Author
T raddiderit nostri nobis Tirinthius olim.
S cilicet in primis a posteritate colendum
E sse sua superum quendam/qui terminus ore
D icitur ausonio. Deus hic in sæcula fertur
V ltima venturus/renouaturusq; Deorum
O rgia/& insolitum iubar eliciturus olympo.
N eu taceam quæ nos sancti docuere parentes/
P ars homini duplex. Vna ex tellure caducam
C orporis in molem veniens/diffusa per artus
M ortales. hæc ingenium sortita ferarum
N il ambit nisi terrenum/turpe/atq; nefandum.
H inc scelus/hinc scelerum mater famosa voluptas:
C ui neq; de Diuis/neq; de virtutibus vlla
M entio: more suum semper cœno humida sordet.
A ltera cœlestis sublimi in vertice sedem/
E t sacram sortita domum. subiecta gubernat
C orpora/terrestremq; animam/quasi rector in alta
P uppe ratem/quasi sessor equum: Cum venit olympo
I upiter hanc docuit quo sint cœlestia cultu
N umina digna/quibus celebranda altaria sacris
M ortales quæ iura pati/quas pendere pœnas
S acrilegos opus est/quæ ducere debeat insons
P ræmia: & hæc diuis similis contraria lentos
A d studia inflectit sensus/vt inutile quoddam
V ulgus agens/primum violenter: at aspera postq̄
P aulatim abrasa est feritas/mandata sequuntur
S ponte sua. tantum valet ars: & iniusta colendo
C onsuetudo animis hominum/natura ministrat
P rincipia. ac media ac fines oriuntur ab arte.
H anc moneo Nati(sic vestra monebitis olim
C um Deus & grauior patres vos fecerit ætas

P ignora vos etiam) Venerari addiſcite patrem
A tq; ſalutares monitus audite Deorum.
N anq; deos habet autbores: Dijs omnia ab ipſis
T raxit: & vtuntur magni bac interprete Diui.
R egia progenies eſtis de ſanguine Diuum
P rouenicns: quem Dij cupiant regem eſſe docebo.
I nter aues præſunt Aquilæ: inter bruta Leones
Q uod membris valeant/animiſq; ferocibus auſint.
I nter mortales autem Prudentia regnat
E t pietas, & quæ partit rite omnia Virtus
C uiq; ſuum tribuens/& quæ ſcit dura ferendo
V incere/& boſtilem bello infrenare tumultum.
N ec ſatis bæ/niſi quæ ventrem/Veneremq; ſubacto
T emperat affectu/ſimul & quæ temperat iram/
Q uæ contemnit opes/& quæ inter verbera dextram
C ontrabit bumanos miſerans Clementia caſus/
A ſſideat: Diuiſq; bominem cœleſtibus æquet,
A dde fidem, quæ dicta facit, quæ fœdera ſeruat
A dde ilares vultus, animiq; affabilis ora
R em populis gratam/& momenti in principe magni.
R ex eſt/iudicium cuius cōmuniter omnes
F erre velint/q̄ ſit cunctis mortalibus æquum.
F ucus apum non Rex/qui non ante omnia fertur
I n cōmune bonum. Cordi quibus eſt ſua tantum
V tilitas/inuiſi Erebo cœloq; Tyranni.
R ex opibus/Rex vitæ bominum, Rex parcit bonori.
I pſe in fata feror curis confectus & annis.
V os quibus eſt ætas melior, curate nepotes
E t ſeruate genus. ¶ Grandi eſt ſine crimine nomen
P ræſidio inter mortales innoxia, nulli
T am crudum os, quod non faciat placabile fama:
M ens bominum meritis emitur. benefacta ferarum

E mollire valent animos: sic ducite vitam
N e cum fata volent/pudeat ferre ora. Deorum.
Q uando erimus simul ante Iouem: Nā vos quoq; nati
S tare opus est olim ante Iouem/morū improba si vos
A rguet impietas/ego vos genuisse negabo/
S ed fore suppositos/alioq; ex semine partus/
N on de stirpe Deum/magno nec ab Hercule ductos
C ausabor/generi virtus innata Laconum est.
I te bonis igitur quos vos responsa Tonantis
I re iubent Nati ite auibus/fortuna/Deusq;
F auerit inceptis: & qua consistere terra
D ij dederint/Dij nāq; dabūt/nec Iupiter ipse
V sq; aberit/quo sint etiam communia nobis
G audia de rerum euentu mihi nuncius adsit.
A nxius interea digitis labentia mecum
T empora dinumerans noctesq; diesq; manebo.
T alia cum natis Senior mandata dedisset
N omine quemq; vocans proprio procedite Nati
D ixit: & extendens vlnas complectitur ore
C ernuus incano: lacbrymisq; dat vltima obortis
O scula. discedunt Iuuenes: sua quēq; sequuta
A gmina: per campos iter bis. Illi æquora sulcant
R ex pius & teneris semper Leonicus ab annis
O bseruare deos solitus/iam grandior æuo
E t positus longæ supremo in margine vitæ
C um nocturna quies aliquando aggressa iacentem
I sset in auroram/visus sublimia templa
C ernere (quæ vasto æquarent curuamine cœlū
I ngressusq; fores magnū spectabat inane
V ndiq; parietibus multo fulgentibus auro
C æruleaq; super clausum testudine/ & alto
C ulmine/quod varijs lustrent splendoribus astra.

Pendentemq; virum vacua miratur in aura
Cui niue candidior mento/cui vertice pendet
Concolor argento latos coma fusa per armos/
Cui toga gemmarum radijs scintillet ad imos
Fusa pedes.os quale iubar Titanis ab vnda
Oceani cum mane leuat vultum igne rubentem.
Os procul apparens vnum/quia lumina grandi
Luce repercutiens visum impedit:vt prope fixis
Cernere fas oculis/triplex se ostendit imago
Indiuisa:volant tenues per inania formae:
Et Capita ac genua ante senis vestigia curuant
Audet:& accaedens animis considerat altis
Singula.spirituum videt agmina magna volatu
Aereo ferri ante senem/fieriq; theatrum
Grande sinu immenso:cui mille sedilia circum
Aurea/& in medio spacium vitrei maris instar,
Talia miranti species occurrere visa
Stareq;/& aspectu sic regem affata benigno.
Rex spartane tuis forsan regionibus vnq;
Tale aliquid vidisti oculis mortalibus?Ille
Nec vidi/nec posse inquit toto orbe videri
Crediderint.sed fare precor.Num Iupiter hic est
Quem video tanta cum maiestate leuatum
Nec solio inniti/sed inani incumbere vento?
Hic Deus hic rerum est opifex/haec intima magno
Mens operi/respondit.Vti mortalia membra
Viuificant animae/sic & Deus omnia quae sunt
Sustinet ac seruat.tolle hunc/quaecunq; Videntur
Sustuleris.sicut cum mens e corpore fugit
Corpus it in cineres.hic est quem Pana vocari
Forsitan audisti graias aliquando per vrbes.
Terminus hic idem:signo quem Roma triformi

F ingit & .ω.magnum quondam dicetur & Alpha.
M ira tibi efabor: tuus est cum manibus orci
I upiter: & vestri quot habent altaria Diui
T um visus meminisse horum quae dixerat olim
P rouidus Eurydamas Latiae prope littora Romae
H eu grauis ex alto ducens suspiria corde
R ex ait: impietas nobis mortalibus ergo
I ngruit/& turpis tam longi temporis error.
Q uo nam igitur pacto scelus hoc inolescere tantum
F ert Deus? esse rati diuos simulachra litamus
S acra illis libanda Deo. si fallimur ipsi
V os superi illuso cur non succurritis orbi?
S piritus/hanc vobis causam mortalibus inquit
S cire nefas: vt enim tellus habitacula vobis
I mpartitur/ita satis est cognoscere terras.
V erum tempus erit/quo cum Ioue tota Deorum
P rogenies aras/& templa/& nomina perdet.
H anc deus etatem Coelo dimittere dudum
C ogitat: hos ordiri annos festinat olympus.
H uc ideo extoto diuos pater euocat orbe:
C onciliumque hominum pro libertate frequentant.
V eni ego pro Hesperiis: teque & tua pignora noui.
N os omnis regimus terras/& iussa Tonantis
E xequimur: diuis etiam quam plurima vestris
A ssentimur/vti nobis deus annuit. Ille
I lle vides? magno sedes cui proxima Patri?
Rex solyme/sub quo legem Philadelphus hebream
T ranstulit/indicium nequaquam exile futuri
Temporis: atque noui signum memorabile saecli.
N am deus ingeniis hominum innotescere sensim
I ncipit: & sinit in gentes sua dogmata ferri.
Q ui sequitur/Syrie princeps. Memphiticus ae tr

Alter Arabs, Quintus qui persica regna gubernat:
Sextus habet Medos. Tiriæ Carthaginis arua
Septimus Aeoliam/Cares/Asiamq́ minorem
Proximus: Achæos & achaica littora monus:
Roma subest decimo/numeri sub limite primo
Roma sedet. Viden vt vigor est in principe roma
Viuidus. Ast alijs tristi confecta veterno
Ora cadant? Itali surgent: regnoq́ sub illo
Dij veteres ibunt pessum: noua sæcula surgent:
Iupiter imperium perdet: neq́ iupiter ipse
Sed vulgata hominum mentiti nomina manes
Proximus hesperiam gentem regit/atq́ britannos.
Aethiopes. alius Pontum armentosq́ Colonos
Vltimus. Expectant & qui germanica regna
Et qui sarmaticas procul vsq́ ad littora gentes
Temperat: atq́ alios quibus insulæ & æquora subsunt
Ordo alius regnis imponitur. omnia in vnum
Sunt redigenda. cadent Reges orientis & Austri.
Se deus ad Tyberim transfert. Romæq́ triumphos
Destinat/instituit rerum caput esse latinos.
Tuq́ faueto Italis. faueat genus omne tuorum.
Emersura breui flagrantia bella per orbem.
Concurrent italis Libici/& delebitur ingens
Sidoniæ Didonis opus. delebitur omne
Semen Alexandri: nec erit nisi Roma per orbem.
Ipsa quoq́ in senium vergens patietur ab hoste
Multiplici varias clades/sed maxima surget
A tellure Lues Arabum. Cum vana superbum
Relligio caput attollens dominabitur Aphris
Atq́ Asiæ populis/quot sunt Euphratis ab amne
Vsq́ ad phasiaci glacialia littora ponti.
Ista quoq́ hesperiæ clades populabitur oras

S ed tamen Asturiam seruare licebit/& omnem
C antabriam/pelagi quam verberat vnda Britāni/
P rogeniemq; tuam/quæ tempestatibus illis
H aud minimam prestabit opem: Nam magna nepotes
B ella gerent vestri pro relligione Tonantis,
E t pro relliquijs regum patriæq;: nec vlli
I n genus illud atrox ibunt melioribus armis.
S ors tamen illorum multis erit inuida, magnum
A blatura decus terris: Nam sæcula surgent
B ruta, oblita bonas artis, & nescia laudem
R eddere virtuti, & famam celebrare virorum
N am bene de patria de relligione merendo
N omina nulla ferent. generans obliuia tempus
I nijciet claris illorum laudibus vmbram.
N ec tamen idcirco minus ad preclara laborum
G esta ferant: studeantue minus sublimibus ausis:
N am licet in terris & apud mortalia regna
L angueat interdum: tamen hic sua premia virtus
S emper habet nulli fato nulli obuia sorti.
V ltima sæcla dabunt vestro de sanguine quēdam,
Q ui velit ex longa maiorum nomina nocte
A sserere, æternamq; atauis inducere lucem.
F elix, si poterit votorum euadere compos.
T alia sopito cernebat somnia sensu,
C um subito euigilans quasi quædam oracula Diuum
V isa recensebat secū: nec tempore ab illo
A d simulachra Deum voluit libare: Nepotes
C uncta docens. Senio tandem concessit & annis.
E t iam transierat fauces Eluacus apertas
A equoris Herculei, qua se via solis in altum
C um cadit Oceanum, sublimi inclinat ab axe.
T unc Athamas patria Argiuus, regumq; ducumq;

G esta tenens animo memori/sic protinus orsus/
D ux Eluace nepos magni Herculis ab Ioue Diuum
P rincipe demissi nomen tenet Herculis istud
A equor adhuc/q in has fauces victricia signa
T ranstulerit quondam subigens duro omnia marte.
A t sunt qui nostro cognomen ab Hercule ductum
E sse negent: aliumq velint hoc nomine dictum
A/Pharaoniacis venisse per æquora terris
L ittora ad hæc: similiq errorem a nomine natum.
V tq fidem faciant/templum esse in gadibus aiunt
H erculis in quo sint simulachra ægyptia/Osiris
I sis/& Arpocrates/ac cætera Numina gentis
E ius: vt interpres Diuum latrator/& Apis.
O Athamas Eluacus ait Tirinthia proles
P ossidet hoc dudum decus: hæc in sanguine nostro
G loria consenuit: sine re celeberrima fama hæc
N ec potuit nasci/nec tanta in sæcula duci.
Q uod si forte huius fuit vnq nominis heros
A lter ad has vectus terras/cui templa dicarit
A ngulus hic/alijs certe nondum agnitus oris
E xulat ex toto tanq procul orbe fugatus.
A t nostrum sonat omne hominum genus: Ipse gigantes
I pse domat Lapithas/atq agmina Centaurorum.
I psi tura cremant aræ Libycas per harenas/
A tq per Europam/per littora Gangis/& Indi.
N ilus & Egyptus placeant sibi. Græcia certe
C larior ingenijs/opibus/facundia/& armis.
Q uod si quem decus hoc nostrum qui polluat vsq
R epperero/dextra hac faciam me intelligat ortum
D ucere ab Alcidæ/non sordido ab Hercule quodam.
T alia Dux. Cuncti Comites Athamasq fatentur
H erculis Argiui missam vltra sidera famam.

Et quæcunq; alio memorentur ab Hercule facta
Esse leues nugas: quas vaniloquentia turbæ
Niliacæ nostræ confinxerit æmula laudi.
Dumq; ea sermonum multa vice fantur: Ab Austro
Aura recens leni veniens ad garbasa flatu
Proram agit in Chaurum. ducto pede nauita flectit
Cornua, & Antemnas: alioq; arat æquora sulco,
Albe doctus iter. tria promontoria longe
Prospiciunt dextra, Cuneum sic nomine dicunt
Hesperij, sacrum, & magnum, qua surgit Olyspon.
Qua Tagus immensi disiungit littora ponti:
Et qua Nereidum viridis chorus æquore lato
Regnat & includit grauis arua feracia plumbi.
Mox vt conuersis procul ora britannica proris
Est conspecta, nigris subtexi nubibus æther
Incipit, & flare obscuro grauis Eurus ab ortu.
Nant magno grege Delphines: dorsoq; repando
Aequor arant simo captantes aera rictu.
Crudescit sensim Nereus, & proijcit iram
Cum fremitu in maria: & cœlum nigrescit in vndis.
Heu quidnam Nauarchus ait, parat Aeolus ore
Luctifico? Subita quid tempestate minantur
Dij maris & Cœli? Nunquam ne iter ire quietum
Sors sinet? & sic semper erit cito mobile cœlum?
Sancta precor Tethys, Nymphæ oceanitides omnes
Tuq; pater cui dant veteres primordia rerum
Oceane, ab profugos terra pelagoq; Lacones
Abseruate, marisq; minas auertite, & auræ.
Sic ait: atq; animi compos totam excitat artem.
Sæuit hyems magis atq; magis, neq; prehendere terras
Fas aliquas rapiente salo, qua littora pontum
Nulla tenent, sed abit saliens sine fine sub ima

Fundamenta orbis/rursumq; recurrit ad ortum.
Sæpius annixi deponere vela: rudentes
Aura onerat: pugnatq; manus & fortia contra
Brachia: pendentesq; agitat tunicasq; comasq;/
Obtunditq; aures: & verba retorquet in ora.
Pontus & aura sonant altum: nec Nauta magistrum
Audit: & in vultus saliens mare lumina vexat.
Fluctibus icta gemunt latera insultantibus: instat
Pontus: & assurgens puppim leuat, atq; dehiscens
Præcipitat. ferri dicas in tartara proram.
Transilit vnda rates, & dissipat æquora ventus
In pluuiam/quæ aspersa cadit per transtra/forosq;.
Solliciti satagunt omnes: nihil omnia agendo
Proficiunt: vix stant pedibus, vix cruribus hærent.
Iam nimbi grauis æstus adest. tonat vndiq; mundus
Terrifico mugitu: ardens secat aera fulgur
Igniferum: stridentq; illisi fulmine fluctus.
Attoniti incipiunt vitæ diffidere: & ægra
Mente hærent/Nimbus, venti, mare/fulmina mortem
Subijciunt oculis: lucemq; exterminat vmbra
Nubis/& effundens omnem cœli impetus iram.
Nec satis hæc, nebulis erumpere saxea grando
Incipit. & magnos imber duratus in orbes
Verberat exanimos. madidas ad tempora vestes
Corripiunt miseri: Clauo proreta relicto
Pellitur in preceps/& agit frons icta cruorem.
In ventos nimbumq; putes ruere astra/polumq;:
Neptunumq; deos superos se attollere contra.
Tunc instare videns extrema pericula Ductor
Elleuat os/piceumq; tuens Eluacus olympum.
Iupiter altitonans semper mortalibus æquum
Numen ait/tua quæ nescit clementia finem

E ruat ex tanto Cœliq́ꝫ mariſq́ꝫ periclo
H as animas: neq́ꝫ nos iratum abſorbeat æquor.
N os neq́ꝫ Neptuno nati certare/nec ipſis
D ijs ſuperis. ſi fata vocant mittamur in enſes:
P ugnemuſq́ꝫ viris/vbi fas & robore & armis
N iti aliquid. ſub marte viros occũbere pulchrum.
S anguine non lymphis madidum decet ire ſub vmbras
B ellatorem hominem/rigidoq́ꝫ occũbere ferro
N on pelago nihil audentem/lentum/atq́ꝫ iacentem.
O duo Amyclæi Lædæ & Iouis inclyta fratres
P ignora/dij patrij indigetes/ſanctiq́ꝫ Penates
E t tu Bacche pater qui fers Minoida ab alto
A d ſuperos. Tuq́ꝫ o domitor telluris & vndæ
V nde genus noſtrum Alcide: date fluctibus iſtis
D efungi, atq́ꝫ aliquo ſortiri in littore portum.
S ic ait. Extemplo Antennis inſiſtere viſæ
(C aſtores appellant) flammæ felicia Nautis
O mina iactatis pelago: & rareſcere Cœlum
A tq́ꝫ ſerenari/pontus miteſcere/venti
C oncidere/& Zephyrus fieri contrarius Euro.
L æti omnes imbrem excutiunt: frontemq́ꝫ cruentam
T um demum aduertunt Rectoris & ora tuentur
S aucia: ſtant circum/tepidoq́ꝫ medentur oliuo
Q uod: bonus Eurytion medicis infecerat herbis
P æonia Eurytion Lydus nulli arte ſecundus.
A ffuit & Bitias/magico qui vulnera cantu
P ellere doctus erat maneſq́ꝫ excire ſepulchris.
G eſtit ouans pubes/diſcrimine functa Lyæo
A c Cerere & dulci ſolantur pectora riſu:
V elaq́ꝫ ſoluentes conuulſa atq́ꝫ humida nimbis
S edulo in antennas Nautæ noua lintea tendunt:
A tq́ꝫ leuant tractim nauale celeuſma canentes.

Incuruata sinu mox vela Fauonius amplo
Porrigit/& celeres adiungit nauibus alas.
Iamq; Calidonios saltus finesq; Britannos
Transgressis/aperit pineta virentia magno
Insula in oceano gallos & celtica contra
Littora/fatidicis olim sacrata puellis
Quæ nautis ventura canant.huc Eurymedontis
Consilio appulsi demittunt vela/parantes
Prandia,& ignotæ mensas in margine terræ.
Murmur vt auditum/visæq; ad littora puppes
Insolitæ/vultusq; noui numerosaq; turba/
Virginei Cœtus custos Phœbiq; sacerdos
Affuit extemplo Dryidum comitante caterua:
Et quo annare velint tranquillo interrogat ore.
Altius intuitus senis os venerabile Cani
Eurymedon/genus hispanum Sumus inquit/ad oras
Labimur incertas profugi/nihil insidiarum
Moliturі vsq;.fatalia quærimus arua
Sortibus admoniti nobis hæc littora circum
Deberi patriam/& condendis mœnibus agrum.
Tum senior barbam mulcens in pectora lapsam
Hesperij genus armipotens,Dij vestra secundent
Cœpta inquit:delubra colunt ea Phœbades alta.
Quæ procul apparent:illis se infundit Apollo:
Et ventura docet.scitari oracula fas est.
Vos ideo ad nostras aliquis Deus appulit oras.
Hæc ait/vt templum maiestatemq; Deorum
Gens verita abstineat furto/violentia/& armis.
Tum Eurymedon paucis altam comitantibus ædem
Mox adit/& Numen Phœbi inclinatus adorat.
Nec mora Nympharum Antistes quæ prescia casus
Illabente Deo linguamq; in verba mouente

Phœbas adest, adytisq; hominem compellat Achæum
Sic memorans. Lacedæmoniæ non gentis Iberæ
Eurymedon soboles, tecum est Eluacus ab alto
Hercule descendens, Ioue quæritis auspice terras.
Chaonio in saltu vobis responsa dedere
Fatidicæ volucres: celsa vidistis ab arce
Ignem, & multifidis presaga incendia flammis.
Ibitis ad Cimbros: sed non ea debita vobis
Regna: reuertentes amnis vada lata sicabri
Inuadetis. apud Belgas loca debita vobis:
Dixit, & in tecti rediit penetralia Virgo.
Tum Senior mirari homines oracula cernens
Veraq; prodentem vultu Eurymedonta loquutam,
Subiecit. Viden Eurymedon q̄ certa puellæ
Dent responsa? priusq̄ quid quæsiueris, vltro
Fata genus, causamq; viæ. manifestus in ista
Voce deus, nec adhuc desint qui credere nolint
Esse deos: dicantq; regi mortalia casu.
Tum Eurymedon, Venerande senex nil sortibus istis
Certius, audiui Lycias: ad delphica veni
Limina. Consului Delon, nil certius istis
Sortibus: ipsa vias, ipsa est semel omnia fata.
O decus, o cœli lux immortalis Apollo.
Dexter ades nobis, & nostra incœpta secunda.
Sed tu sancte Senex mecum dignabere fari
Pluribus. Auditum nobis & fama per orbem
Missa diu, dryidas quosdam regionibus istis
Degere, qui Diuos, qui sint cœlestia docti
Omnia. de Dryidis si quæ tibi cognita, fare.
Ipse inter graios quorum prudentia magnum
Nomen habet, genitus Dryidas audisse recordor
Viuere apud gallos, & scire arcana Deorum.

Eurymedon Senior dixit, cognoscere postquam
Tantus amor Dryidæ quid sint, absoluere paucis
Rem aggrediar. Dryidæ quoddam mortale Deorum
Sunt genus in terris cœlestia numina agentes,
Semoti a turbis hominum, nemora alta colentes
Vnde & nomen habent, æterna silentia seruant:
Et meditabundi reptant: incuria victus
Summa viris. poma esuries absumit, & herbas.
Abstemi semper, fontes & flumina potant.
Delicias & opes, venerem & conuiuia damnant
Mirifice, vt laqueos animi, & fomenta malorum
Maxima. Iusticiæ memores, mortalia parui
Omnia pendentes, in relligione senescunt.
In pietate obeunt: humiles minimumque molesti:
Inculti, impexi cum dijs cōmertia habentes.
Noticiæ rerum incumbunt, & rusticitatem
Ingenio exturbant vigili: Quid numina, quid sint
Sidera/quid Cœlum, qua lege feratur olympus
Quidue elementa sciunt: quantum aere rarior ignis
Quam leuior tellure liquor: Quis fluctibus ordo,
Quæ natura soli, Quantusue sit ambitus orbis
Terrarum: quanta ad manes via, quantus ad astra
Cursus/aquis quæ forma. fretum si tartara subter
Ambulet, & si sit tellus habitata sub orco,
Vnde niues, & qua veniant ab origine venti
Nubila, fulgetræ, pluuiæ, quæ, fulmina causæ
Sic acuant, nihil ignorant, prudentia rerum
Summa gerendarum, & venturi prescia sæcli.
Hos populi, regesque adeunt, ceu numina quædam
Consilium dubijs prestare scientia rebus.
His ego me addicens vixi ab iuuenilibus annis
Inter eos: postquam senui, templa ista guberno

Virginibus sacrata nouem/quibus altus Apollo
Præsidet: vt totidem musis.huc munera mittunt
Qui præsunt opibus Reges: in fluctibus istis
Claudimur/vt quodam orbe alio consortia vulgi
Nulla admittentes nostros hic viuimus annos
Post obitus loca cum diuis meliora habituri:
Nanq; animas/secum quæ nulla piacula vectant
Morte obita/cum Dijs superis regnare putamus.
Sic Senior: tandem ad naues sociosq; reuersus
Eurymedon regem & Comites affatur/& inter
Prandia Phœbeæ recitat responsa Sibyllæ.
Littore soluentes igitur dant garbasa ventis.
Et scopulos vitans fugit in maria alta magister
Oebalus: ipse etenim cœli scrutator & vndæ
Maximus/atq; vias doctus quot in æquore toto.
Littoraq; & portus omnes descripserat ipse
In talibus/& quæ loca sunt imperuia nautis
Principium sumens ab Ioppe & flumine Nilo
Ad Tanaim/a Tanai ad Gades/a gadibus vsq;
Ad Cimbros: rursum a Cimbris ad Gorgonas vsq;/
Hesperiosq; hortos magno sub Atlante iacentes
Perueniens: nondum nostris erat agnita Tethys
Aethiopum/non Indorum/nec Hyperboreorum/
Vt modo/Gallaici postq; maria omnia reges
Scrutati inuenere nouum/si credere fas est
Rumori/& Nautis famam facientibus/ orbem/
Qua Libys aura inter Zephyros aperitur & Austrū.
Orcades egressis recto contendere cursu
Mens erat ad Cimbros. Verum vestigia puppes
Nunc libe/nunc Zephyro/nunc Euro/nunc Aquilone
Perturbante viam/varias traxere per vndas.
Monna procul visa est nigro subsidere tergo

A equoris in campis: pertransiuere Siambinæ
V idere Axantim/gyroq; per æquora tracto
S candia se ostendit. Venere ad littora vectis.
E x Nerigo lati in Bergon/gelidamq; sounnon/
F rigida sulcarunt Cronij confinia ponti.
H æ sunt sub geminæ radijs algentibus Vrsæ
I nsulæ in oceano, quas clausa sub æquore tellus
P orrigit ad Cœli aspectum sensura per illas
S olis & astrorum vires/almūq; teporem.
M eta fuit Thulæ: nihil hanc habet amplius vltra
T errarum oceanus: Sed possidet omnia Tethys/
C oncretumq; gelu. glacies/impervia ventis
N on sinit in tumidos Neptunum exurgere fluctus.
D onec ab Arcturo fugiens substernitur astris
M itibus æstiuum Phœbi reuocatus ad ortum.

F I N I S.

LIBER QVARTVS.

V lius ardebat: subiecta trionibus ora
F rigidior tū hybernos poscebat amictus.
I D ū ipsas pelago terras, dūq; inia lustrant
Aequora/mobilibus facti ludibria ventis
P lurima mirati/sed nil magis æquore in ol
Q uam totos durare diem sine nocte per æstus.
S ex menses habet vna dies (mirabile dictu)
S ex menses nox vna: cadunt semel atq; resurgunt
L uciferi toto currus Hyperionis anno.
H as quoq; mortales quosdam videre per oras
D eformes: pote quis corpus totum auribus amplis
T ectum erat/vt quodam longæ velamine pallæ.

V isa etiam memorant crudi miracula monstri
P er maris huius aquas/quo tota exterrita cœpit
C ontinuo vires animumq; ammittere classis.
P iscis enim pelago emergens se corpore tanto
E xtulit/vt cauda subiens freta surgeret alto
V ertice in antemnas/malis procerior ipsis.
P hysetrem Grai appellant/& spargeret ore
N imbifero in naues tantum salis atq; procellæ
Q uantum nulla potest nubes/cum faucibus amplis
S ubuertit maria & terras garamanticus Auster.
V isa quoq; extemplo turris se rorida in auras
T ollere: & elatum caput vsq; ad sidera ferre.
C ontremuere omnes/versiq; in vota/Deorum
A equoris & cœli precibus dum numina pulsant
B ellua subducto discessit in æquora collo.
E rgo maris postq̄ longis ambagibus acti
A duenere locos/vbi fracto cortice flauas
S ylua parit gemmas. Glessum dixere Coloni.
D orica gens electra vocant. hinc lenibus auris
C imbrorum in patriam glacialia regna/geluq;
A spera perpetuo/gentiq; inimica Laconum
I tur. & exhaustæ tandem dant littora classi.
C imbrorum genus acre/ferox/immane/remotum
A reliquis longe mortalibus/vltima mundi
L ittora sub stellis habitans Erymanthidos Visæ.
I ncubuit quondam Italiæ/magno agmine Romam
D epopulaturum: sumptis sed protinus armis
I mpiger hostilem Marius compescuit iram.
P isce/feris/gregibus viuunt. pars maxima victus
L anicium. spoliis omnium varioq; ferarum
T ergore vix hyemem cohibent/Boreæq; resistunt.
I t Pelopis terræ similis peninsula longos

O ceani in fluctus/tellus abscondita nigris
N ubibus: incompos lucis/subiecta tenebris
A ssiduis/quando æmonium sol languidus arcum
C ircuit/& reduci torquet vestigia curru.
C imber vt appulsam videt ad sua littora classem
I nfremuit/quasi multisono cum sylua latratu
I ntonat/irritatus aper/qui lumina toruo
I gne rubet/spũmamq; ruens in vulnera mandit.
H ispida per rupes tinnitu impulsa citato
T ympana cerbereis frangunt latratibus auras.
E t mugire procul ferali rustica bombo
C ornua sunt audita. Iugis decurrit ab altis
P læbs armata/velut riui per saxa cadentes
C um grauis æstiuos aer descendit in imbres.
I lle Lycaonio defendit pectora tergo/
H ic caput obnubit corio bouis/altaq; tollit
C ornua. sunt quibus est Vituli cute cincta marini
T ibia: Sunt tecti viuacibus ilia ceruis:
F ert Macblis/fert arma Bison/fert pluribus Alce/
V rus: & Albentes Vrsi: Nam frigidus aer
P arturit albentes istis in saltibus Vrsos.
E st qui fronte gerat vulpes/& subrigat aures.
S unt quibus ampbibium pecus est pro casside Fiber.
P iscosoq; vorax babitans in gurgite Lucra.
H is settosus Apri vertex cum dentibus albis
C assis erat misso super ora minatia rictu.
A st alijs Grypbes late bipatentibus alis.
E t iugulo sese in rostrum tollente recuruum.
N am Gryps est animal duplex: aquilamq; figurat
P ars prior: in libycum transit postrema leonem.
P roptera a tergo pellis demissa trabebat.
P ræuia verrentem domini vestigia caudam:

B racbiaq; in nodum pectus complexa coibant.
V iuere venatu soliti dant viscera mensis/
E xuuias in bella ferunt/& frigora contra.
T urmatim bastati cobeunt/& lata repente
B arbaricum frendens vulgus rude littora complet.
A rma Lacon Dux/arma vocat.Spartana Iuuentus
V ultibus insuetis,& agresti territa forma
P rincipio/in se mox rediens bruta agmina risit.
L æti omnes venisse aliquem post ocia tanti
T emporis vsum armis tandem de more volucrum
E xultant/cum post byemem noua panditur æstas.
I ste subit thoracem bumeris/ac porrigit vlnas
I n manicas/& se tunicis loricat abenis.
E xpediunt alij fundas:alij latus armant
E nsibus:incuruant arcus/cinctiq; pharetris
D ant capiti galeas/& longa bastilia vibrant.
M ox vallum factura suis pro puppibus altis
S tat scutata phalanx/ac primos excipit ictus.
P ost clypeos veniunt longis mucronibus bastæ/
A gmine in extremo fundæ statuuntur/& arcus.
P ugna fit/bos virtus/illos agit impetus ardens.
D e tellure volant bastæ:de classe sagittæ
S axaq;.Spartani capiunt volitantia in auris
S picula Cimbrorum:tanta est industria genti/
T anta est dexteritas/correptaq; tela remittunt
I n dominos.Cimberq; suis configitur armis.
B arbarus vt vires pugna se effundere inani
C onspicit in furias agitur/frenditq;/fremitq;
D entibus:accingunt summas conscendere puppes.
N ec mora/nec pensi quicq̃/toto impete tendunt:
I llatisq; ruunt scalis/& in alta feroci
R ostra animo se proripiunt:neq; vulnera curat

Irritata odio rabies. Spartana Iuuentus
Ingruit/& contis turbam atq; securibus vrget
Ictibus assiduis pulsans/& vulnere fœdans
Tempora/terga/humeros/setosaq; pectora & ora.
Hic aliquid saltem vires industria & arma
Profuerint nobis: hic saltem agnoscitur hostis
Rex Eludacus ait: iam non contra æquora bellum est.
Hic est dulce mori/cum vinci & vincere fas est.
Dixit. & elata Cimbri petit ora bipenni
Euertitq; gradus retrorsum: in terga ruentes
Per freta semineces magnis cumulantur aceruis.
Nec minus instantem telis pro littore turbam
Sollicitant. cotes tortis iaculantur habenis.
Mille fugant tractis calamos vno impete neruis:
Mille rotant silices: torquent hastilia mille:
Telorũq; graui fodiunt caua tergora nimbo.
Vt furor intepuit Cimbris/& lassá parumper
Membra videt cessare Lacon/nam barbara norat
Corpora post primos solita elanguescere nixus:
Emicat & toto aggreditur lentum agmine vulgus.
Consternati animis Cimbri dant terga: Lacones
Terga premunt iaculis. Pauci quibus ira pepercit
Martia/per syluas fusi euasere silentes.
Dux erat Alciden referens & imagine patrum
Grandanimis/vix dum prima lanugine maior
Sed virtute annos superans/dijs omnia magnis
Persimilis/vegetos sensus/faciemq; animumq;.
Ipse igitur quot erant captiui ex hostibus/vltro
Liberat accumulans donis ac laudibus amplis
Magnifice de gente loquens. doctusq; locorum
Ingenium atq; vias eius regionis & vrbes
Eurymedonta virum insignem/qui Nestora totum

A equiperet/mittens populos in fœdera traxit:
A tq́ꝫ locum pactus descendit ab æquore in agros:
N ec dum multa dies ierat/cum nata repente
I ndigenis bella aduersus contermina regna/
B ella cruenta/animis vtrinq́ꝫ in fata paratis
C oncilium de more vocant: iam facta Laconum
I nclita per populos Virtus & gloria passim
I am vulgata: ducem tanti certaminis ergo
G entis Agellariæ Dominum legere/ Iuuentam
N il veriti/sed mirantes sublimia corda
A tq́ꝫ sagacem animum/moderariq́ꝫ arma scientem.
A t neq́ꝫ lectores spes aut fortuna fefellit:
D ux et enim (sic fama volans perterruit hostem)
Q uam primum in campos positis certo ordine castris
E xijt aduersas acies diffidere torpor
C ompulit & trepidare animis labentibus hostes.
N on aliter q̃ cum visa Iouis alite languet
P lœbs auium/volucresq́ꝫ fugæ dare cogitat alas.
A dde ꝙ Alcides cupiens sine cæde nepotem
N e quē forte abiens comitum desideret olim/
R eddere victorem/satyros nymphasq́ꝫ locorum
A c genios omnis iussit prisca ora gigantum
I llaq́ꝫ Titanum fœda atq́ꝫ immania membra
S umere/& ante aciem informes ostendere vultus
H ostibus/ac centum manibus pretendere pbagos
A ut piceas/solidasue suis cum frondibus ornos.
E xtemplo audiuere Deum/ miracula docti
F ingere/& humanos consueti eludere sensus.
P alladios init hic habitus: descendit ad imos
P ala pedes/teretēq́ꝫ manu complectitur hastam:
P ectora gorgoneis extant armata colubris.
E t tellure iacens scutum vestigia tangunt.

Hic Libycum gerit Atlantem. Iubit ille Mimantem
Ionium/quem vix iaculantem saxa Gradiuus
Reppullit. hic Zanclum: siculis quem mœnia terris
Extruxisse ferunt alto vicina peloro.
Iste manu tantam porgebat in aera falcem
Quanta foret satis Atlanti in duo frusta secando.
Iapetus Coeusq; humeros attollit in altum.
Et caput in nubes mittens procerus Ophion.
Apparet grauis Enceladus/ferus Alcyoneusq;.
Porphyrionq; trahens plantis maculosa draconum
Tergora: & ora ferens cœlo settosa Damastor:
Et truculentus Athos/a quo data noīa monti
Thricio: ꝗ eas rupes inuoluit olympo
Cum violare Deos attentauere gigantes.
Cinnus adest/prodit Celadum/Siculusq; Pelorus.
Et cui Pallene fecit cognomina: & Almops
Qui coluit macetum campos: mouet arma Typheus:
Tortaq; in anguinos ducit vestigia gressus.
Et quem Plutonis cōiunx Proserpina lœto
Vix potuit dare beshicos/Antæus/ & Ascus
Et quem Neptunus saxo allisit Polybutes.
Saxo inq̄/quod adhuc medijs apparet in vndis:
Titanum & genus omne deos phlegræa per arua
Annixum patrio quondam detrudere Cælo.
Lestrigo & Cyclops fratres: Polyphemus & ingens
Antiphates nati/syluis quoq; dura ferentes
Ora/feras toruis solita absterrere figuris.
Ista cohors stetit ante alias fulgentibus armis
Splēdidā/cum trabibus pene ipsa adeuntibus astra.
Hanc vbi barbaries aciem mirata/ reliquit
Corda calor: pleriq; animas fudere tuendo
Dij quoq; contractis horrorem frōtibus augent

Terrificum: toruoq; intentant lumine mortem.
Tali ope dilectis superi mortalibus adsint:
Et taciti inter se rident commenta dolumq;.
Sic turbati hostes subito (mora nulla) tumultu
Proiectis dilabi armis/ac castra resolui
Non secus incipiunt/q̄ cum libycas per harenas
Venantem pauidi Lepores videre leenam.
His meritis populorum animos Eluacus adeptum
Se recolens/cum sedem illis regionibus aptam
Conspiceret nusq̄/steriles q; aduerteret agros/
Atq; hominum genus infrenum/discedere certus
Poscit opem/qua possit iter conuertere ad oras
Longinquas a sole minus/ pelagoq; reuerti.
Ipse etiam memorans habitas ab Apolline sortes
Eurymedon populos sic voluere fata monebat:
Sic mandare deos: & hyems vicina minari
Cœperat vrentem brūmæ intolerabilis æstum.
Et glacie horrentem ponti irremeabilis vndam.
Barbara gens omni posita feritate dolorem
(Mortales benefacta ligant) concepit acerbum
Conatiq; animos blandis inflectere verbis
Orauere diu. Quin et pulcherrima quædam
Principis illius gentis sata semine Virgo
Compulsura Iouem Cygni vestire figuram
Est promissa Duci coniunx. spes reddere mentem
Cœperat hæc dubiam/ teneros q; illudere sensus.
Nam iuuenili animo vis nulla cupidine maior
Sed iuueni in somnis vultum turbatus Apollo
Astitit/agnouit Cytharam/Laurūq; virentem
Ad Crines/apicēq; arcus/summamq; pharetram.
Et grauæ supplicium minitans discedere iussit
Protinus. Ille animū magnis conatibus ægre

Traxit ab his curis: sic est violenta libido:
Insidiosus amor primis ita pestifer annis.
Virus ægens tabem occultam precordia torquens
Vsq; ad singultus abigens somnũq; dapesq;
Alte erat immersum/toruo iam squallidus ore
Palluerat. totos macies affecerat artus.
Verum fata deos sancti documenta Parentis
Mente putans memori curam impugnabat inanẽ
Ac veluti quotiens se missum in retia Ceruus
Perspicit/eluctans certat se absoluere vinclis/
Et nodosa premit toto retinacula nixu/
Sic Iuuenis voto ipse suo contrarius obstat
Insano ardori. genio crudelis & asper
Vsq; suo demum elisum sepeliuit amorem.
Vt videre Ducem nulla prece posse teneri
Exuuias omnes predamq; ex hoste petitam
Largiti hospitibus Cimbri studuere benignam
In lacedæmonios magnis ostendere mentem
Muneribus: dignasq; viris persoluere grates
Classe instaurata spolijs opulentus opimis
Rex abit/& velis dat Nauta patentibus Euros.
Sæpe tamen secum fugiens defleuit amatam
Fleuit &/ipsa diu Iuuenem sine sanguine Virgo
Pallida: nec potuit nisi sero extinguere curam
Læti opibus/mactiq; animis in aperta feruntur
Aequora. Quinta dies Rheni monstrauit ab alto
Hostia: visæ etiam magno grege nare volucres
Aera per vacuum: pelagoq; intrare relicto
Tellurem/ac prætenta vadis rhenensibus arua.
Auspicium Nicander ait (Conuertite proras)
Dant superi faustum. fœlix dat Iupiter omen
O Comites/podijs in læuam adducite tractis

Garbasa/nanq́ viam volucres docuere marinæ.
Acta igitur gelidi spaciosa per æquora Rheni
Classis iter sistit/qua se Cameratia rura
Obijciunt. illic fluuium descendere ab oris
Audiuere italis/nasciq́ in montibus bisdem
Danubij fontes/Rhodaniq́ fluentis in æquor
Massiliense/suos visi inuenisse penates.
Continuo gauissi omnes sermone vocari
Argolico flumen. tellus hæc debita nobis
Vociferant. patriæ sic blanda vocabula linguæ
Depulsis lare natali/& peragrantibus orbem.
Adde q̄ appositos ripæ audiuere Sicambros/
Et sibi per sortes amnem meminere Sicambrum
Promitti. Quid Nicander/quid quærimus inquit
Eurymedon tellurem aliam? Quod Numina vbiq́
Promisere datum: fatalem agnoscite terram.
His igitur melius cœlum/melioraq́ nacti
Corda hominum campis finem fecere vagandi.
Cōmiserans vero profugos tum Iupiter vrbes
Finitimas tacito illapsu vatumq́ per ora
Concilians grais/simul & Ioue natus Apollo
Ac generis pater Alcides fecere benignos
Hospitibus Belgas/& coniunxere pelasgis.
Rura colunt: noua tecta locant: vrbemq́ superbam
Aedificant: Eluaca Ducis de nomine dicta
Mœnia: vulgatum hoc & longa in sæcula nomen
Mansit apud Belgas/nam gens bis belgica in agris.
Sed rude Belgarum genus illa in tempora nullis
Artibus excultum bellis erat vtile tantum.
Erudiere homines grai: docuere Deorum
Orgia: telluris cultum/serere ordea/vitem
Pangere: nauigijs fluuios trannare/fretumq́:

O bſeruare graues annos: pubemq́ colendo
F ingere: & vtilibus ſtudijs formare Iuuentam:
D iſcere cœleſtes curſus/auiumq́ volatum.
E xtaq́: Dijs illis fuit hæc induſtria/gentes
V t male perſuaſas/ſimulataq́ numina doctas
E xilijs agerent longe/quo falſa per orbem
S acra/malos ritus/documentaq́ noxia ferrent.
H ic igitur longos manſit fortuna Laconum
F irma dies/donec Cæſar per gallica regna
I ulius irrumpens/Belgas iuga ferre coegit.
I pſe bonas artes/graiæq́ idiomata linguæ
A tteneris doctus claram Lacedæmona/& Argos
N ouerat/& genus Eudamidum/fortemq́ Cleomnem:
M agnanimoſq́ Agidas totamq́ ex ordine gentem.
P roptereа veneratus auos in ſtirpe nepotum
Regem/vrbem/Ciues eluacenſeſq́ Colonos
R elliquias magni Alcidæ ſeruauit ab omni
E xcidio: quin & Latio donauit & vrbe
C æretis ad tabulas referens eluacida gentem.
T anta poteſt fama antiquæ probitatis/Auorum
N obilitas tanti: Virtus heroica tanti/
V t valeat feris placare nepotibus hoſtes.
P ars tamen illorum migrans ad iberica regna
E t grauios quos Tydeis Aetolia ab agris
M iſit ad occiduo pontum ſub ſole rubentem
A uſpicibus diuis aliam melioribus vrbem
C onſtituit terris/Eluacæ nomine primæ
A ppellatam olim. Caucam dixere minores.
A ltera quæ terris breuiore Colonia greſſu
F uncta ſuis fatis/per iberica littora venit
A d loca quæ Bethys fuſo late vndiq́ inundat
A mne lacum faciens: & delectata virentis

V bere agri voluit vestigia sistere ad vndam.
S ed bonus augurio Poltys bizantius 'auram
S uspiciens vidit volucres ex gurgite magno
A gmine sublatas nare ad vicina cadenti
A rua magis phœbo: & monuit iam fixa refigi
E sse opus/inq; alios ferri tentoria campos.
T ransmisere amnē latum: volucresq; secundum
I nuasere viam. Decimum reuocarat ad indos
V ix aurora diem/cum mane rapacibus vndis
S ese obiecit Anas. multis consistere rursum
M ens fuit his campis. Verum consultus Apollo
Cui sacra pro fluuij ripis erat ardua moles
M agnanimo fertur sic respondisse Laconi/
E meritæ locus hic. hic claram Vetones Vrbem
C onstituent. Transite vadum. fatalia regna
P roxima iam/ vestris quæ sunt cōtermina grais.
S orte igitur profugos tali dignatus Apollo.
F lumine transmisso spartana Colonia tandem
I n loca peruenit/quæ cum tenuisset Olysses
F ecit olysponicas arces/monumenta laborum
D ux erat ore Lacon nitido/longe inclytus armis
T um quoq;. Martis amor puero inspiratus ab astris
A rsit & imberbi placuit bellona iuuētæ
N ec morum integritas cuiq̄/nec copia linguæ
N ec superum cultus/nec munificentia maior.
I pse igitur sortes diuorum/& fata sequutus
V idit vt agrorum ingenium/vinūq; vberis arui
A c Cereris fruges/bromijq; in summa vagantes
V lmorum tabulata comas siluamq; mineruæ
B accatam radijs/& oliuiferum nemus omnes
S urgere per campos/collesq; vmbrare supinos
H ic locus est vrbis: dabit hæc ait oppida tellus

Mirabatur aquis humecta salubribus arua:
Vtque serenati facies blandissima coeli
Afflaret Zephyris omnem clementibus oram.
Non morbosa palus illic/non nubibus ægræ
Mortiferis auræ/sed aperti solibus agri
Semper & expulsa ridens calligine cœlum.
Mirabatur equos/Asturconesque voluto
Ire gradu celeres. & quos antiqua ferebat
Fama satos Zephyro/plantis pernicibus euros
Vincere/& ocypeten volucri superare volatu.
Quales nunc Franciscus alit gonzaga/ferentes
Præmia/& ex omni cursus certamine palmam
Ex quibus inuectus/potuit qui a principe vendi
Argenti totidem pondo/quot reddere posset
Ad lancem libratus equus: sed vendere longe
Turpe putans dedit Anglorum pro munere regi
Nec fuit hic multis opus oratoribus. vltro
Nomen vt auditum Lacedæmonis/ Eudamidumque/
Euigilauit amor/pietas antiqua reuixit/
Leniuitque animos. ita conciliata Colonis
Hospitibus clementer agros concessit olyspo.
Nec concessit agros tantum/sed contulit ingens
Pluribus auxilium donis/ferro/arbore/plumbo/
Marmore/Cæmentis /operis fabrilibus /auro.
Fundamenta locant/vrbisque exordia surgunt
Tam facili euentu. Qui condidit omnia/fecit
Fata Deus/fatisque viam. noua mœnia clarum
Gentis & Authoris tenuere. Lacobryca nomen.
Huius amor traxit profugos a flumine Rheno:
Quando Eluacææ sub Cæsare mœnia Caucæ
Linquere persuasi patrios fugere penates:
Sunt & in hesperiæ campis/quos alluit vnda

Betbyca(testantur veteres quibus omnia mundi
Cura fuit loca rimandi tabulisq; notandi
Lustratum terrarum orbem)monumenta laconum
Plura: sed haec raptim satis est memorasse volentem
Currere ad aetatis grauia infortunia nostrae:
Iamq; nouos inter libyam gentemq; latinam
Ceperat ambitio liuorq; excire tumultus.
Inde Numantini strepitus/longiq; labores:
Hinc fragor Herculeae flammae excidiumq; sagunti.
Quippe duo ingentes populi duo grandia regna
Vt quondam Phriges & grai dum viribus aequis
De imperio certare parant/hispania campum
Praebuit ad pugnam longum visura duellum.
Sic gentis diuisi animi/dum punica malunt
Hi/romana illi/mos vt mortalibus/arma.
Stirpis Agellariae/dum res hispana sub ista
Mole labat/fortuna fuit pro tempore acerbo
Firma satis. Nam signa magis romana sequuta est/
Strenuus hispanis postq̃ Viriatus ab armis
Destitit: illi etenim quoad est fortuna fauorem
Impartita/magis visum est haerere/volenti
Asserere hesperias leges patriamq; tueri.
Gerionae populos illo Sertorius aeuo
Dum regnare cupit/demensq; asiatica quaerit
Auxilia/& nimium infidis se credit amicis
Egit in errorem: Quos Roma coegerat vnum
In consensum animos/alijs a Ciuibus ipse
Dissidium faciens plura in diuortia traxit.
Ergo per errorem tunc illius arma lacones
Dum pergunt augere/senem domuere Metellum
Saepius: & Romae recitata Laconica virtus
Fecit vt in magnum tanti molimina belli

Prouida transtulerint sacri consulta Senatus.
Et quamquam toto iam formidabilis orbe
Ille foret/totiens victor/totiensque triumphis
Vectus ad alta Iouis sacro capitolia curru.
Saepe tamen visa est illi victoria longe
Difficilis:timuit fabri de more secantem
Frangere tam duro bellorum in robore serram.
Interea crescens romana potentia totum
Perdomuit terrarum orbem.ventura Tonantis
Proxima iam terris proles noua saecula fecit:
Atque suae statuens genti caput esse latinum
Imperium/Romae Europam Libyemque Asiamque
Subiecit.Regina super regna omnia Roma
Sola dabat leges/atque omnia sola tenebat.
Vtque solet stellarum ignes abscondere Titan
Exoriens/solusque suo splendore per auras
Apparere/fugans hyades/& caetera mundi
Sidera/sic gentes alias monumentaque laudum
Extera deleuit dominae excellentia Romae.
Istud Agellarios fatum cōmune redegit
Ad minus illustris vitae genus:omnia nanque
Martia Roma suis Ducibus romana gerebat
Bella viris pollens/reliqui nihil indiga mundi.
Tum longos in pace dies egere ferendo
Aegre annos segnes/& desidiosa perosi
Tempora.Non aliter quam si dum fulmina portat
Ignibus arrentes laedat Iouis armiger alas/
Et cogatur humi plūmam expectare/quietis
Impatiens lentae vix fert fastidia vitae.
Vtque sub ardenti latitantia sidera Phoebo
Lucida sunt/nostro quamuis incognita visu/
Sic generosa virum Virtus sub rege potenti

E t si lenta cubat/nec sese illustrat agendo/
S tat tmen/vt sonipes præsepia ad alta capistro
V inctus/& expectãs accenso classica corde.
S trenuus ad strepitus omnes leuat ora/solumq;
V ngue cauat/micat aure/hinnit/tremit igneus artus.
R egnauere tamen positis ciuiliter armis/
S acra/Lycurgæas leges/moremq; sequuti/
Q uem tenuit primis antiqua Laconia ab annis.
V t noua surrexit pietas/& sæcula terris
A ltera luxerunt/sanctum duxere Iacobum
I n sua tecta/suis voluere accũbere mensis:
M iratiq; virum tanto verba enthea corde
S pargere per populos/& nil mortale sonantem
A bijcere Iouem/saturnigenumq; Deorum
S acra & templa:pio caput immersere lauacro.
C ognitus hic genti post plurima sæcula tandem
T erminus ille Deum princeps/qui tartara vicit:
Q uiq; triumphato remeauit ad æthera limbo.
A t veluti natura potens flagrante Iuuenta
E xuperat morbos/vitæq; adiuta recentis
R obore/langorum potis est excludere causas/
S ed cum iam senio labat/ac laxata fatiscit
O mnibus obruitur iam decoctura procellis/
S ic Iuuenis Romæ imperium florentibus annis
C reuit/& hostiles toto orbe cohercuit iras.
T unc gallos,tunc Hannibalem,Numidamq; Iugurtha
T um domuit Persas,& pontica regna, Scythasq;:
S ub iuga tunc Rhenus:tunc sub iuga barbarus Ister
M issus:& irrumpens extremo a littore Cimber.
T um romana ferox audiuit classica Dacus,
S armataq;,& nomen Sartæ tremuere latinum.
T unc infame malum ciuilia sustulit arma

S eruilesq; minas/quasi quædam tormina duro
I ntestina ægræ matris torquentia morsu.
T um potuit parthos/& Araxem/altumq; Niphatem
I nfrenare. Gothos æuo luxata caduco
N on valuit. genus hoc atrox ab origine misit
S candia in extremo latitans peninsula ponto.
H inc velut in libycos Austro spirante locustæ
I nfunduntur agros longe/lateq; per orbem
E ffusi deuastarunt europica regna.
T ransiuere alpes/Rhodani vada/& arua Garūnæ.
I sta per Italiæ campos diffusa cucurrit
P estis in hispanos/vbi terra est vltima/fines.
H erculeæ infelix casus imitata Sagunti
D um vult Cauca fidem romanaq; iura tueri
P assa est excidium radicibus eruta ab imis.
I ncolumes aliæ mansere Laconibus vrbes.
R elliquiæ gentis quas post incendia Caucæ
E ruit ex grauibus Diuum custodia bellis
M utauere locos/& tradduxere penates
A d senecæ campos: de tempestatibus illis
H eroum domus illa ferax tibi bethyca grandes
C orduba de Mauris venit latura triumphos.
S cilicet hæc domus est/quæ post tot sæcula nostro
T empore Consaluum genuit/qui tantus in armis
Q uantus in æthereis splendor Titanius astris.
L atius hunc alibi memorabimus: ante per annos
C ursus erit veteres/& per præconia patrum.
H æc ea tempestas tam dira/hæc tempora tantis
P erturbata malis/cum gens ignota repente
E bulliuit agens totum phlegethonta per orbem.
I nsula sarmaticis recubans in fluctibus Hunnos
O ona produxit quæ & sit messibus orba

C ogit vt ad victum legat oua palustria vulgus
B arbaricum foetas spolians per stagna volucres.
S unt quoq; qui a Scythicis venisse penatibus Hunnos
C ommemorant/vbi trans Tanaim borealibus auris
E xpositi nullis vernant prouentibus agri.
A edidit immanes quondam Franconibus ora
P roxima tunc sitiens atq; infoecunda Sueuos .
B arbarus esuriem patiens exire coactus
S edibus e patrijs/alias migrauit ad vrbes.
E t conuertit iter/frugum qua copia maior
P erniciem fatumq; ferens acherontica turba.
V andalus extremis Scythiae de finibus vltra
Q uos habitant Gryphes/pecus attingentibus aurum
I nfestum indigenis/fugiens glacialia regna
E t Gothus esuriens secum duxere Arimaspos/
S auromatas/& Hamaxobios/pictos Agathirsos/
E ssedones/& qui maeotica rura Satarchas
D ura colunt:necnon gentem sine Numine Taphram
T auricumq; genus minus a Titane remotum
S ed crudele tamen. Dianae humana litantur
M embra.neci deuoti homines ad sacra trahuntur
M ore boum:veniens illuc vix fertur Orestes
E ffugisse istos ritus/arasq; cruentas.
N ecnon Massagetae genus implacabile Alani
V nde habet hispanae nomen Gothalonia terrae.
A gmine in Europam magno erupere trahentes
C urribus inualidas paruo cum pignore matres.
C olluuies haec tanta hominum saturanda per omnem
I rruit Europam:longis grassata diebus
P annonas/Ausonios/Celtas populata/& Iberos.
E lmeones gelidis misit germania ab oris
V ltima/Sarmaticos vbi Vistula terminat agros.

Et quia settoso pendebat plurima mento
Cæsaries/Macropogones cognomine graio
Longobardi italo dicti.mutata parumper
A vulgo Ausoniam fraudauit littera vocem.
Sunt tamen a longis etiam qui nomina barbis
Hæc exorta negent:sed cum promiscua plæbes
Lingones & Bardi colerent ea regna/putantur
Talia nominibus fecisse vocabula mixtis.
Sed genus id sese Italiam non protulit vltra/
Extinctum a magno Francorum principe tandem
Ad vada Ticini/sedes vbi regia quondam.
Prætereo scytbici missos a littore ponti
Torcos progeniem stygiam & Cocytida gentem:
Nanq̃ per Europam non est effusa diebus
Hæc primis tam dira lues:sed caspia linquens
Littora caucaseas rupes conscendit:& austrum
Versus iens sese effudit per persica regna/
Per Chaldæa/Syros/Arabes subuertit & oram
Vnde per æquoreas Europam Iupiter vndas
Transtulit in Cretam/totoq̃ oriente vagata est.
Sed tandem Plutone viam faciente pelasgos
Intrauere lares:& nunc confinia mittunt
Littus ad badriacum:speculisq̃ tuentur ab altis
Italiam:nostræ tantum discordia gentis
Fauit eis:tanto affecta est ecclesia damno.
Illud Agellarios fatum graue rumpere fecit
Ocia:& armatis prodire in bella cateruis
Et certare diu varijs euentibus/Vt sors
Nunq̃ fida tulit.Verum tam sæua fuerunt
Tempora tunc/tam dira ægris mortalibus astra
Vt fugisse necem posset victoria dici.
Non secus ac quando crudelibus æstuat vndis

Pontus/& intêtant nautis maria ardua mortem,
Mercibus ammissis lucrum euasisse putandum est
Sat locuplex/vitamq̃ tulisse ad littora Solam
Irritati istis/& ad aspera bella redacti
Cladibus ad priscum decus emersere Lacones.
¶ Quo rapitis fessum Libetbrides? iste iuuentæ
Est labor. istud onus quod erat melioribus annis
Cum cecini Alfonsum/mantoaq̃ bella/ferendum
Ante senectutem/labenti imponitis æuo.
Nil tamen inceptum minus exequar. adijce vires
Cbriste hominum Diuumq̃ pater. pelagoq̃ volantem
Remige iam fesso duc ad tua littora cymbam.
Constantinus apud gallos dum castra teneret
Vidit Agellario geminos de sanguine fratres
Romanos anteire duces/& surgere in horas
Altius. Ardiburem/celeri qui vincere planta
Posset aues/solitum cursu transmittere latos
(Tanta pedum leuitas) intacto puluere campos.
Insignemq̃ armis belliq̃ labore sisulfum.
Hos voluit Comites. aderant cum nomen adeptus
Cæsaris ascendit magnæ capitolia Romæ.
Cum Crucis explicuit diuinum insigne per auras.
Et subijt moriens tuscum Maxentius amnem.
Et cum attestatus toti solenniter orbi
Aequoris ac terræ Cbristum dominumq̃ Deumq̃
Alta sacerdoti cessit Capitolia magno.
Hos quoq̃ cum peteret graios & thracia regna
Rettulit antiquam in patriam: donauit & vrbem
Vt genus agnouit Iuuenum/Lacedæmona priscam.
Sic post multa suos iterum tenuere penates
Sæcla. pias mater lacbrymas super ora Nepotum
Dulcibus irrorans votis sibi visa videre

S e iuuenem:regumq́ genus mirata reuixit.
S unt tamen hæc antiqua minus qui gesta putarit:
E t tua Constanti reuocēt in sæcula:sed nos
C ædimus hanc aliis/modo quæ recitauimus acta
D igna fide annuerint/numerandi tempora curam.
A editus hinc magni domitor Belisarius orbis:
Q ui nouus Alcides immania monstra tyrannos
E terris pontoq́ tulit:genus ipse Gotborum
I taliæ longo incumbens ceruicibus æuo
C ontudit/vt quondam volucres stymphalidas ingens
A mphitrioniades:harpyiarumq́ voracem
I ngluuiem Zetus rapta satus Orithyia.
V andalus hoc Libycis duce profligatus in oris
Q uo quasi diluuio maris vltra littora misso
O bruta sorduerat longo tota Aphrica luctu.
P osteritas horum longos possedit in annos
Q uicquid ad ætatem venit Lacedæmonis istam.
N ec spartam nostro sed nec lacedæmona sæclo
A ppellant grai:fortuna vocabula cum re
P risca tulit:fecitq́ nouum Misistrata nomen.
T aigeti vt perhibent sedet alto in culmine montis
A rx noua/subiecto vicus protenditur agro:
V icus inops/modo turcorum ditione superba
S quallidus:& vulgi immanis feritate sepultus.
H ic paucos Virgo ante dies q̃ regna supremis
C orruerent fatis(dixerunt Phyllida grai)
S e confessa genus magno magni Herculis ausu
C laruit:& Venetis patriam seruauit ab armis:
N am veneti longis aduecti nauibus arcem
A ssidue magno bellandi ardore premebant
H æc dum feruet opus martis/pro mœnibus altis
A rmigeros inter pugnans duo tela pharetra

P rompsit: & attracto curuatis cornibus arcu
B is iaculans telis Veneti ducis ora duobus
P erculit: ille gemens ammisso robore in auras
S pirauit languentẽ animã/ & prona hæsit humi frons.
S ic vrbem asseruit/sic est genus vlta Virago
O rithya tibi similis/tibi Pantesilea
C ompar: & Harpalicen referens volscamq; Camillã.
H uic atauus Bernardus erat Caprarius olim
A ppellatus: ab hoc fluxit Ramirus: ab ipso
R amiro Baptista pater tibi bellica virgo
N asceris Eridani propter vada: nubis Achiuo
P arua viro: qui spartanis regnabat in oris.
I mperium postq̃ Cæsar tradduxit ad oras
T hraicias Parthi infrenes cepere latinum
D etrectare iugum: magnosq; excire tumultus.
B arbariem Cæsar cupiens frenare Sisulfum
M isit & Ardiburem fratres/ qui parthica magnis
A rma represserunt animis: post bella triumphi
P articipes fecit: Crines innexuit auro/
M urice donauit/currusq; inuexit eburno.
D icitur Ardiburi posuisse Lacobrica septem.
V ictori totiens statuas/totiensq; per illum
E ruta Vandalicis bello incumbente procelis:
V nde fit vt fratres istos de gente Laconis
C rediderim/duce quo positam memorauimus vrbem
P ropter olysponicas arces/qua tortus in anguem
A d mare proripitur Tagus auricoloribus vndis:
A t defensa semel cum vexaretur ab Hunnis
B arcino ad æternum decus alta in mole locauit
I nsignes illi titulos & Ahenea signa.
N imirum Alcidæ similis/cum fama ferebat
M onstrum aliquod graue/pestiferũ mortalibus/vltro

S uppetias populis non exposcentibus ibat.
E t mercedis inops (erat illi gloria merces
M axima) nunc aciem ducens/nunc solus in hostem
M artius herculeis certabat viribus heros.
V t vero nunq̄ occumbunt duo pignora Ledæ
E merguntq; simul/sed cum cadit iste/Resurgit
A lter/& alternis redimunt se mortibus ambo/
S ic genus hoc tam longa manens in secula nunq̄
T otum obijt: plures vno moriente renati
S emper: & æternum durat rediuiua propago
I am senior firma sed adhuc virtute Sisulfus
H esperios fines ausos vastare Suenos
P ræcipites egit: prædamq; recepit/& omnes
E xuuias/onus argenti memorabile & auri.
H ic aderat pugnæq; fuit pars maxima/quando
A etius ausonias acies romanaq; signa
D uxit ad Aluernos contra cōmune flagellum
T artareas Attilam flammas toruo ore vomentem.
T ectosagum meminisse potest/Tolosa/Nemausus.
H i certe elatis animis & viribus vltra
M ortales alios freti suppcsta fuerunt
F ulcra orbi: mundumq; humeris tenuere cadentem.
E t quia fortunæ leuitas offendere nunq̄
C essat in his bellis animosa Lacobryca duris
C asibus attrita est/nam vi concussa Gothorum
V ix potuit tam longa pati tormenta/tyrannis
V na tribus ter præda fuit: dum sancta Lycurgi
I ura cupit/regumq; decus seruare Laconum.
F ractus in his tandem rex Termodonius armis
P ro regno pro gente sua/pro ciuibus inter
M illia telorum fato concessit acerbo.
H unc postq̄ Cædis grandes Gothus inter aceruos.

Repperit/eductum solenni funere in vrbem
Transtulit/& lugens tumulo sepeliuit auito.
Hæc probitas audita procul per iberica regna
Illexit populorum animos:nec barbara tanto
Gens fuit horrori posthac:truculenta Gothorum
Frons prius humanum visa est pretendere morem
Talibus officijs/& significare quietem
Gente sub hac olim populis post bella futuram.
Nec fuit indicium mendax.Hispania nanq̃
Gente sub hac vixit longos regnata per annos:
Et regnatur adhuc pulso iam libera Mauro.
At nec Agellario cum regnatore sepultum est
Omne genus:superest Calitro/superest Aginolfon/
Qui simul e patrijs elapsi cladibus omnes
Asturiæ populos totidem quasi fulmina contra
Ostrogothos rursum in pugnam duxere furentem.
Sicq̃ suos iterum fines/iterumq̃ penates
Ingressi patrios tenuere laconica regna.
Post tot bella pie genti sudata/quietos
Fas erat euentus populis sperare laconum.
Sed postq̃ Scythici posuerunt arma tumultus
Noluit hesperias fortuna quiescere gentes.
Alter Agellarios ingenti turbine nimbus
Percussurus adest:noua fert ardentia grando
Fulmina:& irascens alijs tonat aura procellis:
Ite/canes adsunt erebi/crinita colubris
Tisiphone/spiransq̃ venenum ignemq̃ Megæra
Et soror/atq̃ mali manes/& Cerberus ipse.
Totaq̃ tartarei gens coniurata profundi
Mille trahens secum magno volat agmine monstra.
Ite Animæ insignes.domino squallentis Auerni
Et furijs vestra hæc grassandi in regna potestas

A/superis iam facta. Cano de Carcere Pluto
Exit: & infidis genus omne coegit ab oris.
Assur adest: auditur Arabs/nasamonia clamant
Tympana/qui Nili stagnata paludibus arua
Qui Cirenem habitant. Psilli/Garamantes/ & omnis
Aphrica/Getullos/Nomadesq; in castra redactos
Vna vehit. grande excidium referatur ab Austro:
Tempestasq; dies longos ac plurima sæcla
Duratura: venit crucianda doloribus ætas.
Causa mali stuprum/quod dum per flumina Lethes
Ducimus Alfonsi manes/memorauimus olim.
Tanta hæc illuuies igitur pessumdedit omnem
Hesperiam: vix Cantabriam/vix asturis oram
Seruauere duces profugi/sanctæq; Laconum
Relliquiæ: fera barbaries tenet vsq; pyrenem
Vsq; mare herculeum late omnia & omnia longe.
Sacra silent/squallere situ sacraria passim
Incipiunt/stabulantur equi per templa per aras.
Heu scelus infandum. velut ægrum Hispania corpus
Tota iacet. vita in solo vix pectore pulsu
Palpitat exiguo. reliquos mors occupat artus.
Cantaber immunis superest/immunis & Astur.
Huc velut in summos nebulosa cacumina montes
Pelion aut Othrym fugiens neptunia bella
Deucalion/venere omnes/quibus illa pepercit
Prima lues: ipsi reges a stirpe Gothorum
Progeniti sceptro ammisso quasi naufraga turba
Asturiæ positis latuere in saltibus armis.
Huc & Agellarij tota cum gente Laconum
Conuenere duces cōmunia fata sequuti.
Omnibus hospitium sancti tutela sepulchri
Præbuit/& recubans illis Iacobus in oris.

H eu quantas hominum ſtrages/quot funera paſſim
D iri illi videre dies.fortuna reliquit
P ræſidium:totoſq; aditus patefecit Erinny.
H is noua moliti rurſum ſibi tecta Lacones
M œnibus ambitam poſuere in collibus vrbem/
A ſtures effecti:Deus hæc plantaria genti
F ecit Agellariæ/nolens abolere piorum
P rogeniem.genus hinc alias vt barbara ſenſim
C ompreſſa eſt maurum impietas/deſcendit in vrbes.
I gnis vt in ſtipulis crepitans Aquilone vel Auſtro
F lante volat fumum agglomerans atq; aera lambens.
N ec ſatis eſt agros abſumere:ſi nemus adſit
P orrigit audaces flammas.rapidoq; fragore
C orripiens frondes ſumma in tabulata volatu
I t volucri:totaſq; ſonans complectitur ornos.
S ic maurum Ingluuies(mauros ſaracena vocabant
C aſtra/q; a mauris venere per æquora campis)
A mplius excurrens/nec dum ſaturata cruore
H eſperio/ſitit & gallos:& hiantia pandens
G uttura pernici volat ad noua pabula curſu:
C arolus id metuens/nam gallica regna tenebat
C arolus armatur:regnis ex omnibus vna
C oncurrunt in caſtra equitum peditumq; manipli:
Q uos duce Tancredo raptim conuertit ad oras
V aſconiæ/qua rumor erat deſcendere mauros.
H ic autem Tancredus erat genus Herculis olim
O ſtrogothos contra longis exercitus armis.
M aurum ductor erat niger Abbidiramus/opaca
F ronte gigas/ſatus Antei de ſemine/longo
E nſe bouem ſolitus ſemel in duo fruſta ſecare/
A tq; vna ſolus ſemiaſſum abſumere cœna:
S ic ſatur & membris fidens īmanibus ibat

Solus in aduersas acies/ferriꝗ vetabat
Auxilium monstri sibi mens elata superbi.
Sæpius ergo suis hostilia castra relictis
Ingrediens vires vultu ostentabat acerbo.
Non secus ac cum dente Elephas armatus eburno
Per nemora Indorum/vel per getullica vectus
Magna mole feras fugat/insequiturꝗ minores.
Tancredo gemini fratres Agelarius æuo
Grandior/& Syluanus erant/paucosꝗ sepulto
Ante dies ex fratre nepos pulcherrima Thomas
Progenies: istis nullos horrentia casus,
Pectora nil preter veram affectantia laudem.
Quattuor bistructas acies educere contra
Millia tot maurum/quot aues vix aera trānant
Quot freta peruolitant pisces, ingentibus ausis
Nil veriti vallem inuadunt cognomine Corbam:
Difficili positos grauis in discrimine pugnæ
Spes incerta diu tenuit. Victoria nutans
Hos modo suspecto vultu modo respicit illos.
Cæde manus/cæde arma rubent/cæde arua lutescunt:
Et sola sternuntur peditumꝗ/equitumꝗ ruinis.
Horrendum. volitat fragor vsꝗ ad sidera mixtus
Mille sonis: & confuso mars murmure mugit.
Arma impulsa/virum voces/tuba/tympana/equorum
Hinnitus/litui obtundunt & cornua olympum:
Et meditans nescit quid ad hæc respondeat Echo.
Agmina retrorsum ferus Abbidiramus agebat
Nunc trabe ferrata incurrens/& millia solus
Multa fugans: nunc ense/nouem qui ductus in vlnas
A/Capulo pugnans/& ab alto vertice ad vngues
Corpora concidens castris toto altior ibat
Inguine. & excelsum radiabat gorgone pectus.

Non errat immani posset qui obsistere monstro
Vt pote quod dextra armatos potuisset inermi
Fundere: quadrupedesq; feros auertere fronte
Terrifica, & vultus flammantis imagine dira:

FINIS.

HOc aīaduertens fratres Tācredus in vnum
Cōtrahit o mēcōrds fidiſſima pectora nūq̄
Territa bellorū ſtrepitu/dependet ab vno
Hoc tā grādi ac terrifico victoria mōſtro.
Hoc mihi ſi mecum vobis in bella venire
Eſt animus Cyclopem orco dimittere mens eſt.
Sic ait. Illi operam ſpondent: & fœdere facto
Tela manu ſtringunt/oculiſq̄ ferocibus hoſtem
Mirantes vlciſci optant tot fata ſuorum.
Irrumpens igitur medios Tancredus in hoſtes
Fulminat: inſequitur fratrem Syluanus/& haſtam
Vibrat iens/nutantēq̄ agitatæ in caſſide pennæ.
Ipſe etiam toruo bellax Agelarius ore
Significans iram ſe tollit in aera ſaltu
Armiſono/leuior Pardo. poteratq̄ videri
Non pede ſed pennis/ceu cum mandata ferebat
Patris Atlantiades niti: tres Hectoras vno
Impete dixiſſes Agarena per agmina ferri.
Vi fecere viam: ſtratis tandem vndiq̄ mauris
Ductorem inceſſunt iaculis. Ille arduus enſem
Elleuat: aſt illi viſo elabuntur ab ictu
Ocyus: ipſe velut moles immobilis hæret:
Et quaſi cum pueris ſibi ſint certamina ridet.
Illi inſtant: dicas totidem certare Leones
In libyco ſaltu: pulſis fragor intonat armis:
Ergo videns iam non ſibi rem cum imbellibus/ira
Concitus ardeſcit: cilijs abſcondita longis
Lumina ſcintillant: grandiq̄ ſimillimus apro
Grunit: & in gyrum gladians diuerberat auras:
In fratreſq̄ ruens ſublato effulgurat enſe.
Illi in terga volant/repetuntq̄ animoſius hoſtem:
Et prius adductum q̄ rurſum aſſurgat in enſem

(Nanq; cadens in ſtirpem ierat tellure ſepultum)
Verberat baſtili iugulum Tancredus/ & ictum
Crebrius inculcat repetens. Agelarius baſta
Os petit: ipſe baſtas ducto diuerberat enſe:
Aſſiliunt. rurſum/ & protectum gorgone pectus
Impete Syluanus magno ferit/ ille retrorſum
Pulſus it. impulſo incumbunt/ crebriſq; fatigant
Ictibus. ille gradu cædens in terga labanti
Caſuro aſſimilis/ ſumpto mox robore ſeſe
Erigit/ ac longo redit in certamina ferro
Nec mora/ contorquens iaculum Tancredus in alta
Ora viri/ toruam felici vulnere frontem
Strinxit: & baſta alte infixo mucrone pependit:
Inclinatq; caput telum graue ſtipite longo.
Ille indignatus fœtæ de more Leænæ
Quando inuaſorem contra pro pignore certat
Rugit/ & admotis manibus dum educere contum
Nititur inſultu ſubito/ nam tempora caſus
Opportuna dabat/ rabidum Tancredus in boſtem
Fertur & apprebenſo quod adbuc infronte cructa
Fixum erat baſtili premit/ atq; in terga gigantem
Inclinat ſubeunt fratres/ boſtemq; labantem/
Attonitum/ nec longo vti mucrone ſcientem/
Nam dolor vmbrabat ſenſus/ & lumina ſanguis/
Sternere conantur/ miſſis in pectora contis.
Nec mora Ceu duris exciſſa ſecuribus ilex
Corruit: arma ſonant: membris immanibus icta
Terra tremit/ puluiſq; leuem glomeratur in vmbram
Continuo dextram aggrediẽs Agelarius enſem
Viribus extorquet magnis: at barbarus boſtem
Mordicus apprebenſum retinens/ duroq; reluctans
Robore/ vix tandem euicto dedit arma lacerto.

Interea iugulo incumbens Tancredus acerbum
Os ferit/& strato insultans Saracene sub orcum
Ad macbometigenas alios tristi omine dixit
Mergere:& baec memorans caput a ceruice reuulsum
Terribiles dum ducit adbuc oculosq́ genasq́
Labraq́ configit conto:ac sustollit in altum.
Truncum autē iacuit per sanguinolenta cadauer
Saxa/tegens grandem membris immanibus agrum
Terrifica par mole tibi Neptunie orion.
Par tibi cui stigius pascit precordia Vultur.
Quotquot ad istius tanti spectacula monstri
Conuenere/omnes autem venere Lacones
Hispani & Celtæ/vix ausi accædere ad vlnas
Quattuor/berebant primum/mox lumine fixo
Quæ precor aiebant quæ vis prosternere molē
Dijs metuendam ipsis potuit? Pbytona fatemur
Rem minus borrendam:fuit boc vel Appollinis arcu
Vel Iouis ardenti tollendum fulmine monstrum.
Quis facinus neget boc maius mortalibus armis.
Signabant alij porrecta bastilia ad vlnas
A d femora ad plantas metiri immensa volentes
Membra modum nostræ longe excedentia formeæ:
Continuo volitans agarena per agmina rumor
Spargitur:Ast vbi mox proceræ apparuit bastæ
In mucrone caput/monstriq́ immanis imago est
Visa procul/tanq̄ volucres cum vulture viso
Diffugiunt/magno mauri dant terga tumultu
Præcipites.nostri spolijs onerantur opimis.
Dum lustrare locos omnis/dum singula certo
Eruere ex tenebris/& in aera mittere apertum/
Rerum mole labant vires:numeroq́ virorum
O bruta non meminit tot facta ingentia Clyo,

R ex erat Asturibus veterum de sanguine Regum
A ldefonsus/opum quia bella asperrima passus,
I ndigus: Ast aetate virens & robore praestans.
H uic erat Alcidae similis Bocaredus in armis
C larus. & ipse Lacon demissus ab Hercule/Ductor.
E ius apud regem/postquam tot millia maurum
S unt euersa/fides licet inuiolata/nec vlla
L abe madens/suspecta fuit. Regalia corda
S uspicio stimulis solet infestare malignis:
V tque ingressa semel/nulla est reuocabilis arte.
P ost igitur tanto partos ex hoste triumphos
H aec data Victori decora/& redimita coronis
T alibus est perpessa omnes patientia casus/
Q uos vehit indomiti furiosa licentia martis.
S cilicet his techuis paci aduersantia fata
A diuuere Arabes/& concussere iacentem
H esperiam: necnon fatis hoc obiice concors
I n longum fortuna grauis rem traxit Iberam
P roptereà ad Gallos fugiens a principe gentis
C ui magno cognomen erat/regalia dona
A/profugis olim positam phocensibus vrbem
A ccipit Emporias/ad Iberi littora ponti
A d iuga Pyrenes/propter vada fluminis Albae.
S aepius in patria minus obseruata/suisque
V illis ab externis recipit sua praemia virtus.
V rbem a patre habitam puer Hermengarius auxit.
A tque suae genti fecit caput. Hic sua magnis
S umptibus arma locans posuit monumenta parentum
G randia. sculpsit auos: Leoniceno sque nepotes:
E t loca graiorum celeberrima/pinxit Athenas:
C allirhoemque vagis ructantem fontibus vndam:
E t musis helicona sacrum: Baeotia Thebas

Mœnia & Orcomenum: Delphos adiungit/Eleusin.
Rhamnuntēq; sacrā Nemesi/Lacedæmona/& Argos:
Iungit Amyclæas arces: Rhodiumq; Colossum,
Elidaq;, & Pisam/Hermionen/veteresq; Mycænas.
Leuctra/& Thermopylas/spartanorumq; trophæa
Aerijs imposita iugis. medicamq; Epidaurum:
Et pellam/& tumulis claram regalibus Eglen.
Additur & Calydon: necnon & Clade Philippi
Inclyta Methone: Psophis: Pylos: & tua Troezen
Mœnia/cui Pelopis tribuit sua nomina proles.
Ac Marathon tot persarum memoranda sepulchris.
Cæteraq; antiquæ titulis insignia famæ/
Quæ Iuuenis patriæ veteris compulsus amore
Nec dum oblitus auos/vt singula mente gerebat
Ededit: atq; oculis voluit subiecta videri.
Nunc opus æternos iam tum memorabile in annos
Dum pubescit adhuc, referunt more Herculis ausum.
Nanq; animis vt erat magnis ex tempore pontum
Insiliens sardos adijt: Numidasq; per illa
Littora bacchantes subito dare terga coegit.
Ad mare turmatim pulsos classemq; volentes
Scandere/& æquoreis saluari in fluctibus igne
Insequitur/flammisq; dedit classemq;/Virosq;
Quos igni superesse videt/demergit in vndam/
Ense necat/probibetq; genus superesse nefandum:
Et veluti euersa fecit Carthagine nomen
Aphrica victori/paribusq; Numantia fatis/
Insula si : asserta Duci. Cœpitq; vocari
Sardinius. sic fama frequens cum laude per omnes
Dum volitat terras facta est mansura diebus
Gloria perpetuis/fortunæ obnoxia nulli.
Altera progenies nam tris Bocaredus ab aruis

D uxerat besperijs natos ad gallica regna/
M ittitur a Magno gelidas Sismundus ad oras
S axoniæ/imperio gentem pressurus acerbam
E t populos sola notos feritate seueris
(S ic sua sors egit Iuuenem)recturus babenis.
H ic fuit ille potens animis Sismundus & armis
Q ui bolioneum fertur iugulasse Leontem
E t traxisse nouum victo cognomen ab boste/
Q uod dedit & natis:nam gens Bolionica ab illo
V enit: & vbertim fruticans genus iuit in amplum.
H ac celebri de stirpe tuis cum fratribus ortum
T e Gotfrede ferunt:in quem descendit olympo
S piritus ille ingens/qui te ad pbœnicia misit
L ittora:qui victa fecit regnare Damasco.
T ertia progenies profugum comitata parentem
I nclytus Arcbeleos dux ingeniosus & acer
P ipino sub rege diu regnauit in armis:
H unc velut ante patrem/caput omnia castra vocabant.
A tq; erat in bellis illi boc quasi tessera/signum.
H inc noua mutatis subiere vocabula primis:
N am quod Agellarium dici genus ante solebat
N unc apud Ausonios(sic res & nomina rerum
M utat longa dies)vulgo Capacia proles.
D icitur.Ista virum soboles fœcunda feraxq;
I n varias it secta domos/porrectaq; longe.
I nsuber istud babet genus.istud aquatica Manto:
V daq; per vicos currentibus vndiq; riuis
B rixia/& in nostris aliæ regionibus vrbes.
H eroum genus & fortes qui grandia voluunt
F acta viros/ita sors gaudet iactare per orbem/
V t pelago & ventis ausos se credere Nautas
R bypbeus Boreas/aut libs/aut indicus Eurus.

Italiam rerum dominam dum regna manebant
Romulidum quondam/Sed mox cum proxima rugis
Iam foret/exanguem ac gelidam pace inclyta & armis
Franconis magni soboles Pippinus habebat.
Hic recolens quanto Archeleos pugnauerat astu
Relliquias contra Hunnorum/machometica contra
Castra/virum latias secum perduxit ad vrbes
Præsidium pacis validum belliq; futurum.
Nomine Rex Pippinus erat.regna omnia Ductor
Ipse gubernabat:rerumq; tenebat habenas.
Huic erat illustris geminoq; insignis honore
Progenies/qualis Chiron medicamine & armis
Constantinus opem magnam mortalibus arte
Ferre potens duplici.Non tot bona gramina Pæon
Non tot phillirides/non tot vidisse Machaon
Dixerit.hic animas quibus Atropos vltima filum
Ruperat/inuito succis retinebat auerno.
Sæpe etiam diuos/sæpe & fata ipsa fefellit.
Istius auspicio regis palatia proles
Chinnea sub rupe habitans peruenit ad oras
Italiæ:Venit soboles generosa latronum
Qui iuga Germanis habitant contermina/& axem
Versus hyperboreum regnant in montibus altis.
Nec minus Hesperiæ pro libertate laborum
Pertulit Henricus/qui bella mouentibus Hunnis
Obstitit:& Vallum sese tibi fecit Arago.
Hic patrui Bocarede tui de sanguine cretus
Tarraco quicquid habet/quæcunq; valentia rura
Possidet & maria/& terras vbi diuitis agri
Delitias inter recubat pulcherrima rerum
Barcino/florentemq; nouæ Carthaginis oram
Sic protexit/vti moles obiecta marinis

F luctibus appulsas irata per æquora puppes.
D enicꝫ quot gessit pugnas cum Vandalus/& cum
Hunnus/& ostrogothi/vulgusqꝫ immane suevi.
A c Numidæ indomiti bella intestina mouebant
H is veluti neruis pollens hispania gessit.
Q uid memorem te bella mari Bernarde gerentem
C um Venetis Genuam contra? Lygureſqꝫ fugatos?
Q ua sedet in medio tellus sardonia ponto?
T u Tyrrhena legis victor freta/tu mare sulcas
I onium/protæa adigens ad littora classem
C ypron adis positam contra Pamphilyca regna:
A uxilioqꝫ venis regi quem barbara Memphis
Q uem syrus/& feritas armis nabatæa premebat
R egius Ausonias rediens orator ad vrbes
I n subres mauorte leuas/ fortēqꝫ Carillum
C oncilias: bello auctum grauiore frementem
A tqꝫ Caledonias acies a principe missas
A nguigero extremū cogis discedere ad orbem.
M acte Deo presente Lacon/macte ausibus altis
L aus tua vi nostra maior/tua gloria cantu
N il eget Aonio. volitans terrasqꝫ/ fretumqꝫ
C ircuit/& nubes/ac sidera vertice transit.
S unt quoqꝫ qui memorent isto te sanguine Cretum
I talicæ Traiane decus/decus orbis/olympi
I ncola/nanqꝫ lacu non sunt te passa teneri
N umina tartareo: ꝙ relligiosa parentum
D isciplina nouo fidei te asperserat imbræ.
Q uid Theodosiacum referam genus? Vna duorum
G ens fuit/vna fides/pietas fuit vna duorum
Cerne quid ad laudes generis superaddere tanti
I am liceat/quando imperij peruenit ad altum
R omulidarum apicem/& terrarum est orbe potitum.

Pone lyram precor heroum quæ grandia Clio
Gesta canis: pelago non est opus addere lymphas.
Pone lyram: frustra solem qui cætera lustrat
Sidera/qui mare/qui terras/lustrare quid optas?
Nulla erit/æternis q̃ q̃ sine fine ferantur
Astra polis/tam sera vnq̃ tam longa nepotum
Posteritas/quæ tantarum miracula rerum
Nesciat? hæc diuis cura est. heroica virtus
Tangit eos: heroes enim gens proxima Diuis.
Nymphe quas memorant vsu genitore creatas
Mnemosineq̃ satas/quæ mente reconditis alta
Fortia facta ducum/decora immortalia regum
Semideum titulos/scriptasq̃ in marmore laudes
Dicite Agelariæ si quem meministis auorum
Forte domus dignum tantis quem heroibus addam.
Talia dum memoro mihi vir radiātibus armis
Lucidus & longo succintus ad ilia ferro
Confestim siue a superis/seu missus ab orco
Astitit: humana qui visus imagine maior
Oraq̃ flaminijs soluit resonantia verbis.
Quis furor o Vates tāto mentem impulit igne
Gentis vt auderes nostræ memorare triūphos?
Atq̃ breui tātum pelagus trāsmitere cymba?
Fas potius numerare greges quot in æquore Protheus
Pascit: & aereum quod eunt per inane volucres
Quam fortes censere Agidas Lacedæmone missos
Per terrarum orbem primo Titanis ab ortu
Ad patris Alcidæ positas super alta columnas
Saxa/subinfusis Nereus quæ separat vndis.
Nec tamen inceptis ideo desiste. sepultos
Delectat nos iste labor: delectat & ipsos
Qui superant/grateſq̃ ferent tibi forsitam vllas

Hos tibi apud ciues superos quod possimus vnum
Consulimus: dominumq́ tibi placamus olympi:
Isto ego quem celebras qui venit ab Hercule magno
Sanguine descendi/sic me monuere parentes
Sic pater armipotens/& auus memorare solebat.
A/veteri nostre gentis longæua propago
Ortum habet Archeleo/gallus qui primus ab oris
Venit in Italiam pipinia signa sequutus.
Hinc quoq́ si qua fides nostris annalibus/orta est
Quæ tenet Insubres campos Somalia proles.
Albricio mihi nomen erat. Cunijq́ tenebam
Imperium tenue atq́ meis longe ausibus impar.
Ergo minus patrijs opibus contentus ad arma
Conuerti auspicijs teneros felicibus annos.
Desidia & torpor grauis exarmauerat omnes
Tunc Italos/nec erat quisq́ de gente latina
Qui martis curaret opus/discordia si quos
Publica vexabat/si lis mortalibus vlla
Forte erat arbitrio bellorum & iudice ferro
Dissoluenda/Italæ gentes externa vocabant
Auxilia. externis miles veniebat ab oris.
Dedecus hoc indignatus tantamq́ perosus
Segniciem gentis nostræ gymnasmata martis
Institui/& residem, cœpi exercere Iuuentam
Ense/hasta/iaculis/arcu/leuibusq́ sagittis:
Et munire nouis hominum thoracibus armos.
Nam rudis illa ætas (ita degenerauerat) artus
Pellibus hirsutis corioq́ armare solebat.
Non longos post castra dies ex gente latina
Composui/Carolum fudi qui missus ab oris
Pannoniæ in venetos multis cum millibus ibat:
Insubrium tutela fui. Florentia sensit,

Sensit & effusis Minti quæ cingitur vndis
Mantua Bellantem/mea magna Bononia sensit
Classica: deprehensusq́ meis Antonius armis
Bentiuolus/vir marte potens/vir grandibus ausis.
Adde Fauentinam quæ contra gessimus vrbem
Prælia. Campanos longum est narrare tumultus
Cum Carolo primis victo congressibus olim
Suppetias iui. Tunc omnis Daunia & omnis
Proxima Trinacrio sese Mesapia ponto
Subdidit imperijs/& nostra in fœdera venit.
Constitui nostræ, ne quis dare nomina posset
Militiæ/nisi qui natus genitoribus esset
Ausonijs. studium decoris mihi tale latini.
Deniq́ quisquis erat vitam qui vellet in armis
Ducere/& illustrem bellando extendere famam
Ad mea/gymnasium velut ad cōmune ferebat
Castra pedem: seseq́ mihi credebat alendum.
Sfortia militiæ me prima elementa magistro
Perdidicit: teneris me mirabatur ab annis
Bracius. bis post me pubes romana duobus
Est innixa, polis velut innituntur olympi
Sidera duplicibus: peregrinaq́ reppulit arma:
Non mihi signabant picti vexilla Dracones/
Non Aquilæ: nostris erat ipse Georgius auspex
Tesseraq́ & signum castris. cognomina miles
Ista meus tenuit. Bellona/Georgius/& Mars
Tunc euasit/& hunc seruabunt secula morem
Vt sit in Ausonijs pro marte Georgius armis.
Plura supersedeo: tecum data copia fandi
Transit. habent functi terris & corpore manes
Aedicta/& leges, quarum inuiolabile nomen/
His subito dictis liquidas discessit in auras.

Progenies tot clara viris insignibus, alto
Par domui superum Coelo: quod nocte serena.
Tot micat astrorum flammis. & vt omnibus astris
Splendorem ac radios dat luminis Author Apollo,
Sic opifex rerum pater atque habitator olympi
His dedit elatos animos & idonea bello
Corpora quae martem, quae pallada, Centimanosque
Terrigenas domitent. immanem Agaeona, Cottum
Atque Gygem, superis ausos indicere bellum.
Et velut Aegyptus Coeli studiosa, Deorum
Prodigiosa parens, Babylonque ardentia mundi
Sidera non valuit labentibus omnia saeclis
Discere, cum longe ac late dispersa per orbes
Stelliferos habeant proprias tot millia vires,
Sic neque scire viros omnis ab origine prima
Gentis Agellariae nostra vsque ad tempora fas est.
Tot clarae periere domus. Gens portia/proles
Aenobarba iacet. Iacet illa potentia gentis
Aeneadum, quae cum superis diuiserat orbem.
Fabricij, ac Fabij/qui seruauere latinum
Imperium, Gracci/Aemilij/belloque potentes
Scipiadae velut in tenues abeunte fauillas
Tandem flamma rogo longis obiere diebus.
Nec minus Arsacidae Parthorum antiqua potestas/
Caecropidae & veniens a Laomedonte propago
Et genus a Belo ductum/genus Aeacidarum
Ac Pharaoniadum/sobolesque argiua recessit.
Adijce Amazonidum populos quae punica regna
Quae scythicas tenuere domos: Nec Agenoris vsque
Relliquiae superant. Lagidas absorbuit omnes
Tempus: & antiqui proles abscondita Pici est.
Nec solum antiquis fuit haec fortuna, recentes

V icinasq́ domos nostro complectitur æuo.
N ormanum stirps tota ruit. ruit Hunnus. Alani
A c Vinuli solo superant cognomine. Victa
V andalus Europa libycis sepelitur in oris.
Q uid Francos referam reges? tria sæcula nondum
F inierant/regale decus defecit ad austros.
H os vbi sublimes fecit fortuna/repente
T ranstulit ad Belgas regnum. caput extulit Hugo
G allus. & illius nostris genus imperat annis.
R egna ruunt: faciem mutat labentibus astris
I nferior mundus. nascuntur in æquore terræ
L ittora consumunt fluctus. mare corripit vrbes.
C onuulsos magno montes deglutit hiatu
T erra tremens. genitrix domus ista Laconica regum
R egnorum domitrix se in tempora tanta propagat.
N eu senuisse putes animos post plurima gentis
S æcula/& in natis vim degenerasse parentum:
V iuit adhuc vetus ille vigor: mauortia viuunt
C orda senescenti non consentanea mundo:
E t tota Alcides in posteritate remansit.
Q uid memorem decus eximium/laudemq́ superbam
S anguinoli? cui sfortiadum sub principe quondam
F rancisco indultum primas ductare cohortes?
I pse sequens ausu proauos quæcunq́ per agrum
I nsubrem/ac Lygurem quondam ammisere parentes
C asibus eluxi varijs/vt fata tulerunt
A c fortuna viris vix vnq̃ fortibus æqua
P lurima Francisco super adicijente recepit.
A t neq́ pace virum celebrem belloq́ Facinum
Q uem vulgo dixere Canem/testata sagacem
A nte alios/vigilemq́ ducem cognomina in armis
P rætereo intactum. Rutilant insignia tanti

G esta Ducis/spargitq́ꝫ immensam gloria lucem
A c vitale iubar/quali inter sidera flagrant
I upiter Atq́ꝫ Venus/maioraq́ꝫ lumina olympi
A bscondiq́ꝫ nequit/quod fama per omnia longe/
O ra volans Boreæ facit illucescere & austro.
H ic vt fama refert natus genitore Ramiro
P ostq̄ꝫ Vercellis fuit & Dertone potitus
F initimos bello & longis exercuit armis.
P rogenies huius regno Benedictus auito
F raudatus/fatis hominem cogentibus oras
I uit in externas versus benacida terram:
E t consedit vbi diffusa sub alpibus arua
I rrigat eliciens montanos brixia fontes.
N ec tamē istius q̄ꝫ q̄ꝫ fortuna negarit
I mperium meritis/iacuit sine nomine virtus.
D ant homini facinus dignum Lacedæmone dignum
H ercule.pro Venetis pugnans magno impete primus
M œnia transiliÿt:magno impete primus in alto
V ertice Chinnæi montis vexilla locauit:
D umq́ꝫ subit portas/summā dum scandit in arcem
S trenuus/illius cadit ad vestigia frater
C ollisus grauis ingenti sub pondere saxi.
C umq́ꝫ foret cœptis potior via nulla/cadauer
F raternum pede calcauit/ne vinceret hostis:
N on fuit inferius tantum vicisse dolorem
Q uā vicisse hostem:virtus certauit amori:
C essit amor:vicit virtus confessa Laconem.
N am fuit antiquis mos iste Laconibus olim.
T um non asurrexit domus insignita parentum
T ot titulis animo nusq̄ꝫ maioribus impar.
T u quoq́ꝫ progenies atauis dignissima tantis
C arole Ticinum propter cui predia & arces.

Nam tua & in terris & in æquore cognita virtus
Te Alcide testata genus. piratica tollis
Arma latrocinijs totum infestantia pontum:
Et facis vt quondam magnus/neptunia regna
Peruia nauigijs: mercesq; per omnia tutas
Das ferri maria: & magno benecōsulis orbi.
Ecce nouum magnis aliud splendoribus astrum
Surgit ab occasu: pendet tua mœnia supra
Corduba. tu genitrix. Betby imminet ardor in vnda
Fulgurat/& face flagranti phœbi aspicit ortum.
Apparet Gallorum oris: spectatur ab alta
Arce Iouis/sub qua latos Padus irrigat agros
Italiæ. videt Illyricum/germania/& vrbes
Sicaniæ videt atq; tremit getulia/& Atlas/
Et Psilli & garamas/& punica littora quondam
Sub iuga Sidoniæ colum incuruantia Byrsæ.
Sed tamē ante ducem quē nostra in Carmina tantum
Accipiam patriæ quosdam percurrere casus
Paucaq; precipua de relligione parentum
De pietate loqui/facinusq; ostendere diuum
Par/meritis dignum cuius resplendeat author
Inter honoratos cœli/vltra sidera Ciues/
Fas sit: & heroi breuibus preludere sancto.
Corduba musarum domus hospiciumq; virorum
Nobile prestantum postq̄ saracenus mundans
Obruit hesperiam/mauros est passa Tyrannos:
Seruiuitq; diu indignans iuga barbara/morem
Ismaelitarum/sine mansuetudine vulgus
Meccbigenum: sine lege feram/sine Numine gentem
Deuotam æternis alti fornacibus orci.
Christum igitur statuens rursum in sua tēpla vocare
Atq; iterum dignis aras accendere flammis/

I n secreta pios traxit conclauia Ciues.
P rima domus preclaræ vrbis de gente laconum
F luxerat asturicis ducta propagine ab oris.
H orum ergo auspicijs operi primordia tanto
T raddita/ & in finem cursu perducta secundo.
I psi etenim regem qui tunc antiqua Gothorum
R egna per Asturiam legionæosq; penates
C antabricosq; lares Carpetenosq; tenebat/
F errantem eliciunt Regem bello omnipotentem.
F erranti dux Ciddus erat. Mendocia Ciddus
V nde genus traxit fortes domus inter Iberos
I nclyta maiorum titulis. hic nocte per vmbram
C astra mouens magnam confestim accedit ad vrbem.
S ub duce Agellario populi pars maxima in armis
S tabat: & aduentus signum expectabat ab arce.
E cce velut pacti fuerant/micat ignis in alto
C ulmine vicini montis/nec plura morati
V ociferant: & portarum claustra omnia pandunt.
M ox tuba: mox lituí/mox ærea tympana Cœlo
I ncrepitant piceo: noctisq; silentia rumpunt
C oniuratæ acies: ipsi intra mœnia Ciues
A stures ad muros: subit alta palatia miles
C antaber: & mauris cædem atq; incendia portant
S ingula nil opus est tanti memorare tumultus
N unc opera: expulso Ciddus tenet omnia mauro:
E t data Agellarijs patriæ tutela receptæ.
S ic iuga contritis excussit Corduba loris.
S cilicet hæc ratio q̄ gens ea dedita regum
O bsequio/patriæ semper meditata salutem
C onsilijs armisq; potens euasit in altum
A ucta opibus numeroq; virum ferre arma valentum.
Q uippe velut magnæ si quis tentauerit omnes

Hercyniæ saltus vno succidere ferro/
Fallitur/& vano demens eluditur ausu/
Sic preclara huius gentis numerare volentem
Facta labor vincet/nec erit conatibus ætas
Vna satis:fuerit satius fastigia quædam
Pauca sequi/q̄ frustra humeris inuoluere totum
Hoc onus/& tantæ victum succūbere moli:
Bethyca terrarum nostri prope littora ponti
Optima preruptas tetricis in montibus arces
Tollit/& hanc mauri longos tenuere per annos/
Vt pote quis natura fuit munita locorum
Præsidio/sed continuo in discrimine semper
Solliciti.populis etenim capitale duobus
Assiduas odium rixas exciuit:& arma
Virus iniustum animis nunq̄ sopita reliquit.
Gentis Agellariæ munus fuit auspice Christo
Perpetuis maurum bellis contundere/gentes
Hesperiæ hortari/reges accendere/totis
Viribus anniti/pro relligione periclum
Omne pati/contēnere opes/nil pendere mortem.
Hic fortuna diu varijs euentibus anceps
Lusit:& vt visum superis/victoria/nunc his
Nunc illis alterna dedit felicia bella.
At pater omnipotens tandem maurusia fata
Maturare volens ad idonea tempora vertit
Intuitum æternis famulantia legibus astra
Cuncta putans magno causas molimine iunxit.
Ferrantem in primis regno præfecit ibero:
Ferrantem nostra qui tempestate per omnes
Imperat hesperias/& qui sardoa gubernat
Aequora/cui siculi parent/cui parthenopæa
Terra subest/vsq̄ ad sacræ confinia Romæ.

Heroasq́ nouos/quales pagasæus Iason
Attulit ad Colchos/quales Menelaus ad altum
Ilion/ad Thebas proles Talaonis Adrastus/
Ex alijs alios domibus de gente Laconum
Et magni Eudamidæ prisco de sanguine fortem
Protulit Alfonsum/proaui mentemq́ animumq́
Herculis/& totum spirans in pectora martem.
Hunc experta diu postq́ sua Corduba in omni
Munere mortales vidit præcellere cunctos
Est confessa patrem patriæ/dominumq́ ducemq́.
Rex quoq́ ab hoc vno regni pendere salutem
Vt pote militiam docto stratagemata maurum
Omnia callenti/dum Corde sagaciter alto
Cogitat/& magno dare vult exordia bello/
In conclaue vocat solum/& quid mente volutet
Fando aperit/rebusq́ super consultat agendis:
Vt responsa viri ceu diuum oracula pondus
Vidit habere/tuam dixit spartane superbum
Hesperiæ Eudamidumq́ decus presentia poscunt
Tempora opem/tu bella reges/tu lora tenebis/
Tu dictator eris/tu martis in agmine Censor.
Sic ait:atq́ Ducem statuens præfecit agendo
Præsidio.mox explicitis castra omnia signis
Ducit in antiquum magnis clangoribus hostem.
Continuo Alfonsus veluti cum murmure longo
In nebulis concreta prius circūq́ per auras
Acta diu tandem iaculante tonitrua nimbo
Soluitur ingenti sternens sata turbine grando
Hostibus incubuit/tempestatemq́ fragosam
Inuehit inuoluens montes mare flumina campos.
Hunc vnum trepidant hostes/hunc omnia maurum
Ora sonant.Cum nocte sopor labentibus astris

Cuncta premit/vagus explorat iuga/saxa viasq;
Difficiles/vada rimatur/circũuenit hostem/
Insidiatur/agit predas. Cum creditur absens
Fulminat ad portas/& circum mœnia clangit.
Denicq; quicquid erat dictu mirabile/factu
Difficile ac durum/labor, & solertia/& ingens
Vis animi/& laudum poterat generosa Cupido.
Tum furor ille Arabum violentus & illa superbi
Tanta animi feritas/rabiesq; innata domari
Cœpit: erant vrbes trepidæ: regniq; labantis
Iam pars magna graui armorum sub pondere anbellãs
Colla iugo dederat/legesq; ferebat iberas.
Tantus opum mauris octo per sæcula aceruus
Accumulatarum defluxerat: omnia regum
Munimenta ierant pessum/& spes funditus hausta,
Cum iam omnis quas bella dabant romana coronas
Promeritus/staret supremo in culmine honorum
Inuida victori totiens fortuna tetendit
Insidias certa Alfonsum detrudere vita:
Et fatis ellecta dies infausta sinistris:
Luna erat in coitu/solemq; amplexa vetabat
Ferre orbi vitale iubar. dea perfida cursu
Trans styga præcipiti fugiens Acherontis in vndam
Labitur/ac furias omnis secum euocat orco.
Venerat in campos radiens/vbi fulminis ictum
Cum subit/abstrusum fracta cute detegit aurum
Mons sacer/hesperij decus atq; opulentia regni.
Hic ordita dolos. & montem in prœmia tanti
Pacta operis: veniunt in fœdus Erinnyes omnes:
Infrenumq; odio mauris ardente furorem
Incutiunt/stimulisq; iras acuentibus armant.
Ergo animo maiore fremunt/solitoq; feruntur

A crius in bellum.contra soluuntur iberis
C orda gelu.sensus moles onerosa retundit:
D iffidensq; armis langor.Nam dira Megæra
S parserat in castris baustos Acheronte liquores.
P ectoraq; obscura Cocyti asperserat vnda.
N eu quicq̃ quod possit eos offendere desit/
O mnis infausti volucres de saltibus actas
T isiphone in campos strepitu ciet importuno.
V isus ad ipsa Ducis veniens tentoria Bubo
S ole altam ducente diem/& consistere in alto
C ulmine triste canens.Stigijs quoq; nubibus atrum
N escio quid graue ferre oculis spirabile cœlum.
A ugurijs offensi omnes.& credere q̃q̃
A ugurijs vanum agnoscant,presaga malorum
M ens tamen ostentis offensa minacibus horret.
N ec minus vt tristi maurorum cornua bombo
I mpleuere auras/& murmure tympana toruo/
I mpiger Alfonsus vocat ocyus arma/virosq;
Q uadrupedemq; ferum.campoq; infertur aperto/
N on velut ante sui compos tamen.arma monebat
I nfausta suspecta die sine lumine solem
M onstrat/& ecclipsim memorat Feremundus. at illi
F ert ignominiæ timor alta & fortia corda:
E t decori intentus nescit parere monenti
V tiliter:segnesq; animos/in se arguit heros.
E t secum luctatur iens.longe anxia sentit
S ollicitum(nec scit causas)precordia pectus.
I t tamen in pugnam furias & sidera contra.
E t iam consertis manibus glomerantur in vnum
H esperij mauriq; simul.gens vtraq; vitæ
P rodiga.certa mori.post se contenta superbum
N omen/& egregiam post fata relinquere laudem.

E t quia turpe pati conuerso vulnera tergo
P ectora dant telis atque ora minatia iungunt
C ominus in gladios proni/baccbatur Erinnys
C ircuit Alecto: volitansque per agmina Mauors
T empus adesse monet/quo vlcisci fata suorum
F as sit/inardescunt animis/& more Leonum
C um laniant armenta furunt/nactique fauorem
D itis eunt supra bumanas in vulnera vires.
T um pater Alfonsus/cum iam cecidisse suorum
M ilia multa videt/fixo se colligit ore
O mnia mente putans volucri.deliberat inter
C onfertos/cum terga fugæ dare nesciat/bostes
O ppetere/& pulcbram facere inter vulnera mortem.
P roxima cura subit Petrus cbarissima patri
P rogenies/quem pugnandi procul egerat ardor.
N am mauro incumbens pondus belli omne ferebat.
I llum ergo e tristi saltem subducere casu
C ogitat/& seruare genus:circum omnia lustrat
O bseruans acies/Cristas vt nouit in alto
V ertice nutantes/magno impete dirigit bastam:
Q uadrupedemque premens medios incurrit in bostes:
E t raptum ex acie vix tandem educit in agrum:
V nde queat fatis deuotam euadere lucem.
D umque ea postrema patris pietate geruntur
E cce leuis Nomadum legio de colle volantum
V rget equos.ex insidijs egressa repente
I mminet bispanis cladem latura supremam.
H anc pater Alfonsus tumulo speculatus ab alto
A ctum ait.I.mi Nate viam/tua pluribus annis
D igna recens ætas/quam cum splendore memento
D egere preponens vitæ decus/Hercule ab alto
T e venisse memor/veterique a gente Laconum

Per tot annos factis celebres & nomine claros.
Vade moram mi Nate omnem tolle/omnia nobis
Tempora longæuis iam sunt decursa:periclis
Obuia nil trepidat mortis secura senectus.
Ista dies(si vita Comes mihi forte supersit)
Auferet omne decus.si forte occumbere læto
Fas fuerit/nobis decus immortale relinquet.
Sic extrema dabat verbis mandata supremis
Magnanimus Genitor/ducens suspiria ab alto
Pectore/Tum dulci lacbrymans nato oscula iungit
Casside deposita/pressoq; amplectitur ore.
Supremumq; vale curis singultit amaris.
Ille patrem paribus lacbrymis hortatur,& vrget
Ire magis/se quem melior magis adiuuet ætas,
Fortiter acturum.Pietas certamine in isto
Altercata diu.vicit pater.atq; reuertens
Inter densa virum sese ingerit agmina/conto
Hac illacq; premens mauros/stragemq; cruentam
Accumulans:qualem caulas ingressus apertas
Aedere nocte Lupus rabido solet improbus ore.
Spes erecta parum hesperijs:fusa agmina maurum
Terga dabant inuito Erebo.reuocabat euntes
Tisiphone/simulansq; ducem toruo increpat ore.
Quo ruitis clamans fugitiua & perdita turba?
In manibus cum iam nostris victoria/tergum
Vertitis?hic nobis labor vltimus.Vndiq; fusus
Cantaber it preceps.trepidans elabitur Astur:
Et superest hæc vna cohors.Conuertite fortes
Ora Viri:mecumq; alacres in bella venite
Vltima.ab hoc vno pendet victoria nixu.
Sic ait.hispanos animant non concita verba
Verum exempla Ducis:rursum reuocantur/euntq;

A cribus in mauros animis/hauritq; cruorem
P ugna atrox libicum:potuitq; asperrima virtus
V incere fata/nisi Alecto immisisset Iberis
L ucrandi ingluuiem Sanci sub imagine nota:
(S ancius Alfonsi fuit armiger)ite rapinis
M aurorum Hispani/ditescite/vincitis hostem
C lamabat volitans/spemq; incutiebat auaram.
T um maior dilapsa cohors.Alfonsus ab hoste
C lausus in ingenti maurorum abconditur vnda.
V ictus ad extremum numero atq; labore/caducum
P ectus in excelso Numidarum inclinat aceruo.
H eu male consultum mauris in funere tanti
P rincipis.Accingunt non inferioribus armis
T res simul ammisso nati genitore/potentes
P ro capite vnius læto dare plurima maurum
M illia/Franciscus/referensq; & nomina & ora
P etrus aui:& Iannes non iam virtute sed annis
V ltimus/Alfonsi totidem/totidem Leonici
A lcidæ totidem.pœnas dabis impia maurum
B arbaries.malefida tibi fortuna reposcet
P ro Duce Granatam.patrijsq; eris exul ab oris.
T u quoq; Ferrantes superes Consalue iacentis
A lfonsi germane/ferens victricia signa
E t pelago/& terris.iam se tua gloria cœlo
I nserit/& totum radians illuminat orbem.
T e duce quos trepidet casus hispania nescit:
E t quos non liceat sub te sperare triumphos.
T u patriæ defensor eris/tutela nepotum:
T u decus armorum/Tu fama æterna tuorum.
O mnia tu quondam rigidi discrimina martis
D octus adhuc iam pene puer/genitore sub ipso
C reuisti/vt vicina Pado noua populus/arbor

H erculis/ante diem veniens/senioraq; vincens
R obora: & intonson caput vsq; ad sidera tollens.
M aurorum occasum granatensenq; ruinam
V idisti/& florens annis iuuenilibus arma
C ontra semen Agar pro relligione tulisti
V ltus auos/fratrem/atq; Deum/temerataq; sacra.
H allora te sensit: sensit Marbella: solumq;
M enobium: necnō regio turrita prealtis
O retana iugis: gemini sensere Cunicli.
C artbamaq;: & setbnil pbœbo vicina cadenti
T unc aderas cum Rbonda Deum/cum loxa recepit/
C æteraq; illius quot erant insignia regni
O ppida/& aereæ duris in cotibus arces.
O Macbometigenæ gentes/bic maximus ille
B elliger/armatus qui vos cobibere solebat
M œnibus effusos/& in aspera bella ruentes.
I pse aderat quando atrati sine murice reges
A d regum venere pedes/cum victa superbos
D eposuit Granata oculos. ipse inter ouantes
Q uando trumpbato patefecit mœnia regno
V rbs ea/stipatus magnis beroibus ibat.
In Latium veniens ad Tybridis bostia classem
E git: vbi impositas tyrrbenis fluctibus arces
M unierant Galli stantes pro turribus altis.
N ec mora/scalarum gradibus ad mœnia missis
H esperij velut ardentes circum arida flamæ
L igna volant tecti clipeis: & in aere pugnant.
Q uid moror? euadunt victis in culmina gallis
P rotinus Hesperij. senones de turribus acti
P ræcipites fosse residem voluuntur in vndam.
P ar fortuna tuos nutrix encæia belgas
I nsequitur/tua seruabant qui mœnia missi

Præsidio: saxūq́ illud quod in æthera surgens
Prospicit irato salientes æquore fluctus.
Sors eadem fuit Vrbi Aquilæ/ quæ celsa superbum
Insistens apicē videt hinc samnitica rura/
Hinc Vmbros/ Tuscosq́ procul/ gentemq́ sabellam.
Nanq́ vbi Concubiæ venere silentia noctis
Mœnia Ferrantes superans/ obscura peragrat
Compita cum paucis. primoq́ sopore iacentes
Et nil tale ratos (Quis enim formidet in vrbe
Tales nocte dolos) intra ipsa cubilia Gallos
Occupat: & cæde ingenti tenebrosa cruentat
Atria: & exorto redit in sua castra tumultu
Incolumis. Tanta in magnis solertia rebus.
Cum Duce Mantoo/ qui iam concluserat intra
Attelana Duces Gallorum mœnia/ totam
Asserit Ausoniam/ Campanaq́ liberat arua.
Nec satis est terras vicisse. Per æquora victor
Nauigat. Ionio procul est audita profundo
Fama viri. Nam cum Veneti naualibus armis
Arua Cephalenum premerent (Tum Thracibus illa
Insula parebat dominis) cum classe vocatus
Venit in auxilium/ cladem q́ inuexit acerbam.
Nanq́ locos vbi sisiphius regnabat Olysses
Alcinousq́ senex/ Epiri littora & agros
Sic contriuit/ vti solet arua virentia grando
Aspera/ cum geminos fratres inuasit Apollo.
Dumq́ per id tempus (sic sors tulit) arua Zacinthi
Viseret/ excelsa montis de rupe patrenses
Vidit aquas. vidit longe nigrescere in vndis
Aequoreis terram Pelopis monstrante Nicandro
Indigna/ qua fama refert regnasse Coœnos
Regibus Assyriis reges Sycionis & Argo/

T um memor antiquæ Lacedæmonis/vnde sciebat
D iscendisse Atauos/patriæq; impulsus amore
B elligerum Iuuenem musis ab origine sacrum
C ongeneremq; sibi sic compellauit Iaccbum.
E cce in conspectu generis natalia nostri
A rua vides: vbi scis nostros regnasse parentes:
E t centum tenuisse vrbes/ecatombica regna.
I nterea dum bella gero/gentemq; nefandam
F inibus arcemus Venetis/da garbasa ventis
Q uando viam Zephyrus facilem facit: atq; sereni
N il crudele minans Nautis clementia cœli.
V ade vide quid sparta facit. mora nulla biremen
S candit/& Ionias Iuuenis secat impiger vndas.
I t Comes Andreas/Comes it Traianus: in vnam
T res isti cobiere fidem/tria fœdere iuncta
P ectora perpetuo/nullis dirimenda periclis:

F I N I S.

Cciderat Titan/& nox calligine pontum
Inuoluens picea aethereos accẽderat ignes/
O Cum tetigit primas ephiraei littoris oras
Nauita: succedũt Iethi/ qua curua theatrũ
Ripa facit spargẽte comã sup aequora lauro.
Hic sumptis ad lunam epulis (Nam luna meabat
Bissenos tunc nata dies) data membra quieti.
Et iam somniferae caput inclinauerat vmbrae
Phoebus in occasum, labens incognita subter
Aequora & extremis auroram ostenderat Indis,
Cum Iuueni Deus illabens tenuissima rerum
Signa sub arcano mentis seruata recessu
Excitat ac fingit contextu somnia miro
Visus enim summo martis cõsistere in orbe,
Diuorũq; choros de summo audire loquentes
Multa deo & fatis, venturiq; ordine saecli
Quae vulgare nefas. Quid coelum & sidera voluant,
Et quibus excidium regnis vicina minentur
Tempora: Consaluo qui decernantur honores.
Visus & a superum quondam se in moenia duci
Quae a priscis veterum geniis habitata locorum
Diceret, & genii sese petiisse doceri
Quid valeant, quid sint, quid agant: Et protinus illum
Gressu intermisso verba haec audire loquentem
O Iuuenis mortalis adhuc archana Deorum
Quod tibi scire datum, grates persolue Tonãti.
Ille Deus molem hanc tantam, qui condidit, arcem
Supremam coelorum habitat, nutu omnia solo
Quae subiecta videt moderans vsq; ad caua nigri
Antra Erebi: & visu penetrãs & viribus ipsum
Legibus aeternis subigens acherunta, Iouemq;
Tartareum. Tanti potis est vigor illius ingens.

C uncta ministerio Diuum gerit/bos modo mittens
Q uo res cūcꝫ vocant/illos modo: regna reguntur
P ræsidibus nobis. fatalia sidera certe
M ulta valent/sed nos (quæ res iam plurima fallit
S æcula mortales) flammas moderamur olympi:
N on secus ac solet argenti fabricator & auri
D ans adimensꝗ focis vires/nunc follibus ignem
I rritans/nunc amne premens incendia fuso.
E t pro Diuorum ingenijs/nec enim omnibus vna est
V is genijs/dispar venit & diuersa locorum
A tꝗ hominum natura. Quibus custodia Diuum
E st noua/mutati mores hominum atꝗ locorum.
S unt Diui qui magna animo atꝗ ingentia voluant.
H os vetus heroes ætas vocat. Altera longe est
M ens alijs. Nam sunt qui relligione ferantur/
E t pietate magis: populosꝗ in pace gubernent.
Mopsopiæ gentis præses (dixere Mineruam)
Q uod sapiens esset/studijs precellere Athenas
F ecit: & ad rerum causas attollere mentes:
T ransijt a grais ad Celtica regna: tenetꝗ
N unc quoꝗ parrhisios. animum per singula volue
O ppida: & edisces genios. Lacedæmona priscam
M agnanimus qui rexit erat: Qui rexit Amyclas
Q uiꝗ Argos studijs bellandi intentus/& armis.
Q uando tui fugere patres Lacedæmone capta
I uit & ipse loci deus ad Bebrycia regna:
S uccessitꝗ minor quidam de plæbe Deorum:
Q uo duce paulatim virtus spartana recessit.
A t prior est genti vestræ datus. auspice tanto
R es vestræ creuere alibi. reuocata Lycurgi
I lla vetus probitas studio atꝗ labore Cleomnis:
E t Leonicenæ sancto moderamine curæ.

C ontulit hoc vobis/vt sint in semine vestro
M agnanimæ forteſq; animæ:quod temporis huius
N unc quoq; significant res atq; ingentia facta.
A spice Consaluum:Viden illa ardentia corda
H umanum transgressa modum? sine numine nulli
F as hominum tantos bellando euoluere casus.
S ed nihil est quod gessit adhuc:maiora videbunt
P ost paucos ventura dies in finibus acta
A usonijs Galli/atq; Itali tepida arma ferentes.
N uper ab extrema mundi vertigine rumor
F luxit in hos orbes quendam de littore Ibero
M issurum in pelagus classem quæ nauiget omne
A equor ab occasu veniens Titanis ad ortum:
S i Consaluus erit/nondum res cognita:certo
C ertius est ipsum gallis Campana fugatis
R egna recepturum toto admirante triumphum
O rbe Ducis talem/rerum tam mobile fatum/
T am instabiles fortunæ animos/tam incognita Diuum
C onsilia/& fatis hominum contraria fata.
T unc fundanus ager/vicinaq; fluctibus Anxur
L iris/& Aeneæ nutrix bella aspera & ingens
E xcidium cernent/& lubrica sanguine rura.
M ore ouium cum visa lupi venientis imago
M artia/proripient sese per aquosa volantes
A rua leues Galatæ facti ludibria toti
I taliæ:cui tam elati insultare solebant.
A rx noua Parthenopes quæ martia nulla timebat
I nstrumenta prius/quæ sulfura risit & ignes/
C onsalui subigenda manu:quod Gallia nunq;
V enturum persuasa nihil trepidare videtur
I/propera Gonzaga viam/Quid tempora perdis?
C ontra fata venis.Sors est tua vincere gallos:

Vincere pro gallo Nemesis vetat/exue martem:
Vade: animos grandes meliora in tempora serua.
Talia in ætbereis cernentem oracula campis
Aurea perfluctus radians aurora rubentes
Excitat/& frondes crepitans Libys aura per altas.
Aequora subreptant remis in aperta/leuantes
Lintea: & accepto sulcant croceum mare vento.
At Iuuenis secum nocturna oracula voluens:
Gestit: & auditos recolit Ferrantis honores.
It vento spirante canens. tenuiq́ susurrat
Murmure/nescio quid: positasq́ in montibus arces
Nunc hac/nunc illac visu considerat acto:
Alphei vada prætereunt: Asinæa relinquunt
Littora. Leuctra legunt circum: subeuntq́ laconũ
Aequor: ad Eurotæ ripas vestigia sistunt.
Mox iuuenis laureta ligans ad odora biremen
Exit/& in læuam gradiens qua respicit alti
Cornua Taygeti/vicum (Mysistrata vulgo
Dicitur) exilem subiit. Lacedæmona credunt.
His sedisse locis/cum res spartana manebat.
Omnia perlustrat quærens monumenta per agros
Si qua forent sparte indicium facientia: tandem
Inuenit agresti vestitam gramine molem:
Et raris annosa comis Caprificus in alto
Culmine erat radicem adigens per biantia saxa.
Per fruticosa ferens gressum virgulta/rubosq́,
Et propius scrutandi auidus: gladioq́ sequaces
Abradens ederas, aperit candentia saxa.
Instat, & in lapidem pronus cauat ensis adacto
Inuentas mucrone notas, attentius bæret:
Abstergitq́ situm ferro: titulumq́ recurrens
Sæpius Eudamidum Persas legit esse fugatos

Auspiciis/& Ages: truncata vocabula regis.
Cætera preteriit cariosa extincta senecta.
Altera laureto circũfruticante reperta est
Non procul inde virens spartano e marmore moles
Pbidiacam testata manum. pendebat ab alto
Margine pars clauæ: partem consumpserat ætas.
Lernææ pars prima Hydræ: quæ guttura septem
Porrigit: & linguis septem vibrantibus ora.
Arcus/Acarnanis fluuij duo cornua frugum
Plena. molorchæo pellis detracta Leoni.
Stant fixis in molem oculis. & biantia versant
Ora per excelsos lapides: Epigramma figuras
Ecce vident pregrande canis descendere in berbas.
Nanq̃ ager ad Calcem multis accreuerat annis.
Hic aliquid preclari merat: sed longa senectus
Inuida maiorum titulis incõmoda secum
Mille ferens versus fœde interciderat omnes:
Verbaq̃: vix licuit quædam fragmenta notari
Vnde nihil certi possint baurire legentes.
Tunc Iuuenis notæ illacbrymans telluris amore
O/ait a nostris regnata parentibus olim
Sparta vetus salue/quæ tot tegis ossa virorum
Quos miramur adbuc/& quos mirabitur ætas
Omnis/vbi illustres illæ regumq̃ Ducumq̃
Ac diuinæ animæ/quæ tot gessere per altum
Bella/per Europæ campos/Asiamq̃ per omnem?
Terra tot insignis titulis/tot clara triumphis
Nunc ignota iaces. Vbi tot delubra Deorum?
Tecta tot in cœlum sculptis surgentia saxis?
Tot forã? & illa vias diffusa frequentia in omnes
Belligere gentis? sepelit simul omnia tempus.
Nil superest modo tantarum nisi nomina rerum

O quicũq; habitas Cenomana per oppida gente
A edite Agellaria patris memor Herculis esto.
E t cole ducentem Cœlo noua sæcula Christum.
H ic Deus ille tuo qui dictus ab Hercule quondam
T erminus: huic Cerere & Baccho monet esse litandum
N eu Ciues imitare tuos: externa peragra
M œnia: & ante oculos habeas exempla virorum/
I ndole qui magna fuerint/genioq; potenti.
E xternas tibi quære Nurus/tibi nubat Amazon
V lla/vel antiquæ si qua est de sanguine Romæ.
N am vicio matrum tellus Chinnæa iacentes
F ert animos/qui segniciem/qui sordida lucra
A nteferant immortali famæ atq; triumphis:
S ic ait. & Nautas repetens dat vela: reuersum
M ulta super terris rogitans Consaluus Achæis
S uscipit/ille locos omnis enarrat/& vrbis
R elliquias tenues: inuentaq; nomina gentis.
F atidiciq; aperit diuina oracula somni.
N ec mora. Confecto Tyrrhena per æquora bello
I n patriam læti decus immortale reportant.
R ex vbi cognouit reditum Ferrantis ad oras
H esperiæ (virtus quid non emolliat ingens)?
V enit in occursum. Laribus Regina relictis
V enit: & insolito reducem suscepit honore.
R es nulli concessa Ducum. Cum regibus ingens
M ore triumphali/plebisq;/patrumq; Caterua.
A d festum Laureta diem misere virentes
E t myrteta comas. sacræ solennibus aræ
I lluxere focis/fumoq; oluere sabæo.
F ronde Thymi sparsere solum/luxere coruscæ
N octe faces prima/& sonuere in turribus æra.
T um gauisus Anas: & qui facit aurea Bethys

Velera/& auratis Tagus inuidiosus barenis:
Cinga simul sicorisque Comes.gauisus Iberus
Cantaber Hispaniæ faciens cognomina terræ.
Bilbilis/ac durius/ferro ille/hic inclytus auro:
Atque Chalibs/atque Eunemius/Miniusque colorem
Purpureum vultu referens:& Turia multo
Flore nitens.Quid multa moror?langore sepulto
Tota triumphalem celebrauit Iberia plausum.
Sed Coniurati reges post tempore paruo
Gallus & Hesperius violenter Aragone pulsa
Regnum vsurparant.Gallo Campania cessit:
Hesperio Chalabri colles/& Daunia tota.
Ferrantes igitur Chalabros recturus & arua
Daunia in Italiam rursum cum remige multo
Mittitur:& Tyrrhena secat grandi æquora classe.
Et nunc bella super regni confinibus orta
Temperat armisono sternens molimine Gallum.
Orta duos inter reges discordia in vnum
Vult partes reuocare duas.Concordia regum
Diuidit & lacerat regnum.Discordia cogit.
Tanta senescentis reputans discrimina mundi
Tam varios hominum casus/tot funera regum/
Tot spes frustratas/tot regna extincta/tot vrbes
Funditus euersas/videor freta concita ventis
Cernere?iactatasque rates/has vortice torto
Absorberi/illas scopulorum incurrere cautes
Has hærere vadis/totoque eferuere ponto
Horrendum Prothei pecus/& neptunia monstra:
Et tutum nihil immenso lunæ esse sub orbe.
Seu Cœlum id faciat/seu sors/animæue profundi
Siue aliud quicquid quod nos latet/omnia nutant/
Cuncta labant.Si mens vlla est incredula/nostræ

V iderit Italiæ durum/ac miserabile fatum
H ac ætate/viros adigens sua limina fortes
L inquere/& ignotum profugos errare per orbem
P remia nec meritis hominum poscentibus istam
D ebita sic reddi quisq́ respondeat iram.
I nsontes/sontesq́ eadem discrimine nullo
M ulta premit. Iustus princeps æque atq́ Tyrannus
E xulat: atq́ omnes strepitu inuoluuntur eodem.
M itto alios. Iannes nobis se anthonius offert
S emen ab Archeleo veniens. longa abdidit ætas
S têmata. maiorum series inuol: itur annis.
N on aliter q́ cum sursum exsudata cauernis
F umat hyems/Aether nigro subtexitur imbre.
H ic postq́ Domino Insubrum fortuna tetendit
R etia/& e Cœlo pulsum sepeliuit Auerno/
C um nusq́ terris esset locus/iuit ad vndas
A equoris: & pelago ac ventis se credidit heros.
T anta etenim gallis erat orta licentia in omnem
I taliam/tantus terror peruaserat omnes
A usonios/vt gallorum terra ipsa negaret
F erre hostes. Sicut diræ Iunonis ob iram
R espuit/vt fama est quondam titanida matrem/
A equoris donec tellus noua prodijt vndis.
T um Venetus gallo concors preclusérat omnes
S forciadis/& sectæ omni/Cœloq́/Ereboq́
I nuisis aditus: & erant indagine cincta
O mnia/Conualles/syluæ/iuga/flumina/& arua.
T um quoq́ non habita mitræ ratione nec vmbræ
P uniceæ Ascanius sacri pars tanta senatus
A Venetis captus/loca dum per inhospita & altos
P roripitur montes/regi pro munere magno
M ittitur/eximij monumentum insigne triumphi.

Per medios igitur gallos/Venetumq́; per ipsa
Castra/secus Trebiæ ripas/vi irrumpere adortus
Cum socijs inuenit iter:totamq́; cohortem
Incolumen(vis tanta animis præstantibus)vltra
Gallorum insidias/tandem in loca tuta recepit.
O diri stellarum ignes/o impia/si fas
Dicere fata:Quid hic scelerum cōmiserat heros?
Non cædes,non furta virum,non prodita regna,
Iudice qui fecit leges & iura lycurgo
Arguerint.sine labe fides/sine crimine vita:
Ingenui mores forsan/patrimonia nullis
Aucta dolis,pietas.sancti consortia lecti,
Relligio in superum patrē,clementia in omnes
Hoc meruere? animis visum hoc cœlestibus æquum;
Ergo vbi circuitu veniens ad littora longo
Cum socijs stetit in campis vbi fluctibus Ancon
Vapulat incuruans hispano littora portu.
Mox rate conducta penus instruit:atq́; marinos
Ingreditur fluctus.Boreas ad garbasa ludens
Incipit afflatu salis vndam excire secundo.
Soluite proclamans Anthonius,æquora.dudu3
Vela vocant,inquit:terris inimica,per altum
Prospera,spondet iter nobis fortuna secundum.
Quærite Corcyram,graiasq́; annemus ad vrbes.
Quod felix faustum velit regnator olympi
Maximus,& dextri quot sunt super æthera Diui.
Portu abeunt/leniq́; implent caua garbasa vento.
Iam prora in fluctus medios cædentia longe
Arua fugit:sulcatq́; fretum spumantibus vndis.
Vastus ab arcturi plaustro decurrit in austrum
Adria:& aggeribus dextra leuaq́; superbis
Cingitur:illyricos montes aurora,latinos

Hesperus hesperijs qui fecit nomina terris
Aspicit.hos inter populos campo æstuat amplo.
Fusus ad Hydruntem duplices diuerberat vndas
Tyrrheni/Ionijque freti.mox nomina perdens
Definit: & magna Neptuni absconditur aluo.
Ora leuans/circumque ferens Antonius altos
Per maria & montes oculos in colle supino
Prospicit albentes muros/turrimque minantem
Pyramide in Cœlum/missoque in sidera Cono.
Atque ait o Rector quæ nam hæc in collibus altis
Italiæ moles aspectu læta decoro?
Quicquid idest/preclari aliquid promittit imago.
Tum rector quod cernis ait picentia iuxta
Littora/Delubrum est illud venerabile magnæ
Matris/ab Assyrijs quod Dij super æquora quondam
Huc manibus vexere suis: visa ire per vndas
Hæc (res mira) domus/visi ire per æquora Diui.
Nam Diuum regina Arabis offensa tyrannis
Qui temere Assyriam sese effudere per omnem
Fugit/& huc voluit secum migrare penates.
Quotquot ab Assyrijs hæc vsque ad littora pontum
Iuxta habitant fecere fidem.Pamphylia iurat
Se vidisse/Cilix/Lycius/minoia tellus:
Tænarus affirmat: Delphine & Arione vecto
Tænarus insignis.facti meminisse fatentur
Arcades.Aetoli.scopulis Epirus ab altis
Ad mare tota ruit.thalamo fuit hospita sancto
Illyris.Illyricos primum diuertit in agros:
Sed pertesa locos paruo post tempore rursum
Prodigio grandi volitans de littore in vndas
Italiam versus gressum aspirantibus euris
Vertit/& vt tetigit terras/sublimis in auram

Exiliens (vidit Picens miracula/& Vmber)
Hos tenuit colles/illacq; resedit in arce.
Et quia transuectam mulier Laureta recepit
Virginis aediculam/praebens vbi sisteret agrum/
Lauretae delubra vocant. Neu crede superbam.
Hanc aedem venisse fretis: superaddidit ista
Templa sacerdotum princeps ingentia Paulus.
At breue sublimi latet hac sub mole sacellum/
Quod fugat infernos manes/quod discutit omne
Morborum genus: extremis venit vnde periclis
Auxilium/seu sors terra seu seuiat alto.
Huc Itali siculiq; ferunt solennia vota.
Huc fluit Epirus/fluit Illyris/accola Rheni:
Accola Danubij. Venit vsq; a littore Narbo
Galliae/& Isthmiacae spartanus ab aequore terrae:
Tanta fides nunc Delphis: & Iupiter Hāmon
Et claros/& Delos longe minor. omnia vincit
Quotquot erant olim veterum delubra Deorum.
Haec vbi dicta manus tendens Antonius ambas.
Surgit: & ad templum verso sic incipit ore.
Diua Parens magnum partu cōnixa Tonantem
Virgineo/quae sceptra tenes fulgentis olympi
Audieram: nam terrarum fama amplior orbe est/
His tibi sacra locis imania surgere templa
Quae veneror: quae si dederis me ad nostra reuerti
Littora cum socijs/multo cum munere visām.
Audieram, voluiq; aliquando accedere motus
Maiestate loci. Verum in discrimine rerum
Magno incertarum posito vota irrita fecit
Aspera sors/quae me in ventos/& in aequora misit.
Salue sancta Domus lactenti conscia Christo
Conscia Diuinorum operum/domus hospita Diuum.

Da facilem da sancta Parens ad littora cursum
Thracia: da placidos reditus huc ad tua rursum
Limina/& Italiae fer opem Regina iacenti.
Talia finierat/cum mox longinqua Truenti
Hostia prospectant/ubi se samnitica iungunt
Littora picenis. Leua procul albicat Aulon/
Odrisijs Aulon dudum possessa Tyrannis.
Velaq; rara vident niueas referentia nubes
Scindere iter liquidum: & vento contraria eodem
Littora/& oppositos serpendo inquirere portus.
Iam minor est Ancon procul aspicientibus. intrant
In nebulas Vrbini apices: Recinatia sensim
Ex oculis abeunt iuga. Caeruleumq; colorem
Accipiens vix apparet domus alta Sibyllae.
Vertice Gargani residens Archangelus alto
Frondosas aperit rupes/& porrigit vmbram
Ad Diomedeae sibi proxima littora terrae.
Brundusij iam portus abit. fugit ora Tarenti/
Quo memorant olim genus aduentasse Laconum
Et noua magnifico struxisse palatia sumptu.
Tunc heros conuersa tenens Titanis ad ortum
Lumina/Dic inquit Rector memorabile si quid
Forsitan Italiam contra sita continet ora.
Ille loqui iussus cano sic incipit ore.
Ista Liburnorum terra est/quae surgit in altos
Ducta apices. hac sunt priscis ignota Buennae
Hostia (sic istud flumen dixere Liburni.
Boianam Ausonij quod vulgatissima fama est
Esse nouum. vapor abstrusus terrae intima rumpens
Viscera fecit iter lymphae. Conuallis in amplos
Ibat fusa sinus/gremioq; incurua capaci
Clausit aquas: fecitq; in grandem excrescere campum:

Sic ingens lacus euasit/qui tolleret vndas
Quiq; graues veheret tergo insultante carinas.
Sed res mira magis/veterem q̄ dispulit alueo
Vnda recens Drinum/qui dicitur arua rigasse
Illa prius/ripisq; suis eiecerit amnem.
Tandem vbi diffusæ complerunt æquora lymphæ
In mare delabi cursu didicere coacto.
Scodra lacu vicina sedet: Scodra inclyta bello
Thraicio/& nulli armorum virtute secunda.
Sed modo Lumgeri patitur iuga dura Tyranni.
Credimus audieris bella illa imania nostris
Gesta(obtundit adhuc aures fragor ille)diebus:
Illuc militiæ robur contraxerat omne
Turcus ab Aetolis/a Phocyde/& ab Hellade tota/
A/Ponto/a Galatis/Cilices/Lyciiq;/Phrygesq;
Et Cares fixere illis tentoria campis.
Nec maiore putant Xersem venisse tumultu
In graios citra fauces maris Hellesponti.
Scodra nihil pendens ea barbara castra sedebat
Tuta supercilio montis/tuta auspice Christo/
Tuta viris/quotiens tantas ad mœnia vires
Admouere hostes/totiens per saxa ruebant
Precipites pulsi ferro atq; trabalibus hastis
Vertice de summo montis de turribus altis.
Non poterat tellus cædem absorbere.redundans
Ibat in arua cruor/riui de colle rubentes
Per dumeta Vagi subiecta in castra fluebant.
Nulla fames vrbem/nulli potuere labores
Incuruare:omni demum certamine victrix
Desperare hostes atq; obsidione soluta
Sæpius infectis egit discedere rebus.
At Veneti longo attoniti discrimine pacem

V rbe emere d ita/ruerent ne regna/ senatus
N autarum exemplo/cum tempestate laborant/
E xtenuauit onus: sparsitque per æquora merces:
S ic perbibent Fibrum quotiens perpontica rura
S e videt vrgeri canibus iaculisque sequentum
V ulnere se petere/obscenasque relinquere partes.
T alia dum summa fatus de puppe magister
I am prora Ionium subit: Epiri leguntur
A equora: Corcyram fugiunt/ & Echinadas ori
O biectas Acheloe tuo: quem Thessala Pindi
S axa vomunt: quem iuxta habitant Aetolus/ Acarnan.
D um ratis inflato currit prope littora velo
D uctor Agellarius gelida vidisse sub vmbra
F orte feram similem caput ora iubâque Leoni
V isus ait Nauarche ferunt hæc arua leones
F orsitan? hoc Libyæ soli pecus asse putabam.
I mmo Gubernator pecus hoc Europica tellus
F ert inquid: saltusque duo quos flumina claudunt
A borea Nestus labens/Achelous ab Austro.
V idi ego (& id genus est longe magis Acre. Leonum
Q uam quod in exustis Libyæ spaciatur harenis)
C um reuocat primi venerem Clementia Veris.
I re greges: & per vacuos se effundere campos:
T alia narrantes ibant: Zephyrumque sequuti
P rætereunt strophadum scopulos: gyroque per altum
I onium ducto patrensia littora linquunt
A d leuam/ætolumque salum/pelopensia circum
A rua tenent cursus. Verum famosa Maleæ
I n mare currentis facit vnda recedere in Austrum.
H ic memor auditæ cladis/bellique recentis
T orcigenum: fare o dixit somallius heros.
O ptime fare precor/regio cui nota magister:

Q uod stetit ante loco quondam preclara Methonæ?
P assa tot vt memorant strages & marte furenti
D ebellata? trahens genitum Nauarchus ab alto
P ectore cliuoso muros in littore monstrat
S emirutos: & paruæ vrbis vestigia tantæ:
O stendit vacuos portus tot nauibus olim
H ospitium: fluit in lacbrymas & talia fatur:
O fidei magnum nostræ Decus. o memorandum
H umano exemplum generi post sæcula mille.
V rbs ea pro Venetis pro relligione Sagunto
F ortior antiqua/ Thracum tulit vna trecenta
M illia/ quæ vidi bis oculis effusa per istos
E bullire agros/ ratibusq; abscondere pontum.
I pse videns nil posse duces ea mœnia contra
E t fundi in cassum tot opes/ tantãq; virorum
P erniciem ammitti/ solio descendit ab alto
R ex Asiæ Thracum ac ponti danaumq; superbus
I mperijs. Vrbemq; petens fessam atq; labantem
A pplicat ad muros hominum tot millia quot vix
R oma habuit/ cum magna fuit cum maxima rerum
Q uot vix ferre solum poterat/ tormentaq; magnis
F aucibus/ in validas semper iaculantia turres
N octes atq; dies. Libycos audisse putarim
C lamorem ac strepitus/ & saxa tonantia cœlo.
A equarant campis fossas: super ora suorum
S anguinolenta ibat veniens ad mœnia Turcus.
P onsq; erat ad summos cædes altissima muros.
A rmati stabant ad propugnacula Ciues
I mpauidi/ infracti quasi contra armenta Leones.
N ecpoterant nisi morte loco vestigia pelli.
T hraicij post longa Duces certamina tandem
C um vis nulla satis/ versi ad cõmenta dolosq;

M ore Italo septem properant armare triremes:
E t Venetum mendax signum in sublime leuantes
A uxilium simulant vrbi/res credita/pandunt
L imina portarum: ducuntq; in mœnia turcos
E sse rati Venetos. o execrabile fatum,
O fraudis crudele genus. mora nulla tumultus
F ulminat ad muros: vis circum mœnia & arma.
M agnanimi Ciues postq; stratagema dolumq;
A duertere/animis prestantibus vltima/Clamant
I n virtute dies cum laude & gloria agenda est
F ortiter o Comites: & Cœlum hoc sanguine nobis
Q ui superest post tot cædes/& vulnera/emendum.
V na hodie in diuos pro relligione obeundo
T endimus. Ante oculos patrium versetur imago
Q uos colimus templis. illum sibi sanguine honorem
E merunt. Via mors breuis est ad olympica regna.
S ic animis macti/& plusq; mortalia possint
O ra loqui audentes/supremo occumbere fato
C erti/ignes in tecta ferunt/atrumq; penates
I n cinerem vertunt: dumq; vrbem incendia totam
C orripiunt/ipsi in pugnam ferrumq; ruentes
E llegere necem potiusq; Thracibus ire
S eruitum Dominis/agarenaq; cernere sacra.
S ponte igitur vacuam turcis victoribus vrbem
L inquentes semel occasu periere cruento.
S ic ait: excidium lacbrymis stillantibus omnes
M agnanimæ fleuere vrbis. Tum maximus Heros
O Comites quid mœrori indulgemus? & ora
F rigida segnities funesta obnubilat vmbra?
N ostra isti collata potest fortuna videri
P yrrhica/vel quædam innocuo certamine Troia.
N am neq; nos vita eiecti/sed limine tantum

Italiæ ad tempus vento iactamur & vnda.
Stat nobis patria incolumis: stant mœnia & arces
Vt prius: superest portæ Iouis ardua moles:
Templaq; Romanorum operum excœdentia laudem,
Nec sortis natura vetat finire laborum
Quicquid idest: in spem potius nos erigit altam,
Vt pote quæ inconstans/incircũspectaq; semper
Propositi possit cœptiq; oblita putari.
Nec styga sulcamus rate/ne phlegethonta vadamus/
Stagna vbi perpetua squallent abscondita nocte.
Hæc quoq; sub cœlo tellus. regionibus istis
Nulla Abatos: nautis hæc sunt freta peruia: Titan
Has quoq; non secus ac nostras illuminat auras:
At neq; dictæo deuoti in pabula Tauro
Mittimur vt quondam Theseus. non sicut Orestes
Ad Triuiæ cultros/non vt Pagaseus Iason
Ad pecua ardentem referentia naribus ætnam.
Et genus humanum Torci quoq;: pectora nec sunt
Ferrea/terrigenis etiam Deus omnibus idem,
Altera relligio q̃uis/atq; altera iura.
Durandum/& quid nostra ferant hic fata/videndum.
Talibus orabat/cum se detexit ab ortu
Insula/quæ magni Iouis incunabula vidit
Nobilis Assyrij furto bouis/ac labyrintho
Dedaleo: illustris Tauro/memoranda volatu
Icario/qui mœsta dedit cognomina ponto
Et Minoe: tulit Iouis armigeros Corybantas.
Vt pleriq; volunt/Creta vrbibus inclyta Centum,
Atq; ideo dicta a Grais Hecatompolis olim.
Suspiciunt oras/vbi quondam florida Troezen
Claruit, & paruæ radunt vicina Calaureæ
Aequora. Neptuni quondam breuis insula templo

Nota fuit.nomen fato Demosthenis auctum.
Nam macedum fugiens iras & atrocia regum
Arma illic sumpto petiit phlegethonta veneno.
Calcidis euadunt rapidum mare:saxa Carysti
Inclyta.per sexti fauces labuntur:Abydo
Præterita flexo sporades/& Cycladas intrant
Limite: nūc illac/nunc hac flectente magistro.
Per Delum & Myconem/Gyariq; infamia saxa
Delati Phrygiam dextra leuaq; relinquunt
Hellada:iam apparet samos illustrata sibyllæ
Carmine/Pythagora/templo Iunonis:& arce
Vnde licet Priami muros discernere & Idam.
Omnia mirantes veteri loca cognita fama
Circūlata nouis pascebant lumina rebus.
Curarum immemores/obliti prandia/tensis
Cuncta vorant oculis.Quærunt bizantia longe
Mœnia/& insistunt fixis vestigia plantis
Sublato in Boream vultu/cupidumq; videndi
Ad Cilium porrecta manus visum adiuuat vmbra.
Certatim intendunt acies.sublimia quædam
Tecta vident sole aduerso radiantia.templum
Rector ait templum ecce ingens/quod nubila tangit
Culmine liuenti/stant alta cacumina plumbo
Incuruata graui/titulis insignia Diuæ
(Sic memorant illam)Sophiæ.non vidimus vsq;
Maius opus.q̄q̄ Insubres vestri sua iactent
Templa/fere æterno multum sudata labore.
Cernitur æquorei moles imensa theatri
Infima ad ægeos mittens vestigia fluctus.
Iam turres/obeli/ac metæ/geminæq; Columnæ
Sculptura insignes celebri/iam regia celsam
Frontem aperit/tenui effigie per inane videri

I ncipiunt mali teretes.exilia dicas
S tamina Ceruleo procul impendentia ponto
C uncta legunt oculis regum monumēta priorum
A c fidei.plorantꝗ́ vrbis fata impia tantæ/
A emula quæ Romæ quondam fuit/æmula & omne
I mperium & titulos Asiæ atꝗ́ orientis adepta.
I am subeunt portum.dicas naualibus illis
S tare rates quod arant terris ex omnibus æquor.
I nuenta ad littus vix est via.littora merces
N on capiunt.magnis passim cumulantur aceruis.
E xonerant alij naues/& pontibus actis
E xportantur opes:alij in sublimia rostra
F une trahunt onera:& ratium latera ardua complent.
H ac illac it turba frequens/græciꝗ́/Arabesꝗ́
M assagetæ/Phryges/& Cilices/Galliꝗ́/Italiꝗ́
M ixti omnes:varijsꝗ́ sonant incognita linguis
M urmura.Se populo immiscent/vrbemꝗ́ subintrant
I gnoti prius.at postꝗ́ peruenit ad aures
P rincipis/ex Italorum oris magna indole quosdam
A duentasse viros:subito data copia fandi.
C um socijs igitur gradiens Leonicius heros
I ntrat in Augustas ædes/vbi mille colūnis
M armoreis innixa domus se regia pandit
A equa iugis/picta argento/spectabilis auro.
V t stetit ad magni solium regale Tyranni
A ula omnis mirata hominem.Rex ipse tueri
V isus in herois vultu venerabile/grande/
A c diuinum aliquid/veteremꝗ́ in imagine Romam
C æsarea.putat Italiam/gentemꝗ́ latinam
V oluit/& antiquum Latij decus/atꝗ́ triumphos
M aiestate viri monitus.Tum talibus heros
I ncipit ingenti Satraparum astante corona.

Maxime Turcorum princeps/cui grandia regna
Per maria & terras/ideo regnator olympi
Fecit vt humanum serues genus:&vt tua consors
Diuini imperij pietas mortalibus amplam
Possit opem ferre/ac duros compescere casus.
Venimus Italia pulsi/dum fortiter omnes
Gallica pro Insubrum Duce contra nitimur arma.
Ipse dolus regno .pulsus tenet omnia gallus
Italiæ infenssius:nos ad tua regna coacti
Transmigrare/tuis regum fortissime castris
Iungi oramus:opem tibi qua magis arte valemus
Impartiri animus.Tu qui potes omnia/nobis
Portus eris.Sub te tanq̃ sub Numine quodam
Terrestri(Nec enim reges sine Numine)casus
Quotquot erunt & fortunam tolerabimus omnem
Militiam teneris aliquo cum nomine ab annis
Experti/& martem per mille pericula docti
Non erimus damno:tua nec frustra arma feremus
Sic ait.annutans placido Rex incipit ore.
Magnanimi Italidæ nostras quos egit ad oras
Gallica non virtus sed fulta superbia fraude/
Cedere fortunæ quotiens irata proteruit
Fas homini:& melius fatum expectare ferendo.
Fas &/in aduersis rebus curare potentum
Auxilium:id naturæ omni commune. Leonem
Sæpius auditum est homines adijsse rogatum
Vulneri opem.Reges etiam quando aspera surgunt
Tempora/coguntur multis ambire Tonantem
Supplicijs diuosq́ omnes in vota vocare.
Flecti etiam precibus iustis Clementia regum
Non negat:humanis humanum est casibus angi.
Istæ igitur quæ corda etiam generosa fatigant

Curæ abeant/si vos gallus procul egit ab oris
Italiæ: sunt ampla satis nobisq; Italisq;
Imperia/& regno & castris accedite nostris.
Atq; vtinam Dux vester ad hæc mea littora pulsus
Venisset: fecissem illi communia regna.
Sed modo posthabitis qui vos tam atrociter vrgent
Casibus/ad latiæ decora immortalia gentis
Sfortiadumq; genus clarum atq; illustre parumper
Conuertamur/& id primo repetatur ab ortu:
Fare igitur/quando nobis sunt ocia. & aures
Ne longo sermone oneres/desiste vereri:
Dixit: & in summos vix dum peruenerat axes
Longa dies/rapidum phœbo ingrediente Leonem.
Continuo famuli constrata sedilia Coo
Velere bombycum/Coccoq; ardentia & auro
In medium contra speculas vbi flantibus euris
Mitior æstus erat/gressu admouere citato.
Hic Tracesq; Italiq; simul discumbere iussi
Ora omnes suspensa tenent. Somalius heros.
Proximior regis solio sic ora resoluit.
Postq̃ tanta tibi fortunatissime regum
Cura Latinorum felicia fata/nouamq;
Sfortiadum gentem primo cognoscere ab ortu
Parebo: lætisq; animis tua iussa capesso.
Italia postq̃. sub te modo vera fateri
Fas mihi/nec maius quicq̃/nec pulchrius vnq̃
Vidit in immensis cum res romana vigebat
Incolumi imperio/sol qui videt omnia/terris,
Nam neq; Alexandri qui victo oriente tetendit
Tam late imperium/nostræ par gloria Romæ.
Et Babylon/q̃uis rerum pulcherrima quondam
Extiterit/nil tam eximium spectabile & altum

V idit.erant vnum Romæ regna omnia regnum.
Q uicquid habent reges nostri modo: quo tua late
Q uæ rerum pars magna quidem/confinia tendunt
C appadocem/Medum/Armenium/Babylona/Syrūq;
P unica/& Aethiopes vsq; ad maurusia rura
Q uæ Getullus arat/Veteres tenuere Latini.
N ec breuis hæc fortuna fuit: tot splendida facta
T ot domitas gentes/fractum tot classibus æquor
T otq; triumphales pompas/tot nomina regum
Q uis numeret? pelagus pene inscrutabile rerum est.
P ercita finitimo mittebat dona tumultu
I ndia Cæsaribus nostris: nam proximus Indis
I mperij limes nostri fuit. vltima Romam
Q ua modo Cattaicum genus est/aurora timebat.
N obiscum genitor rerum diuiserat orbem
A ethere contentus/nobis maria omnia & omnes
C æsserat ambitas vnda oceanitide terras.
A t postq̄ a Geticis emersit Vandalus oris
E t Gothus/atq; Gotho longe crudelior Hunnus/
C onsenuit tandem imperium/Romæq; venustas
T ransit in rugas/& anili impalluit ore:
R omanam asseruit rem Iustinianus in amplos
R ursus agens fines/Libyam Ausoniamq; recepit
I taliæ/vt memorant contrito in limine mundo.
N am tunc rumor erat/cum nostra ad regna redisset
A phrica/mox cum prole sua mundum interiturum
V ulgus id ad Cœlum referens terramq; putabat
O mnia cōmuni peritura animantia fato.
N ec fuit omnino fama irrita. pluribus vnum
C onueniens nomen lusit mortalia corda.
H unc tulit euentum rumor. Post punica Cæsar
A rma Gothos cupiens italis depellere regnis

Præficit huic operi Mundum/qui magnus in armis
Dux erat.hic igitur tanti molimine belli
Suscepto/dum castra mouens iam permeat Istros
Hostiles subit insidias/& in arma Gotborum
Missus obit cum prole sua: Nam pignora patrem
Consectata pari venere in funera fato.
Sic sunt ambiguæ sortes/oracula Diuum
Tanta ambage solent nostras deludere mentes.
Cœlituum dubio tantum in sermone pericli est.
Verum prosperitas hæc iustiniana serenæ
Par hyemi fuit inconstans.paucisq; recessit
Impatiens legis mundus dum fluctuat/annis.
Longobardi Italos subigunt.Babylona/Syrosq;
Persicus inuadit spolians vulgo omnia Cosdras.
Gallia francones dominos tulit.Hesperiamq;
Maurus inundauit: Sese saracenus ab ortu/
A/Borea innumeræ gentes fudere per orbem.
Gens tua quæ vicit graios/Asiamq; minorem
Inclyta gens armis/atq; omni munere prestans
Venit in hos agros.sic Cœlum & sidera volunt.
At nedum imperium Romæ/sed Dij quoq; fatum
Id sensere.noui ritus/noua condita templa
Et noua relligio/quam vatum oracula finem
Ignorare volunt/totum fusa iuit in orbem.
Post longam nox longa diem successit:& altis
Id iubar immersum tenebris non claruit vnq;
Amplius.infami permissa licentia vulgo
Vexandi Italiam altricem regumq; Ducumq;.
O Decus/o latiæ laudes & gloria gentis
Quo cecidistis?erunt ne vllis ea gentibus vnq;
Nomina.Num tantum poterunt sors Numia & astra
Tam felix/tam læta olim tam clara potensq;

N unc eadem superest tellus/fortuna recessit.
S ecta potentatus plures accepit/ & Isthmo
P ersimilis triplex inter mare tendit ad Austrum:
I nde Ligur/Lydumq; sonant: hinc Adria clamat.
A ppulus/& Calaber/Samnis/Campanus ad agrum
V sq; Reatinum/mediam qui limite iusto
D iuidit Italiam/regnum coguntur in vnum
P arthenopes/vbi nunc Gallus nunc regnat Iberus.
P ontifices Latium/Veios/gentemq; faliscam
F laminiamq; omnem/Picentia littora & vmbros
S ortiti: partimq; agro dominantur Etrusco.
P artem sena vetus/partem Florentia/partem
L uca/Ligur partem Tyrrhenæ possidet oræ.
R heti/Istri/Euganei latis Genomania campis
S ub Venetis degunt. Venetis tamen extera subsunt
R egna. Liburnorum colles/montanaq; rura
D almatiæ/illyricum littus/cum Chaonis ora/
C orcyræ/Pelopisq; solum/Creta/vltima Cyprus.
A rua Pado pretenta magis vergentia ad æquor
V sq; Rauennates campos/Adriæq; paludes
G onzagæ/Estensesq; tenent. hic insula magno
C incta lacu residens/sicco fert mœnia tergo:
M antua cui nomen solas adeunda per vndas:
V erum iniecit aquis longos industria pontes
C octile opus/dupliciq; patet via pensilis actu.
V rbs antiqua/ferax frugum/pecorumq;/hominumq;:
I ngenijs pollens, nec vi expugnanda nec arte.
M antua Francisco sub principe sola tumultus
N on experta nouos, dictu mirabile, sola
N ondum passa atrox, quod nos ita dissipat Astrum.
C ætera, quæ Italiæ pars est vberrima, ad alpes
V sq; salassorum, genuam, liguresq; marinos

Insubrum tenuere duces, ac Sforciadarum
Progenies, genus acre Virum, gens inclyta bello.
Hi primum resides animos, vt Romulus olim
Martia progenies, ad classica & aspera rursum
Arma retraxerunt, & corda tepentia longa
Segnitie tandem duras acuere per artes.
Omnibus his vt Fabricio patribusq; latinis
Vt Mario. Cipo, atq; Lyco, siculoq; Agathocli,
Principio genus à tenui. Nam Sfortia gentem
Sfortia Flaminiæ pauperrimus incola terræ
Hanc tulit. Ipse nouæ vix dum lanuginis annos
Natus ab agresti studio properauit ad arma:
Et cultu agrorum functus genitore relicto
Inter aratra domi, lituos & classica (tantum
Astra valent) patriæ antetulit, laribusq; paternis.
Iam pro bobus equos, ensem pro vomere, contum
Pro stimulo tractans ad magna negotia mentem.
Appulit: & toto concepit pectore martem.
Ingenium Iuueni solers, versatile, promptum
Circũspectum. Animus cui formidabile nullum
Martis opus, vegeti sensus: habitudine corpus
Compactum solida: armorum ferrugine semper
Affectum, settis horrens, venisq; redundans,
Procerum, crudo horrificum martem ore figurans:
Mars erat: & veluti scintilla in fomite sicco
Rapta parit flammas, & in ampla incendia surgit
In magnum euasit subito decus. ipse per omnem
Italiam factus belli pacisq; magister
Regna, magistratus, vrbes, populosq; mouebat
Arbitrio nutuq; suo: & regnabat in armis.
Sunt tamen in Phorcum, Phorcum qui dicitur olim
Sardoo regnasse solo, & Cyrnæa per arua

Q ui genus hoc referant.longis abscondita saeclis
M aiorum series stemma hoc ignobile fecit.
T empus enim facit aetates/atq; omnia ducens
I n senium tandem cogit succumbere morti:
H uic soboles numero prestans/prestantior armis:
T ota etenim domus a teneris genitore sub ipso
D octa grauem thoraca pati/discrimina docta
M artia/& horrendis bellorum exposta periclis
D uruit/ac totis robur membrisq; animisq;
T ale tulit/qualem ardenti noua vasa camino,
A ccipiunt: quali eximius faber afficit arma
B ellica cum chalybem medica magis asperat arte:
C um gladios acuit succo atq; potentibus herbis.
T um quoq; in ausonijs clarebat Braccius armis
M ontibus in tuscis genitus Trasimenia proles:
O rtus & ipse loco tenui: Sed origine virtus
C larior abscondit tenebrosa exordia. Virtus
I gnea quae Martis veteres aequauit alūnos
S cipiadas/Marium/Hānibalem.duo magna latinae
F ulmina militiae simul orta/simulq; sepulta.
S ic sortes cecinisse ferunt: oracula nanq;
B raccius audierat/sibi quae vicina canebant
F unera/cum summam clausisset sfortia lucem.
A mbo igitur simul extincti: sub flumine Aterno
S fortia, belligerans Aquilae sub moenibus altis
B raccius inuenit pulchram inter spicula mortem.
H os memor antiquae tellus oenotria laudis
E st enixa/decus cupiens reparare latinum.
T alia dum memorat/moestum in suspiria pectus
I bat & in fletus italae dulcedine laudis
L umina. Conticuit paulum/linoq; madentes
E xsiccans oculos/rursum sic ore loquutus.

Ardua res omnes gentis percurrere casus
Sfortiadum verbisque genus comprehendere totum.
Ardua res inque/Cithara Colophonis/& Andis
Et fide dircæa celebranda/& Apolline toto.
Præteriens alios igitur de principe tanti
Seminis attinget rerum fastigia sermo.
Tota suum soboles animis confessa parentem
Tota ardens/tota armifero formata sub astro.
Francisco fortuna tamen propensius auxit
Res & opes/ac regna dedit ditissima & ampla:
Atque vtinam sic firma/malis sic inuia fatis.
Nam Domino Insubrum sine successore Philippo
Decædente/vrbes studia in contraria versæ
Antiquis arsere odijs. Sub principe duplex
Factio/quæ Italiæ populos pessundedit omnes
Pressa diu/sumpta mox libertate reuixit:
Inque nouas ausu rixas inuecta proteruo/
Non secus ac sonipes longum retinacula passus
Ore capistrato/fractis præsæpia vinclis
Cum fugit/& campo insultans bacchatur aperto.
Ausonias omnis Rex Clementissime gentes
Auditu res mira quidem/nam tempore longo
Conditio feralis agit/phlegethontis ab alto
Gurgite consurgens/atque a plutone profundo
Per furias missa excidio telluris & vndæ.
Quondam etenim magno flagrans discordia motu
Inter pontifices nostros regemque Latini
Imperij qui lora tenet/surrexit: & omnem
Complexa Italiam populos diuisit,& vrbes
Egit in ambages longas/& in aspera bella.
Factio Pontificum Gelfo duce bella gerebat.
Regia Gibello.pars vtraque protinus horum

A ppellata Ducum cognomine: tanta Megeræ
V is in corda hominum. mansere vocabula/mansit
M ens diuisa. odium manet immortale. nepotes
T otaq; posteritas duplici incestata veneno.
T ransijt ad plantas/ad aues/pecudum genus omne
C orripuit/fruges etiam teterrima pestis
T angit/& a gelfo quædam cognomina/quædam
A duce gibello capiunt/res cognita vulgo.
S tyx ea sic animos stimulat sic excitat iras
V t sæpe a solo surgant cognomine bella
I ntestina domos/arces & mœnia magno
I mpete/& immissis segetes/vinetaq; passim
A rboreum genus & pecudes sternentia flammis.
V idi ego & bi mecum Comites in collibus altis
P luribus in campis/fuerant quæ florida quondam
O ppida/nunc laceris deserta & inhospita muris.
A bscondere domos spineta/feræq; ruinas
S yluestres habitant. sola hæc cognomina tanti
C ausa mali. sic est animis hoc virus inustum/
N ec consanguineis parcens/nec fœdera iungi
V lla ferens/nulloq; potens mansuescere pacto.
Q uisquis ab externis bellum regionibus infert
I taliæ/belli socios in qualibet vrbe
I nuenit: & semper prebens vnam hostibus ansam
F actio demoliri aliam tali incohat arte.
S igna docent dominos/seu sint animantia seu res
Q uædam aliæ: ceu nocturnas quæ illuminat vmbras
G entis luna tuæ signum/tot adepta triumphos
E t pelago & terris: & ab hoc discrimine vulgus
N on solum hos quibus est tenuis fortuna/sed ipsos
G ibelli Gelfiue notant cognomine Reges.
S ic gallos Italum dominos non gallica virtus

Qui soliti Italiæquondam seruire/sed excors
Italia/ infelix bominum discordia fecit.
Facttio pontificum gallis adiuncta recepit
Hoc genus:banc molem nostros conuoluit in armos.
Hæc via Francisco regnis fuit inuadendis.
Adde q in tbalamos eius sata Blancba Pbilippo
Venerat ipsa Duci nubens pulcberrima virgo
Spartanæ par foma Helenæ/par moribus ipsis
Dijs superis:par Mercurio lingua/ingenioq
Flectebat primatum animos.Ducis inclyta virtus
Momenti non villis erat:nam gloria semper
Pectora/& auditæ capiunt mortalia laudes.
Et generis sordem abscondunt.Qui flumina cernit
Voluere prægrandes vndas non respicit ortum.
Hic erat insignis forma/facundus:ad arma
Impiger/acer eques/pedes acer/ad omnia promptus
Munia militiæ/gladio impetuosus & basta/
Hectora qui posset/qui sistere posset Acbilem:
Cautus/in euentus omnes oculatus:& vllo
Nec casu elusus/nec circumuentus ab boste.
Mille vias euadendi/mille insidiandi
Semp babens/ contemptor opum/sitibundus bonorum
Prodigus in laudes Comitum:nam fortiter acta
Quæ in bello acciderant/non vsurpare volebat
Vt pleriq solent/sed reijciebat bonorem
In socios decorans omnes: placabilis iræ
Non segnis tamen/at clemens pro tempore & atrox
Splendidus & cunctis tranquillo affabilis ore
Nec pacem melius quisq/nec prelia rexit:
Quando in bella ibat/pacem ignorare putasses.
Pacificus potuit bellum nescire videri:
Fatum erat armorum/ quo se inclinabat/eodem

Influxus astrorum ibant vexilla sequentes
Vt magneta Chalybs/belicæaq; sidera Magnes.
Coniurati ambo Mars & bellona sonantes
Qua audierant lituos & classica/protinus acto
Ad strepitum cursu Comites se in bella ferebant.
Sic igitur facili benefortunatus olympo
Ibat per populos & regna per omnia victor.
Dux itaq; Insubrum post bella asperrima tandem
Lectus ad augendas studijs melioribus vrbes
Ingenium vertens/curaq; animumq; paternum
Induit:ac populos æque ac sua pignora fouit
Scilicet hi veri reges quos sidera mittunt
Ad commune bonum populorum orbisq; salutem.
Hos natura facit dominos.hos publica vulgi
Vota vocant reges.Vltro his se subijcit orbis
Ius regnandi aliud nullum est prestantius. omne
Stema minus.minor est maiorum purpura. & aurum.
Nec refert qua gente sati/quo semine nati:
Nam veluti solis laudandum a frugibus aruum
Sic hominum decus a sola virtute petendum est
Qui bonus est orbi/credendus ab æthere missus
Lex quæ non habita meriti ratione parenti
Imperat in regno primos succedere natos
Lex iniusta/nihil pendens quod pendere supra
Omnia debuerat meritum:Natura reliquit
Imperium dignis/ & non in murice natis.
Præteriens natos/digni mea regna sequantur
Clamat Alexender moriens:ea principe digna
Testamenta.Nihil sanguis valet/omnia virtus.
Quem voluit regno Christus succedere/dignum
Fecit:& hanc lator facto legem indice sanxit.
Ad Francisci annos igitur sobolemq; reuertor.

Tum pietas/tum relligio/tum floruit omne
Iuris opus/legum officium. Precesserat ætas
Cruda hyemi similis: fueratq; abscondita virtus
Sub vicio/velut hyberno sub frigore messis
Cum sopita rigent scythicis aquilonibus arua
Iste nefas resecans probitatem exurgere fecit
Per genus humanum/& sanctos reuirescere mores/
Non secus ac Maio tellus animata reuerso
Fronde noua viret: & primi decus induit anni.
Quid longo sermone vagor? sub principe iusto
Sæcula viderunt nostræ saturnia gentes.
Nil melius prestare queunt mortalibus astra
Rege pio. Que libertas æquauerit vnq̄
Tale iugum? curas omnis/onus omne/ periclum
Regnator fert omne bonus: populiq; sub illo
Ocia tuta trahunt: vt grex æstate sub vmbra
Ilicis. ipse suum solus felicitat æuum.
Canicie tandem longa senioq; solutus
Transijt ad superos Nato in ditione relicto
Hic potuit patrem meritis æquare/ iuuentam
Si frenare potens legem imposuisset amori.
Vicit amor Iuuenem. tulit impetuosa libido
Præcipitem. strauit Boios: Florentia ab hoste
Istius auspicijs defensa. potentibus armis:
Terruit Italiam/Gallos/Germanica regna:
Victus amore perit: nam dum non parcit bonori
Fœmineo (sic fama fuit) crudelia passus
Tela obijt medio in templo dum sacra litantur/
Coniurata manus Iuuenum confecit inermen/
Securum/formidantem nihil insidiarum.
Heu Iuuenis formose decorem vtriusq; parentis
Ore ferens/animis ardens/quo funere raptus

E x oculis hominum fugis atra in fata repente?
F rater ob ingenium solers a Cæsare nostro
L egitimas regni sumpsit Lodouicus habenas.
I ste per Insubrum Campos Ligurumq; per alpes
R egnabat maris & terræ ditione superbus.
E t regnaret adhuc/nisi tam crudelibus armis
C ontra hominem fortuna atrox conuersa fuisset.
A socijs etenim quibus imperiumq; animamq;
C rediderat fuit infami tam turpiter auro
V enditus: & datus a turbis imanibus hosti.
D ixit/& abstergens rorantia lumina fletu
I mposuit longis finem sermonibus heros.
A t postq̄ Celtæ rebus regnoq; potiti
V isi animos sapere humanos/ac mentibus æquis
R espicere Italiam/rediens sua predia & agros
O ppidaq; a Gallis dudum possessa/recepit.
A tq; per ignotas alijs latitantibus Vrbes
L iber apud Gallos cum maiestate remansit.
¶ G entis Agellariæ proceres & stēmata ab ortu
T empus ad hoc quantum licuit cognoscere tandem
C armine complexus quasi qui longa æquora fessa
I am rate sulcauit metam inuenisse laborum
L ætor: & auspitijs portum felicibus intro.

F I N I S.

¶ Impressum. In Florentissima Lugdunensi Ciuitate.
Solertia. Stephani de Basignana. Gorgonij. Car-
melitæ. Doctoris. Theologi. In officina
Bernardi Lescuyer. Regnante. victo-
riosissimo Francisco Francorum
Rege. Christianū orbem.
Moderāte Leone. deci-
mo. Animarum tu-
tissimo Me-
dico.
Anno domini Millessimo quingentessimo decimosexto.
Mensis Iunij vigessimotertio.

·FATORVM·IMPERIO·
·S·
·B·
·GORGONIVS·HEROS·

¶PROBAE.CENTONAE. VATIS CLARISSI-
MAE.A DIVO HIERONYMO. COMPRO-
BATAE.CENTONAM.DE.FIDEI NO
STRAE.MIISTERIIS.E.MARO
NIS CARMINIBVS EX-
CERPTVM
OPVSCV
LVM.

¶ PROBAE FALCONIAE CENTONAE CLARISSIMAE FOEMINAE EXCERPTVM .E. MARONIS CARMINIBVS AD TESTIMONIVM VETERIS NOVIQVE TESTAMENTI OPVSCVLVM.

CENTONES.

CAP. I.

Amdudũ temeraſſeduces:pia fœdera pacis
Regnandi miſeros tenuit quos dira; cupido
I Diuerſaſq; neces regum crudelia bella
Cognataſq; acies polutas cede parentum
In ſignes clipeos nulloq; ex hoſte trophea
Sanguine conſperſos tulerat quos fama triumphos
Innumeris totiens viduatas ciuibus vrbes
Confiteor ſcripſi:ſatis eſt meminiſſe malorum

¶ Inuocatio dei cap. ij.

Nunc deus omnipotens.ſacrum precor accipe carmẽ
Aeternumq; tui ſeptemplicis ora reſolue
Spiritus.atq; mei reſera penetralia cordis
Archana:vt poſſim natis proba cuncta referre
Non nunc ambroſiu; cura eſt mihi querere nectar
g ij Nec libet aonio de vertice ducere muſas
Non mihi ſaxa loqui vanus perſuadear horror
Laugeraſq; ſequi tripodas:& inania vota
Iurganteſq; deas.procerum dictoſq; penates e viij.
Nullus enim labor eſt:verbis extendere famã e iiij.
Atq; hominum ſtudijs paruam diſquirere laudem

¶ Tactandorum propoſitio cap. iij.

Castalio sed fonte madens imitata beatos
Quæ sitiens ausi sanctæ libamina pacis
g i Hinc canere incipiam:presens deus errige mentem
Virgilium cecinisse loquar : pia numera christi
e xi Rem nulli obscuram:repetens ab origine pandã g iii
e 4 Siqua fides: animum veri:sed fusa per artus e vi.
Mens agitat molem:& toto se corpore miscet
Spiritus & quantũ nõnoxia corpora tardant. e vi.
Terreniqꝫ hebetant artus moribundaqꝫ membra

¶Deprecatio ad deum. cap. iiii.

e x O pater o hominum rerumqꝫ eterna potestas
Da facilem cursum:atqꝫ animis illibare nostris e iiii
g ii Tuqꝫ ades.inceptumqꝫ vna decurre laborem e vi
e i Nate patris summi:vigor & celestis origo e viii.
e xi Quẽ primũ colim⁹:meritosqꝫ ĩnouam⁹ honores e viii
b iiii Iam noua progenies:omnis quem credidit ætas e viii
g 4 Quæ sint quæ fuerint: & quæ ventura trahuntur
e 6 Moseum ante oẽs totum cecinisse per orbem b iii
Iam pridem memini veterum monimẽta virorũ e 8
e 8 Mumera vera cano satis est potuisse videri b 3
b 6 Omnia vt ipse tener mundi concreuerit orbis
g ii Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas
Vnde hominum pecudumqꝫ genus vitæqꝫ volantum
e 6 Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus
Et si quid simul ignis habet:vel mobilis humor
g ii Haud aliter prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies alium ue habuisse tenorem
Crediderim:maior rerum mihi nascitur ordo e 7
e 4 Si qua fides:tanto est operi natura vetustas e x
b ii Nãqꝫ fatebor enim:leuium spectacula rerum g

Semp equos atq; arma virũ pugnasq; canebā e
g 1 Et studio:incassum volui exercere laborem e
g 3 Omnia temptanti potior sententia visa est
e 6 Pandere res altas terra & caligine mersas.
Inq; dies:aliquid iam dudum inuadere magnum e 9
e ñ Mens agitur mihi nec placida contenta quiete est
e 6 Ore fauete omnes lætasq; aduertite mentes
g 4 Matres atq; viri pueri innuptæq; puellæ

¶De creatione mundi. cap. 5.

e 6 Principio celum ac terras camposq; liquentes
eodē Lucentēq; globum:lune solisq; labores e 1.
g 1 Ipse pater statuit:vos o clarissima mundi g 1.
eodē Lumina:labentem cælo quæ ducitis annum
e 3 Nam neq; erant astrorum ignes nec lucidus æther
e 5 Sed nox atra polum bigis sub nocte tenebat
e 5 Et chaos in præceps tantum tendebat ad vmbras
Quantus ad æthereū cæli suspectus olimpum

¶De diuisione lucis a tenebris. cap. 6.

e x Tunc pater oīpotens rerum cui summa potestas.
e 6 Aera dimouit tenebrosum & dispulit vmbras
g 1 Et medium luci atq; vmbras iam diuidit orbem
e 3 Sidera cuncta notat:tacito labentia cælo
e 7 Intentos voluēs oculos qua parte calores
g 3 Ausonios tulerat:quæ terga auerterit axi
Obliquus qua se signorum verterit ordo

¶De diuisione anni in quattuor partes. Scilicet.in hyemē:ver:æstatem & autumpnum. cap. 7.

e 3 Postquam cuncta videt celo constare sereno
e x Omnipotens: stellis numeros & nomina fecit
g 3 Temporibusq; parem diuersis quattuor annum
Aestus & pluuias: & agentes frigora ventos
eodē Atq; haec vt certis possemus discere signis
g 2 Verre tument terrae & genitalia semina poscunt
g 1 Ac medio tostas aestu terit area fruges
Et vario ponit foetus autumpnus: & atra
2 Venit hyemps teritur furentia bacha trapetis
eodē Atq; in se sua per vestigia voluitur annus
Tempore iam ex illo foecundus imbribus aether
Magnus alit magno commixtus tempore foetus

Opus primae diei. cap. 8.

e 4 Et iam prima nouo spargebat lumine terras
e 2 Ducebatq; diem stellis aurora fugatis
b 9 Tunc durare solum & discludere nerea ponto
eodē Incipit: & rerum paulatim summere formas
e 5 Et variae pelagi facies: immania cetae
e 8 Aequora vertebant caudis aestumq; secabant
g 4 Nec non & vasti circuibant aequora ponti
e 2 Iam sole infuso: iam rebus luce retectis
g 4 Exultans roremq; simul dispagit amarum

Secundae diei opus. cap. 9

e 3 Postera iamq; dies primo surgebat eoo
g 2 Fudit humus flores & frondes explicat omnes
eodē Sanguineisq; inculta rubent amaricha baccbis
Non rastris hominum nec vlli obnoxia curae

¶ Diei tertie opus Cap. 10.

e ii Tertia lux gelidam cælo dimouerit vmbram
g ii Auia tunc resonant auibus virgulta sonoris
g i Et liquidas corui presso dant gutture voces
b i Nec gemere aerea cessabit turtur ab vlmo

¶ Opus quarti diei. Cap. xi.

e 3 Quarto terra dies: variarum monstra ferarum e 6.
eodē Omnigenumq́ pecus: nullo custode per herbas
e 6 Educit siluis: subito mirabile visu e i.
e xii Tunc demum mouet arma leo: tunc pessima tigris g 3
g 4 Squammosusq́ draco: et fulua ceruice leæna
e 7 Seuire ac forme magnorum vlulare luporum
Cætera pascuntur virides armenta per agros
Nec gregibus liquidi fontes: nec gramina desunt

¶ Quintæ & sextæ
dierum opera. cap. xii.

e 3 Iamq́ dies alterq́ dies processit: & omne e x.
e x Hoc virtutis opus diuine mentis & artis
e i Prospiciens genitor perfectis ordine rebus
eodē Expleri mentem nequit: ardescitq́ tuendo
g 4 Terrarum tractusq́ maris cælumq́ profundum
e 8 Alituum pecudumq́ genus: secumq́ volutat e xii
e i Qui mare: qui terras: omni ditione tenentur
g ii Neu signes iaceant terra iuuet vsq́ morari e 6

¶ De formatione primi
hominis Cap. i3.

Talia versanti subito sententia sedit

Ecelicemq; trabit limum figitq; premēdo
Pingue solum: primis extemplo: a mensibus anni
Iamq; improuiso tante pietatis imago
Processit noua forma viri pulcberrima rerū
Os bumerosq; deo similes cui mentem animumq;
Maiora agit nec non opera ad maiora remittit

¶De formatio-
ne eue. Cap. 14.

e 6 Queritur binc alius: nec quisq; ex agmine tanto
eodē Audet adire virum: sociusq; in regna vocari e 7.
g 4 Haud mora cōtinuo: placidā p mēbra quietem e i.
e 13 Dat iuueni: & dulci declinant lumina sompno e 4.
e x Atq; illi medio in spacio: iam noctis opacæ e 8.
eodē Omnipotens genitor: costas & viscera nudat e i.
e xi Harum vnam iuueni: laterum compagibus actis eodē
e 6 Eripuit: subitaq; oritur mirabile donum eodem.
e 7 Argumentum ingens clara cum luce refulxit e ii.
e xi Insignis facie: & pulcro cum pectore virgo e 3.
e 7 Iam matura viro: iam plenis nubilis annis
eodē Olli sopnum ingens rupit pauor: ossaq; & artus
e 4 Cōiugiū vocat: & stupefactus minime pressit e 7.
e 8 Excepitq; manu. dextramq; amplexus adbesit

¶Benedictio Adæ &
Euæ a domino. Cap. 15.

e 6 His demum exactis: torquet qui sydera mundi e 9
e x Iussit eo dicente: premit placida æquora pontus e x
eodē Et tremefacta solo est tellus: siler arduus æther
e 3 Viuite fœlices: interq; virentia culta g i.
e 6 Fortunatorum nemorum sedesq; beatas
e 7 Hæc domus bæc patria est requies ea certa laborum

e 1 His ego nec metas rerum nec tempora pono
eodē Imperium sine fine dedi: multosq; per annos e 1.
b 4 Non rastrum patietur humus nec vinea falcem
g 4 At genus immortale manet: nec tarda senectus e 6.
e 11 Debilitat vires animi mutatq; vigorem

¶ Dominus probibet: ne comedat
de ligno scientiæ boni & mali
alioquin morientur. Cap. 16.

e 7 Vos quæcunq; dicam animis aduertite vestris
e 6 In medio ramos annosaq; brachia tendens
e 1 Est i conspectu ramis fœlicibus arbor g 2
e 7 Quam neq; fas igni cuiquam nec sternere ferro
eodē Relligione sacra: nunquam concessa moueri e 3
e 6 Hac quicunq; sacros decerpserit arbore fœtus
e xi Morte luet merita: nec me sententia vertit e 1.
e 3 Nec tibi iam prudens quisquam persuadeat auctor
g 3 Commaculare manus liceat: te voce moueri e xi.
g 2 Fœmina: nec te vllius violentia vincat
g 1 Sit e digna manet diuini gloria iuris

¶ Ostensio paradisi & eius
descriptio Cap. 17.

e 3 Postquam cuncta pater: cœli cui sydera parent e 10
e 8 Composuit legesq; dedit: camposq; nitentes e 6
e 6 Desuper ostentat: tantarum gloria rerum e 4.
e 6 Ecce autem primi sub cardine solis & ortus
e 1 Deuenere locos: vbi mollis amaricus illos e 1.
eodē Floribus & dulci aspirans complectitur vmbra.
g ii Hic ver purpureum atq; alienis messibus æstas
g 4 Hic liquidi fontes: & cœli tempore certo g 4
eodē Dulcia mella premunt hic candida populus antro b 9.

b 9 Imminet & lentæ texunt vmbracula vites
g 4 Inuitant croceis alantes floribus orti
e 6 Inter odoratum lauri nemus: ipſaq; tellus 3 1.
eodē Omnia liberius nullo poſcente ferebat
e 9 Fortunati ambo ſi mens non læua fuiſſet e 2
e 11 Coniugis in ſandæ decuit poſt exitus ingens e 5.

¶ Tentatio primorum parentum a diabolo. cap. 18. e 5.

e 2 Iamq; dies infanda aderat per florea rura e 1.
g 1 Ecce inimicus atrox immenſis orbibus anguis e 2
e 5 Septem ingens gyros: ſeptena volumina verſat
e 3 Nec viſu facilis nec dictu affabilis vlli
e 11 Obliqua inſidia ramo frondente pependit e 7.
e 7 Vipeream inſpirat animam: cui triſtia bella
eodē Iræ inuidiæq; & noxia crimina cordi
eodē Odit & ipſe pater tot ſeſe vertit in ora
e 11 Arrectiſq; horret ſquamis: et ne quid inauſum
eodē Aut intentatum ſceleris doliue relinquat
e 6 Sic prior aggreditur dictis ſeſeq; obtulit vltro

¶ Eua ſeducitur primo. Cap. 19.

e 6 Hic ait: o virgo lucis habitamus opacis e 6.
eodē Riparumq; thoros: & prata recentia riuis. e 11.
e xi Incolimus quæ tanta animis ignauia venit
b 7 Strata iacent paſſim ſua quæq; ſub arbore poma
g 3 Pocula ſunt liquidi fontes cæleſtia dona g iiij.
e 2 Atractare neſcis: id: rebus defuit vnum
e 5 Quis probibet cauſas penitus temptare latētes e 3.
e 8 Vana ſuperſtitio: rerū pars altera adempta eſt e 9.
e 12 Conditio mea ſi non irrita dicta putares e 10.

eodē Auctor ero audendi ſacrata ſoluere iura e ii.
e iiij Tu coiunx tibi fas eſt animū temptare precando e iiij
b 7 Dux ego veſter ero tua ſit mihi certa voluntas
e 3 Extruimuſq; choros dapimus epulamur opimis

¶Et comedit eua de fructu ligni vetiti. cap. xx.

e ii Sic ait & dicto citius: quod lege tenētur e xii.
e 7 Subiciunt epulis oculi: venerabile lignum eodem.
eodē Inſpiciunt: atq; dapes contactuq; omnia fœdant e 3.
e i Precipue inſiſtit peſti deuota futuræ
g ii Miraturq; nouas frondes nec: non ſua poma
e 7 Cauſa mali tanti ſummotenus attegit ore e i.
g ii Maius adorta nefas maioremq; adorſa furorem

¶Eua ſeduxit virū ad eſum pomi Cap. xxi.

e ii Heu miſero cōiunx aliena ex arbore germen
e xi Obicit: atq; animum ſubita dulcedine mouit e 8.
e xi Continuo noua lux oculus effulxit: At illi e xi.

¶Vident ſe nudos & faciunt ſibi perizomata cap. xxii.

e 8 Terrentur viſu ſubito: nec plura morari e 5.
e 7 Corpora ſub ramis abiecte frondis in vmbram
e 4 Conſertum tegmen. nec ſpes opis vlla dabatur e ii
e xi At non hoc illis hominum rerumq; repertor
e xi Obſeruans oculis: cedes & facta tirampni e 8.
e 4 Præſenſit votumq; ferens quod fœmina poſſit e 5.
Continuo inuadit: procul o procul eſte profani e 6.
Conclamat cœlum ac terras qui numine firmat. e 4

¶Et quærunt fugere & ſe abſcondere cap. xxiij.

e x Atq; illi longe gradientem ac dira furentem
eodē Vt videre metu versi retroq; ruentes
e 6 Diffugiunt siluas & sic vbi concaua furtim
e 5 Saxa petunt: piget incœpti lucemq; nec auras e 6.
eodē Respiciunt: tedet cœli conuexa tueri e 4.

¶ Increpat illos dominus. cap. xxiiii.

e 4 Nec lōgum in medio tempus cū creber ad auras e ii.
e ii Visus adesse pedum sonitus genitorq; per vmbram
e x Talibus affatur dictis: atq; increpat vltro e 9.
e 5 Infœlix quæ tanta animum dementia cepit
eodē Quis furor ille nouus quo nunc quo tenditis inquit
e 4 Regnorū immemores: quæ mentē insania mutat e xii.
e 6 Dicite. quæ lucis miseris tam dira cupido
e i Maturate fugam: totoq; absistite luco e 6.
e 3 Nec reuocare gradum: si quādo aduersa vocatis e 9.
e x Est licitum: flammis: ambit torrentibus annis e 6.
e 6 Per medium stridens torquentq; sonantia saxa eodē
e 3 Attollitq; globos flammarum & sydera lambit

¶ Adam se excusat. cap. xxv.

e 5 Ille sub hæc tua me genitor: quoq; tristis imago e 6.
e 8 His posuere locis. merui nec deprecor inquit e xii.
e x Omnipotens sonitūq; pedum vocemq; tremisco e 3
e xi Conscius audacis facti: monitiq; sinister e x.
g ii Fœmina fert tristes sucos tardumq; saporem
e 4 Illa dolos dirumq; nephas sub pectore versans
e ii Insontem infando iudicio: moritura puella g 4
e x Dum furit in cautum crudeli morte peremit
e 6 Suasit enim scis ipse: nec est te fallere cuiquam g 4
b 7 Vt vidi vt peri: vt me malus abstulit error

e xi Contigimus manu quod non sua seminat arbos

¶Hic primo deus maledixit serpēti. cap.xxvi.

g ii Tūc pater omnipotens solio se misit ab alto e 8.
e 3 Accipite ergo animis atq; hæc mea figite dicta
e 6 Tuq; prior scelere ante alios immanior omnis e 1.
e 5 Quem nec longa dies: pietas nec mitigat vlla.
e 6 Hortator scelerū:coluber mala gramina pasces e ii
g 4 Desidia latamq; trahens inglorius aluum
e 7 Cede locis.nullis hominum cogentibus ipse g ii
g ii Tentus vt argilla & dumosis calculus aruis

¶Deinde infligit homini labores. cap. xxvij.

e ii Attibi pro scelere:exclamat pro talibus ausis
e xi Omne euum ferro teritur primusq; p artē g ii
e vi Heu miserande puer:terram insectabere rastris g ii
g 1 Et sonitu terribis aues:horrebit in aruis
eodē Cardinis & spinis surget paliurus acutis
Lappæq; & tribuliq; & fallax herba veneni.
At sic triticeam in messem robustaq; farra
Exercebis humum:frustra expectabis aceruum
eodē Concussaq; famen in syluius solabere quercu
e vi Insuper his subeunt morbi tristisq; senectus

¶Postea reprehendit euam. & indicit eis mortem cap. xviii.

g 3 Et labor & diræ rapit inclementia mortis
eodē Hæc tibi semper erunt:tuq; o seuissima coniunx e xi
e 1 Non ignara mali caput horum & causa malorum
g 4 Magna lues commissa tibi:heu perdita nescis. e 4

e 4 Nec quæ circunstent te tanta pericula cernis
codẽ Nunc morere vt merita es: tota quod mente petisti.
e ix Nec mea iam mutata loco: sententia cedit

¶Et flentes ambo fugantur de paradiso cap. xxix.

e ii At iuuenem primum seuus circunstetit horror.
e vi Diriguere oculi: nec se celare tenebris e ix.
e xii Amplius: aut notas audire aut reddere voces e v.
e vii Haud mora festinant rapidis iussiq; feruntur
Passibus & pariter gressi per opaca dierum e vi.
e vi Corripiunt spatium mediũ lumenq; relinquũt e v.
e x Flentes: & paribus curis vestigia figunt e vi.
e 4 Tum victum in siluis baccbas lapidosaq; corna
codẽ Dant rami: & vulsis pascunt radicibus herbæ

¶Nascuntur duo filij Euæ cap. 30.

e 4 Inter ea magno sol circunuolitur anno
codẽ Matri longa decem tulerant fastidia menses
g i Vnde homines nati durũ genus inde per artem e xii
9 3 Haud herbæ campo apparent aut arbore frondes.
g ii Inq; nouos soles audent se germine tuto
Credere: & lentis vuam dimittere rammis g 4
g 4 Instituunt ideoq; dolent inbolescere fulco g ii

¶A Caym post altare occidi-
tu Abel Cap. 31.

e vii Tunc gemini fratres adolent dum altaria cedis e vii
e ii Alter in alterius prælato inuidit honori e v
codẽ Horresco referens consanguinitate propinquũ e ii.
e 3 Excipit incautum patriasq; obtruncat ad aras
e ii Sanguine fœdantem quos ipse sacrauerat ignes

¶Deinde ceperunt oīa mala in boībus et aīalibus propter auaritiam et inuidiam. cap. xxxij.

e iii Tunc genitor: virus serpentibus addidit atris g i
g i Malaq̃ decussit folijs ignemq̃ remouit
Prædariq̃ lupos iussit pontumq̃ moueri
eodē Et passim riuis currentia vina repressit
Mox & iumentis labor additus vt mala culmo
Esset rubigo: & victum seges ægra negaret e 3

¶Incipiunt aīalia capi & volatilia

g iii Tunc laqueis captare feras & fallere visco
eodē Inuentum & duris vrgens in rebus ægestas g i.
eodē Mouit agros curis acuens mortalia corda
e viii Deterior donec paulatim decolor ætas
g ii Ferrea progenies durum caput extulit aruis
e viii Et belli rabies & amor successit habendi
g ii Iustitia excedens terris vestigia fecit
e iiii Nec longum in medio tempus: furor iraq̃ mētem e ii
g ii Precipitant gaudent perfuso sanguine fratres
eodē Condit opes alius defosso incubat auro
Nec doluit miserans inopem: dexteramq̃ tetēdit

¶Deꝰ misit diluuiū ꝑpter maliciā boīm ca. 33.

e x Tunc pater omnipotens: grauiter cōmotus ab alto e i
e ix Aethere se mittit: tellurem & fundit in vndas e xii
e xii Diluuium mittens coelumq̃ in tartara soluit
e ii Sternit agros: sternit sata leta: boumq̃ labores
g i Diluit: implētur fosse & caua flumina crescunt
g iii Et genus omne neci pecudum dedit atq̃ ferarum

¶Et noe saluatur cū tota eius familia. cap. 34.

e i Tum pietate graui ac meritis: mirabile dictu e 4.
e ii Qui fuit inuentor veri & seruatissimus æqui
e vi Eripitur leto: tantis surgentibus vndis e vi
g iiii Vt genus vnde noue stirpis reuocetur humanum

¶Populus israel fugit a pharaone in desertu͂ et tra͂sit mare rubru͂ et date sunt leges moysi. Cap.35.

e vii Diluuio ex illo:patribus dat iura vocaris e v
e xi Omnipotens:magnisq; agitat sub legibus æuum e 4
e viii Quid memorem infandas cedes quid facta tirampni
g iiii Nesciaq; humanis precibus ma͂suescere corda
e vii Egyptum viresq; orientis & vltima bella
g iiii Magnanimosq; duces totiusq; & ordine gentis
b v Quo cursu:deserta petiuerit & tribus & gens e vii
e ix Magna virum tanti meriti non immemor vnquam
e 6 Quiq; sacerdotes adsint altaria iuxta e 4.
eodē Quiq; pij vates pro libertate rubebant
e 7 Qui bello exciti reges:quæ littore rubro e 8
e 8 Complerint campos acies quibus asserit armis eodē.
e 4 Rex genus egregium magno inflammāte furore e 4
eodem Agmen agens equitum & florentes ære cateruas
e i Cetera facta patrum pugnataq; in ordine bella e 8
g 4 Prætereo:atq; alijs post memoranda relinquo.

¶De misterijs noui testamenti.

Et primo de īcarnatione filij dei per spūsctm̄ Cap.i.

e xi Nunc ad te & tua magne pater consulta reuertor
e 7 Maius opus moueo: vatum predicta priorum e 4
e 3 Aggredior:quamuis angusti terminus æui eodem
Accipiat:tentanda via est:qua me quoq; possim e 3.
Tollere humo: & nomen fama tot ferre p annos eodē
b 4 Quod tua progenies cœlo descendit ab alto
e 8 Attulit & nobis aliquando optantibus ætas
eodē Auxilium aduentumq; dei:cum fœmina primum e 8.
e i Virginis os:habitumq; gerens mirabile dictu e 7
b 7 Nec generis nostri puerum nec sanguinis edunt
e 5 Sed quia terrifica cecinerunt omnia vates
e 7 Aduentare virum:populis terrisq; superbum e 2

e ii Semine ab ætbereo: qui viribus occupat orbem e 7
e i Imperium occeano famam qui terminet astris e 7.

¶ De natiuitate iesu christi. ca. ij

e 8 Iamq; aderat promissa dies: quo tempore primum
eodē Extulit: os sacrum: diuinæ: stirpis imago e 5
Missa sub imperio. venitq; de corpore virtus eodē
g 4 Mixta deo: subijtq; cari genitoris imago e ii

¶ De magis offerentibus munera & stella eorum duce cap. iij

g 4 Haud: mora continuo cæli regione serena e 8
e ii Stella facem ducens magna cum luce refulxit
e 9 Agnouere deum proceres: cunctiq; repente e 1.
e 5 Muneribus cumulat: et sanctum sydus adorat e ii.
e ii Tunc veri manifesta fides clarumq; paterne e xi
e xii Nomen virtutis & christi agnoscere vultum e ii
e 1 Flagrant: & quæ dent diuini signa decoris e 5.

¶ Herodes rex turbatur audita natiuitate iesu christi. ca. 4.

e 4 Protinus ad regem: magno clamore furentem e 4.
e 3 Fama volat magnasq; acuit rumoribus iras e xii.
e 4 Incenditq; animum: matrisq; allabitur aures e 8
eodē Illa dolos: dirumq; nephas: ac inscia rerum e xii.
Præsensit: metusq; excipit prima futuros e 4
e 6 Præscia venturi: furtim mandauit alendum e 4
e 8 Dum curæ ambiguæ: dum mens exestuat ira e 4

Herodes rex iubet occidi pueros cap. 5

e 7 At rex sollicitus: stirpem et genus omne futurū e 4
e ii Præcipitare iubet subiectisq; vrere flammis.

e 3 Multa mouens:mittitq́ꝫ viros qui certa reportent e ii
eodē Haud secus vt iussi faciunt rapidisq́ꝫ feruntur
Passibus & magnis vrbem terroribus implent e xi
e 6 Continuo audite voces:vagitus & ingens
eodē Infantumq́ꝫ anime flentes:ante ora parentum g 4
eodē Corpora natorum sternuntur limine primo

¶Maria mater domini aufugit
cum filio in egyptum. Cap. 6.

e 4 At mater gemitu non frustra exterita tanto
e xi Ipsa manu pre se portans:turbante tumultu e .5.
g 3 Infantem fugiens plena ad presepia redit
e 8 Hic natum angusti subter fastigia tecti
e xi Nutribat teneris immulgens vbera labris
b 4 Hæc tibi prima puer fundent cunabula flores
eodē Mixtaq́ꝫ ridenti passim cum baccbare tellus
Molli paulatim collocasia fundet acanto

¶Cbristus disputat in templo
in medio seniorum. Cap. 7.

b 8 Et iam finis erat:perfecto temporis orbe e 7.
e 7 Vt primum cessit furor & rabida ora quierunt
e 9 Ante annos animum gestans cœlestis origo.

¶Omnes mirantur de sapientia Cbristi
& sequūtur eum. Cap. 8.

e 7 Per medias vrbes graditur populosq́ꝫ propinquos
Illum omnis tectis agrisq́ꝫ effusa iuuentus
eodē Attonitis inbians animis prospectat euntem
Turbaq́ꝫ miratur matrum quis spiritus illi e 5
e 5 Quis vultus vocis ve sonus vel gessus eunti est

¶Testimonium iobannis
iesu de cbristo. Cap.9.

e 7 Continuo vates nanq́ꝫ bic certissimus auctor
e 8 Vt procul a gelido secretum a flumine vidit

e 6 Tempus: ait deus ecce deus: cui maxima rerum e 9.
eodē Verborumq́ꝫ fides: tu non eris alter ab illo b 5.
b 6 Fortunate puer: cœli cui sydera parent e 10.
e 6 Sic equidem ducebam animo rebarq́ꝫ futurum
e ii Expectate venis: spes & solatia nostri. e 8.

¶ Christus baptizatur a iohanne & spiritussanctus descendit de cœlo. Cap. 10.

e x Hæc vbi dicta dedi fluuio versare salubri g i
eodē Accipit venientem: ac mollibus extulit vndis
e 3 Exultantq́ꝫ vada: & subito commota columba e 5
e 4 Deuolat & super caput astitit: inde repente
e 8 Rapit iter liquidum celeres quoq́ꝫ commouet alas

¶ Multi baptizati sunt cum christo. Cap. 11.

e 6 Huc omnis turba ad ripas confusa ruebat
g i Certatim largos: humeris infundere roris

¶ Vox de cœlo audita est: hic est. &c. cap. 12

e xii Tunc genitor: natum dictis compellit amicis
e i Nate mee vires: mea magna potentia solus
e x Et prædulce decus: magnum rediture parenti e 10.
b 7 A te principium tibi desinit accipe testor e 10.
e 7 O mea progenies: qua sol vtrumq́ꝫ recurrens e 7
eodē Aspicit occeanum perfecto lætus honore e 4.
Omnia sub pedibus verti regiq́ꝫ videbis
e 9 Tu regere imperio populos matresq́ꝫ virosq́ꝫ e ii.
e i Iam pridem desides animos desuetaq́ꝫ corda
g i Ignarosq́ꝫ vie mecum miseratus inbertes
eodē Aggredere & votis iam nunc: assuesse vocare
e 3 Dixerat ille patris magni parere parabat

eodē Imperio:instans operi regnisq; futuris e i.
e 6 Heu pietas heu prisca fides quas dicere grates
e ii Incipiam:si parua licet componere magnis g 4
eodē Nec mihi iam patriam antiquam spes vlla videndi
b i Nec spes libertatis erat nec cura salutis

Omnia rident de aduentu domini. Capitl. 13.

b i Hic mihi responsum dedit primus ille petenti
e 6 Concretam exemit labem purumq; reliquit
eodem Aethereum sensum:meq; in mea regna remisit e ii
e 6 Illum ego per flammis agerem si sirtibus exul
e x Per varios casus:per mille sequentia tæla e 6.
e xii Quo res cunctq; cadant:vnum per numine tanto e ii.
e 6 Exquerer:strueremq; suis altaria donis
eodē Huius in aduentu tantarum munera laudum e 8
b 5 Ipsi leticia voces ad sydera iactant
eodē Intonsi montes:respondent omnia valles b x

Ductus est iesus vt tentaretur a diabolo. Capitulo. 14.

g 3 Tempore non alio:magnum et memorabile nomē e 4
e 7 Serpentum furiale malum meminisse necesse est e 6.
e ii Ausus quin etiam:fama est obscurior annis e 7
e 3 Compellare virum:& veniendi poscere causas e 6.
e 6 Huc vbi tendentem aduersum per gramina vidit
e x Substitit infremuitq; ferox:dominumq; potētē e 6.
e xi Sautius at serpens affatur voce superba e 6.
e 3 Vera ne te facies:verus mihi nuntius affers
e 8 Qui genus vnde domo:qui nostra ad limina tēdis e 6
e 6 Fare age:quid venias:nam te dare iura loquūtur e i.
g 4 Aut quis te iuuenum:confidentissime nostras
eodē Iussit adire domos:paciq; imponere morem: e 5

b i Non equidem inuideo miror magis accipe porto e x
e x Quid dubitem? & que nunc animo sententia surgat
e x Est domus alta: voca zaphyros: & labere pennis e 4.
e 7 Ardua tecta petens: ausus te credere cælo e 5.
g 4 Si modo quem memoras pater est tibi? sydera parent.

¶ Christus diabolum alloquitur. Cap. 15.

e 9 Olli subridens sedato pectore fatur
e 8 Haud vatum ignarus venturiq; inscius æui
e 4 Dissimulare etiam sperasti perfide serpens
e 3 Nec dubites iam vera vides optataq; pennis e xii.
e xii Astra sequi clausumq; caua te condere terra
e x Quo periture ruis. maioraq; viribus audes?
e 5 Cede deo: toto proiectus corpore terra. e xii.

¶ Diabolus fugit audito christo. Cap. 16.

e 6 Nec plura bis ille admirans venerabile donum
e x Fronte præmit terram: et spumas agit ore cruēto g 4.
e xi Contentusq; fuga cecis se immiscuit vmbris

¶ Dominus iesus eligit discipulos & multa turba sequitur illum. cap. 17.

e 3 Interea magnas volitans it fama per vrbes
e 5 Conuenere viri: mens omnibus vna sequendi
e ii Inquacunq; velit pelago decurrere terras
e 5 Multi præterea: quos fama obscura recondit
e 4 Concurrunt fremitu denso stipantq; frequentes
e xi Exultantq; animis: medium nam plurima turba e 6
e 6 Hunc habet atq; animis extantem suscipit altis

¶ Iesus predicat ad turbas de regno dei de contemptu diuitiarum: & de penis inferni. Cap. 18.

e ii Quos ubi consertos audere in prelia vidit
e 8 Incipit & dictis diuinum inspirat amorem
e 6 Discite iustitiam moniti & succurrite fessis
e 5 Pro se quisq; viri: cuicunq; est copia lœti e 5.
e 8 Communem vocate deum: meliora sequamur e 3.
e 5 Quoq; vocat vertamus iter: via prima salutis e 6.
e ii Intemerata fides & omnes sibi conscia recti
e 3 Vobis parta quies perfecto temporis orbe
e 9 Nam qui diuitijs soli: incubuere repertis
Nam partem posuere suis: dum vita maneret
Pulsatus ve parens & fraus innexa clienti
e 3 Tunc cum frigida mors animam vel deserit artus
e 7 Inclusi penam expectant: quæ maxima turba est
Infernisq; ciet tenebris: veterumq; malorum e 6.
e 6 Supplicia expendunt alijs sub gurgite vasto
Infectum luitur scelus aut exuritur igni
Turbidus hic cœno vastaq; voragine gurges
e 6 Extuat atq; hominem: cocciti eructat harenam
Hinc exauditi gemitus & seua sonare
Verbera: tum stridor ferri strictæq; cathenæ
Semper & obducte densantur nocte tenebre

¶ Et predicat ne colant idola. Cap. 19.

e i Præterea quæ dicam: animis aduertite vestris e ii.
b i Non ego vos post hac: cesis de more iuuencis e 3.
e 8 Relligione patrum: truncis & robore natas e 8.
e 9 Mortali ve manu effigies nec templa deorum
e 3 Audite & repetens iterũ iter umq; monebo
e 9 Sed perijsse semel satis est: natumq; patremq;
g i Profuerit meminisse magis: si credere dignum est
g 3 Sed fugit interea fugit irreuocabile tempus

g i Flămarumq́; dies: & vis inimica propinquat
e 5 Attonitis besere animis: nec plura moratus

Prædicat de iudicio venturo cap. xx.

e ii Hic aliud maius miseris mortalibus egris
e 3 Iudiciū que canit tristes denuntiat iras
e i Venturum excidium: & vasta conuulsa ruina e 3.
g i Omnia tunc pariter rutilo miserier igni
e 9 Pallentesq́; pollo stellas cœliq́; ruinam. e i.
e ii Tunc vero tremefacta nouus per pectora cunctis
Insinuat pauor & taciti ventura videbāt.

Quidam rogauit dominum quid faciendo vitam possideret. cap. xxii.

e 7 Hæc super aduentu cum dicta borrēda moneret e 3
e 9 Ore puer: prima signis intonsa iuuenta
e ii Diues opum studijs florens & nobilis ortu g 4
e 7 Quinq́; greges illi ballantum & bina redibant
Armenta & dapidus mensas onerabat opimis g 4.
e 6 Continuo alacris palmas vtrasq́; tetendit e 6.
e i Et genua amplectens: sic ore affatus amico est. e 3.
g 4 O deus o fame merito pars maxime nostre
e i Ad te confugio & supplex tua numina posco
e 6 Omnia perfeci iussa atq́; animo mecū ante peregi
Eripe me bis inuite malis quid deniq́; restat e xii.
e 3 Quod ve sequens tantos possim sufferre labores
e 8 Accipe daq́; fidem mihi iussa capescere fas est e i

Respondit ei dominus cap. xxiii.

e 6 Atq́; huic responsa paucis ita reddidit heros
e xii O prestans animi iuuenis assiste precando e 8.

b x Nec te peniteat nihil tibi o amice relictum est e 6
e 7 Hoc etiam bis addam tua mihi si certa voluntas
e 8 Disce puer contempnere opes & te quoq; dignum
Finge deo: & que sit poteris cognoscere virtus b 4.
e 6 Da dextram misero: fratrem ne desere frater: e x.
e 7 Si iungi hospicio properat coniunge volentem e 5.
g ii Casta pudicitiam seruet domus: en age segnes e 4.
e iiii Rumpe moras: rebus veni non asper egenis e viii.
e xi Dixerat hæc: ille in verbo vestigia torsit e 3.
e i Tristior: ora modis attollens palida miris e xi.
e xii Multa gemēs seseq; oculis attolit et aufert e 4.

¶ Christus insedit asello. Cap. xxiiii.

g i Tunc etiam tardi celestis herus aselli
e ii Insedit nimbo effulgens tum plurima circum e 5.
g iiii Matres atq; viri pueri velamina voto e 6.
Subiciunt: funemq; manu contingere gaudent e ii.
e xi Iamq; propinquabant portis templūq; vetustū e ii.
e 8 Antiquæ cedri centum sublime colūpnis e ii.
e x Ingredit: magna medius comitante caterua e 5.

¶ Xps. expulit flagello emētes & vendentes de templo: cap. xxv.

e 7 Horrendū siluis: hæc illis curia: templū e 7.
Hæc sacre sedis: miroq; honore colebāt e 4.
e i Namq; sub ingenti lustrat dum singula tēplo
e 7 Horrescit visu subito insonuitq; flagello e 5.
e xii Significatq; manu & magno simul intonat ore
e 7 Quæ scelerum facies quæ ve æra micātia cerno e ii.
e 3 Cæsaris & nomen: & nomen insania mutat e 3.
Hæc nobis prima sedes: est hic tempore certo g 4.
e 7 Perpetuis soliti patrum considere mensis

e ii Obstupuere omnes gelidusq; per ossa cucurrit e 6.
Ima dolor: mẽsasq; metu liquere priores e 3.

¶ Discipuli periclitantur in mari. Cap. xxvi.

e 3 Inde vbi præ fides pelago tranquilla per alta e ii.
e ii Deducunt socij naues atq; arte magister e 8.
Hic alius funda latum transueto erat amnem g i
Alta petens: pelagoq; alius trahit humida lina
Postquã altũ tenuere rates: nec iam ampliꝰ vlle e 3.
Occurrunt terre: crebris micat ignibus ether e i.
Erripiunt subito nubes cœlumq; diemq;
e 5 Consurgunt venti & fluctus ad sydera tollunt e 5.
At socijs subit gelidus formidine sanguis e 3.
e 3 Diriguit: cecidere animi: cunctiq; repente e 1.
Portum expectabant flentes vox omnibus vna e 5.

Discipuli clamant adiuua nos perimꝰ

Spemq; metũq; inter dubij seu viuere credat e i.
e i Siue extrema pati læti discrimine paruo. e 3.
Qualia multa mari naute ponuntur in alto. e 7.

¶ Christus ambulans super mari imperatꝰ ventis. cap. xxvii.

Ecce deus magno miseri murmure pontum e i
e i Emissamq; hyemem sentit cui summa potestas e x
e 5 Par leuibus ventis: & fluminis otior vndis e 6
Prima petit maria & pelago decurrit aperto
e 3 Nec longo distat cursu pereunte carina e 5
e x Agnoscunt longe regem dextramq; potentem e 7
e 3 Nudati socij & magno clamore salutant
Postquam altos tetigit fluctus & ad æquora venit

Hic vero horrendum ac visu mirabile ferre e 7.
e 5 Subsidunt vnde:ramo vt inctamē id esset e 8.
e i Collectasq; fugat nubes graditurq; per æquor e 3.
Iam medium:nec dum latera ardua corpore tangit
At media socios incedens naue per ipsos e i.
Ecce gubernaculū rector subit ipse magister
e 5 Intremuit malus:gemuit sub pondere cimba e 6.
e 4 Vella cadunt pupiq; deus conscendit in alta e 5.
Et tandem leti nautæ:auertuntur barenæ e 9.

¶De cœna domini. Cap. xxviii.

e 6 Deuexo interea prior sit vesper olimpo
e i Tunc victu reuocant vires fusiq; per herbam
Et dapibus mensas onerant & pocula ponunt

¶Christus tradidit corpus & sanguinem discipulis:ad sacramenti mysterium. Cap. xxix.

e i Postquam prima quies epulis:mensæq; remotæ
e ii Ipse inter primos genitor instaurat honores
e xii Suspiciens cœlum.tunc facta silentia linguis e i.
e xii Dant manibus fruges:dulcesq; et fortibꝰ vndis g ii.
e i Impleuitq; mero patheram ritusq; sacrorum e xij.
e x Edoar immiscetq; preces:ac talia fatur e xii.

¶Christus predicat apostolis.

e 3 Audite o proceres:& spes vt discite vestras
e 5 Nemo ex hoc numero:mihi non donatus adibit
Promissisq; patris:vestra inquit munera vobis
Certa manēt pueri:& palmā mouet ordīe nemo e 5.

¶Christus pronuntiat passionem suam apostolis cap. xxx.

e 8 Et lux cum primum terris se crastina reddet e 8.

e 5 Vnus erit tantum in me exitiumq̃ meorum . g i.
e 3 Dum medium pati se offert de corpore nostro e i.
e 5 Namq̃ dies ni fallor adest seducite curas e x.
e 4 Mecum erit iste labor: nec me sententia fallit e x.
e 5 Vnum pro multis dabitur caput: hæc ita fatus e 6.
Conticuit se iamq̃ dedit per membra quietẽ e 8.

ℭ Fugiunt apostoli Cap. xxxi.

Diffugiunt comites: & nocte teguntur opaca e 4.
Multaq̃ dura suo tristici cum corde voluntant e 8.
e viii Quid faciant herent infixi pectore vultus e 4.
Verbaq̃ nec placidum membris dat cura quietem.

ℭ Conqueritur petrus cum socijs. Capi. xxxij.

Tunc senior tales referebat pectore voces. e 5.
e 6 Multa putans vbi nunc nobis deus ille magister e 5.
Quẽ sequimur? quo ve ire iubes vbi ponere sedes e 3.
e x O dolor atq̃ decus tantarum gloria rerum e 4.
e ii Iam iam nulla mora est & nos rape in oĩa tecũ e ii.
Optamus teq̃ aspectu ne subtrahe nostro e 6.

ℭ Tumultus fit in iudeis. Cap. 33.

e 4 Occeanum interea surgens aurora reliquit
e 8 Iamq̃ sacerdotes: late loca questibus implent g 4.
Cũ pplo & prĩb⁹ ferturq̃ p agmina murmur g 4.
e i Qđ gen⁹ hoc hoĩm q̃ ve hũc tã barbara morẽ. e xii.
Permittit patria? pœnas cum sanguine poscunt
e ii Vndiq̃ collecti: & magno clamore sequuntur e ii.
Insontem sæuitq̃ animis ignobile vulgus e 9.

¶Xp̄s hora ſexta illuditur
& ductus eſt vt cruci-
figatur. capitu. 34.

e 4 Sol medium cœli conſcẽderat igneus orbem e x
e 9 Tunc ſubito accurri omnes populoſq; patreſq;
Expoſcunt: fariq; iubent: quo ſanguine cretis
e xii Quid ve petat: qd ve ipſe ferat prædamq; tuẽtes e 3
Facta viri manꝰ dolor & ſtupor vrget in bertes e x
Neſcia mens hominum certant illudere capto e ii.
e 4 Tunc vero captis concurrunt vndiq; tælis
e xii Tollitur in cœlum clamor cunctiq; repente e i.
e ii Corripuere ſacram effigiem: manibuſq; cruentis
e xi Ingentem quercum deciſis vndiq; ramis
e 6 Conſtituunt ſpiniſq; ligant ingentibus illum e ii.
e 6 Tendebantq; manũ pedibus per mutua nexis e 7.
e 6 Triſte miniſteriũ ſequit̃ quos cerera proles e 5.
Auſi omnes immane nefas auſoq; potiti e 6.

¶Chriſtus alloquitur iudeos

e x Ille autẽ impauidus quo vincula nectitis inquit b 6.
Tanta ne vos generis tenuit fiducia veſtri e i.
Poſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis
e ii Talia perſtabat memorans: fixuſq; manebat

¶Fit teremotus & ſol
obſcuratur. Cap. 35

e ii Interea magno miſceri murmure cœlum e i.
Incipit: & rebus nox abſtulit atra colorem e 6.
Impiaq; eternam timuerunt ſecula noctem g i
g i Terra tremit fugiere feræ & mortalia corda
Pergentes humiles ſtrauit pauor: inde repente e 8.
e 9 Dat tellus gemitum: & cœlũ tonat oẽ fragore e 9.

Christus descendit ad limbum & extrahit animas. Cap. 36.

e xi Extemplo comites herebi de sedibus imis g 4
g 4 Vmbre ibant tenues: tellus quoq; et equora põti g i
Signa dabant: sistunt amnes terreq; dehiscũt
Quin ipsæ stupuere domus: atq; intima læti g 4
Tartaraq; & vmbrose penit9 patuere cauernæ e ix
g i Sol quoq; exoriens: cuncti se scire fatentur e xi.
Tunc caput obscura nitidum ferugine tinxit g i.

Christus tertia die resurrexit. Cap. 37.

e xi Hosq; inter motus media inter talia verba e xii.
e x Tertia lux gelidam cœlo dimouerat vmbram
g 4 Iamq; pedem referens superas veniebat ad horas
e ii Cum subito ante oculos ingenti mole sepulchrũ e 6
e xi Corp9 vbi exanimum positũ nec claustra nec ipse e ii.
e ii Custodes sufferre valent auulsaq; saxis e ii.
e ii Saxa vident: laxis laterum compagibus arctis
e 9 Fit sonus ingenti concussa est pondere tellus
e ii Horror vbiq; animum simul ipsa silentia terent

Floribus clausis apparuit christus apostolis. Cap. 38.

e 8 Ecce autem primi voluunt cum culmine cantus
e 7 Ingreditur linquens antrum spoliisq; superbus e 8
Ibat ouans pulsaq; pedum premit excita tellus
e ii Vulneraq; illa gerens foribus sese ingerit arctis
e ii Atq; hic ingentem comitum affluxisse nouorum
e ii Inuenit admirans numerum cunctisq; repente e i.
e i Improuisus ait: coram quem queritis adsum
e 6 Vicit iter durum pietas & inuida virtus e 5
e 4 Præcipites vigilate viri timor omnis ab esto e xi.

e xi Hi vestri reditus expectatiq; triumphi
e xi Hæc mea regna fides: oterq; quaterq; beati e i.
e xi Quæ vobis quæ digna viri pro laudibus istis
e xi Præmia posse reor solui quæ digna paraui e 4.
Accipite ergo animis quæ vos a stirpe parentum e 3
Prima tulit tellus eadem vos vbere læto e i.
Accipiet reuocate animum mestumq; timorem
Mittite: & vosmet rebus seruate secundis

¶ Christus comendat pacem ostendens vulnera dubitantibus de eo. Capitulo. 39.

e xi Quod superest leti bene gestis ordine rebus
e x Pacem opate manu: pacem laudate sedentes e xi
e xii Magnanimi pacis solum inuiolabile pignus
e 5 Et simul bis dictis faciem ostendebat & ora
e 6 Ora manusq; ambas: populataq; tempora ferro

¶ Gauisi sunt discipuli: viso domino. Capitulo. 40.

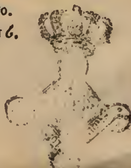
e 5 Immiscentq; manus manibus: gaudentq; videntes
e 6 Nec vidisse semel satis est iuuat vsq; morari
Et conferre gradum et dextræ coniũgere dextrã e 8

¶ Ascendit ad cœlos vidẽtibus discipulis Capitulo 41.

e 6 His demum exactis: spirantes dimouet vmbras e 6.
e 9 Aera per tenerum cœlo quæ inuectus aperto e i.
e 4 Mortales visus medio in sermone reliquit
e i Infert se sceptus nebula mirabile dictu
e 7 Atq; illum solio stellantis gloria cœli
Accipit eternum que tenet per secula nomen

Impressum. In Florentissima Lugdunẽsi Ciuitate. Solertia. Stephani de Basignana. Gorgoni Carmelite. Doctoris. Theologi. In officina. Bernardi Lescuyer. Regnante. victoriosissimo Francisco Francorum Rege. Christianũ orbem Moderãte Leone decimo. Animarum tutissimo Medico.

1516.

·FATORVM·IMPERIO·
·S·
·B·
·GORGONIVS·HEROS·

LABORATORIO PER IL RESTAURO DEL
FERNANDO FERRACCI
1961
ASSISI

